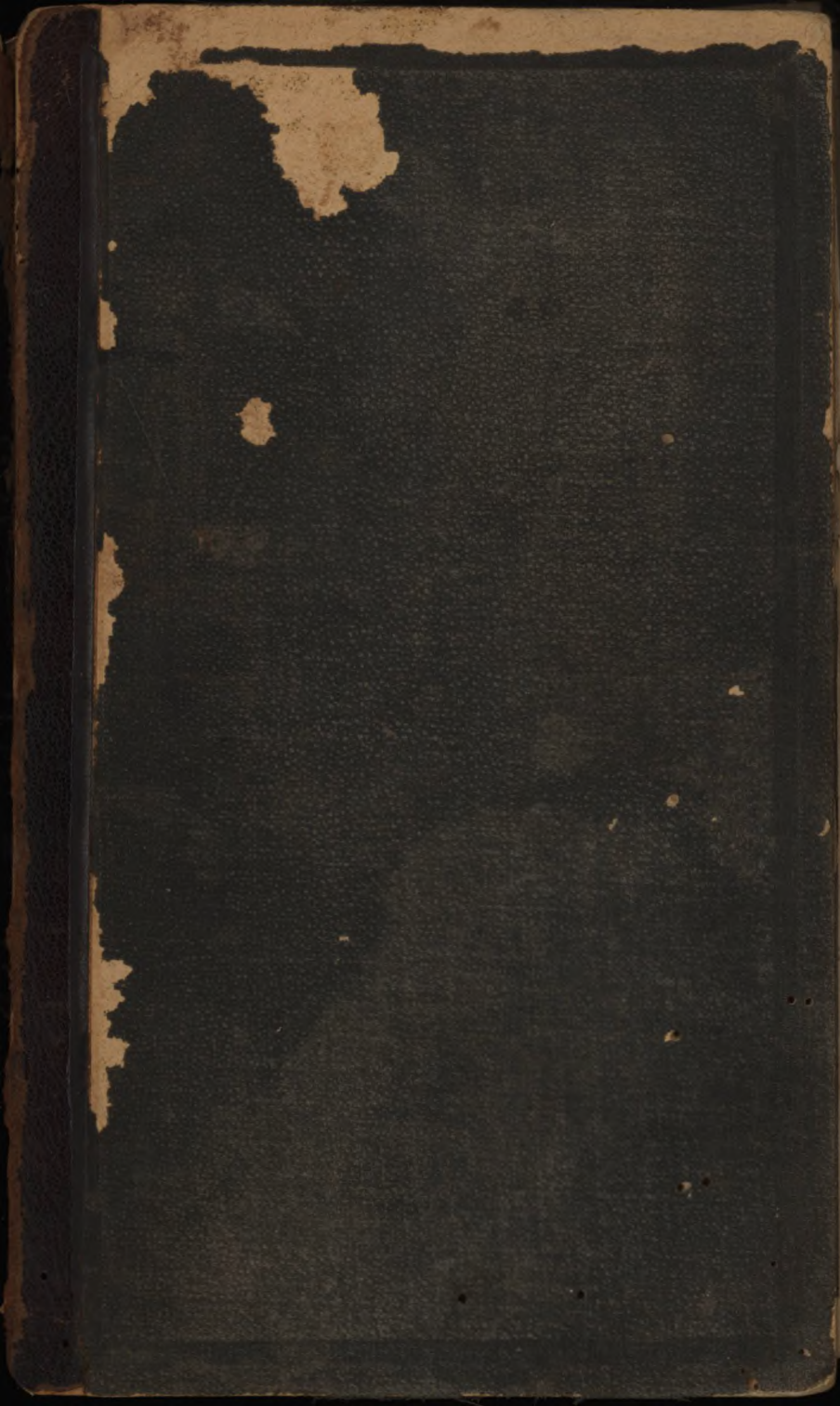

ΧΙΘΥ ΔΟΥΛΗ

ΠΟΙΗΜΑ ΕΠΙΚΟΝ ΕΙΣ ΔΣΜΑΤΑ ΠΕΝΤΕ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΝ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΠΟΙΗΤΙΚΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΝ ΤΟΥ 1858.

καὶ

ΤΙΡΙ-ΛΙΡΙ

Η

ΤΟ ΚΥΝΗΓΕΣΙΟΝ ΕΝ ΝΗΣΩ ΣΥΡΩ

ΠΟΙΗΜΑ ΗΡΩΙΚΟΚΩΜΙΚΟΝ ΕΙΣ ΔΣΜΑΤΑ ΕΠΤΑ

ὑπὸ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Γ. ΟΡΦΑΝΙΔΟΥ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΦΑΛΤΑΤΕ
ΑΓ. Μ. 771

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ.

Κάτωθεν τοῦ Ἀγίου Νικολάου τοῦ Ῥαγκαβᾶ.

Ὅδος Αἰγέως ἀριθ. 906.

1858.

402

22

7103 707 A H

ROMA FINE ON THE AZMATA HENT

W. W. W. W. W.

ALL THE WORLD OF THE WORLD OF THE

7191-7191

TO KYNTHIA EX 1922 2125

ROMA FINE ON THE AZMATA HENT

GEORGE T. O. G. T. O.

EN 7091912

EN 7091912

EN 7091912

EN 7091912

EN 7091912

ΑΜΒΡΟΣΙΩ ΡΑΛΛΗ

ΦΙΛΟΜΟΥΣΩ, ΑΝΔΡΙ ΚΑΙ ΑΓΑΘΩ, ΠΟΛΙΤΗ,

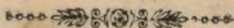
ΤΩ ΦΙΛΟΤΙΜΩΣ

ΤΟΝ ΚΑΛΟΝ

ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ ΑΓΩΝΑ

ΑΘΛΟΘΕΤΗΣΑΝΤΙ

ΙΕΡΟΝ.

ΤΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ.

Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1856 περιηγηθεὶς λόγῳ ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν τὴν νῆσον Χίον, ἀνεχώρησα φέρων τὰς ζωηρὰς ἐντυπώσεις δύο διαφόρων ἐποχῶν, αἰτίνες ἐπὶ τῆς ὥρας ἀλλὰ δυστυχοῦς ταύτης νήσου, ἄφησαν ἴχνη ἀνεξάληπτα παρελθόντος μεγαλείου, καὶ λυσσώδους θηριωδίας. Καὶ ἡ μὲν, εἶναι ἡ ἐπὶ διακόσια εἴκοσιν ἔτη διοικήσεις τῆς νήσου ὑπὸ τῶν κατακτητῶν αὐτῆς Γενουησίων· ἡ δέ, ἡ πολυθρήνητος καὶ μοναδικὴ εἰς τὰ χρονικά τῆς ἱστορίας, καταστροφή της ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως.

Βλέπων τις τοὺς κομφοὺς ἐκείνους καὶ εὐκτίστους οἴκους τῆς πόλεως, καὶ τὰς πολυπληθεῖς καὶ μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς τῶν ἐξοχῶν, κατανοεῖ ὅτι ὑπῆρξέ ποτε ἐποχὴ τις ἰσχύος καὶ πλούτου ἐν τῇ νήσῳ ἐκείνῃ. Ἀναγκάζομενος δ' εἰς πᾶν βῆμα νὰ διέρχεται δι' ἐτοιμορρόπων ἀψίδων, νὰ πατῇ ἐρείπια, νὰ βλέπῃ ὡς πληγωμένους ἀλλ' ὀρθοὺς ἔτι γίγαντας τοὺς πρὸς τὸν Κάμπον πύργους, καταλαμβάνεται ὑπὸ παραδόξου τινὸς φρικιάσεως, ἥτις αὐξάνει, ὅταν συνεπέλωσιν εἰς τὸν νοῦν του τὰ ἀτελῶς ἐξιστορηθέντα τραγικὰ συμβάντα τοῦ πολυπαθοῦς ἐκείνου τόπου.

Ἐπιστρέφων ἐσπέραν τινὰ ἐκ τῆς ἐρειπωμένης Μονῆς τοῦ Ἀγίου Μηνᾶ, ὅπου εἶδον μετὰ φρίκης τοὺς σωροὺς τῶν ὀστέων τῶν ἐν αὐτῇ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ σφαγιασθέντων

γερόντων, γυναικῶν καὶ παιδίων, (*) καὶ διερχόμενος διὰ τῶν ἐρήμων πύργων καὶ οἰκιῶν τοῦ Κάμπου καὶ τῶν προαστίων, οὓς ἔλουεν ὠχρὸν σελήνης φῶς, μόνην ἀκέων φωνὴν τὸ πένθιμον ἄσμα τῆς γλαυκῆς, θρηνηούσης ἐπὶ τῶν ἐτοιμορρόπων ἀψιδωτῶν θυρίδων των, ἐνόμισα ὅτι κατὰ πᾶν βῆμα ἤκουον ὑπὸ τοῦς σωροὺς τῶν καταπεσόντων λίθων καὶ παραστᾶδων τοὺς τελευταίους ὁδονηροὺς στεναγμοὺς τῶν σφαγιασθέντων, ἐφάντασθην ὅτι ὅπου ἐπάτουν ὠλισθαίνον, διότι ἡ γῆ ἦτο βρεγμένη ὑπὸ τοῦ πεπηγότος αἵματος τῶν θυμάτων, καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς μου ὠρθώθησαν. Ναί! μὰ τὴν ἱερὰν Ἐλευθερίαν ἧς ἀπολαύομεν σήμερον! κἀνὲν μέρος τῆς πολλὰ παθούσης Ἑλληνικῆς χώρας, κἀμμία δῆλωσις τοῦ Ἰμβραΐμη, οὐδ' αὐτὴ τοῦ Μισολογγίου ἡ καταστροφὴ, ἐμπνέει τόσῃν φρίκῃν, ὅσῃν ἡ καταστραφεῖσα Χίος. Εἰς τὰ ἐρείπια τοῦ Μισολογγίου πλανᾶται ἡ δόξα! εἰς τὰ ἐρείπια τῆς Χίου ἡ φρίκη καὶ ὁ θάνατος!

Ἐὰν ἔχῃς, ἀναγνώστα, καρδίαν, ποτὲ μὴν ὑπάγῃς εἰς Χίον· ἢ ἂν ὑπάγῃς ὠσφράνθῃτι μόνον τὸν βαλσαμώδη καὶ ἀρωματικὸν ἀέρα τῆς ἀπὸ τοῦ πλοίου σου· ῥίψον ἐν βλέμμα ἐπὶ τῶν χλοερῶν καὶ χαριεστᾶτων τῆς γηγλόφου ἀπὸ τοῦ καταστρώματος, ἀλλὰ μὴν ἀποσθῇς εἰς τὴν ξηρὰν, μὴ περιέλθῃς τὴν νῆσον! διότι ἡ καρδία σου θέλει ῥαγισθῇ, διότι θέλεις αἰσθανθῇ λύπην ὁδονηράν, διότι θέλεις κλαύσει πικρῶς.

Αὕτη εἶναι ἡ αἰτία δι' ἣν πολλοὶ τῶν Χίων ἐκ νεαρῆς ἡλικίας τὴν πατρίδα αὐτῶν ἀφέντες, καὶ εἰς τὴν ξένην γηράσαντες, δὲν ἐπάτησαν ποτὲ πλέον τὸ ἔδαφος, ὅπου

(*) Τινὰ τῶν κρανίων φέρουσι τρεῖς καὶ τέσσαρας πληγὰς, τὰς μὲν διὰ τοιρῶν, τὰς δὲ διὰ μαχαίρας, ὅπερ προδίδει τὴν λύσσαν τῶν δημίων, καὶ τὴν πληθὺν αὐτῶν.

τὰς πρῶτας τοῦ Ἡλίου εἶδον ἀκτῖνας, ὅπου τοὺς πρῶτους διήνυσαν χρόνους τῆς ἀθώας αὐτῶν νεότητος.

Αἱ δὴ αὐταί, λοιπὸν, διάφοροι ἐποχαί, τῆς Φραγκικῆς δυναστείας, καὶ τῆς Τουρκικῆς βαρβαρότητος ἐν Χίῳ, μοι ἐνέπνευσαν τὴν συγγραφὴν δὴ διαφόρων ποιημάτων, ὧν τὸ περαιωθὲν δημοσιεύω σήμερον.

Ἐχει δὲ τοῦτο ἀντικείμενον τὰ πρῶτα τυραννικὰ ἔτη τῆς ὑπατείας τῶν Ἰουστινιάνων, καὶ ὅ αἱ Χῖοι ἀπεπειράθησαν νὰ ἐλευθερωθῶσι δι' ἐπαναστάσεως, ἀλλ' ἀπέτυχον.

Ἄν καλῶς ἢ κακῶς ζωγραφεῖται ἐν αὐτῷ ἡ ἐποχὴ ἐκείνη τῆς παρακμῆς τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους καὶ τῆς Γενουθισίας ἰσχύος, ἂν τὰ παρὰ διαφόρων ἱστορούμενα σχετικῶς πρὸς τὴν Χίον, ἐκτίθενται συνοπτικῶς ἀλληλουχούμενα, καὶ ὅσον τὰ στενὰ ὄρια τοῦ μύθου ἐπέτρεπον, οἱ δοκιμώτεροι περὶ τὰ τοιαῦτα κρινέτωσαν.

Τὸ ποίημα τοῦτο ἀτελὲς καθυπεβλήθη κατὰ τὸ 1857 εἰς τὸν ποιητικὸν διαγωνισμὸν καὶ ἐπρώτευσεν, τέλειον δὲ εἰς τὸν διαγωνισμὸν τοῦ 1858 καὶ ἐδραβεύθη. Καὶ ἔχει μὲν ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν ψῆφον τῶν σφωτέρων λογίων μας, ἐγὼ δὲ τότε θέλω θεωρῆσαι τὴν ἐπιτυχίαν του βεβαίαν, ὅταν μυρωθῇ καὶ διὰ τῆς ἐπιδοκιμασίας τοῦ Κοινοῦ. Εἰς μὲν τὰς λοιπὰς ὥρας τέχνας ὀλίγοι εἰδῆμονες ἀρκοῦσι νὰ κρίνωσιν ὀρθῶς καὶ ἀναμαρτήτως, εἰς δὲ τὴν ποίησιν, κατ' ἐμὴν ἰδέαν, οἱ ὀλίγοι γνωμοδοτοῦσιν, καὶ οἱ πλείστοι ἀπορρίνονται τῶν δὲ πλεόντων ἡ ἀπόρατος εἶναι ἀπόφασις ζωῆς καὶ θανάτου. Εὐχρημα, λοιπὸν, νὰ ἀρέσῃ καὶ εἰς τοὺς διὰ τὴν κοινὴν Ἐλευθερίαν ἀπάτριδας μέχρι σήμερον Χίους, καὶ εἰς τὸ φιλόμουσον Κοινὸν, τοῦ ὁποῦ ἐπικαλῶμαι τὴν εὐμενῇ καὶ συγκαταβατικῇ ψῆφον.

Μετὰ τῆς Χίου Δούλης δημοσιεύω καὶ κωμικὰ τι

ἔπος εἰς ἄσματα ἑπτὰ ὑπὸ τὸν ἀσήμενον τίτλον «Τίρι-
Λίρι».

Διάφορα ἀτοπήματα καὶ γελοιώδεις ἑλλείψεις τῆς κοι-
νωνίας ἡμῶν, ἀνθρώπινοί τινες ἀδυναμίαι ἀποσπῶσαι
τὸ μειδίαμα τοῦ ἔχοντος τὸν κοινὸν νοῦν, ἰδοὺ ἡ πρώτη
ἀρχή, καὶ ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ ποιήματος τούτου.

Ἄν δ' ὑπὸ τὸ μειδίαμα κρύπτονται ἀλήθειαι τινες
πικραὶ, τοῦτο ἐγένετο διότι τὰ πικρὰ φάρμακα καλύπτουσι
πολλάκις οἱ ἱατροὶ διὰ σακχάρους πρὶν τὰ δώσωσιν εἰς τὰ
νήπια· πᾶσα δὲ κοινωνία, καὶ αὕτη ἡ γεγενηκυῖα, νηπιά-
ζει, δσάκις τῇ λέγονται ἀλήθειαι δίκαιαι, ἀλλὰ δυσάρεστοι.

Προμαντεύω ὁμῶς ὅτι καὶ διὰ τὰ δύο ταῦτα ἀθῶα
προϊόντα τῆς Μούσης μου, μέγας μ' ἐπαπειλεῖ κίνδυνος,
καὶ πολλὴ θέλει ἐγερθῇ ἐναντίον μου κατακραυγή. Εἶδον
μάλιστα τὰς πρώτας ἀστραπὰς τῆς τοιαύτης καταγίγδος
ἐκ μέρους φθονερῶν τινων λογιωτάτων, ὅτινες, ὡς
φύσει δειλοί, μοὶ ἐξετόξευσαν ἐκ προκαταβολῆς μικρά
τινα βέλη ὑπὸ τῆς κακοήθους ἀνωνυμίας τὸν προμαχῶνα
κρυπτόμενοι.

Συνέβη δὲ καὶ ἄλλο τι μαχθηρότερον καὶ κακοηθέ-
στερον!

Ἐν ᾧ τὰ ποιήματά μου εὗρισκαντο ὑπὸ τὴν διάσκεψιν
τῶν Κριτῶν, καταχθόνιός τις Ἐφιάλτης, ἔτρεξεν εἰς
ξένον τινὰ διπλωμάτην καὶ τὸν ἐβεβαίωσε ὅτι πρόκει-
ται νὰ βραβευθῇ ποίημά τι σατυρίζον τὴν πολιτικὴν
τῆς * * * καὶ πρέπει νὰ λάβῃ τὰ μέτρα του, ἵνα ἐμποδίσῃ
τὸ σκάνδαλον. Ὁ διπλωμάτης, ὡς ἦταν ἐπόμενον, ἐξέ-
τασε, καὶ πολὺ ἀνώτερος τοῦ προδότου φανείς ἐγέλασε
μαθὼν τι περιεῖχε τὸ Τίρι-Λίρι μου. — Ὑποπτεύω ἔν
τῷ δύο πρόσωπα ὡς ἔνοχα ταύτης τῆς προδοτικῆς καὶ
κακοηθεστάτης πράξεως· ἀλλ' ἐὰν ἤμην θετικῶς

πληροφορημένους περὶ τοῦ κυρίως ἐνόχου, ἤθελον στιγματίσει διὰ πεφυραχτωμένων στίχων τὸ πλαδαρὸν μέτωπόν του ἐνώπιον τοῦ Πανελληνίου.

Τοιαῦτα, λοιπόν, νέφη ῥαδιουργίας προμηνύουσιν ἴσως τρικυμίαν ἐπικρίσεων καὶ κατακρίσεων· ἀλλ' ὡς μαχητῆς ἀτρόμητος θέλω λάβει ἀσμένως τὸ ριφθησόμενόν μοι χειρόκτιον, καὶ θέλω ἐπιφέρει μέχρις οὗτο ἐκπνεύσω θσας δυνηθῶ πληγὰς εἰς τοὺς ἀντιπάλους, ὅμως ἐπὶ τῷ ῥητῷ ὄρω, ὅτι πᾶς ὁ κατ' ἐμοῦ γράψας πρέπει νὰ κοσμήσῃ τὸ ἄρθρον του διὰ τοῦ ὀνόματός του, ἐὰν ἔχῃ τὸ θάρρος ὅπερ ἐμπνέει ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ καθαρά συνείδησις.

Ὁ ὑπ' ἀνώνυμον διατριβὴν ἐπικρίνων ἢ κατακρίνων, ἐμοιάζει τοὺς δολοφόνους, τοὺς κρυπτομένους ὀπισθεν τοίχου ἵνα καταφέρωσιν εἰς τὸ θῦμά των τὴν καιρίαν πληγὴν. Οἱ δολοφόνοι εἶναι ἄτιμαί, καὶ ἐγὼ μετ' ἀτίμων οὔτε λέξιν δὲν ἀνταλλάσσω.

Ἀρχὴ τοῦ δικαίου εἶναι ὅτι ἕκαστος πρέπει νὰ φέρῃ τὴν εὐθύνην τῶν πράξεων αὐτοῦ· οἱ δὲ περὶ τὸ Συνταγματικὸν Δίκαιον δάκιμοι ἐλλόγως ψέγουσι καὶ αὐτοὺς τοὺς δευθύνους συντάκτας τῆς ἐφημεριδογραφίας, δι' ὧν οἱ πλούσιοι, ἢ κακοῖθεις δημοσιογράφοι δύνανται νὰ ὑβρίσωσι Κυβέρνησιν καὶ Κοινωνίαν, αὐτοὶ μὲν πᾶσαν τιμωρίαν διαφεύγοντες, τιμωρουμένων δ' ἀντ' αὐτῶν τῶν μισθίων καὶ ἀργυρωνύτων ἀντιπρασώπων των, ἢ μᾶλλον ἀνδραπόδων των (*). τέλος προκαλῶ τὸν βουλούμενον νὰ μὲ ἐπικρίνῃ, ἢ νὰ μὲ ὑβρίσῃ, νὰ μὴ φανῇ κατώτερος τῶν βαρβάρων καὶ νομάδων Ταρτάρων, τῶν γραφόντων τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐπὶ τῶν βελῶν, τὰ ὅποια κατὰ τῷ ἔχθρῳ

(*) Ἰδε Σαριπόλου, Πραγμ. Συνταγμ. Δικαίου τόμ. 2. Βιβλ. Δ'. Κεφ. V. περὶ ἐλευθερίας τύπου· σελ. 871—874.

ἐκτοξεύουσι. (*) θέλω εὐγνωμόνως ἀκούσει τὰς ὀρθὰς πα-
ρατηρήσεις καὶ κρίσεις, θέλω δὲ διὰ διπλάσιας πικρίας
ἀπαντήσῃ εἰς τὰ ἰοδόλα ἄρθρα, τὰ γραφέντα μὲ σκοπὸν
νὰ μὲ λυπήσωσιν ἢ νὰ μὲ δυσφημήσωσι. Αὐτῶ ἐν εἰλι-
κρινείᾳ, καὶ θέλω τηρήσῃ τὸν λόγον μου.

Ἰπάρχουσι λογιώτατοί τινες ἐν τῇ Ἑλληνικῇ κοι-
νωνίᾳ, λεγόμενοι μεγάλοι! καὶ σοφοί! ἕκαστος αὐ-
τῶν ἀγαπᾷ καὶ θηρεύει τὰς πρωτοκαθεδρίας· θέλει νὰ
ῥῆναι σεβαστῇ πάντοτε ἡ γνώμη του, καὶ ἂν ἀκόμη
οἱ αὐτῆς ἀπαιτῇ νὰ καταδιδασθῇ ἡ σελήνη νὰ τεθῇ εἰς
πινάκιον, καὶ νὰ σταλῇ εἰς τὸν κλίβανον· καταδιώκουσιν,
ὥς ἐχθροὶ τῆς προόδου, πᾶσαν ψυχὴν εὐγενῆ ἐν τῇ
πρώτῃ αὐτῆς ἐξεγέρσει· πνίγουσι πᾶν σπέρμα ἀρετῆς,
ἢ πλεονεκτήματος· μόλις τοῦτο ἀναπτύξῃ τὰς πρώτας αὐ-
τοῦ τρυφεράς κοτυληθόνας, ἵνα μὴ πνιγῇ καὶ ξηρανθῇ
τὸ ἄκαρπον τῆς φιλαυτίας των θαμνίων ἐντὸς ἄλλων εὐερ-
γῶν καὶ καρποφόρων δένδρων· ἐὰν τοὺς ἀκούσῃ τις λα-
λοῦντας, κἂν ἐν σύγγραμμά! κἂν ἐν ποιήμα! δὲν
εἶναι καλόν, καὶ ὅμως αὐτοὶ οἱ ἐν τῇ ψόγῳ γεγηρακότες,
οὔτε μίαν κἂν γαδάρου φυλλάδα καπώρθωσαν νὰ
γράψωσιν, ἐὰν δὲ καὶ τι ἐδημοσίευσαν, τοῦτο μᾶλλον
ἔβλαψεν ἢ ὠφέλησεν, διότι, τί καλὸν δύναται νὰ προκύβῃ
ἐκ στρεβλῶν κεφαλῶν; ὁσάκις πρόκειται νὰ ἐπικρίνωσί
τι, φοβούμενοι τὰς διὰ τὴν ἐπίκρισιν των γνώμας τῶν
νοσημνοτερόνων, γρύπτονται πάντοτε ὑπὸ τὸ σκότος τῆς
ἀνωνυμίας, τῶν ἀστερίσκων, τῶν ψευδωνύμων ἀρχικῶν
γραμμάτων, ὡς ἡ ἔχιδνα, ἥτις κρύπτεται εἰς τὰ σκιωδέ-

(*) Les Tartares sont obligés de mettre leur noms sur les flèches,
afin que l'on connoisse la main dont elles partent (Montesquieu *Esprit*
des Loix. Liv. XII Chap. XXIV.)

στερα μέρη ἀναμένουσα τὸ θῦμά της. Βάλλουσι δ' ἐνίοτε τὰ τυφλά των ὄργανα νὰ ὑβρίζωσιν ὅσους δὲν συμφέρει νὰ φανῶσιν ὅτι κατατρέχουσιν, αὐτοὶ δὲ βροῶσι τὸ νέκταρ τῆς διαβολικῆς των ἐπινοήσεως, καὶ υπογελῶντες ὑποκρίνονται τὸν φίλον.

Πόλεμον ἐκήρυξαν αὐτοὶ κατὰ τῆς προόδου τῆς κοινωνίας, πόλεμον θανάσιμον τοῖς κηρύττω καὶ ἐγὼ ὡς μέλος τῆς κοινωνίας.

Εἶναι ὁἷσις καὶ φαρμακεροὶ οἱ ὁδόντες αὐτῶν, καὶ πιθανὸν νὰ ὑποκύψω, ὡς ὑπέκυψαν καὶ ἄλλοι πρὸ ἐμοῦ, πολὺ γενναιότεροι. Ἀδιάφορον! καὶ ἡ ἥττα εἶναι ἔντιμος καὶ ἔνδοξος ὅσον ἡ νίκη!

Δὲν σκιαμαχῶ Δον-Κισσοτεῖως, διότι τὰ ἄτομα τῆς Ἑλληνικῆς, κοινωνίας εἶναι γνωστά, καὶ γνωστότεροι οἱ πρὸς οὓς ἀπευθύνονται οἱ λόγοι μου οὗτοι.

— « Δὲν ἔπρεπεν ὁ Ὀρφανίδης νὰ γράφῃ ποιήματα Καθηγητῆς ὢν! » — « Διατί; » — « Δὲν ἔπρεπε νὰ διαγωνίζεται μετὰ τῶν νεωτέρων του! » — « Ὁ Τερτζέτης, ὁ Ζαλακώσας, καὶ ἄλλοι λόγοι ἄνδρες καὶ ποιηταὶ δόκιμοι εἶναι πρεσβύτεροί μου· οἱ μέγιστοι τῆς ἀρχαιότητος ποιηταὶ ἠγωνίζοντο καὶ πρὸς τὰς γυναῖκας αὐτάς, διότι ὁ ἀγὼν τῆς ποιήσεως εἶναι ἀγὼν ψυχῆς, ἀγὼν πνεύματος, καὶ οὐχὶ γένους καὶ ἡλικίας ἀγὼν! » — « Δὲν ἔπρεπε νὰ βραβευθῇ τρίτην φοράν! » — « Τῷ ἤρμοζεν ἡ οὐ; πεντάκις ἡ Κόριννα ἐνίκησε τὸν Πίνδαρον, τίς τῇ ἠρνήθη, ἡ ἐπέκρινε τοὺς διὰ ζήλου καὶ εὐφυΐας ἀποκτηθέντας στεφάνους της; ἀλλ' ὁ ἀριθμὸς ἐξανάπτει τὴν κάμινον τοῦ φθόνου! »

Ἐάν ὑπάρχῃ ἄνθρωπος ὅστις δὲν ἐπιθυμεῖ τὴν θέσιν Μελωνθς τοῦ Κροτονιαίου ἐν τῇ ποιητικῇ παλαίστρᾳ, ἢ ὁ φιλογενὴς Ῥάλλης φιλοσίμως ἤνοιξεν, ὁ τοιοῦτος

ἐγώ. Τοὺς νεωτέρους καὶ τοὺς ἀπειροτέρους δσάκις τούτων ἐγκλείει ἡ ψυχὴ σπινθῆρας τοῦ ἱεροῦ πυρός, πάντοτε ἡγάπησα καὶ ἐνεθάρρυνα, προμηθεύσας αὐτοῖς ἰσχυροτέρους προστάτας· ἤθελον δὲ λογισθῇ εὐτυχὴς ἐὰν ὑπὸ τοιούτων νεωτέρων μου νικηθῶ, διότι παντὸς ἀνθρώπου ἡ ἀξία, καὶ αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν μου μοὶ εἶναι σεβαστή, διότι τοῦτο εἶναι πρόδος ἀφορῶσα τὴν κοινὴν πατρίδα. Τοιαῦτα καλὰ μαθήματα μοὶ ἔδωκεν ὁ εὐγενὴς τὴν ψυχὴν Ἀλ. Παγκαθῆς, ὁ μακαρίτης Ἰάκωβος Ρίζος, ὁ παλαιὸς καὶ εἰλικρινέστατος προστάτης τῆς Μούσῃς μου Περικλῆς Ἀργυρόπουλος, καὶ ὁ κατὰ τὸ 1836 ὑπερασπισθεὶς με Παναγιώτης Σοῦτζος.

Δὲν φοβοῦμαι, λοιπόν, τοιαύτας φωνασκίας ἐνόςω ἔχω τεθωρακισμένον τὸ στῆθος διὰ τῆς αἰγίδος τοιούτων φρονημάτων, καὶ ἐνόςω διὰ τῆς πείρας καὶ τῆς διηνεκοῦς μελέτης ἡ Μοῦσά μου ἀνδροῦται, εὐηχότερον τὴν φόρμιγγα κρούουσα, καὶ πρὸς ὑψηλότερα τὴν ψυχὴν μου ἀναζωπυροῦσα.

Ἀπολιπὼν πρὸ δεκαπενταετίας τὸ ράδιον τῶν πολιτικῶν διαπληκτισμῶν, ὁὖω θεότητας λατρεύω μόνον, εἴτε ὡς ἐρημίτης ἐγκλειστος ἐν τῇ οἰκίᾳ μου μένων, εἴτε τὰ ὑψηλὰ τῆς πατρίδος μας καὶ ἐνδοῶα ὄρη περιηγούμενος. Τὴν Βοτανικὴν ἐπιστήμην, καὶ τὴν Ποίησιν. Ἀμουσοὶ τινες ψυχὰι μοὶ λέγουσι σήμερον «Ἄφες τὴν ποίησιν!» αὔριον ἴσως θέλουσι κράξει «Ἄφες τὴν ἐπιστήμην!» τουτέστι μηδενίσου, γενοῦ κτῆνος ὡς ἡμεῖς.

Ὅχι μὰ τὸν Θεόν! τοῦτο δὲν θέλω πράξει ποτέ! ἐνόςω ὑπάρχει ἐν ἐμοὶ πνοὴ καὶ λογικόν! ἐνόςω ἐν τῷ ἔθνει ὑπάρχει αἴσθησις τῶν καλῶν, καὶ εὐρίσκονται προστάται τῶν Μουσῶν! ἐνόςω σώζονται ἐνάρετοι ἄνδρες ἐνθαρρύνοντες λόγῳ καὶ ἔργῳ τὴν πρὸς τὰ καλὰ πρόδον ἡμῶν.

Θ. Γ. ὈΡΦΑΝΙΔΗΣ.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΒΑΣΙΣ ΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ

ΧΙΟΣ ΔΟΥΛΗ.

Κατὰ τὸ 1346 πολλοὶ τῶν πλουσίων εὐγενῶν τῆς Γενοῦης, ἐξώπλισαν στόλον 29 πλοίων, πρὸς κυρίευσιν πόλεων καὶ νήσων τοῦ παρακμάσαντος Βυζαντινοῦ Κράτους, εὐρισκομένου τότε εἰς τὴν μεγαλητέραν παραλυσίαν, καὶ διὰ τὰς ἐμφυλίους ῥήξεις, καὶ διὰ τὰς τῶν γειτόνων βαρβάρων ἐπιδρομὰς καὶ λεηλασίας.

Ὁ στόλος ὑπὸ τὸν Σίμονα Βιγνόζον κατέπλευσε τὴν 14ην Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους εἰς Χίον, καὶ μετὰ στενὴν πολιορκίαν, μετὰ πολλὰς καὶ πεισματώδεις μάχας, ἡ νῆσος ὑπέκυψε τὴν 13ην Σεπτεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

Ἡ τότε διὰ τὸ ἀνήλικον τοῦ Ἰωάννου Παλατιολόγου βασιλεύουσα Ἄννα, ἐζήτησε παρὰ τῆς Δημοκρατίας τῆς Γενοῦης τὴν ληστρικῶς ἀρπαγεῖσαν νῆσον, ἀλλ' ἡ Βουλὴ τῆς Γενοῦης ἔπαιξε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τρόπον ὥστε μὴτε τὴν νῆσον ν' ἀποδώσῃ, μὴτε νὰ φανῇ ὡς ἐνεργήσασα τὴν κατάκτησίν της.

Μετά τινα καιρὸν οἱ ἐξοπλισαντες τὰ πλοῖα, παρ-
κάλεσαν τὴν Δημοκρατίαν νὰ τοῖς πληρώσῃ τὴν δαπα-
νηθεῖσαν ποσότητα, ἀναβαίνουσαν εἰς 300,004 σκούδα.
Ἡ Δημοκρατία ἐζήτησεν 29 ἐτῶν προθεσμίαν, καὶ πα-
ρεχώρησεν εἰς τὴν ὀλομέλειαν τῶν δανειστῶν τὴν κα-
τ' αὐτὸ τὸ διάστημα ἐπικαρπίαν τῆς νήσου, ἐπὶ ῥητῶν
ἔργων, ἐὰν δὲν πληρώσῃ τὰ ὑφειλόμενα ἐμπροθέσμως, νὰ
νέμωνται οἱ δανεισταὶ διὰ παντὸς τὴν ἐπικαρπίαν ταύ-
της (ὅπερ καὶ συνέβη), ἀναγνωρίζοντες ὅμως πάντως

τὴν Γένουαν ὡς Κυριαρχὴν των. Οἱ δαναισται ὠργάνω-
θησαν τότε εἰς εἶδος ἑταιρείας, ἥτις ἐκλήθη Mauna,
αὐτοὶ δ' ἐκλήθησαν Μαονεῖς, ἢ Μονεῖς Maonesi,
ἔχοντες ὡς προεξάρχοντα τὸν περὶ φανῆ καὶ πλούσιον
οἶκον τῶν Ἰουστινιάνων (Giustiniani).

Ὁ οἶκος οὗτος ἐγένετο προϊόντος τοῦ χρόνου ἀπόλυτος
ἄρχων τῆς νήσου· ὑπὲρ τὰ 100 μέλη αὐτοῦ μετώκησαν
εἰς Χίον, συγκεντρώσαντα εἰς χεῖράς των τὴν διοικη-
τικὴν, δικαστικὴν, καὶ ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν. Ἐκ τοῦ
οἴκου τούτου διωρίζετο σχεδὸν πάντοτε καὶ ὁ Ὑπάτος τῆς
νήσου, καὶ οἱ δώδεκα ἄρχοντες οἱ καλούμενοι Λογα-
ριασταί.

Οἱ Ἰουστινιάναι, εἴτε θέλοντες νὰ καταπτοήσωσι τὸν
δορύκτητον ἐκεῖνον λαόν, εἴτε ἐκ τῆς φυσικῆς τοῦ ἀν-
θρώπου βροπῆς πρὸς τὸ τυραννεῖν ὀρμώμενοι, μετεχει-
ρίσθησαν τοὺς δυστυχεῖς Χίους ὡς εἰλωτας, καταναγκά-
ζοντες αὐτοὺς εἰς φόρους καὶ ἀγγαρείας, ὑποχρεοῦντες
αὐτοὺς δίκην κυνηγετικῶν κυνῶν εἰς ἄγρην περδί-
κων, καὶ αὐστηρῶς τιμωροῦντες πάντα ἐκ τῆς νήσου
ἀποπειρώμενον νὰ δραπετεύσῃ. Οἱ Χῖοι ὑπὸ τὸ ὄνομα
πάροικοι, ὀλίγον διέφερον καὶ αὐτῶν τῶν μισου-
μένων καὶ περιφρονουμένων Ἰουδαίων. Εἶδον ταπει-
νωθεῖσαν τὴν ἐκκλησίαν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Δυτικοῦ Κλήρου,
καὶ διὰ μικρὰς ἀφορμὰς πολλάκις (ὡς καὶ αὐτὸς ὁ τῶν
Ἰουστινιάνων ἐπαινέτης Ἰερώνυμος Ἰουστινιάνης, ὁ συγ-
γράφας τὴν ἱστορίαν τῆς νήσου, ἀναφέρει) ἐδοκίμαζον
φρικτὰς καὶ ἀνηκούστους τιμωρίας. Οὕτως, στιγματισμὸς
διὰ πεφυρακτωμένου σιδήρου, ῥαβδισμὸς διὰ βουνεύρου
ἐν πληθούσῃ ἀγορᾷ, ἀποκοπὴ τῆς ρινὸς καὶ τῶν γενεῶν,
καὶ πρὸ πάντων ὁ δι' ἀγχόνης θάνατος, ἐπεδαφιλεύοντο
ἀφαιδῶς παρὰ τῶν εἰς Ἰησοῦν Χριστὸν πιστευόντων

Πατριακῶν τῆς Γενούης, εἰς τοὺς ἀτυχεῖς συμπολίτας τοῦ Θεοπόμπου.

Διὸ καὶ μετὰ τινὰς χρόνους, οἱ ἀπανθρώπως τυραννόμενοι, ἔχοντες ἀρχηγὸν τὸν τότε Μητροπολίτην των, συνώμοσαν καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἐλευθερωθῶσι τῆς τοιαύτης ἀφορήτου καταπίεσεως. Εἰς τὸν κατὰ τὸ ἐπάνω λεγόμενον Βαρβάσι (*) ναὺν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, τοῦ Καταρράκτου, συνηθροίζοντο καὶ συνεσκέπτοντο οἱ συνωμόται· οἱ δὲ τολμηρότεροι καὶ μᾶλλον δυσηρεστημένοι ἀπεφάσισαν νὰ φονεύσωσιν ὅλους τοὺς Ἰουστινιάνους κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα. Ὁ τὴν ἱστορίαν τῆς νήσου συγγράψας Ἱερώνυμος Ἰουστινιάνης, ὅστις πάντοτε ἐκ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ κινούμενος προσπαθεῖ νὰ ῥίπτῃ εἰς βάρος τοῦ Ἀνατολικοῦ Κλήρου πᾶν εἶδος βλαδιουργίας, λέγει ρητῶς ὅτι ὁ τῶν παροίκων Μητροπολίτης ὠργάνωσε τὴν συνωμοσίαν ταύτην, φοβούμενος μήπως ὁ τῶν Λατίνων ἐπίσκοπος ἀρπάσῃ τὸ ἀΐλιμά του καὶ τὰ εἰσοδήματά του. Ἐκ δὲ τοῦ τρόπου καθ' ὃν διηγεῖται ταῦτα φαίνεται ὅτι ἐθεώρει καὶ πιθανὴν καὶ κατορθωτὴν τὴν ἀρπαγὴν ταύτην.

Ἄλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, εἴτε ὁγδαοῇ ὁ Μητροπολίτης ὠργάνωσε τὴν συνωμοσίαν, εἴτε οἱ Χῖοι συνωμώσαντες παρέλαβον ὡς ἀρχηγὸν τὸν Μητροπολίτην, ἐν ᾧ ἦσαν ἔτοιμοι πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου των, τῶν ἐταίρων τινὲς, ἢ φοβηθέντες, ἢ τύφιν συνειδότος αἰσθανόμενοι, ἀνεκάλυψαν εἰς τοὺς Ἰουστινιάνους τὰ πάντα. Οὗτοι δὲ συλλαβόντες τοὺς συνωμώτας ἐν τῇ κήπῳ τοῦ ρηθέντος ναοῦ, τοὺς μὲν πρωταιτίους ἀπηγχόμισαν, τοὺς

(*) Ἐξ ἐγγραμμένης τινος χειρογράφου σημειώσεώς μας ἀντὶ Βαρβάσι ἐτυπώθη δις ἐν τῇ κειμένῳ τοῦ ποιήματος Βαρβάσι. Ἰδ. σελ. 17 καὶ σελ. 30.

δὲ λοιποὺς διαφορῶς τὴν ἐπιμέλειαν διημέρουν καὶ τὰ ὑπάρχοντά των, τὸν δὲ Μητροπολίτην ἐξώρισαν καταργήσαντες καὶ τὸ ἀξίωμα του. Ἐνεκα τοῦτου ὁ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου ναὸς, ὁ ἐπιλεγόμενος πρὶν τοῦ Καταρράκτου, ἐκλήθη μετὰ ταῦτα τοῦ Καταράκτου.

Κατὰ παράδοσιν ὅμως τινὰ (λέγει ὁ Βλαστός εἰς τὰ Χιὰκά του ἐν τινι ὑποσημειώσει, ἐξ οὗ καὶ ἐρανίζομεθα μέρος τῆς ὕλης μας) διεσώθη μέχρι ἐσχάτων, ὅτι ἡ συνωμοσία δὲν ἐπράδθη ὑπὸ συνωμότου, ἀλλ' ὑπὸ νεανίδος ἐχούσης ἐρωτικὰς σχέσεις μετὰ τινος τῶν Μαννέων, ὃν ἐπεθύμει νὰ προφυλάξῃ ἐκ τοῦ βεβαίου κινδύνου. (*) τοῦτο

«Se non è vero, è ben trovato!»

καὶ ἀποπλύνει τοὺς Χίους ἐκ τοῦ ῥύπου τῆς προδοσίας, καὶ μοι χορηγεῖ ὥραϊαν ὕλην διὰ τὸ ποίημά μου.

Οἱ Ἰουστινιάναι ἐτυράννισαν τῆς νήσου μέχρι τῆς 17 Ἀπριλίου 1566, ἥτοι διακόσια εἴκοσι ἔτη, ὅτε ὁ Πιάλης σταλεῖς ὑπὸ Σουλεϊμάνου πρὸς κατάκτησιν διαφόρων Ἑλληνικῶν νήσων, κατέστρεψε τὴν ἐξουσίαν των κατὰ κράτος, κυριεύσας καὶ συλήσας τὴν νῆσον. Ἐπὶ δὲ τοῦ Σουλτάνου Σελίμη οἱ Ἰουστινιάναι ἐξηνδραποδίσθησαν καὶ ἐδασανίσθησαν ἀπανθρώπως, δοκιμάσαντες ἐν μέρει τὰ δεινὰ, ἅπερ εἰς τοὺς Χίους ἄλλοτε ἐπέφερον.

Ἐγραψα τὰ μὲν τρία πρῶτα ἄσματα ἐν μηνὶ Νοεμβρίῳ 1856, τὰ δὲ δύο τελευταῖα ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ 1857.

(*) Ἰδε Χιὰκά Βλαστοῦ, τόμ. 2. σελ. 32.

ΧΙΟΣ ΔΟΥΛΗ

ΠΟΙΗΜΑ ΕΠΙΚΟΝ ΕΙΣ ΔΣΜΑΤΑ ΠΕΝΤΕ

ὑπὸ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Γ. ΟΡΦΑΝΙΔΟΥ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΝ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΠΟΙΗΤΙΚΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΝ ΤΟΥ 1858.

1102 401 A H

ROMAN EPIKON 112 AZMATA HENTE

878

ONOTOPOT T. OF PLINIOS

APRIL 1891

KATA TON DIONISIOU DIALEXIMON TON 1892

ΧΙΟΣ ΔΟΥΛΗ

ΠΟΙΗΜΑ ΕΠΙΚΟΝ ΕΙΣ ΔΣΜΑΤΑ ΠΕΝΤΕ.

Α.

Πρὸς τῆς Ἐλάσσονος πλέων Ἀσίας ὁ ναύτης τὰς ὄχθας
Νῆσον φαιδρὰν ἀπαντᾷ οὐ μακρὰν τῆς εὐδαίμονος Σμύρνης·
Ἄν ἀρωμάτων τερπνῶν ἀτμοσφαῖρα εὐώδης τὴν λούη
Δὲν εἶν' αὐτὴ τῶν Μακάρων ἡ νῆσος.... εἰς ἕαρος ὄραν,
Ὅτε σιγῶσι πελάγη καὶ ὄρη, κ' ἡ φύσις ὑπνώττει,
Μυστηριώδεις ἐὰν ἐξ αὐτῆς ἀποπέμπωνται φθόγγοι,
Δὲν κατοικοῦσιν ἐκεῖ κινδυνώδεις τοῦ μύθου Σειρῆνες.

Χαῖρε ὦ Χίος! ἂν ὄχι Πατρίς τοῦ μεγάλου Ὀμήρου,
Γῆ θοῦ καὶ ἐφ' ἀντάσθη τὸν Ὀλυμπον κ' ἔψαλλεν ἔνθους!
Κάτω τοῦ Αἴπους μὲ σέβας ἤσπασθην τὴν πάραλον πέτραν
Ὅπου ἐκάθης ὁ γόνιμος νοῦς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, (1)
Κ' εἰς τῆς νυκτὸς τὴν σιγὴν τὸ προσέχον μου οὖς ἤκροάσθη
Μὲ τῶν λαμπρόντων ἀστέρων τὴν ὁλως σεπτὴν ἀρμονίαν
Τὴν γρηγοροῦσαν ἡχὼ τῶν ἐπῶν τοῦ τυφλοῦ μου σολήπτου.

Χαῖρε Πατρίς τῶν ἀνθῶν, σχινοστόλιστε κόρη τοῦ Πόντου!
Εἶναι ἡ εὐφορος γῆ σου μὲ αἶματ' ἀθῶων βρεγμένη,
Κ' εἰς τὰς ῥωγμὰς τῶν πετρῶν σου ὅσα ἀπαντῶνται μαρτυρῶν.

Εἶδ' ὁ φαιδρὸς οὐρανός σου σκηναὶς τραγικὰς καὶ ἀπευκταίας,
 Εἰς στεναγμοὺς γοεροὺς οἱ τραχεῖς σου ἐρράγησαν βράχοι,
 Κ' ἡ τῶν τυράννων πνοὴ τὰ ἀκμαῖά σου ἔφθειρε κάλλη.
 Μίαν νὰ ψάλλω τολμῶ τῶν πολλῶν πενθηρῶν σου σελίδων,
 Κ' εἶθ' ἡ εἰκὼν τοῦ κλεινοῦ ἀοιδοῦ τοῦ Ἰλίου, νὰ φέγγῃ
 Ὡς φωτοβόλος λαμπὰς ὁδηγὸς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοῦ μου.

Τοῦ Βυζαντίου τὸ κράτος κατέρρηε πάντως γηράσαν,
 Καὶ τῶν Καισάρων τὸν θρόνον ἀλάστωρ ἐδόνηζε δαίμων·
 Τῶν σταυροφόρων ληστῶν τὰ πολύτιμα λάφυρα, μέγαν
 Πρὸς τοὺς ἀπλήστους κατοίκους τῆς Δύσεως ἤναψαν πόθον
 Νὰ μερισθῶσι τὰ ῥάκη σχισθείσης οἰκτρῶς ἀλουργίδος·
 Οἱ Ἐνετοί, ὡς πτηνὰ σαρκοβόρα, ὡς γύπες πεινῶντες,
 Εἰς τὸ ἐκπνέον του πτώμα θεύστομον ἔπηξαν ῥάμφος
 Τὰς παραλίους του πόλεις λαβόντες, καὶ ὁμοῦ τὰς Κυκλάδας·
 Οἱ Γενουήσιοι, τούτων ἐχθροί, καὶ ἐφάμιλλοι τούτων,
 Πάντοθεν ἔρριψαν βλέμμα ὀξύ, καὶ ὀξυτέρας ἀρπάγας·
 Τὸν Γαλατᾶν κατοικοῦντες, τὰς κλεῖς τοῦ Εὐξείνου ἐκράτουν
 Ὡς κερδοσκόποι, ὡς ναῦται θρασεῖς, καὶ ἐπικίνδυνοι φίλοι.

Τῶν εὐγενῶν οἱ λαμπροὶ τότε οἶκοι ἐξώπλισαν αἴφνης
 Στόλον τριάκοντα πλοίων πρὸς κτιῆσιν φρουρίων καὶ νήσων
 Τῶν Μαονέων τὴν γαῦρον συστήσαντες πρῶτοι ὁμάδα·
 Ἦρχε τοῦ στόλου αὐτοῦ ὁ πολύμητις Σίμων Βεγνόςζος
 Τῶν Ἰουστινιάνων δ' ὁ οἶκος τῆς ὅλης ἐνδόξου ὁμάδος. (2)
 Πρὸς τὴν σκινόφυτον Χίον ὁ στόλος πλησίστιος φθάνει,
 Ἄλωπεκῆν δ' ἐνδυθεὶς ὁ στολάρχης τοιαῦτα κηρύττει.
 — «Κίνδυνος, Χῖοι, δεινὸς ἀπειλεῖ τὴν ὡραίαν σας νῆσον·
 »Τῶν Ἐνετῶν ἰσχυρὰ στρατιά, καὶ πολὺπρωρος στόλος
 »Ἐρχεται φέρων δηλώσεως πῦρ, καὶ ἀλύσεις δουλείας·
 »Φθαίω πλὴν φίλος ἐγὼ καὶ προστάτης, διὰ τοῦ φρουρίου

»Εἰς τὸν στρατὸν μου τὰς πύλας ἀνοίξατε! ἂν δ' ἀπειθῇτε,

»Φέρω δεινότερον πῦρ, καὶ ἀλύσεις πολὺ βαρυτέρας.»

Ἄλλ' ἀπεκρίθησαν τότε εὐτόλμως εἰς ταῦτα οἱ Χῖοι·

— «Χρεῖαν ἡμεῖς βοηθείας δὲν ἔχομεν, ὅθεν νὰ φύγῃς,

»Δεῖξον δ' εἰς ἄλλους, οὐχὶ πρὸς Γραικοὺς φιλοικτίρμονα σπλάγ-

Πόλεμος τότε δεινὸς ἀμφοτέρωθεν ἤναψεν, ὅπου [χνα». (3)

Τόλμη πρὸς πεῖραν, καὶ νοῦς πρὸς ἰσχὺν ἀντετάχθη γενναίως·

Ἠλὴν τῆς Γενούης ἢ νῆσος ἢ εὐφορος ἔγινε κτῆμα,

Τῶν Μαονέων δὲ πάντες οἱ Χῖοι δορύκνητοι δοῦλοι.

Δίκαιος ὁμῶς καὶ φίλος ἐφάνη πολὺ ὁ Βιγνόζος,

Τῶν νικηθέντων ἀγνῶς σεβασθεὶς τὴν τιμὴν καὶ τὸν πλοῦτον·

Ἠλὴν μετὰ ταῦτα ἐλθὼν τῆς Γενούης ὁ Ὑπατος, καὶ ἄλλοι

Τυραννικοὶ εὐγενεῖς, Ἰουστινιᾶναι, Γριμάλδαι, καὶ Ῥόκκαι,

Τοὺς χαλινοὺς τῶν παθῶν τῆς ἀγρίας ψυχῆς των ἀφέντες,

Ἐπραξαν τόσα κακὰ, καὶ τοσαύτας σκληρότητας, ὥστε

Ἐκ τῆς χαρᾶς ὁ Σατὰν εἰς τὸν ἄδην του κάτω ἐσκίρτα·

Φόροι, εἰρκταί, βιασμοί, καὶ κτημάτων αὐθάδεις δημεύσεις,

Στιγματισμὸς ἐπαχθὴς δι' αἰχμῆς κεκαυμένου σιδήρου,

Ἀνυλεῖς ραβδισμοὶ, ἐκκοπὴ τῆς ῥινὸς καὶ τῶν ὠτων,

Πρὸς τὴν ἀγχόνην, κοινὰ καὶ συνήθη ὑπῆρχον εἰς πάντας.

Ἐτη παρῆλθον ἐννέα, καὶ Μάρτιος μὴν τοῦ δεκάτου

Τὰς πεδιάδας ἐκόσμιε μὲ ἄνθη φλογώδους λειρίου·

Οἱ πορφυροὶ τοῦ ξιφίου ἀστάχεις, καὶ ἄνθη μυρία

Παντοδαπὰ τὴν χοιρὰν, καὶ κομψὰ τὴν ὕφην καὶ τὸ σχῆμα,

Τὸν φαιδρωπὸν καὶ χλωρὸν τῶν ἀγρῶν κατεποίκιλλον δάπιν.

Μὲ τὰς ὑγρὰς πτέρυγας τοῦ ὁ νότος μειλίχης πνέων

Πορτοκαλλέας, ἰάσμων, καὶ ρόδων, διέχεσε μύρα,

Κ' ἡ τρυφερὰ ἀηδὼν τὴν σιγὴν διακόπτουσα, ᾗδεν

Ἄσμα τερπνόν, στεναγμὸν καὶ εὐθυμίαν ἐκφράσσων συγχρόνως.

Εἰς τῶν Σκλαβιῶν τὰς ὠραίᾳς ἐπαύλεις, ἐν μέσῳ δεινδρώνων,
 Ἐκείτο πύργος στερρόδς καὶ ὑψιδμητος, δίκην φρουρίου·
 Εἶδος μικρᾶς πυραμίδος τὴν γαυρόν του ἔστειρε στέγην, (4)
 Ἦτις ἐπαίρετο ἄνω μεγάλων σειρῶν κυπαρίσσων
 Ὑψικορύφων, ὡς γίγας θρασὺς ἀντικρὺ τόσων νάνων. (5)
 Ἀνωθεν τούτου ὑπάρχει βουνὸν μὲ ῥωγμάς, ἀλλ' οὐ μέγα, (6)
 Ἐκ τῆς πετρώδους δ' αὐτοῦ κορυφῆς ὁ ἱσταμένος βλέπει
 Μέγα πανόραμα, νοῦν καὶ καρδίαν, κ' αἰσθήσεις ἐκπληττον.

Ἐμπροσθεν κεῖται χλωρὸς καὶ δεινδρῶδης ὁ εὖφορος Κάμπος
 Μετ' ἀνθοδέσμης χωρίων τερπνῶν, καὶ ἀγρῶν καὶ ἀμπελώνων·
 Ἀριστερά, πρὸς βορρᾶν, αἱ ἀπάτομοι ῥάχεις τοῦ Αἵπους,
 Χίος ἡ πόλις, τὰ πέριξ αὐτῆς καὶ οὐ μακρὰν αἱ Οἰνοῦσαι·
 Καὶ δεξιὰ, κατὰ νότον, σειρὰ παχυχλόων γηλόφων,
 Οὗς ἐπιστέφουσι κῶμαι φαιδραί, (7) ἐλαιῶνες καὶ σχῖνοι·
 Τῶν Ἐρυθρῶν ἀντικρὺ ὁ πορθμός, κ' ἡ χρυσαῖζουσα ὄχθη·
 Καὶ πρὸς τὸ βάθος τῆς ὅλης αὐτῆς μαγικῆς κατοπτείας
 Ἰχνογραφοῦνται ὡς νέφη γλαυκὰ τῆς Ἀσίας τὰ ὄρη.

Δῶμα τοῦ πύργου εὐρὺ ἐθεώρει μεγάλην μερίδα
 Τοῦ πανοράματος τούτου· ἐκύσμου δ' αὐτοῦ τὰ τειχία
 Δόρατα, ξίφη, καὶ λόγχαι στιλπναί, καὶ κομφαὶ πανοπλίας·
 Ὑπερθεν κλίνης, ποικίλας ἐχούσης γλυφὰς καὶ τορεύσεις,
 Τῆς Θεοτόκου εἰκὼν ἐλεφάντινος, ἱστατο ἄνω
 Ἀργυροπλάστου πλακῆς, ἐφ' ἧς ἤστραπτε χρύσειον ὄλωσ
 Τῶν Ἰουστινιανῶν τὸ τρίπυργον ἀτέμμα (8) ἐν μέσῳ ἀνθέων.

Ἦτο πρωΐα· πλησίον θυρίδος ἐξ ἧς εἰσεχώρου
 Ἐαρος δρόσος, ἀνθέων ὁσμὴ, καὶ πτηνῶν μελωδίαι,
 Δύο ἐκάθηντο ἄνδρες ἐπάνω γλυπτῶν ἐδωλίων·
 Εἶχε ἀέλθαι ὁ εἰς τῆς ζωῆς τὴν ἀκμὴν καὶ τὸ ἔαρ,

Εἰς τὸ εὐρὸ μέτωπόν του ἐπέθηκ' ἡ πτέρυξ τοῦ χρόνου
 Ἰχνη ὀρμῆς ἀκολάστου, παθῶν, καὶ μεγάλων φροντίδων·
 Ἀθλητικὸς τὴν μορφὴν, εὐγενῇ εἶχε μᾶλλον τὸν τρόπον,
 Τὰ ζωηρὰ βλέμματά του ἀλώπεκος βλέμματα ἦσαν,
 Κ' εἰρωνικὸν τῶν χειλέων μειδιάμα, πάντως ἐδῆλου
 Ὑπεροψίαν ψυχῆς, ἡ σκληρότητα φαύλης καρδίας·
 Ἡ ἰσχυρά του φωνή, τὸ ἀπότομον, κάθε του νεῦμα,
 Ἐφαινον ἄνδρα θρασύν, ἱκανὸν νὰ δεσπόζη τῶν ἄλλων.
 Ἦτον αὐτὸς Μασονεύς, Ἰουστινιανῆς ὁ Πέτρος τὴν κλῆσιν
 Ὑπατος τότε τῆς Χίου, βλαστὸς εὐγενῆς τῆς Γενούης. (9)

Εἶχεν ὁ ἄλλος φαιδρὰν τὴν μορφὴν, καὶ χαρίεν τὸ σῶμα·
 Εἴκοσι μόλις Μαΐους ν' ἀνθήσωσιν εἶδε, καὶ ἦτο
 Ζῶσα εἰκὼν εὐεξίας, νεότητος, κάλλους, καὶ ῥώμης.
 Δραστηριότης καὶ νοῦς τὴν καλὴν του ἐλάμπρυνον θεάν·
 Κατατομὴ εὐγενῆς τοῦ προσώπου, χρυσίζουσα κόμη,
 Ὅμμα ἡδέως γλαυκόν, ἐξ οὗ ἤστραπτε βλέμμα φλογῶδες,
 Συνδουαζόμενα πάντα καλῶς μὲ τὴν ἄφατον χάριν
 Ἦν ἐπιχέει ἡ φύσις εἰς ἕαρ ζωῆς ἀκυμάντου,
 Ὑπεροχὴν ἐνεποιοῦν, κί' ἀντίθεσιν πάντως σπουδαίαν
 Πρὸς τὸ τοῦ φθίνοντος Πέτρου βαρὺ συγκρινόμενα ἦθος.

Ἦτο δ' αὐτός, ἂν καὶ νέος, καὶ ἄπειρος ἔτι τοῦ Κόσμου,
 Εἰς ἐκ τῶν δώδεκ' ἀρχόντων, τῶν ἄλλως κοινῶς καλουμένων
 Λογαριαστῶν, (10) διοικούντων τὰ δώδεκα μέρη τῆς νήσε.
 Ἀνεψιὸς ἐκ πατρὸς, καὶ παμφίλτατος φίλος τοῦ Πέτρου,
 Μὲ πατρικὴν ἠγαπᾶτο στοργήν, κ' Ἰωάννης ἑκαλεῖτο·
 Δέλτον δὲ τότε κρατῶν, πρὸς τὸν θεῖόν του εἶπε μὲ σεβας.

— Ἀθεῖέ μου, ἦλθον νὰ μάθω ὁποίαν διέξοδον θέλεις
 »Εἰς ὑποθέσεις τινὰς ἐκχρεμαῖς μέχρι τοῦδε νὰ δώσω·

Συνεδριάζει ἡμῶν τῶν Ἀρχόντων ἡ Σύγκλητος τώρα.
 Πρὶν δὲ νὰ γίνη ἀρχὴ περιμένουν τὴν γνώμην σου πάντες.»
 — «Λέγε ν' ἀκούσω, προσεῖπεν ὁ Πέτρος, κ' ἐπρόσεξε σύννοους·
 — «Πρῶτον ζητεῖται τί μέτρον ὀρθὸν νὰ ληφθῇ κατ' ἐκείνων
 » Ὅσοι ἀφίνοντες λάθρα τὴν Χίον προσφεύγουν εἰς ξένην.» (41)
 — «Δήμευσις πάσης οὐσίας αὐτῶν κινητῆς καὶ ἀκινήτου!
 » Ἄν δὲ πωλῶσιν αὐτὴν πρὶν ἀπέλθωσι, κήρυξον ὅτι
 » Ἀκυροὶ εἶναι πωλήσεις τοιαῦται ἐμπρὸς τῆς ἐσχόρας.»
 — «Ἀναφορὰ τῶν παροίκων (42) Καρυῶν, Ἀναβάτου, Δαφνῶ-
 » Μᾶς ἀπεστάλη ἐσχάτως, δι' ἧς ἐξαιτοῦνται ἐνθέρμως [νος,
 » Ν' ἀπαλλαγῶσι τῶν κόπων εἰς οὐς συνυπόκεινται πάντες
 » Μὲ τῶν περδίκων τὴν ἄγρην, προσέθηκ' ὁ νέος ἡπίως.»
 — «ὦ! τοὺς αὐθέντας! προσεῖπεν ὁ Πέτρος, καὶ τίς ἂν θελήσω
 » Σ τοῦ Προβατείου τὰς ῥάχεις (43) ἐπάνω νὰ τρέξω θηρεύων
 » Ἰχνηλατούντων κυνῶν θὰ πληρώσῃ τὰ ἔντιμα χρέη;
 » Τοὺς καλογήρους ἂν λάβω τῆς Νέας Μονῆς (44) θὰ φωνάξουν
 » Ὅτι ζητῶ τῶν ἀπίστων αὐτῶν νὰ ὑβρίσω τὴν πίστιν,
 » Κι' ὅτι ποθῶ νὰ τοὺς κάμω ἀγρεῖς τῶν περδίκων τοῦ Πάππα.»
 — «Θεῖέ μου, εἶπεν ὁ ἄρχων διστάζων, οἱ πάροικοι οὗτοι
 » Ἐφριζαν ὅταν εἰς μίαν ἡμέραν βελόπληκτοι εἶδον
 » Τρεῖς κορυφαῖοι νὰ πέσουν καὶ μᾶλλον νοήμονες ἄνδρες...»
 — «Οἱ ὑβρισταί μου ἐκεῖνοι;.... ἐφώνησ' ὁ Πέτρος καυχᾶζων,
 » Αἶ! τί τοὺς πταίω ἐγὼ ἂν τὰ βέλη μου αἴσθησιν εἶχον;...
 » Πλὴν τί ματαίως λαλῶ; τὸ κακῶς αἰτηθὲν ἀπορρίπτω.
 » Ἄλλο! — «Ἀρνοῦνται πολλαὶ τῶν χηρῶν τῆς χηρείας τὸν
 φόρον (45)
 » Ὅν ταῖς ἐπέδαλες.» εἶπεν ὁ νέος σχεδὸν πορφυρόχρους·
 — «ὦ! εἰν' ἀστεῖον! προσεῖπεν ὁ Πέτρος· λοιπὸν τὰς Κυρίας
 » Ἀς σωφρονίσῃ ψαλίζων ὁ δῆμιος πᾶσαν τὴν κόμην·
 » Λέγε τί ἄλλο; — Ἀντέστη ὑβρίζων τὴν Γένουαν πᾶσαν
 » Τῶν θυμιατῶν τις τραχὺς λιθοτόμος, (46) μὴ θέλων νὰ φέρῃ

»Εἰς τὸν νεόδομητον πύργον μας τρεῖς τῶν θυρῶν παρατάδας.»

— «Δέκα εὐθὺς δι' ἐκάστην καλοὺς ραβδισμοὺς διατάττω,

»Εἰπ' ἐγερθεῖς, καὶ βαδίζων ἐντὸς τοῦ θαλάμου ὁ Πέτρος·

»Καὶ ἀποκοπὴν τῆς ῥινόσ, μετ' αὐτούς, δ' ἐκείνας τὰς ὕβρεις.»

»Ὁ Ἰωάννης μικρὸν ὠχριάσας, προσέθηκε λέγων·

— «Τί νὰ γενῇ ὁ ραπίσας τὸν Δὸν-Ἰνοκέντιον Στέλλαν ;...»

— «Εἰς τὴν ἐμπρὸς τοῦ φρουρίου ἀγχόνην νὰ παύσῃ ραπίζων

»Αὐριον λίαν πρωτ'·» ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος ὀργίλως.

— «Πλὴν δυσανάλογος εἶναι, θαρρῶ, ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου,

»Ὁ Ἰωάννης προσεῖπε·— «Καὶ Δὸν-Ἰνοκέντιος ἦτο

»Ὁ ραπισθεὶς ἱερεὺς τοῦ θεοῦ, ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος·

» Ἄν αὐστηρῶς τῶν βαναύσων ἐνόχων δὲν πλήξω τὴν τόλμην

»Θέλει ραπίσει καὶ ἡμᾶς μετ' ὀλίγον ἡ χεὶρ τῶν βαναύσων.»

— «Θεῖέ μου, εἶπεν ὁ νέος, τοῦ πταίστου ἡ σύζυγος εἶχε

»Μὲ τὸν παθόντα, ὡς λέγουν πολλοί, οὐχὶ ἄμεμπτον σχέσιν.»

— «Μὴ βλασφημῇς! θυμωδῶς τὸν διέκοψ' ὁ Πέτρος· καὶ ἂν τοῦτον

»Εἰς τὴν ἀγχόνην δὲν ἴδω τὸν πταίστην, ἐγὼ θὰ τὸν σφάζω.»

Εἶπε, καὶ ἐντὸς τοῦ θαλάμου μὲ βῆμα ταχὺ ἐδημάτει·

Στάς δὲ ἐξαίφνης ἐμπρὸς τοῦ ζητοῦντος νὰ σώσῃ δικαίως

Μίαν ἀνθρώπου ζωὴν, καὶ μετρήσας αὐτὸν μ' ἐν τοῦ βλέμματος,

Εἶπε σταυρόνων τὰς χεῖρας·— «θαυμάζω μὲ σὲ Ἰωάννη!

»Εὐσπλαγχνός καὶ ποτε εἶσαι! ἀλλ' ὅσοι λαοὺς διοικοῦσι

»Πρέπει νὰ ἔχωσι νοῦν, καὶ νὰ πνίγουν πᾶν αἶσθημα ἄλλο.

»Τὸ πολυμήχανον τοῦτο θηρίον, ὁ ἄνθρωπος, θέλει

»Χεῖρα νευρώδῃ, βαρὺν χαλινόν, καὶ σκληρὸν πτερινιστήρα.

» Ὅταν τὸ αἷμά του βράζῃ, τὴν σάρκα του σχίσει νὰ τρέξῃ,

» Ἄλλως χοχλάζει, μανίαν γεννᾷ, τρεπομένην εἰς λύσσαν,

»Καὶ τὸ θηρίον πατεῖ τολμηρῶς τὸν γωθρόν δαμαστήρα.

» Τώρα εἰπέ μοι ἂν ἔχῃς συμφέρον νὰ σώσῃς τὸν πταίστην.»

— «Θεῖε! συμφέρον δὲν ἔχω νὰ σώσω τὸν πταίσαντα ὄντως·

» Ὁ Ἰωάννης προσεῖπε, φρονῶ ὅτι ἄδικόν εἶναι

»Νὰ φονευθῇ εἰς πατὴρ δι' ἐνὸς Καπουκίνου τὴν ἔχθραν.
 »Εἶναι ὁ πταίστης πολίτης γνωστός, καὶ ἡθῶν ἐναρέτων,
 »Εἶν' ἀδελφὸς τοῦ Μηνᾶ, τὸν ὁποῖον οἱ πάντες τιμῶσιν.»
 —»Α! τοῦ πλουσίου Μηνᾶ;... εἰπ' ὁ Πέτρος πικρὸν μειδιάσας,
 »Εἰς τοῦ ὁποίου τὸν οἶκον φοιτᾷς;... καὶ τὴν κόρην του βλέπεις;...
 »Εἶναι ὡραία αὐτή, καθὼς μ' εἶπον.... καὶ σὺ εἶσαι... νέος...
 »Πρόσεξε ὅμως μὴ γίνῃς καὶ σὺ ὡς τὸν πρῶτον γαμβρόν του
 »Μίσερ Ἰσιδωρον, ἑξαλλος νοῦς, καὶ θερμὸς δημοκράτης,
 »Ὅστις φρονίμως ποιῶν ἀνεχώρησε λάθρα, ἀλλέως
 »Ἦθελεν ἤδη μετρήσει κ' αὐτὸς τῆς ἀγχόνης τὸ ὕψος.»
 Εἶπε, κ' ἐκάγχασε μέγα· ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας,
 Συνωφρυνώθη τὸ πρῶτον, ὠχρίασεν ἔπειτα, τέλος,
 Ἐλαβε χρῶμα πορφύρας, καὶ εἶπε σχεδὸν ἀγερώχως.

— «Θεῖε! μ' ὑβρίζεις! καὶ ἴσως λαλῶν ἐλησμόνησας ὅτι
 »Εἶμαι κ' ἐγὼ Ἰουστινιάνης, υἱὸς τοῦ κλεινοῦ ἀδελφοῦ σου,
 »Εἶμαι κ' ἐγὼ Μαρνεὺς, κ' εὐγενὴς τῆς Γενοῦης· ἂν δ' ἔχω
 »Σχέσεις μὲ Χίους, θαρρῶ ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι αἰσχυνή·
 »Θέλεις πεισθῇ μετ' ὀλίγον αὐταί μου αἱ σχέσεις ὅτ' εἶναι
 »Μᾶλλον ὠφέλιμοι, μᾶλλον σωτήριοι, μᾶλλον σπουδαῖαι,
 »Ἡ αἱ σκληρότητες, ἃς καθ' ἐκάστην οἱ δῆμοι πράττουν.
 »Θὰ ἐκφρασθῶ ἐλευθέρως, ἀφ' οὗ ἐρεθίσῃς τὴν γλῶσσαν
 »Ἦν ἐπὶ χρόνον ἐκράτει τὸ σέβας σχεδὸν δεσμευμένη·
 »Λέγε, τί πράττομεν τόσον καιρὸν, εἰμὴ ἔργα δημίων;
 »Εἰς τὸν ἀθῶον λαόν, εἰς τὴν νῆσον αὐτὴν τὴν ὡραίαν,
 »Ἦτις ἐπίγειος εἶναι παράδεισος, κ' ὅπου ἐμμένει
 »Ἡ θαυμαστὴ τοῦ Θεοῦ καλλονή, δι' ἀνθῶν χαραγμένη,
 »Λέγε, ὁποῖον ἐπράχθη καλόν, καὶ ὁποῖα φροντίς μας
 »Τοῦ κοπιᾶζοντος δούλου ἡλάφρωσε καὶ τὰς ἀλύσεις;
 »Ταύτην τὴν ὥραν ἀκόμη δὲν ἔλεγες ἄλλο, ἢ μόνον
 »Φόνους, δαρμούς, ἀτιμώσεις, δημεύσεις, καὶ στύγια ἔργα.»

«Μὴ δὲ αὐτὸ ὁ Θεὸς μᾶς ἐδώρησε ταύτην τὴν χώραν;
 »Μὴ τὴν ὡμότητα πρέπει νὰ ἔχῃς συμπάρεδρον πάντα;
 »Στρέψε τὸ βλέμμα σου περίε!.. ἰδὲ τὴν χλοάζουσαν φύσιν,
 »Καὶ τοῦ ἡλίου τὸ φῶς, τ' οὐρανοῦ τὸ ἀνέφελον κάλλος,
 »Τὴν εὐωδίαν ὁσφράνσου, ἣν φέρει ἡ πτέρουξ τῆς αὔρας,
 »Ἄκουσον τόσων πτηνῶν τὴν τερπνὴν μελωδίαν, κ' εἰπέ μοι,
 »Ἄν εἰς τοιαύτην ὥραίαν σκηνὴν συμφωνῇ, καὶ ἀρμόζῃ
 »Νὰ παριστάνουν σφαγῶν καὶ αἱμάτων οἱ ἄνθρωποι δρᾶμα.
 »Ἄκουσον κ' ἄλλο· σιγᾷ ὁ Θεός, καὶ κοιμᾶται ὁ δοῦλος·
 »Πλὴν συλλαβὴν ἄν εἰπῇ ὁ Θεός, ἀνεγείρετ' ὁ δοῦλος,
 »Ὅχι λαγῶς, ἀλλὰ τίγρις λυσσῶσα, κ' ἀχόρταστος λύκος.»

«Μία ἀρχὴ μᾶς κινεῖ, ἀλλ' ἐχθραὶ μᾶς χωρίζουσι γινῶμαι
 »Σὺ ὑποθέτεις φρικτῶδες θηρίον τὸν ἄνθρωπον φύσει·
 »Τρόμον ἐνσπείρων, ζητεῖς νὰ θερίσῃς καρπὸν τὴν ἀγάπην,
 »Ὡς νὰ λαμβάνῃ κἀνεὶς ἀμητὸν ἄν ζιζάνια σπείρῃ·
 »Ἄλλως φρονῶν, ὑποθέτω ἐγὼ ὅτι εἶναι τοιοῦτος,
 »Μόνον διότι κακῶς διοικεῖται, πονεῖ καὶ στενάζει.»

«Εἶδες; τὸ ὄνομα ὅταν ἀκόμη εἰποῦν τοῦ Βιγνόζου
 »Δάκρυα χύνουν θερμὰ σεβασμοῦ καὶ φιλίας κ' ἀγάπης·
 »Καὶ μ' ὅλον τοῦτο αὐτὸς τοὺς ὑπέταξε, κ' ἦτον ἐχθρὸς των·
 »Δίκαιος ὅμως ἐφάνη, καὶ ἄρχων μὲ τέχνην μεγάλην,
 »Τὸν ἰδίον του υἱὸν μαστιγῶσας ἐνώπιον πλήθους·
 »Μόνον διότι νὰ δρέψῃ ἐτόλμησεν ὥριμον βότρυ. (47)
 »Ἄν ὅλ' αἱ τέχναι ζητοῦσι τεχνίτην πρὸς πρόοδον πᾶσαν,
 »Ἀρχιτεχνίτην ζητεῖ τοῦ τυράννου ἡ κίβδηλος τέχνη.»

«Ἄνεῖς τοὺς Χίους φανῶμεν προστάται, κ' ἡμᾶς θ' ἀγαπήσουν·
 »Ρίζας τὰ δένδρα εἰς γῆν ἀγαθὴν παχυσώμους γεννῶσι,
 »Κ' εἰς τοῦ λαοῦ τὴν καρδίαν ριζοῦται ὁ δίκαιος ἄρχων·

»Εἶπα· πιστεύω, χωρὶς νὰ ψευσθῶ, τὸ συμφέρον μας εἶπα. »

»Εμπληκτος ἦχουσ' ὁ Πέτρος τοῦ νέου τὸν ἔνθερμον λόγον·
Τὴν κεφαλὴν δ' ὡς συνῆλθεν ἐκίνησε τρὶς περισκέπτως,
Καὶ τὴν σιγὴν διαλύσας μὲ ὅλως παράδοξον ἦθος·

— »Εἶσαι παιδίον ἀκόμη! τὸ βλέπω μὲ λύπην μου! εἶπε,
»Καὶ μὲ τῆς πλάνου λαλεῖς φαντασίας τὴν μάγισσαν γλῶσσαν·
»Ἀκουσον τώρα κ' ἐμέ· ἡστείσθην ἐν μέρει ἀκαίρως...
»Πλὴν ὠφελήθην... μαθὼν ὅτι εἶσαι φιλόσοφος ἄρχων...»

»Νέε! ἡ πλάσις εἰς πάλιν δεινὴν συνεχῶς διαμένει·
»Μόλις ὁ ἄνθρωπος ἴδῃ τὸν Κόσμον, κ' ἐχθρόν του τὸν ἔχει·
»Πρὸς ἑαυτὸν δὲ παλαίων τὸ πρῶτον, καθεὶς συνειθίζει
»Καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους κατόπιν νὰ δεῖξῃ παράτολμον σθένος.
»Στρέψε τὸ βλέμμα ἐντός σου! ἐχθροὺς θέλεις εὑρεῖ τὰ πάθη,
»Κ' εἰς τῆς ζωῆς σου τὸν ῥοῦν ἐξ αὐτῶν ἐὰν ἐν καταβάλλῃς,
»Ἴσως, πρὶν δρεψῆς τὴν νίκην αἰσχυρῶς νικηθῇς ὑπὸ ἄλλου.
»Στρέψε τὸ βλέμμα ἐκτός σου! εἰς θέατρον πλῆρες καὶ μέγα,
»Ὅπου τὸ ἄτομον εἶναι ὡς κόκκος ψαμμίου πρὸς ὄρος,
»Ὅπερ καλοῦσι τινές *Κολασμόν*, *Κοινωνίαν* δὲ ἄλλοι,
»Ἀλληλοτρῶγουν υἱοὶ τοὺς πατέρας, ἡ πόλις τὰς πόλεις,
»Ἔθνος τὰ ἔθνη, κ' ὁ εἷς μὲ τοῦ ἄλλου αὐξάνει τὸ πτώμα.
»Εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν διαμάχην, ἂν ἄπρακτος μείνῃς,
»Ἄλλοι σὲ τρώγουν, καὶ πάντως ἀπόλλυσαι· ὅθεν ἀνάγκη
»Πρὶν σὲ σπαράξωσιν ἄλλοι νὰ δεῖξῃς ὅτ' ἔχεις ὁδόντας.»

»Εἶναι αὐτὴ ἀληθὴς ἱστορία· αὐτὴ εἰς τὴν Χίον
»Φέρει κ' ἡμᾶς τοὺς μακρὰν γεννηθέντας ἰέρακας· αὕτη
»Θῦμα ζητεῖ τὸν ἀθῶον πολίτην, τὴν χήραν, τὰ βρέφος·
»Ἀν θεωρίας σαθράς, καὶ ἀρχὰς ἀντιθέτους πρεσβεύῃς,
»Ἀν ἡ καρδιά σου κλαίῃ τὸ θῦμα, θὰ γίνῃς τὸ θῦμα....

«Διαπερῶν μὲ τὸν νοῦν τῶν μελλόντων αἰώνων τὰ νέφη
 »Βλέπω τὸν οἶκόν μας μέγα, λαμπρόν, οἰκιδόμημα δόξης...
 »Διάδοχός μου θὰ εἶσαι, διὸ τὰ ληρήματα ἄφες,
 »Πίστευσε τρίχας λευκάς, κ' εἰς τὴν γραῖάν μου πείραν τηρίξου.
 »Εἰς τὸ Συνέδριον στρέψε, κ' εἰπὲ κατὰ γράμμα τί θέλω·
 »Κάμε καθὼς σὲ προστάζω, ἀφ' οὗ τὴν εὐθύνην δὲν ἔχεις...»
 Εἶπε· καὶ στρέψας τὰ νῶτα, εἰσῆλθεν ἐντὸς τοῦ κοιτῶνος,
 Ὁ δ' Ἰωάννης ὠχρὸς εἰς τὴν πόλιν ἐπέστρεψε σπεύδων.

Δὲν εἶχεν ἔτι καλῶς σκληρυνθῆ ἡ ὀργῶσα ψυχὴ του·
 Τίγρεως σκύμνος, δὲν εἶχεν ἀκόμη μεθύσει μὲ αἷμα.
 Λύκος τὴν φύσιν, τὴν τέχνην τοῦ δάκνειν ἐμάνθανεν ἤδη·
 Καὶ ἡ καρδιά του ἦτον ἐν μέσῳ παθῶν καταιγίδος
 Ἀμφιῤῥεπῆς μεταξὺ ἀρετῆς καὶ ἀσπλάγχχνου κακίας.

Τὴν δ' ἐπιοῦσαν εὐρέθη νεκρὸς εἰς μεγάλην ἀγχόνην
 Ὁ ἀδελφὸς τοῦ Μηνᾶ· καὶ ὁ δῆμιος ἔκοψε δέκα
 Δυστυχισμένων χηρῶν τὴν ὥραίαν καὶ στίλβουσαν κόμην·
 Κ' εἰς λιθοτόμος, ἀφ' οὗ δημοσίᾳ ἐδάρη ἀσπλάγχχνως,
 Ἄνευ ῥινὸς εἰς τὸν οἶκον ἐστράφη θρηγῶν καὶ στενάζων.
 Ἐβλεπον ταῦτα οἱ Χῖοι σιγῶντες ἐμπρὸς τῶν τυράννων,
 Καὶ πρὸς τὸν Πλάστην οἱ πάντες ἀνύψονον ἔνδοαυρου ὄμμα.

B.

Στιχ. 299.

«Γῆ Ἱερὰ τῆς Πατρίδος, ὦ γῆ τῶν πατέρων μου! πάλιν
»Τὰς μαγικὰς σου πατῶ κ' αἰωνίως ἀνθούσας ἀκτὰς σου,
»Ὅπου ὁ πόντος θρηγεῖ τὸν ἀδόξως στενάζοντα δοῦλον·
»Σὲ χαιρετῶ σεβασμῖα μορφὴ τοῦ γλοάζοντος Αἵπους· (18)
»Τοὺς πρόποδάς σου φιλεῖ τῆς Ἀσίας τὸ ἤρεμον κῦμα,
»Καὶ τὴν γυμνὴν σου κοσμοῦν κορυφὴν τ' οὐρανοῦ αἱ νεφέλαι·
»Τῆς Βολισσοῦ ὁ ζευγίτης περᾶ τὰς βραχῶδεις σου ῥάχεις
»Ὅπως τυράννων αἰσχυρῶν τὴν ἀχόρταστον πεῖναν κορέσει·
»Χαίρετε κῆποι φαιδροὶ τοῦ Βροντάδου, τῆς Χώρας, τοῦ Κάμπου,
»Ὅπου ἐλεύθερος παῖς εὐτυχίας ἀνέπνευσα αὖρας,
»Ὅπου ἐν μέσῳ ἀνθρώπων, ἐν μέσῳ τερπνῶν ἀρωμάτων
»Μυστηριώδεις παλμοὺς ἡ καρδίᾳ μου πρῶτον ἠσθάνθη.
»Χαῖρε καὶ σύ, ἐὰν ζῆς, ἐρασμῖα καὶ πρώτη μου φίλη!
»Ὅναρ τοῦ βίου μου, μόνῃ ἐλπίς, παρελθόν μου καὶ μέλλον.
»Ἦγον μακράν σου ἡμέρας ὀδύνης, δεινῶν, καὶ πικρίας,
»Κί' ὅτε δριμύς πυρετὸς τὰς θολὰς μου ἐτάραττε φρένας
»Μόνον ἡ μνήμη σου ἤρκει νὰ παύσῃ τοῦ νοῦ μου τὸν σάλον·
»Εφθασα ἤδη, πλὴν τρέμω ὁπότε ἐκ νέου θὰ σ' ἴδω,
»Κί' ἄγνωστος φόβος πληροῖ τὴν συνήθως γενναίαν ψυχὴν μου.»

«Κλαίω, τὴν τύχην σου κλαίω, φαιδρὰ καὶ ὡραία πατρίς μου·
»Ἐπρεπ' ἡ τύχη πρὸς σὲ νὰ φανῇ φειδωλὴ εἰς τὰ κάλλη
»Ἰνα χαρῆς εἰς μακρὸν εὐτυχεῖς κ' ἐλευθέρους ἡμέρας!

»Κύπτεις εἰς ξένον ζυγὸν τὸν ἀρχένα σου Χῆε, καὶ στένων
 »Τῆς παλαιᾶς σου εὐκλείας ποθεῖς τὸ νεκρόσθεστον φάσμα.
 » Ἀλληλουχούμενα εἶδες πολλάκις δεινὰ καὶ πικρίας,
 »Κ' ἡ σιδηρότευκτος χεὶρ τῶν τυράννων τὰ στέρνα σου θλίβει·
 » Ἦπλωσεν αὕτη εἰς πᾶσαν τὴν γῆν σου νεκρώσιμον πέπλον,
 » Καὶ αὐθαιρέτως τρυγᾷ τοὺς ἰδρωτάς τῶν νέων Εἰλώτων.
 » Πλὴν ἐκδικήσεως ὥρα ἐπῆλθε· καὶ ὁ ἄτιμος δοῦλος,
 » Ὁλος ὀργῇ, τῆς Γενοῦης θὰ πλήξῃ τὴν ἄπληστον Ὑδραν,
 » Καὶ μειδιῶσα θὰ λάμψῃ καὶ πάλιν ἡ γῆ σου, πατρίς μου,
 » Κ' ἐλευθερίας τερπνὰ θὰ κοσμήσουν τὰ ὄρη σου ἄνθη·
 » Τὴν ἐθνικὴν σου καὶ πάλιν θ' ἀπλώσῃς ἐνδόξως σημαίαν,
 » Καὶ τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας θὰ σύρῃς ἐκ νέου τὰ πλούτη.
 » Ἐτη ἐννέα μακράν σου ἐξόριστος, φθάνω μ' ἐλπίδα
 » Ἡ ἐλευθέραν νὰ σ' ἴδω, ἢ ἐνδοξὸν τάφον νὰ εὕρω.»

Ταῦτα ἐφώνει ἀνὴρ ῥωμαλέος καὶ φθάσας κρυφίως
 Εἰς τὴν πρὸς νότον τῆς Χίου ξηρὰν πλὴν πολύθαμνον ἄκραν,
 Ὅπου ναὸς κρημνισμένος Φαναίου Ἀπόλλωνος κεῖται. (49)
 Τοῦ ἑαρός του τὰ ἔτη πολύστονα εἶδεν ὡς τόσα
 Πέταλα ῥόδου ὠχρὰ ὑπὸ λαίλαπος βεύσαντ' ἀώρως·
 Καὶ ὅτε εἰς ξένον ζυγὸν ἡ πατρίς του ὑπέκυψεν, εἶδε
 Τὸν δυστυχῆ του πατέρα νὰ σπαίρῃ ἐπάνω ἀγχόνης,
 Τὴν ἀδελφὴν του νεκρὰν ὑπὸ λύπης, τὰς γαίας του πάσας
 Κτῆμα τῶν νέων ἀρχόντων, ἀρπάγων υἱῶν τῆς Γενοῦης.
 Πένης, λοιπόν, καὶ φυγᾶς, εἰς τὴν ξένην ἐστέναζεν ἔχων
 Νοῦν καὶ καρδίαν πρὸς μόνην τὴν πάτριον γῆν ἐστραμμένα.

Γέρων λευκόθριξ φορῶν τὴν κοσμίαν στολὴν ἱεράρχου
 Ἐνγηγαλίσθη αὐτόν, συνωμίλησαν δ' ἔπειτα ταῦτα·
 — « Ἦλθες Ἰσίδωρε; — Ναί! ὡς νεφέλη ἀγρίας θυέλλης,
 » Ἦτις εἰς στήθη ψυχρὰ τῆς κολάσεως κρύπτει τὰς φλόγας.»

» Λέγε, τί φέρεις; τί εἶδες; καὶ ποίας νὰ τρέφω ἐλπίδας; »
 — » Πάτερ μου, στένων διήλθον παλάγη, καὶ ὄρη σκιώδη,
 » Πόλεις καὶ κώμας, καὶ εἶδον μὲ λύπην σκηνάς φρικαλέας.
 » Τοῦ Βυζαντίου τὸν θρόνον ἐρίζουσα δίκην παιδίων.
 » Αὐτοκράτορων дуάς, ὑποσχάπτει μ' ἐμφύλιον ῥῆξιν.
 » Τοῦ Ἀνδρονίκου ἡ χήρα, ἡ ἄπειρος καὶ εὖπιστος Ἄννα,
 » Ἐγινε παίγιον φίλων δολίων, καὶ αἰσχροῦν αὐλοδούλων.
 » Βούλγαροι, Σέρβοι, καὶ ἄλλαι ὁμάδες ἀγρίων βαρβάρων,
 » Τρέμοντες ἄλλοτε, ἦλθον μὲ ἦθος στρατῶν ἀγερώχων
 » Λεηλατοῦντες τὴν γῆν τῶν πατέρων μας, λόγῳ συμμάχων.
 » Δαίμων λυσσώδης ταράττει τὰς φρένας παντὸς στρατιώτου.
 » Τοὺς ἀδελφοὺς ἀδελφοί, τοὺς υἱοὺς οἱ πατέρες φονεύουν.
 » Τρέφων σκοποὺς ἐπιδούλους ὁ Τοῦρκος Ὁρχάνης εἰσβάλλει
 » Τὸν πενθερόν του στηρίζων μὲ στίφη ἀγρίων νομάδων,
 » Οἷτινες πάντα δηρῶντες, ἀνοίγουσι θύρας εὐρείας
 » Ὅπως βραδύτερον ἔλθουν θρασεῖς νικηταὶ καὶ δεσπόται.
 » Εἶδον τὰς πόλεις ἐρήμους, τὰς κώμας σωροὺς ἐρειπίων,
 » Χέρσον τὴν εὐφορον γῆν, καὶ παράγουσαν θύμους καὶ βάτους.
 » Κλαίων τῆς φίλης μας Χίου τὴν τύχην, ἐζήτησα τότε
 » Τὸν Βασιλέα νὰ ἴδω, καὶ ὁμοῦ τὴν μητέρα τοῦ Ἄννα.
 » Τοῦ Ἀνδρονίκου ἡ χήρα καλῶς μ' ὑπεδέχθη, καὶ εἶδον
 » Εἰς τὴν πληθὺν τῶν δεινῶν μας νὰ χύσῃ ἐν εὖσπλαγχνον δάκρυ,
 » Ὁ δ' Αὐτοκράτωρ προσβλέπων νωθρῶς τὰς σκηνάς τῶν πολέ-
 » ῃ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἰδίας σχεδὸν ἀμφιβάλλων δυνάμεις, (μὴν,
 » Μοὶ ὑπεσχέθη κρυπτὴν συνδρομήν, ἣν καὶ φέρω, πλὴν μ' εἶπεν
 » Ὅτι σκοπεύων νὰ πληῇ τὰ τέκνα τῆς γαύρου Γενοῦης
 » Εἰς Γαλατᾶν κατοικοῦντα πρὸ χρόνων, συμφέρει νὰ μένη
 » Φίλος των, πρὶν τῆς θρασεῖς Ἐνετῆς ὡς συμμάχους προσλάβῃ.
 » Βλέπεις, ὦ πάτερ μου, βλέπεις μὲ ποίους τυράννους συζῶμεν!
 » Μίαν τοῦ Κράτους ἀρπάζουν μερίδα, τὴν γῆν μᾶς δουλόουν,
 » Καὶ οἱ βασιλεῖς μας σιγῶσιν, ὦ αἰσχος! καὶ φίλοι των εἶναι

« Ὅμως ἄς πέσῃ ὁ κῦθος! ζωὴ μισητὴ ἀνδραπόδων
 » Ἄς ἀλλαγῇ μ' ἕνα τάφον γενναίως θανόντος πολίτου!
 » Κι' ἂν θριαμβεύσῃ ὁ ξένος, θὰ στέψῃ καὶ μ' εὖσσμα ἄνθη
 » Τῶν πεπτωκότων τὰς πλάκας ἡ νέα ἡμῶν ἱστορία! »

— « Τέκνον μου, εἶπεν ὁ γέρον (καὶ ἦτον ὁ γέρον ἐκεῖνος
 » « Ὁ Ἱεράρχης τῆς Χίου Προκόπιος) βλέπω τὴν νόσον
 » Ἦτις ὡς λώβη κακὴ ἀποκόπτει τὰ μέλη τοῦ Κράτους,
 » Βλέπω τὴν πτώσιν τοῦ Γένους με βῆμα προβαίνουσιν μέγα,
 » Τῆς ἐποχῆς με κινοῦσιν εἰς οἶκτον οἱ ἄθλιοι νάνοι,
 » Ὅμως ἀκόμη ἐλπίζω· ἂν τύχῃ σκληρὰ μᾶς διώκῃ,
 » Ἄν τιμωρῇ ὁ Θεὸς εἰς ἡμᾶς ἀμαρτίας γονέων,
 » Κλίνοντες γόνυ ἐμπρὸς τοῦ Θεοῦ, ἄς νικῶμεν τὴν τύχην.
 » Εἶναι ἡ νῆσος ἐτοιμὴ εἰς στάσιν· χωρία καὶ κῶμαι,
 » Γέροντες, νέοι, πτωχοί, κ' εὐποροῦντες ἐκδίκησιν πνέουν.
 » Ὁ γηραλέος Μηνᾶς τοῦ γενναίου πατρός σου ὁ φίλος,
 » Ὁ καὶ πατὴρ τῆς μνηστῆς σου, κατέστη ψυχῆ μας καὶ κέντρον.
 » Ἄν ἀναβάλωμεν ἔτι τὸ κίνημα, κίνδυνος εἶναι
 » Μὴ φραθῶμεν, καὶ τότε μ' ἡμᾶς συνταρῇ κ' ἡ πατρίς μας·
 » Ὅπου δουλεία αἰσχυρὰ βασιλεύει, δὲν λείπουν προδόται.
 » Φθάνει τὸ Πάσχα τῶν φράγκων, θαρβῶ, μετ' ὀλίγας ἡμέρας,
 » Φανατιῶντες θὰ σπεύσουν αὐτοὶ εἰς ναοὺς καὶ δεῆσεις,
 » Καὶ θὰ μᾶς δώσουν καιρὸν τὴν βεβαίαν νὰ δράξωμεν νίκην.
 » Εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου ἐλθὲ Γεωργίου, τὸν ἄλλως
 » Τοῦ Καταρράκτου κληθέντα, πρὸς τ' ἄνω Βαρθάσαι, ἐκεῖσε
 » Πᾶσαν ἐσπέραν πολλοὶ συναθροίζοντ' ἄγνοὶ πατριῶται·
 » Σύνθημα ἔχουν τὸ «Χίος θρηνοῦσα»· εἰπέ το, κ' ἐμβαίνεις.
 » Πῶς δὲ ὑπάρχων γνωστὸς θ' ἀπατήσης τὸ ὄμμα τῶν ξένων;
 — « Ἐτὴ ἐγγέα, σχεδόν, ὡς φυγὰς εἰς τὴν ξένην πλανῶμαι.
 » Πάθῃ, καὶ λύπαι πικραὶ με ἡλλοίωσαν, γέρον, ἐν μέρει,
 » Καὶ ἀτμηέλητος πώγων καλύπτει γνωστοῦ χαρακτῆρας.

»Τώρα παράφρων ἐπαίτης θὰ τρέξω εἰς ὅλην τὴν πόλιν,
 »Θὰ πληριάσω οἰκείους καὶ φίλους, κ' ἐχθρούς μου ἀσπόνδους
 »Ἀσυναρτήτως λαλῶν, καὶ ἁσμάτια ψάλλων δημῳδῇ.
 »Μίαν πλὴν χάριν αἰτῶ παρὰ σοῦ, σεβαστὲ Ἰσράρχα·
 »Τὴν ἔλευσίν μου ποθῶ ν' ἀγνοῶσιν οἱ πλείστοι, διότι
 »Τοῦτο πολὺ βοηθεῖ τῶν ἰδίων σκολῶν μου τὸ τέλος.»

Τὴν ἐπιτοῦσαν ὁ γέρον Προκόπιος πλήρης ἐλπίδων
 Κώμας διῆλθε πολλὰς καὶ χωρία, λαλῶν, καὶ διδάσκων,
 Καὶ εἰς τὴν πόλιν ἐμπρὸς τοῦ φρουρίου παράφρων ἐπαίτης
 Πέριξ αὐτοῦ τοὺς ἀργοὺς διαβάτας συνήθριζε ψάλλον,
 Καὶ οἱ ἀκούοντες ἄλλοτ' ἐγέλων, καὶ ἄλλοτ' ἐθρήνουν.

Εἰς τοῦ Παρθένῃ τὰς ὄχθας ἐπάνω γηλόφου εὐσχήμου
 Ἔκειτο οἶκος λαμπρὸς, κατοικία ἀνθρώπου πλουσίου·
 Τῶν Θουμανῶν πορφυραῖ, καὶ τετράπλευροι στῆλαι, ἐκόσμουν
 Τὰς τῶν θυρῶν καὶ θυρίδων κορυφὰς κ' εὐπρεπεῖς παραστάδας·
 Δώματα ἔσω εὐρέα, καὶ αἶθους ἀρκούντως μεγάλα,
 Κεκοσμημέναι ὑπὲρχον λαμπρῶς δι' ὥραιων ἐπιπλῶν,
 Τῆς Ἑνετίας ἐκεῖ τὰ πολύτιμα κάτοπτρα, σκεύη
 Σπάνια, ἔδραι γλυπταί, καὶ δασύμαλλοι τάπητες ἦσαν·
 Ἐν ἀρμονίᾳ κοινῇ εὐπρεπῶς καὶ κομῶς τεταγμένα·
 Δύω θυρίδες, κ' ἡ θύρα τῆς κάτω μεγάλης αἰθούσης·
 Εἰς ἀγλαόδενδρον κῆπον ἡνοίγοντο, ὅπου τὸ ῥόδον
 Διὰ τὰ μύρα σεμνῶς ἡρυθρία ἐκλεύκου ἰάσμου,
 Ὅπου δάκνυθοι, κρίνα, καὶ ἴα, καὶ ἄνθη ποικίλλα
 Ἐφίλονεῖκον τὸ γέρας τοῦ κάλλους σιγῶντα εὐγλώττως.

Εἶχε δ' ὁ οἶκος ἓν σκεῦος ὥραϊον, ἐν ἐπιπλῶν ἄλλο,
 Τόσφ πολύτιμον, ὅσφ ὁ πλάσας αὐτὸ καλλιτέχνης
 Λέγεται Μέγας Θεός, ὅστις ὅπως καὶ ἔταν τῷ δόξῃ.

Στέλλει ἐνίοτε κάτω 'ς τὴν γῆν μειδιῶντας ἀγγέλους.
 Κόρη χαρίεσσα, κόρη φαιδρά, ὡς πρωΐα εἰς ἔαρ,
 Ἔχει φῶς καὶ ζωὴν πανταχοῦ, καὶ θελγέτρων μαγείαν.
 Τρεῖς πρὸς τὰς εἴκουςιν εἶδε φορὰς νὰ ἀνθήσουν τὰ ῥόδα,
 Κ' εἶχε τῶν ῥόδων τὴν ὁρόσον, τῶν ῥόδων τὸ εὖοσμον κάλλος.
 Κόρη στιλπνή, μελανὴ ὡς ὁ ἔβενος· ζεῦγος θυμάτων,
 Ὅπου ἐξήστραπτε πῦρ, καταφλέγον τὴν γαῦρον καρδίαν
 Τοῦ πρὸς αὐτοὺς αὐθαδῶς ἀτεινίσαντος ἄπαξ· καὶ χεῖλη,
 Ὅπου ἐνεδρεῦ' ὁ ἔρωσ 'ς ἄπλοῦ μειδιάματος ἄνθη,
 Ὅπου καράλλινον ἔρκος ὑπέκρυπτε ἄγνοὺς μαργαρίτας·
 Κύνου λαιμός· καὶ τοὺς πόθους ἐγεῖρον λευκόκρινον σιτήθος,
 Ὅπου μεθύει ὁ νοῦς, κί' ἂν ἐγγίσωσι τρέμουν τὰ χεῖλη·
 Ὅλα αὐτὰ εἶναι λέξεις κεναί, καὶ σκιὰ ἀληθείας,
 Πρὸς τὴν ἀγνὴν καλλονὴν συγκρινόμενα ταύτης τῆς κόρης.
 Ὅταν ἐθαύριζεν, εἶχε τὴν ἄρατον χάριν ἐκείνην,
 Ἦν ἡ κυπάριστος ἔχει, δι' αὔρας λεπτῆς δονουμένη,
 Ὅταν ἐλάλει, ἐθαύριζες ὅτ' ἤκουες λύραν ἀγγέλων,
 Κι' ὅταν ἐσίγα, ἐλάλει 'ς αὐτὰ τῆς καρδίας τὰ βάθη.

Ἦτον ὁ γέρον Μηνᾶς τῆς εὐρύθμου οἰκίας ὁ κτήτωρ,
 Καὶ τῆς ωραίας Μαρίας πατήρ, ἦν θερμῶς καὶ ἡγάπα.
 Εἶδε νὰ σθύσουν ὡς ὄναρ τὰ δύο τοῦ βίου του τρίτα,
 Εἶδε πολλάκις θρηνοῦσαν πικρῶς τὴν καλὴν του πατρίδα,
 Εἶδε πολλάκις τὴν λύσσαν τῶν ξένων, κ' ἐμίσει τοὺς ξένους.
 Πλούσιος σφόδρα, ἡγάπα τὸν πλοῦτον, πλὴν μόνον ὡς μέσον
 Εὐεργεσίας, διὸ καὶ πολλοὶ τῶν ἐν Χίρ ἀπόρων
 «Ἀγαπητὸν τοῦ Θεοῦ» εὐγνωμόνως αὐτὸν ἀπεκάλουν.

Ἦτο τὸ σῶμα μικρὸς, τὴν καρδίαν δὲ μέγας καὶ πρᾶξ·
 Ἄν πλὴν δικαίου θυμοῦ τὴν ψυχὴν του ἐθέρμαινον φλόγες,
 Ἦτον ἀπότομος, ἦτο σκληρὸς, καὶ σχεδὸν θηριώδης.

Κάτω τῶν δύο μελαίνων αὐτοῦ καὶ μεγάλων ὀφρύων
 Ἐλαμπε τότε ὀριμύ, καὶ γοργόν, καὶ ἀτίθαστον βλέμμα,
 Ὡς κεραυνοῦ ἀστραπή ἐν τῷ μέσῳ ἀγρίας νεφέλης.
 Πεντηχοντούτης περίπου, δραστήριος ἦτον ὡς νέος,
 Καὶ εὐρωστίαν νοός τε καὶ σώματος ἔχαιρε πλήρη.
 Πάντες ἐτίμων τὸν ἄνδρα, καὶ ἐσέβοντο πάντα τοῦ λόγον,
 Ἀλλ' ὁ Ἐπίσκοπος Χίου ἡγάπα αὐτὸν ὑπὲρ πάντας.

Γινῆσις Ἑλλην τῆς τότε νωθρᾶς ἐποχῆς, τὴν γνησίαν
 Ἐλευθερίαν ἡγάπα μετὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν λατρείαν·
 Καὶ ἔδλεπε φρίττων τοιούτων τυράννων τὰ φόνια ἔργα.
 Ὅτε δ' ὁ μόνος αὐτοῦ ἀδελφὸς εἰς ἀρχόντην ἐστάλη,
 Εἰς τὸ ἀσπαῖρόν του σῶμα ὠρκίσθη ἐκδόκῃσιν καὶ αἷμα·
 Πολιτικὸς δ' ὢν ἀνὴρ διετήρει ἀτάραχον ἦθος,
 Καὶ μὲ τοὺς ξένους δυνάστας ἀκόμη φιλόφρονα σχέσιν·
 Μάλιστα εἰς ἐξ αὐτῶν, καὶ στενὸς συγγενὴς τοῦ Ὑπάτου,
 Ὁ θελκτικὸς Ἰωάννης, τοῦ οἴκου ἐλέγετο φίλος,
 Καὶ ἤρχετο πᾶσαν ἡμέραν μὲ θάρρος ἀνθρώπου οἰκείου.

Πλὴν ἐμελέτα ἡμέραν καὶ νύκτα τῶν ξένων τὴν πτώσιν,
 Καὶ εὗρεν εἰς τοῦτο θερμὸν ὑπαδὸν τὸν Ἐπίσκοπον Χίου·
 Ταπεινωθεὶς ὁ λευκόθρις αὐτὸς Ἱεράρχης, καὶ ὁ Κλῆρος,
 Εἰς τὸν φιλόπρωτον Κλῆρον τοῦ Πάππα, καὶ εἰς ἄλλους Λατίνους,
 Ἦκουε στένων τοσοῦτων θυμάτων τὸν πένθιμον στόνον,
 Ἐδλεπε φρίττων τῆς πρῆν φαιδρᾶς του πατρίδος τὴν θλίψιν,
 Καὶ ὡς γενναίῳ ἀνὴρ τὴν κτηνώδη δουλείαν ἐμίσει.
 Κίνδυνον δ' ἔτρεχεν ἔτι πολλὰς καὶ ἀπολέσῃ προσόδους,
 Ὅτι οἱ Λατῖνοι ποθοῦντες μὲ ἀπληστον ἔδλεπον ὄμμα.
 Οὗτος, λοιπόν, διεγείρει τὸν Κλῆρον, ὁ Κλῆρος τὸ πλῆθος,
 Ὁ δὲ Μηναῖς τῶν ἐμπόρων, καὶ ἄλλων πλουσίων τὴν τάξιν,
 Καὶ ὠργανώθη εἰς πέπλον σιγῆς ἐταιρεία μεγάλη

Τοὺς τρομεροὺς κεραυνοὺς τῆς με σφύραν χαλκεύσασα μίσους.

Οἱ συνωμόται σκοπὸν νὰ φονεύσωσιν εἶχον τοὺς ξένους
 Εἰς τοῦ μεγάλου των Πάσχα τὴν πρώτην ἡμέραν ἀθρόοι
 Τότε ἐν μέσῳ χαρᾶς εὐφροσύνου, κ' ἀμέριμνοι πάντες,
 Εἰς τοῦ Ὑπάτου τὸν ρῖχον συνήθως ἤθροίζοντο, ὅπου
 Τῶν δορυκτῆτων Εὐλαῶτων τὸ πλῆθος, μεθ' ὅλου τοῦ Κλήρου,
 Πύχοντο «ἔτη πολλά,» εἰς αὐτοὺς, κ' ἀσκεπεῖς προσεκύνουν. (20)
 *Εβαινον πάντα καλῶς, καὶ μακρὰν ἡ ἡμέρα δὲν ἦτον,
 *Οτε ἐπίκουρος φθάνει ὁ νέος Ἰσιδωρος, φέρων
 Τριακασίους ὀπλίτας, καὶ τέσσαρα πλοῖα συγχρόνως
 Τὴν ἔλευσίν του οἱ δύο καὶ πρῶτοι θρασεῖς συνωμόται
 *Ο,τε Μηνᾶς, καὶ ὁ γέρον Προκόπιος, εἶδον ὡς νίκην,
 Κ' ἔτρεχον ἄνω καὶ κάτω τοὺς μᾶλλον δειλοὺς ἐμψυχοῦντες.

*Ἦτον ἡμέρα ωραία, τοῦ ἔαρος κόρη γελῶσα·
 Φῶς διαυγές, καὶ θερμότης ἡλίου, καὶ αὔραι ὁροσώδεις
 Συνεκρινῶντο εἰς ἐν τὴν νεκρὰν διεγείρουσαι φύσιν.
 Ζεύγη παντοίων πτηνῶν ἐπτερύγιζον ἔσω ἀνθούντων
 Πορτοκαλλώνων, ὧν τ' ἄνθη λευκὰ ὡς χιῶν τοῦ χειμῶνος
 Δι' ἀρωμάτων εὐόσμων ἐμέθουν νοῦν καὶ αἰσθήσεις.
 Εἰς παρομοίας ἡμέρας ἡ νέα κ' ὀργῶσα καρδιά
 Πάλλει σφοδρῶς, κ' οἱ παλμοὶ τῆς εἰς πένθιμον σβύνονται ζήνον,
 Μυστηριώδης φωνὴ τὴν ψυχὴν ἐξυπνεῖ καὶ τῆς λέγει.
 «Πάντα θὰ κλαίῃς, ἂν πλεύσῃς τοῦ βίου τὸ πέλαγος μόνη.»

Εἰς τὴν θυρίδα τοῦ κήπου ἐκάθητο μόν' ἡ Μαρία.
 *Ὁ ἑκλευχὸς τῆς βραχίων, μ' ἀρχαίου ἀγάλματος χάρῳ,
 Τὴν κεφαλὴν τῆς στηρίττει ἡμίγυμνος βλέπει τὰ ἄνθη,
 *Ανθος αὐτῇ, καὶ κἀνὲν ἐξ αὐτῶν τὴν ψυχὴν τῆς δὲν θέλγει...
 *Ακρῶς προσέχει· ἀλλὰ τῶν πτηνῶν τὰς φωνὰς δὲν ἀκούει...

Κάποιον ἴσως ποθεῖ· ἀλλ' αὐτὸς ὁ μνηστήρ της δὲν εἶναι....
 Εἰς ῥεμβασμοὺς ἡ ψυχὴ της πετᾷ, καὶ ἐρύθημα βάφον
 Τὸ τρυφερόν, καὶ λευκὸν πρόσωπόν της, προδῆλως ἐμφαίνει
 Ὅτι τὰ σπλάγχνα της δάκνει ἡ ἔχιδνα πάθους φλογώδους.

Αἴφνης μικρὸς πρὸς τὴν θύραν τοῦ κήπου ἀντήχησε κρότος,
 Καὶ ἐλαφρόν, πλὴν γοργόν, πρὸς τὸ μέρος τὸ σύνδεσδρον βῆμα.
 Τῶν ἀνθοφόρων ἀνοίγουν θαμνίων οἱ κλάδοι, κ' ἐφάνη
 Ὁ Ἰωάννης φαιδρὸς καὶ χαρίης, ὡς ἦτο συνήθως.

Ὡς πτοηθεῖσα δορκὰς ἀνεπήδησεν αἴφνης ἡ κόρη·
 Ἐν πρὸς ἐκεῖνον νὰ κάμῃ ἠθέλησε θῆμα, κ' ἐστάθη·
 Λάμπει γλυκὺ κ' εἰς τοὺς δύο μειδιάμα τότε συγχρόνως,
 Ὡς νὰ ὑπῆρχε τὸ ἐν ἀκριβοῦς ἀντανάκλασις τ' ἄλλου.

— «Ἦλθες; τῷ λέγει, μεγάλως ὑπώπτειον μήπως δὲν ἔλθῃς.»
 — «Ὅταν τὸν σιδηρὸν παύσῃ νὰ σύρῃ ὁ ἔλκων μαγνήτης,
 » Ὅταν τὸ σῶμα ἀφήσ' ἡ σκιὰ, καὶ ὁ ἔλκων τὰς θαλάσσας,
 » Τότε, μακράν σου κ' ἐγώ, ἐρασμία μου φίλη, θὰ ζήσω.
 » Τότε, ἐὰν μὲ καλέσῃς, ὡς σήμερον, θέλω κοφύσει.»
 — «Ναί! σὲ ἐκάλεσα... θλίβει βαρὺς τὴν καρδίαν μου πόνος.»
 Στένουσα, εἶπεν ἡ κόρη. — «λυπεῖσαι τὸν θεῖόν σου ἴσως·
 Ὁ Ἰωάννης προσεῖπε· ὦ! πόσον κ' ἐγὼ ἐλυπήθην!
 Πόσον νὰ σώσω αὐτὸν ἐπροσπάθησα! θύμω εἰς μάτην!
 Εἶναι τοῦ Πέτρου ἡ γνώμη ἀκράδαντος βράχου, κ' ἐμπρός της
 » Θραύεται πᾶσα ἰδέα, ὡς κύμα θαλάσσης ἀφρίζον.»
 — «Ναί! εἰν' ἀκράδαντοι βράχοι τινές... ἀπεκρίθη ἡ κόρη·
 » Πλὴν τὸ θραυόμενον κύμα μικρὸν πρὸς μικρὸν τοὺς κοιλαίνει,
 » Τρώγει τὴν βᾶσιν τω, κ' αἴφνης κρημνίζοντ' ἐντὸς τῆς ἀθύσσε.»
 — «Βλέπω λαλεῖς δι' ἀγρίων εἰκόνων.... καὶ ὅς μὴ σὲ λυπήσω
 » Ἄν τὴν ἀλλήθειαν εἶπω, πρὸ δύο σχεδὸν ἐβδομαδῶν

»Εἶσαι ψυχρὰ πρὸς ἐμέ... μοὶ λαλεῖς μὲ αἰνίγματα.... κί' ὅταν
 »Σοὶ ὁμιλῇ ἡ θερμὴ μου ψυχὴ, σιωπᾷς, καὶ στενάξεις.»

— «Αἶ! σιωπῶ καὶ στενάζω, ἀπήντησ' ἡ κόρη, καὶ ἴσως
 »Κάλλιον ἦτον ἂν πάντως ἀναίσθητος ἦμην ὡς λίθος·
 »Τότε αὐτὴ ἡ καρδίᾳ δὲν ἤθελεν εἶσθαι, ὡς εἶναι,
 »Ἀμφιῤῥεπής... μεταξὺ αἰσθημάτων καὶ... χρέους μεγάλου.»
 — «Δὲν σ' ἐννοῶ... ἀπεκρίθη ὁ νέος, παράφορος ὄλος·
 »Εἰς τῆς ψυχῆς σου τὰ βάθη μυστήριον κρύπτεις Μαρία!
 »Εἶδον πολλάκις αὐτὸ ν' ἀναβῇ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ χεῖλους,
 »Καὶ ἀγωνίας ἰδρῶτα τ' ἀγνὸν μέτωπόν σου νὰ λούῃ,
 »Σκέψις πλὴν ἄλλη ἐξαίφνης ἐπήρχετο, κ' ἤλλατ' ἐγνώμην,
 »Τὸ μυστικόν σου κατέπινες σύ, κ' ἐγὼ θάκρυα λύπης.»
 Καὶ τῆς Μαρίας τὴν χεῖρα λαβὼν μελιχίως προσεῖπε·
 — «Φίλος δὲν εἶμαι, λοιπόν, τῆς ψυχῆς σου; εἰπέ τί σὲ θλίβει;
 »Ὅταν τῆς λύπης τὸ βάρος πιέζῃ πολὺ τὴν καρδίαν,
 »Κένωσον μέρος αὐτοῦ εἰς συμπάσχον καὶ φίλιον τῆθος.»

— «Δύναται, φίλε μου, εἶπεν ἡ κόρη, ἀντὶ συμπαθείας,
 »Νὰ ἐμποιήσῃ τις φόβον εἰς φίλον, ὀργήν, ἢ καὶ μῖσος...
 »Ἄν τῆς ψυχῆς τοῦ τὰ βάθη ἀνοίξῃ.» — «Λανθάνεσαι φίλη!
 »Ὁ Ἰωάννης προσεῖπε ποτὲ ἡ Μαρία μου φόβον
 »Εἰς τὴν ἐρῶσαν ψυχὴν μου δὲν θέλει ἐμπνεύσει, διότι
 »Ἵποπτος εἶν' ὁ θερμὸς ἐραστὴς ὅμως ἄφοδος φύσει·
 »Οὐτε ὀργήν... τὴν ὀργήν μου νικᾷς μ' ἐν σου πόρινον βλέμμα·
 »Μῖσος;... ἀλλ' ὅταν ἐγὼ σὲ μισήσω, κί' οἱ ἄγγελοι τότε
 »Φῶς καὶ Θεὸν θὰ μισήσουν, κ' ἡμεῖς οἱ θνητοὶ τοὺς ἀγγέλους.»
 Νὰ ὁμιλήσῃ ἐκάμφθη ἡ κόρη, πλὴν στρέψασα πέριξ
 Τρόμου ἀφῆκε μεγάλην κραυγὴν, καὶ ἀπέμειν' ὡς λίθος.

Κατ' ἀντικρὺ τῆς θυρίδος ἐν ᾗ συνωμίλουν οἱ δύο,

Ἄλλ' ἐν τῷ κήπῳ αὐτῷ καὶ εἰς ἀπόστασιν δέκα βημάτων,
 Εἰς ῥωμαλέος ἀνὴρ, ἀσκεπής, μὲ ὀρθότριχα κόμην,
 Ῥάκη φορῶν παλαιά, ὡς μαρμαρίνος ἵστατο στήλη.
 Εἶχε τὸ βλέμμα δριμύ τὴν Μαρίαν προσδλέπων ὀργίλως,
 Ἀπελπησίας φρικῶδες μαιδιάμα εἶχ' εἰς τὰ χεῖλη,
 Καὶ ἀγωνίας πνοὴ τὸ εὐρύ του ἐξήγειρε στῆθος.

Ὁ Ἰωάννης ἐστράφη, καὶ ἰδὼν ὠχρίωσαν τὴν κόρην·
 — «ὦ! μὴ φοβεῖσαι, Μαρία, τῇ εἶπεν, ὁ ἄνθρωπος οὗτος
 »Εἶναι παράφρων ἐπαίτης ἐλθὼν πρὸ ὀλίγου εἰς Χίον·
 »Τῆς Ἐνετίας ὁ Δόγης θαρρῆσει τι ἦτον, καὶ ἐξώσθη,
 »Καὶ διὰ τοῦτο μισεῖ τῆς Γενούης τὴν γῆν καὶ τὰ τέκνα.
 »Εἶναι ἐνίοτ' ἀστεῖος, καὶ ψάλλει πληθὺν ἁσματίων,
 »Τότε δὲ εἶναι πολὺ φρονιμώτερος ἄλλων φρονίμων.
 »Πλὴν ἀπορῶ τίνι τρόπῳ εἰσῆλθεν... ἐγὼ ὡς ἐμβῆκα
 »Ἐστρεψα δις τῆς θυρίδος τὸ κλειθρον·» — ἀκούσας τὸν λόγον
 »Μέγαν ἀφῆκε καὶ δὲν καρχαυτὸν ὁ Ἰσιδώρος, καὶ εἶπε·

— «Ἀρχων! ἐμβῆκα ἐδῶ, ἀπ' ἐκεῖ ποῦ συνήθως ἐμβαίνει
 »Ἡ τοῦ Θεοῦ κεραυνώδης ὀργὴ τιμωρὸς ἐπιόρων...»
 — «Τοὺς Ἐνετούς σου, καὶ πάλιν αἰνίττεσαι! ὅμως εἰπέ μας
 »Ἐν τῶν ἁσμάτων σου, ὅπως σ' ἀκούσῃ καὶ ἡ Δέσποινα αὕτη».
 »Ὁ Ἰωάννης τῷ εἶπε. — «Δὲν ἦτο θαρρῶς ἡ Κυρία...
 »Εἶπ' ὁ παράφρων, τοῦ Δόγῃ μνηστή; δὲν τὸν πρόδωκεν αὕτη;...
 — «Ψάλλε μας! λέγω... καὶ ἂν ψάλλῃς καλῶς, πιθανὸν ἡ μνηστή σου
 »Νὰ σὲ θελήσῃ καὶ πάλιν» ἀλλὰ ὁ ἐπαίτης καρχάσας·
 — «Ὅχι! δὲν εἶμαι Σαυφών!... ἀπεκρίθη, καὶ ἔψαλε ταῦτα.

«Ἐντὸς παχυγλόου καὶ ἀνθοῦντος λειμῶνος
 »Συνέζησαν δύο τρυγόνες ποτὲ
 »Κ' αἱ δύο ἐρώτων καρδίαι πισταί,
 »Ἡγνόουν τί ἦτο τὸ δάκρυ καὶ ὁ πόνος.»

» Ἐλπίδες φαιδραὶ πρὸς αὐτάς ἐμειδίω
 » Παρήγοροι μόνοι τοῦ βίου ἀγνοί,
 » Καὶ πρὶν τοῦ ἡλίου ὁ δίσκος φανῇ
 » Τὸ ἄστυμά των ἔχει εἰς ὁάσος πλησίον.»

« Εἰς νύκτα πλὴν ἦλθε χειμῶνος ἀγρίου
 » Ἀγρία, καὶ ὅλως φρικτὴ καταιγίς,
 » Τὰ δένδρα κρημνίζει, καὶ φθείρει τῆς γῆς
 » Τὴν χλόην καὶ τ' ἀνθὴ ἀνθοῦντος πεδίου.»

« Κ' ἡ μία μακρὰν ἐχωρίσθη τῆς ἄλλης,
 » Ἐθρήνει εἰς ξένην καὶ ἄφιλον γῆν,
 » Κ' ἐξύπνει τῶν τάφων ἐκεῖ τὴν σιγὴν,
 » Καὶ ἔμειν' ἡ ἄλλη ἐν μέσῳ τῆς ζάλης.»

« Καὶ ταύτην ὡς εἶδεν ἰέραξ λιμώττων
 » Εἰς τῆς καταιγίδος τὴν νύκτα ἐλθὼν,
 » Πρὸς κόρον καὶ τέρψιν ἀγρίων παθῶν
 » Ἀρπάζει τὸ τρέμον πτηνὸν τῶν ἐρώτων.»

« Παρθῆλον πολλὰ πολυστένακτα ἔτη
 » Τὴν ξένην ἀφῆκε ἡ φίλη τρυγῶν,
 » Καὶ θυμὰ τῶν πρώτων ἀγνῶν της φλογῶν
 » Στὴν γῆν τῆς πατρίδος τὸν πόδα της θέτει.»

« Ματαίως ζητεῖ τὴν πλεκτὴν της οἰκίαν·
 » Τὴν ἔφθειρε λύσσα τυφῶνος πολλή...
 » Ματαίως τὴν φίλην τοῦ βίου καλεῖ...
 » Ὁ ἄρπαξ ἰέραξ τὴν ἔχει δεσμίαν.... »

« Θρηνεῖ, καὶ στενάζει, καὶ λέγει τοῦ Πλάστου·
 » Θεέ! εἰς δακρύων ῥοὰς θά πνιγῶ!
 » Μὴ πλάσμα σου, Πλάστα, δὲν εἶμαι κ' ἐγώ;
 » Ἡ μ' ὠριστὰς θυμὰ ὀρμῆς ἀκολάστου; »

«Ἀκούει ὁ δίκαιος Πλάστης τὸν θρῆνον,
 »Καὶ λέγει.—«Γενοῦ ἡ τρυγῶν ἀετός·
 »Καὶ σὺ προπετῇ σου ἐχθρὸν προπετῶς
 »Καὶ σὺ νῦν σπαράξεῃς ἀρμόζει ἐκαῖνον.»—

«Κ' ἰδοὺ! ἡ ἀδύνατος ὄρνις ἀπλόνει
 »Χρυσᾶ κ' ὀργυιαῖα πτερὰ αἰετοῦ.
 »Πετᾶ πρὸς τὰ νέφη, καὶ σπαίρει παντοῦ
 »Τὸν τρόμον δὲ σπαίρει ἡ δύναμις μόνη.

«Τὴν πτησὶν της φέρει γοργῶς κ' ἐλευθέρως.
 »Τὸν ἔνοχον σχίζει· πλὴν φόβος ὀρμῆς
 »Τὸν ῥύπον δὲ πλύνει ῥαγείσης τιμῆς,
 »Στὸ βλέμμα της στράπτει ἐκδίχης κ' ἔρωσ.»

«Μεγάλοι τοῦ Κόσμου, καλῶς στοχασθῆτε!
 »Τὸ ἄσμά μου μάθημα χρύπτει πικρόν·
 »Ἄν ἐπλάσ' ὁ πλάστης τὸν φύλλον μικρόν,
 »Κι' ὁ φύλλος σᾶς πνίγει, ἐὰν ἀδικῆται.»

«Ὁ εἷς' εἰς τὴν ἀγκάλην αἷς πέσῃ τοῦ ἄλλου,
 »Χρυσόκοιμε νέε! καὶ κόρη πιστὴ
 »Καὶ μὴ μεριμνᾷτε ποσῶς, ἂν φρικτὴ
 »Ἐπέρχεται, ἐπῆλθεν ἡμέρα τοῦ σάλου.»

«Καὶ δότε τοῦ ψάλτου, ποῦ εἶχε πατρίδα...
 »Τοῦ ἄφρονος, δότε μικρὸν ὄβολόν,
 »Κι' αὐτὸς ἄλλοτ' εἶχεν ὡς σεῖς μυελόν,
 »Πλὴν τῶρα δὲ ἔχει ψυχὴν οὐδ' ἐλπίδα.»

»Ἦκουσ' ἡ κόρη τὸ ἄσμα, κ' ἡσθάνθη παράδοξον φρίκην·
 »Ἡ γυναικεῖα ψυχὴ της, ἀλάνθαστος μάντις, ἐν τάχει
 Τοῦ παρελθόντος εἰκόνα, τὸν ἔλεγχον φαύλου παρόντος,
 Καὶ τοὺς κινδύνους κατεῖδε τοῦ μέλλοντος· εἶχ' ὁ ἐπαίτης

Τόνον φωνῆς θελκτικόν, συγκινοῦντα πονοῦσαν καρδίαν,
 Καὶ εἰς παρόμοιον τόνον φωνῆς ἀμυδρῶς ἐνθυμεῖτο
 "Οτι πρὸ χρόνων ἡσθάνθη παλμούς, κ' ἱλαρῶς ἐμειδία.
 Ἄναυδος δ' ἔμενεν, ὅτε ὁ νέος στραφεὶς ἐραστῆς της·
 — «Πῶς σοὶ ἐφάνη, Μαρία, ἡρώτησε τοῦτο τὸ ἄσμα;»
 — «Ὁχι ἀνθρώπου μωροῦ! σκυθρωπῶς ἀπεκρίθη ἐκείνη·
 — «Ἄς τὸν πληρώσω νὰ φύγῃ, διότι σ' ἐλύπησε βλέπω·
 Εἶπε, καὶ ρίπτει δουκάτον χρυσοῦν εἰς τοῦ ψάλτου τοὺς πόδας.

Ἐκυψ' αὐτὸς τὸ λαμβάνει, τὸ βλέπει, καὶ κράζει μὲ φρίκην·
 — «Λάβετ' ὀπίσω! βαρμένον εἰς αἶμα ἀνθρώπινον εἶναι!»
 Καὶ τὸ δουκάτον κυπᾶ τοῦ ὀρθοῦ Ἰωάννου τὸ στῆθος.
 — «ὦ! τὸν ἀχρεῖον! ἐκραύγασ' αὐτὸς ὀργισθεῖς, ἀλλ' ἡ κόρη
 — Μή! μὴ τοῦ κάμῃς κακόν, Ἰωάννη, ἐφώνησε, καὶ ἄφες
 «Νὰ τὸν πληρώσω ἐγώ· καὶ τοῦ ἔρριψε δῶα δουκάτα·
 — «Εἶναι ἡ χεὶρ σὺ λευκή, Δέσποινά μου, πλὴν τρέμει ὀλίγον...
 — «Εἶπεν ὁ ψάλτης· ἀλλ' ἔτρεμεν ἴσως κ' ἡ χεὶρ τῆς Ἐλένης...»
 Καὶ τὰ δουκάτα συλλέξας, καὶ βλέπων αὐτὰ μ' ἀπορίαν·
 — ~~Πᾶ! ἀνεβόησε, πᾶ! ἐξ αὐτῶν, δέσποινά μου, θὰ ἔχῃς~~
 «Εἴχοσι ἔτι καὶ ὀκτώ... τῆς Μεγάλης δ' ἐὰν Ἐδομομάδος
 «Τὰ Εὐαγγέλια μάθῃς... θὰ μάθῃς τί λέγω... χαρῆτε...»

Εἶπε, καὶ στρέψας τὰ νῶτα ἐχάθη ἐν μέσῳ τῶν δένδρων,
 Κ' ἔφαλε φεύγων μὲ τόνον φωνῆς βαθμηδὸν σθυνομένης.

• «Κ' ἰδοὺ! ἡ ἀδύνατος ὄρνις ἀπλόνει

»Χρυσᾶ καὶ ὀργυιαῖα πτερὰ ἀποτοῦ

»Πετᾶ πρὸς τὰ νέφη, καὶ σπεῖρει παντοῦ

»Τὸν τρόμον, ὃν σπεῖρει ἡ δύναμις μόνη.»

• «Τὴν πτήσιν της φέρει γοργῶς καὶ ἐλευθέρως,

»Τὸν ἔνοχον σχίζει· πλὴν φόνος ὁρμῆς
 »Τὸν ῥύπον δὲν πλύνει ῥαγείσης τιμῆς·
 »Στὸ βλέμμα της ἰσχύει ἐκδίκησιν καὶ ἔρωσιν.»

«Δαίμων ἀλλόκοτος! δαίμων πανοῦργος! καὶ ὑποπτος ἴσως!...»
 Εἶπε βαδίζων ταχέως ὁ ἐμπληκτος ἄρχων τῆς Χίου.
 Καὶ τὴν Μαρίαν ἰδὼν θυσιζομένην εἰς σκέψεις—«Τί πάλιν
 «Σκέπτεσαι, φίλη μου, τώρα;»—Πολλὰ καὶ φρικώδη συνάμα!
 «Ὅλη δ' ὥχρ' ὑπὸ τρόμου λαβοῦσα τὴν χειρὰ του, εἶπε·
 —»Σήμερον ἔχετε Πέμπτην Μεγάλην... μεθαύριον Πάσχα...
 «Δός, Ἰωάννη μου, δός μοι ὑπόσχου, ὅτι τὸ πάσχα...
 «Δὲν θ' ἀφανῆς εἰς τὴν πόλιν οὐδόλως... οὐδὲ θ' ἀπάγῃς.
 «Εἰς τοῦ Ὑπάτου τὸν οἶκον... καθὼς συνειθίζετε πάντες.»

Συνωφρυνώθη ὁ νέος ἱππότης, ὡς ἤκουσε ταῦτα.
 Τὴν ταραχὴν τῆς Μαρίας ἰδὼν καὶ αὐτὸς ἐταράχθη.
 Τὴν σπουδαιότητα τούτων τῶν λόγων ἐνόησε, καὶ εἶπε·
 —«Κίνδυνος μέγας, λοιπόν, μ' ἀπειλεῖ;... ἐξηγήσου Μαρία!...
 —«Μὴ περιμένῃς ἀμυῖαν ἐξηγήσιν, ἔκραξ' ἡ κόρη·
 »Ἐχω βαρὺν χαλινὸν εἰς τὸ στόμα... πλὴν καὶ ὥς σ' εἶπον...
 »Ἄν ἐκτιμᾷς τὸ πρὸς σὲ αἶσθημά μου, ἂν θέλῃς νὰ σώσῃς
 »Ὅ,τι λατρεύω εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, ἐὰν ἡ ψυχὴ σου
 »Τρέφῃ συμπάθειαν πρὸς με τινά, καὶ ἂν φρονῇς ὡς ἐλπίζω,
 »Δός μοι τὸν λόγον σου.»— Σύνους ἡτένεσε τότε τὴν κόρην
 Ὁ εὐγενὴς τῆς Γενούης, καὶ τείνας τὴν χειρὰ, τῇ εἶπε·
 —«Θὰ προσπαθήσω!» Πολλὰς δ' ἐρωτήσεις ἡτοίμαζεν, ὅτε
 Ἡ τοῦ Μηνᾶ ἐρχομένου ἠκούσθη φωνὴ πρὸς τὴν θύραν.
 —«Φύγε! ἀνέκραξ' ἡ κόρη· νεκροῦμαι, ἐὰν ἐν τῷ μέσῳ
 »Σήμερον τύχω πατρὸς καὶ ἐρατοῦ... πλὴν ἐλθὲ τὸ ἐσπέρας...»

Ὁ Ἰωάννης ὁρμαῖος ἐχάθη ἐντὸς τοῦ δεινῶντος.

Ὡς δ' ἐμακρύνθη τοῦ οἴκου, ἐστάθη, ἐσκέφθη, καὶ εἶπε·
 — Ἄ ἤμεθα πάντες εἰς χεῖλος κρημνοῦ! ... εἶχες δίκαιον Πέτρε!...
 » Πλὴν θὰ παλαίσω... ταχύτης καὶ νοῦς πιθανὸν νὰ μᾶς σώσῃ... »
 Ὁ δὲ Μηνᾶς εἰσελθὼν τὴν ώραίαν του εὔρε Μαρίαν
 Τεταραγμένην καὶ ὠχράν, καὶ ἐλυπήθη μεγάλως ὁ γέρον·
 Ἐπεσ' αὐτὴ 'ς τοῦ πατρὸς τὰς ἀγκάλας, καὶ εἶπε θρηνηοῦσα·
 — « Εἶμαι τῆς λύπης σου, πάτερ, τοῦ οἴκου σου εἶμαι ἀξία...
 » Τὸ μισητότερον εἶμαι καὶ ἄθλιον πλάσμα τοῦ Κόσμου....
 Καὶ δι' ἐσχάτην φορὰν τὸν καλὸν τῆς ἡσπάρθης πατέρα.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 Μ. ΦΑΛΤΑΤΣ

Γ.

Στιγ. 730.

Τῆς Ἐκκλησίας ὁ κώδων ἤχηε εἰς τὸ ἄνω Βαρβάσι,
Καὶ προσκαλεῖ τοὺς πιστοὺς εἰς κοινὴν προσευχὴν τῆς ἐσπέρας·
Ἡ κλαυθμηρά του φωνὴ τὰς κενὰς διασχίζει ἐκτάσεις,
Κι' ὡς στεναγμοὺς τῆς θρηγούσης τὸν ἄνθρωπον Μοίρας νεκροῦται·
Φεῦ! οὕτω σβύνει εἰς τοῦτον τὸν Κόσμον ἡ δόξα κι' ὁ βίος.

Πλῆθος συρρέει πολὺ· τὸ δὲ πρόσωπον πάντων ἐμφαίνει
Φόβον ἀθῶον, δειλίαν ἐλπίζουσιν, θάψους ἐκπνέον·
Οἱ συνωμῶται, οἱ μᾶλλον γενναῖοι, τοσοῦτον διστάζουν·
Ὅσον τῆς ῥήξεως φθάνει ἡ ὥρα. Καθεὶς ψιθυρίζει
Πρὸς τὸν φρουροῦντα ἐκεῖ θυρωρὸν δύο λέξεις, πρὶν ἔμδη,
Καὶ πρὸς τὴν ἀντικρυ θύραν τοῦ κήπου βιαίως βαδίζει.

Πλῆθος ἐκεῖ ἐν αἰθούσῃ μεγάλῃ ὑπάρχει ἑταίρων,
Οἷτινες, ἄσχετοι πρὶν, συνεδέθησαν ἤδη δι' ὄρκου,
Οἷτινες, ἴσως ἐχθροί, ν' ἀποθάνουν ὑπόσχονται φίλοι.
Πέντε λαμπτήρες διέχουν φῶς ἀμυδρόν, κ' ὑποτρέμον,
Καὶ τὴν ὠχρὰν τῶν ἑταίρων μορφὴν ὠχροτέραν παρίστων.
Τῶν χωρικῶν αἱ ποικίλαι στολαί, καὶ τοῦ Κλήρου τὰ ῥάβδα,
Καὶ αἱ σιλιπναὶ τῶν πλουσίων ἐσθῆτες, ἐδήλουν ἐκ ποίων
Ἀντικειμένων στοιχείων τὸ πλῆθος συνέκαιτο τοῦτο,

Καὶ ὁ ζυγὸς πόσον ἦτο βαρὺς τῶν σκληρῶν Ἰουστινιάνων.

Ἄκρα σιγὴ ἐπεκράτει ἐντὸς τῆς αἰθούσης ἐκείνης,

Ὡς οἱ παρόντες νὰ ἦσαν ἀγάλματα ἄφωνα πάντως.

Ἡ πρὸς τὸ βάθος πλὴν θύρα ἐξαίφνης ἠνοιχθῇ, καὶ εἰσῆλθεν

Ὁ φιλελεύθερον τρέφων καρδίαν ἐπίσκοπος Χίου.

Τὸν συνοδεύουν πολλοί, ἀλλ' ὁ φίλος Μηνᾶς διαπρέπει,

Καὶ ὁ Ἰσιδωρος, ὄλως ὠχρὸς, σκυθρωπάζων, καὶ σύννους.

Ψιθυρισμὸς σεβασμοῦ εἰς τὴν αἶθουσαν τότε ἠγέρθη,

Ὡς ὅταν αὖρα κινῇ τοὺς ὠρίμους καὶ κύπτοντας στάχεις.

— «Εὐλογημένοι ὑμεῖς, καὶ τὰ ὄπλα ὑμῶν, Συμπολιταί!

»Εἶπεν ὁ γέρων αὐτοὺς εὐλογήσας· «τὸ δένδρον ἐκόπη,

»Πλὴν ἀναμένει ὀρθὸν τὴν ἐσχάτην πληγὴν ὥπως πέσῃ·

»Ζῆλος καὶ πίστις τὸ στῆθος ἄς φλέγῃ παντὸς πατριώτου,

Καὶ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, τὸν πενθοῦντα λαόν του

»Ἀπὸ τοῦ νέου αὐτοῦ Φαραῶ θὰ λυτρώσῃ τὰς χεῖρας·

»Φύλλον δὲν πίπτει ἐὰν δὲν τὸ θέλῃ Ἐκεῖνος· καὶ ὅταν

»Πέσῃ ἡ ἔθνος, βαρὺν τυραννίας ζυγὸν δοκιμάσῃ

»Πλύνει τὸν ρυπον ἀρχαίων πταισμάτων, καὶ ἀγνίσκεται τότε·

»Κύριος οἶδε, ὁποίων πταισμάτων ὑπόλογοι ἦσαν

»Οἱ τῶν πατέρων υἱοί, καὶ τὸ δάκρυ μας σήμερον ῥέει.»

«Πλὴν διαδέχετ' εἰς τοῦτον τὸν κόσμον τὸ φῶς τῇ σκοτίᾳ,

»Τὸν νεφελώδη χειμῶνα, γλυκύ, πολυάνθεμον ἔαρ,

»Γέλως τὸν θρῆνον, τὴν λύπην χαρὰ, ἡ ὑγεία τὴν νόσον,

»Κ' ἐλευθερία καὶ ἐσότης σκληρὰν καὶ κτηνώδη δουλείαν.

»Ναί! δι' αὐτὴν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν μας κατέβη,

»Καὶ δι' αὐτὴν μετὰ τῶν ληστῶν ὡς ληστὴς ἐσταυρώθη·

»Κι' ὅστις αὐτοῦ ὁπαδὸς τὴν ἐσότητα θέλει, ἄς ἄρῃ

»Τὸν ταπεινὸν του σταυρὸν τελευτῶν ταπεινῶς ὑπὲρ ἄλλων.»

«Τί δ' ἐσεβάσθη ὁ ξένος ἀφ' ἧς ἐποχῆς μᾶς πιέζει;
 »Τῆς ἐκκλησίας ἐχθρός, ἐταπείνωσε ταύτης τὸν κλῆρον,
 »Τώρα δ' ἀναίδην ζητεῖ καὶ τὰ κτήματα ταύτης νὰ λάβῃ·
 »Ὅπου ὁ πλοῦτος ἡρπάγη· ἀγέρωχος ὅπου καρδία
 »Ἀπενεκρώθη ἐπάνω ἀγχόνης, ἣ κάτωθεν ξίφους·
 »Ὅπου τιμὴ καθυδρίσθη· καὶ ὅπου γενναῖος πολίτης,
 »Τρέμων σιγᾷ καταπίνων κρυφίως πᾶν ἔνοχον δάκρυ.
 »Κ' εἶναι πικρὸν, συμπολῖται, πικρὸν τῆς δουλείας τὸ δάκρυ.»

«Βία, λοιπόν, ἄς παλαίσῃ πρὸς βίαν, ἣ ἔχθρα πρὸς ἔχθραν,
 »Μῖσος πρὸς μῖσος, καὶ ἂν ὁ Θεὸς λυπηθῇ τὸν λαόν του,
 »Πρὶν οἱ ἐχθροὶ ἐκπλαγοῦν, τῶν θυμάτων των θυμὰ ἄς πέσουν.
 »Εἶναι σκληρόν, ἀδελφοί, τοῦ ὁμοίου τὸν ὄλεθρον ὅταν
 »Ἀποφασίζῃ τις λάθρα, καὶ εἶναι σχεδὸν θηριῶδες,
 »Ὅταν τὸ ξίφος ἐμπήγῃ ὁ εἰς εἰς τὰ στέρνα τοῦ ἄλλου·
 »Ἄν πλὴν καμμία ἐλπίς σωτηρίας δὲν ἔμεινε πλέον,
 »Ἄν, ἀρνηθεὶς νὰ κτυπήσῃς τὸν ἄλλον, σφαγῇς ὑπ' ἐκείνου,
 »Τότε ἀνάγκη νὰ γίνῃς σκληρός, νὰ παλαίσῃς ἀνάγκη,
 »Ὅπως παλαίει πᾶν ὃν μὲ ψυχὴν ἔς τὴν ἐσχάτην του ὥραν.»

»Φίλοι δὲ ἦλθον πολλοί, ὡς ἐπίκουροι, φίλοι ἀρχαῖοι·
 »Καὶ ὁ προστάτης ἡμῶν Αὐτοκράτωρ μαθὼν τοὺς σκοπούς μας,
 »Τριακοσίους μᾶς πέμπει ὀπλίτας, καὶ τέσσαρα πλοῖα,
 »Ἐφθασαν περίε τῆς Χίου αὐτά, καὶ ὁδηγὸν περιμένουν·
 »Ὁ δὲ γενναῖος Μηναῖς ἀνεδέχθη αὐτὴν τὴν φροντίδα.
 »Ὅθεν ἀνδρίζεσθε, φίλοι, τὸ τέρμα τῶν πόνων μας φθάνει,
 »Φθάνει ἡ ὥρα καθ' ἣν θ' ἀποπλύνωμεν αἷσχος κηλίδας.»

Εἶπε χαρὰ δὲ καὶ ἐλπίς τῶν παρόντων ἐφαίδρυνεν αἴφνης
 Τὴν σκυθρωπάζουσαν ὄψιν· καὶ θροῦς διηγέρθη, ὡς βόμβος
 Μυριοτρόφου κυψέλης· προβάς δὲ πελώριος τότε,

Κι' ἀθλητικὸς μοναχός, εὐλαβῶς προσεκύνησε, κ' εἶπε·
 — «Πάτερ! τῆς Νέας Μονῆς ὁ Ἡγούμενος μ' ἔπεμψεν ὧδε·
 » Διακοσίους ἐνόπλους ἡτοίμασεν ἄνδρας, καὶ λάθρα,
 » Ὡς ἐπεθύμεις, ἀπέστειλ' αὐτοὺς εἰς Χαλκιδὸν καὶ Βαβύλους.
 » Τῶν Διευχῶν δ' οἱ πατέρες εἰς τᾶσιν διήγειραν ἡδὴ
 » Τῆς Βολισσοῦ τοὺς ταχεῖς γεωργούς, καὶ ἐξώπλισαν ἔτι
 » Τοὺς ὀρεινοὺς τοῦ Πιτυοῦ, τῶν Φυτῶν, τῆς Σπαρτοῦντος, καὶ
 πάντας
 » Τοὺς νεμομένους τὴν δύσβατον γῆν τοῦ γυμνοῦ Πελληναίου. (21)
 » Ὅμως στεροῦνται κ' οἱ μέν, καὶ οἱ δέ, ἀρχηγῶν κ' ἐφοδίων.»

— «Κλείει ἡ αἴθουσα· αὐτὴ πατριώτας πολλοὺς καὶ γενναίους·
 » Πλὴν εἰς Βαβύλους ἀνάγκη νᾶ ἄρχῃ ἀνὴρ κινδυνώδης·
 » Εἶναι πλησίον ἔκει τὰ Σκλαβιά, φωλεὰ τῶν τυράννων,
 » Εἶπεν ὁ γέρων· στραφεῖς δὲ κ' ἰδὼν τὸν Ἰσίδωρον·» τρέξε,
 » Φίλε μου, σὺ εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος, καὶ ὠργάνωσον πάντα·
 » Θέλω δ' ἐγὼ περὶ πάντων φροντίσει πρὶν αὖριον σ' ἰδῶ.»

Τὴν κεφαλὴν εὐλαβῶς ὁ Ἰσίδωρος κλίνει, ἀπῆλθεν
 Ἀφωνος παντὶ, ὁ δὲ μοναχὸς ἠκολούθει κατοπιν·
 Καὶ μετ' αὐτοὺς ὁ Μηνᾶς, διὰ θύρας πλαγίας ἐπίσης.
 Κ' εἰς τὴν ὁμήγουριν, ἥτις ἡγνῶει τίς ἦν ὁ ἐπαίτης,
 Προσμειδιάσας ὁ γέρων. — «Ἀδίκως μὴ κρίνετε, εἶπεν·
 » Κρύπτει ἀσήμεντος λίθος πολλάκις ἀδάμαντα μέγαν,
 » Κρύπτει κογχύλη σαπρὰ τιμαλφεῖς καὶ λαμπροὺς μαργαρίτας
 » Καὶ ὑπὸ βράχου πενίας, ὑπ' ἔνδυμ' ἀπλοῦν καὶ χυδαῖον
 » Κρύπτονται ἔσχατος νοῦς, καὶ γενναῖοι, κ' ἐνάρετοι ἄνδρες.»

Τεταραγμένη καὶ ὠχρὰ τοῦ Μηνᾶ ἡ ὥραία θυγάτηρ
 Εἶδε τὴν νύκτα νᾶ φθάσῃ· τὸ σκότος αὐξάνει τὸν φόβον,
 Καὶ τὰς ἐνόχους κεντᾶ συνειδήσεις μὲ κέντρα δειλίας.

Προαίσθησίς τις κακὴ ἔς τῆς ψυχῆς τῆς τὰ βάθῃ ἐφώνει,
 «Ὅτι καθὼς ἀπεσθῆσθαι τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἐκείνης,
 »Οὕτως ἐσθῆσθαι καὶ πᾶσα ἐλπίς εὐτυχίας μελλούσης.»
 Πρὸς τὸν μικρότερον φόφον ἡσθάνετο φρίκην καὶ τρόμον,
 Καὶ μὲ καρδίας παλμούς ἐθεώρει τὴν θύραν τοῦ κήπου.

Αἰφνης ἀντίθετος θύρα ἡνοίχθη ἡρέμα, κ' εἰσῆλθεν
 Ἀπροσδοκῆτως ὁ γέρων Μηνᾶς.... τὸν πατέρα ὡς εἶδε
 Σπασμωδικῶς ἀνηγέρθη ἐκείνη.—«Μαρία μου κάθου!
 »Εἰπ' ὁ πατήρ· ἐπεθύμουν νὰ ἴδω πῶς εἶσαι, καὶ ἦλθον·
 »Πάρα τὸ σύνηθες ἦλθον· πλὴν σήμερον σ' εἶδα θρηνηοῦσαν,
 »Καὶ τοῦ πατρὸς καταφλέγει τὰ σπλάγχχνα τὸ δάκρυ τῶν τέκνων.»

Μὲ τοῦ Μηνᾶ συνελθοῦσα τοὺς λόγους, ἀπήντησ' ἐκείνη·
 —«Πάτερ, ἀνία ψυχῆς ἐξατμίζεται εἰς δάκρυ συνήθως,
 »Καὶ ἀγνοῶ διατί, πλὴν πενθεῖ κατ' αὐτὰς ἡ ψυχὴ μου.»
 —«Τέκνον μου, δίκαιον ἔχεις· ὁ γέρων προσεῖπε στενάξας·
 »Ἡ ἡλικία περᾶ, καὶ δὲν ζῇ εἰς τὴν ἔρημον μόνη
 »Οὔτε ἡ τίγρις αὐτὴ.... τὴν μητέρα σου ἔχασα, ὅταν
 »Ἦσο μικρά, καὶ ἀνάρθρους ἐψέλλιξες λέξεις, μνήμη
 »Φίλης πιστῆς, καὶ συντρόφου εἰς ἄγριον σάλον τοῦ βίου,
 »Θέσιν μητρὸς μ' ὑπεχρέου νὰ λάβω πρὸς σέ· σὲ ἡγάπων
 »Ὡς ἀγαπῶ τὴν ζωὴν, καὶ ποθῶ τῆς ἡμέρας τὴν λάμψιν·
 »Πᾶσά σου λέξις ἐπλήρου ζωῆς τὴν νεκράν μου καρδίαν,
 »Ὡς πᾶσα δρόσου ψεκὰς ἡμιμάραντα πέταλα ἄνθους·
 »Οἱ ὀφθαλμοί σου τὸ πῦρ ἀντηνάκλων ψυχῆς εὐαισθητοῦ,
 »Ὅτε δ' ὡς νάρκισσος θάλλων ἀρώματα ἔχεες κάλλους,
 »Τὴν εὐτυχίαν σου ἄκρως ποθῶν σ' ἡρῶαδῶνισα τότε
 »Μὲ τὸν Ἰσίδωρον φίλου υἱόν, καὶ θερμὸν ἐραστήν σου.»

«Πλὴν ὀρμαθὴς συμφορῶν τοῦ μνηστῆρός σε πλῆττει τὸν οἶκον.

»Οἱ τύραννοί μας, κοινὸν νὰ ἐμπνεύσωσι θέλοντες φόβον,
 »Τὸν ἀγαθὸν τοῦ πατέρα φονεύουν, τὸν πλοῦτόν τοῦ φθειρῶν,
 »Καὶ τὸν βιάζουν τὴν φίλην πατρίδα ν' ἀφήσῃ δακρύων.
 »Τὴν τελευταίαν ἐσπέραν ὁπότε κρυφίως ἀπῆλθε,
 »Τὴν δεξιάν μου ἡσπάσθη, καὶ μ' εἶπε τὸν στόνον τοῦ πνίξας·
 — «Σὲ τοῦ λοιποῦ ὡς πατέρα θὰ ἔχω! κ' εἶπε' ὡς τὴν Μαρίαν
 »Ὅτι ἂν τύχῃ σκληρὰ μὲ βιάζει νὰ ζήσω μακράν της,
 »Εἶμαι ἡμέραν καὶ νύκτα μ' αὐτήν, γρηγορῶν καὶ ὑπνώττων·
 »Ἐκδικητὴς δ' ὅταν ἔλθω τὸν ἔρκον μου θέλω πληρώσει
 »Ἐμπροσθεν σοῦ, τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔμπρὸς πολιτῶν οὐχὶ δούλων.»

Εἶπ' ὁ πατήρ· ἡ δὲ κόρη ἡρέμα στενάξα' ἀντεῖπεν·
 — «Πάτερ μου! ἔτη παρῆλθον ἐννέα ἀφ' ὅτου τὴν Χῖον
 »Κατατρεχθεῖς ὁ μνηστήρ μου κατέλιπε· Κύριος οἶδεν,
 »Ἄν ἐπιστρέψῃ ποτέ, καὶ ἂν τὴν Μαρίαν θελήσῃ.»
 — «Κόρη μου, εἶπεν ὁ γέρον, εἰς τοῦτο ποσῶς μὴ διστάζῃς.
 »Εἶσαι ὡραία ὡς πρῶτον, διπλάσιον ἔχεις τὸν πλοῦτον,
 »Κ' ἔχω, πρὸς ταῦτα, τὸν πλοῦτον αὐτῆς, τῆς τιμῆς τε τὸν λόγον...»
 — «Ὅπως δὲν φαίνεται, πάτερ, οὐδόλως, δὲν ἦλθεν ἀκόμη...»

Ἐταστικὸν τότε βλέμμα ὁ γέρον ἠκόντιζε πέριξ,
 Ὡς νὰ ἐζήτει νὰ ἴδῃ μὴ τρίτος κἀνεὶς τὸν ἀκούσῃ,
 Καὶ πρὸς τὴν κόρην τοῦ εἶπε· — «Δὲν ἔπρεπεν ἴσως νὰ μάθῃς
 »Τὴν ἔλευσίν τοῦ ἀκόμη, ἀφ' οὗ μυστικῇ τὴν φυλάττει·
 »Μάθε δ' αὐτὴν παρ' ἐμοῦ τὴν χαρμόσυνον εἶδῃσιν· ἦλθε!»
 — «Ἦλθε; — «Καὶ σ' εἶδε, τὸν εἶδες καὶ σύ, καὶ σ' ἐλάλησεν ἔτι,
 »Πλὴν τεθλιμμένος μ' ἐφάνη πολὺ καὶ περίλυπος ὄλος.»
 — «Ἦλθ' ὁ Ἰσιδωρος; — «Ναί! ὁ παράφρων ἐκείνος ἐπαίτης
 »Πρὸς τὸν ὁποῖον γενναίως προσέφερες δούω δουκάτα,
 »Εἶν' ὁ μνηστήρ σου!» — Καθὼς ὑπνοβάτης βαδίζων εἰς χεῖλος
 Ἀποτροπαίου κρημνοῦ, ἂν ἐξαίφνης τυχὼν ἐξυπνίσῃ,

Αἶρει κραυγὴν γοερὰν τοῦ κινδύνου προσδλέπων τὴν θέσιν,
 Κι' ὅλως περίφοβον στρέφει τὸ τρέμον του βῆμα ὀπίσω·
 Ἡ, εἰς Μαρτίου πρωΐαν, καθὼς ὁ θελήσας νὰ δρέψῃ
 Ἄνθος χαμαῖζ' ἔλθον Ἰου, ἐάν, μόλις θέσῃ τὴν χεῖρα,
 Τῆς κεκρυμμένης ἐχίδνης τὸν πλήξῃ τὸ εὐστροφον κέντρον,
 Ἀνατινάσσεται αἴφνης, πονεῖ καὶ φοβεῖται συγχρόνως·
 Εἰς τὴν ἀνέλπιστον, οὕτως, αὐτὴν ἀγγελίαν, κ' ἡ κόρη
 Πόνον καὶ φόβον, ἡσθάνθη· καὶ πόνον βεβαίως, διότι
 Τὸν Ἰωάννην ἡγάπα θερμῶς, καὶ μὲ πάθος καρδίας·
 Φόβον δὲ πάλιν, διότι πατὴρ καὶ μνηστήρ, ἦσαν δύο
 Ἄνδρες, τὸ μὲν, σεβαστέοι, τὸ δέ, χαρακτῆρος ἀκάμπτου,
 Πρὸς τοὺς ὁποίους αὐτὴ νὰ παλαίσῃ δὲν εἶχε δυνάμεις.

Πλὴν συνελθοῦσα, φωνὴν ἱκετήριον ἄφησε, κ' εἶπε·
 — «Πάτερ μου! θέλεις, λοιπόν, εἰς παράφρονα ἄνδρα κ' ἐπαίτην
 » Τὴν προσφιλῆ σου νὰ δώσῃς Μαρίαν; ὦ! μὴ τὸ θελήσῃς!
 Ἄλλ' ὁ Μηνᾶς ὀργισθεὶς ἀπεκρίθη μὲ τόνον βροντώδη·
 — «Δὲν εἶν' ἐπαίτης! μὲ πλοῦτον πολὺν ὁ τυράννου παχύνας,
 » Καὶ ὁ γενόμενος θῦμα ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας·
 » Οὐτε παράφρων! ὁ δίδων 'ς ἡμᾶς ἐλευθερίαν πατρίδα.
 » Τρεῖς ὑπολείπονται ἔτι ἡμέραι, μεθ' ἃς ὁ παράφρων
 » Θέλει σωτὴρ τῆς πατρίδος φανῇ, καὶ ὑπέρπλουτος πάλιν...
 » Φέρει μαζὶ τοῦ στρατὸν ὁ παράφρων, χρυσὸν ὁ ἐπαίτης,
 » Καὶ τὴν ἀγάπην τῶν Χίων χαλκότευκτον ἔχει ἀσπίδα.»

— «Τότε, ὑπέλαβ' ἡ κόρη, δὲν εἶμαι ἀξία ἐκεῖνου,
 » Καὶ συνεδότος πικρὰν θὰ αἰσθάνομαι, πάτερ μου, τύψιν·
 » Τῶν παιδικῶν ἡμερῶν μου ὁ σύντροφος ἦτο καὶ φίλος,
 » Ἀδελφικὴν πρὸς αὐτὸν καὶ ἀθῶαν ἡσθάνθη ἀγάπην...
 » Μ' ἔφερε νέα πτηνὰ, καὶ ἐγὼ τῷ προσέφερον ἄνθη
 » Ὅσα κοσμοῦν τοὺς ἀγρούς, καὶ ἐσύναζον πᾶσαν πρωΐαν.

»Ὅμως τὸ αἶσθημα τοῦτο ἐσθῆσθη... τὸ δὲ ἄρωμά του
 »Ἡ ταχυκίνητος πτέρυξ τοῦ χρόνου ἐξήτμισε πάντως...
 »Μὴ τὴν καρδίαν μου, πάτερ, βιάσῃς νὰ κλαίῃ ἀπαύστως·
 »Εἰς τὴν Μονὴν τῶν Νενήτων καλῆτερον κλεῖσέ με, κ' ἔρχου
 »Ὡς γνώριμόν σου τινὰ νὰ μὲ βλέπῃς κ' ἀρχαίαν σου φίλην...(22)

»Ἦκουσ' ὁ γέρον· ὀργίλως δ' αὐτὴν διακόψας, προσεῖπε·
 —«Κλείει τὸ στῆθός σου, κόρη, μυστήριον ἴσως φρικῶδες;...
 »Λέγε το· ἔχω γενναίαν ψυχὴν σκληρυνθεῖσαν εἰς πόνους...
 »Πρόκειται μέχρι πυθμένος νὰ πῶ ποτήριον λύπης;...
 »Φέρε το· ἔχω καρδίαν σιδήρου ψυχρὰν ὥσει πάγος.»

Τότε λυγμώδης κλαυθμὸς τὴν ἀθλίαν κατέλαβε κόρην,
 Καὶ ὁ πατὴρ πραϋνθεὶς πρὸς αὐτὴν ἐπλησίασε λέγων·
 —«Ἰσως σ' ἠδίκησα... ἴσως καὶ σὺ ἀσυνέτως ἀντέστης...
 »Σίγα... ἐλπίζω ὁ χρόνος κριτὴς τῶν λεχθέντων νὰ γίνῃ.
 »Ποίαν πολύτιμον ἔχει καρδίαν, καὶ ἂν σοὶ ἀρμόζῃ,
 »Ὅταν ἐκ νέου ἰδῇς τὸν Ἰσιῶρον, θέλεις νοήσαι·
 »Τώρα σ' ἀφίνω... σπουδαῖον καθῆκον μακράν σου μὲ φέρει·
 »Εἰς τὰς Ὀϊνούσας στρατὸς περιμένει καὶ τέσσαρα πλοῖα·
 »Πέντε πυραὶ 'ς τοῦ Ὀμήρου τὴν Πέτραν τὸ σύνθημα εἶναι,
 »Καὶ ὁδηγὸς των ἐγὼ ἀπεστάλην... ἐλπίζω νὰ στρέψω
 »Αὔριον πάλιν· ἀλλ' ἴσως δὲν ἔλθω νὰ σ' ἴδω οὐδόλως·
 »Ὅταν στενάξῃ ἡ πατρίς, ἃς σιγήσῃ πᾶν αἶσθημα ἄλλο.
 »Πλὴν πλησιάζει ἡ ὥρα, καλ' ἦν θέλουν φρίξει οἱ ξένοι,
 »Κ' ὅσας δακρύων ῥοὰς ἐπροξένησαν θέλουν τὰς χύσει.»
 Κύψας δ' ἐφίλησε τότε τὴν ἔτι δακρύουσαν κόρην,
 Καὶ περιέφερε σύννους ἐντὸς τοῦ θαλάμου τὸ βῆμα.

Πλὴν κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν ἐκ μιᾶς τῶν θυρίδων τοῦ κήπου
 Μία διῆλθε σκιά... εἰς ἀόρατος μάρτυς ἀπέδρα,

Καὶ εἰς τὸ ἄφορον σκότος μεῖ ἄφορον ἔφυγε βῆμα.

— «Πάτερ μου, εἶπεν ἡ κόρη μετὰ τινα παῦσιν, φοβοῦμαι
 »Μὴ εἰς παγίδα τινὰ περιπέσῃτε πάντες, ἢ μήπως
 »Τὰ τολμηρὰ σχέδιά σας λυθοῦν ὡς ἱστὸς τῆς ἀράχνης.
 »Εἶμαι παρθένος δειλή, στερουμένη καὶ φώτων καὶ πείρας·
 »Ἡ πρὸς δεσπότης πλήν πάλη, θαρρῶ, κινδυνώδης ὅτ' εἶναι.
 »Ἐχουσι φρουρία οὗτοι, χρυσόν, στρατιώτας, καὶ ὅπλα...»
 — «Ἐχει καὶ ὁ θέλων νὰ ᾔῃαι ἀσπὸς ἐλευθέρως πατρίδος
 »Θάρρος καὶ νοῦν, ἀφοβίαν καὶ τόλμην, καὶ ῥύστην τὸ θεῖον.
 »Μάθε, ὦ θύγατερ, ὅτι φωναὶ γυναικῶν καὶ παιδίων,
 »Ἀν ὕψωθοῦν γοεραὶ εἰς τὸν στράπτοντα θρόνον τοῦ Πλάτου,
 »Τοὺς σιδηροῦς τῶν τυράννων νὰ θραύσωσι θρόνους ἀρκοῦσιν.
 »Εἴν' ἡ ἐνότης ἰσχὺς... καὶ ἡ πατρὶς τῶν ἐλπίδων τὸ κέντρον,
 »Εἶναι...» — ἀλλ' αἴφνης ἡ θύρα βαρύγδουπος ἤνοιξε τότε,
 Δέκα δ' εἰσῆλθον ξιφήρεις, καὶ ὠχρὸς ὑπὸ μέγαν μανδύαν
 Ὁ Ἰωάννης, τοῦ οἴκου ὁ φίλος, ὁ εὖνους τῆς κόρης.
 Εἰς τὴν ἀπαίσιον ταύτην στιγμήν ὁ Μηνᾶς ἐξεπλάγῃ·
 Ἐν προσχώρησε βῆμα, καὶ ἔστη νεκρὰ ἡ Μαρία,
 Καὶ σιωπὴ ἐπεκράτει γνησίᾳ θυγάτηρ τοῦ φόβου.

— «Τί Ἰωάννη, εἰς ὥραν τοιαύτην ζητεῖς δι' ἐνόπλων;...
 Εἶπεν ὁ γέρων Μηνᾶς, ἀδεξίως τὸν τρόμον του κρύπτων·
 — «Φίλε μου, εἶπε ψυχρῶς τῆς Γενοῦης τὸ ὑπουργον τέκνον,
 »Νὰ σ' ἀπαλλάξω σκοπεύω τοῦ κόπου νὰ τρέχῃς τὴν νύκτα
 »Εἰς τὰς Οἰνούσας!.. καὶ πρὶν ἐπιστρέψῃς βραγδαῖος σολάρχης,
 »Σὲ συλλαμβάνω ἀντὶ τοῦ πρὸς ὥραν ἀπόντος Ὑπάτου.
 »Ἀκρως λυποῦμαι... ἀλλ' ἀνθεωρῇς ὡς καθήκον σπουδαῖον
 »Πάντα νὰ σφάξῃς ἐχθρόν σε, καὶ ἐγώ, πρὶν σφαγῶ, ἐκδιχοῦμαι,
 »Καὶ ἀλυσόδετον πέμπω ἐντὸς τῆς εἰρκτῆς τὸν σφαγέα.»
 Πρὸς τοὺς ὀπλίτας δὲ στρέψας, μ' ἀγέρωχον ἦθος προσεῖπε·
 »Δέσαντες τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐντὸς τοῦ φρουρίου χωρεῖτε!»

Εἰς τῶν δεσμῶν του τὴν θεάν ὁ γέρων ἐφρύαξεν ὄλος·
 Ἀπελπησίας καπνοὶ τὰς θολὰς του ἐσχότισαν φρένας·
 Πῦρ διεξέλαμψ' ὀργῆς φοβεραῖς εἰς τὸ λάθρον του βλέμμα,
 Κ' ἔκραξεν.—«Ὁχι! ποτὲ τὸν Μηνᾶν δὲν θὰ δέσουν ὡς κτῆνος·
 »Φθάνει ὅτ' ἔζησε δοῦλος.»—καὶ ξίφος ἀρπάσας, ῥαγδαῖος,
 Τοῦ Ἰωάννου τὸ στῆθος σχεδὸν διαμπᾶξ θὰ ἐπέρα,
 Ἄν ἡ Μαρία δὲν ᾔθει τὸ ξίφος ταχὺ παρεμβᾶσα.
 Τότε πολλὰ κατ' αὐτοῦ ἀνυψώθησαν στράπτοντα ὄπλα.
 Ἄλλ' ἡ Μαρία, ἀφεῖσα κραυγὴν, μὲ τὸ τρέμον της σῶμα
 Τὸν ἐν κινδύνῳ πατέρα καλύπτει, καὶ κλίνασα γόνου·
 —«Μὴ πρὸς θεοῦ! Ἰωάννη μου, μὴ! τὸν πατέρα μου, εἶπε·
 »Εἰς τὸν ἀγνὸν ἔρωτά μας σ' ὀρκίζω νὰ μὴ λησμονήσης
 »Ὅτι ποθοῦσα νὰ σ' ἴδω ἐκτὸς τοῦ μεγάλου κινδύνου,
 »Ἵσως ἐπρόδωκα χρέη, πατρίδα, τιμὴν, καὶ πατέρα.»

Ὡς ὁ καθεύδων ποιμὴν εἰς σκιὰν πυκνοφύλλου ἐλάτης,
 Ἄν κεραυνὸς ἐπισκίψῃ βαρύγδουπος σείων τὸ ὄρος,
 Αἶφνης τινάσσεται, τρέμει, καὶ στρέφει περίφοβον βλέμμα,
 Καὶ εἰς μεταίχμιον ἔχει τὸν νοῦν ἀληθείας καὶ ὀνείρου,
 Πλὴν συνελθὼν μετὰ φρίκης ἀφίνει τὴν γῆν τοῦ κινδύνου·
 Οὕτω καὶ ὁ γέρων Μηνᾶς, ὁ ἐνάρετον βίον βιώσας,
 Μόλις ἀκούσας τῆς νέας Μαρίας τὴν ἔνοχον φλόγα,
 Μόλις νοήσας, φρενέρης σχεδόν, τὸ φρικτὸν ἔγκλημα τῆς,
 Ὁρθοτριχίασεν ὄλος, μὲ βλέμμα φρικτῶδες τὴν εἶδε,
 Κεῖ ἀπεμακρύνθη ὠθήσας αὐτὴν μὲ τὰς χεῖράς του, κράζων·
 —«Φύγε! μακράν! μὴ μ' ἐγγίξης ἀκάθαρτε δαῖμον τοῦ ἁδαι!
 «Τίγρις λυσσώδης, Ἰούδα κακὴ, ἰοδόλον θηρίον!...»
 —«Πάτερ μου! Πάτερ!» θρηνοῦσα ἐφώνησ' ἡ δούστηνος κόρη.
 Ἄλλ' ὁ ἀσχάλλων πατὴρ ἀγριώτερον ἔκραξε τότε·
 —«Σίγα! καὶ μὴ βεβηλόνης τὸ ὄνομα τοῦτο· ἀν ἔρχει
 »Τῆς πατρικῆς μου καρδίας ποτὲ τοὺς παλμούς νὰ ταχύνῃ,

»Νὰ μὲ νεκρώσῃ ἀρκεῖ, πρὶν ἐλθῇ ἡ ἐσχάτη μου ὥρα.
 Καὶ πρὸς τὸν νέον στραφεὶς Ἰωάννην, καὶ ῥίψας τὸ ἔϊφος·
 — «Ἰουστινιάνη! ἐχθρέ! τῆς πατρίδος μου τύραννε! εἶπεν,
 » Ἀγωμεν! εἰμ' εὐπειθὴς δέσμιός σου, καὶ πρόθυμον θῦμα!..
 » Εἰν' ἡ ζωὴ περιττὴ εἰς αἰσχρῶς προδοθέντα πατέρα!..
 » Εἰς τὴν μεγάλην τοῦ Κόσμου παλαιστραν ἀντίπαλοι βαίνουν
 » Ὁ φαντασθεὶς ἐλευθέραν πατρίδα, καὶ ὁ τύραννος ἄρχων·
 » Πίπτει ὁ εἷς, καὶ ὁ ἄλλος ὀρθοῦται· ἀλλ' ἔστις νικῆσῃ
 » Τοῦ νικηθέντος ἐκκόπτων τὸν λάρυγγα, λέγεται μέγας.
 » Εἰν' ἰσχυρὸν τὸ σχοινίον ἀκόμη δι' οὗ ἀπεπνίγη
 » Ὁ ἀδελφός μου προχθές, καὶ τοσοῦτοι ἄθωροι πολῖται.
 » Ὅταν νεκρὸν δι' αὐτοῦ μὲ ἀφήσῃς, καὶ ἀκίνδυνον ὕλως
 » Τὴν ἐρωμένην σου κράξῃς νὰ μ' ἴδῃ, καὶ εὐφράνθῃτε τότε!
 » Δόσατε φίλημα εἰς πρὸς τὸν ἄλλον ἐνθέρμου ἀγάπης!
 » Τοὺς βλοσυροὺς ὀφθαλμοὺς μὴ τρέμετ'! αὐτοὶ δὲν θὰ βλέπῃν!
 » Εἰς τὴν ἀγρίαν μου ὄψιν μὴ φρίξῃτε! ὀργὴ δὲν τὴν θλίβει!
 » Καὶ τὸν πικρὸν μορφασμὸν τοῦ προσώπου μου μὴ φαντασθῇτε
 » Ὡς τῶν νερτέρων μορφὴν τιμωροῦσαν ἐγκλήματα ζώντων...»

Ὁ λολυγμὸς δυνατὸς τὴν Μαρίαν κατέλαβε τότε.
 Καὶ ὁ Μηνᾶς πρὸς ἐκείνην στραφεὶς καὶ σταυρώσας τὰς χεῖρας,
 Μετὰ μικρὰν σιωπὴν, καὶ φωνὴν γλυκυτέραν, προσεῖπε·
 — «Κ' ἦσο τὸ μέλημα σὺ τῆς ζωῆς μου!.. τῶν πόθων μου κέντρον!..
 » Τῶν χρυσοπτέρων ἐλπίδων μου ὄναρ!.. ἡ γρύπνων σιμά σε
 » Μήπως ὁ κῶνωψ ταραξῇ τὸν ὕπνον σου!... καύσω, ἢ φύξω
 » Μήπως ὡς ἄνθος λεπτὸν σὲ μαράνη!... γλυκὰ ἐχοιμᾶσα
 » Εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτάς, καὶ γλυκύτερον φίλημ' ἀγάπης
 » Ἀφοφητί, ὡς χιόνος νιφάς, ἐπανέθετον τότε
 » Εἰς τὸ ἀγνὸν μέτωπόν σου!...» — Ὁργίλως δ' ἀγέκραξε πάλιν·
 — «Κατηραμένη νὰ ᾔηται ἡ ὥρα καθ' ἣν ἐγεννήθης!
 » Κατηραμένον τὸ πρῶτον μαιδίαμα τέχνου τοιοῦτου!

Κατηραμένον τὸ φίλτρον! τὸ κάλλος! ὁ ἔρωσ! ὁ Κόσμος!»

Εἰς τὰς ἀράς τοῦ πατρὸς ἢ ὠχρὰ καὶ θρηνοῦσα Μαρία
 Ἐνγηκαλίσθη τὰ γόνατ' αὐτοῦ, καὶ περίλυπος εἶπε·
 — «Ναί! καταράσσω με, πάτερ, τὸ στήθος μου πληξὸν μεξίφος!
 » Οἴμοι! ἐγὼ σὲ προδίδω!... ἐγὼ ἢ μωρὰ σὲ φρονεύω!...»
 — «Ὁχι! ἐμὲ δὲν προδίδεις, ἀθλία! ἐπρόδωκες ἄλλο
 » Πολυτιμότερον, εἶπεν ὁ γέρον με βλέμμα φλογῶδες·
 » Τὴν δυστυχῇ σου πατρίδα προδίδεις, τοὺς φίλους σου σφάζεις,
 » Καὶ τῶν τυράννων ἐγείρεις τὸν θρόνον ἐπάνω πτωμάτων.
 » Σὲ συγχωρῶ ὡς πατὴρ σου! ὡς ἄνθρωπος ἄκρως σ' οἰκτείρω...
 » Ἀλλ' ὡς πολίτης σ' ἐχθαίρω, καθὼς τοὺς δημίους τὸ θυμά.
 » Τὴν τρομεράν μου κατάραν νὰ ἔχῃς! πνοή σου νὰ ᾔναι
 » Τῶν κολασμένων ἢ φλόξ! ἐριννὺς συνειδύτος ἀγρία
 » Εἰς τῆς νυκτὸς τὴν σιγὴν νὰ ταράττῃ τὸν ὕπνον σου πάντα!
 » Εἰς τὴν ἐσχάτην σου ὥραν μ' ὀρθότριχα κόμην νὰ ἴδῃς
 » Καθημαγμένα καὶ ὠχρὰ τὰ φαντάσματα τόσων θυμάτων·
 » Χεῖρ νὰ μὴ κλείσῃ παρήγορος καὶ τοὺς νεκροὺς ὀφθαλμοὺς σε·
 » Κ' εἰς τοῦ δικαίου Θεοῦ μας τὸ βῆμα ὁπόταν θὰ ἔλθῃς
 » Τῶν ἀδελφῶν σου οἰθρῆνοι πενθίμως τὸ οὖς σου νὰ πληξέουν,
 » Ὡς φοβερά ν' ἀντηχήσουν βοή μαινομένου πελάγους,
 » Καὶ τοῦ μεγάλου Κριτοῦ νὰ ζητήσουν τὴν μέλαιναν ψῆφον!...
 » Εἶπα· ὑπῆρξα πατὴρ· ὁ Θεὸς με ἀκούει· καὶ τώρα
 » Μὲ τοῦ πατρὸς σου, τὴν νύκτα ἐλθέ, νὰ χορτάσῃς τὰς σάρκας...»
 » Εἶπε· καὶ ἀγρίως γελῶν μεταξὺ τῶν ἐνόπλων ἐτέθη.

Ἦκουσ' ἢ κόρη, καὶ πᾶσαν ἀπώλεσεν αἰσθησιν τότε,
 Κ' ἔπεσ' ὡς ἄνθος ὠχρόν, ἐκκοπὴν εἰς μανίαν θυέλης·
 Εἶχε τὴν μαύρην τῆς κόμην λυτὴν, δακρυσμένον τὸ ὄμμα,
 Ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας ἔς τὸ στήθος, καὶ ἔκειτο ἄπνους
 Σπαραξικάρδιος ὄντως εἰκὼν μετανοίας καὶ λύπης.

Καὶ εἰς τοῦ Πέτρου τὸν πύργον ἐμπρὸς ἐν ῥιπῇ καταβαίνει.

Τὸν ἐρωτᾷ ὁ φρουρὸς τί ζητεῖ, καὶ τίς εἶναι; κ' ἐκεῖνος

— «Μὴ φλυαρῇς! ἀπαντᾷ ἀλλὰ σπεῦσον ν' ἀνοίξης, Ῥηγῖνε!

Εἰς τὴν γνωστὴν του φωνὴν ἠνεώχθη ἡ πόλη, κ' εἰσῆλθεν

Ὁ Ἰωάννης ὠχρὸς, ὠπλισμένος, καὶ σὺνοφρος ὅλος.

Εἰς τὸν λαμπρόν του κοιτῶνα ὁ Πέτρος ἀβρῶς ἐκοιμᾶτο.

Μόλις δ' ἐκάλεσ' αὐτὸν ὁ ἐκεῖ εἰσελθὼν Ἰωάννης,

Τεταραγμένος ἠγέρθη μαντεύσας σπουδαίαν αἰτίαν.

— «Θεῖε, κοιμᾶσαι, τῷ εἶπεν· ἀλλ' ὅσοι λαοὺς διοικῶσι

» Ῥέγοντες γίνονται θυμῷ οἰκτρὸν τῶν καλῶς ἀγρυπνούντων·

» Σὺ δὲ κοιμᾶσαι ἐπάνω ἐτοίμου πρὸς πτώσιν ἐδάφους,

» Καὶ θά ταφῇ μετὰ σοῦ ὁ λαμπρὸς μας καὶ ἐνδοξὸς οἶκος·

» Ὅ,τι δὲ ἄλλοτε σ' εἶπον, ἰδοὺ κατὰ γραμμὴν ἀληθεύσαν·

» Ὁ λαγῶδες μετεβλήθη εἰς τίγριν· ὁ ἄτιμος δοῦλος

» Ταύτην τὴν ὥραν σφαγῆς γενικῆς ἀκονίζει μαχαίρας,

» Καὶ ἐτοιμάζει λυσσῶν καθ' ἡμῶν μυριόνεκρον στάσιν.

» Ἐμαθὸν μόλις πρὸ δύο ὥρων τὸ μυστήριον τοῦτο,

» Κ' ἔτρεξα ὧδε· θαρρῶ δ' ὅτι κέντρον αὐτῆς τῆς πλεκτάνης

» Εἶν' ὁ Ἐπίσκοπος Χίου, μισθὸν, ὡς γνωστόν, πάντα ξένον·

» Εἶναι ὁ γέρων Μηνᾶς, ὁ κρυφίως εἰδήσεις ἀλάσσω

» Μὲ τὴν σκαιὰν καὶ κακοῦργον αὐλὴν τοῦ σαθροῦ Βυζαντίου.

» Κατασκοπεύω αὐτὸν ἤδη μῆνας ὀκτώ... καὶ γινώσκω

» Τὰ τολμηρὰ σχέδιά των ἐν μέρει· ἐπικούρος τούτων

» Εἰς τὰς Οἰνούσας στρατὸς περιμένει, καὶ τέσσαρα πλοῖα,

» Πέντε πυραὶ ἔς τοῦ Ὀμήρου τὴν Πέτραν τὸ σύνθημα εἶναι,

» Καὶ ὁδηγὸς των ἐστάλη ἐκεῖνος· ἀλλὰ πρὶν κινήσῃ,

» Τὸν ἐπικίνδυνον φίλον καθεῖρξα ἐντὸς τοῦ φρουρίου·

» Ἐξ τοῦ Ὀμήρου τὴν Πέτραν τὸν ἄτρομον ἔπεμψε Ῥόχκαν

» Μεθ' ἑκατὸν ὅπλοφόρων· καὶ δέκα διέταξα πλοῖα

» Νὰ περιζώσουν τῶν ἄλλων τὰ νῶτα ἐὰν πλησιάσουν.

» Ἄν δὲν λανθῶμαι δὲ καὶ ὁ παράφρων ἐκεῖνος ἐπαίτης,

»Ὁν ἀγαπῶσι πολλοί, καὶ τιμῶν χειρομάχοι (23) καὶ Κλήρος,
 »Ὅστις παρὼν πανταχοῦ εἰς τὴν νῆσον ὡς φάσμα πλανᾶται,
 »Εἶναι καὶ οὗτος μοχλὸς μηχανῆς μυστικῆς καὶ ἀοράτου.
 »Ταύτην τὴν ὥραν τὸν εὖρον ἐκτὸς τῶν Βαθύλων πλὴν σπεύσον!
 »Εἶν' ἡ ταχύτης ἐλπίς μας, καὶ ἡ φρόνησις μήτηρ τῆς νίκης.»

* Ἦτον ὁ Πέτρος ἀνὴρ τολμηρὸς, καὶ εἰς κινδύνους γενναῖος.
 Ὡς ἀστραπὴ διεσχέπετο καὶ ὡς κεραυνὸς διενήργει.

— «Ἄν ἡ ταχύτης μᾶς σώζῃ, ἀπήντησε, τέκνον, οὐχ' ἦττον
 »Τοῦ μυστικοῦ ἡ ταφὴ μᾶς ὑπόσχεται νίκην βεβαίαν.
 »Πρὶν δ' οἱ λοιποὶ συνωμόται νοήσουν τὸν κίνδυνον, πρέπει
 »Νὰ συλληφθῶσιν ὡς μῦς ἐν τῇ τρώγλῃ, μηδεὶς δὲ νὰ φύγῃ.
 »Ἀγωμεν! τρέξε! καὶ πρὶν μᾶς ἰδῇ ἡ αὐγὴ ἐνεργοῦντας
 »Ἰουστινιᾶναι, Βοργέζαι, καὶ πᾶς Μαονεὺς ἐν τοῖς ὕπλοις
 »Εἰς τὴν ἐμπρὸς τοῦ φρουρίου πλατεῖαν ἃς σπεύσῃ προθύμως.»
 Εἶπεν, ὠπλίσθη, κατέβη, καὶ ἰππεύσας ἐν τάχει, ἐχάθη
 Φάσμα νυκτὸς ὠργισμένον ἐντὸς τῆς νυκτίου σκοτίας.

Πρὸς τὸ Βαρβάσι πετᾷ μετ' ὀλίγων ἐνόπλων, καὶ φθάνει.
 Τοῦ περιβολοῦ πηδᾷ μυστικῶς τὸν ἀφρούρητον τοῖχον,
 Καὶ τοῦ ναοῦ δι' ἀνδρῶν τολμηρῶν τὰς ἐξόδους κατέχει.
 Εἶχον ἀπέλθαι τινὲς συνωμόται, ἀλλ' ἦσαν παρόντες
 Ὁ Ἱεράρχης μετ' ἄλλων πολλῶν συσχεπτόμενοι ἔτι,
 Ὅτ' εἰς μανδύαν εὖρυν κεκρυμμένος εἰσῆλθεν ὁ Πέτρος,
 Καὶ διασχίσας αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, ἐν τῷ μέσῳ των ἔστη.
 Ἐν δ' ὑπερήφανον πέριξ καὶ ἄφοβον βλέμν' ἀκοντίσας

— «Φέρω, ἐφώνησ', εἰδήσεις καλὰς! ὁ στολίσκος σας φθάνει!
 »Τέσσαρα πλοῖα τὰ δέκα ἡμέτερα δέσμια φέρουν.
 »Κ' εἰς τοῦ Ὁμήρου τὴν Πέτραν τὸν Ῥόκκαν κατέστρεψαν ἤδη
 »Οἱ πρὸς τὰς πέντε πυράς ἀποθάντες γενναῖοί σας φίλοι.

»Φρούραρχος δ' ἔγιν' ὁ γέρων Μηνᾶς σας ἐντὸς τοῦ φρουρίου...
 »Ἄλλο δὲν μένει, εἰμὴ νὰ θραυσθῇ τῶν ξιφῶν σας ἡ θήκη!
 »Ὅθεν ἀνδρίζεσθε! ὄλην τὴν Γένουαν σφάζατε! τρέμει
 »Ἀὐτὴ τὰ ἐνδοῖα ὅπλα νωθρῶν δολοφόνων τῆς Χίου!
 »Καὶ τὸ Βυζάντιον δίδει εἰς ταύτην προστάγματα τώρα...
 »Τῶν Μαονέων κενὰ τὰ ταμεῖα, Βιγνόζους καὶ πλοῖα
 »Ἀδυνατοῦσι νὰ πέμψουν ἐκ νέου εἰς ταύτην τὴν νῆσον,
 »Ὅπου τοσοῦτοι γεννῶνται καὶ πνέουν ἐλεύθεροι Βροῦτοι!»
 Εἶπε· κ' εἰς νεῦμά του τότε ξιφῆρεις οἱ ἄλλοι εἰσῆλθον,
 Κ' οἱ συνωμόται ὠχροὶ ἐσιώπων εἰς τούτων τὴν θέαν.
 Σατανικῶς δὲ γελάσας, κ' ἰδὼν τὸν Ἐπίσκοπον Χίου.

Chi fa conto senza l'oste,

Per due volte lo farà

»Ἄγιε δέσποτα, εἶπε, ποιμὴν τῶν ἀμνῶν τοῦ Κυρίου,
 »Ἄξιε μόνον εἰς σκότῃ νυκτὸς ν' ἀκονίζῃς μαχαίρας·
 »Ἄν δὲν σὲ σώξῃ τὸ γῆρας, τὸ σχῆμά σου μόλις σὲ σώξει·
 »Αὔριον ὅμως θ' ἀφήσῃς τὴν νῆσον αὐτὴν διὰ πάντα,
 »Κ' εἰς τὴν κακοῦργον Αὐλὴν μεταβάς τοῦ σαθροῦ Βυζαντίου
 »Στάδιον ὁλόων νὰ εὕρῃς ἐκεῖ καὶ πλεκτάνης καὶ φόνων!»

— «Πέτρε, ἀπήντησ' ὁ γέρων, σκληρὸς ἐγεννήθης, καὶ εἶσαι·

»Πλὴν ἐνθυμοῦ πῶς ὑπάρχει Θεὸς τιμωρὸς τῶν ἀδίκων,
 »Ὅστις θὰ κρίνῃ καὶ σὲ καὶ ἡμᾶς, ὅστις κάποτε πέμπει
 »Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ζωῇ τὰς προδρόμους τῆς ἄλλης βασιάνους·
 »Ὅστις....» — Σιώπα! ὁ Πέτρος ἐκτείνας τὴν χεῖρα, φωνάζει·
 Κ' εἰς τοὺς ὀπλίτας στραφεῖς. — «Τὸν χρονόληρον φέρετε τοῦτον
 »Εἰς τὴν μικρὰν τοῦ φρουρίου εἰρκτήν· τοὺς δ' ἐταίρους τε πάντας
 »Κλεῖσατ' ἐντὸς τοῦ Στρατῶνος φρουροῦντες θυρίδας καὶ πόλην.
 »Εἶπε, κ' ἡ αἰθουσα τότε ἐν πάσῃ σιγῇ ἐκενώθη,
 »Καὶ ἐθαύλευσε φρίκη, ἐκεῖ ὅπου πρότερον ἤχουν
 »Λόγοι γενναῖοι, ἀχοποὶ ὑψηλοί, καὶ ἐλεύθερ' ἰδέαι.

»Ταῦτα κατώρθωσ' ὁ Πέτρος, ἐν ᾧ ὁ καλὸς Ἰωάννης
 »Τοὺς Μαονεῖς προσεκάλει πετῶν ἀπὸ οἴκου εἰς οἶκον.

Μετ' ἐκλεκτῶν μαχητῶν ὁ πανοῦργος ὡς ἔφθασε Ῥόκκας
 Εἰς τοῦ Ὁμήρου τὴν Πέτραν, τὰς πέντε πυράς τοῦ ἀνάπτει·
 Καὶ ἀσφαλῆ τριπλασίων ποθῶν πολεμίων τὴν ἤτταν
 Ὑφασμα ἔπλεξ' ἐνέδρας τὴν φύσιν τοῦ τόπου γινώσκων.
 Μόλις αὐτὰς τὰς πυράς ὁ ἀντίπεραν εἶδε στολίσκος,
 Ἦλθε πιστεύσας, κ' ἡρέμα σχεδὸν προσπελάσας τὴν νῆσον
 Τριακοσίους ὀπλίτας ἐκεῖ ἀπεθίβας' ἐν τάχει,
 Πρὸς τὸν λιμένα τῆς Χίου κατόπιν εὐθύνων τὰς πρῶρας.
 Πάντοθεν χάλαζα τότε βελῶν τοὺς ὀπλίτας προσβάλλει·
 Φεύγουν αὐτοί, ἀλλ' ἐντὸς τῆς κυρίας ἐμπίπτουν ἐνέδρας,
 Κ' ἔπεσαν τότε νεκροὶ οὐκ ὀλίγοι, κ' αἰχμάλωτ' οἱ ἄλλοι.

Ἦτταν τοιαύτην ἐν ᾧ οἱ ἐπίκουροι ἔλαβον οὗτοι,
 Δέκα ἐμπόλεμοι νῆες τὰς τέσσαρας ἄλλας ἐκύκλουν,
 Καὶ συμπλοκὴ πεισματώδης συνήφθη ἐν μέσῳ τοῦ σκότους·
 Πλὴν κατ' αὐτὴν οἱ πολλοὶ τοὺς ὀλίγους ἀνδρείους ἐνίκων.
 Οἱ συνωμόται ἀπώλεσαν οὕτως ἰσχύον καὶ ἐλπίδας,
 Κ' οἱ νικηταὶ εἰς τὴν πόλιν εἰσῆλθον ὥσεί ἐν θριάμβῳ
 Φέροντες λάφυρα, πλοῖα, καὶ ὅπλα, καὶ ἄνδρας ζωγρίας.

Ἦν νεφελώδης κ' ὥχρᾶ ἡ αὐγὴ τῆς ἡμέρας ἐκείνης,
 Καὶ τὰ πεδία πυκνὴ κυανόχρους ἐκάλυπτ' ὁμίχλη.
 Φόβος κατέλαβε πᾶσαν τὴν πόλιν, εὐθύς ὥς ἐγνώσθη
 Ὅτι ὁ γέρων Μηνᾶς συνελήφθη ἐκείνην τὴν νύκτα,
 Ὅτι μετ' ἄλλων πολλῶν ἐν εἰρκτῇ ὁ Ἐπίσκοπος ἦτον,
 Κ' ὅτι ἐνόπλως οἱ ξένοι τοὺς πρῶτους τῶν Χίων ἐζήτουν.
 Πᾶς συνωμότης ἐκρύβη, καὶ ἤκουε τρέμων τὸ βῆμα
 Τῶν κατὰ στήφῃ μικρὰ βαδιζόντων ἐν τάχει δημίων.

Μία κακὴ ἀγγελία, φρικτὴν διεδέχετο ἄλλην.
 «Τώρα ἀπάγουν τὸν δεῖνα, καὶ τώρα τὸν δεῖνα φονεύουν.»
 Ἐλεγεν εἰς πρὸς τὸν ἄλλον, ἐν μυστικῶς συνηγνῶντο.
 Κι' ὅσους συνέλαβον, οὗτοι ἠσπάζοντο τέκνα καὶ φίλους
 Ὡς δι' ἐσχάτην φράγν, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν δὲν ἐστράφη.

Εἰς τοῦ φρουρίου ἐμπρὸς τὴν εὐρεῖαν πλατεῖαν, τὴν ἄλλως
 Δικαιοτάτο (24) κρινῶς καλουμένην, ἀνῆγειραν τότε
 Ἰκριωμάτων σαιρὰς ὡς μακρὰς μακελλεῖων κρεμάθρας.
 Ἦτον αὐτὴ τοῦ «Κρανίου ὁ τόπος» καὶ ἀντήχουν συγχάκις
 Εἰς μεσονύκτων ἐκεῖ σιωπὴν τῶν θυμάτων οἱ στόνοι.
 Πρὶν δὲ ἀλέκτωρ φωνήσῃ, πολλοὶ διηγρῶντο ὅτ' εἶδον
 Ὠρυομένων ἐν ταύτῃ λευκῶν φαντασμάτων χορείαν
 Στροβιληδόν, καὶ ταχέως νὰ στρέφονται πέριξ ἀγχόνης,
 Καὶ συστρεφόμενα, οὕτω νὰ αἵρωνται, καὶ οὕτω νὰ σβύνουν.

Ἄλλ' ἡ πλατεῖα αὐτὴ τὴν ἡμέραν ἐκείνην παρίστα
 Θέαμα φρίκης μεστὸν, τὴν ψυχὴν τοῦ ὀρθῶντος ἐκπλήττον.
 Εἶχον πτώματα, ἄνω αὐτῶν τῶν ἱκρίων ἤρτωντο,
 Μετ' ἀνοικτῶν καὶ ἀγρίων θυμάτων, καὶ μαύρων προσώπων,
 Μέσον δὲ τούτων ὁ γέρων Μηνᾶς, ὡς πρωταίτιος δῆθεν.
 Ὅταν τὰ θύματ' αὐτά, οἱ σκληροὶ Γενουήνσιοι εἶδον
 «Ζήτω ἡ Γένουα! πάντες ἀνέκραξαν.» Ζήτω ὁ οἶκος
 »Τῶν εὐγενῶν Ἰουστινιάνων, καὶ ὁ ἑνδοξὸς Ὑπατος Πέτρος!»
 Τοὺς αἰχμαλώτους ὠδήγησ' ὁ Ρόκκας ἐμπρὸς τῶν πτωμάτων,
 Κ' εἶπε τὴν χειρὰ του τείνας· — «ἰδοὺ οἱ σοφοὶ ἀρχηγοὶ σας!»

Ἐκ τοῦ φρουρίου ἐξῆλθε κατόπιν ὁ Πέτρος, καὶ ἄλλοι,
 Ἔχων ἐν μέσῳ πολλῶν ὀπλιτῶν τὸν Ἐπίσκοπον Χίου.
 Πρὶν ἐξορίσῃ σκληρῶς τὸν ἐνάρετον τοῦτον πρεσβύτην
 Νὰ τὸν πτοήσῃ σκοπῶν, καὶ μεγάλως αὐτὸν νὰ λυπήσῃ,

Πρὸς τὰς κρεμάθρας ἀσπλάγχχνως τὸν σύρει, καὶ λέγει ὁ εἴρων·

— «Πάτερ, πρὶν φύγῃς, σὲ φέρω νὰ ἴδῃς τοὺς φίλους σὲ τούτους·
 » Ἦσαν καλοὶ πατριῶται! καὶ ἡμᾶς τοὺς τυράννους ἐμίσουν...
 » Ὅθεν τοὺς ὕψωσα ἄνω ἡμῶν, ὡς ἀπήτουν, καὶ ἐπόθεις.
 » Εἰς τὸ Βυζάντιον, πάτερ, εἶπέ, πῶς ἀργὰ ἢ ταχέως,
 » Ἀν τῆς Γενοῦης ἐκεῖ ἐκταθῇ ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ δόξα,
 » Θέλουν παράξει τοιούτους καρποὺς τὰ ξηρότερα ξύλα.»

Ἦρε τὸ βλέμμα ὁ γέρων, καὶ εἶδε νεκροὺς ἔμπροσθέν του
 Φίλους, οἰκείους, καὶ πάντας σχεδὸν τοὺς λογάδας τῆς Χίου.
 Δάκρυον τότε θερμὸν τὰς ὠχρὰς παρειάς του ὑγραίνει,
 Καὶ τὴν ἰσχνὴν δεξιάν του ὕψων, τοὺς ὑβλόγησε καὶ εἶπε·
 — «Εὐλογημένη νὰ ᾔναι ἡ μνήμη τοιούτων μαρτύρων!
 » Ἀγιασμένα τ' ἀθῶα ὅσα τῶν τοιούτων θυμάτων!
 » Ὑπνος νὰ γίνῃ γλυκὺς δι' αὐτὰ τοῦ θανάτου ὁ ὕπνος!
 » Καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς των, ἀντὶ κοπετῶν καὶ δακρύων, καὶ λύπης,
 » Κληρονομίαν ν' ἀφήσουν τὸ μῖσος πρὸς τύραννον πάντα!»
 » Ὅτε δὲ εἶδε τὸν φίλον Μηνᾶν, μετὰ πόνου στεναῆξας,
 » Ἐνηγκαλίσθη θρήνων τὰ ψυχρὰ ὡς χιῶν γόνατά του·
 — «Τὸν τελευταῖον αὐτὸν ἀσπασμόν, ἀνεβόησε, λάβε!
 » Φίλε πιστέ! μακαρία ψυχὴ! καὶ ἀγνὲ πατριῶτα,
 » Ὅστις ἐπλάσθης δι' ἄλλην νὰ ζῇς ἐποχὴν καλητέραν!»

Πλὴν εἰς τοὺς πόδας αὐτῆς τῆς ἰδίας ἀγχόνης ἐθρήνει
 » Ἐν δυστυχέστερον ὄν, μία ἔνοχος φόνου καρδιά,
 » Ἡ τοῦ Γριμάλδου τὰς χεῖρας φυγοῦσα Μαρία· ὁ γέρων
 Εἶδε τὴν κόρην αὐτὴν ἄνευ φίλου τινὸς καὶ προστάτου·
 Εἰς τοῦ νεκροῦ τῆς πατρὸς νὰ βιγῇ τὴν ἀπαίσιον θέναν·
 Εἶδε τὸ ἄνθος αὐτὸ ὑπὸ λαίλαπα λύπης νὰ κλίνῃ·
 Εἶδε νὰ ῥέῃ θολὸν τοῦ πικροῦ μέλλοντός τῆς τὸ κῆμα,

Κ' ἡ ἀγαθή του καρδία ἐρράγη διὸ πλησιάσας·
 — «Κόρη μου, εἶπεν, ἀνδρίζου τοὺς μόνους σου χάνεις προσάτας,
 » Ἀλλ' ἀντ' αὐτῶν τὸν Θεὸν βοηθὸν καὶ παρήγορον ἔχεις·
 » Τῶν ὀρφανῶν εἶν' ἐκεῖνος πατήρ, καὶ ἡ χάρις του σκέπει
 » Πᾶσαν τὴν κτίσιν, καὶ αὐτὸ τὸ μικρὸν διατρέφει στρουθίον.
 » Πίστις 'ς ἐκεῖνον, ἀγνότης καρδίας, καὶ ἀμώμητος βίος,
 » Βάλασamon θέλουν εἰς πᾶσαν πληγὴν τῆς καρδίας σου χύσει.
 » Εἶμαι πολὺ δυστυχέστερος σοῦ... μ' ἐξωρίζουν ὡς βλέπεις...
 » Εἰς τὴν πατροφάνμας γῆν τὰ ὀστέα μου δὲν στέργουν ν' ἀφήσω·
 » Πλὴν καὶ εἰς τὴν ξένην θὰ πέμπω εὐχὰς ὑπὲρ σοῦ καὶ τῶν Χίων.»

Τὸν πατρικὸν ἡ Μαρία ἀκούσασα φίλον ἐστράφη...
 Ἀδιαφόρως τὸν εἶδε... ἐγέλασε... λέξιν δὲν εἶπε,
 Καὶ προσηλώσασα βλέμμα νωθρὸν τὸν νεκρὸν ἐθεώρει·
 Ἡ δυστυχής!... πρὸ ὀλίγου κατήντησε πάντῃ παράφρων!...

Κ' ἦλθεν ἡ ἄλλη πρωΐα, ἡ ἄλλη ἐσπέρα ἐπῆλθε,
 Καὶ ὁ διαβάτης ἐν ᾧ τὰς κρεμάθρας ἠτένιζε τρέμων,
 Καὶ τοῦ σταυροῦ τὸ σημεῖον ἐποίει, ὠχρόλευκος κόρη,
 Μ' ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας, μὲ κόμην ἀτάκτως λυμένην,
 Μ' ὄμμα ἀκίνητον, ὅπου τὸ δάκρυ ἐξήτμιζ' ἡ λύπη,
 Ἄσιτος, ἄπνους σχεδόν, καὶ ὥσει λιθωθεῖσα Νιόβη,
 Εἰς τῆς ἀγχόνης τοὺς πόδας στεναζούσα ἴστατο ἔτι.
 Ὅσοι εἰς τοῦτον τὸν Κόσμον, ἀπήντησαν πρόξενον λύπης
 Κάλλος πενθοῦν, ἁρμονίαν θρηνοῦσαν, καὶ δάκρυ ἀγγέλων,
 Ἄς φαντασθῶσιν αὐτοὶ τῆς ωραίας Μαρίας τὸ ἦθος.

Πέρα τὰς ὄχθας χειμάρρου, μακρὰν τῶν θορύβων καὶ κρότων,
 Ὅπου ἀψίδες ἐνοῦνται πολλαὶ ὑδροφόρου γεφύρας,
 Ἀγροτικῷ ναϊδίῳ ἐρείπια σώζοντ' ἀκόμῃ·
 Περὶ αὐτοῦ, τοῦ Μηναῖο ἀγνώριστος τάφος ἐσκάφη...

"Αγνωστος χεῖρ καθ' ἐκάστην τὸν ἔρραινε μ' ἄγρια ἄνθη,
 "Οσα τῆς Νέας Μονῆς καὶ τοῦ Αἵπους ἐκόσμουν τὰς ῥάχεις...
 Κ' ἦσαν τὰ ἄνθη ὑγρά, πλὴν χωρὶς νὰ τὰ βρέξῃ ἡ δρόσος...

"Εσθυσεν οὕτως ἐντὸς τῶν σπαργάνων τῆς αὐτῆς ἡ στάσις,
 "Ητις τὸν ξένον ζυγὸν νὰ συντρίψῃ ὑπέσχετο, ἦτις
 "Εθαψε μ' αἷμα θηρίων πεινῶντων τὴν εὐστροφον γνάθον.
 Τότε τοὺς πρῶην σκληροὺς σκληροτέρους κατέστησ' ἡ λύσσα·
 "Οθεν παντὸς συνωμότου τὴν ὄλην ἐδήμευσαν κτῆσιν,
 Μὴ σεβασθέντες μηδὲ τῆς ἀθλίας Μαρίας τὸν οἶκον.
 "Αστεγος, πένησ' αὐτῇ τοῦ ἐλέους ἀξία κατέστη,
 Κ' ἦτον εἰς πᾶσαν τὴν νῆσον κοινὸν ἀντικείμενον οἴκτου.
 "Οτε δ' ὀξὺς πυρετὸς τὰς θολάς τῆς ἐκλόνιζε φρένας,
 Μόνη, ὡς ζῶον ὄρυμοῦ, εἰς ὄρυμους ἐπλανᾶτο καὶ ὄρη,
 "Αλλοτε βλέπουσ' ἀγχόνας, δημίους, καὶ πτώματα κρύα,
 "Αλλοτ' εἰς φάσμα λαλοῦσα ἀόρατον λόγους ἀγάπης...
 "Οτε δ' ἐκόπαζ' ὁ μέγας τοῦ νοῦ καὶ ἀνώμαλος σάλος,
 Τοῦ λογικοῦ ἡ ἀκτίς τῆς μανίας τὸν ζόφον περῶσα
 Τὴν θλιβεράν, καὶ παροῦσαν αὐτῆς διεφώτιζε στάσιν,
 Κ' ἔκλαιε τότε μὲ ἄλγος ψυχῆς, ὡς παιδίον ἐθρήνει,
 Καὶ τῶν παρόντων ἐκίνει, ἡ τάλαινα κόρη, τὸ δάκρυ.

—Τίς εἶν' ὁ νέος ἐκεῖνος ὀπλίτης, ὁ δίκην δορκάδος
 Τοῦ Πελληναίου τὰς ῥάχεις περῶν μὲ ἀγέρων ἦθος;
 "Εχει τὸ βλέμμα δὲ ὡς αἰχμὴν παρθικοῦ τινος βέλους,
 Πλὴν 'ς τῆς ζωῆς τὴν ἀκμὴν τὴν σφραγιῖδα τοῦ γήρατος φέρει,
 Καὶ τὸ εὐρὺ μέτωπόν του παθῶν αὐλαχόνουν ῥυτίδες.
 Μελαγχολία ψυχῆς τὸ γλυκὺ του μειδιάμα σδύννει,
 Καὶ εἰς τὰ στήθη του κρύπτει θερμὴν ἐκδικήσεως λύσσαν·
 Πρᾶος, σεμνὸς τὴν μορφήν ὡς Ἀπόλλων ἀρχαῖος προβαίνει·
 Πᾶσά του κίνησις εἶναι ῥυθμός, προσταγὴ πᾶν τοῦ νεῦμα.

ὦ! σὲ γνωρίζω παράφρον ἐπαίτα, ψυχὴ ὑψηλόφρον!
 Τώρα δὲν ψάλλεις ἀγμάτων στροφάς, ἀλλὰ παίζεις τὸ ξίφος
 Εἰς πρὸς πολλούς, ἀνεδέχθης βαρὺν καὶ μεγάλον ἀγῶνα,
 Καὶ τοῦ πεσόντος ζητεῖς κολοσσοῦ τὴν ἀνόρθωσιν πάλιν.
 Ἔργον λαμπρόν! εὐγενὴς ὁ σκοπός! εὐτυχὴς ἡ ἰδέα!
 Πλὴν θ' ἀποβῇ ἡ ἐλπίς σου ψευδής, καὶ ὁ κόπος σου μάτην.
 Εἰς νὰ τὸν ρίψῃ ἀρκεῖ... τὸ κακὸν φεῦ! εἶν' εὐκόλον πάντα
 Ἄλλ' εἰς ἀνάστασιν τούτου πολλοὶ ἀπαιτοῦνται αἰῶνες,
 Καὶ πρὸς θριάμβους πολλοὺς τοῦ Κυρίου ὁ δάκτυλος ἔτι.

Φεύγει!... ἐχάθη μ' ὀλίγους φιλοὺς ὁπαδοὺς εἰς τὰ σκότη!...
 Καίει ὁ πῦρ του ὡς πῦρ φλογερὸν τῆς δουλείας τὴν χλόην,
 Κι' ἀναθλαστάνουσιν ἄνθη νικῶν καὶ εὐκτηρίων στεφάνων.
 Φθάνει ταχὺς εἰς τὰ Ἄνω Φανὰ ὅπου μένει ὁ Ῥόκκας,
 Χαρακωμένος εἰς πύργον στεφρόν μετ' ἀνδρῶν ἐμπολέμων.
 Ἀφροντις οὗτος ἔχει, τῶν νικῶν του ἐρρόφα τὸ νέκταρ,
 Νυκτερινὴν προσβολὴν ὑπ' ἀνδρῶν ἀφανῶν μὴ ἐλπίζων.
 «Κάτω ἡ Γένουα!» αἰφνης ἠκούσθη, καὶ ἐσείσθη ὁ πύργος,
 Καὶ εἶκον ἀνδρες ξιφῆρεις μ' ὀρμὴν εἰσεπήδησαν τότε...
 Ἐκαστος τούτων πετᾷ κατ' ἐνὸς ἀντιπάλου, καὶ πίπτουν
 Εἶκον ἅπαξ νεκροὶ εἰς ξιφῶν ἱσαριθμούς κινήσεις.
 Πίπτει καὶ ὁ Ῥόκκας, διότι αὐτὸν προτιμᾷ ὁ ἐπαίτης...
 Βάλλει δὲ πῦρ εἰς τὸν πύργον, καὶ φεύγει δρομαῖος ὡς πάνθηρ,
 Καὶ τὴν ὁδὸν του φωτίζει μακρὰν πορφυρόμαυρος λάμψις.

Θύματα νέα ζητεῖ εἰς Ἀρμόλια, Μεστά, καὶ Ὀλύμπους,
 Ὅπου ὁ γέρων Γριμάλδης ἐκπνέων τὰς σάρκας του δάκνει,
 Καὶ πανταχοῦ διασπείρει τὸν φόβον, τὴν φρίκην, τὸν τρόμον.
 Μέγας τοιοῦτος ἐχθρὸς τοὺς θρασεῖς Μαονεῖς ἐπολέμει
 Καὶ ἔλαβε μέτρα πολλὰ κατ' αὐτοῦ ὁ δραστήριος Πέτρος,
 Ὅμως αὐτὸς τὰς παγίδας του πάσας ἀπέφυγ' ἐντέχνως,

Κ' εἰς τοῦ γυμνοῦ Πελληναίου τοὺς βράχους ἐκ νέου ἐκρύβη,
 Ὅπως ἐκ νέου ὀρμήσῃ ῥαγδαῖος κατ' ἄλλων ἐχθρῶν του.

Ἐκ τῶν φροντίδων αὐτῶν ἀνακύψας ὁ Ὑπατος, μόλις,
 Γεῦμα προσέφερε τότε λαμπρὸν ἔς τῶν Σκλαβίων τὰς ἐπαύλεις
 Οἱ Μασνεῖς ἐν αὐτῇ παρεκάθηγτο πάντες καὶ εὐθύμουν,
 Πλὴν τοῦ καλοῦ Ἰωάννου ἀπόντος εἰς θήραν περδίκων.
 Σύννοους αὐτὸς τοῦ σκληροῦ συνειδότες ἤσθάνετο τύψεις
 Ὅτε τὴν νέαν Μαρίαν παράφρονα ἔδλεπεν, ὅτε
 Ἀνελογίζετο πῶς τοῦ Μηνᾶ κατεστράφη ὁ οἶκος,
 Καὶ βδελυκτὴν τὴν εἰκόνα του εἶδεν ὥσεί ἐν κατόπτρῳ.
 Παραμυθίαν, λοιπόν, εἶχε τότε συνήθη τὴν ἄγραν,
 Καὶ μὲ τοὺς κόπους αὐτῆς τῆς ψυχῆς του τοὺς πόνους ναρκόνων,
 Ἦλπιζε πάλιν τὴν πρώτην αὐτοῦ ν' ἀνακτήσῃ γαλήνην.

Ἦτο τὸ γεῦμα φαῖδρόν, καὶ οἱ ἱππῶται ἐλάλουν, ἐγέλων·
 Ὁ Ἀριούσιος οἶνος ἀρώματα νέκταρος χύνων
 Πνεῦμα ζωῆς, τὴν ζωὴν ἐζωπύρει, καὶ ἐκέντα τὸ πνεῦμα,
 Ὅτε εἰσῆλθε πιστὸς ὑπηρέτης βασιλέων ἀγγεῖον
 Λίαν κομψόν, καὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κοσμήματα φέρον,
 Καὶ ἀποταθεὶς πρὸς τὸν Πέτρον, τῷ εἶπε·—«ἀνὴρ ῥωμαλέος
 Ταύτην τὴν δέλτον, καὶ τοῦτο τὸ δῶρον κομίσας ἀπῆλθεν.»
 —«Εὐμορφον ὄντως ἀγγεῖον!» ἐφώνησ' ὁ Πέτρος, ἀπλώσας,
 Καὶ τὸ ἀγγεῖον λαδών· —«ὦ! προσέθηκεν, ἄκρως βαρύνει.»
 Τότε τὴν δέλτον ἀνοίγει, καὶ ταῦτα ἀνέγνω συντόμως.

—«Ὑπατε Πέτρε! πολλὰς μοὶ προὔξενησας λύπας καὶ πόνους·
 » Ἀδυνατῶν ἐντελῇ τὴν ἐκδίκησιν τούτων νὰ λάβω,
 » Κλίνω τὸ γόνυ, καὶ πέμπω πρὸς σέ ἐν πολύτιμον δῶρον.
 » Τοῦτο ἐνόμισα ἄξιον σοῦ... καὶ προθύμως προσφέρω·
 » Κ' εἴθε μ' αὐτὸ τὴν κακὴν καὶ σκληρὰν σου καρδίαν νὰ κάμψω....

»Εκ τῶν ἀγρίων δαῖτων ὁ Ἰσίδωρος ταῦτα σοὶ γράφει.»

— «Πῶς! ὁ Ἰσίδωρος! πάντες ἐκθάμβως ἀνέκραξαν αἰφνης»

— «Ἰσως ζητεῖ τοῦ Ὑπάτου τὸ ἔλεος, εἶπεν ὁ Πέτρος.»

Τὴν γενικὴν προσοχὴν τὸ ἀγγεῖον προσεῖλκυσε τότε,

Κ' ἡ περιέργεια, πάντων τὴν εὐθυμον ἔδρανε φρένα·

Ἄλλ' ὡς ἠγοίχθη, φρικώδη κραυγὴν ἐκ συμφώνου ἀφῆχαν,

Κ' ἔμειναν πάντες ὥσει λιθωθέντες εἰς θέαν Μεδοῦσης...

Κ' ἔπεσ' ὁ Πέτρος ὠχρός, καὶ ἀναίσθητος κάτω τῆς ἔδρας...

— Ἦτον ἐντὸς ἡ νεκρὰ κεφαλὴ τοῦ καλοῦ Ἰωάννου.

E.

Στιχ. 1392.

Ἄναυδος πάντῃ καὶ ὠχρὸς ὅς τῶν Σκλαβῶν τὸν ὑπόροφον
 Καὶ εἰς κοιτῶνα ἐντὸς ὁ περίλυπος ἔμεινε Πέτρος· [πύργον,
 Εἶχε δαμάσει τὸν ἄνδρα ἢ στέρησις φίλου τοιούτου,
 Ὅν κατηγάπα θερμῶς, καὶ διάδοχον εἶχε καλέσει,
 Καὶ εἰς ὀλίγας ἡμέρας ἐφαίνετο ἄκρως γηράσας.
 Αἱ ψυχικαὶ μας πληγαὶ φαρμακεύουσαι πρῶτον τὸ πνεῦμα
 Τὸ ὀλιχώτερον εἶτα ταχέως φονεύουσι σῶμα.

Ἦτο πρῶτα, καὶ σύννους ἠγέρθη ὑπὲρ ποτ' ὁ Πέτρος·
 Ὅνειροι εἶχον φρικτοὶ τὸν κοπῶδη του ὕπνον ταραῖζει...
 Καθημαγμένος, καὶ ὠχρὸς ὁ καλὸς Ἰωάννης ἐφάνη,
 Καὶ τὰς χαινούσας πληγὰς του δεικνύων, μὲ τόνον βραγχῶδη
 —«Θεῖέ μου! ἔκραζ', ἰδέ, πῶς τὸ αἷμά των ῥέει ἀφθόνως!...
 »Ῥέει αὐτὸ ὑπὲρ σοῦ... καὶ ἀκόμῃ νὰ ζῇ ὁ φονεὺς μου;...
 Τοῦ Ἰσιδώρου κατόπιν ἐθαῖρει ὁ Πέτρος πῶς τρέχει...
 Χάνδακας, δένδρα, καὶ βράχους ἐπήδα... ζωγρήσας δὲ τοῦτον
 Αἶφνης τὸν εἶδε νὰ κάμῃ πτερὰ, καὶ νὰ φύγῃ καυχᾶζων...
 Ταῦτα ἡ πλάνος αὐτοῦ φαντασία διέπλαττε νύκτωρ.

Ὅτε δὲ ἤλθον νὰ ἴδουν αὐτὸν οἱ συνήθεις οἰκεῖοι,
 Ἐξαπλωμένος εἰς μέγα ἀνάκλιτρον, ἤκουε τότε
 Ὅσ' ἀνεγίνωσκε νέος πληρῶν γραμματέω· καθῆκον.

— «Γράφουν ἡμῖν ὅτι φίλοι καὶ ἔχθροι ἐν Γενοῦῃ, μαθόντες
 »Τὴν τραγικὴν τελευτὴν τοῦ ἐν κόλποις Χριστοῦ Ἰωάννου
 »Σφόδρα ἐπένθησαν, καὶ ἐν Μαυσωλεῖον μαρμάρινον πέμπουν.»
 — «Ἄδωρον δῶρον! προσεῖπεν ὁ Πέτρος μετὰ στόνον δακρύσας.»
 — «Ἐκ Βυζαντίου ἡμῖν ὁ γνωστὸς αὐλικὸς ἀναγγέλει
 »Ὅτι μαθοῦσα ἡ χαῦνος Αὐλὴ τὴν σθεσθεϊσάν της στάσιν,
 »Καὶ τῶν τεσσάρων της πλοίων τὴν ἤτταν, δεινῶς ἐταράχθη,
 »Κ' ἐπιβουλὴν νὰ καλύψῃ, ζητεῖ μὴ αἰσιῶς ἐκδοῦσαν.»
 — «Ἄς λογισθῇ δι' αὐτὸ μετὰ τὴν φίλην Βουλὴν τῆς Γενοῦῃς!»
 Εἰρωνικῶς ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος· καὶ αἶρων τὸ βλέμμα·
 — «Ποῖα τὰ νέα τῆς νήσου;» ἠρώτησε μᾶλλον ἐνθέρμως.
 — «Ὅχι καλά.» ἀπεκρίθη ὁ νέος, καὶ ἀνέγνω κατόπιν.

— «Ἐκ Καρδαμύλης μᾶς γράφει ὁ Γόζος· (25) — «Προχθές μετ'
 »Τοῦ Πελληναίου ἀνέβη τὰς βάρχεις σχεδὸν ἐξ ἐφόδου, [ἐνόπλων
 »Μέχρις αὐτῆς τῆς γυμνῆς κορυφῆς τοῦ Προφήτου Ἠλία·
 »Ἐκ τῆς Σπαρτοῦντος ἀνέβη ἐπίσης ἀπόσπασμα ἄλλο,
 »Κι' ἐκ τῶν Καμπιῶν τὰς πλευρὰς διηρεύνησαν ἄλλοι τοῦ Ὄρους.
 »Εὗρομεν ἔχνη πολλὰ τοῦ ληστοῦ Ἰσιδώρου, πρὸ πάντων
 »Ὅπλα, καὶ βέλη, καὶ ἀψθόνους τροφάς, καὶ αὐτὴν τε τὴν κοίτην.
 »Ὅμως αὐτὸς δὲν ὑπάρχει ἐκεῖ, καὶ ἐκ τῶν πέριξ κατοίκων,
 »Οὐδὲ βεβασάνισα, μ' εἶπον πολλοὶ πῶς τὴν νῆσον ἀφῆκε.»

— «Ἐφυγεν! ἔκραξ' ὁ Πέτρος φρυάττων, καὶ ἠγέρθη λυσσώδης·
 »Ἐφυγεν! εἶπε, συαφίγγων τοὺς γρόνθους, καὶ δάκνων τὰ χεῖλη·
 »Ποῖαν, ἐκδοίχῃσιν πλέον θὰ λάβῃς χρηστὴ Ἰωάννη!
 »Παίξει, λοιπόν, τῆς Γενοῦῃς τὰ τέχνα εἰς Χῖος ἐπαίτης!
 »Καὶ θὰ τὰ ἔσφαξεν ἴσως ἐὰν δὲν τὸν 'πρόδιδ' ὁ ἔρως!»
 Εἶπε δὲ στρέψας εἰς τρεῖς εἰσελθόντας τυχαίως ἱππότες·
 — «Φύγετε, κόραι δειλαί, ἀναξίως φοροῦσαι τὰ ξίφη!
 »Νὰ μὴ σᾶς ἴδω ἐμπρός μου ἐνόσφ οἱ δοῦλοι σᾶς παίζουν!

»Ω! ἐπεθύμουν αὐτὸ μυριάκις τὸ ζῆν μου νὰ χάσω,
 »Πλὴν τὸν φονέα ἐκεῖνον νὰ λάβω εἰς χεῖράς μου ζῶντα!
 »Ἐλεγε· κἰ' ἄνω καὶ κάτω μὲ βῆμα ταχὺ ἐδημάτει,
 »Ὡς ἀδημόνως κινεῖται ἐντὸς τοῦ κλωθίου ὁ πάνθηρ.

»Ἐθραζεν ἔτι ἐντὸς τῶν στηθῶν ἡ ὀργή του ἐκείνη,
 »Ὅτ' ἐσπευσμένως ἐλθὼν ὁ Ῥηγῖνος τῷ εἶπε· — «Ἰδίᾳ,
 »Ὑπατε Πέτρε, ζητεῖ νὰ σὲ ἴδῃ ἀνὴρ ῥασοφόρος,
 »Τῶν Διευχῶν μοναχός, ὡς εἰκάζω, εἰδήσεις κομίζων.» (26)
 — «Φέρε τον ὧδε ἀμέσως! πρῶτον εἶπεν ὁ Πέτρος,
 »Καὶ μὴν εἰσέλθῃ κἀνείς σας, ἐὰν δὲν καλέσω κἀνένα.»
 »Ἀθλητικὸς τὴν μορφὴν μοναχὸς μετ' ὀλίγον εἰσῆλθε,
 Κἰ' ὡς ἀνδριὰς Ἡρακλέους ἐστάθῃ ἐμπρὸς τοῦ Ὑπάτου.

— «Κάθησαι, Πάτερ, κ' εἰπέ, τί μᾶς φέρεις, ἐφώνησ' ὁ Πέτρος·
 »Μὴ ὁ Ἰσιδωρος πῶς ἐκ τῆς νήσου ἀπέδρα γινώσκεις;... »
 — «Πόθεν τὴν εἶδησιν ἔχεις;» γελάσας ἠρώτησ' ἐκεῖνος·
 — «Κ' εἶναι, λοιπόν, εἰς τὴν Χίον ἀκόμῃ; ἀνέκραξ' ὁ Πέτρος
 »Ὅλος χαρά... ὦ! ἐλθε νὰ σὲ σφίγξω... εἰπέ μοι ποῦ εἶναι;...
 »Ὅχι μακρὰν ἀπ' ἐδῶ, ὁ τραχὺς μοναχὸς ἀπεκρίθη,
 »Κ' ἴσως εἰς μέρος καλὸν διὰ σὲ καὶ κακὸν δι' ἐκεῖνον... »
 — «Λέγε τί θέλεις; ἐνθέρμως διέκοψ' ὁ Πέτρος καὶ εἶπε,
 »Ποίαν ζητεῖς ἀμοιβὴν νὰ σοὶ δώσω; τί χάριν; τί δῶρον;... »
 — «Ὑπατε Πέτρε! ποθῶ μίαν μόνον ἀσήμενον χάριν·
 »Μέλλων πρὸς σὲ νὰ λαλήσω, ζητῶ νὰ μ' ἀκούσῃς προσέχων.»
 — «Τρῦτο προθύμως σοὶ τάσσω, κ' ὑπόσχομαι ἔτι νὰ πράξω
 »Μὰ τὴν ψυχὴν τοῦ καλοῦ Ἰωάννου μου ὅ,τι θελήσῃς,
 »Ἄν ποῦ φωλεύει αὐτοῦ ὁ φονεὺς ἀληθῶς καταδείξῃς.»
 — «Ζῶντα, λοιπόν, τὸν ἐχθρόν σου ζητεῖς;» ἐρωτᾷ ὁ Λευίτης·
 — «Ὅπως τὸν σφάξω μ' αὐτάς μου τὰς χεῖρας.» ἀπήντησ' ὁ
 Πέτρος.

— «Τότε, ἰδοὺ τον! κ' εἰπὼν ἠνωρθώθη, καὶ ῥίψας τὸ ῥάσον
 Ἔδειξ' ἀνδρὸς μαχητοῦ τὴν ὠραίαν στολὴν καὶ τὰ ὄπλα,
 Καὶ ἀγερῶχως, ὁ πρὶν μοναχός, συσταυρώσας τὰς χεῖρας·
 — «Δὲν μὲ γνωρίζεις; ἐφώνησε, Πέτρε, ἐγὼ εἰμ' ἐκεῖνος!»

Ἐκθαμβος ἔμειν' ὁ Πέτρος... ὥσεί κεραυνόπληκτος ἔστη...
 Τόλμη τοιαύτη, τοιούτου ἐχθροῦ, παραλύει τὸ θάρρος·
 Πλὴν συνελθὼν, παρευθὺς κρεμαμμένην ἀνήρπασε λόγχην...
 Ἄλλ' ὁ Ἰσιδωρος σπάσας τὸ ξίφος, καὶ τοῦτο προσφέρων·
 — «Ὑπατε Πέτρε! τῷ εἶπε ψυχρῶς, τὴν ῥομφαίαν μου λάβε,
 »Κάλλιον κόπτει, θαρρῶ, ἢ αὐτὴ ἡ ἀμβλεία σου λόγχη.»

Λόγχην καὶ ξίφος ὁ Πέτρος κατέρριψε, βλέψας δ' ἐκθάμβως·
 — «Χῆε! φυγά! συνωμότα! φονεῦ! τί ζητεῖς 'ς τοῦ Ὑπάτε;»
 Ὑπερηφάνως καὶ ὀργίλως ἐφώνησε· — «Θέλω ν' ἀκούσῃς
 »Χίου, φυγάδος, φονέως προδότην, καθὼς ὑπεσχέθης.»
 Εἶπε' ὁ Ἰσιδωρος. «Μόνος πρὸς τόσους ἐτόλμησα κ' ἦλθον·
 »Αἶρεις ἐν ὄπλον ἀμβλύ, καὶ ἐγὼ σοὶ προσφέρω ἐν ξίφος·
 »Εἶμαι φυγάς... ἐπειδὴ τοὺς τυράννους μισῶν ἐμισήθην...
 »Καὶ συνωμότης... διότι πατρίδα ἐπόθουν μὴ δούλην...
 »Κ' ἔγινα ἅπαξ φονεὺς... ἐκδικούμενος θύματα τόσα...
 »Ἀκουσον τώρα, καθὼς ὑπεσχέθης ν' ἀκούσῃς, καὶ ὠρκίσθης,
 »Καὶ μὴ θαυμάσῃς ἐὰν ἀσθενὴς πρὸς δυνάστα παλαιῶ·
 »Ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τὸ παίγιον ἤμην τῆς τύχης,
 »Ὅθεν νὰ παίζω μ' αὐτήν, ὥς ἐκείνη μ' ἐμέ, ἐγυμνάσθην.»

Ἄκων ὑπέκυψ' ὁ Πέτρος εἰς αἵτησιν τόσον δικαίαν·
 Ἀσσοστροφή τις ἀρχαία πρὸς ἄνδρα, ὃν εἶχε μισήσει,
 Καὶ ἐκδικήσεως λύσσα, κατέπνιγον μέρος τοῦ θάμβους,
 Ὅπερ ἐνέπνεε τόλμη ψυχῆς, καὶ ἰσχυρὸς χαρακτῆρος.
 Τρεῖς πρὸς τὴν θύραν ἐστράφη ποθεῶν τοὺς οἰκείους νὰ κράξῃ,

Ν' ἄλυσσοδέσῃ, νὰ σφάξῃ αὐτὸν τὸν σκληρὸν τολμητιάν,
 Καὶ τὸν ἀπέτρεψε τρεῖς εὐγενῆς τις καὶ γαῦρος ἰδέα,
 Μὴ ἀξιῶν νὰ φανῇ τοῦ ἐχθροῦ, δν κατέτρεχεν, ἥττων.
 Ἐπιβουλὴ τις, ἣ δόλος, ἀπέβαιν' ἀδύνατος πάντη,
 Καὶ ἐθεώρει τὸν ἄνδρα αὐτὸν ἀσφαλῇ δέσμιόν του.
 Ὅθεν μορφάσας, χωρὶς ἐπ' αὐτοῦ νὰ ὑφώσῃ τὸ βλέμμα·
 — «Κάθου καὶ λέγε» τῷ εἶπε, καθήσας ἀπέναντι τούτου.

Τότε σιγήσας μικρὸν ὁ Ἰσιδωρος, εἶπε μὲ θάρρος·
 — «Ἰουστινιάνη! τῆς Χίου σκληρέ, κ' αἰμοδόρε δυνάστα!
 » Ἦλθον αὐτόμολον θυμα, ὡς βλέπεις, ἀφ' οὗ τὴν ἰσχύν σου
 » Μ' εἴκοσι μόνον πολλάκις κατήσχυν' ἀνδρείους ποιμένας,
 » Ράβδους σφενδάμνου εἰς χεῖρας κρατοῦντας ἀντὶ ἀκινάκου·
 » Ἦλθον, ἀφ' οὗ ἐκδικήθην τιμὴν ὕβρισθεῖσαν βαρβάρως·
 » Κι' ἂν τὰ δεσμὰ τῆς πατρίδος δὲν ἔθραυσα, ὅπως ἐπόθουν,
 » Εἴθε νὰ ἦμαι ἐγὼ τελευταῖον τοῦ μίσους σου θυμα!
 » Εἴθε τῆς μαύρης ψυχῆς σου νὰ σθύσω τὴν ἄπληστον λύσσαν!»

«Εἰς τῆς ζωῆς τὴν ὥραιαν αὐγὴν, ἐν ἣ καθε μασ ὄναρ
 » Εἶναι στιγμή παραδείσου, ἐν ἣ καθε ἔνθερμος πόθος
 » Τὰ ραδινὰ πέταλά του ἀνοίγων ἀρώματα χύνει,
 » Ἐζων κ' ἐγὼ ὡς ψυχὴ, καὶ ἐρρόφων τὸ νέκταρ τοῦ βίου.
 » Ἦνοιγ' ἐμπρὸς μου γελῶσα ἐλπίς πολυτέλγητρον μέλλον·
 » Ἦτον εὐρὺς ὁ ὀρίζων· κι' εἰς πᾶν ἀνεγίνωσκον κτίσμα,
 » Ὡς εἰς σελίδας χρυσᾶς, τοῦ Θεοῦ τὴν μεγάλην σοφίαν.
 » Εἶχον κ' ἐγὼ τότε μίαν καρδίαν... καὶ ἔπαλλεν αὕτη...
 » Πλάσμα τοῦ Πλάστου κ' ἐγὼ, τῆς ἐντός μου ψυχῆς ἡσθανόμην
 » Τὰς οὐρανίους χορδὰς οὐρανίους νὰ χύνωσι φθόγγους,
 » Καὶ εἰς τὰς χεῖρας ἀγγέλου παιδρὸς δν ἀπῆντησα τότε,
 » Νοῦν, καὶ καρδίαν, κ' ἐλπίδας παρέδωκα, κ' αἷτιον μέλλον.»

« Δαίμων λυσσώδης, φθονῶν τὴν χρυσῇν εὐτυχίαν μου, αἴφνης
 » Ἐπεμψε σᾶς τοὺς ἀπλήστους δυνάστας, τοὺς ξένους δεσπότας·
 » Εἶδον ὡς κόρην νεκράν, τὴν ὡραίαν πατρίδα μου τότε,
 » Καὶ τὰ δεινὰ τῆς, τὸν πρῶτον τοῦ στήθους μου ἤγειραν σόνον·
 » Ἐφθασες ἔπειτα σύ, καὶ νᾶ σπείρης σπουδάζων τὸν τρόμον
 » Τὸν γηραιὸν μου πατέρα φονεύεις, διότι τοῦ πλήθους
 » Ἐχαιρε μόνος τὸ σέβας, καὶ ἦτον αὐτὸ ἔγκλημά του.
 » Ἄν ἡδυνήθην ν' ἀνθέξω ἐγὼ εἰς τὸν θάνατον τοῦτον,
 » Ἡ δυστυχὴς ἀδελφὴ μου, λεπτὸν καὶ ἀδύνατον πλάσμα
 » Ἐκυψ' ὡς στάχυς ἰσχνὸς ὑπὸ θύελλαν λύπης τοιαύτης,
 » Κ' ἔκλαυσα, τότε, ἐν μέσῳ ἐκείνων τῶν δύο πτωμάτων...
 » Μ' ἤρπασας ἔπειτα, πρὶν νᾶ συνέλθω, τὸν πάτριον πλοῦτον,
 » Κ' ἔμεινα μόνος 'ς τὸν κόσμον, καὶ πένης διψῶν, γυμνητεύων.»

« Μ' ἔμεινε πλὴν θησαυρὸς τις βαρὺς καὶ ἀνεκτίμητος ἔτι,
 » Ἡ τρυφερὰ τῆς μνηστῆς μου καρδιά· ἀλλὰ ἐν Γενούῃ
 » Ἡμιτελεῖς τὰς καλὰς δὲν ἀφίνετ', ὡς φαίνεται, πράξεις...
 » Τρὶς δολοφόνων ἀνάνδρων τὸ νύκτιον ἔφυγα ξίφος,
 » Κ' ἤθελον ἴσως δεχθῇ τῆς ἀγχόνης τὸ εἶλθον σχοινίον,
 » Ἐκ τοῦ πατρίου τραχήλου θερμὸν καὶ ἀχνίζον εἰσέει,
 » Ἄν δὲν κατέλιπον, φίλους, μνηστήν, καὶ πατρίδα κρυφίως.»

« Ἀπορος, ξένος, φυγὰς, περιέφερον βῆμα πλανήτου,
 » Καὶ ἡ καρδιά μου ξένη πρὸς πᾶσαν χαρὰν ἐν τῷ κόσμῳ
 » Ἦτο παράφρωνος φθόγγος ἐν μέσῳ κοινῆς ἀρμονίας.
 » Ἐκλαιεν· ὁμως τὸ δάκρυ ἀπέματτε πτέρυξ ἐλπίδος,
 » Καὶ τὴν ὡραίαν ἡμέραν ἐφρόνουν νᾶ ἴδω ταχέως,
 » Ἦτις τυράννους σκληροὺς νᾶ πατάξῃ ἐπέπρωτο, ἥτις
 » Πλοῦτον, πατρίδα, μνηστήν, ν' ἀποδώκῃ μὴ ὑπέσχετο πάλιν.
 » Ἐκδικητῆς ἀδελφῆς καὶ πατρός, νᾶ σᾶς σφάξω ἐπόθουν,
 » Καὶ νᾶ ἴδῳ ἀνθηρὰν κ' ἐλευθέραν, ὡς πρῶτον, τὴν Χίον.»

» Ἐφθασα λάθρα, καὶ ὡς καῖον Ἡφαιστίον εὗρον τὴν νῆσον
 » Τρέχω ὡς βέλος ταχὺς ἐς τῶν χρυσῶν μου ἐλπίδων τὸ κέντρον,
 » Καὶ τὴν μνηστὴν μου εὗρίσκω, ὦ λύσσα! εἰς ἄλλου ἀγκάλας
 » Κ' ἦτον ὁ ἄλλος αὐτὸς Γενουήνσιος, ἄρχων τῆς Χίου.
 » Πῶς ἐκρατήθην, καὶ πῶς ἀμφοτέρους δὲν ἔσφαξα τότε
 » Ἀπορον εἶναι, ἀλλ' εἶχον τινὰ ἱερώτερα χρέη.
 » Μ' ἐν φίλημά της ἡ κόρη ἐκείνη ἐπρόδωκε τότε
 » Χίον καὶ Χίους, πατέρα, μνηστῆρα, τιμὴν, καὶ καθῆκον
 » Στάδιον δ' ἦνοιξ' εἰς σέ, τὸν δι' αἶμα ἀχόρταστον λύκον,
 » Πλοῦτον ν' ἀρπάσῃς πολύν, καὶ νὰ σφάξῃς τοὺς ὄσους ἐμίσεις.
 » Σ τοῦ Προβατείου σωθεῖς κατὰ πρῶτον τὰ σύτκια δάση
 » Τῶν πνιγομένων μου φίλων διήκουον στένων τὸν ῥόγγον,
 » Κ' ἔκτοτε χάλυψ σκληρὸς ἢ σκληρὰ μου καρδιά κατέστη.»

« Ὅ, τι ἡγάπων ἐχάθη... λοιπόν, κάθε σπέρμα ἀγάπης
 » Ἐμνηδενίσθη ἐντὸς τῶν παθῶν, τῆς ὀδύνης, τοῦ μίσους,
 » Κ' εἶν' ἡ ψυχὴ μου ἀμμώδης, φρικτὴ ἐρημία, ποῦ φλέγει
 » Τῆς δυστυχίας τὸ πῦρ, ὡς κολάσεως πῦρ, καὶ ὅπου ζῶσιν
 » Ἀγριοὶ πόθοι, καὶ οἱ πόθοι αὐτοὶ ἓνα θῦμα ἐζήτουν.
 » Ἦτο τὸ θῦμα αὐτό, τὴν ψυχὴν τῆς Μαρίας ὁ φθείρας
 » Τοῦτον διότι ἡγάπας, ἐγὼ διπλασίως ἐμίσουν...
 » Τὸν συλλαμβάνω... καὶ ἀφοῦ ἐπ' αὐτοῦ ἐν ἀνέσει, καὶ ὡς ἔδει
 » Ἐξεδικήθην πατέρ', ἀδελφὴν, ἐρωμένην, καὶ φίλους,
 » Δῶρον σοὶ πέμπω τὴν χάραν, ἀφείς τὸ λοιπὸν εἰς τοὺς λύκους.
 » Οὕτω καὶ σὺ πρὸς ἐμὲ ἐπεδείχθης φιλόφρων, ὅποτε
 » Τοῦ γηραιοῦ μου πατρὸς τὸ ἀσπαῖρον μ' ἐδώρησας σῶμα.»

Στόνον ἀφῆκεν ὁ Πέτρος βαρύν, ἢ ἐν βρόχημα μᾶλλον.
 Ἄλλ' ὁ Ἰσίδωρος τείνας τὴν χεῖρα — ἀυπόμεινε, λέγει,
 » Μή, Γενουήνσιε, μὴ παραβαίνῃς τὸν λόγον, ὃν δίδεις.»

» Ἠλπίζα ὅτι μὲ αἷμα τὴν φλόγα μου ἤθελον σβύσει·
 » Πλὴν διπλασίας φλογός, μετ' αὐτό, ἡ θερμότης μὲ τήκει.
 » Ἠλπίζα μάχας κροτῶν ἔς τοὺς δειλοὺς νὰ ἐμπνεύσω τὸ θάρρος·
 » Πλὴν ἡ δουλεία, μετήλλαξε φεῦ! τοὺς πολίτας εἰς κτήνη.
 » Ἠλπίζα ὅτι ἐν μέσῳ κινδύνων, καὶ κρότων, καὶ φόβων,
 » Τοῦ δυστυχοῦς ἔρωτός μου θὰ πνίξω τὸν αὖπνον ὄφιν·
 » Πλὴν μὲ τὰς σπεύρας τε σφίγγει ὥς πρὶν τὴν νεκρὰν μὲ καρδίαν.
 » Ἀπατρίς, ἄστεγος, πένης, μὴ ἔχων ἐλπίδας καὶ μέλλον,
 » Ὡς κεκμηκὼς ὁδοιπὸρος τὸν βίον ἀλύπως θ' ἀφήσω·
 » Μάτην βαρύνω τὴν γῆν, τὸν ἀέρα τῆς πνέω ματαίως,
 » Κ' ἔρχομαι πάλιν εἰς σέ, τὸν πρωταίτιον τόσης ὀδύνης,
 » Πέρας νὰ δώσῃς εἰς τοῦτο τὸ μέγα τοῦ βίου μου δράμα.
 » Ἐρχομαι, τέλος, ὡς θῦμα εἰς χεῖρας ἐμπείρου δημίου,
 » Θῦμα ἐλέγχον σκληρὰς ἀρπαγὰς, καὶ βαρβάρους σου πράξεις,
 » Καὶ ἐγκαρδίους ἀράς πρὶν ἐκπνεύσῃ γενναίως προφέρον.»

Εἶπε· κ' ἡρέμα τὰς χεῖρας σταυρώσας προσεῖδε τὸν Πέτρον,
 Κ' ἦτο τὸ βλέμμα του, βλέμμα ἀνάκου καὶ ἀθώου ἀρνίου,
 Καὶ τὸ ἰδὸν πρόσωπόν του ἐκόσμαι θανάτου πραότης.
 Ἄλλ' ὁ ἀμείλικτος Πέτρος, πικρὸν μειδιάσας, ἠγέρθη,
 Κ' εἰς τὸν Ἰσιδώρον βλέμμα δριμύ ἀκοντίσας, τῷ εἶπε·

— «Τέλος σὲ ἔχω πανοῦργε φυγά!.. σὲ κρατῶ τολμητία!..
 » Καὶ θ' ἀποθάνῃς, ἀφ' οὗ ὑποστῇς σκληροτάτας βασάνους·
 » Τόσας θὰ λάθῃς πληγὰς, ὅσας αἵματος μαύρου βανίδας
 » Ἐκ τῶν φλεβῶν τοῦ χρυσοῦ Ἰωάννου μου ἔχουσας τότε,
 » Τοῦ συγγενοῦς μου, τοῦ φίλου, τοῦ τέκνου μου, εἶπε δακρύων.
 Στὰς δέ, μετὰ τινα παῦσαι, ἐμπρὸς τοῦ ὠχροῦ Ἰσιδώρου,
 Εἶπε φρυάττων, ἀσθμαίνων βαρέως, κ' ἐκτείνων τοὺς γρόνθους·
 — «Καίτοι τὰ σπλάγχνα μου ἄσβεστον πῦρ, κ' ἐκδιχίσεως λύσσα!..
 » Ἀδὴς τὸ στῆθος μου, θέλει σκληρὰς ἐξεμέσαι κολάσεις...

»Θέλεις ἀσπαίρων μυρίους φρικτοὺς δοκιμάσει θανάτους!
 »Καὶ τὴν ζωὴν μου αὐτὴν εἰς τὰς φλέβας σου ἤθελον χύσει,
 »Ὅπως βασάνων πικρῶν τὴν πικρὰν ἀγωνίαν ἐκτείνω.»

Ταῦτα ἀκούσας, ἠγέρθη ὁ νέος Ἰσίδωρος τότε,
 Κ' εἰς οὐρανὸν ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας ἐπάρας, προσεῖπε·
 —«Εὐχαριστῶ σοι, Θεέ μου! διότι πρὶν κλείσω τὸ ὄμμα,
 »ἤκουσα ταύτην τὴν τίγριν εἰς πόνους δεινῶς νὰ βρυχᾷται,
 »Εἶδα τὸν αἴτιον τόσων δακρύων νὰ χύσῃ ἐν δάκρυ.»
 Καὶ πρὸς τὸν Πέτρον στραφεῖς·—«Σοὶ ἀνέκειναι μάθης, τῷ λέγει,
 »Ἀποτροπαίως γελῶν πῶς ὁ νέος ἐκεῖνος ἐσφράγη.

—«Ἄνω τῆς Νέας Μονῆς εἰς πευκῶν ῥητινόπνυον δάσος
 »Τρεῖς, μετ' ὀκτὼ ὀπαδῶν μου, ἐνέδρευον ὅλας ἡμέρας,
 »Καὶ τὸ ἑσπέρας τῆς τρίτης, πιστὸς χωρικὸς ἐκ Δαφνῶνος
 »Μ' εἶπε, κομίζων τροφάς, πῶς ὁ σὸς Ἰωάννης, ἐξαίφνης
 »Εἰς τοὺς Ἑπτὰ (27) μεταβάς μετ' ἑνὸς ὑπηρέτου, ἐσκόπει
 »Σ τοῦ Προβατείου τὰς ῥάχεις νὰ τρέξῃ δι' ἄγραν περδίκων.
 »Νύκτωρ κατέβη, καὶ πᾶσαν κατέλαβον δίοδον τότε·
 »Μόλις δ' ὠχρίων τὰ ἄστρα, κ' ἡμέρα φαιδρῶς διεγέλα,
 »Εἰς τὴν δασώδη τῆς Νέας Μονῆς ἀνεφάνη κοιλάδα,
 »Φέρων ἱέρακας δύο, καὶ κύνες πολλούς, σὺς ἡγάπα.
 »Φθάνει τὴν γέφυραν... τότε ὁρμῶ μετὰ δύο ἐταίρων...
 »Ὁ ὑπηρέτης βαδίζων ἔμπρὸς συνελήφθη ὁ πρῶτος...
 »Σύρει τὸ ξίφος ἐκεῖνος, καὶ ἓνα τῶν δύο πληγνώνει...
 —«Κάτω τὰ ὄπλα! φωνάζω, εἰδὲ σὲ φονεύω ἀφεύκτως!»
 —«Ρίπτουν αὐτὰ οἱ δειλοί!» ἀνεβόησε τότε ἐκεῖνος,
 »Καὶ μανιώδης ὁρμᾷ κατ' ἐμοῦ, καὶ συμπλέκετ' ἀνδρείως·
 »Πληγῶν ἐταίρων μου εἰς τὸν κτυπᾷ στιβαρῶς εἰς τοὺς πόδας...
 »Πίπτει χαμαί... ἐπιπίπτω ἐγώ... καὶ τὰς χεῖράς του σφίγγω...
 »Τοῦ ἐπιβάλλοντος δ' οἱ ἄλλοι δεσμέα, καὶ αἰχμαλώτον οὕτως·

»Εἰς τὰ πυχνά τῶν δασῶν, καὶ ἀπώτερα μέρη τὸν σύρω.»

»Ἐπνεσεν μῖσος ! ... ἐδίψων τὸ αἷμά του ... μ' εἶχεν ἀρπάσει
 »Ἴνα σκληρῶς τὸ συντρίψῃ, πᾶν ὅ,τι ἡγάπα ἐνθέρμως,
 »Ὅ,τι ἐλάτρευεν, ὅ,τι ἐπόθει ὁ νοῦς κ' ἡ ψυχὴ μου ...
 »Εἰς τὸν βωμὸν τῆς ὀργῆς μου τὸ θυμὰ μου χαίρων ὠδήγουν·
 »Εἶχα σκοπὸν εἰς λειμῶνα τινὰ τὰ δεσμά του νὰ λύσω,
 »Νὰ τῷ προσφέρω ἐν ξίφος, κ' ὀρμῶν κατ' αὐτοῦ νὰ τὸν μάθω,
 »Πῶς ἀπατῶσι τὰς κόρας, καὶ πῶς τοὺς πατέρας των πνίγουν·
 »Ὅμως ὁ δαίμων τοῦ ἄλλο ἐπένευσε πέρας νὰ δώσῃ.»

«Εἰς νοεροῦ πυρετοῦ τὰς θερμὰς καὶ φλογώδεις ἐξάψεις
 »Ἀπεπλανήθη, κ' εὗρέθη ἐκεῖ ἡ παράφρων Μαρία·
 »Κάτωθεν πεύκης ἐξηῶς μ' ἀτημέλητον ἵστατο κόμην,
 »Ὡς τις ἀγρία θεότης ἐν μέσῳ τοῦ δάσους ἐκείνου.
 »Θείας μ' ἐφάνη βουλῆς οἰωνὸς ἡ συνάντησις αὕτη...
 »Καὶ εἰς τὴν θέαν τῆς πνίξας πᾶν αἶσθημ' ἀνθρώπινον ἄλλο,
 »Τὸν Ἰωάννην εἰς πεύκης κορμὸν περιέδεσα τότε,
 »Κ' εἰς τὴν Μαρίαν δειλῶς, καὶ μὲ τρέμον ἐθάδισα βῆμα.»

«Ἡ δυστυχὴς παρεφρόνει· ὥς μ' εἶδε, 'ς τοὺς πόδας μου πίπτει·
 »Ἄγγελε, κράζει, Θεοῦ ! τὸν πατέρα μου σῶσε, τὸν πνίγουν ! ...»
 »Ἠγεῖρα ταύτην μὲ λόγους γλυκεῖς, καὶ μ' ἐκφράσεις ἀγάπης...
 »Καὶ συγκεντρώσας τὸ μῖσος... τῇ δίδω δξύστομον ξίφος.
 — «Νά ! ὁ φονεὺς τοῦ πατρός σου, τῇ εἶπον, δεικνύων τὴν πεύκην,
 »Σφάζε αὐτόν, ὦ Μαρία μου, πρὶν τὸν πατέρα σου πνίξῃ ! ...»
 »Λάμπεις ἀπαίσιος, τότε, τὸ χαῦνόν τῆς βλέμμα φαιδρύνει...
 »Τρέχει... ὥς βέλος πετᾷ... ὠργισμένη τὸ ξίφος ὑψώνει...
 »Καὶ εἰς τὸ στέρνον τρυπᾷ τὸν ποτὲ ποθητὸν ἐραστὴν τῆς.»

»Ἐκυψε, τότε, καὶ μέγα γογγύσας, ἐξέπνευσ' ἐκαῖνος·

» Ἡ δὲ Μαρία ὥσπερ ἐκπλαγεῖσα, τὸν εἶδε πρὸς ὦραν...
 » Γέλωτ' ἀφίνει ψυχρόν... τὴν πληγὴν τε ἀνοίγει... καὶ βλέπει...
 » Κύτταξε! κράζει... δὲν ἔχει καρδίαν!... κ' ἐγὼ παρ' ἐκείνη
 » Τὴν ἰδικὴν μου ἐζήτουν!...» Κ' εἰποῦσα ἐστράφη βιαίως,
 » Καὶ ὡς ταχεῖα δορκὰς εἰς τὸ θάσος ἐχάθη, φωνοῦσα·
 — » Ὁχι! δὲν εἶχε καρδίαν!... θεέ μου!... δὲν εἶχε καρδίαν!...»

Ὡς ὅταν τίγρις βρυχᾶται, κ' ἐντὸς τοῦ θρυμοῦ καταλάβῃ
 Τὸν νεογνὼν τῆς τὸν κλέπτει, κ' ὁρμᾷ φονικῇ, μαινομένη,
 Καὶ εἰς τὸ σῶμα αὐτοῦ τοὺς γαμβροὺς ὄνυχάς τῆς ἐμπήγει·
 Οὕτω κ' ὁ Πέτρος κραυγὴν γοερὰν καὶ φρικτὴν ἀφῆσας,
 Ἐκυψεν, ἤρπασ' εὐθὺς τὸ χαμαὶ εὐρισκόμενον ξίφος,
 Καὶ διαμπαῖς τὰς πλευρὰς τοῦ γενναίου διέσχισε Χίου.
 Ὅδυνηρὸν κατγασμὸν, ὁ Ἰσίδωρος τότε ἀφῆκε,
 Κ' εἰς τὸν γλαυκὸν οὐρανὸν τὴν νευρώδη του χεῖρα ἐκτείνας·
 — «Σὲ περιμένω ἐκεῖ!» ἀνεβόησε, κ' ἔπεσεν ἄπνους.

Εἰς τὴν κραυγὴν τοῦ Ὑπάτου, κ' εἰς δοῦπον νεκροῦ πελωρίου,
 Θορυβηθέντες, εἰσῆλθον ὀπλίται, οἰκεῖοι, κ' ἱππότες·
 Εὖρον τὸν Πέτρον ὀρθόν, καὶ μὲ τρέμουσαν χεῖρα ἔς τὸ σῆθος,
 Ὡς νὰ ἐζήτηι σφοδρὸν τῆς καρδίας παλμόν ν' ἀποπνίξῃ...
 Εἶχε τὸ ὄμμα θολόν... φοβερόν καὶ φρικτὸς τὸ βλέμμα...
 Χεῖλη σχεδὸν πελιδνά... φρουσχωμένως τοὺς ῥώθωνας σύνηκε,
 Σύνοφρος, ἀναυδὸς πάντῃ, τὸ ῥέον ἐκύτταξεν αἷμα...
 Ὅτε δὲ πέριξ ἐστράφη, καὶ εἶδε τοὺς φίλους του, στένων·
 — «Λάθετε, εἶπε, τὸ σῶμα αὐτό, ἦτον σῶμα ἀνδρείου...
 » Πρῶτην φορὰν ἐγνωὼ ὅτι ἔπραξα ἔγκλημα ἴσω...»

Τρίτην δὲ νύκτα, ἀφ' οὗ τὸ φρικτὸν ἠκολούθησε δράμα,
 Ὡς τῶν μεσονύκτων, ἐν ᾧ τὴν σιγὴν διηγγρύπνει ὁ Πέτρος,
 Αἴρνης ἐσείσθη ὁ Πύργος, καὶ ἔτριξαν ξύλα καὶ λίθοι,

Λάμψεις διέχουσ' ὠχράς καὶ τρεμουσὰς συγχρόνως ὁ λύχνος,
Κρότος δ' ἀσπίδων, καὶ ὅπλων, βαρὺς εἰς τὰ πέριξ ἤχουσθην
Καὶ ἰαχαὶ τρομεραί, καὶ κραυγαὶ ἐπιτιῶν σφαζομένων
Ὡς δὲ βροντὴ ἤχηρὰ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θλου θορύβου
Τοῦ Ἰσιδώρου ἤκουσθ' ἡ φωνὴ διακράζουσα ταῦτα

— «Ἰουστινιάνειε οἴκε! ὁπόσας πικρίας καὶ λύπας
»Εἰς τὰς ἀθώας ψυχὰς ἐνεποίησας, τόσας καὶ πλείους
»Θὰ δοκιμάσῃς!... ὁπόσα κατέβρευσαν δάκρυα πένθους,
»Τόσα θὰ χύσῃς!.. καὶ ὅσους πικροὺς ἐπροξένησας στόνους,
»Τόσα δεῖνὰ τοὺς πολλοὺς τοῦ κορμοῦ σε θὰ πληῖξωσι κλάδους!..
»Θέλεις ἀλήτης καὶ σὺ πλανηθῇ ὡς ἐγώ!... θησαυρίσας,
»Θέλεις ἀδόξως τοῦ ἄρτου ἐπαίτης καὶ σὺ καταντήσει...
»Τὸ ὄνομά σου θὰ ζήσῃ ἐπάνω ψυχρῶν ἐρειπίων,
»Καὶ θὰ φωλεύσωσι γλαυκὰς ἐντὸς τῶν μεγάλων σε πύργων...
»Μόλις παρέλθει αἰὼν, καὶ θηρία λυσσῶντα δι' αἶμα,
»Ἀδηφάγώτερα σοῦ τοῦ θηρίου, εἰς νύκτα ζοφώδη
»Θὰ ροκανίσουν κρανία κί' ὅσα εὐγενῶν τῆς Γενούης...
»Θέλει βαρὺς ὑψωθῇ κοπετὸς εἰς τὴν θρόνον τοῦ Πλάτου...
»Καὶ αἰχμαλώτων παρθένων δέξῃς θ' ἀντηχήσωσι θυῆνοι...
»Καὶ τὴν πατρίδα του φεύγων ὁ Χῖος θὰ ζῇ εἰς τὴν ξένην...
»Τοὺς παραδείσους της, τότε, κατ' ὄναρ θὰ βλέπῃ δακρύων,
»Καὶ θὰ στενάξῃ ἐκ βάθους καρδίας, ἀρίνων τὴν κλίνην...»

Τὴν ἐπιῦσαν ὁ Πέτρος τὸν πύργον κατέλιπ' ἐκεῖνον,
Κ' εἰς τὸν νεόδηκτον οἶκον τῆς χώρας κατόκησε τότε·
Πλὴν κατὰ γράμμα σχεδὸν ἐπληρώθ' ἡ φρικτὴ προφητεία,
Ὡς μαρτυρεῖ τῶν συμβάντων τοῦ Κόσμου ἡ ἀψευστος ἀέλτος. (28)

Νῦν εἶν' ἀγρία, κ' ἤχει πένθηρὰ μετονόχτως ὦρα
Πνέει λυσσώδης βορρᾶς, κ' εἰς χαράδρας καὶ βράχους γογγύζει,

Ψύχος θανάτου δριμύ, καὶ χιόνος σκορπίζων νεφάδας.
 Μαῦραι στιβάδες νεφῶν τὸν οὐράνιον θόλον καλύπτουν,
 Καὶ εἰς τὰ σκότῃ βοᾷ τὸ ἀφρίζον πελάγιον κῦμα
 Πᾶσα ἡ φύσις πενθεῖ, καὶ πᾶν ζῶον κρυπτόμενον τρέμει...
 Οἱ τῶν νερτέρων χοροὶ τῶν μνημάτων ἀφίνουν τὰς πλάκας,
 Καὶ μὲ τοιαύτην φρικτὴν μουσικὴν τὰς βασιάνους τῶν ψάλλον.

Εἰς τοῦ Παρθένῃ τὴν ὄχθην ἐν μέσῳ ἀγρίου ἐρέβους,
 Καὶ τῆς φρικτῶδους αὐτῆς ταραχῆς τῶν στοιχείων καὶ πάλης
 Ὁλολυγμός τις βαρὺς ἀνορθόνων τὰς τρίχας ἤκούσθη...
 Μήπως συχνάζει ἐκεῖ ἀποτρόπαιον φάσμα τοῦ Ἄδου;
 Ἡ μὴ ἀγρίως θρηνηῶν τῶν κλυδώνων ὁ Δαίμων πλανᾶται;...
 Ὅχι! στενάζει πικρῶς δυστυχῆς καὶ πενθοῦσα καρδία,
 Ἦν συμφορῶν καταιγίς, καὶ παθῶν κατεπόντισε ζάλη.
 Εἰν' ἡ ἀγρία φωνὴ τῆς ὡς ἤχος θρηνοῦντος χαλκείου,
 Ἐθελγεν ἄλλοτ' ὡς λύρα χρυσῇ καὶ θνητοῦς καὶ ἀγγέλους,
 Τώρα δ' ἀπαίσιον ῥήγος γεννᾷ ὁ βραγχῶδης τῆς τόνος,
 Καὶ εἰς τὰς φλέδας παγώνει τὸ αἷμα ὁ ἄδακρυς θρῆνος.
 Ταῦτα προφέρει ἐν ᾧ παταγεῖ τῶν στοιχείων ἡ λύσσα.

— «Πνέε βορρᾶ! ἡ ὁρμή σου δὲν σβύννει λυχνίαν σβεσθεῖσαν!
 » Πίπτε χιών! ψυχροτέρα δὲν εἶσαι ῥαγείσης καρδίας!...
 » Κρύφθητε ἄστρα! τὸ φῶς σας μισεῖ ἐναγεῖς πατροκτόνους...
 » Καὶ μ' ἀστραπὰς καὶ βροντάς, οὐρανέ, τὴν κατάραν σου ψάλλε!
 » Ἡ δυστυχὴς! πρὸ καιροῦ τρομερὰν ἤκουσ' ἄλλην κατάραν...»

«Εἶδον ἐν ὄναι γλυκὺ εἰς τοῦ βίου τὸν νήδυμον ὕπνον,
 » Ὅμως διέκοψ' αὐτὸ τρομερά, καὶ ἀπηνῆς Εἰμαρμένη...
 » Ἦτο βραχύ... καθὼς πᾶσα στιγμὴ εὐτυχίας ἔς τὸν Κόσμον...
 » Τὸ διεδέχθη αἰὼν στεναγμῶν, ὀδυρμοῦ, καὶ ἀγωνίας...
 » Ἐκτοτε μία φωνὴ εἰς τὰ πέριξ ἤχεῖ ὠργισμένη,

» Ἐνα γνωστὸν πανταχοῦ ἀπαντῶ καὶ ἀδυσώπητον φάσμα...

» Καὶ ἂν κληθῶ, ἐξυπνῶ... ἐπειδὴ τὴν ἀγχόνην του βλέπω!...

» Εἶμαι... Θεέ μου! τί εἶμαι;... γυμνή, καὶ ἐκ τοῦ ψυχροῦ ριγῶσα...

» Μὲ τὰς κολάσεις παλαίω, ποῦ κλείει τὸ φλέγον μου στῆθος!...

» Ἐκλαυσά τόνον... ποῦ πᾶσα δακρύων πηγὴ ἐξηράνθη...

» Τῶν θλιβερῶν στεναγμῶν μου ἐσθέσθη ἡ κάμινος πλέον...

» Κατηναλώθη ὑγεία, νεότης, καὶ κάλλος, καὶ ἐλπιδες!

» Ἐγὼ γέλως τοῦ κόσμου, ἢ πρὶν περιζήτητος κόρη...

» Πρώτῃ πλουσία... μαστῶ κτηνωδῶς τοῦ ἐλέους τὸν ἄρτον...

» Φεύγω τοὺς ζῶντας, μισῶ ἐμαυτήν, καὶ τὸν θάνατον κράζω...

» Ἄν μετανόιας πικρὰς ἱλασμοὺς τὸ ἁμάρτημα ἀγνίζη,

» Ἄν ἀοράτως τῶν τόσων δεινῶν μου ἐγίνετο μάρτυς,

» Πάτερ μου, ἤθελές καὶ τὴν κατάραν σου λύσει ἐκείνην!...

» Σὺ δὲν ἐφάνης σκληρὸς πρὸς ἐμέ, ἐγὼ μόνον ἐφάνην!...

» Ω! εὐσπλαγχνίσου με! δέξαι με καὶ ν' ἀποθάνω σιμά σε!...

» Οἶμοι! αἰσθάνομαι ταύτην τὴν νύκτα τὸ ρίγος ἐκείνο,

» Ὅπερ ἤσθάνθη, ὁπότε ἐγγὺς τῆς ἀτίμου ἀγχόνης

» Τοὺς παγωμένους σου πόδας, θεέ! εὐλαβῶς κατησπάσθην.

» Οἶμοι!... θαμβόνοι τὸ φῶς μου... δὲν βλέπω... ὦ! πόσαι λαμ-

πάδες!

» Πόσοι νεκροί!... ὦ Θεέ! μὲ ῥαντίζουν μὲ αἷμα δυσῶδες!...

» Στὴν ἀκοήν μου πενθίμως ἤχει ὁ νεκρώσιμος κώδων!...

» Βῆμα ἀκούω βαρὺ!... εἶν' ὁ θάνατος!... ἤλθες;... ἅ! τέλος

» Θὰ σ' αἰσθανθῶ καὶ ἐγώ, ὥς σ' ἤσθάνθη ὁ γέρον πατήρ μου...

» Μὴ ᾤσῃ τὸν λαιμόν μου σχοινίον!... μὲ πνίγουν!... συγχώρει με

πάτερ!...

» Ἐπαυσ' ἐδῶ ἡ φωνή!... τῶν στοιχείων ἀκούεται πάλιν

Ἡ τρομερὴ ταραχή!... καὶ χιῶν καταπίπτουσα θάπτει

Ὅρη, πεδία, ὄρυμους, καὶ βουνά, καὶ χαράδρας καὶ βράχους!

Κι' ὅτε ἡλίου ἀκτῖς, τῆς χιόνος ἐχθρά, μεθ' ἡμέρας
 Τῶν κυρτωθέντων λειρίων τὰ ἄνθη ἠγνώρωσε πάλιν,
 Ὅτε εἰς ῥοῦν διαυγῇ ἡ πεσοῦσα χιὼν μετεδλήθη,
 Καὶ ὡς τὸ πρὶν φαιδρωπῇ τῶν ὄρων ἐξηγέρθη ἡ πόα,
 Φίλος νὰ κλαύσῃ ἐλθὼν ἔς τοῦ Μηνᾶ τὸν παρόχθιον τάφον
 Εὔρε νεκρὰν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Μηνᾶ τὴν καλὴν θυγατέρα.

Συνεστραμμένοι οἱ μῦς τοῦ προσώπου της, ἔφαινον, ὅτι
 Μετ' ἀγωνίας πολλῆς τὴν ἐσχάτην διήγυσεν ὦραν·
 Τὸν ἐκλευκὸν της λαιμὸν μὲ τὰς δύο της χεῖρας ἐκράτει...
 Καὶ ἐπ' αὐτοῦ πελιδναὶ διεκρίνοντο περίξ κηλίδες...

Ἐκτοτε γέφυρα γείτων, ἡ φέρουσα ὕδωρ ἔς τὴν πόλιν
 «Γέφυρα Κόρης» (29) ἐκλήθη, καὶ σήμερον ἔτι καλεῖται·
 Κι' ὁ τὰς μεγάλας αὐτῆς διαβαίνων ἀψίδα τὴν νύκτα
 Εἰς παραδόσεως ἔτι ποιᾷ τοῦ σταυροῦ τὸ σημεῖον.

Στιχ. 1791.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΤΗΣ ΧΙΟΥ ΔΟΥΛΗΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΚΑΙ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑΙ, ΕΙΣ ΤΑ ΠΕΝΤΕ ΑΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΗΜΑΤΟΣ

ΧΙΟΣ ΔΟΥΛΗ.

Σημ. 1. εἶχ. 10.

Κάτω τοῦ Αἵπου, μὲ σέβας ἡσπάσθην τὴν παράλον πέτραν,
 «Ὅπου ἐκάθησ' ὁ γόνιμος νοῦς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Κατὰ τὴν παραλίαν τοῦ Βροντάδου, μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥ-
 ραν μακρὰν τῆς πόλεως Χίου, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Αἵπου,
 ἄνωθεν λιμενίσκου, καὶ πλησίον πηγῆς καλουμένης τοῦ Πασσαῖ,
 κεῖται κωνοειδῆς βράχος ἐπίπεδος πρὸς τὴν κορυφὴν. Τὸν βρά-
 χον τοῦτον καλοῦσιν ἐν Χίῳ Δασκαλιό, Δασκαλόπετρα, Σχο-
 λεῖον τοῦ Ὁμήρου, καὶ Πέτραν τοῦ Ὁμήρου. Φέρει ὁ ἐν τῷ
 κέντρῳ τῆς ἐπιπέδου αὐτοῦ κορυφῆς ἵχνη ἐξεχούσης ἑδρας. Ἡ
 ἑδρα αὕτη ἐσώζετο ἔτι ἐπὶ Τουρνεφορτίου, καὶ εἶχε σχῆμα
 κυβικὸν τριῶν μὲν ποδῶν ὕψος, δύο δὲ καὶ ὀκτὼ δακτύλων
 πλάτος, καὶ ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῆς διεκρίνοντο εἰσέτι λείψανα
 διαφθαρμένων ἀναγλύφων, τὰ ὁποῖα ἴσως ἦσαν λέοντες.

«Du milieu s'élève une piece de rocher taillée en cube,
 haut d'environ trois pieds, et large deux pieds huit pou-
 ces, sur les côtez du quel on a sculpté anciennement des
 animaux si defigurez qu' on n' y connoît plus rien, quoi
 qu' on s' imagine d' y trouver quelque rapport avec des
 figures de lions.» (Tournef. Voyage du Levant tom. 1er pag.
 146. edit. d' Amsterdam.)

Γενική γνώμη εἶναι ὅτι ἐκεῖ ἐδίδασκεν, ἢ ἀνεγίνωσκε τὰ ποιήματά του ὁ Ὅμηρος. Τινὲς δὲ τῶν περιηγητῶν, ἀγνοῶ πόθεν ἐμπνευσθέντες, ἐξέλαβον τὸν βράχον τοῦτον ὡς ἐρείπια Ναοῦ τῆς Κυβέλης. (Ἴδε Χιακὰ Βλαστοῦ σελ. 29, εἰς σχόλιον ἀριθ. 3). Τὰ ἔχνη τῆς ἑδρας ἐξαλείφονται ὁσημέραι, καὶ εἶδα πιστὸν ὁπαδὸν τοῦ Μωάμεθ, νὰ θραύῃ αὐτὴν διὰ λίθων πρὸς διασκέδασιν τῆς μελαγχολίας του. Ἦθελε πιστεύω πράξει τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὸ κρανίον τοῦ Ὁμήρου, ἐὰν ἐξουσίαζε τοιοῦτου Γκισούρη κρανίον· τοῦλάχιστον τὸ Χάτ-χουμαγιὺν δὲν ἤθελε τὸν ἐμποδίζει.

Σημ. 2. στίχ. 40.

Τῶν Ἰουστινιάνων δ' ὁ οἶκος τῆς ὁλης ἐνδόξου ὁμάδος.

Ὁ οἶκος οὗτος ἦτον ὁ ἐπιφανέστερος μετὰ τῶν Μαονέων, καὶ κατὰ τὴν μαρτυρίαν πολλῶν, οὗτοι κατήγοντο ἀπὸ Ἰουστινιανοῦ. Ἱστοροῦσι δὲ ὅτι οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ Ἀγγελῆνος, Μάρκος, καὶ Πέτρος Ἰουστινιανὸς ἐδιώχθησαν ὑπὸ Τιβερίου κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς Βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἐξ αὐτῶν ὁ μὲν Ἀγγελῆνος κατέφυγεν εἰς Ἑνετίαν, ὁ δὲ Μάρκος εἰς Γένουαν, καὶ ὁ Πέτρος εἰς Φλωρεντίαν. Οἱ Γενουήνσιοι, λοιπόν, Ἰουστινιάναι θεωροῦνται ὡς ἀπόγονοι τοῦ Μάρκου Ἰουστινιανοῦ.

Σημ. 3. στίχ. 50

Χρεῖαν ἡμεῖς βοηθείας δὲν ἔχομεν, ὅθεν νὰ φύγῃς,

Δεῖξον δ' εἰς ἄλλους, οὐχὶ πρὸς Γραικοὺς, φιλοκτιρόμενα σπλάγγνα.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ Σίμων Βιγνόζος ἠθέλησε νὰ κυριεύσῃ πολιτικῶς τῷ τρόπῳ τὴν Χίον ἀμαχητί, καὶ διὰ κήρυκος ἐπρόσπαθησε, ν' ἀπατήσῃ τοὺς Χίους, ὅτι ἔρχεται ὡς προστάτης μᾶλλον, ἢ ἐχθρός· ἀλλ' οἱ Χῖοι καὶ γενναίως ἀπεκρίθησαν, καὶ γενναίωτερον τὸν ἐπολέμησαν. (Ἴδε Carlo Varese, Storia della Repubblica di Genova, καὶ Χιακὰ Βλαστοῦ τόμ. 2. σελ. 21—22.)

Σημ. 4. σίχ. 78.

Εἶδος μικρᾶς πυραμίδος τὴν γαῦρόν του ἔστρεψε στέγην,

Τῶν Γενουησιῶν οἱ πύργοι ἀπέληγον εἰς στέγας παραμιδοειδῶς τετραπλεύρους· πολλὰ ἐξ αὐτῶν σώζονται ἔτι καὶ καλοῦνται *Τραβάκαι*.

Σημ. 5. σίχ. 79.

Ἡτις ἐπαίρετο ἄνω μεγάλων σειρῶν κυπάρισσων

Ἰψικορύφων κτλ.

Εἰς τὸ τερπνότατον διὰ τὴν θέσιν του χωρίον Σκλαβιά εἶχον οἱ Ἰουστινιάναι τοὺς ἀγροτικούς των οἴκους. Ὁ Βλαστὸς (Χιακὰ τόμ. Β'. σελ. 30) λέγει ὅτι ἐκεῖ ἐφυλάχιζον καὶ τοὺς πταίστας, ἐξ οὗ ἔλαβε καὶ τὸ χωρίον τὸ ὄνομα· ἀλλὰ μοὶ φαίνεται ἀπίθανον νὰ φυλακίζωνται οἱ πταῖσται ἐκεῖ, ὅπου οἱ ἄρχοντες εἶχον τὰς πολυτελεῖς αὐτῶν ἀγροτικὰς ἐπαύλεις, καθύσον μάλιστα ἐν τῇ πόλει καὶ φρουρία εἶχον καὶ εἰρκτάς. Πιθανώτερον εἶναι ὅτι τὸ χωρίον ἐκλήθη Σκλαβιά, ἐκ τῶν πολλῶν ἀγγαρειῶν εἰς ἃς οἱ Ἰουστινιάναι καθυπέβαλον τοὺς Χίους διὰ τὴν κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος οἰκοδομήν τῶν πύργων των. Ἐξ αὐτῶν τῶν πύργων σώζονται ἀκόμη τινές· ἔμπροσθεν δὲ μεγίστη τινος ἐρειπίου, ἀνήκοντος καὶ σήμερον ἔτι εἰς Ἰουστινιανῶν ἀπογόνους σώζονται 17 γηραιὰ κυπάρισσοι εἰς δύο σειράς, αἵτινες δίδουσι μακρόθεν εἰς τὸ χωρίον ἐκεῖνο γραφικωτάτην φυσιογνωμίαν.

Σημ. 6. σίχ. 81.

Ἄνωθεν τοῦτου ὑπάρχει βουνὸν μὲ ῥωγμάς, ἀλλ' οὐ μέγα·

Τὸ βουνὸν τοῦτο καλεῖται σήμερον Ἀραγάς. Παρουσιάζει δὲ ἄνωθεν τῆς λεγομένης «Κρύας βρύσης» χάσματα καὶ ῥωγμάς περιέργους, ἀποτελέσματα σεισμῶ συμβάντος οὐχὶ πρὸ πολλῶν χρόνων· ἴσως δὲ καὶ τὸ ὄνομά του προῆλθεν ἐκ τοῦ *Χαραγῆ*. Σπανίως ἀπαντᾷ τις ἐν τῷ Κόσμῳ ὠραιότερον πανό-

ραμα τοῦ ἀπὸ τῆς κορυφῆς του, περὶ τὴν ἀνατολήν, ἢ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, θεωρουμένου.

Σημ. 7. σίχ. 89.

Οὗς ἐπεστέρουσι κῶμαι φαῖδραί, ἐλαιῶνες, καὶ σχῖνοι.

Αἱ κῶμαι αὐταὶ εἰσὶ τὰ λεγόμενα *Μαστιχοχώρια* εἶναι δὲ αἱ πλουσιώτεραι, αἱ πολυανθρωπότεραι, καὶ αἱ μᾶλλον ἐξυγενισμένοι τῆς νήσου. Εἰς αὐτάς καλλιεργεῖται ἰδίως ὁ μαστιχοφόρος σχῖνος. Ἐκ τούτων ὅμως αἱ ἀπώτεραι, καὶ αἱ μᾶλλον πρὸς νότον, ἔχουσι τὰ Ἀρμόλια, Πυργί, Μεστιά, καὶ Ὀλόμποι, δὲν φαίνονται ἀπὸ τοῦ Ἀραγαῶ.

Σημ. 8. σίχ. 99.

Τῶν Ἰουστινιάνων τὸ τρίπυργον στέμμα κ. τ. λ.

Τὸ οἰκόσημον τῶν Ἰουστινιάνων εἰκόνιζε φρούριον μὲ τρεῖς πύργους, ἐφ' οὗ ἵστατο ἀετὸς ἐστεμμένος ἔχων ἀνοικτὰς τὰς πτέρυγας. (ὅδε Χιακὰ Βλαστοῦ τόμος Β'. εἰς τὸν πίνακα τῶν νομισμάτων).

Σημ. 9. σίχ. 112.

... Ἰουστινιάνης ὁ Πέτρος τὴν κλησιν,

Ὑπάτος τότε τῆς Χίου, βλαστὸς εὐγενῆς τῆς Γενοῦσης.

Ἡ Ἱστορία δὲν μᾶς διέσωσε τὰ ὀνόματα τῶν πρώτων Ὑπάτων τῆς Χίου· τοῦλάχιστον ἐγὼ δὲν ἠδυνήθην νὰ τὰ μάθω, ἂν καὶ περὶ αὐτῶν ἠρεύνῃσα. Μεταξὺ ὅμως τῶν γνωστῶν, οἵτινες ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Ἰουστινιάναι, ἀπαντᾷται συχνάκις τὸ ὄνομα Πέτρος, διὸ καὶ τὸ μετεχειρίσθην.

Σημ. 10. σίχ. 125.

Εἰς ἐκ τῶν δώδεκ' ἀρχόντων τῶν ἄλλως κοινῶς καλουμένων

Λογαριαστών.

Οἱ Ἰουστινιάναι ἐπέφερον πολλὰς διοικητικὰς μεταρρυθμίσεις. Ὁ Ὑπάτος διέμενεν εἰς τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τριετίαν ὁλόκληρον, ἢ καὶ περισσότερον, ἐὰν ἐξελέγετο ἐκ τῆς τῶν Ἰουστινιάνων οἰ-

κογενείας· ἡ νῆσος διηρέθη εἰς δώδεκα τμήματα, ἡ ἐπαρχίας, διοικουμένης ὑπὸ δώδεκα ἀρχόντων (Ἰουστινιάνων ἐννοεῖται) καλουμένων *Λογαραστών*, οἵτινες εἰσέπραττον τὰ εἰσοδήματα, καὶ συνεκέντρονον εἰς χεῖράς των τὴν νομοθετικὴν, δικαστικὴν, καὶ ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν. Οὗτοι οἱ δώδεκα, συνεσκέπτοντο ἅπας τοῦ μηνὸς μετὰ τοῦ Ὑπάτου, διώριζον τοποτηρητὰς καλουμένους *Δεσπότας* καὶ *Πρωτογέροντας*, καὶ εἶχον πᾶσαν ἐπὶ τοῦ λαοῦ ἐξουσίαν. (Ἴδε Χιακὰ Βλαστοῦ τόμος Β'. σελ. 29-30).

Σημ. 11. σίχ. 136.

Ὅσοι ἀφίνοντες λάθρα τὴν Χίον προσφεύγουν εἰς ξένην.

Κατὰ τὸν Ἱερώνυμον Ἰουστινιάνην τὸν συγγράψαντα, τὴν Ἱστορίαν τῆς Χίου, οὐδεὶς τῶν κατοίκων ἠδύνατο ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς νήσου, δι' ὅποιανδήποτε ἐπείγουσαν ὑπόθεσιν του, ἄνευ προηγουμένης ἀδείας τῶν Ἰουστινιάνων· ἐθέσπισαν δὲ φαίνεται οἱ ἄρχοντες ἐκεῖνοι τοῦτο, ἵσως διὰ νὰ μὴν ἐλαττωθῇ ὁ πληθυσμὸς, καὶ κατὰ συνέπειαν τὰ εἰσοδήματα τῆς νήσου. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀπαίτησις ἀδείας οὐδὲν ἄλλο ἦτον, ἢ ἄρνησις, οἱ δυστυχεῖς Χῖοι ἠναγκάζοντο νὰ δραπετεύωσι λάθρα· συλλαμβανόμενοι δέ, διὰ ν' ἀποφύγῃσι πᾶσαν τιμωρίαν, ἠρνοῦντο εἶναι Χῖοι. Ἀλλ' οἱ παμπόνηροι δεσπόται διὰ νὰ βεβαιῶνται περὶ τῆς ἀληθείας τοῦς ἠνάγκαζον νὰ προσφέρωσι τὴν λέξιν «*fragela*» Καὶ ἐπειδὴ οἱ Χῖοι διὰ τὸ ἔρρινον τῆς προφορᾶς των ἀπήγγελλον «*frangela*» εὐκόλως ἀνεκαλύπτοντο, καὶ ἐτιμωροῦντο. Πόσον ἐφευρετικὸς εἶναι τοῦ τυράννου ὁ νοῦς!

Σημ. 12. σίχ. 140.

Ἀναφορὰ τῶν παροίκων κτλ.

Οἱ κάτοικοι τῆς Νήσου, καὶ ἰδίως τῶν χωρίων, ἐκαλοῦντο, καὶ καλοῦνται ἀκόμη σήμερον *Πάροικοι*.

Σημ. 13 σελ. 145.

Ἐν τοῦ Προβατείου τὰς ῥάχαις.

Τὸ Προβάτειον ὅρος κεῖται σχεδὸν ἐν τῷ μέσῳ τῆς Νήσου, καὶ εἰς τὸ στενότερον μέρος αὐτῆς, καλεῖται δὲ κοινῶς Προβατῆς. Ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦτου τοῦ ὄρους μόνον βλέπει τις καὶ τὰς δύο θαλάσσας, καὶ τὰς γειτνιαζούσας τὴν Χίον νήσους καὶ ξηράς· ἔχει ὕψος 3000' καὶ εἰς τὰς ὑπωρείας τῶν κλάδων του κεῖνται τὰ χωρία Καρυαί, Ἀνάβατος, Αὐγόνεμα, Δαφνῶνας κτλ. Εἶχε δὲ καὶ ἔχει, ὡς λέγουσιν, ἀκόμη πλῆθος περδίκων.

Σημ. 14. σελ. 147.

Τοὺς καλογήρους ἀν λάβω τῆς Νέας Μονῆς. κτλ.

Ἡ Νέα Μονὴ εἶναι ἡ σημαντικωτέρα καὶ πλουσιωτέρα τῆς νήσου Μονή. Κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Προβατῆ, καὶ εἰς θέσιν ῥωμαντικωτάτην καὶ θαυώδη· ἀπορῶ δὲ διατὶ ὁ Τουρνεφόρτιος ἀποκαλεῖ τὴν θέσιν ταύτην, «Solitude désagréable». Ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου· ἐπὶ Τουρνεφορτίου (1701) εἶχε 150 μοναχοὺς, καὶ τὸ ὄγδον! τῶν κτημάτων τῆς Νήσου· σήμερον μόλις ἔχει 50 μοναχοὺς καὶ τὸ τέταρτον! σχεδόν, ὡς λέγουσι, τῶν κτημάτων τῆς Νήσου. Ὡς, διὰ νὰ μὴ γίνῃ ὅλη ἡ Χίος τῆς Νέας Μονῆς κτήμα, ἡ Δημογεροντία, φρονίμως ποιῶσα, ἀπηγόρευσε πᾶσαν πρὸς ὄφελος τοῦ Μοναστηρίου τοῦτου ἀγορὰν κτημάτων. Διακρίνεται δὲ ἐκ τῶν Μοναχῶν τῶν ζώντων σήμερον ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ εἰς γέρων καὶ ἐνάρετος Ἡγούμενος, καὶ ὁ προηγούμενος Διονύσιος Ξενάκης, ἀνὴρ πεπαιδευμένος καὶ μὲ νοῦν, διατρέψας εἰς Λονδῖνον καὶ Παρισίους, κάτοχος ξένων γλωσσῶν, καὶ μετὰ φιλόφρονος συμπεριφορᾶς συνδυάζων ἀκραιφνῇ ἐλληνισμόν. Καίτοι προβεδρηκῶς τὴν ἡλικίαν μὲ συνώδευσεν μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ Προβατῆ δέκα ὅλας ὥρας περιπατῶν· κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ἡμέραν (12 Ἀπριλίου 1856) ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦτου, καὶ

περὶ τὴν Νέαν Μονήν, συνέλεξα τὰ περισσότερα καὶ σπανιώ-
τερα εἶδη τῶν Χιακῶν φυτῶν.

Σημ. 15. στίχ. 156.

Ἀρνοῦνται πολλαὶ τῶν χηρῶν τῆς χηρείας τὸν φόρον.

Διὰ τὴν ἐννοήσῃ τις πόσον ἀδίκως ἐφέροντο οἱ Ἰουστινιάναι
πρὸς τοὺς δυστυχεῖς Χίους, ὥς πληροφορηθῇ ὅτι καὶ αὐταὶ αἱ
χῆραι γυναῖκες, τὰς ὁποίας πᾶς τις θεωρεῖ ἀξίας προστασίας,
ἐπλήρονον χηρείας πρῶστιμον! Ὁ φόρος οὗτος ἐκαλεῖτο δι' ὀνό-
ματος, τὸ ὅποιον, διὰ τὴν σημασίαν του, τάττομεν μεταξὺ τῶν ἀ-
ποκρύφων· ὁ δὲ περίεργος ἀναγνώστης ὥς ἐρευνήσῃ περὶ τοῦ-
του εἰς τὰ Χιακά τοῦ Βλαστοῦ (τόμος β'. σελ. 50) ὅπου προ-
σαναφέρεται καὶ ἀπόσπασμα τοῦ κατὰ τὸ 1542 περιηγηθέντος
Nicolas de Nicolai λαβόντος τὸν λόγον «sauf l'honneur et
révérence du lisant» τὴν ἐπεξηγήσῃ.

Σημ. 16. στίχ. 160.

. Ἀντέστη ὑβρίζων τὴν Γένουαν πᾶσαν

Τῶν θυμιατῶν τις τραχὺς λιθοτόμος, μὴ θέλων νὰ φέρῃ

Εἰς τὸν νεόδμητον πύργον μας τρεῖς τῶν θυρῶν παρασάδας.

Εἰς τὸ χωρίον θυμιατῶν οἱ περισσότεροι τῶν κατοίκων εἶναι
λιθοτόμοι. Ἐκεῖθεν φέρονται οἱ ὡραῖοι πορφυρόχροες λίθοι, οἱ
κοσμοῦντες τὰς θύρας, τὰς θυρίδας, καὶ τὰς κλίμακας ὅλων
τῶν καλῶν οἰκοδομῶν τῆς Νήσου, καὶ ἰδίως τῆς Χώρας, τοῦ
Κάμπου, καὶ τοῦ Βροντάδου.

Σημ. 17. στίχ. 244.

Ὁ Βιγνόζος κτλ.

Τὸν ἰδίον του υἱὸν μαστιγῶσας ἐνώπιον πλήθους

Μόνον διότι νὰ δρέψῃ ἐτόλμησεν ὥριμον βότρυν.

Ὁ κυριεύσας τὴν νῆσον Σίμων Βιγνόζος θέλων νὰ ἐμποδίσῃ
τὰ ἐκ τῶν ἀρπαγῶν προκύπτοντα κακά, εἰς λαὸν ὑποδουλω-

Θέντα, ἐκήρυξεν ὅτι ἌΟστις ἤθελεν ἀρπάσει καὶ ἓνα μόνον βό-
 «τρυν σταφυλῆς, ἤθελε μαστιγῶθῃ ὡς δοῦλος, ἀγνοῶν νὰ νι-
 «κήσῃ τὰ πάθη του. Ὅλοι τρομάξαντες καὶ γνωρίζοντες τὴν
 «δικαιοσύνην καὶ αὐστηρότητα τοῦ στρατηγοῦ ὑπήκουσαν· μό-
 «νος ὁ υἱὸς τοῦ Βιγνόζου δυσανασχετῶν νεανικώτερον πῶς νὰ
 «θεωρεῖται ἐγκλημα δι' ἓνα Γένουήνσιον εἰς τὴν Χίον, ὅ,τι δὲν
 «ἤθελε θεωρεῖσθαι ὡς τοιούτον δι' ἓνα Χίον εἰς τὴν Γένουαν,
 «ἔκοψεν ὄριμον σταφυλὴν, καὶ τρώγων περιήρχετο εἰς τὸ μέ-
 «σον τῶν στρατιωτῶν. Μόλις τὸ ἔμαθεν ὁ πατὴρ του, εὐθὺς
 «ἐπρόσταξε, καταφρονήσας τὰς δεήσεις Γραικῶν τε καὶ Γενουη-
 «τίων, νὰ δέσῃ τὴν υἱὸν του, καὶ βραδύζοντες νὰ τὸν περι-
 «φέρῃσι μὲ μικρὰ βήματα διὰ μέσον τῆς πόλεως. Πρόηγέτο
 «δὲ καὶ κῆρυξ φωνάζων· «τοιουτοτρόπως τιμωροῦνται οἱ κλέ-
 «πται ἐνὸς φιλικῶ λαοῦ!» (Ἐκ τῶν Χιακῶν τοῦ Βλαστοῦ
 τόμος β'. σελ. 23.)

Σημ. 18. σελ. 302.

Σε χαριετῶ σεβασμία μορφὴ τοῦ γλοάζοντος Αἵπου.

Ὁρος τῆς Χίου, ἔχον ὕψος 2800' πρὸς βορρᾶν τῆς πόλεως
 εἰς τοὺς πρόποδας τούτου κεῖται ἡ ἐκτεταμένη καὶ κατάφυ-
 πος παραλία τοῦ Βροντάδου.

Σημ. 19. σελ. 337.

Ὁπου ναὸς κρημνισμένος Φαναίου Ἀπόλλωνος κεῖται

Πρὸς τὸ νότιον ἄκρον τῆς Χίου, κεῖνται τὰ χωρία *Πυργί*,
Μεστά, καὶ *Ὀλύμποι*. Κατὰ γνώμας πολλῶν, ταῦτα ἀπετέλουν
 τὴν Ἀριουσίαν χώραν, τῆς ὁποίας ὁ οἶνος ἦτον ὀνομαστός·
 καὶ ἐγὼ δὲ εὖρον εἰς τὸ Πυργί οἶνον ἄριστον προκριτώτερον
 διὰ τὴν παλαιότητα, τὴν γεῦσιν, καὶ τὸ ἄρωμα τοῦ Βορδιγαλ-
 λείου. Τὸ πλησίον Ἀκρωτήριον ἐκαλεῖτο Φαναί, σήμερον
 δὲ «Κάτω Φανά» λέγεται. Κάτωθεν τοῦ χωρίου *Πυργί*, μακρὰν
 δ' αὐτοῦ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν, πρὸς τὴν θάλασσαν, εὐρί-

σκονται ἐρείπια σημαντικὰ τὰ ὅποια τινὲς ὀνομάζουσιν ἐν Χίφῳ ἐρείπια ναοῦ Φαναίου Ἀπόλλωνος. Δὲν εἶναι περὶ τὰ ἀρχαιολογικὰ δόκιμος, ἀλλὰ καὶ ὅς ἔκαμον ἐπιστοπίους παρατηρήσεις, εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἔκειτο πόλις διότι ὅλη ἡ κυλιὰς εἶναι πλήρης τῶν τοιούτων ἐρειπίων. Σχηματίζουσι δὲ ταῦτα τείχια, μᾶλλον ἢ ἥττον ὀρθά, ἐκ τετραγώνων λίθων στακτοχρόων καλῶς λελαξευμένων, συγκείμενα ἀπαντῶνται δὲ καὶ κιονόκρανα ἐκ λευκοῦ μάρμαρου, Ἰωνικῆς καὶ Κορινθιακῆς τάξεως. Ὑπῆρχον δέ, ὡς μοὶ εἶπον, πρό τινων χρόνων καὶ στήλαι τινὲς τῆς ὁποίας ἀφῆρεσαν ἄλλοι γείτονες νηπιῶται διὰ νεόδμητον τινὰ ναόν. Τὰ ἄξια λόγου ταῦτα ἐρείπια καὶ ἐκαστην καταστρέφονται, διότι οἱ καλῶς εἰργασμένοι λίθοι των ὑποκλέπτονται, καὶ τέλος θέλουσι διασκορπισθῇ ὡς διεσκορπίσθησαν τὰ τῶν Ἐρυθρῶν ἐρείπια. Ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις, ἐρείπιον αὐτῇ καὶ ἑαυτὴν, ἀδιάφορεῖ περὶ ἐρειπίων.

Σημ. 20. σέξ. 503.

Ἦρχοντο “ἔτη πολλά” εἰς αὐτοὺς, καὶ ἀσκεπεῖς προσεκύουν.

Κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα τῶν Λατίνων, πάντες οἱ Μασονεῖς συνηθροίζοντο εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὑπάτου, καὶ ἐκεῖθεν ἐπορεύοντο εἰς τὴν ἐκκλησίαν· ἐπιστρέφοντες δὲ μετὰ πομπῆς εἰς τὸ Παλάτιον τοῦ Ὑπάτου, διὰ τομπάνων καὶ σαλπίγγων ἐτέλουν μεγαλοπρεπῆ τινα τελετὴν πρωτοτύπου χαρακτῆρος. Ἄπας ὁ λαός, καὶ ὁ Γραικικὸς Κληρὸς ἤρχοντο ἀνωθεν ἐξώστου πολυτελῶς κεκοσμημένου, καὶ ἀσκεπεῖς ἤρχοντο μεγαλοφώνως ἐν μέσῳ κρότων καὶ σαλπισμάτων τὸ «εἰς ἔτη πολλά,» εἰς τοὺς Δεσπότας τῆς Νήσου, τὴν Δημοκρατίαν, τῆς Γενούης, καὶ τὸν Πάππαν τῆς ἐποχῆς. Ὁ Βλαστὸς εἰς τὰ Χιακὰ του περιγράφει λεπτομερῶς τὴν ἀξιοπερίεργον ταύτην τελετὴν. (Ἴδε Βλαστοῦ Χιακὰ τόμ. β'. σελ. 46—49.)

Σημ. 21 σίχ. 809.

Τῶν Διευχῶν δ' οἱ πατέρες εἰς στάσιν διήγειραν ἤδη
 Τῆς Βολισσοῦ τοὺς ταχεῖς γεωργοὺς, καὶ ἐξώπλισαν ἔτι
 Τοὺς ὄρεινοὺς τοῦ Πικτυοῦ, τῶν Φυτῶν, τῆς Σπαρτοῦντος, καὶ πάντας
 Τοὺς νεμομένους τὴν δύσβατον γῆν τοῦ γυμνοῦ Πελληναίου.

Τὸ Πελληναῖον, ἢ Πελιναῖον ὄρος, εἶναι τὸ ὑψηλότερον τῆς
 Χίου, καὶ καλεῖται κοινῶς σήμερον Τὸ Ὅρος· κεῖται μακρὰν
 τῆς πόλεως ὥρας 9, καὶ εἶναι ὑψηλὸν περὶ τοὺς 4000'. Τί-
 σον τὸ Ὅρος, ὅσον καὶ ἡ περίεξ χώρα, εἶναι τραχεῖα, καὶ δύσ-
 βατος, καὶ δύναται προσφυῶς νὰ κληθῇ τὰ Κακαθούλια τῆς
 Χίου. Εἰς τὰς ὑπώρειάς τοῦ Πελληναίου, καὶ ἰδίως παρὰ τὰ
 χωρία Σπαρτοῦντα καὶ Φυτά, ἀπαντᾷ τις βύακας· τρεῖς δ' ὥ-
 ρας μακρὰν τούτου κεῖται ἡ Βολισσός, ἡ ἔχουσα καρποφόρον
 καὶ ἐκτεταμένον πεδίον. Οἱ ὄρεινοὶ κάτοικοι τοῦ Πελληναίου,
 εἶναι πάμπτωχοι σήμερον, καὶ τὰ οἰκήματά των εἶναι ὡς τὰ
 τῶν Τρωγλοδυτῶν φωτίζονται τὴν νύκτα διὰ θαδίων, καὶ τοῦτο
 ὁσάκις λαμβάνει τὴν τιμὴν ὁ τόπος των νὰ δεχθῇ ξένους. Μίαν
 μόνην νύκτα ἐκοιμήθην εἰς τὸν οἶκον τοῦ Πρωτογέροντος τοῦ
 χωρίου Σπαρτοῦντος, εἶκοσι δὲ κατὰ σειρὰν ἡμέρας διὰ καλοῦ
 σάπωνος ἐπροσπάθουν ν' ἀφαιρέσω ἀπὸ τοῦ προσώπου μου τὴν
 ἐκ τῶν θαδίων λιγνὸν· ἐγεύθην ὅμως εἶδος νοποῦ τυροῦ (μυτζή-
 θρας) τὸ ὁποῖον ἀμφιβάλλω ἐὰν εἰς ἄλλο μέρος τοῦ κόσμου
 γίνεταί τίς ποσιν νόστιμον, τίς ποσιν παχύ, καὶ τίς ποσιν εὖοσμον, καὶ
 χάριν τούτου ἤθελον εὐχαρίστως καὶ ἐκ δευτέρου ὑποφέρει τὴν
 λιγνὸν τῶν θαδίων τοῦ Πρωτογέροντος τῆς Σπαρτοῦντος, ἐὰν
 τοῦτο μοι ἦτο πρόχειρον. Ἀνέβην τὸ Πελληναῖον τὴν 17.
 Ἀπριλίου μέχρι κορυφῆς· ἐκτὸς τῶν ὑπώρειων του, ὅπου βλα-
 στάγουσι μικρά τινα ἄλση πευκῶν καὶ σφενδάμων, ὅλον εἶναι
 γυμνόν, καὶ πετρῶδες, καὶ εἰς τινα μέρη ἐπικίνδυνον εἰς τὸν
 ἀναβαίνοντα. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὑπάρχει μικρὸς περίβολος ἐκ
 λίθων ἐπικειμένῳ ἄνευ πηλοῦ, καὶ οὗτος εἶναι τὸ παρεκ-

κλήσιον τοῦ ἁγίου Ἡλίας τὸ ὁποῖον ὁ Τournesφόρτιος ἀναφέρει.

«On a bâti sur le sommet de cette montagne la chapelle de Saint Helie auprès d' une excellente source ; mais on ignore ce que c' est que les ruines d' un vieux Chateau situé sur la même montagne:» (Tournef. Voy. du Lev. tom. Ier p. 144. ed. d' Amsterdam.)

Ἀλλὰ πλησίον τοῦ ξηροτοίχου τούτου δὲν ὑπάρχει οὐδεμία πηγὴ, ὥς ἀναφέρει ὁ Τournesφόρτιος, οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπῆρχε, καθότι ὁ περίβολος τοῦ ναϊδίου κεῖται ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης πέτρας τοῦ Ὄρους. Ἐπίσης δὲν ὑπάρχουσι οὐδὲ τὰ ἐρείπια τοῦ παρ' αὐτοῦ ἀναφερομένου φρουρίου. Εἶχα ὁδηγὸν ἐκ τῶν εἰδημονεστέρων τοῦ τόπου, καὶ ἂν τοιαῦτα ὑπῆρχον ἤθελε μοι τὰ δεῖξει, διότι ἐπιμόνως τὸν ἠρώτησα καὶ ἠρεύνησα περὶ αὐτῶν. Τὸ μόνον δὲ ὕδωρ τὸ ὁποῖον ἀπαντᾷ τις ἐπὶ τοῦ Πελληναίου, ἀναβαίνων ἐκ τῆς Σπαρτοῦντος, κεῖται περὶ τὴν ζώνην τοῦ ὄρους πλησίον ἐρειπομένου τινος παρεκκλησίου περὶ τοὺς 2800'. ἄνωθεν δὲ τούτου μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, ὅπου κεῖται καὶ ὁ περίβολος τοῦ ἁγ. Ἡλίας, οὐδὲ ῥανίς ὕδατος ὑπάρχει, καὶ φαίνεται ὅτι ὁ Τournesφόρτιος, ἂν καὶ τὴν 12 Μαρτίου μετέβη εἰς Καρδάμυλα, δὲν περιῆλθε τὰ πρὸς τὴν Σπαρτοῦντα καὶ Φυτά, καὶ Διευχὰ μέρη, οὐδὲ ἀνέβη τὸ ὄρος, ἀλλ' ἐξ ἐσφαλμένων πληροφοριῶν τῶν φίλων του Καπουκίνων ἔγραψε περὶ τοῦ Πελληναίου, καὶ περὶ τοῦ παρεκκλησίου, καὶ περὶ τῆς μὴ ὑπαρχούσης πηγῆς, καὶ τοῦ φρουρίου, ὥς καὶ περὶ τῶν χωρίων τῆς ὀπισθεν πλευρᾶς. Ἀποδείξεις ταύτης τῆς γνώμης μου εἶναι ὅτι ἐκ τῆς πλουσίας βλαστήσεως τοῦ Πελληναίου, ὁ πατὴρ οὗτος τῆς Βοτανικῆς ἐπιστήμης, τοῦ ὁποίου ὁ διὰ τὰ φυτὰ ζῆλος σπανίως μεταξὺ τῶν βοτανικῶν ἀπαντᾶται, δὲν ἀναφέρει οὐδὲν φυτόν. Ὁμολογητέον ὅμως πρὸς τιμὴν τοῦ ὅτι σπανίως ἐν τῷ συγγράμματί του ἐψεύσθη· ἀλλ' αἱ ἐσφαλμένα πληροφορία λαμβανόμενα καλῇ τῇ

πίσται δύνανται νὰ ἐξαπατήσωσι καὶ τοὺς νοημονεστέρους περιηγητάς.

Σημ. 22. στίχ. 918.

Εἰς τὴν Μονὴν τῶν Νενήτων καλῆτερον κλεῖσέ με κλπ.

Τρία Μοναστήρια γυναικῶν ὑπάρχουσιν ἐν Χίῳ· τὸ μὲν τῆς Καλλημασιᾶς, δύο ὥρας ἀπέχον τῆς πόλεως, τὸ δὲ τῶν Χαλάνδρων, τὸ δὲ τῶν Νενήτων, τρεῖς ὥρας μακρὰν κείμενον. Καὶ αἱ τρεῖς αὗται πλουσιώταται κῶμαι κεῖνται πέραν τοῦ Κάμπου, καὶ παράγουσι μαστίχην· ἐπεσκέφθην δὲ τὴν Μονὴν τῆς Καλλημασιᾶς ὅπου ἐθαύμασα τὴν καθαριότητα, τὴν τάξιν, καὶ τὴν ἀρετὴν τῶν ἐν αὐτῇ· κατεβέλχθην δὲ καὶ ὑπὸ τῆς ἐναρμονίου μουσικῆς τῶν ἐν χορῷ ὕμνουσῶν τὸν Κύριον γυναικῶν· ἡ ἰδέα ὅτι λυπηραὶ περιπέτεται τῆς ζωῆς ἐμάστιξαν τὰ ἀδύνατα ἐκεῖνα ὄντα, καὶ τὰ ἠνάγκασαν νὰ ζήσωσιν τὴν ταπεινὴν καὶ λιτὴν ζωὴν τοῦ Μοναστηρίου, ἐπελθοῦσά μοι καθ' ἣν σιγμὴν ἔψαλλον μὲ συνεκίνητε μέχρι δακρύων. Ἀλλὰ καὶ πολλαὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ μοναχῶν ἀνήκουσιν εἰς τὰς ἀξιολογωτέρας οἰκογενεῖας τῆς Χίου.

Σημ. 23. στίχ. 1127.

Καὶ τιμοῦν χειρομάχοι καὶ Κλῆρος.

Καλοῦσιν οὕτω σήμερον τοὺς ἐργάτας ἐν Χίῳ. Ἡ λέξις εἶναι Ἑλληνικωτάτη, καὶ μὲ τὴν ἄδειαν τῶν λογιωτάτων! τὴν μετεχειρίσθην.

Σημ. 24. στίχ. 1218.

Εἰς τοῦ φρουρίου ἐμπρὸς τὴν μεγάλην πλατεῖαν, τὴν ἄλλως

Δικαιοτάτο κοινῶς καλουμένην κτλ.

Κατὰ τοὺς Ἱστοριογράφους τῆς Χίου, εἰς τὴν ἔμπροσθεν τοῦ φρουρίου κειμένην πλατεῖαν, ἥτις ἐκαλεῖτο Δικαιοτάτο καὶ Δικαιοτάτο, ἐλάβανον χώραν αἱ καταδικαστικαὶ ἀποφάσεις, καὶ ἰδίως αἱ θανατικαὶ ποιναί.

Σημ. 25. σίχ. 1424.
Ἐκ Καρδαμύλης μᾶς γράφει ὁ Γόζος. κτλ.

Ἡ Καρδαμύλη, ἥ τὰ Καρδάμυλα, ὡς κοινῶς λέγεται, εἶναι
χωμόπολις τῆς Χίου σημαντικὴ παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Πελ-
ληναίου, ἔχουσα λιμένα καὶ ναυτικόν.

Σημ. 26. σίχ. 1448.

Τῶν Διευχῶν μοναχός. κτλ.

Τὰ Διευχὰ εἶναι χωρίον κείμενον εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ
Πελληναίου, ἐπὶ μιᾷ τῶν διακλαδώσεων αὐτοῦ· ὑπάρχει δὲ
πλησίον τούτου μονή, σημαντικὴ μὲν ἄλλοτε, σήμερον δὲ πα-
ραχμύσασα.

Σημ. 27. σίχ. 1625.

Εἰς τοὺς Ἑπτὰ μεταβάς.

Οἱ ἑπτὰ Δαίμονες, καὶ κατ' εὐφημισμὸν μόνον οἱ ἑπτὰ.
Εἶναι θέσις ἔχουσα ἀγροικίας τινας καὶ οἴκους, κειμένη πρὸς
μυχόν τινα τοῦ Κάμπου, καὶ ἄνω τοῦ χωρίου Χαλκῆς. Ὁ
φίλος Κύριος Νικόλαος Πετροκόκκινος, μετὰ τοῦ ὁποίου ἀπέ-
ρασα μίαν εὐάρεστον ἡμέραν εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην, συμπε-
ραίνει ὅτι ἔλαθεν αὕτη ἄλλοτε τὸ παράδοξον τοῦτο ὄνομα ἐξ
ἑπτὰ ἰδιοκτητῶν πλουσίων οἵτινες ἐκλήθησαν Ἑπτὰ Εὐδαι-
μονες, μετεποιήθησαν δὲ σήμερον εἰς Ἑπτὰ Δαίμονας. Πιτσώ-
εις τὴν εὐφυᾶ ταύτην καταγωγὴν τοῦ ὀνόματος τούτου, καθό-
σον πολλοὶ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ πλουσίων καὶ εὐδαιμόνων, σχη-
ματίζουσι τάχα καταχθονίων καὶ ἀληθῶν δαιμόνων τῆς Κο-
λάσεως.

Σημ. 28. σίχ. 1720.

Ὡς μαρτυρεῖ τῶν συμβάντων τοῦ Κόσμου ἡ ἄψευστος δέλτος.

Οἱ Ἰουστινιᾶναι ὑπέστησαν μεγάλην καὶ τραγικὴν καταστρο-
φὴν ἐπὶ Σουλζεϊμάνου καὶ Σελίμη. οἵτινες ἐξηγνῶραπόδισαν καὶ
κατεδασάνισαν σκληρῶς αὐτούς. Διὰ νὰ μὴ μείνῃ ἀτιμώρητος

ἡ κακία, καὶ μὴ κρίνων ὀρθὸν νὰ μεταποιήσω τὴν ἱστορίαν, παρενέβαλον ἐν εἵδει προφητείας τὸ τραγικὸν τοῦτο τέλος των.

Σημ. 29. σελ. 1789.

Γέφυρα Κόρης ἐκλήθη.

Ἡ Γέφυρα τῆς Κόρης, ἢ τῆς Κόρης τὸ γεφύρι, εἶναι ἀψιδωτὸν ὑδραγωγεῖον διερχόμενον ἄνω τῆς κοίτης χειμάρρου τινὸς ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῆς πόλεως, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης εἰς τὴν Νέαν Μονήν· ἄνω τῆς μέσης ἀψίδος φέρει λίθον λευκὸν σχῆμα μαστοῦ ἔχοντα, ἐξ οὗ ἴσως τὸ ὄνομα. Τὸ δι' αὐτοῦ διερχόμενον ἄλλοτε ὕδωρ σήμερον δὲν μεταβαίνει εἰς τὴν πόλιν, ἀλλὰ κρατεῖται εἰς τὸ χωρίον Δαφνῶνας πρὸς ἄρδουσιν ἀγρῶν· κατέρχεται δ' εἰς τὴν πόλιν μόνον τὸ ἕκτινος μετὰ τοῦ Αἵπους συνηνωμένης ῥάχews πηγάζον ὕδωρ ἐκ τῶν πηγῶν τῶν καλουμένων Δραγῶγι (Ὑδραγωγεῖον) καὶ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου Δρουπατὲ (τοῦ Δρυπετοῦς). Ὅλα ταῦτα τὰ ὑδραγωγεῖα εἶναι ἔργα τῶν Γενουηνσίων. Ὅτι δὲ ἡ Κόρη ἦτον θυγάτηρ τοῦ Σκληρίωνος βασιλέως τῆς Χίου, ζῶντος ἑκατόν! ἔτη πρὶν τῶν Τρωϊκῶν! καὶ ὅτι ἐκ ταύτης ὠνόμασαν τὴν ὑδροφόρον γέφυραν τῆς πόλεως οἱ Γενουήνσιοι, τοῦτο ἤθελεν εἶσθαι γελοῖον καὶ νὰ τὸ ἀναφέρῃ τις ὡς μῦθον. (ἴδε Χιακὰ Βλαστοῦ. Τόμος Β', σελ. 45. ἐν ὑποσημειώσει ἀριθ. 4.)

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ

«ΧΙΟΣ ΔΟΥΛΗ.»

ΜΙΚΡΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙΟΣ ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΕΡΜΟΥΠΟΛΙΤΑΣ

ΤΙΡΙ-ΛΙΡΙ

Η

ΤΟ ΚΥΝΗΓΕΣΙΟΝ ΕΝ ΝΗΣΩ ΣΥΡΩ

ΠΟΙΗΜΑ ΗΡΩΙΚΟΚΩΜΙΚΟΝ ΕΙΣ ΔΣΜΑΤΑ ΕΠΤΑ

ὑπὸ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Γ. ΟΡΦΑΝΙΔΟΥ.

ΜΙΚΡΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙΟΣ ΠΡΟΛΟΓΟΣ
ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΕΡΜΟΥΠΟΛΙΤΑΣ.

Τὸ παρὸν ποίημα ἔχει ὡς σκηνὴν τὴν νῆσον Σύρον· ἐπεὶ δὲ εἶναι Σατυρικόν, καὶ διὰ τὰ Σατυρικά εὐρίσκονται πάντοτε πνευματώδεις Ἀπεικαστάναι ἐφαρμόζοντες τὰ γραφόμενα μέχρι μεσοστιγμῆς καὶ κόμματος εἰς τὴν δεῖνα ἢ δεῖνα περίστασιν, εἰς τὸ δεῖνα ἢ δεῖνα πρόσωπον, κρίνω, ὡς λέγουσιν οἱ σχολαστικοί, ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ, νὰ κάμω δημοσίᾳ ἀναγκαιοτάτην τινὰ ἐξομολόγησιν, οὐχὶ πρὸς ὄφελος τῆς ἀμαρτωλῆς ψυχῆς μου, ἀλλὰ πρὸς ὄφελος τῶν Ἑρμουπολιτῶν.

Οὔτε τόσον κακὸς εἶμαι, οὔτε δὲ διάθολος δὲ ἐμβῆκε σύσσωμος ἐντός μου, ὥστε ἄνευ τινὸς λόγου, καλῶς ἐχόντων τῶν πραγμάτων, καὶ μὴ ὑπάρχοντος οὐδενὸς casus belli μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τῶν κατοικούντων τὴν ἐμπορικὴν ταύτην νῆσον, νὰ ἐξοκείλω εἰς τὴν ἄδικον ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ καταστήσω γελοῖους, ἢ νὰ σατυρίσω, τοὺς διάγοντας φιλήσυχον, νοήμονα, καὶ δραστήριον βίον πολίτας τοῦ μικροῦ μας βασιλείου. Προσέτι, ἐξ ὅλων τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, τρέφω πρὸς τὴν ἀνυδρον Σύρον ἰδιαίτεραν τινὰ συμπάθειαν καὶ ἀγάπην, καὶ τοῦτο οὐχὶ διότι δὲν ἔχω ἀνάγκην ὕδατος, ἀλλὰ διότι ἐν αὐτῇ διήνυσα μέγα μέρος τῶν παιδικῶν μου ἡμερῶν· αἱ δὲ παιδικαὶ ἐντυπώσεις εἶναι ἢ ποιητικωτέρα σελὶς τοῦ βιβλίου τῆς ζωῆς. Ἐν Σύρῳ ἔζησεν ἐπὶ πολὺ δὲ πατήρ μου ἐμπορευόμενος, καὶ ἐν αὐτῇ τέλος, βλέπω ἀνδρωθεὶς σήμερον, τὰ στοιχεῖα καλῆς, εἰ-

ρηνικῆς, καὶ προοδευτικῆς κοινωνίας, ὁμοιαζούσης κυφέ-
λην μελισσῶν, ὅπου πᾶν ἄτομον ἐργάζεται μετὰ ζήλου,
καὶ ὅπου μόνον οἱ ὀκνητοὶ εἶναι περιττοὶ λυμεῶνες.

— « Καλὰ καὶ ἅγια εἶναι αὐτά! θέλει φωνάζει ἴσως
» εὐφυῆς τις συμπατριώτης μου Σμυρναῖος· ἀλλὰ διὰ τοῦ-
» το δὲν ἔπρεπε δὲ καὶ νὰ μᾶς σατυρίσης, νὰ μᾶς παρα-
» στήτης μωροὺς Ἀθωηρίτας διαιρεθέντας εἰς δύο πολε-
» μικά στρατόπεδα δι' ἓνα κοῦκλον! νὰ μᾶς ζωγραφίσῃς ὡς
» Δον-Κισσότας σκιαμαχοῦντας καὶ γρονθοκοπούμενους, καὶ
» νὰ ῥέψῃς εἰς τὴν ῥάχιν μας τόσα ἄλλα ἄδικα καὶ παρα-
» πτράφηδα. Μὰ τὸν Θεόν, κύριε ποιητά, παράδοξος ἀγάπη
» εἶναι ἡ ἀγάπη σου! ἂν ὅσους ἀγαπᾷς, τοιουτοτρόπως
» προσβάλλῃς, τότε, τί μένει νὰ κάμῃς δι' ὅσους μισεῖς; »

Αὐτά, φίλοι μοι, τὰ παράπονα ἐπερίμενα νὰ τὰ ἀκούσω·
διότι, οὔτε ὅλων τῶν ἀνθρώπων οἱ ὀφθαλμοὶ βλέπουσιν
εὐκρινῶς, οὔτε ὅλων τὰ ὠτιά μεταβιδάζουσιν εἰς τὸ ἀκου-
στικόν μας· νεῦρον τοὺς ἤχους ὁμοιοθάθμως, οὔτε ὅλων
δ' ἐγκέφαλος κρίνει ὁμοιοτρόπως· πολλοὶ μὲν, ἐξετάζουσι
τὰς ἐξωτερικὰς τῶν πραγμάτων μορφάς, τὰ ἀποτελέσμα-
τα, ἢ τὰς φάσεις των· πολλοὶ δέ, φιλοσοφικώτερον βαδί-
ζοντες, θέλουσι νὰ ἐμβατεύσωσιν εἰς τὰ αἷτια, καὶ εἰς τὸν
μυστηριώδη βυθὸν καὶ τοῦ ἀπλουστέρου φαινομένου, ἢ
τῆς ἀπλουστερίας ἐννοίας. Ἐὰν εἴσθε, φίλοι μου Ἑρμου-
πολίται, ἐκ τῶν δευτέρων, πᾶσα ἀφορμὴ τῶν παραπόνων
σας παύει, καὶ εἰρήνην υπογράφεται μετὰς μᾶς στερεω-
τέρα τῆς ὑπὸ τῶν πέντε μεγάλων δυνάμεων υπογραφεί-
σης ἐν Παρισίοις· ἐὰν δὲ εἴσθε ἐκ τῶν πρώτων, σᾶς συλ-
λοποῦμαι.

Γράφων δέ, ποτὲ δὲν μοι ἐπῆλθεν ἡ ἐωσφορικὴ ἀλα-
ζονεία, ὅτι δύναμαι νὰ εὐχαριστήσω πάντας, οὐδ' ἐν τῷ
οἴστρῳ τῆς συγγραφικῆς μονομανίας μου, ὡς ἄλλοι πολ-

λοι, ἐφραντάσθην ποτὲ τὴν ἀνθρωπότητα ταπεινὴν δοῦ-
λην μου ὑποχρεουμένην νὰ χειροκροτῇ εἰς πᾶσαν τῆς
γραφίδος μου κίνησιν, καὶ ὁ λόγος εἶναι ἀπλούστατος·
διότι ὅστις χειροκροτεῖ ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ συρίζειν.
Ἄλλ' ἄς ἔλθω εἰς τὴν σύντομον ἐξομολόγησίν μου.

Διαβεβαιῶ ὑμᾶς καὶ ὀρκίζομαι εἰς τὸ ἱερὸν ὄνομα τῆς
τιμῆς, τῆς εἰλικρινείας, καὶ τῆς ἀδελφότητος, τῆς μιᾶς
ταύτης καὶ ἀδιαιρέτου ἠθικῆς τριάδος, τῆς συνεχούσης πᾶ-
σαν καλὴν κοινωνίαν, καὶ τῆς φωτιζούσης παντὸς φιλο-
τίμου συγγραφέως ψυχὴν, ὅτι ἂν καὶ τὸ ποίημά μου ἔχη
ὡς σκηνὴν τὴν νῆσον καὶ τὴν πόλιν σας, δὲν ἔχει ὅμως
ἀντικείμενον οὔτε τὴν νῆσον, οὔτε τὴν πόλιν σας· ἂν καὶ
ἐν αὐτῇ εἰκονίζονται οἱ Ἑρμοπολῖται ἐπὶ τὸ ἀστεϊότερον
ὡς αἵτιοι καὶ παραγωγοὶ τοῦ Κουκκικοῦ ζητήματος,
δὲν εἴσθε ὑμεῖς οἱ αἵτιοι τοῦ Κουκκικοῦ ζητήματος!

— « Καὶ διατί, λοιπόν, κράζουσὶ τινες ἀδημόνως, μᾶς
» ἀνέμιξας εἰς ταύτην τὴν σκανδαλώδη καὶ Ἀθρητικὴν
» ὑπόθεσιν; » — Διότι, ὡς διὰ τοῦ Τηλεγράφου τῶν Κυ-
κλάδων (ἀριθ. 159) σᾶς τὸ ἐξήγησα, μοὶ ἐχρειάζετο μία
πολυάνθρωπος πόλις, καὶ «ὁ κληρὸς ἔπεσεν ἐπὶ Ματ-
θαίαν.»

Θέλετε δὲ καὶ μίαν μικρὰν ἀπόδειξιν περὶ τῆς ἀλη-
θείας τῶν λεγομένων; — ἰδοὺ!

Ἐν τῷ πέμπτῳ ἄσματι τοῦ ποιήματος σατυρίζονται οἱ
σχολαστικοί σας, ὡς διαπληκτιζόμενοι καὶ φιλονεικῆντες περὶ
λεξειδίων· ἀλλὰ πρὶν ἀκόμη ἰδῇ τὸ ποίημά μου τὸ φῶς,
εἰς ἣ δύω σχολαστικοὶ τῶν Ἀθηναίων ἐξέλαβον ὅτι τὸ μέ-
ρος τοῦτο ἀφεώρα αὐτοὺς ἀποκλειστικῶς, καὶ ἐμάνησαν
κατὰ τῆς ἀθώας Μούσης μου. Τοιουτοτρόπως καὶ αὐτοὶ
οἱ σχολαστικοί σας (καὶ ποία γωνία τῆς Ἑλλάδος δὲν ἔχει
τοιαῦτα κακοποιὰ ζωῦφια;) κατέστησαν λευκοπρόσωποι.

Σὰς βεβαιῶ δὲ ὅτι θέλω ἀκούσει μετ' ὀλίγον ἐκ διαφθρῶν
μερῶν τῆς Πελοποννήσου παράπονα καὶ περὶ τῆς ἐν τῷ
δευτέρῳ ἄσματι τοῦ ποιήματος τούτου περιγραφομένης
Δημοτικῆς ἐκλογῆς σας, διότι πολλοὶ θέλουσιν ἐκλάβει
ἴσως ὅτι ὑπαινίττομαι τὰς Δημοτικὰς ἐκλογὰς τοῦ δεῖνα,
ἢ δεῖνα Δήμου. Κύριος δὲ νὰ μὲ φυλάξῃ καὶ ἀπὸ τὰ
χειρότερα.

Ἐκτὸς τούτου πείσθητε ἐκ τῶν περὶ Σύρου σημειώ-
σεών μου, τῶν ἐν σελίδι 210 καὶ 228, ὅτι δὲν εἶμαι τόσον
ἐχθρὸς σας ὅσον κατὰ πρῶτον μὲ ἐφαντάσθησάν τινες.

Εἶπα καὶ ἐλάλησα· πᾶς δὲ ὁ μὴ πιστεύσας μετὰ τὴν
ἐξομολόγησίν μου ταύτην, ἀναγκάως συμπεριλαμβάνεται
εἰς μίαν τῶν δύο φατριῶν τοῦ ποιήματός μου, ὡς γεννη-
θεὶς pur sang Κοῦκκος ἢ Κόραξ.

Ἄλλ' οἱ πιτεύσαντες ἔρρωσθε, καὶ ἐξακολουθεῖτε πράτ-
τοντες τὰ καλὰ, γινόμενοι ἀξιολίμητον παράδειγμα τοῖς
Ἑλλησιν.

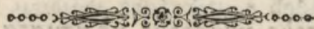

ΤΙΡΙ-ΛΙΡΙ (*)

II

ΤΟ ΚΥΝΗΓΕΣΙΟΝ ΕΝ ΝΗΣΩ ΣΥΡΩ

ΠΟΙΗΜΑ ΗΡΩΙΚΟΚΩΜΙΚΟΝ ΕΙΣ ΔΣΜΑΤΑ ΕΠΤΑ.

A.

Μούσα βοήθει! κίνδυνον μέγαν διατρέχω!
Διότι έτοιμόγεννον την κεφαλήν μου έχω.
Βοήθει, σὺ ἡ Μαῖά μου, μήπως τεχθῇ τεκνίον
Ἀνάπληρον καὶ δυσειδές· καὶ ἐπειδὴ Κρονίων
Δὲν εἶμαι, κρίνω περιττὸν μὲ πέλεκυν νὰ σχίσῃς...
Τὸ ἀπαλὸν κρανίον μου, ἃς ἐνεργήσ᾽ ἡ φύσις!
Καὶ ἂν ἀντὶ τῆς Ἀθηνᾶς ἀναπληδήσῃ Μῶμος
Εὐχῆσου· ἅν τὸ νεογνόν, κ' εἰν ἡ εὐχή σου νόμος.

(*) Δὲν ἠθέλησα ν' ἀλλάξω τὸν ἀσημαντὸν τίτλον τοῦ Ποιήματος τούτου. Τίρι-Λίρι, ἀντιστοιχεῖ μὲ παίγνιον, ἄθυρμα· διὸ καὶ ὁ Α. Σοῦτσος εἶπε ποτε εἰς τὴν Πλάστιγγά του·

“Τὸ γράμμα τοῦ Κωλέττου σου ἐτύπωσες Σωτήρη,

“Πλὴν δὲν μὲ λὲς τί σήμαινεν αὐτὸ τὸ τίρι-λίρι;

Ὁμολογῶ δὲ ὅτι χάριν παιδιᾶς συνέγραψα αὐτό. Καὶ ἂν μὲν θὰ λάβω τὴν εὐχὴν ἢ τὴν κατάραν τοῦ ἀναγνώου μου τὸ ἀγνοῶ, γινώσκω ὅμως ὅτι ἡ βαρὺτης τοῦ τίτλου εἰς τὰ συγγράμματα δὲν προσθέτει βάρος εἰς τὴν κουφότητα τῶν ἐμπεριεχομένων, ἐὰν ταῦτα τόχῳσι κοῦφά καὶ σκαιά. Σημ. τοῦ Ποιητοῦ.

Τὸ μέγα κυνηγέσιον τῆς Σύρου θὰ σᾶς ψάλλω!
 Ὡσὼν αὐτὸ ἐπὶ τῆς γῆς δὲν εἶδα κἀνὲν ἄλλο·
 Θὰ σᾶς εἰπῶ (κ' οἱ στίχοι μου δὲν εἶναι ἀπλῆ χλεύη)
 Δι' ἓνα κοῦκκον εἰς αὐτὴν τὴν νῆσον τί συνέδη,
 Καὶ ποία ἔρις ἤναψεν ἐκ θέματος ἀθώου,
 Κ' ἐτάραξε τὴν ἤρεμον καθέδραν τοῦ Κερδύου.

Χαῖρε ξηρόννητος! τροφὸς ἐν μέρει τῶν κηφύων
 Τῆς Πρωτευούσης, καὶ τροφὸς τῶν θελκτικῶν Σειρήνων,
 Αἵτινες ἔλκουν τοὺς γαμβροὺς μετ' ἄσματα ταλλήρων!
 Χαῖρε, ἡ ὄζουσα βαρὺ τῆς πισσασφάλτου μύρον!
 Ὅπου δι' ἓνα ὀθολὸν σκληραὶ κροτοῦνται μάχαι·
 Χαῖρε, ἡ θιν ἡ ἀνὺδρος! χαῖρε, τῶν βράχων βράχε!
 Εἰς σὲ ἂν ἐρθευρίασεν ὁ Φερεκύδης πάλαι,
 Κερδίζονται κἄν σήμερον ποσότῃτες μεγάλαι,
 Κ' εἰς τῆς τερπνῆς σου ἀγορᾶς τὰς ἀγυῖας τὰς πρώτας
 Πολλοὶ τὰς φθειριώσας των ἐτίναξαν καπότας.
 Χαῖρε!...—«Πλὴν, Κύριε, halte - là! μετέλαιν σατόρη
 »Νὰ ψάλλῃς δὲν μᾶς ἑτάξες Χαιρετισμοὺς τῆς Σύρου,
 »Ἀλλὰ τὸν κοῦκκόν σου· λοιπόν, ἐγκαίρως, μετ' τιμὴν σου,
 »Ἐμῶς, ὀργίλοι κράζετε, εἰς τὴν ὑπόθεσίν σου.»
 —«Μετὰ χαρᾶς, ἀνθένται μου! ἐὰν δὲ λησμονήσω
 »Εἰς τὸ ἐξῆς τὸν κοῦκκόν μου, κοῦκκος νὰ καταγῆσω!»

Ἦτον Ἰούλιος θερμὸς τοῦ ἔτους... (ἀμφιδάλλαι

Ἦ μνήμη μου περὶ αὐτοῦ) καὶ ἑορτὴ μεγάλη.

Τοῦ τόπου δὲ φυλάττονται αἱ ἑορταὶ ἐκείνου

Μετ' ἀργίαν καὶ κατάλυσιν ἐλαίου σίτου κ' οἴνου.

Ὁ κὺρ Ζολότας, ἔμπορος ἐκ τῶν εὐκαταστάτων

Φίλος, ὡς αἰμορροϊκός, μεγάλων περιπάτων,

Καὶ κυνηγὸς ἐκ κυνηγῶν (διότι παραχρῆμα

Τοὺς λαγωοὺς ἐλάβθανε χωρὶς νὰ κάμῃ βῆμα)
 Εἰς ἄγραν ἀπεφάσισεν ἐκείνην τὴν πρωίαν
 Φονικωτάτην νὰ ἐκθῇ· λοιπόν, μὲ προθυμίαν
 Τὸ δίκαννόν του ἔπλυνε τὸ ἀγγλικὸν καὶ λεῖον,
 Ἑτοίμασε πυρίτιδα, βολίδας, καὶ στυπεῖον,
 Τὸν σάκκον του, καὶ τὰς διπλᾶς ἐμβάδας του, τὸν πῖλον
 Μὲ τὸ πλατὺ τὸ γύρωμα, καὶ τὸν ξανθὸν του σκύλον·
 Καλέσας δὲ τὸν δοῦλόν του τῷ εἶπε πρὶν νὰ φύγῃ·
 — «Μὴ μαγειρεύῃς τι, ἀπ' οὗ θὰ φάγωμεν κυνῆγι.»
 Κ' εἰπὼν ἀπῆλθε· μαιδιῶν ἐκύτταξεν ὁ δοῦλος
 Τὸν κύριόν του φεύγοντα, προσέθηκε δ' ὑπούλως·
 — «Καὶ πάλιν θὰ νηστεύσωμεν! ἂν δύω ἔτι μῆνας
 Μὲ θρέψῃς μὲ κυνήγιον, ἀπέθανα τῆς πείνας.»

Εἰς Σύρον ὀνομάζεται κυνήγιον, ὅποτεν
 Ἐξέλθῃ ὠπλισμένος τις καθὼς τὸν κύρ Ζολόταν,
 Καὶ τρέχει ὡς παράφορος μετὰ ὀρμῆς καὶ τάχους
 Ἀπὸ κοιλάδας εἰς βουνά, ἀπὸ βουνὰ εἰς βράχους
 Κατόπιν μικροσκοπικῶν πτηνῶν τὰν νοῦν στηλώσας.
 Ὁ Σαβαῶθ εἰς τὴν Βαβὲλ συνέχυσε τὰς γλώσσας,
 Ἄλλ' εἰς τὴν Σύρον σύγχυσις ἐγένετο τῶν ὄντων,
 Ζῳά τινα δ' ὑψώθησαν ἔς τὴν τάξιν τῶν πετώντων,
 Καὶ ζήλῃ κυνηγετικῇ νὰ τουφεκίζωντ' εἶδον
 Πολλοὶ ἀθῶοι τέττιγες καὶ εἰδός τι ἀκριδῶν.

Τρισευτυχὴς ὁ κυνηγὸς ὁ τρώσας εἰς τὴν μύτην
 Ἡ φλόαρον κορυθαλόν, ἥ ἄσεμνον πυργίτην!
 Σκολόπακες, καὶ πέρδικες, καὶ κόσσυφοι, καὶ νῆσσαι
 Εἶναι ὑπάρξεις μυθικαὶ καὶ ἐπινοηθεῖσαι.
 Σπανίως τὸ φθινόπωρον δεκάδες ὀρτυγίων
 Πρὸς τοὺς ἀμμῶδεις φέρονται σωροὺς τῶν, παραλίῳ,

Καὶ εἶναι σπανιώτερον ἂν τὴν σύντροφόν της
 Ἐπώλεσ' εἰς ἔρωτικὸν κἀνὲν ταξιδιὸν της
 Ἡ τρυφερὰ τρυγὼν, κ' ἂν ἐπὶ τῆς νήσου Σύρου
 Ἦλθε νὰ ζήσει σὺφρονα καὶ βίον καλογήρου,
 Νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἀγνὴν εὐχὴν της· κεκρυμμένη
 Ἡ μυστικὴ της ἔλευσις ἀδύνατον νὰ μένῃ,
 Ἀδύνατον περὶ αὐτήν, καὶ ἀπὸ πάντα βράχον·
 Νὰ μὴ βροντήσουν φονικαὶ βολαὶ τῶν πτηνομάχων.
 Καὶ πῶς νὰ γίνῃ ἄλλως πως! ἀφ' οὗ ὀργᾷ συνήθως
 Ἀνώτερον τῶν κυνηγῶν, ἢ τῶν πτηνῶν τὸ πλῆθος;

Ἐνίοτε οἱ κυνηγοὶ κατὰ κοινὸν καθήκον —
 Παρηγοροῦνται μ' ὄλεθρον τῶν σταφυλῶν καὶ σύκων,
 Καὶ τότε δὲ ἀλλοίμονον ἔς τὴν ἄμπελον ἐκείνην
 Τὴν ἀποξημiónουσιν τὴν δίψαν των καὶ ὁδόνην!
 Ἀλλοίμονον εἰς τὴν συκῆν, ἣν ὀρέπουσι μὲ ζῆλον,
 Διότι, εἰς τοὺς κλάδους της δὲν μένει οὐδὲ φύλλον.
 Οὕτως, ὁπότεν ὁ Θεὸς ὀργίλον ὄμμα στρέφει
 Παμφάγων καὶ φθοροποιῶν ἀκρίδων πέμπει νέφη,
 Αἷτινες ὅπου πέσωσι γυμνόνουν τοὺς ἀνθρώπους,
 Τὴν χλόην ἀφανίζουσι, καὶ τρώγουν τοὺς φυτῶνας.

Ὁ κύρ Ζολότας ἔφθασεν εἰς τὸ Ἐπισκοπεῖον (I)
 Χωρὶς νὰ ἴδῃ πετεινόν, ἢ πετεινοῦ σημεῖον·
 Μὲ βλέμματα ἀρπακτικὰ κατέτρωγε τὰ περίξ,
 Ἀλλὰ καμμία περίξ τοῦ δὲν ἐκινεῖτο πτέρυξ·
 Ἐτήκετο ὑπὸ πολλῆς ἀνίας, κ' ἐντοσοῦτο
 Ἐπυρσοκρότει, ὡς ἂν δὲ νὰ ἔλεγε μὲ τοῦτο·
 «Εἶναι ἐδῶ ὁ Βασιλεὺς τῶν κυνηγῶν! καὶ ὅστις
 »Τὸ ἀγνοεῖ μοι φαίνεται τῆς Μιχαλοῦς χρεώσσης!»

Ἐκεῖθεν τὰ ἐπρόμνισεν εἰς τοῦ Κοῦμοῦ τὸ βεῦμα· (2)
 Καὶ ἀναβὰς τὰ Τάλαντα, εὗρέθη πρὸς τὸ γεῦμα
 Εἰς τὴν πρὸς Χροῦσα ἄγουσαν, καὶ ἄνωθεν τοῦ Μάννα·
 Τὸ βῆμά του εἰν' ἄδηλον ὁπόσον θὰ ἐπλάνα,
 Ὅταν, ὦ θαῦμα θαύματος! ἐφάνη πρὸς τὴν δύσιν
 Αἰθέριος ταξειδευτῆς φαιδρὰν ἐλαύνων πτῆσιν
 Διὰ τὴν μαύρην μοῦραν του εἰς τὰ ῥηθέντα μέρη·
 Οἱ τοῦ Κολόμβου ἀπειθεῖς πλὴν τολμηροὶ ἑταῖροι
 Ὀλιγωτέραν τὴν χαρὰν ἡσθάνθησαν, ὅποτε
 Τοῦ Νέου Κόσμου αἱ ἀκταὶ ἐφάνησαν αἱ πρῶται,
 Ἡ ὁ καλὸς μας κυνηγὸς ἰδὼν τοιοῦτον θῦμα·
 ὦ! ... ἔκραξε, καὶ ἔτρεξε κατόπιν παραχρῆμα.

Καὶ εἶχε δίκαιον! πτηνὸν τοιοῦτον εἰς τὴν Σύρον
 Δὲν ἀνεφάνη πρὸ καιροῦ, καὶ πρὸ ἐτῶν ἀπειρών,
 Διότι ἦτον κόκκυγος χαριτοφώνου εἶδος,
 Ὅπερ εἰς τὴν διάλεκτον τῆς σήμερον πατρίδος
 Καλεῖται Κοῦκκος· Κοῦκκον δὲ κ' ἐγὼ θὰ τὸν καλέσω,
 ("Ἄν δίδετε τὴν ἄδειαν) χωρὶς θαρῶν νὰ πταίσω
 Ποσῶς εἰς τὴν τρισέβαστον σκιὰν τοῦ Σταγειρίτου·
 Τὸ ὄνομα εἰς τὸ πτηνὸν τὸ δίδει ἡ φωνή του·
 Φωνάζει δὲ κουκκού! κουκκού! ὁ κοῦκκος, κ' ὄχι κόκκυ!
 Καὶ κούκκου ἔπρεπ' ὄνομα ἐκεῖνος νὰ τοῦ δώκῃ
 Ἐκτὸς ἂν ἀποδείξῃ τις συγκριτικῶς πρὸς ὅσα
 Παθήματα ὑπέφερεν ἡ παλαιά μας γλῶσσα,
 Ὅτι τῶν κούκκων ἡ φωνή μ' αὐτὴν συνδιεφθάρη·
 Ὅπερ πολὺ παράδοξον δὲν εἶναι νὰ τὸ πάρῃ
 Κάνένας Φαλμεράδρος ὡς θέμα, καὶ νὰ φθάσῃ
 Εἰς συμπεράσματα λαμπρά· — Καὶ διατὶ νὰ χάσῃ
 Τοιαύτην ὕλην; τὴν προχθὲς ὁ Φράας ἔσως νήφων (3)
 Ἀπέδειξε φῶς φανερά δι' ἀριθμῶν καὶ ψήφων,

"Οτι «εἰς τὰ πεδία μας, καὶ ἐπὶ τῶν ὄρεων,
 »Κἀνὲν φυτὸν τῶν παλαιῶν δὲν ἀπαντᾷται πλέον·
 »"Οτι χωρὶς κατακλυσμὸν συμβάντα, παραχρῆμα
 »Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἤλλαξαν ζῶα, φυτά, καὶ κλίμα,
 »Καὶ ὅτι ὁ Θεόφραστος μὲ τὸ μωρὸν τοῦ ἔθους
 »Μένει χαρτίον ἄγραφον.»—τί δὲν γενᾷ ὁ ζῦθος!

'Αφ' οὗ δέ, ἀναγνώστὰ μου, πηδῶ εἰς παρεχθάτεις
 "Αν τρέξω τὸν κατήφορον μὴ μὲ καταδικάσῃς·
 'Ο κοῦκκος, πρῶτον πρόσωπον αὐτῆς τῆς ἱστορίας,
 Εἶναι πτηνὸν κομψότατον οἰκῶν τὰς ἐρημίας·
 Μὲ τὸ κελάδημα αὐτοῦ, μάλιστα τὸ ἔαρ φθιάσῃ
 Τὴν κοιμωμένην ἐξυπνεῖ ἤχῳ 'ς ἀνθοῦντα δάστη·
 'Αλλ' ὅμως εἰς τὴν πτερωτὴν αὐτὸς δημοκρατίαν
 Δὲν χαίρει καὶ ὑπόληψιν πτηνοῦ μὲ εὐγλωττίαν,
 Οὐδὲ διὰ τὴν ἡθικὴν θαυμάζεται προσέτι,
 'Ως ἔχων τὸ ἀνθρώπινον ἐλάττωμα νὰ θέτῃ
 'Εντὸς τῶν ξένων φωλεῶν τὰ ἴδια ὠά του. (4)
 Πλὴν τὸ μικρὸν κ' ἀσήμενον αὐτὸ ἐλάττωμά του
 Τὸ ἔχουν σήμερον πολλοὶ οἰκῶντες εἰς τὰς πόλεις
 Χρυσοκαμαροκένητοι! καὶ τῆς Εὐρώπης ὅλης
 'Αφ' οὗ ἀπομιμούμεθα ὡς πίθηκοι τὰ ἔθλη
 Πῶς ὡς πρὸς τοῦτο ἄγνοια νὰ δεῖξωμεν εὐθύη;....

Τώρα καιρὸς νὰ τρέξωμεν κατόπιν τοῦ Ζολότα·
 Μὲ βλέμματα προσεκτικά, μ' αὐχένα κεκυφότα
 Παρηκολούθει ζωηρῶς τοῦ κοῦκκου τοῦ τὴν πτῆσιν
 Μεμφόμενος ἀπὸ ψυχῆς ὡς φειδωλὴν τὴν φύσιν
 Διότι δὲν τῷ ἔδωκε πτερύγων ζεῦγος, ὅπως
 Πτερυγοφόρος τὰ πτηνὰ φονεύῃ ἀπανθρώπως·
 Τὼρ ἀναδαίνει τὰ βουνα, τὰρα τὰ καταδαίνει,

Τώρα πηδᾷ ξηρότοιχα, τώρα προσέχων μένει,
Κύπτει, ὀρθοῦται, ἵσταται, κ' ἐκ νέου τρέχει πάλιν.
Ὅμοιως εἰς τὴν θερμωλὴν τοῦ θέρους τὴν μεγάλην
Ὅπόταν βοῦς οἰστρήλατος μανιωδῶς πλανᾶται
Πηδᾷ, ἀλλάσσει τὴν ὁδόν, σφαδάζει καὶ μυκᾶται.

Καὶ τρέχων ταῦτα ἔλεγε·—«Δὲν φεύγεις, κοῦκκε, ὅταν
»Ἐχῃς κατόπιν σου ἐχθρόν ὡσάν τὸν κύρ Ζολόταν!
»Καὶ εἰς τὰ πέρατα αὐτὰ τοῦ Κόσμου ἂν πετάξῃς
»Κακὰ τὴν ἔχεις! ἔλεος δὲν ἔχεις! θὰ φρυάξεις!»
Ἐν τούτοις ἔτρεχε πηδῶν τὰ τεῖχη καὶ τοὺς βράχους·
Τὰ Χροῦσα ἐπλησίαζε μετὰ ὀρμῆς καὶ τάχους,
Ὅταν, ἀπίστευτος χαρά! ἐπὶ συκῆς ἀγρίας
Τὸ διωκόμενον πτηνὸν ἐκάθισεν ὅποίας
Ἐπλήσθη τότε τέρψεως ἡ Μοῦσά μου διστάζει
Νὰ τὸ εἰπῇ· φιλάργυρος ποτέ του δὲν κυττάζει
Μὲ βλέμμα τόσον ἄπληστον τὸ εἶδόν του χρυσίον,
Ἀπηλπισμένος ἐραστής, ὑπ' ἔρωτος μεθύων,
Τὴν νέαν ἐρωμένην του δὲν βλέπει μ' εὐθυμίαν
Τοσαύτην, ὡς ὁ κυνηγὸς τὴν πιθανήν του λείαν·
Κυπτός, κυπτός, κ' ἀκροθιγῶς πατῶν, τὸν πλησιάζει...
Σκοπεύει... κ' ἡ καρδία του ἐν ᾧ ῥιγοτρομάζει,
Πυρσοκροτεῖ... βαρυβομβοῦν τὰ περίε παραχρῆμα...
Κι' ὦ θρίαμβος Ζολότειος! ὁ κοῦκκος πίπτει θῦμα!
Ἄλλ' ὡς παράδοξος ἡχὼ ἐκ γείτονος φραγμῶνος
Τρεῖς ἄλλοι κρότοι μπούμ! μπάμ! μπίμ! ἠκούσθησαν συγχρόνως·
Κ' ἐν ᾧ σκιρτῶν ὑπὸ χάραξ ἐξώρμησε ν' ἀρπάσῃ
Ὡς κυνηγὸς τὴν ἄγρην του, ἐν παρατάξει πάσῃ
Τρεῖς ἄλλοι νέοι κυνηγοὶ ἐξώρμησαν βιαίως.
Πλὴν ὁ χρυσοῦς Ζολότας μας ὡς κεραυνὸς ῥαγδαῖος
Εἴτε ὡς πλησιέστερος, εἴτε ταχύπους μᾶλλον,

Τὸν κοῦκκον πρῶτος ἤρπασεν· ἐλθόντων δὲ τῶν ἄλλων·
 —«Καλὰ τῷ τὴν κατέφερα!» προσεῖπε·—«χωρατεύεις!»
 Ἄπῃντης· εἰς ἐκ τῶν τριῶν· ὁ δ' ἄλλος, φίλος χλεύης·
 —«Πληροῖς τοῦ κυνηγετικοῦ κυνός μου βλέπω χρέη!»
 Ἐφώνησε· ὁ τρίτος δέ·—«Κ' οἱ τρεῖς σας εἶσθ' ὠραῖοι!
 »Μὲ τ' ἀγγλικά σας δίκαννα, καὶ κυνηγοὶ τῆς πρώτης
 »Κουαλετᾶς! πλὴν ἐγὼ δὲν εἶμαι Δὸν-Κισσότης!
 »Τὸν κοῦκκον φέρετε εὐθύς! εἰν' ἰδικόν μου κτῆμα,
 »Αἶ! κύρ Ζολότα! ἀπ' ἐδῶ δὲν κάμνεις οὔτε βῆμα.»

Ἦσαν κ' οἱ τρεῖς τῶν κυνηγοῦ ἐκ τῶν ἐν ὑπολήψει·
 Ὁ πρῶτος ὠνομάζετο Μηνᾶς υἱὸς τοῦ Κρύψη,
 Ὁ δεύτερος κύρ Νικολῆς Κοψαύτης, καὶ ὁ τρίτος
 Σιὸρ Δημητράκης Σπανδονῆς, καλούμενος καὶ Μύτος,
 Ὡς φέρων βῆνα κλασικὴν εἰς σχῆμα προβοσκίδος·
 Εἶχον εἰς Χροῦσα καὶ οἱ τρεῖς ἀγροκηπίου εἶδος,
 Καὶ τῆς ἀργίας τῶν ἐκεῖ ἐπέρων τὰς ἡμέρας,
 Πυροβολοῦντες, παίζοντες, λαλοῦντες χωρὶς πέρας,
 Τὴν μὲν ἡμέραν τρώγοντες, καὶ ἀνάπτοντες τὰς πίπας,
 Τὴν νύκτα δὲ τρωγόμενοι ἀπὸ πεινώσας σκνῖπας.

Τὸν κοῦκκον εἶδον καὶ οἱ τρεῖς, πλὴν χωριστὰ καθεὶς τῶν,
 Διὰ βλεμματῶν ἔτρωγον τὴν πτῆσιν τοῦ ἀπλήστῶν,
 Καὶ τοῖς ἐφάνη τὸ κομψόν, καὶ εὐτραφές τοῦ σώματος
 Τοῦ τεραστίου Κόνδωρος ἀνώτερον ἀκόμα· (5)
 Κατόπιν, λοιπόν, ἔτρεχον ποθοῦντες ν' ἀπαυδήσῃ,
 Καὶ ὅταν ἐπὶ τῆς συκῆς τὸν εἶδον νὰ καθήσῃ
 Συγχρόνως τὸν ἐσκόπευσαν μετὰ τοῦ κύρ Ζολότα,
 Οἱ μὲν, ἀπὸ τὰ πλάγια, ὁ δέ, ἀπὸ τὰ νῶτα.

Ἐκ τῶν τεσσάρων κυνηγῶν καθεὶς, λοιπόν, ἐφρόνει

Ὅτι τὸν κοῦκκον ἔρριψεν ἡ τουφεκία τοῦ μόνῃ·
 Διὸ καὶ ἔρις ἤναψε μεγάλη καὶ σπουδαία
 Ὡς ἡ τοῦ Ἀγαμέμνονός ποτε πρὸς Ἀχιλλέα,
 Μὲ μόνῃν τὴν διαφοράν, ὅτι ἐν κοῦκκου εἶδος,
 Νεκρόν, τὴν θέσιν ἔλαβεν ἐδῶ τῆς Βρισηίδος,
 Καὶ ὅτι οἱ ἐρίζοντες μὲ τὰς δυνάμεις ὅλας
 Ἦσαν Μηνᾶς, καὶ Σπανδονῆς, Ζολότας καὶ Νικίλας.

«—Δὲν εἶμαι τόσον γάδαρος νὰ δώσω κοῦκκον, ὅταν
 »Μὲ θεωροῦν ὡς κυνηγόν, καὶ μὲ καλοῦν Ζολόταν,
 »Κι' ὅταν ἐπυροβολήσῃ τὸν κοῦκκον ἐγὼ πρῶτος!»
 Εἰς ταῦτ' ἀντεῖπ' ὁ Σπανδονῆς·—«Ἴσως λαλεῖς εὐγλώττως,
 »Ἀλλὰ πυροβολεῖς κακῶς· μὲ τὴν βολήν σου 'κείνην
 »Ἀντὶ τοῦ κοῦκκου ἔδλαψες, χρυσέ μου, τὴν σελήνην,
 »Ἦτις προχθὲς περιφερὴς καὶ πλήρης ἦδη μένει
 »Ὡς πῆττα ἡ ταλαίπωρος ποντικοφαγωμένη.»
 Ἄλλ' ὁ Κοψαύτης παρεμβάς, ἐφώνησε μεγάλως·
 —«Τί ψάλλετε παρὰ καιρόν, καλέ, κι' οἷς κι' ὁ ἄλλος;
 »Τὸν κοῦκκον τὸν ἐκτύπησα ἐγὼ, καὶ οὐδὲν ἀφίνω
 »Οὔτε πτερόν, ἐκτὸς ἐὰν ἐξαίφνης κοῦκκος γίνω.»
 —«Μωρέ, τί λέγετε κ' οἱ τρεῖς, καὶ τί βαττολογεῖτε;
 Ἀντέκραξεν ὁ Νικολῆς, ἡ μήπως καὶ ζητεῖτε
 »Νὰ γίνωμ' ἀπὸ δεξ' ὀκτῶ χωριά; τὸν κοῦκκον μόνος
 »Καὶ εἶδα, καὶ ἐκτύπησα, καὶ θέλω ἐπιμόνως.»

Σπουδαία τότε ἤναψεν ἡ ἔρις μεταξὺ των,
 (Πλὴν ταύτης των τῆς ἑριδος ἀπώλεσα τὸν μίτον
 Κι' ἄς ἔχω τὴν συγχώρησιν) καὶ ὕβρεων σωρεία
 Τὴν διεδέχθη μανικὴ, λυσσώδης, καὶ ἀγρία,
 Καὶ μετὰ ταύτας ἤρξατο λυσσωδεστέρα πάλη,
 Καὶ μέγας γρονθοκρουσμός, καὶ συμπλοκὴ μεγάλη.

*Ω! ἔπρεπε νὰ ἦτό τις παρὼν εἰς τὸν ἀγῶνα
 *Ὅπως τῆς ἄκρας των ὁρμῆς ἰδῇ τὸν κολοφῶνα!
 *Ἀγριωμένοι ὠρμησαν ὁ εἰς κατὰ τοῦ ἄλλου
 Μετὰ παραφορᾶς φρικτῆς μετὰ θυμοῦ μεγάλου.
 Τώρα ὁ εἰς ἐκτύπα τρεῖς, τώρα οἱ τρεῖς των ἕνα...
 Τὰ βλέμματά των ὑπ' ὀργῆς θολά, καὶ φλογισμένα,
 *Ἡ διακεκομμένη των πνοή, καὶ ἡ βραγχνή των
 Φωνή, ἐδείκνυον ὁρμὴν θηρίων ἀπτοήτων.
 *Ἀπὸ τῆς κόμης τὸν Μηνᾶν ὁ Σπανδονῆς ἀρπάζει,
 (Τὴν εἶχε *Πόλχα* - *Ροχοκό*) καὶ κάτω τὸν τινάζει
 Κατέπιπτον ὡς χάλαζα οἱ γρόνθοι τοῦ Ζολότα
 Εἰς τοῦ ἀθλίου Σπανδονῆ τ' ἀπηρυδησμένα νῶτα
 Πρὸς τὸν Ζολόταν λάκτισμα ἡτοίμαζ' ὁ Νικόλας,
 *Ἄλλ' ὥς ἡγέρθη ὁ Μηνᾶς, μὲ τὰς δυνάμεις ὅλας
 Πληγὴν ἐν μέσῳ τῶν νεφρῶν τῇ ἔδωκε σπουδαίαν...
 Τότε, κ' οἱ τέσσαρες ὁμοῦ, μ' ὀργὴν καὶ λύσσαν νέαν
 *Ἡνώθησαν εἰς Λαπιθῶν σύμπλεγμα μαχομένων,
 Κ' ἐντὸς νεφῶν κونيρχτοῦ διαπληκτιζομένων.

*Ἡ δὲ λυσσώδης πάλη των τίς οἶδεν ἕως πότε
 Θὰ ἡκολούθει; ἄτρομοι τοιοῦτοι στρατιῶται
 Εἶναι καλοὶ νὰ μάχωνται καὶ μέχρι συντελείας
 *Ὅτε τρεῖς γάδαροι θρασεῖς, ἐκ θείας εὐδοκίας,
 Διὰ βορὰν ἐρίζοντες αὐτοφουοῦς κυνάρας,
 *Ἡ δι' ἀπειθειαν σκληρὰν σεμνῆς τινος γαδάρας,
 Καὶ ἔτι μαχιμώτεροι τῶν μαχομένων ὄντες,
 Γαρίζοντες, λακτίζοντες, καλπάζοντες, πηδῶντες,
 *Εμβῆκαν εἰς τὸ μέσον των τοῖς ἔθλιψαν τὴν πλάτην,
 Καὶ εἰς φυγὴν τοὺς ἔτρεψαν τελείαν καὶ ἐσχάτην.
 *Ἀσθμαίνοντες οἱ κυνηγοί, εἰς τὰς φωνὰς τὰς πρώτας
 Τῇδε κάκεισε ἔφευγον, ἀλλ' ὁ ταχὺς Ζολότας

Μὲ δλην του τὴν σύγχυσιν, μὲ δλον του τὸν τρόμον
Τὸν κοῦκκον πρῶτον ἔλαβε, καὶ ἔπειτα τὸν δρόμον.

Ἐὰν ὑπάρχη ἀληθὲς (ὡς λέγ' ἡ Ἱστορία)

Ὅτι τὴν Ῥώμην ἔσωσαν χηνῶν φωναί· ἂν μία

Βραγχὴ ἀλέκτορος κραυγὴ (ὡς ἄλλοι θέλουν πάλιν)

Τρέπ' εἰς φυγὴν τὸν λέοντα· καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πάλην

Εἰν' ἔτι ἀληθέστερον ὅτι φωναὶ τῶν ὄνων

Μέγιστον ἔκαμον καλὸν ὡς προλαβοῦσαι φόνον.

Μαγευτικῶς παρέλυσεν ἡ χεὶρ τῶν μαχομένων,

Καὶ διεδέχθη τὴν ὀργὴν φυγὴ ἀπηλπισμένων,

Ὅ φόβος τὴν μανίαν των, κ' ἡ ἔκπληξις τὴν λύσσαν,

Κ' ἐντὸς λεπτοῦ πολὺ μακρὰν ὁ εἰς τοῦ ἄλλου ἦσαν.

Ὁ κυνηγὸς ἐπέστρεψε ταχέως εἰς τὴν πόλιν,

Τὸν κοῦκκον καὶ τὴν συμπλοκὴν γνωστοποιήσας δλην

Ἐπὶ τὴν ἄκραν τοῦ δικάννου του τὸν κοῦκκόν του κρεμάσας,

Διῆλθεν ἐπαιρόμενος τὰς συνοικίας πᾶσας,

Κ' ἠπόρει ὅτι ὁ λαὸς ἐκ φθόνου, ἢ καὶ πλάνης

Ἀψίδας δὲν τῷ ὕψωσε διὰ κοινῆς δαπάνης.

Ἄλλ' εἶπ' ὁ δοῦλός του ἰδὼν τὸν κοῦκκον παρ' ἐλπίδα·

— Ἄς ἔχῃ δόξαν ὁ Θεός! καὶ κοῦκκον ἕνα εἶδα! »

Μοῦσά μου! βλέπω προχωρεῖ ἀνώδυνος τελείως

Τοῦ νεογνοῦ ὁ τοκετός, κ' ἐλπίζεται ἀστεῖος·

Ἐπρόβαλεν ἡ κεφαλὴ πρὶν ἀριθμῆσω δέκα·

Λοιπόν, σ' εὐχαριστῶ διττῶς, κ' ὡς Μοῦσαν, κ' ὡς γυναῖκα.

Θὰ σοὶ ἐξομολογηθῶ δι' ἀφορμὰς μελλούσας. . . .

Δὲν εἶμαι κόλαξ ποιητής! καὶ ἂν φιλῶ τὰς Μούσας,

Ναί! μὰ τὸν κοῦκκον! τὰς φιλῶ οὐχὶ δι' ἄλλον λόγον

Παρὰ διότι ἔτυχον γυναῖκες· πάντα ψόγον

Διὰ τὴν κλίσιν μου αὐτὴν προθύμως τις, ὡς εἶπη ! καὶ εἰς
Δὲν μὲ πτοοῦν ἀνούσιοι τῆς κοινωνίας τύποι !
Αἱ Μοῦσαι μὲ μαγεύουσι καλαὶ γυναῖκες οὔσαι,
Καὶ τὰς γυναῖκας ἀγαπῶ, διότι εἶναι Μοῦσαι,
Κ' εἰς τὴν ἐσχάτην ἐξ αὐτῶν ποθῶ νὰ ἴδω ποίαν,
Κατέχει θέσιν, ἡ πλευρά, ἥτις μὲ χεῖρα θείαν
Ἀπὸ τῶν προπατορικῶν πλευρῶν διεχωρίσθη,
Κ' ἦτις...—ὁ ἀναγνώστης μου παρατηρῶ ὠργίσθη
Φρονῶν ὅτι θὰ ἐκτραπῶ καὶ πέραν τῶν ὁρίων...
Σιγῶ, λοιπόν, κ' ἐγὼ ἐδῶ ὡς εὐπειθὲς παιδίον.

B.

Στιχ. 309.

‘Οπότεν τὰ ἀνθρώπινα καταρασθῇ ἡ Μοῖρα,
 Λαμβάνει καὶ τὸ πῆδημα τοῦ ψύλλου χαρακτῆρα
 Σπουδαῖον· ἂν πυρέσῃ δὲ καὶ νοῦς καὶ φαντασία
 Πολλὰ συμβαίνουσι κακὰ, καὶ πλείονα γελοῖα.

‘Εκλόνησε τὴν παλαιὰν ‘Ελλάδα τῆς ‘Ελένης
 ‘Η ἄρπαγί· ὀλίσθημα μιᾶς παραλυμένης
 ‘Εκρίθη συμφορὰ κοινή· διὸ κατὰ τῶν Τρῶων
 ‘Ωπλίσθησαν ὡς ἀσταχοὶ τὸ ἄνθος τῶν ἡρώων,
 ‘Εν ᾧ ‘Ελέναι ἑκατὸν (δὲν λέγω πλειοτέρας)
 Κρυφίως τὰ ἐπρύμνισαν ἐκείνας τὰς ἡμέρας
 Μὲ τοὺς καλοὺς τῶν ἐραστὰς, καὶ δι’ αὐτάς μὲ ζῆλον
 Οὗτ’ ἐκινήθησαν στρατοὶ καὶ στόλοι, οὐδὲ φύλλον,
 ‘Αλλὰ φαῖδροι καὶ σκωπτικοὶ ἐγέλασαν ὀλίγον
 Διαβολικῶς, οἱ γείτονες ‘ς τὴν μύτην τῶν συζύγων.

‘Η δίκη «περὶ τῆς σκιάς τοῦ ὄνου» μετὰ λήρων
 ‘Εκ θεμελίων ἔσσειε τὴν πόλιν τῶν ‘Αδδέρων,
 ‘Οπου τοσοῦτοι βουλευταὶ (πολὺ τῶν ἡμετέρων
 Καλλήτεροι) τῆς Θέμιδος ἐζήτουν τὸ συμφέρον·
 ‘Ως λέγει εἰς τὴν ‘Αληθῆ, ἐκείνων, ‘Ιστορίαν
 Τῆς Γερμανίας ὁ κομφὸς Λουκιανός... — ἀγρίαν

Πλὴν αἶρετε κατακραυγὴν εἰς τούτους μου τοὺς λόγους·
 — «Κὶ ἀτάσθαλε! φωνάζετε, τρεφόμενε μὲ φόγους,
 »Τί σχέσιν ἔχει ἡ καλὴ Ἑλένη τοῦ Τυνδάρου,
 »Μὲ τὴν ἀσήμαντον σκιὰν ἀχρείου γαιᾶδρου;»

Σιγά, σιγά! καὶ γνωστικά! καλοῖ μου ἀναγνώσται!
 Ἀμοιγηδὸν ὑπάρχομεν, κ' ἐγὼ καὶ σεῖς, χρεῶσται·
 Σεῖς μὲν ὀφείλετε, ἐὰν παρεκτραπῶ τοῦ δρόμου,
 Νὰ μὲ ἐπαναφέρετε, δυνάμει ἑνὸς νόμου.
 Ἀγράφου μὲν, πλὴν ἔχοντος ἰσχὺν παμβασιλέως,
 Καὶ τιμωροῦντος τὰς ὁρμὰς ἐκάστου συγγραφέως·
 Ἐγὼ δὲ πάλιν τὰ κακὰ χωρία μου νὰ σχίζω,
 Ἡ, δικαιολογούμενος, νὰ σᾶς τὰ σαφηνίζω.

Ἄς μὴν ἀδδηριτίζωμεν! καὶ πρῶτον ἡ Ἑλένη
 Δὲν κινδυνεύει γάδαρος νὰ γίνη· αὕτη μένει
 Ἑλένη εἰς τὸν ἅπαντα αἰῶνα! κ' ὅσον ζήσῃ
 Ὁ μακαρίτης Ὅμηρος, δὲν θέλει ἀσχημίσῃ·
 Ἀπὸ τοῦ κόσμου τὰς καλὰς ἡ καλητέρα ἦτον
 Ἐνόνοῦσα τὰ θέλγητρα καὶ τῶν τριῶν Χαρίτων.

Ἀλλὰ τὸ κάλλος, φίλοι μου, ἂν τοὺς θνητοὺς λαμπρόνῃ,
 Ὡσὰν σκιὰ παρέρχεται, καὶ ὡσὰν λάμψις σβύνει·
 Ἀφ' οὗ δὲ φεύγει ὡς ἀπλῇ σκιὰ ἐξ αὐτομάτου,
 Συγκρίνεται καὶ μὲ σκιὰν γαδάρου, ἥ καὶ γάτου.
 Ἐὰν δὲ μὲ τὸν κώδηκα τῆς ἡθικῆς δικάσω
 Τὴν ἄτιμον αὐτῆς φυγὴν, χωρὶς καὶ νὰ διατάσω
 Λέγω ὅτ' ἦτον φύσις γαιᾶδουρινῆς!... (συγγνώμην
 Ἀπὸ τινος Κυρίας μας αἰτῶ διὰ τὴν γνώμην
 Αὐτὴν μου, ἂν καὶ θεωρῶ ὡς θετικὸν ὀλίγον
 Ὅτι συμφάσκει μετ' αὐτῆς κ' ἡ ψῆφος τῶν συζύγων).

Τῶν σφόδρα Ἀχαιῶν τινες ὀργίζονται, νομίζω,
 Διὰ τὸν παραλληλισμόν, πλήν.... τοὺς καλονοκτίζω!
 Τὰ δύο παραδείγματα τῆς πάλαι ἱστορίας
 Εἶναι, κατὰ τὴν γνώμην μου, ἰσοβαροῦς ἀξίας·
 Εἶναι ὡς δύο τάπητες ἐκ τῶν αὐτῶν ἐρίων,
 Καὶ τῆς αὐτῆς κατασκευῆς, ὁ εἷς ἐκ τῶν ὁποίων
 Φέρει τὸ χρῶμα πορφυροῦν, καὶ ὁ ἕτερος τὸ φέρει
 Μέλαν. Διὸ καὶ ὁ πόλεμος τῆς Τροίας διαφέρει
 Τῆς δίκης περὶ τῆς σκιάς τοῦ ὄνου, ἐκ τοῦ ὅτι
 Τῆς Ἰλιάδος ἔγινεν ἡ ἀφορμὴ ἡ πρώτη.

Πλὴν δι' αὐτὸ ἡ γνώμη μου διόλου δὲν κλονεῖται·
 Καὶ λέγω, ὅτι γνήσιον ὑπῆρξαν Ἀδδηρίται
 Οἱ διὰ σύζυγον κακὴν στρατεύσαντες εἰς Τροίαν.
 Ἐδῶ μεθ' ὑποκλίσεως αἰτοῦμαι χάριν μίαν·
 Νὰ μὴν ἐκλάβητε ποσῶς τὸν ποιητὴν κἀνένα
 Ἀμβουτ ἢ Φαλμεράυρον, δοῦλον εἰς πάθη ξένα,
 Διότι δὲν μ' ἐδώρησαν σταυρούς, ἔπως σταυρώσω
 Τὸ ἔθνος μας εἰς Σλαυϊκὸν σταυρόν, ἀλλ' οὔτε νόσφ
 Τηρόμενος ἀγυρτισμοῦ πωλῶ βωμολοχίας
 Λαμβάνων ὡς ἀντάλλαγμα φλωρία τῆς Τουρκίας.
 Εἶμαι καὶ ἐγώ... πλὴν φλυαρῶ, καὶ εἶμαι ζῶν μᾶλλον
 Ἄν ἄφησα τὸν κοῦκλόν μου, καὶ ψάλλω ἄλλ' ἀντ' ἄλλων.

Ἐπὶ τὴν λέσχην, μετὰ τὸ συμβὰν ἐκείνης τῆς ἡμέρας,
 Ὑπῆγεν ὁ ἀτρόμητος Ζολότας τὸ ἑσπέρας·
 Καὶ ἀγερώχως εἰσελθὼν καθὼ ἀνδραγαθήσας
 Τοὺς μύστακας ἠνώρθωσεν.... ἡξέυρει δὲ καθεὶς σας
 Πόσοι καὶ πόσοι ὡς αὐτὸν τοὺς μύστακας ὀρθόνουν,
 Καὶ μᾶς βρόντοῦν τὰς σπάθας των καὶ κρηδοκαμαρόνουν
 Χωρὶς νὰ ἔχυσαν ποτὲ οὐδὲ τοῦ κοῦκκου αἷμα,

Πλὴν αἶρετε κατακραυγὴν εἰς τούτους μου τοὺς λόγους·
 — «Κι' ἀτάσθαλε! φωνάζετε, τρεφόμενε μὲ ψόγους,
 »Τί σχέσιν ἔχει ἡ καλὴ Ἑλένη τοῦ Τυνδάρου,
 »Μὲ τὴν ἀσήμενον σκιὰν ἀχρείου γαιῶδρου;»

Σιγά, σιγά! καὶ γνωστικά! καλοῖ μου ἀναγνώσται!
 Ἀμοιβηδὸν ὑπάρχομεν, κ' ἐγὼ καὶ σεῖς, χρεῶσται·
 Σεῖς μὲν ὀφείλετε, ἐὰν παρεκτραπῶ τοῦ δρόμου,
 Νὰ μὲ ἐπαναφέρετε, δυνάμει ἐνὸς νόμου
 Ἀγράφου μὲν, πλὴν ἔχοντος ἰσχὺν παμβασιλέως;
 Καὶ τιμωροῦντος τὰς ὁρμὰς ἐκάστου συγγραφέως·
 Ἐγὼ δὲ πάλιν τὰ κακὰ χωρία μου νὰ σχίζω,
 Ἡ, δικαιολογούμενος, νὰ σᾶς τὰ σαφηνίζω.

Ἄς μὴν ἀδοηριτίζωμεν! καὶ πρῶτον ἡ Ἑλένη
 Δὲν κινδυνεύει γάδαρος νὰ γίνη· αὕτη μένει
 Ἑλένη εἰς τὸν ἅπαντα αἰῶνα! κ' ὅσον ζήσῃ
 Ὁ μακαρίτης Ὅμηρος, δὲν θέλει ἀσχημίσαι·
 Ἀπὸ τοῦ κόσμου τὰς καλὰς ἢ καλητέρας ἦτον
 Ἐνόνοῦσα τὰ θέληττα καὶ τῶν τριῶν Χαρίτων.

Ἀλλὰ τὸ κάλλος, φίλοι μου, ἂν τοὺς θνητοὺς λαμπρύνῃ,
 Ὡσὰν σκιὰ παρέρχεται, καὶ ὥσὰν λάμψις σβύνναι·
 Ἀφ' οὗ δὲ φεύγει ὡς ἀπλῇ σκιὰ ἐξ αὐτομάτου,
 Συγκρίνεται καὶ μὲ σκιὰν γαδάρου, ἢ καὶ γάτου.
 Ἐὰν δὲ μὲ τὸν κώδηκα τῆς ἡθικῆς διασώσω
 Τὴν ἄτιμον αὐτῆς φυγὴν, χωρὶς καὶ νὰ διατάσω
 Λέγω δὲ ἦτον φύσει γαιῶδουρινῆς!... (συγγνώμην
 Ἀπὸ τινος Κυρίας μας αἰτῶ διὰ τὴν γνώμην
 Αὐτὴν μου, ἂν καὶ θεωρῶ ὡς θετικὸν ὀλίγον
 Ὅτι συμφάσκει μετ' αὐτῆς κ' ἡ ψῆφος τῶν συζύγων).

Τῶν σφόδρα Ἀχαιῶν τινες ὀργίζονται, νομίζω,
 Διὰ τὸν παραλληλισμὸν, πλήν.... τοὺς καλονοκτίζω!
 Τὰ δύο παραδείγματα τῆς πάλαι ἱστορίας
 Εἶναι, κατὰ τὴν γνώμην μου, ἰσοβαροῦς ἀξίας
 Εἶναι ὡς δύο τάπητες ἐκ τῶν αὐτῶν ἐρίων,
 Καὶ τῆς αὐτῆς κατασκευῆς, ὁ εἷς ἐκ τῶν ὁποίων
 Φέρει τὸ χρῶμα πορφυροῦν, καὶ ὁ ἕτερος τὸ φέρει
 Μέλαν. Διὸ καὶ ὁ πόλεμος τῆς Τροίας διαφέρει
 Τῆς δίκης περὶ τῆς σχιᾶς τοῦ ὄνου, ἐκ τοῦ ὅτι
 Τῆς Ἰλιάδος ἔγινεν ἡ ἀφορμὴ ἡ πρώτη.

Πλὴν δι' αὐτὸ ἡ γνώμη μου διόλου δὲν κλονεῖται.
 Καὶ λέγω, ὅτι γνήσιοι ὑπῆρξαν Ἀθδηρῖται
 Οἱ διὰ σύζυγον κακὴν στρατεύσαντες εἰς Τροίαν.
 Ἐδῶ μεθ' ὑποκλίσεως αἰτοῦμαι χάριν μίαν.
 Νὰ μὴν ἐκλάβητε ποσῶς τὸν ποιητὴν κἀνένα
 Ἀμβουτ ἢ Φαλμεράϋρην, δοῦλον εἰς πάθη ξένα,
 Διότι δὲν μ' ἐδώρησαν σταυρούς, ὅπως σταυρώσω
 Τὸ ἔθνος μας εἰς Σλαυϊκὸν σταυρόν, ἀλλ' οὔτε νόσφ
 Τηχόμενος ἀγυρτισμοῦ πωλῶ βωμολοχίας
 Λαμβάνων ὡς ἀντάλλαγμα φλωρία τῆς Τουρκίας.
 Εἶμαι καὶ ἐγώ.... πλὴν φλυαρῶ, καὶ εἶμαι ζῶον μᾶλλον
 Ἄν ἄφησα τὸν κοῦκκόν μου, καὶ ψάλλω ἄλλ' ἀντ' ἄλλων.

Ἦ τὴν λέσχην, μετὰ τὸ συμβὰν ἐκείνης τῆς ἡμέρας,
 Ὑπῆγεν ὁ ἀτρόμητος Ζολότας τὸ ἑσπέρας
 Καὶ ἀγερῶχος εἰσελθὼν καθὼ ἀνδραγαθήσας
 Τοὺς μύστακας ἠνώρθωσεν.... ἡξέυρει δὲ καθεὶς σας
 Πόσοι καὶ πόσοι ὡς αὐτὸν τοὺς μύστακας ὀρθόνουν,
 Καὶ μᾶς βροντοῦν τὰς σπάθας των καὶ κρηδοκαμαρώνουν
 Χωρὶς νὰ ἔχουσιν ποτὲ οὐδὲ τοῦ κοῦκκου αἷμα,

Πλὴν λέγονται ἀγωνισταί!... λαξὸν δὲ ρίψας βλέμμα
 Ἐπὶ τῶν εἰς τὴν αἵθουσαν ὀρθῶν καὶ καθημένων·
 — «Φέρε μου ποῦνται! ἔκραξε, πλὴν καλοκαμωμένον.

Ὁ ἀναγνώστης μου, θαρρῶ, δὲν χάνει ἂν γνωρίσῃ
 Ἐκ τῶν παρόντων μερικοῦς, πρὶν νὰ καλοῦρρφήσῃ
 Τὸ ποῦνσίτου ὁ ἥρωας μας. — Καὶ δεξιύθεν γέρων
 Βαθύπλουτος, διὰ μικρὸν ἐκραύγαξε συμφέρον·
 — «Μεγάλως ἀδιαφορῶ ἂν εἰς τὰς Ἀθήνας
 »Δὲν ἔχουν σῖτον, καὶ ψυφοῦν, ὡς λέγουσι, τῆς πείνας!
 »Θὰ δώσουν ἡμῖς λεπτὸν εἰς τὴν ὁχλὸν ἀκόμα,
 »Ἡ μάχνα δὲ προσημένωσι μὲ ἀνοιγμένον στόμα.»

Ἀριστερόθεν ἕτερος μὲ πράξεις πολυπλόκους
 Τῶν κεφαλαίων νὰ εὐρήῃ ἐσπούδαζε τοὺς τόκους·
 Ἄντικρυς ἀργυραμοιβός, φιλαργυρίας τέρας,
 Ἐμέτρα μὲ τὰ δάκτυλα τὰ κέρδη τῆς ἡμέρας,
 Καὶ τὸν καπνὸν τῆς πίπας τοῦ στενάζων ἐθεώρει
 Διότι διελύετο, καὶ δὲν ἐκυκλοφόρει.
 Πλησίον του, τρεῖς μέτοχοι μεγάλης ἀσφαλείας
 Φιλιππικοὺς ἀπήγγελλον κατὰ τῆς τριχυμίας·
 Κ' εἰς τὴν γωνίαν, ἀψηρῶν τοὺς πέριξ τοῦ θορύβους
 Ὁ κὺρ Κοψαύτης, ἔπαιζε μὲ φίλον του τοὺς κύβους
 Γρονθοκοπῶν τὴν τράπεζαν, καὶ μὲ πρησμένην μύτην,
 Ὁ Σπανδονῆς, τὴν πρέφαν του ἐκέρδιζε τὴν τρίτην,
 Ἐν ᾧ πανέκλαμπρά τινα τῆς νεολαίας μέλη
 Τὸν μύτον του ἐφόρτηνον μὲ εὐφυίας βέλη.

Εἰς δὲ τὰ παρακείμενα δωμάτια, ὀλβία,
 Ἐφιλονεῖκει τῶν δραχμῶν ἡ ἀριστοκρατία.
 Ὁ μᾶλλον πλούσιος ἐκεῖ ἐνέμετο τὸ γέρας

Νὰ θεωρῇ ὡς θετικά ! τὰ ψεύδη τῆς ἡμέρας.
 Εἰς τοῦτο τὸ πολιτικὸν συνέδριον δὲ εἶχον
 Τῆς γῆς τὰ ἔθνη ἴδιον καθένα Μετερνίχον !
 Ἐκεῖ στρατοὶ ἐσφάζοντο μὲ δυὼ ταμβάκου πρέζας,
 Καὶ φρούρια ἠλίσκοντο ἐπάνω εἰς τραπέζας,
 Ἐκεῖ μεγάλα σχέδια καθεῖς ἐκοιλοπόνει,
 Κ' ἐκεῖ διεμοιράζοντο βασιλεια καὶ θρόνοι.

Πλὴν δὲν συνέβαινε, (κ' εἰμὶ αὐτόπτης ἀληθείας)
 Ἐν εἶδος Ἀθηναϊκῆς ἐκεῖ φιλονεικίας·
 Διότι, δὲν ἀντήχησε κατὰ τοῦ ὑπουργείου
 Ποτὲ ἀντιπολίτευσις. Εἰς ἄνδρας ἐμπορίου
 Εἰν' ὅλως ἀδιάφορον ἐὰν καλῶς, ἢ φαύλως,
 Τὸ ὑπουργεῖον διοικεῖ ὁ Κώνστας ἢ ὁ Παῦλος,
 Ἀρχεῖ νὰ ᾔηται δίκαιος πρὸς πάντας ὁ Τελώνης,
 Καὶ ὁ Νομάρχης ἄξιός νὰ μὴ φανῇ ἀγχόνης.

Ἐρρόφα ὅλως εὐθυμος τὸ ποῦνσί του ὁ ἥρως·
 Ἐρρόφα, καὶ ἐκάπνιζεν· ἂν κ' ἦτο χαρακτηῖρος
 Σκληροῦ, ὅποτε ἐδίδε γρονθιαῖς, πλὴν ἐθεώρει
 Ἐκεῖ τοὺς ἀντιπάλους του ὡς ἄκαχός τις κόρη.
 Ἀλλ' ὁ διάβολος ποθῶν καὶ πάλιν νὰ ταραξῇ
 Τοὺς μόλις ἡσυχάσαντας, κατώρθωσε ν' ἀλλάξῃ
 Τοῦ παίζοντος κῦρ Σπανδονῇ τὴν τύχην, ὁ ὁποῖος
 Ἐγρονθοκόπει, ὕβριζε, καὶ ἔκραζεν ἀγρίως.
 Τῷ εἶπε δ' ὁ Μισέ-Μπατῆς, ὁ καὶ ἀντίπαλός του.
 — «Νὰ μὴν πολυφωνάζεσθαι ! κ' ἐκεῖ νὰ ἀπ' αὐτός του,
 Ὁ κῦρ Ζολότας ! ἔξερετεν, αὐτὸς ἐν χωρατεύει !
 Ἄν μᾶς θαρῶρέψῃ κούκλους, αἱ ! καθεῖς μας κινδυνεύει !»
 Ἀλλ' εἰς τὴν ἀστείότητα τοῦ Χίου, ὁ θυμώδης

Κὺρ Σπανδονῆς, ὁλοσχερῶς κατέστη θηριώδης,
 Καὶ νὰ ὑβρίζῃ ἤρξατο κ' αὐτόν, καὶ τὸν Ζολόταν.
 Τὰς ὕδρεις ὅταν ἤκουσεν ἐκεῖνος, καὶ ὁπόταν
 Γελῶντας τοὺς περὶ αὐτὸν προσεῖδεν, ἠγριώθη
 Ὡς μήκων ἐκοκκίνησεν, ὡς αἴλουρος ὠρρώθη,
 Καὶ ἐσφενδόνισε μ' ὀργὴν ἔς τοῦ Σπανδονῆ τὴν μύτην
 Τὸ κενωθὲν ποτήριον. Εἰς τὴν δασώδη Οἶτην
 Καθὼς ὁπόταν πληγυθῇ ὁ κάπρος ἀδεξίως
 Αἶρει κραυγὴν τρομακτικὴν, καὶ ἀντηχοῦν ἀγρίως
 Τὰ δάση καὶ αἱ φάραγγες, καὶ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ του
 Καθὼς μανιωδῶς ὀρμαῖ, μετὰ θυμοῦ τοιοῦτου
 Κ' ὁ Σπανδονῆς ἐφώρμησε πρὸς τὸν Ζολόταν· πάντες
 Νὰ τοὺς χωρίσουν ἔσπευσαν προθύμως ἐπεμβάντες·
 Ἄλλ' ὁ Κοψαύτης ἔλαβε τοῦ Σπανδονῆ τὸ μέρος,
 Καὶ ἤρξατο δεινὸς ἀγὼν· τοῦτο ἰδὼν ἐγκαίρως
 Εἰς ἐκ τῶν νέων, ἔλαβε τὸ μέρος τοῦ Ζολότα,
 Κ' ἐγένετο βαρύγδουπος ἡ πάλη· τὰ εἰκότα
 Ἐφώνουν πρὸς τοὺς ἀθλητάς πολλοὶ ἐκ τῶν γερόντων,
 Μακάριος πλὴν ὁ λαλῶν εἰς ὧτα ἀκουόντων.

Τὸ δὲ κακὸν ἐπηύξησε, διότι αἰφνιδίως
 Ἦλθ' ὁ Μηνᾶς, ὡς σύμμαχος τοῦ Σπανδονῆ ὁμοίως·
 Καὶ τότε πάντες ἔλαβον ἐν μέρος εἰς τὴν πάλην,
 Καὶ μάχην συνεχρότησαν γενναίαν καὶ μεγάλην.
 Ὡς ὄπλα δὲ τῆς προσβολῆς κ' ὑπερασπίσεώς των
 Οἱ μὲν τὰς ἔδρας ἔλαβον, οἱ δὲ πᾶν τὸ ἐμπρὸς τῶν
 Τυχὸν ἀγγεῖον, ἄλλοι δὲ καὶ τοῦ σφαιριστηρίου
 Τὰ πλῆκτρα, καὶ ἐμάχοντο μετὰ θυμοῦ ἀγρίου,
 Κ' ὑβρίζοντο ἀσθμαίνοντες, καὶ διακεκομμένως.
 Τὰς τρίχας τίλλων, καὶ σχεδὸν νεκρὸς κ' ἀπηλπισμένος
 Τὴν τρομερὰν καταστροφὴν ἰδὼν ὁ καφφεπώλης

Αὐτῆς τῆς λυκοταραχῆς, ἐζήτησε δι' ὅλης
 Τῆς ἐπιτηδειότητος νὰ φέρῃ τὴν εἰρήνην,
 Πλὴν ἤρκει λόγος τὴν σκληρὰν νὰ καταπάυσῃ μῆνιν;

Κατέφυγε, λοιπόν, καὶ αὐτὸς εἰς τέχνασμα ἀστεῖον
 Διὸ καὶ μ' ὅλον τὸ πιστὸν αὐτοῦ ἐπιτελεῖον
 — «Σεισμός! ἀνέκραξε, σεισμός! ὦ! σῶσε Παναγία!»
 Ὡς τοῦ σχολείου τὰ μικρὰ καὶ ἄτακτα παιδία
 Τὰ παίζοντα, καὶ κράζοντα ὅταν τυχὸν ἐλλείπη
 Ὁ τιμωρὸς διδάσκαλος, ἂν τις φωνάξῃ καὶ εἴπῃ
 — «Νά! φθάνει ὁ διδάσκαλος!» σιγῶσι καὶ εὐτακτοῦσι
 Τὸν λόγον τοῦτον τὸν φρικτὸν ὡς ἔφθασε ν' ἀκούσῃ
 Τῶν μαχομένων ἕκαστος, παρήτησε τὴν πάλην,
 Καὶ τοὺς βαθμοὺς ὑπερπηδῶν, τῆς λέσχης τὴν μεγάλην
 Κατέβη τότε κλίμακα, καὶ ἐν ῥιπῇ εὐρέθη
 Εἰς τὴν μεγάλην ἀγορὰν ὡς ἄνθρωπος ἐν μέθῃ.

Πρὶν εἰς τὴν λέσχην νὰ συμβῇ ἡ τερατώδης πάλη
 Εἰς τοῦ Ζολότα ἔγινε τὸν οἶκον σκηνὴ ἄλλη.
 Ἐν ᾧ ὁ ὑπηρέτης τοῦ ἐντὸς τοῦ μαγειρείου
 Τὸν κοῦκκον ἔψηγεν· καὶ ἐν ᾧ διὰ αὐτοσχεδίου
 Ποίσεως (καὶ ἡ ποίησις δὲν εἶναι εἰμὴ λόγων
 Ἐξαίρετος μαγειρικὴ) μὴ δεχομένης φόγον,
 Τὴν Σύρον ὕμνει, καὶ ὁμοῦ τὸ κυνηγέσιόν της,
 Καὶ ἔμοιρολόγει τὸ ψητὸν ὡς μήτηρ τὸ μικρὸν της,
 Περὰ ἐκεῖθεν ὁ Μηναῖς, καὶ ὁσφρανθεὶς τὴν κνίσσαν
 Κατὰ τοῦ ἀντιπάλου τοῦ φρικτὴν ἡσθάνθη λύσσαν.

Ἐμβάς, λοιπόν, ἀσφορητὶ σδύννει τὸ φῶς καὶ ἀρπάζει
 Τὸν ὀβελὸν μὲ τὸ ψητὸν... ὁ ὑπηρέτης κράζει.....
 Καὶ τρέχει καταπόδας τοῦ... ὁ δ' ἄρπαξ βλέπων ὅτι

Θὰ συλληφθῇ, κί' ὁ μάγειρος διόλου δὲν ὑπνώττει,
 Εἰσῆλθε μ' ἐν τοῦ πῆδημα εἰς τὴν Ἀστυνομίαν,
 Καὶ εἰς τὸν Ἀστυνόμον δοῦς τὸν ὁδελόν.—«ἀστείαν
 »Σᾶς φέρω δίκην, ἔκραξε, κ' ἐπικαλοῦμαι πᾶσαν
 »Τῶν νόμων τὴν ἐνέργειαν· δι' ἔριδα συμβᾶσαν,
 »Τέσσαρες πρῶτοι κυνηγοὶ φιλονεικοῦν ἀκόμη
 »Περὶ τῆς κυριότητος τοῦ κοῦρκου τούτου· νόμαί
 »Ἐὰν ἰσχύουν δίκαιαι, κ' ἔὰν δικαίαισύνῃ
 »Τὰς ἔριδας τῶν πολιτῶν ἀμερολήπτως κρίνῃ
 »Αὔριον τοῦτο θὰ φανῇ· κί' ὡς παρακαταθήκην
 »Ἀφίνω τοῦτο τὸ ψητόν.»—Εἶπε, κ' ἐλπίζων νίκην
 Ἐξῆλθε, καὶ πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς λέσχης διευθύνθη,
 Ὅπου καὶ μέρος ἔλαθε, κί' ὅπου δὲν κατησχύνθη.
 Ὁ ἀστυνόμος μὲ χαρὰν τὸν κοῦρκον ὑπασφράνθη,
 Καὶ εἰς τὸν στίμαχον κνισμὸν παράδοξον ἤσθάνθη·
 Καὶ ἐπειδὴ τοῦ δείπνου τοῦ συνήθους ἦτον ὥρα
 Ἀφ' οὗ τὸν ἔσεοκκάλισε.—«Κάνεις ἄς εἶπῃ τῶρα
 Ἐκραξε, τοὺς ὁδόντας τοῦ διὰ γραφίδος ξύων,
 Πῶς ὁ Θεὸς δὲν προνοεῖ καὶ ὑπὲρ τῶν στρουθίων·
 Οἱ τέσσαρες ἀντίζηλοι τὴν ἐπιόδυσαν, λίαν
 Πρωί, μετέβησαν φαιδρὸι εἰς τὴν Ἀστυνομίαν.
 Ὁ Ἀστυνόμος ἔβηξεν, ἐτκέσθη, καὶ τοῖς εἶπε·
 —«Εἶναι κακὴ πληγὴ, αὐταὶ τῶν ποντικῶν αἱ τρύπαι!
 »Νά! κύριοι! μετέβαλον καὶ τὸ κατάστημά μας
 »Εἰς κόσκινον, ἂν κ' ἡθικῶς εἶναι ἀγνὸς ἀδάμας!
 »Καὶ δὲν μοὶ κακοφαίνεται δι' ἄλλο, πάρεξ μόνον
 »Διότι, σμῆνος ποντικῶν, πρὸς ψυχικόν μου πόνον,
 »Χθὲς σύσωμον κατέφαγον τὸν κοῦρκόν σας. . . ἂν δμως
 »Θελήσητε νὰ μάθῃτε τίς ἐπ' αὐτοῦ ἐννόμως

»Πρέπει νὰ χαίρῃ κατοχὴν... διότι ἔχω ζήτην, ὅπως εἶπεν ὁ

»Περάσατε, παρακαλῶ, καμμίαν ὥραν ἄλλην

»Διὰ νὰ μᾶς φωτίσῃτε, καὶ νὰ ἐξετασθῇτε,

»Κ' ἐλπίζω καὶ οἱ τέσσαρες νὰ εὐχαριστηθῇτε.»

Ἀπὸ τοιούτων ποντικῶν ποῦ πάντοτε πεινῶσι

Τὰ ὀόντια, ἀναγνῶσται μου, Θεὸς νὰ σᾶς λουτρώσῃ!

Τρώγουν αὐτοὶ ἀδάμαντας, ἀργύριον, χρυσίον,

Καὶ οὔτε περιττώματος καὶ φαίνεται σημεῖον.

Ἄν ᾔῃαι πολυπράγμονες οἱ ἄνθρωποι συνήθως,

Εἶν' ἔτι πολυπράγμονες οἱ Ἕλληνες· τὸ πλῆθος

Ἀφίνει τὰς ιδίας του πολλάκις ἀσχολίας,

Καὶ χάνεται μὲ τῶν ἀργῶν τὰς ματαιολογίας·

«Τί γίνεται εἰς τὸ Περού; τί κάμνουν εἰς τὴν Κίαν;»

Πολλάκις ἐρωτᾷ, ἐν ᾧ ῥίγοι ἀπὸ τὴν πείναν.

Ὡς ἔγινε, λοιπόν, γνωστὴ καὶ ἅπασαν τὴν πόλιν

Τοῦ κούρκου ἡ ὑπόθεσις, ὃ εἰς ἐξήτει μ' ὄλην

Νὰ μάθῃ τὴν ἀκρίβειαν τὴν συμπλοκὴν εἰς Χροῦσα,

Κι' ἄλλος τῆς λέσχης τὴν σκηνὴν· ἡ δὲ διχονοοῦσα

Τῶν κουκκομάχων τετρακτὺς ὑπὸ τοῦς ὀφθαλμούς της·

Εἶχε πολλοὺς τοὺς φίλους της, πολλοὺς καὶ τοὺς ἐχθρούς της.

Καὶ διηρέθη ἅπασα ἡ πόλις παραχρῆμα

Εἰς δυὸ φατρίας φοβερὰς· οὐδ' ἐν καὶ μόνον βῆμα

Νὰ κάμῃς ἦτο δυνατόν χωρὶς νὰ ἀπαντήσῃς

Φιλονεικίας καὶ φωνάς, δαρμούς καὶ ἐξυθρίσεις.

Καὶ ἐπειδὴ τὰ κόμματα, πρὸς γνῶρισμα καὶ χρῶμα,

Καλοῦνται μ' ἐν τι ὄνομα, τῶν σκωπτικῶν τὸ στόμα

Κι' αὐτὰ ἐδάπτει· εὐφρῶς μὲ μειδιῶντα χεῖλῃ·

Καὶ Κοῦκχοι μὲν ἐκλήθησαν οἱ τοῦ Ζολότα φίλοι,

Οἱ δὲ περὶ τὸν Σπανδονῆν, Μηνᾶν, καὶ τὸν Κοψαύτην, Πα
 Ἐκλήθησαν Ἀντίκουχοι καὶ Κόρακες! τοσαύτην κοῦχος Πα
 Ὅρμην δ' εἰς τοῦτο ἐδίδξαν ὥστ' ἐν ῥίπῃ καὶ θία
 Εἰς ταύτας κατετάχθησαν γυναῖκες καὶ παιδιά.
 — «Τί εἶσαι;» — «Κοῦχος!» ἔλεγεν ὁ εἰς μὲ γαῦρον ἦθος,
 Καὶ ἀγερῶχος ἔφερε τὴν χεῖρα εἰς τὸ στήθος.
 — «Τί εἶσαι;» — «Εἶμ' Ἀντίκουχος καὶ Κόραξ.» ἔλεγε ἄλλος,
 Κυττάζων εἰς τῆς μύτης του τὴν ἄκραν· καὶ μεγάλως
 Τὸ κατ' ἀρχὰς ἐγέλασαν οἱ φρόνιμοι, καὶ εἶπον
 Ὅτι ἀπεκουκώθησαν ἀπλῶς διὰ τὸν τύπον·
 Ἡ δὲ ἕκαστος αὐτῶν ἐτάχθη ἐκὼν ἄκων
 Δι' ἀστείότητα μικρὰν ἐν μέσῳ τῶν Κοράκων.
 Πλὴν μετ' ὀλίγον ἔγινε σπουδαῖον τὸ γελοῖον!
 Τὰ στήθη δὲ ἐθέρμανε τῶν οὕω ἐναντίων
 Ἀνηλεὲς φανατισμός, κ' ἐγνώρισαν ὅτ' ἦσαν
 Ἐχθροὶ θρασεῖς καὶ ἄσπονδοι, μαχόμενοι μὲ λύσαν.

Τὰ πρὸ αὐτῶν δὲ κόμματα, κ' αἱ πρότερον φατρίαι
 Ἐσθέσθησαν ὥσπερ νυκτὸς γριφώδεις ὑπασίαι.
 — «Παρὰ Μοσχομαγγιτικὸν νὰ μ' εἶπουν, ἡ Ναπαῖον
 »Νὰ εἶμαι Κοῦχος προτιμῶ, ἢ Κόραξ τελευταῖον!»
 Ἐνθουσιώδεις ἔκραζον οἱ νέοι φατριάρχαι.
 ὦ! εἶθε! καὶ τῶν Ἀθηνῶν οἱ ἄμετροι σπουδάρχαι,
 Οἱ τρέχοντες νυχθημερὸν καὶ κρούοντες τὴν θύραν
 Τῶν ἐν Ἀθήναις Πρέσβεων νὰ εἶχον τόσῃν πεῖραν,
 Κ' εἶθε νὰ τοὺς ἐδλέπομεν πρὶν φθεῖρουν καὶ φθαρῶσι
 Εἰς Κούχους καὶ εἰς Κόρακας νὰ μεταμορφωθῶσι.

Τὰ πλάσματά της μάταια διέπλασεν ἡ φύσις,
 Κ' οἱ ἄνθρωποι ὡς μάταιοι ζητοῦν τὰς διακρίσεις,
 Διὸ κ' ἐφεῦρον τὰς στολάς, καὶ τὰ παράσημά των,

Καὶ χαίρονται ὡς πίθηκοι εἰς τὰ κωδωνιά των.
 Αἱ δύο πολυμήχανοι, λοιπόν, φατρίαι, ὅτε
 Καλῶς διωργανώθησαν, ἐζήτουν ποῖα τότε
 Νὰ λάβουν σύμβολα· διὸ κ' ἐλάλησ' ὁ Ζολότας
 Πρὸς τοὺς συνεδριάζοντας πιστοὺς του θιασώτας.

— ὦ ἄνδρες Κοῦκχοι ! εὐτυχὴς θὰ γίνῃ ἡ κοινωνία
 » Ἄν τοὺς καλοὺς ἐκ τῶν κακῶν γνωρίζῃ μὲ σημεῖα,
 » Κ' εἰς τοῦτο καταγίνονται πολλοὶ σπουδαῖοι φράγχοι
 » Ἄλλ' ὡς νὰ μᾶς φωτίσωσι, θαρρῶν ὅτ' εἶν' ἀνάγκη
 » Ἀπὸ τῶν ἀντιπάλων μας νὰ δύναται τὰ σμήνη,
 » Εὐκόλως τοὺς καλοὺς ἡμᾶς καθεὶς νὰ διακρίνῃ.
 » Εἶχεν εἰς τὰς σημαίας της τὸν ἀετὸν ἡ Ῥώμη,
 » Κ' ἔθνη πολλὰ τὸν ἔχουσιν ὡς σύμβολον ἀκόμη·
 » Τὴν τρυφερὰν περιστερὰν ἡ Σικυῶν· καὶ ἔχουν
 » Τὰ Κράτη τῆς Ἀμερικῆς τὸν Φοῖνικα· παρέχουν
 » Καλὸν παράδειγμα αὐτὰ ἔς ἡμᾶς, ἐὰν δὲν σφάλλω,
 » Τί κοῦκχος, καὶ τί ἀετός; πτηνὸν τὸ ἐν καὶ ἄλλο !
 » Καὶ ἐπειδὴ περὶ αὐτοῦ ὁ λόγος καὶ ἡ πάλῃ,
 » Τὸν κοῦκχον πρέπει ὁ καθεὶς ὡς σύμβολον νὰ βάλῃ
 » Κρατοῦντα δάφνης ἱερᾶς ἔς τὸ ῥάμπρος του κλωνίον
 » Ὡς τῆς μελλούσης δόξης μας πανέντιμον σημεῖον.»

Τὴν ἐπιούσαν ἔφερον μὲ σοβαρὸν τι ἦθος
 Τὸν κοῦκχον πάντες ἀργυροῦν, ἢ καὶ χρυσοῦν ἔς τὸ στῆθος,
 Καὶ αἱ γυναῖκες πρόφασιν εὐρήκαν νὰ ἀρπάσουν
 Ἐν περιπλὲν κόσμημα χωρὶς νὰ κοπιάσουν·
 Ἄλλ' εἶναι βεβαιότατον ὅτι ἐξ ὧων τούτων
 Σημαντικὸν ἐκέρδισαν οἱ χρυσοχόοι πλουτοῦν,
 Καὶ μετ' αὐτῶν (ὡς ἔλεγον αἱ κακαὶ γλῶσσαι) ἦτο
 Συμμέτοχος κί' ὁ ἥρως μας, κ' ἐπίσης ὠφελεῖτο.

Τὸν μυστικὸν ὡς ἔμαθον σκοπὸν τῶν ἀντιπάλων
 Οἱ Κόρακες, τὸν ζῆλόν των ἀνῆψαν ἔτι μᾶλλον,
 Καὶ ἐχορακοφόρεσαν πρὶν νὰ κουκχοφορήσουν
 Ἐκεῖνοι· ἂν δὲ πρότερον οἱ μὲν, τοὺς δὲ ἐρίσουν,
 Τὸ μῖσος ὡς πυρκαϊὰ ἐξέλαμψεν ἀγρία
 Μόλις τὰ διακριτικὰ ἐφάνησαν σημεῖα.

Κ' ἐν πρώτοις συνοικέσια συνομολογηθέντα
 Ἀμέσως διελύθησαν εἰς λήθην ἀφεθέντα,
 Καί τις μνηστὴ ἐκραύγασεν ἐνώπιον Κοράων·
 — «Μήπως θὰ μὲ νυμφεύσῃσι διὰ χωροφυλάκων;
 »Κούκκου θυγάτηρ! Κόραχα νὰ πάρω ἄνδρα!... πίνω
 »Καλῆτερον ἀρσενικόν!... καὶ θάνατον προκρίνω.»
 Καὶ Κόραξ δὲ περιδόξος ἀφήςας τὴν μνηστὴν του
 Διέσωσεν ὥσθι καλὸς ἱππότης τὴν τιμὴν του ...
 — «Βλαστὸς Κοράων! νὰ δεχθῶ μὲ ἦθος Παττατούκου
 »Εἰς τὸ πλευρόν μου, ἔλεγε, τὴν θυγατέρα Κούκκου!
 »Μὲ αἷσχος τὴν φατρίαν μου τοιοῦτον νὰ μολύνω!
 »ὦ! εἰς τὸν Ἀθῶ προτιμῶ καλόγηρος νὰ γίνω!
 »Καὶ τότε ποῦ, λοιπόν, τιμή, καὶ ποῦ φιλοτιμία;
 »Ἄν πράττωμεν ὅ,τι μισεῖ αὐτὴ ἡ κοινωνία;»

Τὸ πῦρ τοῦ πάθους ἤναψε καὶ κατὰ συμφερόντων
 Μεγαλητέρων· ἐπειδὴ εἰς τὸ ἐμπόριόν των
 Ἄν μέχρι τοῦδε ἅπαντες ἐθήρευον ὠφέλη,
 Ἐσχάτως ἔφθασαν ὁ εἰς τοῦ ἄλλου νὰ μὴ θέλῃ
 Εἰμὴ τὴν παντελεῖ φθοράν, τὴν προφανῆ ζημίαν·
 Πίστις εἰσέφρησε κακὴ εἰς τὴν κυκλοφορίαν·
 Καὶ καθ' ἐσπέραν ἕκαστος δὲν ἀπηρίθμει ποίας
 Ποσότητας ἐκέρδισεν, ἀλλὰ εἰς τὴν ζημίαν
 Τοὺς ἀντιπάλους ὥθησε, καὶ ἔπαυσ' ἡ μεγάλη

Τοῦ ἐμπορίου μηχανὴ νὰ σφύζῃ καὶ νὰ πάλλῃ.

— «Σιὸρ Ζολότα!» — «λέγετε!» — «Πωλεῖτε τὰς ζαχάρεις
 »Εἰς τὴν τιμὴν ποῦ εἵπομεν;» — «Ὡς ζῶον μὴ μὲ πάρῃς!
 »Κ' οἱ Κόρακες ἀπὸ ἐμὲ ποτὲ ἄς μὴν ἐλπίσουν
 »Νὰ φάγουν ζάχαριν· χωρὶς τὴν ζάχαριν ἄς ζήσουν!»
 — «Σιὸρ Σπανδονῆ!» — «Ὅρίσατε!» — «Μὴ τὸν καφφὲ πωλεῖτε
 »Ποῦ ἔχειτ' εἰς τὸ Τράνσιτο;» — «Σπυρὶ δὲν δίδω μήτε!
 »Κί' ἂν μείνῃ καὶ χωρὶς καφφὲ ὁ κοῦκκος εἰς τὰ δάση
 »Ἀπὸ τὸ μαχμουρλοῦχί του σιωπηλῶς ἄς σκάσῃ.»
 — «Σιὸρ Κοψαύτη!» — «Τί ζητεῖς;» — «Ζητῶ διὰ Λονδῖνο
 »Χιλίας λίρας!» — «Τρέξατε εἰς τὸν κύρ Κουκουδῖον!
 »Ἐκεῖνος ἔχει διὰ σᾶς· ἂν εἴσθε πλὴν πνιγμένος
 »Χίλια βρεχτοκούκκια σᾶς τὰ μετρῶ ἀσμένως.»
 Οἱ φατριάρχαι ἔπραττον τοιαῦτα, κ' ἐννοεῖται
 Ὅτι τὸ πλῆθος πάντοτε τοὺς ἀρχηγοὺς μιμεῖται·
 Καὶ ἐνεκρῶθ' ἡ ἀγορὰ εἰς κύκλους χωρισμένους,
 Ἄλλ' ἔχοντας ὁμόφρονas τοὺς συναλλαττομένους.

Παρατηρήθη ὅτι ἂν ἀρχίσῃ τις νὰ σφάλῃ,
 Σφάλλει συχνά· ἂν συμφορὰ ἐπέλθῃ τις μεγάλη,
 Μετ' ἄλλων συνεπέρχεται συνήθως· καὶ ἡ Σύρος,
 Ὅτις εἰς μέγαν πυρετὸν ὑπῆρχεν ὁλοκλήρως,
 Δημάρχου, τότε, ἐκλογὴν συνέπεσε νὰ ἔχῃ·
 Εἰς τὰς τοιαύτας ἐκλογὰς συνήθως ξύλον βρέχει,
 Καὶ κεφαλοσπασίματα, διότι ραβδοφόροι
 Φοιτῶσιν οἱ τῶν ὁπαδῶν συνήθως δορυφόροι.

Εἰς ἄλλους δήμους σπουδαρχῶν ἀτίθασσος ἀγέλη
 Μανιωδῶς παλαίουσα τὴν Δημοαρχειάν θέλει,
 Διότι εἶναι ἡ ἀρχὴ σατραπισμοῦ αἰτία,

Καὶ ὁ προϋπολογισμὸς μικρὰ Καλιφορνία,
Καὶ δι' αὐτὴν συμβαίνουσι μὴγύσεις καὶ κλητεύσεις,
Καὶ ἐνεργοῦνται δι' αὐτὴν δαρμοί, καλπονοθεύσεις·
Ἐκεῖ πλὴν δαπανώμενος διὰ νοὺς φρονίμου
Ἵπάρχει κακοστόμαχος ὁ ὁδολὸς τοῦ Δήμου. (6)

Ἄλλ' εἶδ' αὐτὴ ἡ ἐκλογὴ τὰ πνεύματα εἰς στάσιν·
Οἱ Κοῦκχοι καὶ οἱ Κόρακες μετέβαλον τὴν φάσιν
Αὐτῆς τῆς παραγωγικῆς καὶ φιλησύχου νήσου,
Καὶ ὤθησαν τὴν δόξαν τῆς ἑς τὰ χεῖλη τῆς ἀδύσου.
Τοὺς τρεῖς ὑποψηφίους τῆς ἐκάστη τῶν μερίδων
Ἐστήριζε δι' ἀπειλῶν καὶ δι' ἐφημερίδων,
Καὶ τοῦ Νομάρχου ἔφερε τὸν νοῦν εἰς ἀπορίαν
Πῶς νὰ δαμάσῃ τὴν μωρὰν αὐτὴν φιλοδοξίαν·
Διὰ παντὸς ἐξ Ἀθηνῶν ταχυδρομείου, νέα
Ἐλάμβανε συστατικά, γελοῖα, ἢ σπουδαῖα,
Διότι κ' οἱ τῶν Ἀθηνῶν ἐλάμβανον φαγάδες·
Ἐκ Σύρου αὐγοτάριχα, πιστάκια, χουρμάδες·
Ἄλλ' ὁ Νομάρχης, μὴ τολμῶν νὰ πράξῃ ἴσως ἄλλως,
Εἰς τὰ ἡμιεπίσημα ἐπρόσεχε μεγάλως.

Ἀνέτειλε τῆς ἐκλογῆς ἡ κρίσιμος ἡμέρα,
Καθ' ἣν καὶ ἡ ἀπάθεια ὀργᾷ αὐθαδεστέρα,
Κ' οἱ ψηφοφόροι ἔτρεχον πρὸς τὸν ναὸν μὲ ζῆλον,
Τινὲς μὲν μετὰ μαχαιρῶν ῥοπάλων τε καὶ ξύλων,
Τινὲς δὲ ὅπλα ἔχοντες φονεύοντα τοὺς νόμους
Συκοφαντῶν σοφίσματα· κ' εἰς ὅλους μὲν τοὺς δρόμους
Τῆς πόλεως, τὰ ἐχθρικὰ συνηπαντῶντο στίφη
Χωρὶς νὰ σείσουν ῥοπάλα, χωρὶς νὰ σύρουν ξίφη,
Ἄλλ' ἀγριοκυττάζοντο ἀμοιβηδόν, καὶ ἦσαν
Ὡς δύο λύκοι ἔτοιμοι νὰ φαγωθοῦν μὲ λύσαν.

Κ' οἱ Κοῦκχοι μὲν ὡς ἔχοντες τὴν τάξιν τῶν πλουσίων
 Ἐπαίροντο εἰς τὴν ἰσχὺν ἣν ἔχει τὸ χρυσίον,
 Κ' εἰς τοὺς γενναίους φίλους των, οὓς εἰς Ἀθήνας εἶχον·
 Οἱ Κόρακες δὲ πρόφανώς τῶν Κούκχων ὑπερεῖχον,
 Διότι πρὸς τὸν ὅμιλον πολλῶν ἀνδρῶν εὐπόρων,
 Πολλῶν πλουσίων ναυπηγῶν, πολλῶν μικροεμπόρων,
 Προθύμως συμπαρέλαβον τοὺς μ' ὀργυιαίας πλάτας,
 Καὶ σιθαροὺς βραχίονας τῆς Σύρου κωπηλάτας·
 Νὰ πνεύσουν πάντες ἤθελον εἰς τοὺς ἐχθροὺς των φρίκην,
 Κ' ἐκαραδόχουν τρέμοντες τὴν διὰ ψήρων νίκην.

Μετ' ἐπεισόδια πολλά, θερμὰς φιλονεικίας,
 Μετὰ τὸ τέλος τῆς μακρᾶς αὐτῆς ψηφοφορίας,
 Ἡ κάλπη μὲ παράταξιν καὶ προσοχὴν ἡγοίχθη,
 Καὶ ἡ φατρία νικητῆς τῶν Κούκχων ἀνεδείχθη·
 Ὡχρίασαν τὰ πρόσωπα τῶν δυστυχῶν Κοράκων
 Εἰς τὸ τοιοῦτον ἄκουσμα· ἐνόμισαν εἰς λάκκον
 Ὅτι ἐτάφη σύσσωμος ἡ ζωὴ τῶν φατρία·
 Ἀλλ' ὡς συνῆλθον ἔκραζαν συμφώνως· — «Προδοσία!
 »Εκδίκησις!» καὶ ὤρμησαν τὰ πρακτικὰ νὰ σχίσουν,
 Πλὴν ταῦτα διεσώθησαν χωρὶς νὰ τὰ ἐγγίσουν.
 Κατὰ τῶν Κούκχων ἔπειτα ἐξώρμησαν, καὶ τότε
 Φρικτὴ βοή καὶ ἀλαλαγμοὶ ἠγέρθη· — «Πατριῶται!
 »Εφώναζεν ὁ Σπανθονῆς, καὶ ὁ Μηνᾶς, κτυπᾶτε!
 »Κάτω τοιαύτη ἐκλογή!» καὶ ὡς βροντομουχᾶται
 Ἀγριωμένος βοῦδαλος, ἐκραύγαζεν ἀφρίζων
 Ὁ κύρ Κοψαύτης τὴν στεῖρραν κορόνην του γυρίζων.

Παντοῦ γρονθοκοπήματα, παντοῦ ὀργὴ καὶ μῖσος,
 Παντοῦ φρικώδεις ῥαβδισμοί, καὶ ἐπικίνδυν' ἴσως·
 Ἐδῶ τινὲς ὅπως σωθοῦν κατέφευγον εἰς οἶκον·

Ἐκεῖ οἱ διωκόμενοι τοὺς νικητὰς ἐνίκων

Καθεὶς τοὺς ἀντιπάλους του νὰ ρίψη ἀμιλλᾷται

Ἀνδραγαθίας ἔκαμον πολλὰς οἱ κωπηλάται,

Οἱ ναυπηγοὶ δὲ χάλαζαν κατέρπερον κονδύλων

Ὡς κτύπους σφύρας ἰσχυρᾶς ἐπὶ μεγάλων ἤλων·

Πολλοὶ τοὺς πῖλους ἄφησαν ᾽ς τῆς μάχης τὸ πεδῖον,

Ἡ καὶ ὁ πῖλος ἄφησε τὸ συντριβὲν κρανίον.

Ἵπῃρὲς αὐτὴ ἡ συμπλοκὴ ᾽ς τοὺς Κούρκους ὀλεθρία·

Κ' ἡ δύναμις ἀν' ἔτρεξεν εὐθὺς ἡ δημοσία,

Οὐχ ἤττον ἔπαθον πολλοί· ἰδίως τοῦ Ζολότα

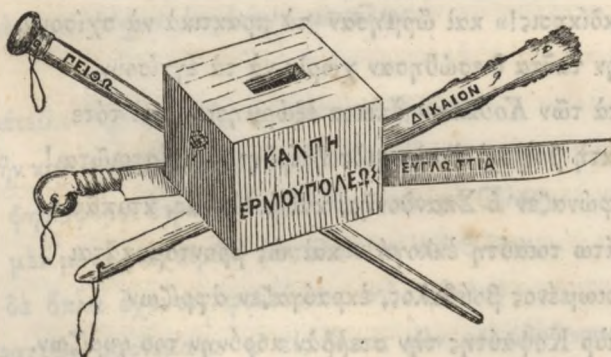
Αἱ χεῖρες ἐπληγώθησαν κ' ὀλίγον τι τὰ νῶτα·

Ἐκ δὲ τῶν ἀντιπάλων του τὸ μέγα μόνον κῆτος

Ζημίας τινὰς ἔπαθε, τοῦ Σπανδονῆ ὁ μύτος·

Καὶ οὕτως ἐτελείωσε κ' ἡ ἐκλογὴ, ὥς πᾶσα

Ἐπὶ τοῦ Κόσμου ἐκλογὴ, κομματικῶς συμβᾶσα.

Γ.

Στιχ. 745.

Εἶχε πρὸ δέκα ἡμερῶν ἀπὸ Λονδίνου φθάσει
 Ἰστιοφόρον Ἀγγλικὸν σκοπεῦον νὰ περάσῃ
 Εἰς Μῆλον, καὶ μυλόπετρας ἐκεῖθεν νὰ ζητήσῃ,
 Ἐν Σύρῳ νότος πλὴν σφοδρὸς τὸ εἶχε φυλαχίσει.
 Πλοίαρχος Κούχ ὀνόματι (*) διψᾷ τὴν ὀλκάδα,
 Τρεῖς καθ' ἐκάστην ψιαλῶν ἐρρόφα δωδεκάδα,
 Καὶ βράντ καὶ ρούμ, ὥστ' ἤναπτον καὶ πρόσωπον καὶ ὄμμα,
 Καὶ τοῦ βρασμένου ἀσταχοῦ ἐλάμβανον τὸ χρῶμα.

Συνέβη δέ, ἀπὸ κακῆς διαδόλου συνεργείας,
 Εἰς καφφενεῖον νὰ ἐμβῇ ἔμπρὸς τῆς Δημαρχίας,
 Κ' ἐκεῖ ἀφ' οὗ ἐρρόφησε τὸν Τίγριν καὶ Εὐφράτην
 Εἰς οἶνον καὶ εἰς πνεύματα, νὰ φθάσῃ τὴν ὑπάτην
 Βαθμίδα τῆς οἰνοχαροῦς μακαριότητός του.
 Τὴν χάραν τοῦ ἐστῆριξε ἔς τὸν πῆχυν τῆς χειρός του,
 Καὶ μ' ὄμματα ἡμίκλειστα ἐρρόγγχαζεν ὡς λέων,
 Τρυγίαν, καὶ οἰνόπνευμα καὶ ζύθον ἀποπνέων.
 Ἐν ᾧ ὡς βᾶκχος ὕπνωττεν ἐντὸς τοῦ καφφενείου,
 Οἱ Κοῦχκοι συνηθροίσθησαν ἔμπρὸς τοῦ Δημαρχείου
 Αἰτοῦντες δι' ἀναφορᾶς σφοδρᾶς καὶ ἐπισήμου,

(*) Τὸ Ἀγγλικὸν ὄνομα Cook προφέρεται Κούχ.

Μὲ ἑκατὸν ὑπογραφάς, κ' εἰς φύλλα χαρτοσήμου,
 Ν' ἀποδοθῇ τὸ δίκαιον, καὶ οἱ ἀντίπαλοί των
 Νὰ παύσωσιν ὑβρίζοντες· ἐκραύγαζον δ' οὐχ ἦττον,
 Ἄφ' οὗ διὰ τῶν βραδισμῶν ἐκείνων τῶν ἐσχάτων
 Ὡς ἡ κοιλία μαλακὰ ἦσαν τὰ κόκκαλά των,
 Ἰκάνοποίησις τρανὴ νὰ τοῖς δοθῇ καὶ πλήρης·
 Ὁ τότε Δήμαρχος, ἀνὴρ ἀστείος καὶ θυμήρης
 Ἐδέχθη τὴν ἀναφοράν γελῶν, ἀλλ' εἶπε πρῶτον
 Ὅτι μικρὰ ὑπόθεσις μεγάλον κάμνει κρότον,
 Καὶ ὅτι συμφερώτερον θὰ ἦτον εἰς τὴν πόλιν
 Ἄν περιέσπα ἄλλο τι τὴν προσοχὴν τοῦ ὄλην.

Ἄλλ' ἀρχικοῦχός τις παρὼν καὶ δημοκράτης λίαν,
 Πωγωνοφόρος, ἔκραξεν ἀμέσως μ' εὐτολμίαν·
 — «Καὶ διατὶ, λοιπὸν, ἡμεῖς σ' ἐδώκαμεν τὰς ψήφους,
 «Καὶ Δήμαρχον σ' ἐκάμαμεν; ἵνα λαλῇς μεθ' ὕφους
 »Τυραννικοῦ; ἂν τὸν λαὸν περιφρονῇς, ἂν πίνων
 »Τοὺς δραχμικοὺς ἰδρωτάς του, ἀρνεῖσαι εἰς ἐκεῖνον
 »Αὐτὴν τὴν ἐπιούσιον Δικαιοσύνην, τότε
 «Τὰ μέτρα μας θὰ λάβωμεν κ' ἡμεῖς οἱ Πατριῶται·
 «Οἱ ἐνδοξοὶ μας πρόγονοι...» — «Πλὴν, κύριε, συγχώρει...
 (Ἵπέλαθεν ὁ Δήμαρχος, ὅστις σχεδὸν ἠπόρει
 Τί νὰ εἰπῇ)· ἐξήλθετε θαρρῶ τοῦ προκειμένου!...»
 — «Διόλου δὲν ἐξήλθομεν! μετ' ἧθους ὠργισμένου
 Ἄνεκραξαν πεντήκοντα θρασεῖς ῥοπαλοφόροι
 »Διόλου δὲν ἐξήλθομεν!... μᾶς ἔπνιξαν οἱ φόροι!
 »Ὡς καὶ διὰ τὸν ἥλιον, καὶ διὰ τὴν σελήνην
 «Πληρόνομεν! κ' ἀρνεῖσθε καὶ μικρὰν δικαιοσύνην!
 »Κάτω τοιοῦτος Δήμαρχος! — «Ναί! κάτω οἱ προδόται
 »Τοῦ ἔθνους! ἀνεβόησεν ὁ Δημοκράτης τότε.

Καὶ ὡς διὰ ἤλεκτρισμοῦ τὸ πλῆθος ἐκλονήθη,
 Ὡς κεραυνὸς ἐδρόντησε, πεντήκοντα δὲ λίθοι
 Τοῦ Δημαρχεῖου ἔθραυσαν συγχρόνως τὰς βέλους·
 Τοιοῦτον πρόδρομον κακὸν, κακοῦ προβλέπων τέλους
 Ὁ Δήμαρχος, ἀπὸ μικροῦ ἐξώστου, πρὸς τὸ πλῆθος
 Ἐλεξε τάδε, σοβαρῶς, μὲ Περικλέους ἦθος.

— « Ἀγαπητοί, εἰρηνικοί, καὶ φίλοι συμπολίται !
 » Καὶ μ' εἶπον, καὶ ἀνέγνωσα, κ' ἤξεύρω τί ζητεῖτε·
 » Επεύχομαι δ' ὡς κοινωνὸς πατρίδος ἐλευθέρας,
 » Καὶ ἡ υπόθεσις αὐτὴ νὰ λάβῃ ἔν τι πέρας,
 » Καὶ πέρας ἐπιθυμητόν· (Ἐδῶ χειροκροτήσεις
 » Διέκοψαν τὸν ῥήτορα)· ἀλλ' ἔχομεν καὶ ῥήσεις
 » Τῶν νόμων, αἵτινες τὸ πᾶν ἰσχύουν, κ' εἶν' ὁ φάρος
 » Παντὸς Δημάρχου πλέοντος εἰς σκότις· ἂν τὸ θάρος
 » Τὸν καταβάλῃ τῆς ἀρχῆς, ἢ ἂν νωθρῶς ὑπνώττῃ,
 » Τοῦ σκάρους πρίν, θέλει θραυσθῇ ἡ κεφαλὴ τοῦ πρώτου
 » Ἐπὶ σκοπέλων προσταγῆς ὑπουργικῆς μὲ λύσσα.»
 (Ἐδῶ τινὲς ἐγέλασαν ... καὶ οἱ εἰδότες ἦσαν
 Τί ἔπαθ' ἡ δημοτικὴ ἡμῶν νομοθεσία
 Ἀπὸ τῶν ὑπαλλήλων μας τὰ ἔμπειρα κρανία.)

« Τώρα σπουδαῖον ζήτημα γεννᾶται ἐν τῇ πόλει
 » Ἦν διὰ τὸ φιλήσυχον θαυμάζ' ἡ Ἑλλὰς ὅλη,
 » Καὶ ἔρχεσθε, ὡς ἤρχοντο (ἃς ἔχω τὴν συγγνώμην)
 » Ὁ ὄχλος ὁ ἀκέφαλος εἰς τὴν ἀρχαίαν Ῥώμην·
 » Ἀγαπητοί, εἰρηνικοί, καὶ φίλοι συμπολίται !
 » Ὁ νόμος ὁ Δημοτικὸς ἰσχύων δὲν πατεῖται
 » Εἶναι αὐτὸς ἡ ἄγκυρα ἐπὶ στεῖροῦ ἐδάφους
 » Τοῦ συνταγματικοῦ ἡμῶν καὶ ἀραγμένου σκάρους·
 » Λοιπὸν, συμφώνως μὲ αὐτὸν κ' ἐγὼ θὰ ἐνεργήσω

»Μὴ θέλων νὰ παρεκτραπῶ, ἢ νὰ παρανομήσω.
 »Τὸν νόμον ἐξεφύλλισα, καὶ μ' ἀπορίαν εἶδον
 »Ὅτι ἐντὸς τῶν ἑκατὸν καὶ τόσων τοῦ σελίδων
 »Δὲν ἀναφέρει οὐδὲ γρῦ περὶ τῶν Κούκκων ! ποία
 »Τοῦ νομοθέτου δι' αὐτὸ ἡ ἀπρονοησία !
 »Ἀφοῦ δὲ γρῦ περὶ αὐτῶν δὲν λέγει, ἐννοεῖται,
 »Ὅτι κ' ἐγὼ νὰ πράξω γρῦ δὲν δύναμαι, καὶ μήτε
 »Ὑπάρχει θέλησις κακῇ, μηδ' ἄλλη τις αἰτία,
 »Σ τὰς πράξεις μου εἰν' ἡ σιγὴ τοῦ νόμου ἐναντία.»

»Ὅθεν εἰρήνην εὐχομαι εἰς ἅπασαν τὴν Σύρον !
 »Τὸ γεῦμα ἐπλησίασε ! καὶ μὲ ὀγκώδη λῆρον
 »Δὲν θέλω τοὺς γενναίους σας στομάχους νὰ κορέσω·
 »Σ τοὺς οἴκους σας ἀπέλθετε ! μόλις δὲ φθάσετ' ἔσω
 »Ταῖς κούκκισσαις φιλήσατε μ' ἐρωτικὴν μανίαν !
 »Ἐχ' ἡ πατρίς στρατιωτῶν μεγίστην τῶρα χρεῖαν
 »Διὰ τὴν ἄμετρον πληθὺν ὑποστρατήγων κ' ἄλλων
 »Ταγματαρχῶν, καὶ λοχαγῶν, μικρῶν τε καὶ μεγάλων,
 »Ἀνάγκη πᾶσα ὡς θερμοὶ, καὶ σφόδρα Πατριῶται,
 »Οἱ Κοῦκκοι κἂν νὰ μείνωσι τοῦ Κράτους στρατιῶται.»

»Ἀλλ' ὁ καλὸς πολιτικὸς ὁπόταν τι ἀρνῆται
 »Πρέπει νὰ συμβουλευῇ κἂν· λοιπὸν, ὦ Συμπολῖται !
 »Θέλει τὸ πᾶν ὁμαλυνθῇ, θαρρῶ ὡς ἐκ τῆς πείρας,
 »Ἄν 'ς τοῦ Εἰρηνοδίκου μας ἀνατεθῇ τὰς χεῖρας·
 »Ἐριδες, ὕβρεις, ξυλισμοὶ, ἄνευ τινος κινδύνου,
 »Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα ὑπάγονται ἐκεῖνου.
 »Σ αὐτὸν, λοιπὸν, προστρέξατε, καὶ ἂν αὐτὸς δὲν φθάσῃ
 »Εἰν' ὁ Εἰσαγγελεὺς ἐδῶ, ἐκεῖνος νὰ διχάσῃ
 »Ὡς καὶ τὴν τρίχα δύναται μὲ νομικὰς ψαλίδας·
 »Εἰς τούτους ἃς στηρίωμεν πάσας μας τὰς ἐλπίδας !

»Περαίνων δὲ ὁμολογῶ μ' ἐνθουσιώδη χεῖλη
 »Ὅτ' εἶναι ἱερὰ ἡ γῆ, ὅπου πατοῦμεν φίλοι!
 »Ποτέ! ποτέ! ναὶ, ἀδελφοί! ποτέ μὴ λησμονῆτε
 »Τοῦ Φερεκύδου τοῦ σοφοῦ ὅτ' εἰσθε συμπολῖται!
 »Ἐκείνος ἂν διὰ πολλὴν σοφίαν ἐδοξάσθη,
 »Πλὴν διὰ τὴν ὑπομονὴν οὐχ ἤττον ἐθαυμάσθη,
 »Καὶ ἔδλεπε τὰ μέλη του οὐδὲ τὸ στόμ' ἀνοίγων
 »Νὰ γίνωνται βορὰ φθειρῶν ὀλίγον κατ' ὀλίγον.
 »Αὐτὸν, λοιπὸν, μιμούμενοι (δὲν λέγω ἐννοεῖται
 »Νὰ φθειριάζωμεν κ' ἡμεῖς) καλοὶ μου συμπολῖται!
 »Ὅς ἔχωμεν ὑπομονὴν, καὶ σέβας εἰς τὸν νόμον,
 »Καὶ πίστιν εἰς τοὺς ἄρχοντας, καὶ τρέχομεν εἰς δρόμον
 Δι' οὗ συντόμως φθάνει τις εἰς τὴν ἀθανασίαν
 »Γενόμενος παράδειγμα πρὸς μνήμην αἰωνίαν.»

«Εἶπε· ἀλλ' ἔτι ἵστατο ὁ λόγος εἰς τὰ χεῖλη,
 »Κ' ἤχητε κρότος μηχανῆς χειρῶν· οἱ δὲ ὀργίλοι
 Τὸ πρὶν, ἐφώνουν χαίροντες καὶ μὲ κραυγὰς ἀγρίας·
 —«Ζήτω, ὁ μέγας Δῆμαρχος τοιαύτης Δημαρχίας!
 »Ζήτω, ὁ ῥήτωρ! ὁ λαμπρὸς τοῦ ἔθνους μαργαρίτης!
 »Ζήτω, ὁ ἀδιάφθορος κ' ἐνάρετος πολίτης!»
 Καὶ κράζοντες τοὺς πῖλους των ἐπέτων πρὸς τὰ ὕψη.
 Τοιοῦτος εἶναι ὁ λαὸς! ἂν ἀπειλῇ νὰ ῥίψῃ
 Ὑψώνει αἶφνης, καὶ ἐν ᾧ σὲ ἀπαθανατίζει
 Σὲ ῥίπτει κατακέφαλα καὶ σὲ προπηλακίζει.
 —«Ὁ Δῆμαρχός μας ὁμιλεῖ ὡς ἄγγελος! εἰπέ τις
 Ὅπωροπώλου ζωηρὸς κ' ἀστεῖος ὑπηρέτης·
 —«Λαλεῖ ὡς ἂν Χρυσόστομος!» εἶπ' ἄλλος φέρων ῥάσαν·
 —«Εγὼ δι' ὅσ' ἀράδασε δὲν δίδω ἓνα πρᾶσον!»
 Εἶπεν εἰς λογιώτατος κρατῶν εἰς τὸ πλευρόν του
 Τὸν θησαυρὸν τῶν γνώσεων, τὸ Μέγα λεξιλόν του!

— «Κ' ἐγὼ θαρρῶ, προσέθηκε κολλυβιστής τις γέρων,
 » Πῶς μᾶς τὴν ἔπαιξε κακὴν ὁ Δήμαρχος! συμφέρον
 » Δὲν ἔχω· πλὴν δὲν ἐννοῶ πῶς νόμος περὶ Δήμων
 » Ἐρανισθεῖς ὑπὸ ἀνδρῶν τοσοῦτον διασήμεν
 » Διὰ τοὺς Κούκχους νὰ σιγᾷ.— «Καλὰ δ' αὖ τοῦ τὸ εἶπα!
 » Καὶ νὰ ἐμβῇ τὸν ἔκαμα ὡς ὄφεις εἰς τὴν τρύπα!
 (Κομπάζων ἔκραξ' ὁ θρασὺς γνωστός μας Δημοκράτης).
 » Ἐν ᾧ ἡ πόλις τοὺς γεννᾷ μὲ τὰ ἐντόσθιά της,
 » Αὐτοὶ οἱ Δήμαρχοι θαρρόυν ὅτ' εἰν' ἡλίου δίσκοι,
 » Κι' ἂν τοὺς ἀφήσῃς γίνονται αὐθάδεις τυραννίσκοι! »

Τοιοῦτος τῶν ἐπικριτῶν πολλάκις εἶν' ὁ λῆρος!
 Χώραν δ' ἐλάμβανε σκηνὴ ἄλλοίου χαρακτῆρος
 Εἰς τὸ ἐκεῖ ἀπέναντι γνωστόν μας καρφενεῖον
 Ὅπου ὁ Ἄγγλος πλοίαρχος κατέχευτο μεθύων.

Διὰ τοῦ κρότου τοῦ φρικτοῦ ἐξύπνισε πηδῆσας
 Ὁ ἀδελφὸς ἐν Σιληνῷ κ' ὁ Κούκ· ἀλλ' ἐξυπνίσας,
 Μόλις διέφερ' ὁ πτωχὸς τῆς πρώην θέσεώς του·
 Αἱ μῆνιγγές του ἔπαλλον, καὶ ὁ ἐγκέφαλός του
 Βεδαρημένος, καὶ ὥσει μολύβδινος, κἀνένα
 Δὲν εἶχε τότε στοχασμόν· μὲ ὄμματα πρησμένα,
 Καὶ κόκκινα, ἐκύτταζε, χωρὶς νὰ διακρίνῃ·
 Εἶχε πνοὴν φλογιστικὴν, φωνήν . . . (πλὴν δὲν ἀφίνει
 Φωνὴν ὁ συστηματικὸς ποτὲ κρασοπατέρας!)
 Ἦτο κτηναλογάνθρωπος! καὶ νέου εἵδους τέρας.

Ἀκούσας μόλις ἐγερθεῖς, βοὴν, φωνάς, καὶ κρότον,
 Ἐνόμισεν ὅτι βορρᾶς παλαίει μὲ τὸν νότον,
 Καὶ πλέοντα τὸν ἀπειλεῖ τὸ ἀφρισμένον κύμα·
 — «Godamn!» φωνάζει βραγχωδῶς, καὶ κάμνει ἓνα βῆμα.

Ἀλλὰ σφαλὼν, ὡς ἔσφαλλε μετὰ πολλὰς συνήθως
 Σπονδὰς εἰς τὸν Διόνυσον, πίπτει βαρὺς ὡς λίθος,
 Κ' εἰς τράπεζαν μαρμαρίνον τὴν κεφαλὴν του κρούει·
 Τὸ αἷμα ῥέει ἄφθονον τὸ πρόσωπόν του λούει,
 Αὐτὸς δὲ μένει ἄφωνος καὶ ἀναίσθητος ὁ τάλας·
 Καὶ βοηθείας πάραυτα τῷ ἔκαμον μεγάλας,
 Πλὴν, εἴτε διὰ τὴν πληγὴν, καὶ τὴν αἰμορραγίαν,
 Εἴτε διὰ τὴν βάχχειον αὐτοῦ καρηβαρίαν,
 Ἀναισθητῶν διέμενε. Φιλάνθρωπον καθήκον
 Ἐπέτατ' ἵνα τακτικῶς νοσηλευθῇ κατ' οἶκον·
 Διὸ καὶ θέσαντες αὐτὸν ἐπὶ τινος φορέϊου,
 Διὰ τριῶν Σπαρτιατῶν (μὴ ἀπὸ Πausανίου
 Καταγομένων) μὲ σπουδὴν τὸν πέμπουν θερμοτάτην
 Εἰς ἕνα, ἀπὸ τοὺς πολλοὺς τῆς Σύρου, Ἴπποκράτην.

Τὸν πληγωθέντα πλοίαρχον ἐν ᾧ οἱ ἀχθοφόροι
 Μετέφερον φωνάζοντες τὸ « βάρδα! » καὶ ἠπύρει
 Εἰς τὸ τοιοῦτον θέαμα τὸ πυκνωμένον πλῆθος,
 Μὲ τὸ τραχὺ καὶ σοδαρὸν Βρεττανικὸν τοῦ ἥθους
 Κατέβαιν' εἰς τὴν θάλασσαν ὅπως ἀναχωρήσῃ
 Ὁ λόρδος Γούλφ. Εἶχεν αὐτὸς πρὸ ἑξ ὥρων τιμῆσαι
 Διὰ τῆς παρουσίας του τὴν νῆσον, καὶ ἐχώρει
 Πρὸς ἥλιον θερμότερον, ὥσάν πρὸς γάμον κόρη·
 Τὰς ὀμιγλῶδεις ἄφησεν ἀκτὰς τῆς Ἀλβιόνας,
 Καὶ πρὸς τὴν Ἑω ἔπλεεν ἀκάματος καὶ μόνος·
 Ἐπόθει πάντα νὰ ἰδῇ, νὰ ἐννοήσῃ πάντα,
 Καὶ μὲ τῶν ταξειδίων του τὰ μυθικὰ συμβάντα
 Τῶν φίλων του τὰς ἀκοὰς νὰ τέρπῃ ἐπιστρέφων
 Κατὰ τὰ ἐπιδόρπια. Τὸ χρῶμα τῶν συννέφων,
 Ὁ καθαρὸς μᾶς οὐρανὸς, αἱ αὔραι καὶ τὰ ὄρη
 Τὸν ἔβαλον εἰς ἔκστασιν· τὰ πάντα ἐθεώρει

Μαγευτικά, καὶ μὲ αὐτὴν τὴν λάθρον ἀπληστίαν

Ἦτις εἰς τὰ ταξείδια κεντᾷ τὴν φαντασίαν.

Ἄλλ' ὁ Πατρίκιος αὐτὸς δὲν ἔτρεφεν ἰδέας

Τοσοῦτον φιλελληνικάς· ἀκούων φρικαλέας

Καταγγελίας, ἂν ποτὲ συνέπιπτεν ὁ λόγος

Περὶ Ἑλλάδος, καὶ φρονῶν ὅτι τὰ πάντα ψόγος,

Ἔλεγεν.—«ὅτι ἔσφαλε κ' ὁ Κάνιγγ πρὸς τιμὴν του,

» Ἀκούσας τὴν καρδίαν του, κ' οὐχὶ τὴν κεφαλὴν του,

» Ὅτε τὴν ἐλευθέρωσιν συνέλαβε τῆς χώρας

» Ἐξ ἧς τὰ ἔθνη ἔδρεψαν πολιτισμοῦ δώπωρας.»

Εἶχεν ὁ Γούλφ ἀπόφασιν νὰ περιέλθῃ τόπους

Ἀγρίους· θεωρῶν, λοιπὸν, κ' ἡμᾶς ἀγριανθρώπους

Μᾶς ἐπροτίμησεν· ἐντὸς τῶν δύο θυλακίων

Πάντοτε ζεῦγος ἔφερεν ὠραίων πιστολιῶν,

Σμίλῃν τινα μικράν, δι' ἧς εὐκόλως νὰ χαράσῃ

Τὸ ὄνομά του εἰς ναοὺς, εἰς σπήλαια, καὶ δάση,

Καὶ σφύραν, ὅπως δι' αὐτῆς ἐκκόπῃ μετὰ πείρας

Τῶν ἀγαλμάτων τὸν λαιμὸν, τὴν ρῖνα, ἢ τὰς χεῖρας. (7)

Τοιοῦτον ἔργον εὐγενές, τὸ αἶσθημα ἐμφαῖνον,

Καὶ τοῦ καλοῦ τὸν ἔρωτα, τὸ πράττουν ἐκ τῶν ξένων

Πρὸς τὰ καλλιτεχνήματα τὰ ἐμποιοῦντα σέβας

Οἱ τοῦ Ἑλγίνου ἔχοντες τὸ αἷμα εἰς τὰς φλέβας.

Ἄν καὶ διέμεινεν ὁ Γούλφ ὀλίγον εἰς τὴν πόλιν,

Ὅμως ἐξέτασε καλῶς καὶ μὲ τὴν τάξιν ὅλην

Τὰ πλοῖα, τὸ ἐμπόριον, τοὺς ναύλους, τὰς πιστώσεις,

Καὶ περὶ πάντων ἔλαβεν ὀγκώδεις σημειώσεις.

Εἰν' ἀληθές, ὅτι ἐκεῖ, διὰ καλὴν μας μοῖραν,

Δὲν ἔβαλ' εἰς ἐνέργειαν τὴν κολοβώτρην σφύραν·

Καὶ μάτην ἀνεζήτησεν ἐπὶ πετρῶν ἀγράφων
 Τοῦ Φερεκύδου τοῦ σοφοῦ τὸν οἶκον, ἢ τὸν τάφον·
 "Ομως ἡγόρασ' εὐθηνά (δι' ἑκατὸν στερλίνας!)
 Σπάθην κοσμοῦσαν τὴν ὁσφῦν ποτὲ τῆς Βουβουλίνας!
 'Αλλ' ὅτι προσapéκτησε πολύτιμον πρὸ πάντων,
 Καὶ δὲν ἀντήλλασσεν οὐδὲ μὲ πλῆθος ἀδαμάντων,
 "Ητον ἐξ φθειρες, αἷτινες κατήγοντο βεβαίως!
 'Απὸ τῶν Φερεκυδικῶν! . . . ὁ θησαυρὸς ὁ νέος
 "Εμελλε νὰ σταλῇ εὐθὺς εἰς τὴν 'Ακαδημίαν.
 Πρὸς ἐπιστήμης πλουτισμὸν, καὶ τοῦ εὐρέτου μνεῖαν.

'Εγνώριζε τὸν πλοίαρχον ὁ Γούλφ, καὶ ὡς τὸν εἶδε
 "Απνουν, ἐτρόμαξε πολὺ· αὐτοὶ οἱ εὐπατρίδαι
 Λυποῦνται μὲν εἰς θάνατον ἀπλοῦ ατόμου, οὔτε
 Τοὺς μέλλει ὁμως ἂν θρηνῇ, ἢ ἂν ὑποδουλοῦται
 "Εθνος ὁλόκληρον! πολὺ δ' εἶν' ὅμοιοι μὲ μίαν
 Λατρευομένην ὑπ' ἑμοῦ εὐσπλαγχνικὴν Κυρίαν,
 "Ητις ἐλάμβανε χροιάν τοῦ ξηραμμένου φύλλου,
 "Αν ἔβλεπε τὸν θάνατον ἀθώου τινος ψύλλου,
 Κ' ἥτις μ' ἀφῆκεν ἡ σκληρὰ μὲ βάσανα καὶ πόνους.
 'Σ τοῦ ἔρωτος τὴν κάμινον νὰ ψήνομαι τρεῖς χρόνους.

'Ο "Αγγλος ἐπλησίασε τὸν πρῶτον ἐκ τοῦ πλήθους,
 Καὶ διὰ τοῦ φλεγματικοῦ καὶ ἀγερῶχου ἤθους·
 —«Τί τρέχει, κύριε, ἐδῶ ; » ἠρώτησε.—«Τί τρέχει;
 »Νά! τί νὰ τρέξῃ! εἴπ' αὐτὸς, ἡ νῆσός μας δὲν ἔχει
 »Οὐδ' ὕπνον, οὐδ' ἀσφάλειαν, καθὼ διχονοοῦσα
 Μετὰ τοῦ κούρκου δυστυχῶς τὸν φόνον εἰς τὰ Χροῦσα.»
 —«Τὸν Κουκ ἐφόνευσαν; godamn! καὶ ποῖος ; »—«ὁ Ζολότας!
 »"Αν καὶ τρεῖς ἄλλοι λέγουσιν ὅτ' ἔδωκαν τὰς πρώτας
 »Πληγὰς ἐκεῖνοι.»—«'Αλλὰ τίς, γοργῶς καὶ ἐσπευσμένως,

»Τίς ὁ Ζολότας κ' οἱ λοιποὶ ; » ἤρώτησεν ὁ ξένος.

—«Εἰν' ἔμποροι φιλήσυχοι ἐκ τῶν ἐν καταστάσει.»

Εἶπεν ὁ ἐρωτώμενος.—Καλῶς νὰ συμδιβάσῃ

ἽΟ Ἄγγλος δὲν ἠδύνατο κακούργημα τοιοῦτον

Μετ' ἐναρέτων αὐτουργῶν πολλὸν μετρῶντων πλοῦτον·

Διὸ σιγήσας πρὸς στιγμὴν, μὲ ἤττον σκληρὸν τόνον,

—«Θὰ ἦλθον εἰς διένεξιν καὶ ἔπραξαν τὸν φόνον.»

Προσέθηκεν· ἀλλὰ φαιδρῶς ὁ Σύριος γελάσας·

—«Ἡ ζῶον εἶμαι, ἔκραξεν, ἢ εἶν' ἡ ἔννοιά σας

»Πρωτοφανῆς! καὶ εἰς ἡμᾶς δὲν ἔμεινεν ὥς ἔξισ·

»Οἱ ἔμποροι νὰ ἔχῃσι μὲ κούκχους διενέξεις·

»Μὲ πυροβόλα τοὺς κτυποῦν, καὶ τοὺς νεκροὺς τῶν ψήνουν,

»Καὶ τρώγοντές τοὺς κόκκαλον κἀνένα δὲν ἀφίνουν·

»Πρὸς φόνον εἴθε ὅμοιον τὸ ὄπλον μου ν' ἀνάψω,

»Καὶ μ' αἶμα κούκχου εὐτραφοῦς τὰς χεῖράς μου νὰ βάψω!»

ἽΟ Γούλφ ὥς ἤκουσε φρικτὴν τοιαύτην δλασφημίαν

ἽΩργίσθη, ὦν δὲ δόκιμος εἰς τὴν πυγμομαχίαν,

ἽΕν τῷ ὁ Σύριος λαλῶν ἐφαίνετο ἀκόμα

Μίαν τὸν ἠφιλοδώρησε καλὴν γρονθιὰν ᾧ τὸ στόμα,

Συντρίψας τοὺς ὀδόντας του, τὰ ὄβλα, καὶ τὰ χεῖλη,

Ποῦ τοῦ ἐφάνη τοῦ πτωχοῦ ὁ οὐρανὸς σφονδύλι,

Καὶ ἐν περιφρονητικὸν ἐξακοντίσας βλέμμα,

Συρίζων, ἠκολούθησε τὸν δρόμον τοῦ ἡρέμα.

Μεθ' ὧραν μίαν, ἔγραψεν ἐκ τοῦ ἀτμοκινήτου

Διὰ Λονδῖνον· καὶ ἰδοὺ, καὶ ἡ ἐπιστολὴ του.

—«Φίλε μου Μπόκ!

ἽΑναχωρῶ ἐκ Σύρου δι' Ἀθήνας·

»Ἀφ' οὗ ὥς διὰ θαύματος ἐσώθην· μόλις μείνας

»Ὁρας τινάς, καθ' ἃς φρικτὴ σκηνὴ θηριωδίας!

» Πικρὸν συμβάν, μ' ἐνέπλησεν ὀργῆς καὶ ἀθυρίας!

» Μάθε ὅτι οἱ ἄγριοι τῆς νήσου εἶναι πάντες

» Ἀνθρωποφάγοι! τοὺς Ἰνδοὺς μεγάλως ὑπερβάντες.

» Καὶ ὅτι μετ' ὀρέξεως ἀπλήστου τε καὶ νέας

» Εὐρίσχουν νοστιμώτερον τὸ ἀγγλικὸν τὸ κρέας!

Ἐπόπτης πάντων, μὲ αὐτοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς μου εἶδον!

» Τὸν πλοίαρχον τῆς Ἑρας Κοὺκ νεκρὸν ἐπὶ σανίδων,

» Νὰ φέρεται μετὰ κραυγῶν χαρᾶς εἰς κρεουργεῖον

» Ὅπως εἰς Ἰσα μερισθῇ πρὸς κόρον τῶν ἀγρίων! (8)

» Ἰδοὺ διὰ τὸ φύλλον σου ἡ λαμπροτέρα ὕλη!

» Ναί! τῆς Ἑλλάδος δι' αὐτοῦ ἄς μάθωσιν οἱ φίλοι

» Ὅτι λαὸν ἀνέστησαν ἀγρίων Καννιβάλων

» Νὰ τοὺς θροχθήσῃ πρόθυμον ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον!

» Θέλω καὶ ἀπὸ Ἀθηνῶν σοι γράψαι καταλλήλως

» Περὶ αὐτῶν.— Ὑγίαινε!

Γούλφ, ὁ καλὸς σου φίλος.

Τώρα, ὦ Μοῦσά μου, εἰπέ, τὰ ὅσα καθ' ἡμέραν

Μαρτυρικῶς ἠκούομεν τῆς Μεσσηγείου πέραν,

» Ὅπου ὁ δῦν ἥλιος ἐν μέσῳ δόξης πάσης

Φιλεῖ χρυσόνων μαρρικῶς τὸ κῦμα τῆς θαλάσσης.

Εἰπέ, τῶν τόσων συγγραφῶν τὰ ἄθλα τῆς αἰσχύνης!

Εἰπέ τα σύ, καθὼ καλὴ θυγάτηρ Μνημοσύνης,

» Ἀφ' οὗ ἐγὼ μὲ τὸν μικρὸν, νωθρὸν ἐγκέφαλόν μου

» Ἐχω πολὺ εὐκοῖλιον τὸ ἐνθυμητικόν μου,

Κι' ἀφ' οὗ κατὰ παράδοξον συνήθειάν μου μίαν

Τὰ φύλλα των κατέστιζα σχεδὸν πᾶσαν πρωΐαν.

Μὲ θαυμασμὸν ἀνέγνωμεν εἰς « τῶν Ἑθνῶν τὸν Φάρον»

Ἐφημερίδα Ἀγγλικήν.— «Τὰ ἔθνη τῶν βαρβάρων νόρξιΠ
 »Οἱ Ἕλληνες οἱ παλαιοὶ ἐκόλαζον μὲ μίαν
 »Δοξολογοῦσαν τοῦ Παντός τὴν φύσιν παροιμίαν
 »Ἡ παροιμία σήμερον εἰς βάρος των ἐστράφη,
 »Ὡς τραθηχθὲν συνάλλαγμα ὑπὲρ δὲν ὑπεγράφη,
 »Καὶ κάθε δέπουν ἄπτερον ἐκ τῶν ἐνταῦθα ζώντων
 »Δοξολογεῖ γονυπετὲς τὸν Ποιητὴν τῶν ὄντων,
 »Διότι ἔλαχεν ἀπλοῦς πολίτης τῆς Ἀγγλίας,
 »Καὶ οὐχὶ Ἕλλην, δηλαδή, υἱὸς τῆς ἀπωλείας!
 »Κτῆνος οἰκτρὸν! ἀνάξιον πατρίδος ἐλευθέρας!
 »Μοναδικὸν σκληρότητος καὶ ἀχαριστίας τέρας! »

«Ὡ! ἡ Εὐρώπη θὰ εἰπῇ, ἥ ἕως χθὲς σιγῶσα,
 »Ὅτ' εἶναι χαριεντισμὸς ἡ αὐστηρά μας γλῶσσα,
 »Ἄν μάθῃ τὰ συμβαίνοντα ἔς τὴν γῆν τοῦ Περικλέους,
 »Καὶ ποῖον αἶσχος ἔθαψε τοὺς Ἕλληνας τοὺς νέους.»

«Ὁ Ἀγγλος πλοίαρχος Ζὸν—Κοῦκ, διοικητὴς ὀλκάδος,
 »Πρὸ ἡμερῶν κατέπλευσεν εἰς Σύρον τῆς Ἑλλάδος
 »Ἐν ᾧ δὲ περιήρχετο χάριν περιεργείας
 »Τὴν νῆσον, θυμὰ ἔπεσεν σκληρᾶς ἀπανθρωπίας
 »Λαβὼν δέκα ὀκτὼ πληγὰς ἔς τὸ στῆθος καὶ εἰς τὰ νῶτα
 »Διὰ χειρὸς τοῦ τρομεροῦ ἀρχεληστοῦ Ζολότα!
 »Ἀλλ' ἡ κακὴ Κυβέρνησις αὐτοῦ τοῦ Βασιλείου
 »Ἀντὶ νὰ ἐκδικήσῃ καὶ τὸν νόνον τοῦ ἀθλίου
 »Πλοίαρχου μας δι' ἀλλαγῆς ὑπουργικῆς, καθέδου
 »Εἰς δάφνας δόξης, λέγουσα ὅτ' εἶναι πάντα ψεύδη
 »Κ' ἵνα γενῇ καταφανὲς τὸ ληστρικὸν της πνεῦμα,
 »Προχθὲς εἰς τὸν ἀρχιληστὴν ἐδόθη μέγα γεῦμα,
 »Ὅπου παρῆσαν αἱ ἀρχαί, καὶ ἐγένοντο προπόσεις
 »Τὰς τολμηρὰς αὐξάνουσαι τοῦ ἔθνους ἀξιώσεις,

»Καὶ ὅπου ἀπομίμημα τοῦ Κούκ ψυχορράγοῦντος
 »Ἐτέθη εἰς τράπεζαν ὑπὸ μορφὴν πλακοῦντος !
 »Ἰδοὺ ἡ γῆ, εἰς ἣν φαιδροί, μετὰ χρυσῶν ὀνείρων
 »Ἐνδόξως ἀπεβίωσαν ὁ Ἄστυγξ καὶ ὁ Βύρων ! »

Ἀνέγνωμεν κ' εἰς « τὴν Κομφὴν Ἀπεραντολογίαν »
 Ἐφημερίδα Γαλλικὴν, καὶ πίστεως ἀξίαν·

— « Τὸ ἔθνος τὸ Ἑλληνικὸν κατέστη τελευταῖον
 » Εἰς τὴν Εὐρώπῃν σκάνδαλον· πᾶν φρόνημα γενναῖον,
 » Πᾶν αἰσθημα ἀνθρώπινον ἀπώλεσεν, ἀρ' ὅτου
 » Εἰς Θεσσαλίαν ἔδειξεν ἀνδρίαν στρατιώτου,
 » Καὶ τῶν πατέρων του τὴν γῆν ἐκεῖ ἐφιλονεῖκει,
 » Διότι τὴν ἐνέμοντο αἱ ἄρκτοι καὶ οἱ λύκοι. »

» Τὸ ἔθνος τοῦτο, ἄτιμον, ἀχρεῖον, καὶ πανοῦργον,
 » Εἶναι τὸ ἔθνος τῶν ληστῶν, τὸ ἔθνος τῶν κακυργῶν,
 » Καὶ ὡς πληροφορούμεθα ἀπὸ ἀξιολύπτου
 » Πηγᾶς, εἰς πράξεις σήμερον προέβη καταπτύστους.
 » Ἰδοὺ, τὶ μᾶς πληροφοροῦν δι' ἀλληλογραφίας
 » Ἀπὸ Λονδίνου.—Τρομερὰ σκηνὴ θηριωδίας
 » Συνέβη πρό τινος καιροῦ ἐπὶ τῆς νήσου Σύρου !
 » Ἐν ᾧ ὁ Ἄγγλος πλοίαρχος Ζὼν—Κούκ (ἀνὴρ ἀπείρου
 » Κ' ἐξόχου ὑπολήψεως !) ἀπέβη διὰ μίαν
 » Ὑπόθεσιν τοῦ πλοίου του ἐπὶ τὴν παραλίαν,
 » Ὅμας ἀγρίων πειρατῶν ! ὁμας ἀνθρωποφάγων
 » Κατέσφαξεν ἀνηλεῶς τὸν δυστυχεῖ ὡς τράγον !
 » ὦ ! ἕως πότε οἱ φονεῖς αὐτοί ; ὦ ! ἕως πότε
 » Τοῦ Σκίρωνος θλ' κακυργοῦν οἱ νέοι Πατριῶται ; »

Τῆς « Ἀληθείας ἡ Πηγὴ » ἐφημερὶς σπουδαία,
 Εἰς τὰ διάφορα αὐτῆς δημοσιεύει νέα·

— « Ἄδεται ὅτι καὶ οἱ τρεῖς τοῦ Ἑλληνος προστάται
 » (ὦν εἰς τὸν ἄλλον ἀπατᾷ, καὶ οὐδεὶς δὲν ἀπατᾷται),
 » Σπουδαῖα καὶ δραστήρια λαμβάνουν μέτρα τώρα
 » Περὶ Ἑλλάδος· ἡ μικρὰ καὶ ἀθλίᾳ αὕτη χώρα
 » Ἐν τῇ προόδῳ ἵσταται, καὶ ἔξυπνος ὑπνώττει,
 » Εἰν' ἡ ἐσχάτη τῶν χωρῶν, θαρρύνει δ' ὅτ' εἶναι πρώτη. »

« Δέον, λοιπὸν, ὡς κλασικὴ τῶν ληστειῶν ἐστία,
 » Νὰ γίνῃ πάλιν Τουρκικὴ ὡς πρῶτον ἐπαρχία.
 » Ὁ φόνος τοῦ πλοιάρχου Κούκ διαπραχθεὶς εἰς Σύρον
 » Δεικνύει ὅτι ἡ Ἑλλὰς τοῦ Ἄδου εἶναι χεῖρων,
 » Διότι παρὰ αἰσθητῶν δαιμόνων κατοικεῖται,
 » Διότι Μακιαβελικῶς καὶ ἀθλίως διοικεῖται,
 » Διότι Ἔθνος καὶ ἄρχοντες πρὸς τὴν ἀπώλειάν των
 » Βαδίζουσι καλπάζοντες, διότι τέλος πάντων,
 » Καθὼς ἐκ Σύρου βεβαιοῦν, ὁ ἴδιος Νομάρχης!
 » Εφόνευσεν τὸν πλοίαρχον, καὶ ἐγένετο ληστήρχης! »

Ὁ δ' « Ἀξιοπίστος Δουκὲς, » μετὰ πομπῆς καὶ θάμβους
 Ὡς τῆς αξιοπιστίας του προσθέτει τοὺς θριάμβους·
 — « Δυναμέθα μὲ θετικόν!! νὰ ἐκφρασθῶμεν τρόπον
 » Ὅτι ὁ πλοίαρχος Ζὼν—Κούκ, ὁ μέγας τῶν ἀνθρώπων!
 » Δὲν ἐφρονέθη, ὡς κακῶς φρονοῦσιν, εἰς τὴν Σύρον,
 » Ἀλλ' εἰς Ἀθήνας! ἐμπροσθεν πολυπληθῶν μαρτύρων,
 » Ὅπου τὸ μέγα πλοῖόν του μὲ ὄγκον μεγαλείου
 » Προσωρμισμένον ἵσταται πληρίον τοῦ Θηραίου!... »

« Παρῆσαν δὲ εἰς τὴν σκηνὴν τὴν τραγικὴν ἐκείνην,
 » Τὴν φέρουσαν ὡς τοὺς Ἕλληνας μεγίστην, κατασχύνην,
 » Τὸ Ὑπουργεῖον ἐν στολῇ! ὁ Βασιλεὺς! καὶ ὁ Κληρὸς!
 » Στεφανωμένος ἔφθασεν ὁ Κούκ, ὡς ἄλλος ἥρως,

»Καὶ τότε ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ζολότας ἐπιπίπτει,
 »Κι' ὡς ταῦρον Ἀνδραλύσειον νεκρὸν εὐθὺς τὸν ῥίπτει.»

«ὦ! ἔπρεπε νὰ ἦναι τις παρὼν, ὥπως νοῆσῃ
 »Τοῦ ἔθνους τὸ αἰμυχαρὲς διὰ νὰ τὸ μισήσῃ.
 »Μόλις τὸ αἶμα ἔρρευσε, καὶ ἤστραψε τὸ ὄμμα
 »Τῶν Ὑπουργῶν, καθὼς ἀστήρ ἔς τοῦ οὐρανοῦ τὸ δῶμα.
 »Ἐχειροκρότει ὁ λαὸς μαινόμενος· καὶ ὁ Κληρὸς
 »Μεγαλοφώνως ἔφαλε πρὸς θόξαν τοῦ Σωτήρος!»

«Λέγουσι (κ' εἶναι θέδαιον!) ὅτι ποθοῦσα μᾶλλον
 »Ἡ ἄκριτος Κυβέρνησις αὐτῶν τῶν Καννιβάλων
 »Τοῦ Σαφροκλέους νὰ ἰδῇ ἐκ νέου τραγωδίας
 »Τοιαύτην ἐπεννόησε σκηνὴν θηριωδίας.»

«Εἰς τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν δὲ Ἐνωσιν» ἐν Ῥώμῃ
 Ἐκτυπουμένην, ἀσκεπεῖς ἀνέγνωμεν ἀκόμη·

(Τὸ ἄρθρον τοῦτο δυστυχῶς ἐγράφη ὑπ' ἀχρεῖου
 Ἀρνησιθρήσκου Ἑλληνὸς τανῦν Καρδιναλίου.)

— «Τὸ λέγουμεν μὲ λύπην μας! πλὴν μὲ χρυσὴν ἐλπίδα!

»Οἱ Ἕλληνες Σχισματικοὶ θὰ εὕρωσιν ἀσπίδα

»Πολιτικῆς ὑπάρξεως, ἀν τὴν σαθρὰν ἀφήσουν

»Θρησκείαν τῶν πατέρων των, καὶ ἀν ἀναγνωρίσουν

»Τὸν ἐπὶ γῆς ἐπίτροπον τοῦ Ἰησοῦ ἐν Ῥώμῃ·

»Μόνη ἡ τοῦ Ἀγίου μας Πατρὸς ἀπλὴ συγγνώμη

»Νὰ τοὺς λυτρώσῃ δύναται ἐκ τῶν πολλῶν δαιμόνων,

»Οἷτινες ἔς τὴν κοιλίαν των ἐφώλευσαν πρὸ χρόνων,

»Καὶ οἷτινες, πρὸς θρίαμβον τοῦ Σατανᾶ, μὲ κρότον

»Θὰ στείλουν εἰς τὴν κόλασιν τὸ ἔθνος τὸ τυφλωττον.»

«Πρὸς στήριξιν τῶν λόγων μας κοινοποιούμεν μίαν

» Διαπραχθεῖσαν παρ' αὐτῶν ἐσχάτως κακοῦ ρογίαν.
 » Ἐν ᾧ ὁ Ἀγγλος πλοίαρχος Ζὴν—Κοῦκ ἐξ Ἑλλανδίας,
 » Ὡς φίλον τέκνον τῆς καλῆς μητρός μας Ἐκκλησίας,
 » Εἰς Σύρον, πρὸς ἐπίσκεψιν ἐξήρχετο μὲ ζῆλον
 » Τῶν ἱερῶν ἐκεῖ ναῶν, Σχισματικῶν ὁργίλων
 » Πληθὺς τὸν κατεσπάραξεν ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ,
 » Καὶ ἐν πληθούσῃ ἀγορᾷ ἡ λύσσα καὶ μανία
 » Αὐτῶν εἰν' ἀπερίγραπτος! ὁ δυστυχὴς ἐκπνέων
 » Οὔτε σταυρὸν δὲν ἔκαμεν, οὐδ' ἤκουσ' ἱερέων
 » Συγχωρητήριον εὐχὴν, ὡς πᾶς πιστὸς ὀφείλει,
 » Τὰς δὲ σπαιρούσας σάρκας του τὰς ἔφαγον οἱ σκύλοι! »

» Γενναῖος καὶ φιλόανθρωπος ὁ μακαρίτης ἦτον!
 » Καὶ τῶν κερδῶν του ἔδιδε κατ' ἔτος τὸ ἐν τρίτον
 » Εἰς ἱερεῖς, καὶ εἰς Μονάς· διὸ, ὡς πᾶς τις κρίνει,
 » Οὐδ' εἰς τὸ Πουργατώριον πολὺ δὲν θέλει μείνει. »

» Τοιαῦτα ἔργα στυγερά χρημοῦν τὰς κοινωνίας
 » Ὅσαι μὲ οἶνον ἄκρατον μεθοῦν Ἑλευθερίας!
 » Ὅσαι δὲν ἐπιβλέπονται ὑπὸ Καρδιναλίων
 » Ζώντων μετὰ λιτότητος τῶν ἀσκητῶν καὶ ἀγίων!
 » Ὅσαι δὲν ἔχουν ἡθικὴν, καὶ πίπτουν ὑπὸ πλάνης,
 » Ἐντὸς αἰρέσεων, καὶ ἐντὸς Σατανικῆς πλεχτάνης!
 » Ὅσαι ἐμβάλλουν σκάνδαλα 'ς τοῦ κόσμου τὴν εἰρήνην,
 » Καὶ ὅσαι δὲν ἔχουν τοῦ Ἀμπούτ τὴν Χριστιανωσύνην!
 » Θὰ ἦτον δὲ φυχωφελές, καὶ φρόνιμον συνάμα,
 » Ἄν ἔπαυεν εἰς τὸ ἐξῆς τοιοῦτον αἰσχροὺν δρᾶμα,
 » Καὶ ἂν αἱ Ἰνδουλζέντζαι μας καὶ τάγμα Καπουκίνων
 » Εἶχον ὀλίγην πέραςιν εἰς τὸν λαὸν ἐκείν. »

Τοιαῦτα ἀνεγίνωσκεν ὁ Κοῦκ εἰς νῆσον Μῆλον

Τὰ κοῖλα τῆς ὀλκάδος του πληρῶν μὲ λίθους μύλων
— «Godamn! ἐφώνησ' (ἀπνευστὶ τὸ πληρές του ῥοφήσας
»Ποτήριον) ἐδῶ περνῶ νεκρὸς ἀνδραγαθήσας!

» Ἄλλ' ἂν ἀπέθαν' ἀληθῶς; ... πλὴν ... πίνω! ... καὶ ὅταν πίνω

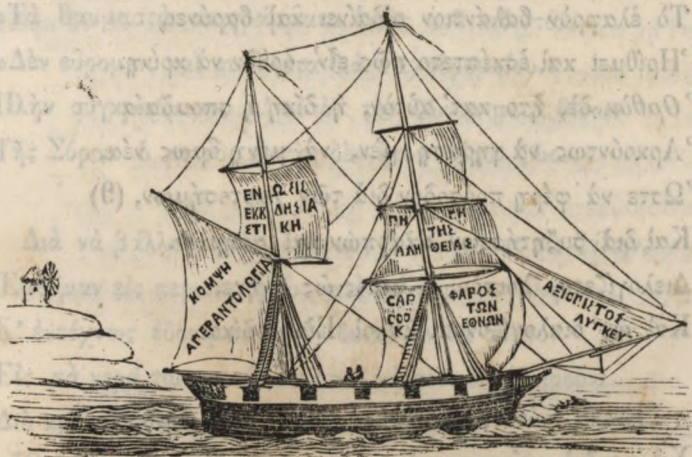
» Ἄρα καὶ ζῶ! » — Εἶπεν αὐτὰ, κ' ἐγέλασε μ' ἐκεῖνο

Τὸ θακχικόν του γέλοιον, καὶ διὰ τῆς ψιάλης

Ἐπέισθη ὅτι ζῇ! . . . πεσὼν νεκρὸς ὑπὸ κραιπάλης!

Κ' ἐκεῖνος μὲν ἐγέλασε μὲ ἀνοιγμένον στόμα,

Ὅμως ἐκλαύσαμεν ἡμεῖς καὶ κλαίμεν ἀκόμα . . . ,

Τὴν νύκτα πάντες ἔχαιρον σωματικὴν γαλήνην
 Ὑπνον γευόμενοι γλυκὺν εἰς ἀβροτάτην κλίνην,
 Ἄλλ' εἰς ἡγρύπνει, καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Εἰρηνοδίκτης.
 Εἰδὼς ὅτι τὸ ὄφελος μιᾶς τοιαύτης δίκης
 Τὸ ἐλαφρὸν θαλάντιον οἰδαίνει καὶ θαρύνει,
 Ἡρίθμει καὶ ἐσχέπτετο πῶς εἴν' ὀρθὸν νὰ κρίνῃ.
 Ὅρθον δὲ, ἦτο κατ' αὐτὸν, ἡ δίκη ἡ σπουδαία
 Ἀρχούντως νὰ γηράσῃ μὲν, νὰ μένῃ ὅμως νέα,
 Ὡστε νὰ φέρῃ πρόσθεν διὰ τῶν χαρτοσήμων, (9)
 Καὶ διὰ συζητήσεων ἀκάρπων καὶ ἀσήμων.
 Διελογίζετο, λοιπὸν, ὁ φίλος ὡς ἀνῆκε,
 Καὶ ὡς διαλογίζονται καλοὶ Εἰρηνοδίκαί.

Ἔνεκα τούτου, τὰς ἐχθρὰς ὡς ἔλαβε μηνύσεις,
 Χιλίας διὰ μάρτυρας εἶπε νὰ κάμουν κλίσεις·
 Διέταξε δ' ἀνάκρισιν μετὰ μεγάλου ζήλου,
 Σπουδάζων τὴν κατάθεσιν ἐκάστου ἀντιζήλου,
 Καὶ δραστηρίως ἐνεργῶν διὰ νὰ εὕρῃ ποῖος
 Ἦτο τοῦ κούρκου ὁ φρονεὺς, νὰ μάθῃ δὲ ἰδίως
 Τίς ἦτον ὁ ἀρξάμενος χειρῶν ἀδίκων πρῶτος,
 Διὰ νὰ κάμῃ ἔπειτα τὰ χρέη του εἰκότως.

Ἐὰν ἐνήργει οὕτω πως ὁ κύρ Εἰρηνοδίκης,
 Μὴ κρίνετε ὅτι ἦτον δὴ ὁ πρῶτος ἐν ἀδίκους,
 Διότι χείρονες αὐτοῦ ὑπῆρχον εἰς τὸ Κράτος
 Δικάζοντες, οὕτως εἰπεῖν, τυφλῶς καὶ αὐτομάτως.
 Τὸ Ὑπουργεῖον ἔπεμψε ποτε δι' ἐγκυκλίου
 Πρὸς πάσας τὰς δικαστικὰς ἀρχὰς τοῦ Βασιλείου
 Τοὺς κυρωθέντας νόμους μας, καὶ ἔγραψε συγχρόνως·
 — «Εἰς τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν θαδίξετε συμφώνως
 »Μετὰ τοῦ λόγου τοῦ ὀρθοῦ καὶ τῆς ἐπιεικείας!»
 Ἀλλὰ Εἰρηνοδίκης τις, οἰκῶν τὰς ἀκρωρείας
 Τοῦ Ταυγέτου, οὕτω πως ἀπήντησε ἐσπευσμένως·
 — «Ἐλάδομεν, κύρ Ὑπουργέ, καὶ ἀνέγνωμεν ἀτμένως
 »Τὸν Ἀρμενόπουλον, ὁμοῦ μὲ τὰς Δικονομίας·
 »Ἀλλὰ τοῦ Λόγου τοῦ ὀρθοῦ, καὶ τῆς Ἐπιεικείας
 »Τὰ θαυμαστὰ συγγράμματα ἐντὸς τοῦ κιβωτίου
 »Δὲν εὗρομεν, καὶ σταίλλετα διὰ Ταχυδρομείου.»
 Πλὴν συγχρινόμενος μ' αὐτὸν τὸν ζῶντα μετὰ θάων
 Τῆς Σύρου ὁ μικρὸς κριτὴς δὲν ἦτον τόσον ζῶον.

Διὰ τὰ βίλλουν τοὺς ἐχθροὺς οἱ Κόρακες εἰς ζάλην,
 Ἐμῶχαν εἰς περισπασμοὺς καὶ κίνησιν μεγάλην,
 Κ' ἐντέχνως ἐδοκίμασαν τὸν δικαστὴν νὰ σύρουν
 Εἰς τὰ νερά των, τείνοντες καὶ νὰ τὸν διαφθεύρουν.
 Διὸ καὶ τῷ ἐμήνυσαν διὰ πιστοῦ μεσίτου·
 «Ὅτι τοὺς ἔθελες ἡ τιμὴ, καὶ ἡ διαγωγὴ του!
 »Ὅτι διὰ τῶν φώτων του! ἐλπίζουσιν αἰσίαν
 »Τῆς δίκης των τὴν ἔχθασιν! καὶ ὅτι τὴν πλουσίαν
 »Τοῦ Σπανδονῆ τῷ δίδουσιν εἰς γάμον θυγατέρα,
 »Ὡς δεῖγμα ὑπολήψεως καὶ ἀγάπης!» Καλητέρα
 »Νὰ εὗρεθῇ ἀδύνατον διὰ τὸν ἄνδρα τύχη...
 »Ἵπέκρουψ' ὅθεν τὴν χαρὰν καὶ ἤρξατο νὰ δέχῃ.

Καὶ νὰ μασσᾷ τοὺς λόγους τοῦ . . . καὶ ὑπεσχέθη τέλος
(Ἐν πάσῃ μυστικότητι!) νὰ καταφέρει βέλος
Θανατηφόρον καὶ δριμύν κατὰ τῶν Κούρκων. Μόλις
Τὰ ἄρθρα ὑπεγράφησαν τῆς συμφωνίας ὅλης,
Καὶ ἔκρυσσε τὴν θύραν τοῦ, μετὰ ἐχεμυθίας,
Ὁ κὺρ Ζολότας, ἀρχηγὸς τῆς Κουκκιῆς φατρίας.

Τὰ χεῖλη τοῦ ἐραΐδρυνε μειδιάματι πλάνης,
Ὡς ἀμυδρὸν ἀπαύγασμα πολιτικῆς πλεκτάνης·
Κι' ἀφ' οὗ ἐν πρώτοις ἔμαθεν ὅτι στερεὰ κ' αἰσία
Δὲν κινδυνεύει τοῦ ἀνδρὸς ἡ τιμαλφῆς ὑγεία,
Τῷ εἶπε, περιενδυσθεὶς ἄλωπεκῇ προστάτου·
— «Ὁ Ὑπουργός σας . . . μ' ἔγραψεν εἰς δύο γράμματά του,
» Μετὰ συστάσεις μου πολλὰς . . . ὅτι τιμῶν τὰ φῶτα . . .
» Τὴν πείραν . . . καὶ τὰς γνώσεις σας! σκοπεύει μὲ τὰ πρῶτα,
» Καὶ συνετά του σχέδια, ἅπερ θὰ ἐτοιμάσῃ,
» Εἰς Πρόεδρον Πρωτοδικῶν νὰ σᾶς ἀναθεσάσῃ! . . .
» Ἀλλὰ τὸν παρεκάλεσα (καὶ μὴ μ' ἐμὲ δικαίως
» Θυμώσετε παρακαλῶ) νὰ μὴ τὸ κάμῃ, ἔως
» Νὰ ἀποπερατώσῃτε τὴν ἐκκρεμῇ μας δίκην . . .
» Καὶ τῶν Κοράκων τὴν αἰσχρὰν νὰ ἴδω καταδίκην . . .»

Τοιαύτην ὁ καλὸς Κριτὴς ἀκούσας ἀγγελίαν
Συμφέρουσαν κι' ἀνέλπιστον, μεγίστην προθυμίαν
Εἰς τὰς προτάσεις ἔδειξε, ἡσπάσθη τὸν προστάτην
Μὲ ἀφοσίωσιν θερμὴν, καὶ εἰλικρινεστάτην!
Καὶ ὑπεσχέθη προσεχῶς νὰ φέρῃ ἐκὼν ἄκων
Εἰς πινακίδα νομικὴν τὴν χάραν τῶν Κοράκων.

Ὡς ἔφυγεν ὁ ἀρχηγὸς τῆς Κουκκιῆς φατρίας
Εἰς σχέψεις ἐνετρώφησεν ὁ δικαστὴς παντοίας·

— «Νὰ γίνη τις τοῦ Σπανδονῆ γαμβρός . . . καλὴ ἡ γνώμη
 »Καὶ Πρόεδρος Πρωτοδικῶν . . . καλῆτερον ἀκόμη! . .
 » Ἀλλὰ γαμβρός τοῦ Σπανδονῆ! . . καὶ Πρόεδρος συγχρόνως!
 » Δὲν εἶναι παῖξ γέλασε! θέλει μανεῖ ὁ φθόνος!
 » Λοιπὸν, ἄς γίνω καὶ τὰ δυὼ! . . . λοιπὸν, ἄς προσπαθῇσω
 » Κάνε», ἣ καὶ ἀμφοτέρω τὰ μέρη ν' ἀπατήσω.»

Καὶ ἐπειδὴ περὶ κριτῶν εὐλόγως ἢ ἀλόγως,
 Καὶ περὶ κούκκου, φίλοι μου, συνέπεσεν ὁ λόγος,
 Ἐν Περσικὸν μυθᾶριον ἀκούσατε! — Ἡμέραν
 Ἐαρινὴν καὶ εὐδιὸν τινὰ, χειμάρρου πέραν,
 Ἐν μέσῳ δάσους θαλεροῦ, καὶ λόγῳ περιπάτου,
 Δύω πιστοὶ Ὀθωμανοὶ ἐξῆλθον· λαλίστατος
 Ἐξαίφνης κούκκου ἤχησε φωνή, καὶ ἀπαισία
 Διότι ἐκλαμβάνεται ἐν πάσῃ τῇ Τουρκίᾳ·
 — «Καῦμένε! πρὸς τὸν ἔτερον, στραφεῖς ὁ πρῶτος, λέγει,
 » Αὐτὸς ὁ κούκκος διὰ σὲ κάτι κακὸν προλέγει.»
 — «Κ' ἐγὼ σὲ βεβαιῶ, θερμῶς ὑπέλαβεν ὁ ἄλλος,
 » Ὅτι τὸ λέγει διὰ σὲ, καὶ ἔσφαλες μεγάλως.»
 — «Ἐγὼ δὲν σφάλλω· διὰ σὲ λαλεῖ.» — «Κ' ἐγὼ νομίζω
 » Ὅτι φωνάζει διὰ σέ, καὶ σὲ κακοτυχίζω.»

Ἡγέρθη τότε μετὰ τῶν δύο πρώην φίλων
 Μεγίστη ἔρις, κ' ἕκαστος ἐφρόντιζε μὲ ζῆλον
 Ὅς τὴν ῥάχιν τοῦ συντρόφου του νὰ ῥίψῃ μὲ τὸ θάῃρος
 Τὸ κουκκικὸν κελᾶδημα καὶ ὅλον του τὸ βάρος.
 Ἀφ' οὗ δ' ἐφιλονείκησαν εἰς μάτην ἐπὶ ὥρας,
 Νὰ τρέξουν ἀπεφάσισαν εἰς τὸν Καδδῆν τῆς χώρας
 (Διότι πᾶς Καδδῆς, καθὼς εἶναι γνωστὸν τοῖς πᾶσι,
 Δύναται μὲ τὰς γνώσεις του τὴν τρίχα νὰ διχάσῃ.)

Πρὶν ὅμως νὰ ἐμφανισθοῦν ἐν ἀκροατηρίῳ,
 Ἦλθ' εἰς τὸν οἶκον τοῦ Καδδῆ ὁ πρῶτος ἐκ τῶν δύο,
 Καὶ τάπητα πολύτιμον προσφέρων, διηγρήθη
 Ὁ κοῦκκος πῶς ἐλάλησε, καὶ πῶς παρεξηγήθη
 Ὑπὸ τοῦ ἀντιπάλου του τὸ λάλημα ἐκείνου.
 — «Πήγαινε! λέγει ὁ Καδδῆς, καὶ αὔριον ἔταν κρίνω,
 «Τὸ δίκαιόν σου θὰ ἰδῇς νὰ θριαμβεύσῃ.» Μόλις
 Ὁ φίλος ἀνεχώρησε, καὶ εἰσέφρησε δι' ὅλης
 Τῆς μυστικότητος, κρατῶν βαλάντιον χρυσοῦ
 Ὁ δεύτερος ἀντίπαλος μὲ σχήματα ἀξίου
 Καὶ εὐφραδεστάτου ῥήτορος, εἰπὼν τὰ δίκαιά του,
 Τὴν ψῆφον ἐξηγόρασε Καδδῆ δικαιοτάτου.
 Μετρήσας πεντακόσια φρενοβελγῇ φλωρία.
 — «ὦ! ἔχεις μέγα δίκαιον! εἰπ' ὁ Καδδῆς, καὶ εὐθεῖα,
 »Καὶ ὑπὲρ σοῦ, ἡ κρίσις μου θὰ γίνῃ, φίλτατέ μου,
 »Καὶ τὰ στιλπνὰ φλωρία σου δὲν ἴσχυον τοῦ ἀνέμου!»

Τὴν ἐπιοῦσαν ὁ Καδδῆς ἐν αὐτῷ μὲ γαῦρον ἦθος
 Καθὼς ὁ μέγας Σολομὼν ἐδίκασε τὸ πλῆθος,
 Προσῆλθον καὶ οἱ διάδικοι οἱ φοβεροὶ ἐκείνοι
 Τοῦ κουκκοκελαδήματος, ὅπως καὶ τούτους κρίνῃ.
 Καθεὶς αὐτῶν ἐξέθεσε, λοιπὸν, τὰ δίκαιά του
 Τὸν κοῦκκον καταρώμενος, καὶ τὸ κελάδημά του,
 Πιστεύων ὅτι τοῦ Καδδῆ ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ ψῆφος.
 Τοῖς ἀπεκρίθη δ' ὁ Καδδῆς μὲ σοβαρόν τι ὄφρος
 — «Ὁ κοῦκκος οὔτε διὰ σὲ ἐλάλησε Χασάνη!
 »Ἀλλ' οὔτε διὰ σὲ Ὀσμάν! νὰ μάθετε σᾶς φθάνει
 »Πῶς διὰ ταύτην τὴν φορὰν, ὅπως μοὶ φέρῃ πόνον,
 »Ἐλάλησ' ὁ παγκάκιστος διὰ ἐμὲ καὶ μόνον!»
 Εἰς τοῦτου τοῦ σοφοῦ Καδδῆ, ὡς βλέπετε τὴν κρίσιν
 Καὶ ὁ Εἰρηνοδίκης μας εἶχε μεγάλην κλίσιν.

Τῆς λαμπροτάτης ἑορτῆς ἀκόμῃ λαμπροτέρα
 Ἀνέτειλ' ἡ δικασίμος καὶ ποθητὴ ἡμέρα·
 Καθὼς δ' ἐν ὥρᾳ ἕαρος καὶ κατὰ μέσην δεξιὴν
 Αἱ μέλισσαι ἀθροίζονται περὶ κυψέλην κοίτην,
 Κ' αἱ μὲν ἐμβαίνουν φέρουσαι τὸ διανογῆς φερτὸν
 Αἱ δὲ ἐκβαίνουν βομβοῦν· ὥς τὸ Εἰρηνοδίκεον
 Τοιουτοτρόπως, ὁ λαὸς συνέβηρ' εὖς τῆς Σύρου,
 Λαλῶν, γελῶν, περιβομβῶν, μετ' εὐτραπέλου λήρου.

— «Καὶ κατὶ δὴ ὁ κύριος Εἰρηνοδίκης ἔχει
 »Κλειστήν τὴν θύραν του; αὐτὸ τί θὰ εἰπῇ;.. τί τρέχει;
 — «Σκέπτεται! εἶπεν ἕτερος.— «Ναὶ σκέπτεται! τοῦ ὄντι
 »Στὴν ἀγκινάραν πάτησες! ἐὰν ὡς ἱερόν τι
 »Δὲν θεωροῦν οἱ δικασταὶ τῶν ὄρφανῶν τὰς δίκας
 »Ζητεῖς αὐτὴν τὴν ἀρετὴν ἀπὸ Εἰρηνοδίκας;»
 — «Καλέ, σπουδάζων ὁμιλεῖς; ὑπέλαθέ τις ἄλλος;
 »Ἡ τὸν ἀθῶον ἀδικεῖς, ἢ ἔπαισας μεγάλως;
 »Εἶν' ὁ Εἰρηνοδίκης μας ἀνὴρ μὲ χαρακτῆρα,
 »Ἐπλάσθη καὶ δι' Ὑπουργός!»— «Πλὴν ἔχει σφειγκτὴν χεῖρα,
 »Καὶ ἀγαπᾷ τὰ χρήματα, εἰπ' ἄλλος ὅταν δέ τις
 »Τοῦ ἀργυρίου γίνεταί κτηνώδης ὑπηρέτης.
 — «Σιώπα δά! » διέκοψε θερμῶς ὁ προλαλήσας
 Δικηγορίσκος ἔντιμος, ὁ τρέφων μὲ τὰς κνίσσας
 Τῆς ἐκατόμβης τῶν δικῶν τοὺς διαφερομένους,
 Αὐτὸς δὲ τρώγων τοὺς μηροὺς χανδῶν μισοφημένους·
 Ἦτο δὲ φίλος καὶ ἀδελφός μὲ τὸν Εἰρηνοδίκεον,
 Διὸ σπανίως ἔχανεν ἐνώπιόν του δίκην,
 Κ' ἐφιθυρίζοντο πολλὰ ὥς τὴν πόλιν περὶ τούτου
 Ὑπὸ τῶν ἀνταγωνιστῶν Κικέρωνος τοιοῦτου·
 Τὸ πάντων δὲ ἀπίθανον ἦν ὅτι τῆς φιλίας
 Τὰ κέρδη ἐμοιράζοντο χωρὶς λογομαχίας.

Ἄλλ' ἐν τῷ πλήθει θόρυβος ἡγέρθη παραχρῆμα,
 Καθὼς ὁπότεν εἰς ἀκτὴν τραχεῖαν γαῦρον κῶμα
 Βαρυγογγύζει, κ' εἰς ἀφρῶν ψεκάδας διαθλάται·
 Διότι πλέον θαρυνθεὶς ὁ Μίνως νὰ κοιμᾶται
 Τὴν θύραν αἴφνης ἤγρυψε τοῦ ἀκροατηρίου,
 Ἀφ' οὗ ἔρρόφησε κερφὲν ἐχθρὸν μαχμουρλουκίον,
 Καὶ ἔρριψε τὸν νυκτικὸν τοῦ σκουφον, κ' ἐνεδύθη
 Τὴν σοβαρότητα μεθ' ἧς ἐδίκαζε τὰ πλήθη.

Εἰς ἐν δὲ οἰκημάτιον πατεῖς με καὶ πατῶσε
 Νὰ ἔμβουν τότε ἡθέλησαν ἑκατοντάδες τόσαι·
 Κι' ἀντήχησεν ἀλαλαγμοὺς, βοή, κραυγαί, καὶ στόνοι,
 Δαρμοὶ, καὶ ὕδρεις, κι' ἀπειλαί, καὶ παρ' ὀλίγον φόνοι·
 Ἄλλ' ὥς ἐκ μαγικῆς τιнос δυνάμεως, οἱ πάντες
 Ἐσίγησαν ὡς ἄλαλοι ἐκ λίθου ἀνδριάντες,
 Μόλις ὁ μέγας ὁπαδὸς τοῦ Πραϊτόρος Πιλάτου
 Τὸν εὔηχον ἀνέκρουσεν ὀργίλως κώδωνά του·
 Τῶν δικηγόρων ἡ φωνὴ διαπληκτιζομένων
 Ἠκούσθη τότε πρὸς χαρὰν τῶν παρευρισκόμενων.

Αἶ! ἀναγνώστα! τὰς σκηὰς ἐν πάσῃ ἀκριδεῖα
 Τοῦ κουκκικοῦ ζητήματος σοὶ ψάλλω· ὅμως μνεῖα
 Μὴ περιμένῃς νὰ γενῇ πανόμοιος ἐπίσης
 Τῶν ὅσων λόγων πρόξενος ἐγένετο ἡ κρίσις·
 Πρῶτον, διότι ἡ σεμνή, κ' ἐντροπαλή μου Μοῦσα
 Τὸν σκοτεινὸν λαδύρινθον τοῦ ψεύδους ἀγνοοῦσα,
 Συναγνοεῖ, ἡ δυστυχὴς, καὶ τοὺς γριφώδεις ὅρους
 Τῆς σοφιστείας, τοὺς γνωστοὺς εἰς μόνον δικηγόρους·
 Δεύτερον, εἰν' ἀδύνατον νὰ ἐκπληρώσω μίαν
 Ὅσον ἀγνήν σου, τόσον δ' αὖ καὶ ὀρθὴν ἐπιθυμίαν,
 Διότι μὲν ἡρνήθησαν τὰ πρακτικὰ τῆς δίκης

Ἐχεμυθίας ἔνεκα, καὶ μ' εἶπον, ὦ τῆς φρίκης!
 Οτι τοιαῦτα ἔγγραφα, πολύτιμα τῷ ὄντι,
 Τὰ ἔφθειρε τῶν ποντικῶν τὸ κοπτερόν ὀδόντι.
 Ἀλλὰ τὰς μέχρι σήμερον συνάξας παραδόσεις,
 Καί, τύχῃ ἀγαθῇ, εὐρῶν συντόμους σημειώσεις,
 Θὰ κάμω τὸ ἡμιτελὲς διάγραμμα ἐκείνης
 Τῆς δίκης, χάριν τῆς τιμῆς καὶ τῆς Δικαιοσύνης.

Ἄν ἦσαν ὀλιγώτερα τῶν κυνηγῶν εἰς Σύρον
 Τὰ πετεινά, καὶ ὄμιλος δικοδιφῶν ἀπείρων
 Μεγάλως ὑπερέβαινε τὰς δίκας· (ὡς συμβαίνει
 Καὶ ἐν Ἀθήναις) ὅπου δά, ὡς γύπες πεινασμένοι
 Τριάκοντα φιλονεικοῦν ἐν πτώμα διαδίκου
 Διὰ δεκάρας ἀμοιβῇ, σιγάρου, ἥ καὶ σύκου!
 Εἰς ὅλας τοῦ πολιτισμοῦ τὰς χώρας, τῶν κατοίκων
 Τὸ ἥμισυ, εἰν' ἔρμειον ἀνθρωπομόρφων λύκων·
 Δικηγορίσκοι ἀπ' ἐδῶ, καὶ ἀπ' ἐκεῖ κλητῆρες,
 Τοὺς ἀμαθεῖς σπαράττουσιν ὡς ἀδηφάγοι θῆρες,
 Καὶ τὸ κακὸν τὸ κωμικοῦν τὴν Θέμιν ὡς ἐταίραν
 Αὐξάνει καὶ πληθύνεται ἡμέραν παρ' ἡμέραν.

Μαθοῦσα δὲ ἡ φίλερις πληθὺς τῶν Δικηγόρων
 "Οτι ὁ κοῦκκος στάδιον θ' ἀνοίξῃ δραχμοφόρον,
 Ὡς σφῆκες περὶ σταφυλὴν περκάζουσιν τὸ θέρος
 Καθεῖς των ἔσπευσ' ἐνεργὸν ἔς αὐτὸ νὰ λάβῃ μέρος·
 Διὸ καὶ διηρέθησαν κ' ὑδρίζοντο μὲ λύσαν,
 Κ' εἰς δύο φοβεροὺς στρατοὺς τὴν ἐπιούσαν ἦσαν·
 Οἱ μὲν περὶ τὸν Σπανδοῦν, Νικόλαν, καὶ Κοψαύτην,
 Οἱ δὲ περὶ τὸν ἄτρομον Ζολόταν· καὶ τοσαύτην
 Ἐδείκνουν καταφορὰν ὥστε πολλὰ κρανία
 Ῥαγέντα κατετάχθησαν ἐν τῇ ἀπομαχίᾳ.

Ἐκ τούτων πάντων ἄριστος (τούτέστιν ἄνευ φώτων, καὶ ἄνευ ἐντροπῆς τινος) κατέχων τόπον πρῶτον,

Ἦτο Πενταγορίδης τις· καὶ οὕτως ἐκαλεῖτο,

Εἶτε, διότι ὁ ἀνὴρ προσεφιλοτιμεῖτο Πεντάκις νὰ δημηγορῇ ἐπὶ ἐκάστης δίκης,

Ὅπως λαμβάνῃ θετικῶς τὸν στέφανόν τῆς νίκης,

Εἶτε, διότι κάποτε διὰ πεντάραν μόνον

Μὲ τὰς κραυγὰς του τὰς σκιάς ἐξύπνει τῶν Σολώνων.

Οὗτος δυνάμει ἰσχυρῶν καὶ φίλων του Κοράκων

Ἀνέλαβε τὸν Κουκκισμόν νὰ ρίψῃ εἰς τὸν λάκκον.

Οἱ Κοῦκκοι δέ, φοβούμενοι ἀντίπαλον τοιοῦτον

Δὲν ἐλυπήθησαν ποσῶς τὸν ἄφθονόν των πλοῦτον

Διὸ καὶ ἔγραψαν εὐθύς εἰς τὰς κλεινάς Ἀθῆνας

Κηρυγαγυρτοσοφιστῶν φυτῶριον, ταχύνας

Νὰ φθάσῃ πρὸς βοήθειαν, καὶ ὑπερασπιστῆς των,

Ὁ τῶν ἐξόχων ἑξοχος, καὶ ἄριστος ἀρίστων

Κρισομηδένης· κ' ἔφθασε σχεδὸν διὰ πτερύγων

Εἰδὼς ὅτι τὸ κέρδος του δὲν θέλει εἶσθ' ὀλίγον.

Ἦτο δὲ κάτοχος αὐτὸς μεγάλων τεχνασμάτων,

Καὶ κάτοχος τῶν φραγκικῶν ἐν δίκαις σοφισμάτων

Τὸν λόγον δὲ τὸν χρεῖττον καὶ ἥττον σπουδάσας

Ἐπέμβαι' εἰς τῶν πολιτῶν τὰς ὑποθέσεις πάσας,

Λόγῳ ὅτι τὰ δίκαιά των πολιτῶν ἐφρούρει

Μετὰ τοῦ συνεταίρου του τοῦ κῆρ Φαηκουλαγόρη (10).

Καυχώμενος δὲ ἔλεγε μὲ στόμφον καὶ ἀγυρτίαν

— «Δὸς μοι τὴν πλεον σοβαρὰν ὑπόθεσιν, καὶ ἀστείαν

»Νὰ σοὶ τὴν κάμω παρευθὺς· ἐγὼ ἐντέχνως μόνον»

»Νὰ ἀποδείξω δύναμαι φιλόανθρωπον τὸν φόνον,

»Εὐεργεσίαν τὴν κλοπὴν, καὶ πᾶσαν ἀδικίαν»

»Ὡς ὠφελοῦσαν προφανῶς τὴν ὅλην κοινωνίαν.
 »Εμπρὸς μου νάνος φαίνεται καὶ ὁ μέγας Δημοσθένης!
 »Ποῦ Δημοσθένης, φίλοι μου, καὶ ποῦ Κριστομηθένης!
 Τοιαῦτα ὡς νεώτερος ἐκήρυττε Γοργίας.
 Οἱ δὲ γενναῖοι ἀρχηγοὶ τῆς Κουκκιῆς φατρίας,
 — «Λάβε, τὸν εἶπον, ἀδελφε, ὅσον ποθεῖς χρυσίον,
 »Πλὴν νὰ συντρίψῃς τ' ἀνάνδρα πλευρὰ τῶν ἐναντίων.»

Μετὰ τὰ προκαταρκτικὰ, ἐκεῖνα τὰ συνήθη,
 Νὰ ἐξετάζωντ' ἤρξαντο τὰ τῶν μαρτύρων πλήθη,
 Καὶ ἡ ἐξέτασις αὐτῶν διήρκεσεν ἡμέρας
 Ὅπόσας καὶ ὁ Κατακλυσμὸς, ἢ καὶ περισσοτέρας.
 Κατόπιν προκαταρκτικαὶ ἐπῆλθον συζητήσεις
 Δι' ὧν ἐρείσθη καὶ ἔτρεμεν Ἀνατολὴ καὶ Δύσις.
 Ἄλλ' ὥς ἀνήφθη ἡ σφοδρὰ καὶ ἡ σπουδαία μάχη.
 Οἱ διχηγόροι ἔσπευσαν ὡς δύο μονομάχοι
 Νὰ καταφέρωσι πληγὰς πλαγίας καὶ καθέτους,
 Ἄν καὶ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ἐνίοτε ἀσχέτους.
 Μαλλὰ κουθάρια ἔγιναν! καθὼς δαιμονισμένοι
 Ἐφώνουν! (καὶ φωνάζουσιν οἱ καλοπληρωμένοι).
 Μὲ τοῦ ἰδίου δ' ἤρξατο τὴν σύστασιν προσώπου,
 Καὶ μετὰ ἐπιδεικτικῷ τριαῦτα εἶπε τρόπου.
 Ὁ μέγας ῥήτωρ, γοερὰν φωνὴν ἀφείς ὡς ταῦρος.

— «Πρὸς ἀναιδῆ ἀντίπαλον θὰ ὁμιλήσω γὰρως!

»Per bacco! (*) συναισθάνομαι τὸ πῦρ θερμῆς ἀμίλλης!

»Τὸ Jus Romanum (**) ἔμαθα, καὶ ἔχω τὸ Jus Civilis. (**)

»Βασιλικὰ, καὶ Νεαράς, Πανδέκτας, καὶ Ἰνστιτοῦτα,

(*) Ἐπιφώνημα Ἰταλικόν, μὰ τὸν Βάκχον. (**) Τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον. (***) Τὸ Ἀστυκὸν Δίκαιον.

» Ὑ τὰ δάκτυλά μου τὰ μετρώ· Πεκῖνον καὶ Καλκοῦτα,
 » Πετρούπολεις, Παρίσιοι, Λονδῖνον καὶ Βιέννη,
 » Δὲν ἀγνοοῦν τὸ ὄνομα τοῦ κῆρ Κριστομηδένη!
 » Κι' ἂν τὴν Ἑλλάδα καταδικῶ, αὐτὸ θὰ εἶπη ὅτι
 » Εἶμαι ὁ μόνος ἔξυπνος εἰς τόπον ποῦ ὑπνώττει.

« Πλὴν, δικαστὰ ἀδέκαστε! πλὴν, κῆρ Εἰρηγοδία! (11)
 » Οἱ παλαιοὶ μας ῥήτορες ἂν διὰ δύο σῦκα
 » Ἐκραύγαζον εἰς τὴν Βουλὴν μεθ' ὕφους ἀτιθάσσου
 » Τὶ διὰ κηῦκχον θαυμαστὸν θὰ ἔκαμνον, φαντάσου
 » Κ' ἡμεῖς αὐτῶν ἀπόγονοι, υἱοὶ, καὶ κληρονόμοι
 » Τοιαύτην ν' ἀμελήσωμεν ὑπόθεσιν ἀκόμη;
 » Δὲν βλάπτουσι τὸ ἔθνος δὲ κακοὶ τοιοῦτοι τρόποι;
 » Καὶ τί θὰ εἶπη δι' ἡμᾶς ὁ Κόσμος, ἡ Εὐρώπη,
 » Ὁ Φαρμεράῦερ, ὁ Ἀμπούτ, καὶ ἔσως τόσοι ἄλλοι
 » Τρισευγενεῖς προστάται μας, καὶ φίλοι μας μεγάλοι;
 » Οἱ ἔντιμοι πελάται μου ζητοῦν δικαιοσύνην,
 » Καὶ θὰ τὴν εἶδον ἐς τῶν ἐχθρῶν τὴν μαύρην κατασχίνην.»

« Ἀρχοῦντως ἐφωτίσθητε διὰ τῆς μαρτυρίας
 » Τοσοῦτων ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ὅτι ὁ τῆς πατρίας
 » Τῶν Κούκχων σύννομος ἀρχηγὸς, ὁ ἔνδοξος Ζολότας,
 » Ὁ δι' ἀφάτων ἀρετῶν ἐκπλήττων τοὺς προδότας,
 » Ἐφόνευσεν ἡρωϊκῶς κατὰ τὰ Χροῦσα, ἕνα
 » Ὠραῖον κηῦκχον με πτερὰ λαμπρὰ καὶ χρυσεωμένα.
 » Ὁ φθόνος, ὅστις πάντοτε δολίους στήνει βρόχους,
 » Καὶ φαρμακεύει, καὶ λυπεῖ τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐξόχους,
 » Τὸν Σπανδονῆν, καὶ τὸν Μηνᾶν, καὶ τὸν Κοψαύτην φέρει
 » Μ' ἐνδυμασίας κυνηγῶν εἰς τὰ ῥηθέντα μέρη,
 » Καὶ οἶπνες, πρὸς συμφορὰν τῆς Σύρου, παραχρῆμα
 » Ἦρξαντο νὰ φιλονεικοῦν διὰ τὸ ξέγον κτῆμα.»

« Ἡ ἔρις τότε ἔχυσε τῶν ὕδρευων τὰ μύρα,
 » Λαβοῦσα γρονθοκρητισμοῦ λυσσώδους χαρακτῆρα
 » Ἀλλ' ὁ Ζολότας, ἄν καὶ εἰς κατὰ τριῶν, δὲν σφάλλει.
 » Τὸν κοῦκκον ἤρπασεν εὐθὺς καὶ « ἀπ' ἐθῶ 'πᾶν κ' ἄλλοι.»
 » Καὶ ταῦτα μὲν, ἄν καὶ γνωστά, τὰ ἀναφέρω μόνον
 » Διὰ τὰ δώσω κτύπημα θανάσιμον, καὶ κλόνον,
 » Εἰς τῶν Κοράκων τὰς μωρὰς ἐκείνας ἀπαιτήσεις,
 » Καὶ τὰ φανῇ τοῦ Κουκκικοῦ ζητήματος ἡ λύσις.»

« Ἄν εἶδεν ὁ πηλάτης μου τὸν κοῦκκον αὐτὸς πρῶτος,
 » Πρέπει νὰ συμπεράνωμεν, μοὶ φαίνεται, εἰκότως
 » Ὅτι καὶ τὸν ἐφόνευσεν ὁ πρῶτος· ἄρα πάντη
 » Κατέχει τὸ δικαίωμα τοῦ *Primo occupanti*. (*)
 » Πλὴν κ' ἄν δὲν τὸν ἐφόνευσεν ὁ πρῶτος, τότε ἐν μέρει
 » Τὸ ἴδιον δικαίωμα νομίζω ὅτι χαίρει,
 » Διότι διὰ τῆς φυγῆς, καὶ ἀρπαγῆς, ἐπλήρου
 » Ἐν εἶδος κατασχέσεως ἄνευ ἐγγράφου λήρου.»

« Τί δὲ συνέβη ἔπειτα; μὲ τρίχας ὠρθομένας
 » Πῶς νὰ ἀναπολῶ σκηνὰς ἀπονενοημένας;
 » Τὰς ὕδρεις, καὶ τὰς προσβολὰς, καὶ τὰς παρανομίας;
 » Τῆς βδελυρᾶς καὶ ἀναιδοῦς Κορακικῆς φατριάς;
 » Θεέ μου!... πῶς δὲν ἔσπευσας τὸν τύπον νὰ πατάξης!...
 » Ἥλιε!... πῶς ἐφώτισας αἰσχροὺς τοιαύτας πράξεις!...
 » Σελήνη!... πῶς δὲν ἔσθυσας! καὶ σεῖς λοιποὶ φωστῆρες,
 » Ὡσεὶ πυροτεχνήματος προσωρινοὶ σπινθῆρες!... »

« Παρανομία ἔγινεν ἀνέγκυστος! μεγάλη!
 » Διότι εἰς τὸ ἄσυλον πολίτου νὰ εἰσβάλῃ

(*) Τοῦ πρώτου κατόχου. δὲ κινῇ «ὅτι οὕτω νομίζω ὅτι ἀλλὰ»

» Ἐτόλμησ' ἐν κτήρῳ νυκτός, ὡς ἂν ληστής ἀχρεΐας,
 » Ὁ κύρ Μηνᾶς, χωρὶς αἰδῶ, ἀδίκως κ' ἀναιτίως,
 » Κ' ἐσφετερίσθη, κ' ἤρπασε περιουσίαν ξένην,
 » Καὶ μόλις ἐπὶ ὀβελῷ θερμοῦ μισεψημένῃ!
 » Παρανομία ἔγινε φρικωδεστέρα ἔτι,
 » Ἀφ' οὗ μετὰ τὴν ἄρπαγὴν ἐκείνην καταθέτει
 » Ὁ ἄρπαξ τὸ ὑφαρπαγὲν εἰς τὴν Ἀστυνομίαν,
 » Καὶ δὲν συντάττει ἐκθεσιν περὶ αὐτοῦ χάμμιαν.
 » Εἶναι αὐτὰ ἐγκλήματα ἀνθρώπων δολοπλόκων!
 » Καὶ πράξεις ποῦ δὲν γίνονται οὐδὲ εἰς τὸ Μαρόκον! Ἀ"
 » Διὸ καὶ ἐξαιτούμεθα καὶ τὰ λοιπά.» — Εἰς λάθῃ
 Ἐκούσια ἄς μὴ προδῶ, ἀφ' οὗ οἰκτρῶς ἐχάθη
 Τὸ τέλος κ' ἡ συνέχεια. — Εἰς ταῦτα ὁ γενναῖος
 Πενταγορίδης, ἐγερθεὶς ἀντεῖπε θαρράλῃς.

— « Ἐγὼ διὰ Λατινικῶν καὶ δοκησιοφίας
 » Δὲν περιβάλλω τὴν ἀγνὴν στολὴν τῆς ἀληθείας,
 » Οὐδὲ τὸν ἥλιον αὐτὸν περιφρονῶ εὐγλώπτως,
 » Διότι, δὲν μᾶς ἄφησεν νὰ ζῶμεν εἰς τὸ σκότος
 » Τὴν ἄρπαγὴν δὲ θεωρῶ ὡς μίαν ἀδικίαν
 » Δι' ἣν οἱ νόμοι τῶν ἐθνῶν προσδέπουν τιμωρίαν.
 » Κ' ἐγὼ ν' ἄρπάσω δύναμαι, ὡς καὶ ὁδὸν πηγαίνει
 » Τὸν πῖλον ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ κύρ Κρισομηδένη,
 » Μὲ τοῦτο πλὴν δὲν γίνομαι καὶ κάτοχος τοῦ πύλου
 » Ἐὰν δὲ τὸν ἀμφισδητῶ μ' ἀναίδεϊαν καπήλου,
 » Ὁ νόμος μοὶ τὸν ἀφαιρεῖ μετὰ τοῦ ἰδικοῦ μου,
 » Καὶ γίνομαι σφετεριστὴς ἐγὼ τοῦ ἑαυτοῦ μου.»

« Πολλοὶ δὲ ἴσως μ' εἴπωσιν ἀκρίτως ἀφ' ἑτέρου
 » Τὸ δίκαιον νὰ σεδασθῶ τὸ τοῦ ἰσχυροτέρου
 » Ἀλλὰ τὸ δίκαιον αὐτὸ ἂν ᾔναι ἀδικία

»Τὸ στιγματίζ' ἡ ἡθική, τὸ κρίν' ἡ Ἱστορία,
 »Καὶ ἂν τινες τὸ ἐνεργοῦν χωρὶς αἰδῶ καὶ κρίσιν
 »Τοὺς συλλυποῦμαι, ἔχουσι πρὸς ἀδικίας κλίσιν·
 »Τοιοῦτος εἶναι καὶ ὁ φονεὺς τοῦ κοῦκκου δῆθεν, ὅστις
 »Τὴν ἀδικίαν ἀγαπᾷ καὶ εἶναι ὑπαδότης.»

«Καὶ ποία ἡ ἀπόδειξις, ὅτι τὸν εἶδε πρῶτος,
 »Καὶ πρῶτος τὸν ἐκτύπησεν; ἤκούσατε εἰκότως
 »Σχεδὸν χιλίους μάρτυρας, ἀλλ' ὅμως μαρτυρίαν
 »Οὐδεὶς τοιαύτην ἔδωκε ἀδιδάχη καὶ γελῶσαν.»

«Αὐτόπται δὲ τοῦ δράματος κατὰ τὰ Χρῡσα μόνον,
 »Ὡς εἶπον οἱ ἐρίζοντες, ὑπῆρξαν οἱ τρεῖς ὄνοι·
 »Ζητῶ, λοιπὸν, διὰ στεῆρόν· ξυλίνου κλητηρίου
 »Ἐνώπιόν μας νὰ ἔλθοῦν καὶ τοῦ δικαστηρίου·

»Κι' ἂν οὗτοι βεβαιώσωσι διὰ ἀπλῶν σχημάτων,
 »Διὰ ποιᾶς τινος φωνῆς, ἢ καὶ διὰ θλαυμάτων
 »Ὅτι τὸν κοῦκκον πρῶτιστος ἐφόνευσ' ὁ Ζολότας,

»Τετέλεσται! οἱ Κόρακες λαμβάνουν τὰς καπότας,
 »Καὶ πλέον ἀποχαιρετοῦν διὰ παντὸς τὴν Σύρον,
 »Ὡς ἔφυγον καὶ οἱ παλαιοὶ πολῖται τῶν Ἀδδέρων·
 »Ναὶ μὲν, ὁ ὄνος εἶναι Res et non persona, (*) ὅμως
 »Δύναται νὰ φανῇ ἐδῶ ἐπεικῆς ὁ νόμος,
 »Κ' ἡ μαρτυρία δύναται ἐνὸς τοιοῦτου ζώου
 »Νὰ ᾔηται ὑπὲρ τοῦ πτωχοῦ, ἢ ὑπὲρ τοῦ ἀθώου.»

«Κι' ἂς μὴ φανῇ παράξενον τὸ πρᾶγμα εἰς κανένα,
 »Ὅποτεν εἰς τὰ Ἀδδῆρα μὲ παραγγεμένην φρένα
 »Ἡγνῶουν Δῆμος καὶ Βουλὴ τί νὰ ἀποφασίσουν

(*) Πρᾶγμα, καὶ οὐχὶ πρόσωπον.

»Περὶ τῆς δίχης τῆς σκιάς τοῦ ὄνου, νὰ κοσμήσουν το

»Τὸν ὄνον τότε ἔσπευσαν δι' ἀνθηρῶν στεφάνων,

»Καὶ νὰ τὸν φέρωσιν ἐμπρὸς κριτῶν ὑψηροφάνων.»

— « Ἀντιπροτείνω, κύριε, ἂν οὕτως ἐπιμένῃς,

»(Παροργισμένος ἔκραξεν ὁ κύρ Κρισομηδένης)

»Πρὶν ἔλθουν οἱ γαῖδαροι 'ς τὸ Εἰρηνοδικεῖον,

»Ἐπιτοπίως νὰ κριθῇ τῆς μάχης τὸ πεδῖον,

»Καὶ φῶς ἂφ' οὗ αἱ σκοτειναὶ ζητοῦσιν ὑποθέσεις,

»Νὰ ἐξακριβωθῇ καλῶς ἡ εἰς τὰ Χροῦσα θέσις,

»Ὁ κοῦκκος πόθεν ἤρχετο, ποῦ ἦτον ὁ Κοψαύτης,

»Ποῦ ὁ Μηναῖς καὶ Σπανδονῆς, καὶ ἂν ἀπὸ τοιαύτης

»Ἦν εἶχον οὗτοι θέσεως, ἡδύναντο συγχρόνως

»Νὰ τὸν πυροβολήσωσιν, καὶ νὰ ἐπέλθῃ φόνος.»

Μετὰ τοιαύτας σοβαρὰς προτάσεις, ἀναγκαιῶς

Ὁ ἐξοχὸς μας δικαστῆς διασκερθεὶς σπουδαίως,

Ἐτέραν προδικαστικὴν ἐξέδωκε προχειρῶς,

Δι' ἧς τὰς παρεδέχετο ἐπίσης καὶ ὀλοκλήρως.

Εἰς ταύτην δὲ διέταττε σκεφθεῖς κατὰ τὸν νόμον!

— «Εἰς ὅποιον καὶ ἂν εὕρωσι χωράφιον ἢ δρόμον

»Τοὺς τρεῖς γαδάρους, τοὺς ἐκεῖ βοσκήσαντας ἀφρόνως

»Ὅπου τοῦ κούκκου ἔγινεν ὁ τερατώδης φόνος,

»Νὰ τῷ τοῦε προσαγάγωσι μὲ βραδυσμούς καὶ βίαν.»

Συγχρόνως δὲ θιέταττε! «καὶ τὴν ἐπιτοπίαν

»Ἐξέτασιν καὶ ἔρευναν, καὶ ἀκριβεῖς ἐκθέσεις

»Περὶ τῶν ὧσων παριετᾶ ἡ εἰς τὰ Χροῦσα θέσις,

»Δι' εἰδικῆς ἐπιτροπῆς ἀνδρῶν ἐπιστημόνων,

»Διὰ τῶν τοπικῶν ἀρχῶν, καὶ Πραγματογνώμονων!

Τὴν ἐπιούσαν πρὶν χρυσοῦς ὁ ἥλιος προβάλλῃ (*)

Εἰς Χροῦσα διευθύνοντο μικροί τε καὶ μεγάλοι
 Καὶ ἐπειδὴ ἦν δύσβατος ὁ δρόμος, κί' ἐκ τῆς Χώρας
 Ἀπέχει τὸ χωριδίον ἐκεῖνο δύο ὥρας,
 Μετέδησαν, ὡς σύνηθες, ὀχρούμενοι ἐπ' ὄνων
 Οἱ μὲν διὰ τὸν Κουκχισμόν, οἱ δὲ πρὸς τέρψιν μόνον.

Ἐκεῖ μεγάλας ἔκαμον ἐρεύνας κατὰ τόπον,
 Τοῦ φόνου κατὰ τὸ δοκοῦν μαντεύοντες τὸν τρόπον
 Εἰρηνοδίκης, μάρτυρες, πολῖται, δικηγόροι,
 Ἐφίλωνεῖκυν κ' ἔκρᾶζον καθὼς οἱ ἀχθοφόροι
 Συνετάξαν περιγραφάς, ἐκθέσεις, παρεκθέσεις,
 Ἠρίθησαν τὰ φρύγανα ποῦ ἔφρεν ἡ θέσις,
 Τοὺς λίθους, καὶ τοὺς χάνδακας, καὶ μέχρι τῶν χαλίκων,
 Καὶ περὶ δείλην χαίροντες ἐπέστρεφον κατ' οἶκον.

Ἄλλ' ὁ κακὸς διάβολος, σκηπεύων νὰ γελάσῃ,
 Κακὴν ἡδόκησε σκητὴν νὰ τοῖς προετοιμάσῃ.
 Ἐν ᾧ εὐθύμως ἔστρεφον λαλοῦντες, τραγωδοῦντες,
 Ὡς οἱ τὰ Διονύσια πάλαι ποτε τελοῦντες,
 Τὸ ἦμισυ τοῦ πληθυσμοῦ, οἱ ὄνοι, μετὰ μένους
 Ἐπαναστάντες ἔρριψαν χαμαὶ τοὺς ὀχουμένους,
 Διότι ὡς κακεντρεχεῖς γαῖδαροι ποῦ ἦσαν
 Μεγάλην πρὸς ἐρωτικάς συμπλέξεις εἶχον λύσσαν,
 Κ' ἐπῆλθεν εἰς τὴν μνημὴν των ὅτ' ἐν μηνὶ Μαίῳ
 Προνομιούχοι γίνονται ἐν ἀνοικτῷ πεδίῳ.

Ἠγέρθη, λοιπὸν, σύγχυσις μετὰ βοῆς καὶ θρήνων,
 Καθὼς εἰς ναύτας πλέοντας ἐν μέσῳ τῶν κινδύνων
 Ὑδροίς, κλαυθμοῖ, καὶ ὀδυρμοῖ, φωναί, καὶ βλασφημίαι,
 Μετ' ὀγκηθμῶν βαρυπενθῶν ἀντήχησαν μυρίαί,
 Κ' εἰκόνιζε τὸ σύνολον αὐτῆς τῆς ἐποπτείας

Κενταυρικά συμπλέγματα γαδαροτριχυμίας.
 Ἡ δὲ γαδαροταραχὴ φρικώδης ἦτον τόσον,
 ὥστ' ἐκ τοῦ φόβου των, οἱ μὲν ὑπέκυψαν εἰς νότον,
 Οἱ δ' ἔμαθον ὅτι πλευραὶ, καὶ κνήμαι, καὶ κρανία,
 Δὲν χαίρονται ἀσφάλειαν ἐν τῇ ὀνηλασίᾳ.

Ἐξ ὅλων τῶν δυστυχιῶν ἐκείνης τῆς ἡμέρας
 Τῆς ἀποφράδος καὶ σκληρᾶς, ἣ τὰς ἀπαθεστέρας
 Καρδίας συγκινήσασα, ἦν ὅτι τῶν ῥητόρων
 Ἐπλήρωσ' ἡ δὴς βαρὺν εἰς τοὺς γαδάρους φόρον
 Διότι ἐξ αὐτῶν, ὁ μὲν Πενταγορίδης, ἔνα
 Κατέθλασε βραχίονα, κ' ἐν μέρει τὸν αὐχένα,
 Ὁ δὲ Κρισομηθένης μας τὴν δεξιάν του κνήμην,
 Ὅπως τῆς ὀνοταραχῆς διατηρῇ τὴν μνήμην.
 Ὡς δ' ἤρξατο ὁ ἥλιος ὅς τὴν δύσιν του νὰ κλίνη
 Εἰσῆλθον εἰς τὰ ἴδια κακὴν κακῶς κ' ἐκείνοι,
 Κ' εἰς τὴν μεγάλην ἔσαψιν τοῦ ψυχικοῦ των βάρους
 Πολλάκις ἐδλασφήμεσαν καὶ κούκλους καὶ γαδάρους.

— «Τὸ εἶπα! ἔχραξ' ὁ υἱὸς πλουσίου καφφεπώλου
 » Ὅτι ἡ πρότασις αὐτὴ δὲν μ' ἤρесе διόλου,
 » Καὶ εἰς τὰ δικαστήρια δὲν πρέπει ἄρον ἄρον
 » Κ' εὐκόλως νὰ εἰσάγωνται ἀγέλαι τῶν γαδάρων
 » Πλὴν τίς σ' ἀκούει! — « Ἄλλ' ἀφ' οὗ, τοῦ ἀπεκρίθη ἄλλος,
 » Ὑπάρχουν προηγούμενα, βαπτολογεῖς μεγάλως
 » Πολλῶν γαδάρων ἔγινεν ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ
 » Παραδεχτὴ ἡ ἔντιμος κ' ἀθώα μαρτυρία.»

Ἐν τούτοις ἡ ὑπόθεσις τοῦ κούκλου, ἐν ᾧ ἴσως
 Ἐμελλε χάπως νὰ λυθῇ, τὸ πρὸς τοὺς ὄνους μῖσος
 Τὸν ῥοῦν της ἀνεχαίτισε, καὶ πάντες ὁμοφώνως,

Καὶ Κοῦκχοι, καὶ Ἀντίκουκχοι ἐζήτησαν συγχρόνως
 Τῆς δίκης τὴν κατάργησιν, κ' ἐν μέσῳ τῆς πλατείας
 Ἐκραύγαζον μετὰ θυμοῦ, καὶ λύσσης, καὶ μανίας·

— «Δὲν γίνεται! ἐφώναζεν ὁ κύρ Εἰρηνοδίκης,

» Δὲν γίνεται νὰ κόψωμεν τὴν πρόοδον τῆς δίκης! »

— «Μπρὲ γίνεται! ἐκραύγαζον καὶ Κόρακες καὶ Κοῦκχοι

» Εἰδὲ θὰ πέσουν κόνδουλοι, καὶ θὰ παιχθῇ ματσοῦκι! »

Ὡς εἶδε τέλος τὰ στενὰ ἐνέδωκε δακρύσας,

Διότι ἐκ τοῦ θύματος ὠσφράνθη μόνον κνίσσας.

— «Καλὲ ἐγὼ καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐλάλησα ὡς κρίνω,

» Ὅτι δὲν ἤρμυζε ποτὲ τὸ ζήτημα ἐκεῖνο,

» Τὸ τόσον περιποῦδαστον, γενόμενον γελοῖον

» Ἀναρμοδίως νὰ κριθῇ εἰς Εἰρηνοδικεῖον»

(Εἶπε ῥοφῶν τὴν πρέζαν τοῦ εἰς ἐκ τῶν βαθυπλούτων.)

«Βεθαίως, ἠκολούθησεν, ἐν ζήτημα τοιοῦτον

» Πρέπ' εἰς συμβούλιον σοφῶν νὰ ἔμβῃ, ἢ καὶ μάγων,

» Ἡ ᾗς τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν τὸν Ἀρειον τὸν Πάγον·

» Καὶ ταῦτα ὑπὲρ τῆς τιμῆς καὶ τῆς φιλοτιμίας

» Πρέπει νὰ συμβουλευσώμεν καὶ εἰς τὰς δυὸ φατρίας.»

Ἐν τούτοις παρεμπίπτουσα ἡγέρθη ἔρις νέα·

Διότι οἱ συνήγοροι ἰδόντες τὰ ὥραϊα

Καὶ δραχμικά των ὄνειρα λυθέντα ὡσεὶ πάχνη,

Καὶ ὡσεὶ ὕφασμα λεπτὸν ποῦ πλέκει ἡ ἀράχνη,

Καὶ νέαν θέλοντες τροφὴν πεινώσης εὐγλωττίας,

Πρὸς τοὺς πελάτας ἔστρεψαν τὰ βέλη τῆς πικρίας,

Καὶ τῶν κομμάτων ἕκαστον εὐρέθη ὑπὲρ ὅρον

Εἰς πόλεμον ἐμφύλιον μετὰ τῶν δικηγόρων.

Εἶχον ὁ αὐτῶν ἑκάτερος μεγάλας ἀξιώσεις,

Κ' ἐζήτουν ἕξοδ', ἀμοιβάς, καὶ ἀποζημιώσεις,

Διὸ κ' εἰρήνην ἔκλεισαν οἱ Κόρακες προθύμως
 Πρὶν βιασθῶσιν παρ' αὐτῶν δικαστικῶς κ' ἀτίμως·
 Καὶ ἵνα δεῖξουν ὅτι δὴ δὲν παίζουσι κυάμους,
 Μὲ τὸν Πενταγορίδην τῶν ἐτέλεσαν τοὺς γάμους
 Τῆς θυγατρὸς τοῦ Σπανδονῆ.—Οἱ Κοῦκχοι δ' ἀφ' ἐτέρου
 Εἰς τὰς Ἀθήνας ἔπεμψαν, διὰ τοῦ ταχυτέρου
 Ἀτμοκινήτου, γράμματα πρὸς ὑπουργοῦντα φίλον,
 Τὸν κὺρ Κριστομηδέην τῶν συστήνοντες μὲ ζῆλον,
 Διὸ καὶ πᾶσα κατ' αὐτῶν ἀνεχαιτίσθη μάχη,
 Καὶ Πρόεδρος Πρωτοδικῶν ἐγένετο ἐν τάχει.

Ὁ δὲ Εἰρηνοδίκης μας, ὡς λέγ' ἡ Ἱστορία,
 Ἀπέμεινεν ὁ δυστυχὴς εἰς τοῦ λουτροῦ τὰ χροῖα,
 Διότι ἦσαν ἄῤῥενες τῶν ὄνων οἱ ἡμίσεις,
 Καὶ κτηνολυσσερωτικὴ ἡ τῶν γαδάρων φύσις,
 Διότι, τέλος, ἤθελε δόω λαχοῦς συγγρόνως·
 Πλὴν ἔλεγεν ὅτι « πικρὸς τὸν κατατρέχει φθόνος! »

E.

Στιχ. 1717.

Ἐν ᾧ ἡ πόλις ἄπαντα ἐσφρίγα ἀπαισίως
 Ὑπὸ τοιοῦτου πυρετοῦ, κατέπλευσ' αἰφνιδίως
 Πυρόσκαφον ἐξ Ἀθηνῶν πολλοὺς κομίζον ξένους·
 Κοῦκχοι καὶ Κόρακες, λοιπόν, ἀφῆχαν κοιμωμένους
 Τοὺς κεραυνοὺς των, κ' ἔσπευσαν ἐπὶ τὴν παραλίαν
 Διὰ νὰ μάθουν εἶδησιν ἐξ Ἀθηνῶν καμμίαν,
 Καθόσον εἶχε μάλιστα διασπαρεῖ ἡ φήμη
 «Ὅτι ὁ δεῖνα (λησμονῶ τὸν ἄνδρα) οὗ ἡ μνήμη
 »Εἶχε σθεσθῇ ἀπὸ καιροῦ, παρὰ κοινὴν ἐλπίδα,
 »Εἰς χειρας τὴν ὑπουργικὴν ἐλάβανεν πυξίδα,
 »Καὶ οἰακροστροφῶν εὐθὺς πρὸς τὸν τῆς ἐξουσίας
 »Ἀστέρα, πλέων ἔσπευθεν εἰς ὄρμον εὐτυχίας.»

Μοὶ ἔλεγε πολιτικὸς Σεβὰχ Θαλασσινός τις
 Ὅτι εἰς τὸν Ὑπουργικὸν αὐτὸν λιμένα ὅστις
 Αἰσίως φθάσῃ θελκτικὰς λαμβάνει συγκινήσεις,
 Διότι εἶναι μαγικὴ πᾶσα ἡ πέριξ φύσις·
 Ἡ ψάμμος, λίαν ἄφθονος ἐπὶ τῆς παραλίας,
 Ἀπὸ ψηγμάτων σύγκειται χρυσοῦ· τὰς μὲν εὐδαίως
 Ἡμέρας, πνέουν ζέφυροι, καὶ διαχέουν μύρα,
 Καὶ θυμιάματα τερπνὰ· ἂν ἔλθῃ δὲ πλημμύρα

Εἰς τὸ παραθαλάσσιον εὐρίσκει τις τυχαίως
 Ξένων Κρατῶν παράσημα· κ' εὐνοίας ἂν ῥαγδαῖος
 Σὲ καταλάβῃ ὑετός, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου
 Βρέχει σταυρούς, τιμάς, βαθμούς, καὶ τ' ἀγαθὰ τοῦ Κροίσου.

Ἄλλ' ἔχει κ' ἐν κακὸν αὐτῇ ἡ τρισευδαίμων χώρα,
 Ὅτι ἐν' ᾧ εἶν' αἶθριος ὁ οὐρανός της, τώρα,
 Καὶ οἱ τρισόλβιοι θνητοὶ οἱ εἰς αὐτὴν οἰκοῦντες
 Ῥεμβάζοντες ἀναπολοῦν χρυσαῖς δουλιαῖς μὲ φούνταις,
 Αἶφνης ἀκούονται βρονταί, καὶ μὲ πατάγους πίπτουν
 Θανατηφόροι κεραυνοί, κ' ἡμιθανεῖς τοὺς ρίπτουν.
 Ἀπηλπισμένοι οἱ πτωχοὶ ἔς τὴν νῆσον τότε τρέχουν
 Τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, ἣν ἀντικρύ των ἔχουν.
 Ἐκεῖ κοινῶς οἱ κάτοικοι μὲ ταραγμένην φρένα
 Ἀφίνοντες τὰ ἴδια κυττάζουσι τὰ ξένα,
 Καὶ μὲ ὀμματουῖα κατασκευῆς ἰδίας
 Ἀνακαλύπτουν τοὺς κρυπτοὺς σκοποὺς τῆς τυραννίας!
 Καὶ βλέπουν μέλαν δι' αὐτῶν πᾶν ἔκλευκον ὡς γάλα,
 Καὶ τὰ ὀρθὰ ἀνάποδα, καὶ τὰ μικρὰ μεγάλα.

Πλὴν πάλιν, ἀναγνῶστά μου, σοὶ ψάλλω ἄλλ' ἀντ' ἄλλων!
 Εὐκόλως τὸν Μιαισιπῆν ξηραίνεις! τῶν μεγάλων
 Ὅρων τὴν γαῦρον κορυφὴν διὰ λεπτῆς βελόνης
 Νὰ ἀφανίσῃς δύνασαι, ἀλλὰ δὲν κατορθύνεις
 Ποτὲ νὰ δέσῃς φλύαρον καὶ καχολόγον γλῶσσαν
 Ὡς τὴν ἐμὴν, καὶ μάλιστα εἰς ὕλην ἀφορῶσαν
 Τὴν ἱλαρότητα καὶ σοῦ κ' ἐμοῦ . . . Ἄλλ' ἄς ἀφήσω
 Αἰετὰ, ἐὰν καὶ σ' ἐνοχλοῦν, καὶ ἄς σὲ ὀδηγήσω
 Εἰς τὴν ἡλκεινὴν Ἐρμούπολιν, ὅπου θορυβημένοι
 Ἀπὸ φωνὰς κωπηλατῶν ἀπέβαινον οἱ ξένοι.

Ἐκ τούτων ἄλλοι ἔφερον βιβλία εἰς τὰς χεῖρας,
 Ἄλλοι δ' ἐπὶ τῶν στέρνων των σταυροειδῶς ζωστήρας,
 Κι' ἄλλοι ἐπὶ τῶν πέλων των περιτετυλιγμένον
 Λευκὸν μανδύλιον. Ἄλλ' εἷς ἐκ τῶν τοιούτων ξένων,
 Νέος, φαιδρὸς, μὲ ἔκφρασιν σατυρικοῦ προσώπου,
 Μὲ βλέμματα σατανικὰ, καὶ ἔχων στόμα ὄπου
 Ἀπέθνησκε μειδιάμα ἀσπλάγχχνου εἰρωνείας,
 Μ' ὀξείαν ῥίνα, πλὴν σαφῶς ἀνάκυρτον, κι' ἀστείας
 Γραφίδος ἀντικείμενον, στραφεὶς πρὸς κωπηλάτην
 Προσεῖπε μὲ τὴν προφορὰν τὴν ἐρασμιωτάτην
 Τῶν χάρει ἐτάειρε—«ὦ πάϊ, λέξον μοι
 »Πόῦ ἂν εἶεν ἀντρός Ζολότα οὐκίῳ;»
 —«Μὲ συγχωρεῖς, αὐθέντα μου, τῷ ἀπεκρίθῃ καίζων
 »Ὁ κωπηλάτης, ἀγνοῶ τὴν γλῶσσαν τῶν Κινέζων!»

Ἐν σημειωματάριον ὁ ξένος τότε ἀνοίγει
 Καὶ γράφει ταῦτα—«Ἕλληνες τὴν σήμερον ὀλίγοι
 »Λαλοῦσι τὴν Ἑλληνικὴν, ὡς ὄντες τέκνα μᾶλλον
 »Ἰλλυριῶν, καὶ Τριβαλλῶν, καὶ Σλαύων, καὶ Βανδαίων·
 »Κ' εἰς Σύρον τὴν ἐμπορικὴν τοῦ νέου Κράτους πόλιν
 »Δὲν εὔρον, περιηγηθεῖς τὴν ἀγορὰν τῆς ὅλης,
 »Οὐδ' ἓνα νὰ μὲ ἐννοῇ· ἡ λαλουμένη γλῶσσα
 »Βασίζεται εἰς σύστημα βαρβαρισμῶν, κι' ἂν ὅσα
 »Εμαθήομεν Ἑλληνικὰ ἐντὸς τῶν Γυμνασίων
 »Εκδάρης, ἔχεις τῆς κοινῆς σολοίκου τὸ κλειδίον. (12)»

Τὴν εὐσυνειδήτην αὐτὴν σημείωσιν πρὶν ὅμως
 Καλῶς περάνῃ, ὁ φαγὼν τὸν κοῦκκον Ἀστυνόμος,
 Ὅστις, ὡς ἔλεγον πολλοὶ, ἐχούκχιζεν οὐ λάθρα,
 Μαθὼν ὅτι τῶν ξένων τις παρὰ τῇ ἀποβάθρᾳ
 Περὶ Ζολότα εὐμενῶς ἠρώτησε, δρομαῖος

Τὸν ἔφθασε, καὶ χαιρετῶν αὐτὸν ἐδαφιαίως·

— «Κύριε, καλῶς ἦλθατε ! τῷ εἶπε, τί ποθεῖτε ; ... »

» Μ' εἶπον ὅτ' ἐζητήσατέ τινα τίνα ζητεῖτε ; ... »

— « Τὸν Ζολοτέιον οἶκον ! » — « Καὶ ποῖον τ' ὄνομά σας ; »

— « Ἐδμόντιος Ἀμπούτ ! φιλῶν θερμῶς τὸν πατριτά σας ! »

— « Καὶ ποίου ἐπαγγέλματος ; » — « Μελανωτὲς καρτίων, »

» Τιτάσκαλος καὶ ματετὲς, καὶ ζῶον ἀστεῖον. »

— « Ἐδμόντιος Ἀμπούτ ! καλὲ καὶ τ' ἤθελε εἰς Σύρον ! »

» Ὁ μέγας καὶ πολὺς αὐτὸς συνθέτης τόσων λήρων ; »

— Μὰ τὸν Θεόν ! τὸ ἀγνοῶ καὶ ἐγώ ! διότι εἶπον

Οἱ μὲν, ὅτι διήρχετο συλλέγων πάντα ῥύπον,

Καὶ πᾶσαν ἔλλαιψιν μικράν, καὶ πᾶν ἐλάττωμά μας,

Πρὸς πᾶχυνσιν συγγράμματος· καὶ ὅτι ὁ ἀδάμας

Αὐτὸς τῶν περιηγητῶν, ὁ λάμπων ἀπαισίως,

Δημίου χρέη δι' ἡμᾶς ἀνέλαθ' ἐπαξίως.

Οἱ δέ, ὅτι τὰ ἔθιμα σπουδάσας καὶ τὰ ἔθνη

Τῶν Ἀνατολικῶν λαῶν, μεγάλως ὠφελήθη,

Ὡστε καὶ ἔλαθον αὐτοῦ εἰς Παρισίους χρεῖαν,

Κ' ἐπέστρεψε διορισθεὶς εἰς τὴν Ἀκαδημίαν.

Οἱ δέ, ὅτι ἐσχόπευεν ἀπλοῦν νὰ κάμῃ γύρον,

Καὶ ὅτι ἠγνόει καὶ αὐτὸς τί ἤθελε εἰς Σύρον.

Ὡς καὶ ἂν ἔχῃ, φίλοι μου, εἰς Σύρον *in persona*

Ἐφθασεν ὁ Ἐδμόν Ἀμπούτ, μὴ φέρων εἰμὴ μόνον

Τ' ἀκτινοβόλα φῶτά του, διότι παρ' ἐλπίδα,

Ὁμοῦ τὸν χρυσοῦφαντον Antonio δὲν εἶδα.

Διὸ καὶ τὸν ὠδήγησαν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ζολότα,

Ὃπου προσέφερον καθὼς εἰς ξένον τὰ εἰκότα.

Τὸ ζήτημα τὸ κουκκικὸν μετὰ τινος ἡμέρας

Ἦλλαξε φάσιν, ἐπειδὴ, πρὸς ὅλας τὰς προτέρας
 Φιλονεικίας κ' ἔριδας, ἐπηύξησε τὸν σάλον
 Ἢ φοβερὰ κ' ἀτίθαστος μανία τῶν Δασκάλων,
 Οὔτινες μετὰ ὀργασμοῦ, καὶ διὰ γυμνασμάτων
 Ἀλληλεμάχοντο δεινῶς. Ἐκ τῶν αὐθαδεστάτων
 Τοῦ Κόσμου τάξεων, ἐγὼ σωφρονισμοῦ ἀξίας
 Γινώσκω τρεῖς, καὶ ὅταν πῦρ θερμῆς λογομαχίας
 Τὰς ἐξωθῇ καὶ μαίνωνται, ἀκρόβι τις καὶ βλέπει
 Ὅσα ν' ἀκούσῃ δὲν τολμᾷ καὶ νὰ ἰδῇ δὲν πρέπει.
 Πρώτη, τῶν φαύλων γυναικῶν· δευτέρα, τῶν μεγάλων
 Ταρτούρων καὶ ὑποκριτῶν· καὶ τρίτη, τῶν δασκάλων. (13).

Σαλπίζ' ἡ πρώτη, ἂν μανῇ, μετ' ἄκρας ἀναιδεΐας
 Τὰ σκανδαλώδη χρονικὰ ἐκάστης συνοικίας·
 Κ' ἡ ἄλλη, ἐν ὀνόματι θεῶν καὶ διαδόλων
 Ταράττει, ὅταν φορικῶς λυσσᾷ, τὸν κόσμον ὅλον·
 Ἀλλὰ ἡ τρίτη, τῶν ἀπλῶν κ' εἰρηνικῶν δασκάλων,
 Ὅταν ἀνάψῃ, κ' εἰς σωροὺς ῥημάτων ἀνωμάτων
 Χαρακωθῇ, τετέλεστα! κ' ὁ Κόσμος ἂν χαλάσῃ
 Ἀδύνατον νὰ πραῦνθῇ καὶ νὰ καθησυχάσῃ.

Δύνασαι, ἀναγνώστὰ μου, ἂν μόνον ἀπλῶς πτύσῃς,
 Τὴν Ἐκλαν, τὸν Βεζούβιον, ἐν ἀκαρεῖ νὰ σδύσῃς·
 Δύνασαι μ' ἐν σου φύσημα Βορῶρᾶν κ' Ἀπηλιώτην
 Νὰ ἀναγκάσῃς νὰ ἐμβῇ ἔς τὴν κοίτην του τὴν πρώτην,
 Καὶ τοῦ πελάγους τὸν φρικτὸν νὰ καταπαύσῃς σάλον,
 Πλὴν τὸν θυμὸν δὲν δύνασαι νὰ παύσῃς τῶν δασκάλων·
 Καὶ μὴ φανῇς ἀνόητος νὰ τὸ ἐπιχειρήσῃς,
 Διότι θὰ μ' ἐνθυμηθῇς, καὶ θὰ μετανοήσῃς,
 Ὅταν, χωρὶς ν' ἀστράψῃ κἄν, ἐν εἶδει προοιμίων,
 Θὰ πέσῃ μέλανος βροχή, καὶ χάλαζα βιβλίων,

Γραμματικαὶ γαστροβαρεῖς, συντακτικὰ ὑγκώδη,
Καὶ λεξικά «in folio» ὡς κήτη τερατώδη.

Δασκάλους δὲ ἀποκαλῶ «συλλήβωδην καὶ ἀθρόα»

Τὰ δίποδα, κακεντρεχῇ, γνωστὰ χερσαῖα ζῶα,
Τὰ ἐκφυζῶντα μ' ἡδονὴν λεξεῖδια, καὶ φράσεις,
Τὰ νομιζόμενα κρινῶς μεστὰ σοφίας πάσης,
Διότι μὲ ἀναίδειαν λαλοῦσι περὶ πάντων,
Θαυμάζοντα καὶ μόνα των τὴν πολυμάθειάν των!
Ὅπόταν ἕνας δάσκαλος θηρεύσῃ λέξιν μίαν
Εἰς τοῦ Βαρίνου τὴν ξηρὰν ἀλλὰ σφὴν κοιλιάν,
Ὡς ὁ τοῦ Ῥωστικοῦ ναοῦ ὑπερμεγέθης κώδων,
Τὴν ἐκφωνεῖ βαρύφθογγον ἐν μέσῳ τῶν τριόδων,
Καὶ τόσον ἡ κουφότης του ὑγκοῦται καὶ ἀναβαίνει
Ὅσον αὐτὴ εἶν' ἄχρηστος καὶ ἐσκωριασμένη.

Ἐὰν καὶ μία συλλαβὴ τοὺς δύο διακρίνει

Ὅμως αὐτὴ ἡ συλλαβὴ οὐσιωδῶς βαρύνει
Ἀπέχει δὲ ὁ Δάσκαλος πολὺ τοῦ Διδασκάλου
Ὅσον τῆς σφαίρας πόλος εἰς κεῖται μακρὰν τοῦ ἄλλου,
Ὅσον ἡ γῆ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ διαφέρει ἴσως,
Ὅσον τὸ σκότος καὶ τὸ φῶς, ὁ ἔρως καὶ τὸ μῖσος,
Τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἀλήθεια, Παράδοσις καὶ Ἄδης·
Ὁ δάσκαλος ψοφοδεής, ἢ γαῦρος καὶ αὐθάδης,
Σκοπὸν του ἔχων κύριον τὴν ἀργυρολογίαν,
Πωλεῖ ὡς ἄλλος κάπηλος τὴν νόθον του σοφίαν.
Μαστίζων μὲ τὰς λέξεις του καὶ τὰς μεσοστιγμὰς του
Τὸν νοῦν σου, φθείρει τὴν ψυχὴν ἣν ἡ πνοὴ τοῦ Πλάστου
Ἐκόσμησε μετ' ἡθικοῦ καὶ ἐναρέτου πλούτου,
Κ' εἶν' ὄργανον τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ τοῦ κόσμου τούτου.
Ὁ δὲ διδάσκαλος λαμπρὰς φωτίζουσα τὰ βάθη

"Οπου φωλεύουν τ' ἄγρια ἐν τῇ ψυχῇ μας πάθη,
 "Εσω ἡμῶν ἀντανακλᾷ ἰδέας καὶ ἐννοίας
 Δι' ὧν θὰ διαπρέψωμεν ἐντὸς τῆς κοινωνίας·
 Πρᾶος, σεβάσμιος, γλυκὺς, μᾶς ἔλκει, μᾶς μαγεύει,
 Κ' εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς αὐτὸς μᾶς συνοδεύει
 "Ως πνεῦμα ἀγαθοποιόν, τηρῶν τὰς ἀθανάτους
 Τοῦ Ἰησοῦ μας ἐντολάς, καὶ τοῦ σοφοῦ Σωκράτους.
 Πρὸς πᾶν γενναῖον φρόνημα αὐτὸς μᾶς ἀνυψώνει,
 Τὸν νοῦν καλλύνει, τὴν ψυχὴν δι' ἀρετῶν μορφώνει,
 Καὶ δείκνυτ' ἀφιλοκερδῶς ὡς πλάστῃς τοῦ νοός μας
 Πατὴρ σεβασμιώτερος τοῦ φυσικοῦ πατρός μας.
 "Οπου δ' ἡ ἄνοια εὐρὺ τὸ στάδιον ἀνοίγει
 Ὑπάρχουν δάσκαλοι πολλοὶ, διδάσκαλοι δ' ὀλίγοι·
 Κι' ὅς τὸ ὁμολογήσωμεν, εὐάριθμ' εἶναι κι' ὅσοι
 "Ως ἀληθεῖς διδάσκαλοι εἰς τὴν Ἑλλάδα ζῶσι.

Οἱ δάσκαλοι, λοιπὸν, δεινῶς ἐμάχοντο εἰς Σύρον
 "Ως μάχονται τὰ γύναια, ἢ τάγμα καλογήρων,
 Καὶ τῆς φιλονεικίας των κυριώτερα ὕλη
 Μὴ κρίνετε ὅτ' ἦτον δὴ περὶ τοῦ τι ὀφείλει
 Ὅσον τὸ κόμμα ὁ φατριαστής, ὅσον τὸ ἔθνος ὁ πολίτης,
 Ἀλλὰ — ἡ λέξις ποῖα τις, καὶ ἡ παραγωγή της!
 Οἱ φρονιμώτεροι δ' αὐτῶν (ἂν δάσκαλος κἀνένας
 Ὑπῆρξεν φρόνιμος ποτὲ) εἰς τὰς πεποιημένας
 Ἐφρόνουν ὅτι τάττεται κι' ὁ κοῦκχος λέξεις, ᾄδων
 Τὸ κοῦκχου! κού! ἐντὸς δασῶν, καὶ ἠχῆρῶν κοιλάδων·
 Οἱ δ' ἤθελον ὅτι ἐὰν ἀπὸ Γαζῆ καὶ Βλάχου
 Ἐπλάσθῃ λέξις βάρβαρος! τοῦ πλέον ἀταράχου,
 Λογιωτάτου ἱκανὴ τὰς φρένας νὰ κλονήσῃ,
 Ἦτον ἡ λέξις « Κοῦκχος » κι' ἂν μὲ ταύτην νὰ τιμήσῃ
 Ἦθέλῃτε φατρία τις τὰ ἐντιμὰ της μέλη,

Ἡ αὐστηρὰ γραμματικὴ διόλου δὲν τὴν θέλει,
Ἄφ' οὗ ὥς γνώμων ἀκριβής, κανὼν καὶ διαβήτης
Καλεῖ τὸν κοῦκχον, κόκχυα! ὁ θεῖος Σταγειρίτης.

Τινὲς δ' ἐφώνουν μετ' ὀργῆς καὶ δοκησιοφίας·
— «Ἐδῶ δὲν εἶναι ζήτημα ἀπλῆς ὀρθογραφίας,
» Ἀλλ' εἶναι γλώσσης ζήτημα! θρησκεία δὲ καὶ γλώσσα
» Ἀπὸ μεγάλα ἔσωσαν τὸ ἔθνος δεινὰ τόσα!
» Οἱ δὲ καταδικάζοντες τὸν Κόκχυα εἰς Κοῦκχον,
» Αὔριον καὶ τὸν Ἄγγελον θὰ εἶπουν Παττατοῦχον,
» Καὶ ἄλλα θέματ' ἄρρητα εἶναι, λοιπὸν, γελοῖοι!
» Ἀνόητοι, ἀτάσθαλοι! ἀνάγωγοι! ἀχρεῖοι!
» Ἀγράμματοι! γαῖδαροι! καὶ ἄχθη ἀρουραῖα!... »
Ἐξ ἄλλου, οἱ ἀντίπαλοι, εἰς ταῦτα τὰ ὥραϊα
Καὶ φιλικὰ ἐπίθετα ἐπίσης φιλοφρόνων
Κ' ἱπποτικῶς ἐφέροντο, μετρῶντες δὲ συγχρόνως
Καὶ τόκους καὶ κεφάλαια, ἀπήντων μετὰ ζήλου.

— « ὦ πέπονες! οἱ ἔχοντες ἀναίειδαν τοῦ σκύλου,
» Καὶ χάραν ἄνευ μυελοῦ! ὦ σοφισταὶ λυσσώδεις!
» Τῆς νεολαίας τυφλωταί, αἰσχροὶ καὶ κινδυνώδεις!
» Προκρυῦσται τόσων ποιητῶν, καὶ τόσων λογογράφων!
» Οἱ μὲ τὰς λέξεις σκάπτοντες τῶν ἰδεῶν τὸν τάφον!
» Οἱ πίνοντες ἀντὶ καφφῆ ἀφέψημα Βαρίνου,
» Σουῖδα, Βλάχου, καὶ Γαζῆ! καὶ οἱ τοῦ Βερτολδίνου
» Μὲ ζῆλον σχολιάζοντες τὴν σοβαρὰν φυλλάδα,
» Λόγῳ ὅτι φωτίζετε, τὴν σκοτεινὴν Ἑλλάδα!
» Τύφου ἀσχοί! καπνοὶ πυρᾶς! οἰήσεως σκωρία!
» Ἀγρεῖα ὅπου ἐνοικεῖ ὁ φθόνος κ' ἡ μωρία!
» Ἀγγουρολογιώτατοι! ἀγύρται τῶν γραμμάτων!
» Ὁρμαθιασταὶ τῶν μετοχῶν καὶ τῶν ἀπαρεμφάτων!

»Ράπτται τῶν φράσεων κακοί! καὶ κτίσται περιόδων!

»Καὶ καρφωταὶ μεροστιγμῶν! καὶ σκύδαλα τριόδων!

»Μήπως ὁ κόκκυξ ἔγινε γαῖδαρος, ἢ χοῖρος,

»Ὡς σεῖς, ἂν κοῦκκος λέγεται ἀθῶως καὶ προχείρως;

»Μήπως τὸ σχῆμα ἥλλαξε, τοὺς πόδας, τὰ πτερὰ του,

»Τὸ ράμφος του, τὸ χρῶμά του, ἢ τὸ κελεύδημά του;

»Ἀλλὰ πῶς κοῦκκος ἔγινε νὰ μάθῃτε ζητεῖτε,

»Καὶ διὰ τοῦτο μαίνεσθε, κ' αἰσχροῦς βαττολογεῖτε!

«Διὰ ν' ἀφήσης, ἀμαθὴ σχολαστικέ, τὴν πλάνην

»Σφῆνα λαβὲ εἰς χεῖράς σου, κοπίδα καὶ σκαπάνην·

»Ἐμβαλε, διὰ τῆς σφηνός, 'ς τὴν συλλαβὴν τὴν μίαν

»Τοῦ «κόκκυξ» ἓνα Ὑψιλόν· τὸ «κόκκυξ» μ' εὐκρίαν

»Θὰ γίνῃ κοῦκκυξ· ἄρελον μὲ τὴν κοπίδα πάλιν

»Τὸ τῆς ληγούσης Ὑψιλόν, μὲ τέχνην δὲ μεγάλην,

»Σφῆνωσον εἰς τὸν τόπον του ἐν Ὀμικρόν· θὰ γίνῃ

»Τὸ κοῦκκυξ, κοῦκκοξ, ἐν καλῇ ἀγάπῃ καὶ εἰρήνῃ·

»Χωρὶς νὰ χάνῃς τὸν καιρόν, στρέψον τὰ τηλεβόλα

»Κατὰ τοῦ ξυ· ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ σφαῖραί των μὲ δλα

»Τὰ πάντα προφυλακτικὰ, καὶ συνετά σου μέτρα

»Ἐνδέχεται νὰ γίνωσι μικρὰ σκανδαλοῦ πέτρα,

»Νὰ συνταράξωσι τὸ πᾶν, καὶ εὖρης παρ' ἐλπίδα,

»Ἀντὶ πτηνοῦ, ἐλέφαντα, μ' οὐράν καὶ προβοσκίδα·

»Εἶναι φρονίμου ἴδιον μὲ τὴν κοπίδα πάλιν

»Τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν οὐράν, νὰ κόψῃς τὴν μεγάλην

»Τοῦ πελωρίου τούτου ξυ, νὰ τρέψῃς δὲ τὸ μένον

»Μέρος, εἰς σῆγμα τελικὸν στρογγυλογυρισμένον.

»Ἦτοι τὸ ξυ, καθὼ διπλοῦν, τὸ κάππα χάνει μόνον

»Δυνάμει Ἀποστολικῶν Γραμματικῶν κανόνων,

»Μὴ συγχωροῦντων, ἵνα μὴ πηγάσῃ κακὴ ἔξις,

»Νὰ ἔχῃ κάππα τέσσαρα δισύλλαβός τις λέξις·»

« Ἰδοῦ, ἐχθροὶ τῶν γνώσεων, ἰδοῦ, μὲ ποῖον τρόπον
 » Ὁ κόκκυξ, κοῦκκος γίνεται χωρὶς μεγάλον κόπον,
 » Χωρὶς πολέμους κρατεροὺς, χωρὶς ῥοὰς αἱμάτων,
 » Ἡ κ' ἡ ἀξιοπρέπεια νὰ πάθῃ τῶν γραμμάτων. »

Τοιαύτας εἶχον εὐγενεῖς οἱ βάδακες ἐκεῖνοι
 Λογομαχίας κ' ἔριδας, καὶ διὰ νὰ λαμπρύνῃ
 Καθεὶς τὸ ὄνομα αὐτοῦ μὲ δόξαν ἐπὶ τέλους
 Ἐξέδιδε διατριβάς, καὶ ἄρθρα, καὶ λιθέλλους·
 Τὰς ὕδρεις δὲ διέταττον κατὰ τῶν ἀντιπάλων
 Πολλάκις κατ' ἀλφάβητον οἱ πνευματώδεις μᾶλλον.
 Καὶ φυλλαδίῳ ἔδριθον, οἰκεῖται, καφφενεῖα,
 Ναοί, κουρεῖα, κλίβανοι, ὁδοί, παντοπωλεῖα.
 Εἰς ταῦτα ἤλεγχον οἱ μὲν, τοὺς δέ, ὡς ἀγραμμάτους!
 Οἱ δέ, τοὺς μὲν, ὡς ἀμαθεῖς! κί' ἀδικητὰς τοῦ Κράτους!
 Οἱ μὲν, τοὺς δέ, ὡς κνώδαλα, κί' ἀγχόνης παναξίους!
 Κί' οἱ δέ, τοὺς μὲν, ὡς σκύβαλα! καὶ ὡς ἀλιτηρίους!
 Καὶ οἱ μὲν ἄκριτοι κριταὶ ἐζήτουν νὰ εὐρῶσι
 Τίς ἔχει μέγα δίκαιον ὅπως ἀποφανθῶσι·
 Οἱ δὲ ὀλίγοι φρόνιμοι, κακεντρεχεῖς ἐν μέρει,
 Εἶπον ὅτι πιστεύουσιν ἀμφοτέρω τὰ μέρη,
 Καὶ ὅτι ἔχουν δίκαιον κ' οἱ μὲν, κ' οἱ δέ, ἐπίσης!
 Ἀλλ' ἦτον ἴσως πονηρὰ ἡ ἀρελῆς των κρίσις.

Τὸ πρᾶγμα ὅμως ἤρξατο νὰ γίνεται σπουδαῖον
 Ὅταν τὰς ὕδρεις ἄφησαν ὡς γελοιώδεις πλέον,
 Κί' ἀψιμαχίας δεῖγματα εὐρέθησαν ἔς τοὺς δρόμους,
 Γραμματικαὶ τοῦ Φαφλατᾶ, εἰς δέκα πέντε τόμους,
 Σύντακτικὰ παχύσωμα Ἀνδρέα Ἀλογίου,
 Καὶ εἰς Βερτόλδον σχόλια τοῦ κῆρ Στραφλακανίου
 Τὰ Ἀπαντα τοῦ ποιητοῦ σινδὼρ Φαντασιάδου

Καὶ Λογικαί τοῦ ῥήτορος Κρασοπιναχιάδου·

Περὶ τοῦ *ΕΙ* τοῦ ἐν Δελφοῖς δγκώδης Πραγματεία, (14)

Καὶ περὶ τῆς Ὀμηρικῆς βηχὸς βιβλία τρία·

Τίς ἡ δασεΐα καὶ φιλή, καὶ ποῖα τὰ καλὰ τῆς,

Κ' ἐνὸς σοφοῦ καὶ φίλου μου ὁ φθειροκτόνος Στράτις·

Αὐτὰ καὶ τούτων κρείττονα, καλοχρυσοδομενά

Μίαν αὐγὴν εὐρέθησαν ἔς τοὺς δρόμους σκορπισμένα.

Κ' ἡ μὲν ἀρχὴ μὴ θέλουσα τὰς ἐμφυλίους ῥήξεις,

Καὶ ἔχουσα τῆς συμπλοκῆς τοιαύτας ἀποδείξεις,

Ἀμέσως προσεκάλεσε τοὺς ἰατροὺς τῆς νήσου,

Οἵτινες πάντα δάσκαλον ὑπέβαλον ἐξίσου,

Εἰς ἔυρισμα τῆς κεφαλῆς, καὶ εἰς ψυχρολουσίας,

Εἰς τέσσαρα καθάρσια, καὶ ὀκτὼ φλεβοτομίας.

Ἄλλ' ἂν πρὸς ὧραν ἔπαυσαν τὴν μάχην τῶν δασχάλων,

Τοῦ πλήθους τοῦ ταρακτικοῦ δὲν ἔπαυσαν τὸν σάλον·

Αὐτὸ τὸ πολυκέφαλον καὶ ἀτρόμητον θηρίον

Μὲ τοὺς δασχάλους, ἔχασε τὸ κοῦφόν του κρανίον,

Καὶ ἦτον πρᾶγμα ἄξιον καὶ οἴκτου καὶ γελώτων

Νὰ βλέπη τις ἐρίζοντας μὲ πάταγον καὶ κρότον

Περὶ γραμματικῶν λαθῶν, καὶ τύπων καὶ σχολίων,

Τοὺς ἀγνοοῦντας καὶ αὐτὸ τὸ σχῆμα τῶν ψηφίων

Γυμνόποδας, καὶ ῥυπαροὺς τῆς νήσου ἀχθοφόρους,

Τοὺς κωπηλάτας, τοὺς βαφεῖς, καὶ τοὺς μικροεμπόρους.

Καὶ μήπως δὲν φιλονεικοῦν ἀκόμη εἰς Ἀθήνας

Διὰ τοῦ μελοδράματος τὰς θελκτικὰς σειρῆνας

Οἱ μὴ εἰδότες οὐδ' αὐτὴν τὴν τέχνην τοῦ Μαρσίου,

Εἰμὴ τὸν μόνον δγκηθμὸν τῶν ὄνων τοῦ Μαΐου;

Καὶ μ' ὅλον ὅτι οἱ καλοὶ (δι)-δάσκαλοι ἐσίγων,

Τῶν καθαρσίων δ' ἔνεκα ἔπασχον οὐκ ὀλίγον,
 Τὸ πρᾶγμα ἴσως ἔμελλε νὰ λάβῃ χαρακτῆρα
 Δριμὺν καὶ σπουδαιότατον, ἀν' ἀγαθὴ τις Μοῖρα
 Δὲν ἔσπευδ' εἰς τὰ πνεύματα νὰ δώσῃ νέαν τάσιν,
 Καὶ νέον ἄλλον κλονισμὸν. Ἦτο γνωστὸν τοῖς πᾶσιν,
 Ὅτι ἐξαίφνης μεταβάς διέμενεν εἰς Σύρον
 Ὁ κῦρ' Ἐδμὸν Ἀμπούτ, ἀνὴρ τοῦ γένους τῶν σατύρων,
 Τὸ σῶμα Γάλλος, τὴν ψυχὴν Βεελζεβούλ, τὸ πνεῦμα
 Ἀκράδαντος καὶ σταθερὸς ὡς τοῦ ἀνέμου ρεῦμα·
 Σημαίνων ἔς τὴν πατρίδα του ὡς τὸ μηδέν, (πλὴν δίχα
 Μονάδων), νοῦς πολύτιμος διχαλῶν καὶ τὴν τρίχα,
 Διψῶν ὡς ὁ Ἡρόστρατος ἐν ὄνομα, ἐν μέλλον,
 Κ' ἐν θυμῷ (ἔθνος, ἧ ναὸν) ἔνεκα τοῦτου θέλων·
 Οὐχὶ βαρὺς τῆς ἐλαφρᾶς φιλολογίας φίλος·
 Εἰρωνευόμενος δριμύ, γελῶν πικρῶς κ' ὀργίλως,
 Καὶ κᾶποτε, ὡς κολοῖς τοῦ μύθου, διὰ ξένων
 Περικοσμούμενος πτερῶν. (15) Τὸν ἐξευγενισμένον,
 Κ' ὀξύνουν τοῦτον ὑδριστὴν ἐδέχθη ὁ Ζολότας,
 Καὶ εἰς οἰκίας ἔσπευσε νὰ τὸν συστήσῃ πρώτας,
 Οἱ Κοῦκχοι τὸν ὠνόμαζαν σωτῆρά των, καὶ γεῦμα
 Πολυτελὲς τῷ ἔδωκαν, ὅπου ὁ ξένος πνεῦμα
 Ἐπιδεικνύων εὐχαρί ἀνδρὸς σπουδογελοῦ
 Ἐφείλχυσεν τὸν θαυμασμὸν τοῦ ἀχροατηρίου·
 Αἱ Κούκισσαι θωπεύματα τῷ ἔκαμον μυρία,
 Ἡ μὲν τὸν ἐκολάκευεν, ἡ δὲ προσεμειδία,
 Καὶ ἄλλη τὴν καρδίαν του ἐμέθυεν ὡς Κίρκη
 Μὲ βλέμμα ποῦ καὶ Ὀδυσσεὺς νὰ δελεάσῃ ἤρκει.
 Ὁ δ' ἔξοχος τῶν ποιητῶν Φαντασιᾶδης, τύσῃ
 Ἐρρόφῃς ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τοῦ ξένου δόσιν,
 Ὡστε τὸ πρῶτον ἔκραξε μὲ μετριοφροσύνην·
 — «Μὰ τὴν μητέρα τῶν Μουσῶν τὴν θεῖαν Μνημοσύνην!

» Ἐὰν δὲν ἤμην, κύριοι, Φαντασιᾶδης, χαίρων
 » Τὴν τρυφερὰν ἀγάπην σας, διὰ κοινὸν συμφέρον
 » Νὰ ἤμην ἤθελα Ἀμπούτ! — Αὐτά, καὶ πλῆθος ἄλλων
 Κολακειῶν, κατέπεισαν τὸν ἐλαφρόνουν Γάλλον
 Νὰ εὖνοῃ τὸν Κουκχισμόν πανδήμως δ' ἐθρυλλεῖτο,
 Ὅτι τοῦ ἀποκουκχισμοῦ αὐτοῦ αἰτία ἦτο
 Μία καλλίσφουρος γκουνὲ (*) δι' ἣν θερμῶς ἐπάθει,
 Ὡς πρὸς Ὀμφάλην Ἡρακλῆς ὁ ξένος μας νὰ κλώθῃ·
 Κι' ἂν ἔκλωσε τὸ ἀγνοῶ· σαφῶς γινώσκω ὅμως
 Ὅτι γενναῖος παρ' αὐτῆς τῷ ἐπεβλήθη νόμος
 Τὴν τοῦ Ἐράτμου προφορὰν ν' ἀφήσῃ εἰς τὸ μέλλον,
 Ἐκτὸς ἐὰν προσφέρῃ τι τυχαίως καὶ μὴ θέλων.

Οἱ Κόρακες μὲ λύπην των, καὶ φθόνον, καὶ μανίαν,
 Προσεῖδον τὴν ἐπιτυχῇ αὐτὴν στρατολογίαν,
 Μαθόντες διὰ πάμβακος ὁ ξένος ὅτι σφάζει,
 Καὶ ὅτι αἷμα καὶ χολὴν ὁ κάλαμός του στάζει,
 Διὸ μετὰ πολιτικῆς τῷ ἔλεγον ὑποῦλου·
 — «Γάλλος δὲν ἔδειξε ποτὲ ψυχὴν βαναύσου δούλου,
 » Οὔτε ποτὲ ἐν ξένη γῇ, καὶ διὰ ξένων πάθη,
 » Εἰς σοβαρὰ ὑπέκυψε ραδιουργίας λάθη·
 » Εἰς τὰ ἀδόμηνα, λοιπόν, μέγας ἀπιστοῦσιν,
 » Ὡς εἶναι πρέπον, κ' ἴδιον ἀνδράσιν εἰς φρονοῦσιν,
 » Κι' ὥς θεωροῦντες ἄδικον νὰ ὑποθέσουν ὅτι
 » Ξένος τοσοῦτον ἔξυπνος περιπατῶν ὑπνώττει.»

Ὁ δὲ Ἀμπούτ, ἐπιζητῶν, καθὼς δὲ δλ' οἱ ξένοι,
 Ψυχρὸς νὰ ἦναι καὶ θερμὸς, μ' ἀποδὰς νὰ χωλαίνῃ,
 Καὶ ν' ἀμβλυώσῃ μὲ τυφλούς, καὶ δύω ν' ἀπατήσῃ

(*) Καλλίσφουρος γυνή.

Φατρίας ἀντὶ τῆς μιᾶς, δὲν ἔλειψε νὰ πείσῃ
 Καὶ τοὺς ἀπτέρους Κόρακας, ὅτι αὐτοὺς καὶ μόνον
 Εὖρε μὲ ἦθη Σωκρατῶν, καὶ ἀρετὰς Σολῶνων.
 Κ' ἐκεῖνοι τὸν ἐπίστευσαν, ὡς ἐν Ἀθήναις ὅσοι
 Τοὺς ξένους κολακεύουσι, καὶ αὐτοὶ τοὺς ἀπατῶσι.

Ἐν ᾧ, λοιπὸν, οἱ δάσκαλοι ἀφέντες τὴν οὐσίαν
 Τοῦ Κουκκικοῦ ζητήματος ἐμάχοντο μ' ἀνδρίαν,
 Μὲ ξυρισμένας κεφαλὰς, καὶ μὲ κραυγὰς ὀδύνης,
 Ἐν ᾧ ἐγέννων σχέδια, καὶ προσβολῆς, καὶ ἀμόνης,
 Κ' εἰς σύγκρουσιν ἡρέθιζον τὰ ἀγοραῖα πλήθη,
 Διενεμήθη πανταχοῦ, καὶ ἐτοιχοκollήθη
 Ἀνέλπιστος προκήρυξις, δι' ἧς προσεκαλεῖτο
 Τὸ Κορακόχκουχον κοινόν, φιλήκοον ὡς ἦτο·
 — «Αὐριον νὰ παρευρεθῇ περὶ τὴν μεσημβρίαν
 »Εἰς τὴν μεγάλην καὶ καλὴν τῆς πόλεως πλατεῖαν,
 »Ὅπου ὁ κύριος Ἀμπούτ, ὁ πνευματώδης ξένος,
 »Ὁ οὐρανοκατέδατος, καὶ κοσμογυρισμένος,
 »Πολιτικοσατυρικὴν θὰ κάμῃ ὁμιλίαν,
 »Πρωτότυπον, καὶ θαυμαστήν, καὶ προσοχῆς ἀξίαν·
 »Νὰ θέσῃ δὲ ὑπέσχετο εἰς τοῦ λαοῦ τὴν κρίσιν,
 »Συγχρόνως, καὶ τοῦ Κουκκικοῦ ζητήματος τὴν λύσιν.»

Μόλις τὸ νέον ἔγινε γνωστόν, καὶ εὐθὺς ἡ Σύρος
 Ἐκ θεμελίων ἔτρυξε, καὶ ἐσείσθη ὀλοκλήρως,
 Καὶ μέγας ἐνθουσιασμὸς κατέλαβε τὰ πλήθη,
 Ὡστε συνεταράχθησαν τὰ ξύλα καὶ οἱ λίθοι.
 Τοὺς δὲ διὰ τοὺς γρίφους τῶν ὡς χθὲς θαυματούμενους
 Δασκάλους, τοὺς ὠνόμαζον τρελλοὺς! δαίμονισμένους!
 Καὶ νὰ βοσκήσουν ἔπεμψαν ἀγελῆδον καὶ ἀθρόα
 Μὲ ταῖς Ἑλληνικοῦραις τῶν, οἰκτρὰ τοιαῦτα ζῶα.

Πᾶς Σύριος ὑπὸ χαρᾶς δεινῆς οἰστρογηλατήθη,
 Διότι μέγα ζήτημα μεγάλως ἐτιμήθη,
 Καὶ ξένος τόσον ἔξοχος καὶ ἐξευγενισμένος
 Τοιαύτην ἀνελάμβανεν ὑπόθεσιν ἀσμένως·
 Ὑπῆρξε τόση δ' ἡ χαρὰ, καὶ ὁ ἐνθουσιασμός των
 Ὡστε πολλοὶ ἐσκόνταπτον μὴ βλέποντες ἐμπρός των,
 Καὶ ὁ εἷς συναπαντῶμενος ἐφώνει πρὸς τὸν ἄλλον·
 — « Ἄς ἔχῃ δόξαν ὁ Θεὸς, ὁ πέμψας ἕνα Γάλλον
 » Τοῦ κούκκου τὴν περίφημον ὑπόθεσιν νὰ λύσῃ,
 » Καὶ πόλιν πολυτλήμονα νὰ εἰρηνοποιήσῃ! »

Z.

Στιχ. 2123.

Πρὶν μεσοπόρος δ' ὁ ἀστὴρ ἀρθῇ τῆς ἐπιούσης,
Τοῦ ὄχλου πυκνὰ κύματα μετὰ βοῆς ἠχούσης
'Απὸ τῶν πέριξ ἀγυῶν, ὡς ὑπὸ τρικυμίας,
Συνέρρρον ὠθούμενα ἐν μέσῳ τῆς πλατείας·
Τοσοῦτον πόθον δ' ἔδειξαν, καὶ τόσῃν εἶχον ζέσιν
ᾧστε πολλοὶ οὐδ' ἔφαγον ἵνα εὐρῶσι θέσιν.

Ἡγέρθη δ' αἴφνης θροῦς βαρὺς, καθὼς ἔταν εἰς δάση
'Ο Νότος πνέων μεθ' ὀρμῆς τὰ φύλλα συνταράσσει·
'Ἦτον ὁ μέγας συγγραφεύς, ὁ Μιραβῶ-Βολταῖρος,
'Οστις πρὸς τὸ ἀντίπεραν ἐνεφανίσθη μέρος·
Παρηκολούθουν δὲ αὐτῷ ὡς ἐν πομπῇ μεγάλη
Μηνᾶς, Ζολότας, Σπανδονῆς, Κοφαύτης τε καὶ ἄλλοι.

Μόλις τὸ Δωδεκάθεον ἐκεῖνο, μ' ἐν τι ἥθος
Κωμικοτραγικῆς βαφῆς, προσήγγισε τὸ πλῆθος,
Κ' ἠκούσθη Στέντορος φωνὴ ὡς σάλπιγξ ἀπὸ Ἄδου·
(Ἦτο δὲ αὕτη ἡ γνωστὴ τοῦ κῆρ Φαντασιάδου)
—«Κάμετε τόπον πρόβατα προνομιοῦχου μάνδρας,
»Σὺ τὸν μέγαν περιγητήν, κ' εἰς τοὺς ἐξόχους ἄνδρας!»

Καθὼς ὁπότεν ὁ Μωσῆς μετ' ἐξουσίας πάσης
 Τὰ κόματα ἐπάταξεν τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης,
 Κ' ἡ Ἐρυθρά, στενάξασα βαρὺ, ἀνεχαιτίσθη,
 Κ' ἔνθεν καὶ ἔνθεν παρευθὺς ὡς τοῖχος ἐχωρίσθη,
 Κ' ἀθρόοις ποσὶν ἅπαντες διήλθον οἱ Ἑβραῖοι
 Μόλις ἠκούσθησαν αὐτοὶ οἱ λόγοι οἱ γενναῖοι,
 Καὶ ἐδιχάσθησαν εὐθὺς τὰ πυκνωμένα πλήθη,
 Κ' ὁ ῥήτωρ μέχρι βήματος νὰ φθάσῃ ἡδυνήθη.

Ἀνέβη βλέμμα περίε του ἠκόντις' εἰρωνείας,
 Τὰ χεῖλη του ἐπέστεψε μειδίαμα πικρίας,
 Τὴν χεῖρα κάπως εὐγενῶς εἰς ἓν ἐκ τῶν κομβίων
 Προσέηρμωσε τοῦ στέρνου του, ὡς ὁ Γυιζῶτος (μεῖον
 Γυιζώτου!) εἰς τὸ ἄκρον δὲ προσήλωσε τὸ βλέμμα
 Τῆς ἀνακύρτου του ῥινόσ, κ' εἶπε μὲ κρύον αἷμα.
 (Μεταγλωττίζω δὲ αὐτὸν τὸν λόγον του εὐήχως,
 Ἄν καὶ παρθένος ἔμεινεν ὁ πρῶτός του ὁ στίχος.)

— « ὦ ἄντρες Ἀχαιοί! variété τῆς Σύρου!
 » Ἐν πηδῶ ᾗς τὸ βῆμά σας μὲ γέλοιον σατύρου,
 » Ἄν παρ' ἐμοῦ ἀκούσητε δριμεῖς κ' ἐμπίκρους ψόγους,
 » Ἐχω πρὸς τοῦτο σοβαροὺς, κ' ἰσχυροτάτους λόγους·
 » Διότι « ὄντιν' ἀγαπᾷ ὁ Κύριος παιδεύει! »
 » (Καὶ τὴν Ἑλλάδα ἀγαπῶ)· διότι πᾶσα χλεύη,
 » Καὶ πᾶσα ὕbris κ' ἐμπαιγμὸς πρὸς ἔθνος νάνον ἔτι,
 » Εἰς ὕψηλὴν περιωπὴν καὶ τὸν ἐμπαίκτην θέτει, (16)
 » Διότι, τέλος, οἱ σοφοὶ καὶ ἐξευγενισμένοι
 » Ἡμεθα ἀδυσώπητοι πρὸς ὄντινα χωλαίνει.
 » Τὴν δὲ πρὸς τοῦτο ἄδειαν τὴν ἔχω ἀφ' ἐτέρου,
 » Διότι ὁμιλῶ ἐμπρὸς λαοῦ φιλελευθέρου,
 » Καὶ ὑπὸ Συνταγματικὴν θεσμοθεσίαν ζῶντος,

»Καὶ πάντως τὴν ἐλεύθερον συζήτησιν τιμῶντος.
 »Ἐπιχειρῶ, λοιπὸν, (καὶ μὴ πρὸς κακοφανισμόν σας!)
 »Νὰ σᾶς ἐλέγξω πατρικῶς, καὶ διὰ τὸ καλὸν σας.»

«Μέγα τῷ ὄντι ζήτημα ἐπασχολεῖ τὰς φρένας
 »Πάντων ὑμῶν, καὶ ἔχετε αὐτὰς τεταραγμένας·
 »Ἀλλὰ πρὶν εἶπω πρὸς ὑμᾶς τὴν ταπεινὴν μου γνώμην
 »Διὰ τὴν λύσιν του, ζητῶ μικράν τινα συγγνώμην
 »Ἵνα ἐκθέσω σοβαρὰς ἰδέας τε καὶ κρίσεις,
 »Τοῦ Ἑλιοκανδυλικοῦ κρανίου μου κυήσεις,
 »Αἷτινες τὴν πατρίδα σας σπουδαίως ἀφορῶσι,
 »Καὶ θὰ τὴν ὠφελήσωσιν ἂν δημοσιευθῶσι,
 »Αἷτινες λέγονται (καὶ μὴ πρὸς κακοφανισμόν σας!)
 »Διὰ τοῦ κούκκου τὸ καλόν, καὶ διὰ τὸ καλόν σας.»

«Διὰ τοῦ ἀποκουκχισμοῦ καὶ τοῦ Κοραχισμοῦ σας
 »Ἀρκούντως καλλιεργηθεὶς ὁ πρῶν χέρσος νοῦς σας
 »Κατέστη ἤδη ἱκανὸς ν' ἀποδεχθῇ τὸν σπόρον
 »Τῶν ὑψηλῶν ἀληθειῶν τὸν λίαν καρποφόρον.
 »Ἀφ' οὗ δὲ εἰς τὴν ὑψηλὴν ἀνέβητε βαθμίδα
 »Τοῦ ἀνωτάτου Κουκχισμοῦ, δὲν ἔχετε πατρίδα
 »Τὴν περιορισμένην γῆν, ἥτις Ἑλλάς καλεῖται,
 »Ἀλλ' εἰσθε γνησιώτατοι τῆς Θράκης Ἀδδηρῖται!
 »Ὅθεν ὅταν ἀκούσητε τοὺς καθ' Ἑλλάδος ψόγους,
 »Πιστεύω νὰ τοὺς εὖρητε δικαίους καὶ εὐλόγους,
 »Διότι λέγονται (καὶ μὴ πρὸς κακοφανισμόν σας!)
 »Διὰ τοῦ Ἀμπούτ τὸ καλόν, καὶ διὰ τὸ καλόν σας.»

«Καὶ πρῶτον τὰ παράδοξα θαρρῶν ὅτι ποθεῖτε
 »Θὰ εἶπω γνώμην μου τινά, καλοὶ Ἑρμουπολῖται,
 »Ἦτις εἰς τὰς ἀμπέλους σας μ' ἐπῆλθε τὰς πρασίνας·

»Τὰ ἔθνη ὁμοιάζουσι μεγάλως με τοὺς οἶνους!
 »Ἀρώματος καὶ γεύσεως στερεῖτ' ὁ νέος οἶνος,
 »Σ' εὐφραίνει δὲ ὁ παλαιός, ἃν καὶ ἐπικινδύνως·
 »Οὕτως, ἐν ἔθνος παλαιόν, γνωστὸν δι' ἀρωμάτων
 »Πολλῶν μεγάλων πράξεων καὶ ἀνδραγαθημάτων,
 »Σ' ἐμπνέει σέβας· κ' ἐπειδὴ τοιαύτη κ' ἡ Ἑλλάς σας,
 »Διέβην ὄρη σκιερὰ, καὶ ἡχηρὰς θαλάσσας,
 »Καὶ ἦλθον νὰ κατασπασθῶ τὴν γῆν ὅπου ἐπάτει
 »Ὁ Ἄνυτος καὶ Μέλιτος, δυὰς ἐνδοξοτάτη,
 »Ἡ τὸν Σωκράτην σας (καὶ μὴ πρὸς κακοφανισμόν του!)
 »Ποτίσασα τὸ κώνειον πρὸς μόνον τὸ καλόν του.»

«Ἄλλ' ἔθνος ἀρτίσυστατον, ἀδύνατον, καὶ νέον,
 »Δὲν ἐμποιεῖ διάφορον εἰς τὴν ψυχὴν σπουδαῖον,
 »Ἐδῶ ὁ εἷς τὸ μέμφεται, ὁ ἄλλος τὸ ὑβρίζει,
 »Ἐκεῖ ὁ τρίτος τ' ἀπειλεῖ, κ' ὁ ἄλλος τὸ ραβδίζει·
 »Καὶ ἐπειδὴ ἀρτιγεννῆς συγχρόνως ἡ Ἑλλάς σας,
 »Διέβην ὄρη σκιερὰ καὶ ἡχηρὰς θαλάσσας,
 »Κ' ἦλθον νὰ με ξενίσητε καὶ νὰ σᾶς καθυδρίσω,
 »Καὶ ἔπειτα τὰς ὕβρεις μου με κέρδος νὰ πωλήσω.
 »Καθὼς δὲ τρέχει σήμερον ὁ Κόσμος, μεταλλεύει
 »Χρυσὸν καὶ ἄργυρον πολλὸν ἢ ὕβρις καὶ ἡ χλεῦη·
 »Τοῦτο δὲ γίνεται (καὶ μὴ πρὸς κακοφανισμόν σας!)
 »Διὰ τοῦ Κόσμου τὸ καλόν, καὶ διὰ τὸ καλόν σας.

«Διέβην ἀπὸ τὴν ποτὲ λαμπρὰν Θησέως πόλιν,
 »Καὶ εἶδον καὶ ἐσπούδασα τὴν συμφορὰν σας ὅλην·
 »Εἶδον ἐκεῖ Κυβέρνησιν ζητοῦσαν διὰ φόρων
 »Νὰ λάβῃ καὶ τὸν ἔσχατον χιτῶνα τῶν ἀπόρων,
 »Νὰ πυρπολῇ διὰ ληστῶν τῶν πολιτῶν τοὺς οἴκους,
 »Καὶ διὰ τῶν στρατιωτῶν νὰ θλίβῃ τοὺς κατοίκους· (17)

»Τοὺς παλουκάνει δὲ (καὶ μὴ πρὸς κακοφανισμόν των!) »
»Διὰ τοῦ ἔθνους τὸ καλόν, καὶ διὰ τὸ καλόν των.»

«Εἶδον καὶ τοὺς ἀγωνιστὰς τῆς Μάνης, τοῦ Σουλίου,
»Τῆς Πέτρας, τῆς Ἀράχοβας, καὶ τοῦ Μισολογγίου,
»Τοὺς εἰς τὰ Δερβενάκια, καὶ Τρίπολιν, καὶ Ἀθήνας
»Ἐνδόξως πολεμήσαντας, καὶ τολμηροὺς δελφῖνας
»Τῶν νήσων Ὑδρας καὶ Σπετσῶν, καὶ ὁμολογῶ μὲ πλήρῃ
»Ἀμπουτικὴν συνείδησιν! πῶς ἀγνοεῖ νὰ σύρῃ
»Πρὸς τὸν σκοπὸν τὸ ὄπλον τοῦ πᾶς ἐξ αὐτῶν συνήθως,
»Ἄν δὲν τῷ γίνῃ ἔρεισμα τὸ δένδρον ἢ ὁ λίθος. (18)
»Ἐνεκα τούτου, τὰ πτηνὰ καθὼς ἀπὸ μαγνήτην
»Προσέλκονται καθήμενα ἔς τῶν κυνηγῶν τὴν μύτην,
»Ἐνεκα τούτου, ὁ λαγῶς, ὃν ἄκακον τοῦ Πλάστου,
»Ὑπάρχει πάντῃ ἀσφαλὲς ἐκτὸς τῆς φωλεᾶς του,
»Ἐνεκα τούτου, καὶ αὐτὸς ὁ κοῦκκος, δι' ὃν τόση
»Ἠγέρθη ἔρις, ἱκανὴ τὸ πᾶν νὰ ἀναστατώσῃ,
»Δὲν ἐφρονεύθῃ, καὶ ποσῶς εἰς τοῦτο δὲν λανθάνω,
»Εἰμὴ ἀφ' οὗ ἐκάθησεν εἰς τὴν συκῇν ἐπάνω.
»Πλὴν καὶ ἄνευ τούτου μαρτυρεῖ ἡ πάλαι Ἱστορία,
»Κ' ἡ σύγχρονος, ὅτι καὶ πρὶν ὁ Ἕλλην ἐδειλία,
»Καὶ τώρα εἶναι λαγῶς, καὶ ὅτι δὲν ἐπλάσθη
»Ποτὲ διὰ τὸν πόλεμον· (19) ἐὰν δὲ ἐθαυμάσθῃ
»Τὸν θαυμασμόν δὲν εἰλκυσε, εἰμὴ διὰ ματζούκας
»Πληγὰς, ἃς ἐδοκίμαζε, καὶ διὰ τρακατρούκας!
»Ἦτο δέ, κ' εἶναι, κ' ἔσεται νομίζω αἰωνίως
»Ζηλότυπος, καὶ ἀπειθής, ἐγωῖστής, καὶ ἀχρεῖος· (20)
»Τοιοῦτος δ' ἔγινε, (καὶ μὴ πρὸς κακοφανισμόν του!) »
»Διὰ τοῦ Ἀμποῦτ τὸ καλὸν καὶ διὰ τὸ καλόν του.»

«Ἀνέτως περιηγηθεὶς τὴν σύμπασαν Ἑλλάδα,

»Γινώσκω πᾶσαν πόλιν της, καὶ ὕρος καὶ κοιλάδα,
 »Καθὼς γινώσκετε καὶ σεῖς τοῦ Οὐρανίου Κράτους
 »Τοὺς Μανδαρίνους, τοὺς χρηστοὺς, καὶ ὀξυμυσταχάτους·
 »Διὸ σπουδαίως ἔγραψα, καὶ γράφω, καὶ θὰ γράψω,
 »Ὅπως τοῦ μεσελληνισμοῦ τὴν φλόγα ἐξανάψω.
 »Ἔθνος μὴ λίαν εὐθυμον, καὶ πίνον ῥητινίτην,
 »Καὶ καρκινωβατοῦν χωρὶς νὰ φέρῃ διαθήτην,
 »Μὴ ἔχον ἔξεις Γαλλικάς, καὶ φράγκων συνηθείας,
 »Καὶ τὴν λατρείαν ἀγνοοῦν τῆς κοιλιοδουλείας,
 »Ὅπου, ὦ! ὄνειδος! δὲν ζοῦν Γριζέτται καὶ Λορέτται,
 »Καὶ ἀγαποῦν τὰ γράμματα καὶ αὐτοὶ οἱ ὑπηρέται,
 »Καὶ δπου δι' αὐτάρκειαν, μὲ στεναγμοὺς δδύνης
 »Δὲν ἀποθνήσκει ἕς τὰς ὁδοὺς κάνεις ὑπὸ τῆς πεΐνης·
 »Τοιοῦτον ἔθνος ἄδικον, καὶ τρεῖς κατηραμένον,
 »Τολμᾷ νὰ ἔμβῃ ἕς τὸν χορὸν τῶν ἐξευγενισμένων!
 »ὦ! εἶν' ὀρθότερον (καὶ μὴ πρὸς κακοφάνισμόν του!)
 »Νὰ τὸ καρατομήσωμεν πρὸς μόνον τὸ καλόν του.»

«Τοιοῦτος ἦτο πάντοτε ὁ εὐγενὴς σκοπὸς μου!

»Διὸ καὶ προσεχάλεσα τοὺς Βασιλεῖς τοῦ Κόσμου,
 »Κι' ὅλα τὰ ἔθνη τὰ γνωστὰ καὶ πεπολιτισμένα
 »Ν' ἀφήσωσι τὰ παλαιὰ καὶ ἐσχωριασμένα,
 »Νὰ πέμψωσιν εἰς κόρακας, καὶ Ἑλληνας καὶ Ἑλλάδα,
 »Καὶ νὰ τὴν καύσωσι μ' αὐτὴν τῶν φώτων της τὴν δᾶδα.
 »Ἄν' ὀρεῖς αὐτὸ τὸ Auto-da-fè ὁμονοήσουν
 »Μὲ δούλης πάλιν πενιχρὰ ράκη νὰ τὴν ἐνδύσουν,
 »Καὶ νὰ τὴν προσαγάγῃ νὰ ἀσπασθῇ ἐκ νέου
 »Τὰ ρυπαρὰ σανδάλια τυράννου ψωραλέου.
 »Ἀλλὰ ἐπῆρεν ὁ Θεὸς τὸν νοῦν των, κύριοί μου,
 »Κ' ἡμέλησαν ἐφαρμογὴν ἰδέας ὠφελίμου,
 »Τῆς ἐμπνευσθείσης μοι (καὶ μὴ πρὸς κακοφάνισμόν σας!)

» Ὑπὲρ τοῦ βαλαντίου μου, καὶ διὰ τὸ καλὸν σας.»

«Τότε, καθὼ Χριστιανός, ὁδὸν ἐπῆρα ἄλλην,

» Καὶ ἐπεννόησα εὐθὺς ἀληθεῖαν μεγάλην,

» Κ' ἐκήρυξα μὲ σάλπιγγα εὐήχου δυσφημίας

» Ὅτ' ἡ Ἑλλάς κατήντησεν ἐστία τῆς ληστείας,

» Ὅτι ὁ φόνος κ' ἡ κλοπὴ ἐπὶ ὁδοῦ καὶ ῥύμης,

» Ἀνεβιδάσθη εἰς βαθμὸν σπουδαίας ἐπιστήμης·

» Διὸ τὸν Χατζῆ Σταῦρόν μου (21) τὸν μέγαν Βασιλέα

» Τῆς διὰ μετοχῶν κλοπῆς, στηρίζει ἡ γενναία

» Τοῦ Κράτους χωροφυλακή! Μ' αὐτὸν συνεννοεῖται

» Καὶ ἡ Αὐλή! κ' οἱ Στρατηγοί, κ' ὁ Κληρὸς, κ' οἱ πολῖται.

» Ἐχει ὁ Χατζῆ Σταῦρός μου ἔς τὰ ὄρη οἰνοθήκην,

» Γραφεῖον, συναλλάγματα, στρατόν, καὶ ὅπλοθήκην,

» Εἶναι τοῦ ἔθνους τῶν ληστῶν ἡ θόξα καὶ τὸ κλέος,

» Καὶ ἐκπληροῖ ἐνίστε τὰ χρῆμ' ἱερέως·

» Αὐτὰ δὲ ἔπλασα (καὶ μὴ πρὸς κάκοφανισμόν σας!)

» Ὡς Χατζῆ Σταῦρος τῆς τιμῆς, καὶ διὰ τὸ καλὸν σας.»

» Πλὴν, κύριοί μου, à propos! αὐτοὶ οἱ ἱερεῖς σας,

» Αὐτοὶ οἱ δις Σχισματικοὶ εἰν' ἡ καταστροφή σας!

» Δυσανεξιθρησκότερον οὐδὲν τῇ ἀληθείᾳ

» Τῆς ἀνεξιθρησκείας σας! (22) ἡ χαυνὸς σας θρησκεία

» Κατέστη χάρτης ἄγραπτος, καὶ μὲ μικρολογίαν

» Πολλοὺς ἐμπνέει μορφασμούς, πλὴν ἀρετὴν κάμμιάν! (23)

» Ποῦ λόγου χάριν παρ' ὑμῖν ἡ ἀρετὴ ἐκείνη,

» Ἦτις ἐν Ῥώμῃ γίνεται ἐν πίστει καὶ εἰρήνῃ,

» Νὰ εὐλογῇ τὴν μάχαιραν αἰσχροῦς τις δολοφόνος

» Διὰ τοῦ Πάππα, ὅπως δὰ καλοπραχθῇ ὁ φόνος;

» (Ὡς εἰς τὴν Τόλλαν ἔγραψα)· καὶ ποῦ ἐξ ὀλοκλήρου

» Τοσαῦται ἄλλαι ἀρεταὶ τοῦ ἀνυπάνδρου Κλήρου,

»Αἱ ἐξασκούμεναι (καὶ μὴ πρὸς κακοφανισμόν του!)
 »Πρὸς αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ, καὶ διὰ τὸ καλόν του;»

«Πιστεύσατέ με! ἄγριοι θὰ λέγεσθ' αἰωνίως,
 »Καὶ πάντῃ ἀπολίτευται! καὶ ἀμφίβολος ὁ βίος
 »Θὰ καταστῇ τοῦ ἔθνους σας, ἐάν δὲν πληθυνθῶσιν
 »Οἱ τυμωρόχοι καὶ οἱ φονεῖς, ἐάν δὲν τιμηθῶσιν
 »Οἱ Jacques Ferrand, οἱ ἄθεοι, καὶ βλαταντιστόμοι,
 »Ὡν ἐν Εὐρώπῃ βρῖθουσι ναοί, πλατεῖαι, δρόμοι
 »Οἷτινες προσελκύουσι τοῦ θαυμασμοῦ τὴν ψῆφον
 »Διὰ τῶν Παρισιανῶν ἐκείνων Ἀποκρούφων, (24)
 »Καὶ οἷτινες μ' ἐν βλέμμα των, ἐν νεῦμά των, ἐν βῆμα,
 »Φονεύουσιν ἐν ἄσπιλον καὶ τρισαθῶν θυμῳ.
 »Μὲ μόνῃν τὴν ληστείαν σας, καὶ τοὺς θλίγους φόνους
 »Οἷτινες γίνονται καὶ αὐτοὶ εἰς κάθε δέκα χρόνους,
 »Τὸ λέγω μετὰ λύπης μου, δὲν τρέφω τὴν ἐλπίδα
 »Εἰς ὑψηλὴν πολιτισμοῦ νὰ φθάσῃτε βαθμίδα.
 »Ἀλλ' ἂν τῆς τελειότητος τὸ ἅωτον ποθῇτε,
 »Πρέπει νὰ σᾶς διδάξωσι καλοὶ Ἰησοῦται!
 »Αἶ! τότε θὰ προκόψῃτε! καὶ ὁ Χατζῆ Σταυρὸς πλέον
 »Θὰ ζῇ εἰς πόλεις, καὶ οὐχὶ εἰς κορυφὰς ὄρεων.
 »Αὐτὰ σᾶς παραινῶ (καὶ μὴ πρὸς κακοφανισμόν σας!)
 »Φιλάνθρωπίας ἔνεκα, καὶ διὰ τὸ καλόν σας.»

«Καὶ διὰ τὰς ἰδέας μου, καλοὶ Ἑρμοῦπολίται,
 »Παρακαλῶ τόσον πολλὸ νὰ μὴ σκανδαλισθῇτε,
 »Ἀφ' οὗ τὰς ὑπεγγόρευσεν ὁ ἔρως ὃν πρὸ χρόνων
 »Τρέφω διὰ τὴν κλασικὴν πατρίδα τῶν Πλατῶνων.
 »Εγὼ, τὸ βλέπετε καλῶς, κἀνὲν δὲν κρύπτω πάθος,
 »Καὶ ὡς ὁ Φαλμεράγυρος δὲν ἔκαμα τὸ λάθος
 »Νὰ σᾶς καλέσω Σλαυτικὴν φυλὴν· ἐγὼ μὲ τόσον

»Σὰς ἐπροκλήρουσα υἱοὺς περικλεῶν προγόνων,
 »Ἀλλὰ συγχρόνως ὀκνηρούς, ληστὰς ὀρυμοῦ ἀγρίου,
 »Καὶ ὡς τὸν χεῖριστον λαὸν ἐπὶ τῆς ὑψηλίου·
 »Τὰ εἶπα δὲ αὐτὰ (καὶ μὴ πρὸς κακοφάνισμόν σας!)
 »Διὰ φλωρία Τουρκικὰ, καὶ διὰ τὸ καλόν σας.»

«Τώρα ἂς μεταβῶ εἰς σὰς τῆς Σύρου τοὺς Παρίας,
 »Τοὺς ἀναιδῶς πλουτήσαντας διὰ τῆς πειρατείας! (25)
 »Καὶ κτίσαντας τὸ μέλλον των διὰ τῶν ἐρειπίων
 »Τῆς γενικῆς καταστροφῆς, οὐχὶ τῶν πολεμίων,
 »Ἀλλὰ τῆς γεννητηρίας γῆς τοῦ Χατζῆ Σταύρου! Θεῖον,
 »Καὶ μέγα ὄντως ζήτημα κατήντησεν ἀστειόν,
 »Διὰ τὴν ἀπειρίαν σας καὶ τὴν ἀδελτηρίαν,
 »Καὶ διὰ τὴν ἀμάθειαν καὶ πτωχαλαζονείαν.
 »Ἄν ἓνα κούκκου ζήτημα ἐτάραττε τὰς φρένας
 »Τῶν Εὐρωπαϊκῶν λαῶν, μὲ τρίχας ὠρθωμένας
 »Πολέμους θὰ ἤκούετε σφαγὰς καὶ αἵχμαλωσίας,
 »Καὶ δέκα στόλων ἐμπρησμούς, καὶ ὀκτὼ πολιορκίας.»

«Δὲν ἴδατε τί ἔφερε τὸ ἄλλοτον ἐπίσης
 »Ζήτημα τῆς Ἀνατολῆς; πῶς δι' αὐτὸ ἡ Δύσις
 »Ὡπλίσθη ὥσάν ἀσταχὺς μετὰ θυμοῦ ἀγρίου,
 »Καὶ ν' ἀφοπλίσῃ ἔσπευσεν τὸν Ζήσιν Σωτηρίου;...
 »Κ' ἐν τούτοις ποῦ τὸ ζήτημα τοῦ κούκκου τὸ σπουδαῖον,
 »Καὶ ποῦ τὸ Ἀνατολικὸν τὸ ἀηδὲς καὶ ἀρχαῖον;
 »Ἀλλ' ὅταν ἔχει ὑπουργοὺς καταχραστὰς καὶ κλέπτας,
 »Τοῦ Χατζῆ Σταύρου φαεινοὺς καὶ καθαροὺς καθρέπτας,
 »Ὅταν Κυβέρνησις νωθρὰ σὰς κυβερνᾷ ὡς λύκος,
 »Χάνονται καὶ τὰ κουκκικὰ ζητήματα ἀδίκως!
 »Τὰ λέγω δὲ αὐτὰ (καὶ μὴ πρὸς κακοφάνισμόν σας!)
 »Διὰ τὴν Κυβέρνησιν, καὶ διὰ τὸ καλόν σας.»

«Τοιαύτη δὲ ὑπόθεσις ἀξία Πατρικίων
 «Εἰσήχθη, ὥς μὴ ὥφελε, ἔς τὸ Εἰρηνοδικεῖον!
 «Πλὴν πρῶτον εἰσθε βέδαιοι ὅτι διὰ νὰ κρίνῃ
 «Ἐπάρχει ἔς τὴν Ἑλλάδα σας μικρὰ δικαιοσύνη;
 «Ἀφ' οὗ ἐξαγοράζονται ἐν μεσημβρίᾳ πλήρει
 «Οἱ δικασταὶ σας, κ' ἡ Αὐλὴ αἰσχρῶς τοὺς διαφθείρῃ;
 «Ἀφ' οὗ ὁ ξένος (ἦτο δὲ θαρρῶν κ' ὁ κοῦκκος ξένος)
 «Λογίζεται πρὶν δικασθῇ ὡς καταδικασμένος; (26)
 «Δὲν μ' ἐρωτᾶτε ὅταν δὲ μετ' ἡθους ὁλως γαύρου
 «Ἐθρίσας ἓνα ὁπαδὸν πιστὸν τοῦ Χατζῆ Σταύρου,
 «Καὶ παρ' ἐκείνου ραβδισθεὶς ἀνηλεῶς, μὲ ποῖον
 «Τρόπον τὸν ἐτιμώρησε τὸ Εἰρηνοδικεῖον; (27)
 «Κακῶς, λοιπόν, ἐπράξατε διὰ δικαστηρίων
 «Ἀδίκων, νὰ ἐλπίζετε λύσιν δεσμῶν Γορδίων
 «Καὶ ἐπεὶ δὲ σᾶς ἀγαπῶ ὡς τὴν ψυχρὰν χιόνα
 «Ἐντὸς τοῦ κόλπου μου, λοιπόν, ἀκούσατε τὰ μόνα
 «Καὶ συνετά μου σχέδια, ἂν θέλετε τὴν λύσιν
 «Τοῦ Κουρκικοῦ ζητήματος ἀπὸ αὐτὴν τὴν Δύσιν
 «Διότι, σᾶς τὸ βεβαιῶ, τοὺς Βασιλεῖς τοῦ Κόσμου
 «Ἄγει καὶ φέρει ὁ κομπὸς κ' ἄστειος κάλαμός μου
 «Θὰ συμβουλευσῶ δὲ (καὶ μὴ πρὸς κακοφρανισμόν σας!)
 «Ὀλίγα παρατράγωδα πρὸς μόνον τὸ καλὸν σας.»

«Ἀνέκαθεν οἱ γηραιοὶ Καδὸῦδες τῆς Τουρκίας
 «Ἐπῆρξαν λάτραι τῆς τιμῆς καὶ τῆς εὐθυδικίας!
 «Καὶ μάλιστα, ὡς μαρτυρεῖ ὁ πάλος κ' ἡ ἀγχόνη,
 «Ἦσαν διὰ τὰ Κουρκικὰ ζητήματα οἱ μόνοι
 «Χωρὶς ἀναβολήν, λοιπόν, φρονῶ, κ' ἀργοπορίαν
 «Νὰ θέσητε δικαστικὸν δεσμὸν μὲ τὴν Τουρκίαν,
 «Νὰ τὴν ἀναγνωρίσητε ὡς Κύριόν σας πάλιν
 «Πρὸς κλέος, δόξαν, καὶ τιμὴν τῆς νήσου σας μεγάλην,

»Καὶ εἰς τῆς Βάτρας τὸν Καδδῆν, ἥ καὶ τοῦ Βαχδαίου
 »Νὰ πέμψητε τὸ ζήτημα πρὸς λύσιν. Ἐκ πλαγίου
 »Θὰ ἐνεργήσω δὲ κ' ἐγὼ ὥστε νεκρὰ καὶ χρῶμα
 »Νὰ μὴ φανῇ ὡς πρὸς αὐτὸ καὶ ἡ Διπλωματία,
 »Διότι ὡς γινώσκετε, κ' εἶν' ἀληθὲς τῷ ὄντι,
 »Χωρὶς τὴν θέλησιν αὐτῆς δὲν ζύετ' οὐκ' ὀδόντι
 »Ἐάν δὲ ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἀθηνῶν θελήσῃ
 »Νὰ ψάλλῃ θέματ' ἄρρητα, ἥ νὰ σιληπορήσῃ,
 »Εἰπῇτε καθαρῶς (καὶ μὴ πρὸς κακοφανισμόν της.)
 »Ὅτι τὴν κατελίπατε πρὸς μόνον τὸ καλὸν της.»

«Θαῤῥῶ νὰ ἐννοήσατε, καλοὶ Ἑρμουπολῖται,
 »Πῶς παρ' ἐμοῦ τὸ ἔθνος σας τιμᾶται κ' εὐνοεῖται
 »Θαῤῥῶ νὰ ἐννοήσατε ὅτι ποθῶν τὸ κλέος
 »Τῆς νήσου σας, ὠμίλησα ἀρόδως καὶ γενναίως
 »Θαῤῥῶ νὰ ἐννοήσατε ὅτι ἐν ξένου πνεῦμα,
 »Εἶναι καθὼς ὀρηκτικὸν θολοῦ χειμάρρου ῥεῦμα,
 »Καὶ ὅπου αἶφνης ἀπαντᾷ ἐν πρόσκοιμα φουσκώνει,
 »Καὶ τὰ παρόχθια φυτὰ καὶ δένδρα ἐκτρέφει
 »Διὸ αὐτὰς τὰς συμβουλάς εἰς πράξιν ἀναμένω
 »Νὰ βάλετε, περαίνων δέ, σᾶς προσκυνῶ καὶ μένω.»

Ὅταν τοῦ Quartier Latin ὁ μέγας κοσμογράφος
 Ἑσίγησε, κ' οἱ Σύριοι ἐσίγων ὥσει τάφος·
 Διότι ἂν ἐμαίνοντο ὡς Κόρακες καὶ Κοῦεκοί,
 Δὲν εἶχον καταντήσει δᾷ κτηνώδεις πατταποῦκοι
 Μάλιστα ἐξ αὐτῶν τινὲς ἐμόρφαζον μεγάλως
 Ὅταν τὸ ἔθνος ὕβριζεν ὁ πνευματώδης Γάλλος
 Ἀλλὰ τῶν Κούεκων ἡ μερίς τὸν ἐθεώρει φίλον
 Κ' ἤρξατο νὰ χειροκροτῇ μὲ πάταγον καὶ ζήτην
 Καὶ ἴσως ἤθελε τεθῇ τὸ ζήτημα εἰς ψῆφον

Ἄν πρέπη νὰ τουρκίσῃ τις δι' ἓνα κοῦκκον νήφων,
 Ὅτε ἀνέστη, πρὸς τιμὴν ἐκείνης τῆς ἡμέρας.
 Ὁ Σερμαῖδης, τὸ χρυσοῦν τῆς εὐγλωττίας τέρας·
 Ἦτον ὠχρὸς ἐκ τοῦ θυμοῦ, ἀνέπνεε μὲ κόπον,
 Ἐρρόφα μὲ τὸ βλέμμα του τὸ βλέμμα τῶν ἀνθρώπων,
 Κι' ὀρθαί ὥσάν ἐπίτηδες μὲ κόλλαν νὰ τὰς εἶχες
 Τοῦ ἀραιοῦ του μύστακος ἠγέρθησαν αἱ τρίχες.

Τρίς ἔδηξεν, ὡς Πρόεδρος τρανοῦ δικαστηρίου,
 Πρὶν ἀναγνώσῃ τὴν ποινὴν τινος ἐγκληματίου,
 Τρίς, ὡς Ἀκαδημαϊκὸς βαθὺς πρὶν νὰ ἀρχίσῃ
 Ἀρδῆλα βαρδῆχάθηλα νὰ μᾶς κάνοναρχίσῃ,
 Τρίς, ὡς ὁ ψάλτης ὁ βραγχνός, ὁ ἀγνοῶν εἰς ποῖον
 Τροπάριον εὐρίσκεται. Ἀφ' οὗ μὲ ἐν σημεῖον
 Τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ χειρὸς εἰς τὸ γογγύσαν πλῆθος
 Ἐπέταξε τὴν σιωπὴν, μὲ σοδαρόν τι ἦθος
 Καὶ μὲ φωνὴν βαρύηχον, καὶ θάρρος, εἶπε τάδε.

— «Ἐρμουπολῖται! τοὺς λαοὺς πολλάκις οἱ Δημάδαι,
 »Κ' οἱ Κλέωνες κατέστρεψαν, διότι εἶναι χεῖρων
 »Παντὸς ἐχθροῦ ὁ σύμβουλος ὁ δόλιος· μ' ἀπείρων
 »Παραδειγμάτων ὁρμαθὸν ἡμπόρουν μὲν εὐχόλως
 »Νὰ ἀποδείξω πρὸς ὑμᾶς πῶς ἐνεργεῖ ὁ δόλος,
 »Ἀλλὰ μισῶ τὸ φλυαρεῖν, διότι συμπολῖται,
 »Σχολαστικὸς, καὶ Δάσκαλος δὲν ἔγινε, καὶ μήτε
 »Θὰ γίνω! ὅταν δὲ δεινῶς ἡ πόλις κινδυνεύῃ
 »Συντόμως πρέπει ὁ καθεὶς αὐτὴν νὰ συμβουλευῇ.
 »Ἡ δὲ λογοδιάρροια, ὡς ἀνωφελεστάτη,
 »Ἐθνη κατέστρεψε πολλά, Βασίλεια, καὶ Κράτη.»

«Θὰ ὁμιλήσω καθαρά· εἰς ἔθνος ὅπου ξένοι»

»Μεγάλως ἐπεμβαίνουσιν, ἡ κοινωνία βαίνει
 »Ὡς κάθουρας, (Ἑλληνιστὶ καρχίνος!)· καὶ ἄν φωνάζουν
 »Πῶς τὸ καλὸν τοῦ ἀγαποῦν, τὸ ἀπατοῦν, τὸ σφάζουν·
 »Ναί, τοῦτο ὥσάν τιμιος τὸ λέγω Σεργιάδης!
 »Τοιούτους φίλους κάποτε ἐξέμεσταν ὁ Ἄδης
 »Καὶ διὰ τὴν μικρὰν αὐτὴν πατρίδα τῶν γραμμάτων·
 »Μὲ τὰ κομψὰ μᾶς ἔρχονται ὁμματοῦσάλιά των,
 »Μὲ τὰς λευκὰς χειρίδας των, μᾶς μειδιοῦν, καὶ μέλι
 »Εἶν' ὅλα των τὰ λόγια, ἀλλὰ καθεὶς των θέλει
 »Νὰ φάγῃ, ἢ νὰ τιμηθῇ. Καὶ πρῶτον μὲν με ζῆλον
 »Τὸν μέγαν ὑποκρίνονται καὶ τὸν γενναῖον φίλον,
 »Ἐπειτ' ἀρχίζουν βαθμηδὸν νὰ βάλλωσι τὴν μύτην
 »Ἵθου τὴν βάλλ' ἢ ὄρνιθα, καὶ με τὸν διαθήτην
 »Κάθε μας βῆμα νὰ μετροῦν, καὶ καταντῶμεν τέλος
 »Τῶν ἀγυρτῶν νὰ γίνωμεν τὸ παίνιον καὶ ὁ γέλως.»

«Ἀγύρτης δ' ἀναιδέστατος (καὶ ἄς με συγχωρήσῃ)
 »Εἶναι καὶ ὁ κύριος Ἀμπούτ· διότι πρὶν ἀρχίσῃ
 »Νὰ ψάλλῃ θέματ' ἄρρητα μᾶς εἶπεν ὁ γεννάδας,
 »Ὅτι τιμᾷ καὶ ἀγαπᾷ τὸ ἔθνος μας! Ἀμάδας,
 »Καὶ ἀστραγάλους, Κύριοι, ἄν ἔπαιζεν ὁ φίλος,
 »Πάλιν ἐμπρός σας νὰ ψευσθῇ δὲν ἤλπιζα βεβήλως·
 »Αὐτὸς οὐ μόνον ὕβρις τὸ κύμα τῶν Κοράχων,
 »Ὡς ὡς ἐχθροὺς βδελύσσεται· ἀλλὰ εἰς μέγαν λάκκον
 »Τὸ ἔθνος ἡμῶν σύττωμεν σκηπέων νὰ βυθίσῃ,
 »Ἐσχάτως ἐπεχείρησε νὰ λιβελλογραφήσῃ
 »Πρωτοφανῇ, καὶ ἀνήκουστον λοιδοριῶν σωρείαν
 »Ἵθου ἐρίζ' ἢ ἄνοια με τὴν ἀκολασίαν.»

«Ἰαλῶν δέ, δὲν ἐπιχειρῶ κατ' ἄρθρον ν' ἀπαντήσω
 »Εἰς ὅσα ἐφλυάρησεν αἰσῶς· διότι, ἄν θελήσω

»Νὰ πράξω τοῦτο, θὰ φανῶ γαῖδαρος λακτίζων
 »Συνάδελφον! εἶναι δ' ὁ νοῦς τῆς ἀναιδείας μείζων
 »Καὶ ἀφ' ἐτέρου θεωρῶ ὡς ἐντροπὴν μεγάλην,
 »Μὲ ἓνα Ἄμπουτ ἄθλιον, νὰ εὐρεθῶ εἰς πάλην,
 »Ὅστις εἰς μὲν τῶν Ἀθηνῶν τοὺς δρόμους ἐρράπισθη,
 »Καὶ τὴν Ἑλλάδα δι' αὐτὸ νὰ βλασφημῇ ὠρκίσθη,
 »Εἰς δὲ τὴν μεγαλοπρεπῇ τῶν Παρισίων πόλιν,
 »Ὅπου ἐπέδειξε θραυὸς τὴν προκοπὴν του ὅλην,
 »Μὲ ξυναυλίαν συριγμῶν μεγάλως ἐτιμήθη
 »Ἀπὸ τὰ πολυτάραχα ἐν τῷ θεάτρῳ πλήθη.» (28)

«Πλὴν ἓνα τοῦ Ἀμπουτισμὸν δὲν θέλω συγχωρήσει·
 »Ὁ Ἕλληγ, εἶπεν, ἄγνοεῖ καὶ νὰ πυροβολήσῃ,
 »Καὶ δὲν προσβάλλουν τὸν σκοπὸν αἱ σφαῖραί του συνήθως,
 »Ἄν δὲν τῷ γίνῃ ἔρρισμα τὸ δένδρον, ἢ ὁ λίθος·
 »Τὸν προσκαλοῦν, λοιπόν, πολλοὶ ἐν πάσῃ μου εὐθύνῃ,
 »Ἄν τῶν βολῶν των ὁ σκοπὸς καταδεχθῇ νὰ γίνῃ,
 »Εἰς ἀκριβῇ ἀπόστασιν πεντήκοντα βημάτων
 »Νὰ τῷ φωλεύσωσι βολὴν εἰς ἓν ἐκ τῶν ὀρμάτων
 »Ἀριστερόν ἢ δεξιόν, κατὰ τὴν ἐκλογὴν του,
 »Κ' ἐλπίζω ὅτι δι' αὐτὴν τὴν μόνην δοκιμὴν του
 »Νὰ στερηθοῦν οἱ βάνανσοι, οἱ μάγειροι, κ' οἱ δρόμοι,
 »Πέντε, ἢ ἕξ κάπηλικά συγγράμματα ἀκόμη.»

«Πλὴν ποῖος εἶναι ὁ Ἀμπούτι;—ζευζέχης χωρὶς κρίσιν,
 »Στρεβλόνων καὶ παραμορφῶν τὰ πάντα παρὰ φύσιν,
 »Σκιαμαχῶν ὡς Δὸν—Κισσότ, δειχθεὶς δ' ὑπερηφάνως
 »Εἰς τὰ μικρὰ πελώριος, κ' εἰς τὰ μεγάλα νάνος,
 »Τῶν Βασιλέων ὑβριστῆς, διῶλιστῆς κωνώπων,
 »Καὶ κολοκυνθοκέφαλος Θερσίτης, τῶν ἀνθρώπων
 »Τὸν γέλωτα ὑποκινῶν, ἐν ᾧ μὲ τῆς πικρίας

»Τὸ ξίφος κόπτει τὴν ἀγνὴν ζωὴν τῆς ἀληθείας.
 »Πατὴρ τοῦ ψόγου, τῶν κακῶν περιχαρῆς εἰδήμων,
 » Ἀστεῖος ἀσυνεῖδητος, κομποφακελλοῖ ῥήμων,
 »Καὶ τῶν γραμμάτων κάπηλος! . . . τοιοῦτος εἶν' ὁ ξένος
 » Ὃν πάντες εἰς τὴν πόλιν μας ἐδέχθημεν ἀσμένως.
 » Διότι βίαιος ἀνὴρ δικαίως, ἢ ἀδίκως,
 » Ἐτίναξεν τὴν ῥάχιν του, ἐμάνη ὥσπερ λύκος,
 » Καὶ τὸ ἀθῶον ἔθνος μας ἐφώρμησε νὰ σχίσῃ.
 » Ἀλλ' ἔσχισε τὰς σάρκας του χωρὶς νὰ τὸ νοήσῃ.
 » Διότι δὲν ἐπέτυχεν νὰ σταυρωθῇ (καὶ εἶναι
 » Πανάξιος σταυρώσεως) τῷ πταίουν αἱ Ἀθῆναι,
 » Καὶ ἡ Ἑλλὰς ὁλόκληρος, ἡ γῆ, ὁ οὐρανός της,
 » Ὁ Βασιλεὺς, οἱ νόμοι της, τὰ ἔθνη, ὁ Θεός της! »

» Ἀπὸ τοιοῦτον τενεχέν, λοιπόν, ὦ Συμπολῖται!
 » Λόγος γενναῖος κ' ὑγιής ν' ἀκουσθῇ ζητεῖτε;
 » Καὶ μήπως ἔθαλεν αὐτὸς τὸν οἶκόν του εἰς τάξιν,
 » Κ' ἤλθε νὰ βάλῃ καὶ ἡμᾶς; μετὰ τοιαύτην πράξιν,
 » Καὶ λόγους μισελληνισμοῦ, κ' ὁρμὰς ψυχῆς ὑπούλου;
 » Τώρα θὰ τὸν τιμῆσητε καὶ μὲ βαθμὸν συμβούλου;
 » Κ' εἶναι τὸ μέγα ζήτημα τοῦ κοῦκκου δι' ὁδόντας
 » Τοιοῦτου λωλοπανουργιά; ὀρκίζω τοὺς παρόντας
 » Εἰς ὅ,τι ἔχουν ἱερόν, ἀγαπητόν, καὶ φίλον,
 » Νὰ στείλουν τὸν κρυφίχολον αὐτὸν κ' ἀχρεῖον σκύλον
 » Ὅπισ' ἀπὸ τὸν ἥλιον, νὰ τὸν περιφρονήσουν,
 » Κ' ἀπ' οὗ σκεφθοῦν εἰς ὅ,τ' εἰπῶ, τότε ν' ἀποφασίσουν. »

» Γελῶ, ναί! μὰ τὰ κάρδαμα! καλοί μου συμπολῖται,
 » Διότι ἡ Ἐρμούπολις σαλεύει καὶ κλονεῖται
 » Τοσούτους μῆνας, ἔνεκα τοῦ Κουκκικοῦ ἐκείνου.
 » Καὶ φοβεροῦ ζητήματος τὸ εἶδος τοῦ κινδύνου,

»Εἰς δὲ τὴν ὥθει πρὸ καιροῦ ἡ τῶν κορμάτων πᾶλη
 »Εἶναι βεβαίως τρομερόν! πόλις λαμπρά, μεγάλη,
 »Νὰ καταντήσῃ θέατρον σκηνῶν σοθαρωτάτων
 »Δι' ἓνα κοῦκκον! . . . καταντᾷ φρικῶδες! πλὴν φυλάττω
 »Ἐν μέσῳ τόσης ταραχῆς τὸ κρῖον μου τὸ ἥθος
 »Διέσωσα τὴν δόξαν μου ἀκλόνητος ὡς λίθος,
 »Καὶ οὔτε Κόραξ ἔγινε, ἀλλ' οὔτε Κοῦκκος, ὅθεν
 »Μὲ κράζουσιν Κοραχόκουκκον ὅταν μ' ἰδοῦν μακρόθεν.
 »Καταλαμβάνετε, λοιπόν, ὅτι κἀνὲν συμφέρον
 »Δὲν ἔχω νὰ ἐμπορευθῶ τὰ πάθη ἀμφοτέρων,
 »Καὶ εἰν' οἱ ὀλίγοι λόγοι μου ἀγνοῦ πολίτου λόγοι,
 »Ὅστις δὲν εἶναι μέγα τι πλὴν ἄχυρα δὲν τρώγει. »

« Ἀφ' οὗ τὰ δικαστήρια, καὶ αἱ ἀρχαί, κ' ἡ πόλις
 » Ἦσαντο τοῦ ζητήματος ἀκροθιγῶς καὶ μόλις,
 » Ἀναντιρρήτως, ἔπεται, ὅτι θὰ ἔχει φύσιν
 » Κᾶπως λεπτὴν καὶ ὑψηλὴν, καὶ δύσκολον πρὸς λύσιν.
 » Καὶ οὕτως ἔχει! ἐπειδὴ τί πρᾶγμα τοῦ αἵρος
 » Γινώσκωμεν λεπτότερον, εἰς ὃν καὶ ἐλευθέρως
 » Τὸ μακαρίτικον πτηνὸν ἐπέτα; κ' ἀφ' ἑτέρου
 » Τί πρᾶγμα ὑψηλότερον, παρὰ τοῦ ὠκυπτέρου,
 » Πτηνοῦ ἢ πτῆσις; . . . Πῶς, λοιπόν, καλοὶ μου Συμπολῖται,
 » Ἀπὸ χελώνας δικαστάς, κ' εἰσαγγελεῖς, ζητεῖτε
 » Ἀδύνατα καὶ δύσκολα; Ζητήματα μεγάλα
 » Τοιαῦτα, μόλις δύνανται νὰ λύσῃ ἡ καυχάλα
 » Ἐνὸς ἀρχαίου Πλάτωνος, κ' ἐνὸς Ἀριστοτέλους,
 » Καὶ σεῖς τὰ παρεδώκατε εἰς ἄνδρας εὐτραπέλους; »

« Εἰς τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων τὰ κλασικὰ ἐδάφη,
 » Ὅπου ἡ πάλαι δόξα μας ὀλόκληρος ἐτάφη,
 » (Ἄλλ' ἤδη ἀνασκάπτεται), μὲ ὄγκον μεγαλείου

»Συζῶσιν ἄπειροι σοφοὶ ἐκ πνεύματος ἁγίου·
 »Εἰς τούτους στρέφει ἡ Ἑλλάς βλέμμα, καὶ νοῦν, καὶ φρένας,
 »Διότι τὰς ἐλπίδας τῆς ἐντὸς ἀσκού κλεισμένας
 »Κρατοῦσιν, ὥς ὁ Αἴολος ἐκράτει τοὺς ἀνέμους·
 »Τὸ πνεῦμά των ἐνίοτε ἀφίνουν εἰς ἡρέμους
 »Νὰ βόσκη ὅλως ἄφροντι τοῦ Παρνασσοῦ λειμῶνας,
 »Καὶ τότε διασχιζοῦσι τὸ χάος, τοὺς αἰῶνας,
 »Συνομιλοῦσι μὲ νεκρούς, μὲ δαίμονας, μ' ἀγγέλους,
 »Μὲ ζῶα, λίθους, καὶ φυτά, τινὲς δὲ ἐπὶ τέλους
 »Μὲ τοὺς πετῶντας κώνωπας, τὰς μυίας καὶ τοὺς φύλλους,
 »Μὲ τὴν σκιὰν τῆς μύτης των μακρᾶς ὀκτῶ δακτύλους,
 »Μὲ τῆς ταμβακοθήκης των τὸν ἄνευ τέλους πάτον,
 »Καὶ μὲ τὰ νέα πλὴν θαμβὰ ὁμηματοῦσιν αἰνῶν.»

«Εἰς τούτων τὸ συνέδριον χωρὶς ἀργοπορίαν
 » Ἄς πέμψωμεν τὸ ζήτημα, ἐὰν καὶ τρέφω μίαν
 » Ὑπόνοιαν πολὺ μικράν, ὅτι καὶ αὐτοὶ θ' ἀργήσουν
 » Ἔως καλῶς νὰ φωτισθοῦν νὰ μᾶς καλοφωτίσουν·
 » Διότι ἔχουν οἱ σοφοὶ συνήθειαν ἀρχαίαν
 » Νὰ γρονθοκοπανίζωνται διὰ ἀπλὴν κεραίαν,
 » Ἀλλὰ οὐχ ἥττον θὰ λυθῇ τὸ ζήτημα τὸ μέγα
 » Ὅταν ᾗς τοῦ γρονθοκοπητικοῦ θὰ φθάσουν τὸ ὠμέγα.
 » Καὶ τοῦτο μὲν γνωμοδοτῶ ἂν εἶν' ἐλπίς χαρμῖα
 » Νὰ λύσῃ τὴν ὑπόθεσιν ἡ γήϊνος σοφία.»

«Πλὴν ἔχω, συμπολιταί μου, γνώμην τινὰ ἑτέραν
 » Καλήν, θαρρῶ, καὶ θαυμαστήν, ἣ καὶ προκριτωτέραν·
 » Ὑπάρχουν νῆσοι μεταξὺ τῶν δεκαῆς Κυκλάδων
 » Γυμναί, ξηραί, μὴ φέρουσιν οὐδὲ θαμνίου κλάδον,
 » Πλασθεῖται ὅπως κ' αἱ λοιπαί· τουτέστι, τὴν ἡμέραν
 » Καθ' ἣν ὁ γέρον Σαθαῶθ, διέπλασε τὴν σφαῖραν

» Ἀπέμειναν εἰς χειράς του μικρὰ πηλοῦ ψιχία,
 » Τὰς ἑτίναξε πρὶν νὰ πλυθῇ, κ' ἐφάνη ἡ χορεία
 » Τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου μας. Μία, λοιπόν, ἐκ τούτων,
 » Ἄν καὶ δὲν ἔχῃ ἄφθονον τῆς καλλονῆς τὸν πλοῦτον,
 » Οὐχ ἥττον περιβάλλεται μὲ δόξης λάμπον στέμμα,
 » Διότι ταύτης γέννημα, καὶ ταύτης εἶναι θρέμμα
 » Ὁ μέγας καὶ θεόπνευστος ἀνὴρ, ὁ ἐξηγήσας,
 » Νοήσας, σχολιάσας τε, τυπώσας, καὶ πωλήσας,
 » Τὰς προφητείας τοῦ Πατρὸς ἡμῶν Ἀγαθαγγέλου,
 » (Οὐ εἶη χάρις ἐφ' ὑμᾶς ὑπὸ μορφὴν καπέλου!) »

» Ἡ νῆσος εἶν' ἡ Σέριφος! καὶ ὁ τοὺς γρίφους λύσας
 » Εἶν' ὁ κλεινὸς Σερίφιος! ὁ δὲ κατανοήσας
 » Κ' εἰς τὸν πυθμένα ἀναγνοὺς τοιούτων μυστηρίων,
 » Εἶναι, κατὰ τὴν γνώμην μου, ἀλάνθαστον Μαντεῖον,
 » Καὶ τούτου τοῦ μετὰ Χριστὸν προφήτου τὴν ιδεάν
 » Ἀρμόζει νὰ ἀκούωσιν οἱ ἔχοντες σπουδαίαν,
 » Καὶ ἄλυτον διαφοράν. Εἰς παρομοίαν θέσιν
 » Ὅταν οἱ πρόγονοι ἡμῶν εὕρισκοντο, μὲ ζέσιν
 » Ἐπιτροπὰς ἀπέστελλον ἕς τὸ ἐν Δελφοῖς Μαντεῖον,
 » Καὶ τῆς Δωδώνης ἤκουον τὸ ἠχηρὸν Χαλκεῖον,
 » Καὶ μελιρρότους φέροντες εἰς χειράς τηγανίτας
 » Τὸν σκυθρωπὸν Τροφώνιον ἡρώτων τρεῖς πολίτας
 » Ἄν ἀποστείλετε καὶ σεῖς εἰς Σέριφον, λυμένον
 » Θὰ ἴδετε τὸ ζήτημα τὸ τόσον δεδεμένον,
 » Καὶ μετὰ τόσῃν ταραχῇ, καὶ ἔριδα, καὶ πάλῃ
 » Κἂν μίαν νύκτα ἤσυχοι θὰ κοιμηθῇτε πάλιν. »

» Δὲν μὲ τυφλόνει ἡ ὁρμὴ τῶν τολμηρῶν Κοράων!
 » Οὐδὲ τῶν Κούκων ὁ θυμὸς! λαλῶ κοπτὰ ὡς Λάκων,
 » Καὶ θεωρῶ καὶ δίκαιον, καὶ εὐγενές, καὶ πρέπον,

Τὸ δρᾶμά του ἐτίμησαν ἐκεῖνο τὸ ἀστεῖον.
 Περιφοβὸς γενόμενος, διότι ἐν τῷ πλήθει
 Εἶδε τὸν ἄνθρωπον, δι' οὗ κατεβυλοκοπήθη
 Εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ὠχρίων ὁ μέγας λογογράφος,
 Τὸ κάπνισε διὰ νυχτός· ὠρκίσθη πλὴν ἐγγράφως
 Καὶ ἀσπλάγχνως νὰ ἐκδικηθῇ δορυμεῖς συγγράφων σίλλους,
 Ὑβρίζων ἔθνος, ὑπουργούς, λαόν, καὶ ὑπαλλήλους.

Ἄλλ' ἀχθοφόρος στιχουργὸς συνέθεσ' ἐν τῷ ᾄμα
 Ἀσμάτιον εἰς βάρος του, καὶ ἰδοὺ το κατὰ γραμμα.

«Σὺν δὲν ἤξευρες φραντζέζε, νὰ παλαίψης (29)

»Τί' κολνοῦσες τὰ χαρτιά,

»Σ' τὰ σωκάκια τὰ πλατιά;»

«Σὺν δὲν ἤξευρες νὰ βράσῃς μακαρώνια,

»Τ' ἔζουνε πολὺ τυρί;

»Τὴν κακὴ σου τὴν ψυχρή!»

Τὸ ᾄσμα τοῦτο μανικῶς ἀντήχει κατὰ κόρον
 Ἐντὸς ὁδῶν καὶ πλατειῶν, ῥυμῶν, καὶ λεωφόρων.
 Διότι δ' ὑπερήρεσεν εἰς τὸν λαὸν μεγάλως,
 Σοφὸς ἀνὴρ, ὡς ἔπεται, τὸ ἐξελλήνισ' ἄλλος,
 Προσθεῖς διὰ τὸ εὐφωνον, καὶ τὸν καλλωπισμὸν του,
 Λέξεις τινὰς εἰς ἅς καὶ ἀπὸ τοῦ λεξικόνου του.

«Εἰ οὐκ ἔγνωκας, ὦ Γάλλε, τὸ παλαιεῖν

»Τί' ἀνήγγειλας ἡμῖν

»Τὴν ἀναίδειαν τὴν σὴν;

»Ἰαταταιάξ!

»Ἰαπαπαιάξ!

»Ὡχετ' ἀπιών, ὡς βλάξ!

»Κράζων λάξ! ὁδᾶξ! παππάξ!»

«Εἰ οὐκ ἔγνωκας μακαρονίοις χρῆσθαι

»Τὶ ἂν ἔξεις τυρόν;

»Τὸν κακόν σοι τὸν καυρόν!

»Ίαταταιᾶξ!

»Ίαπαπαιᾶξ!

»Ὡχες' ἀπιὼν ὡς βλάξ!

»Κράζων λάξ! ὁδᾶξ! παππάξ!»

Καὶ διὰ τὴν κομψότητα τοῦ ὄφους ἀπεστάλη
Εἰς τὸ διὰ τὴν ποίησιν ἀγώνισμα τοῦ 'Ράλλη.
'Αλλὰ δὲν τὸ ἐδράβευσαν, διότι, καθὼς μ' εἶπον,
Τοῦ ἀχραινοῦς 'Ελληνισμοῦ δὲν ἔφερε τὸν τύπον (30)

Η.

Στιχ. 2731.

Ἰπὸ τὴν παντοδύναμὸν αἰγίδα τοῦ Κυρίου
Ἐπέβησαν οἱ πρεσβευταὶ ἐντὸς τρεχαντηρίου,
Καὶ ἔπλεον πρὸς Σέριφον. Ὁ Σατανᾶς πλὴν πνέων
Ὅργην κατανεστάτωσε τὸ ἥρεμον Αἰγαῖον.
(Ἄν δ' ἔχῃς Τάσσου, Μίλτωνος, ὃ ἀναγνώστα γινῶσιν,
Συγχώρει ταύτην τὴν μικρὰν τοῦ Σατανᾶ μου θόσιν).
Κί' ἀφ' οὗ παλινδρομήσαντες ἀπέναντι τῆς Πάρου
Ἐγιναν περιηγηταὶ τῆς θαυμαστῆς Γυάρου,
Ἀφ' οὗ ἐτροφοδότησαν μετ' ἀγωνίας πάσης
Τοὺς πρὸ καιροῦ λιμώττοντας κατοίκους τῆς θαλάσσης,
Ἀφ' οὗ ἐκολοκύνθισαν ἡμέρας τρεῖς εἰς μάτην,
Κ' ἑπτὰ ἐτέρας, ἔφθασαν σχεδὸν πρὸς τὴν δεκάτην.

Οἱ ἄλλοι Σερίφιοι, ἰδόντες ὅτι πλοῖον
Ἐφθασ' εἰς τὸν λιμένα των, ἐπλήσθησαν δακρύων
Χαρᾶς, διότι δυστυχῶς μετὰ τὸν τρυγητὸν των,
Ὅτε πωλοῦν τοὺς οἶνους των μετ' ἄλλων προϊόντων,
Κάνεις τὴν γῆν των δὲν παταῖ· εἰς βράχον ἐντὸς πόντου
Τίς ἔχασε, καὶ τίς ζητεῖ ἐκεῖ τὸν γάδαρόν του;
Ἡ ἀγαλλίασις, λοιπόν, ἀνάψασα ἐν γένει

Τὰ πάντα ἐμεγάλυνε, καὶ (ὡς συχνὰ συμβαίνει)
 Τὸ τρεχαντῆρι τρίκροτον μέγαλον ταῖς ἐφάνη,
 Καὶ γίγαντες οἱ ἐν αὐτῷ κακοπαθόντες νάνοι.
 Διὸ κ' ἐφόρεσ' ὁ καθεὶς τὸν ἔκλευχόν του σκοῦφον
 Ὅδεύων πρὸς τὴν θάλασσαν μὲ βῆμα ὅλως κοῦφον. (31)

Ὁχοροὶ δὲ καὶ τανύοντες τὰ ἄσαρκά των μέλη
 Ἀπέδησαν κ' οἱ Ὀδυσσεῖς εἰς τὴν ξηράν· ἀγέλη
 Ἀμέσως τοὺς ἐκύκλωσε βραχάδων σκουφοφόρων.
 Κ' ἐν ᾧ τὸ «χαλῶς ἦλθατε!» ὥσει ξενίας φόρον
 Εὐθύμως τοῖς ἀπεύθυνον, πρὸς τήρησιν τοῦ νόμου
 Ἐνεφανίσθησαν ἐμπρὸς τοῦ κῆρ Ὑγειονόμου.

Ἦτον δ' αὐτὸς ὡς κ' οἱ λοιποὶ βραχᾶς, καὶ σκουφοφόρος,
 Κ' ἡ ρὶς αὐτοῦ ἡ κλασικὴ διέπρεπεν ὡς ὄρος
 Ἐν μέσῳ τοῦ προσώπου του, κ' ὡς σπήλαια Ἡφαίστου
 Ἐδρόντων χαίνοντες πλατύ, οἱ δύο ῥώθωνές του.
 Τὸ στόμα του βαθυσχιδές, καὶ μέχρι τῶν ὠτίων,
 Δύω σειρὰς ὑπέκρυπτεν ὀδόντων τεραστίων,
 Ὡν τέσσαρες μακρόκυρτοι, ὡς οἱ τοῦ κάπρου, ἦσαν.
 Τὸ πρόσωπον ἐδείκνυε τῆς εὐφλογίας λύσσαν,
 Ὅτις πρὸς τὰ λακχώματα τὰ περίξ τῶν γενείων
 Ἀπλήστως τοῦ κατέφαγε τὴν μίαν τῶν ὀφρύων.
 Βραχεῖαν καπνοσύριγγα βαστάζων καὶ καπνίζων,
 (Διότι εἰς τὴν Σέριφον ὁ νόμος ὁ ὀρίζων
 Τὰ περὶ τοῦ καπνίσματος εἰσέτι ἀγνοεῖται) (32)
 Τῶν ἐρευνῶν του ἤρξατο ὡς πρέπει κ' ἀπαιτεῖται.

— «Τί εἶσθε!» — «Ἀνθρωποὶ κ' ἡμεῖς, μὲ πόδας καὶ μὲ χεῖρας!»

— «Καὶ πόθεν τὴν ἔρχεσθε;» — «Εὐθὺ ἀπὸ τῆς Σύρας!»

— «Μὴ φέρετε τὴν χόλεραν, τὸν τύφον, τὴν πανώλην,

»Καὶ νὰ μολύνετ' ἤλθατε τὴν καθαρὰν μας πόλιν;»
 — «Χάριτι θεῖα εἴμεθα γεροὶ ὅσ' ἀν τὸ ρεπάνι!
 »Καὶ ἡ μικρά μας δύναμις ἕως αὐτοῦ δὲν φθάνει!
 »Τόσον βαθμὸν πολιτισμοῦ δὲν ἔχουμεν ἀκόμα
 »Νὰ δίδωμεν τὴν χόλεραν μὲ γρόνθους εἰς τὸ στόμα,
 »Ὡς τοῦτο ἔγινεν ὑπὲρ τῆς Χριστιανωσύνης!»
 — «Bon pratigo!» — «Σ' εὐχόμεθα καὶ ὑπουργὸς νὰ γίνης!»

Μεγάλη τότε συρροὴ ἐγένετο τοῦ πλήθους
 Περί τοὺς ξένους, καὶ καθεὶς μετὰ σπουδαίου ἥθους
 Ἦρώτα τὸν πλησίον του (ἐπίσης ἀγνοοῦντα)
 Τίνες εἰσίν; καὶ τί ζητοῦν; — τὸν οὕτως ἀποροῦντα
 Τότε λαὸν ἠθέλησεν ὁ κύρ Ἀπεικαστάνης
 Νὰ ἐξαγάγῃ παρευθὺς πάσης τυχαίας πλάνης,
 Διὸ πηδήσας ζωηρῶς ἐπὶ ἀντεστραμμένης
 Βαρέλας, ταῦτα ἔλεξεν, ὡς ἄλλος Δημοσθένης:

— «Ἄνδρες Σερίφιοι! γνωστὸν μᾶς εἶναι ἐκ τῶν πάλαι
 »Ὅτι τὴν γῆν σας ἐποχαὶ ἐλάμπρυναν μεγάλαι!
 »Ὅποτε τὴν καλλίσφυρον Δανάην κατακλείσας
 »Ὁ ἄκριτος Ἀκρίσιος εἰς κιβωτόν, κ' ἀφήσας
 »Αὐτὴν ἐπὶ τὰ κύματα, χωρὶς σχεδὸν συμφέρον,
 »Ἐδείχθη ὁ σκληρότερος τῶν μυθικῶν πατέρων,
 »Ἐσώθη μὲ τὰ δίκτυα ἐνός σας ἀλιέως,
 »Καὶ τῆς Δανάης ἡ ζωὴ, κ' ἡ τοῦ μικροῦ Περσέως.»

«Εἰν' ἀληθές, ὅτι σφριγῶν ὁ (τότε διὰ κλέος
 »Τῆς Νήσου) φέρων ὄνομα καὶ τίτλον Βασιλέως!
 »Κύρ Πολυδέκτης, καὶ φιλῶν τὸ γυναικεῖον φύλον
 »Πρὸς τὴν σωθεῖσαν ἔδειξεν ἐργολαβίας ζῆλον,
 »Διὸ κ' ὠργίσθη ὁ Περσεύς, καὶ δι' ἀγρίου ἥθους

»Πολλοὺς τῶν προπατόρων σας μετέβαλεν εἰς λίθους
 »Ἐψώσας τῆς Μεδούσης τοῦ τὴν κάραν μετὰ τάχους,
 »Κ' ἔκτοτε εἰσθε συγγενεῖς με τοὺς γυμνοὺς σας βράχους.
 »Μὲ τοῦτο πλὴν ἀπέδειξε, θαρρῶ χωρὶς νὰ σφάλλω,
 »Ὅτ' εἶχε τὴν κακὴν ψυχὴν τοῦ πάππου, κ' ὄχι ἄλλο.»

«Ὅποτε πάλιν ὁ κακὸς Βεελζεβούλ ἀφῆκε
 »Τὰ βάραθρα τοῦ Ἄδου τοῦ, καὶ σύσσωμος ἐμδίκε
 »Εἰς τὸ κρανίον τὸ ξηρὸν τοῦ Ξέρξου, διευθύνας
 »Αὐτὸν διὰ τὴν δόξαν μας εἰς τὰς κλεινὰς Ἀθήνας,
 »Μὲ ναυτικόν, καὶ με στρατοῦ τοσαύτας μυριάδας,
 »Ὅπως φέρ' ἡ Ἀττικὴ γλυκαντικὰς ἰσχάδας,
 »Σεῖς πάλιν, καὶ οἱ Σίφνιοι, καὶ Μήλιοι, ἐκ πάντων
 »Τῶν ἐν Αἰγαίῳ, ἔκγονοι ἐφάνητε γιγάντων,
 »Μὴ δόντες ὕδωρ οὐδὲ γῆν, μετ' ἀπειλὰς τοῦ Πέρσου,
 »Ἐν ᾧ σᾶς ἦτον εὐκόλον ἐντὸς ἀγροῦ σας χέρσου
 »Τοὺς πρεσβευτὰς νὰ θάψητε, καὶ εἰς τὴν παραλίαν
 »Ὀλόκληρον νὰ πνίξητε τὴν ἄνδρον Περσίαν.
 »Σεῖς, λέγω, καὶ οἱ Σίφνιοι, εἰς τὴν ἐν Σαλαμῖνι
 »Βοήθειαν ἐπέμψατε ἡ μάχη ὡς ἐγίνη
 »Δύω τριήρεις θαυμαστὰς με δέκα κωπηλάτας·
 »Πρὸς ταῦτα δὲ καὶ ἀρετὰς ἔχετε λαμπροτάτας!
 »Εἶναι γλυκὺς ὁ οἶνός σας ὡς καὶ τὰ κρίμμυά σας!
 »Πλὴν εἰν' ἀξία θαυμασμοῦ ἡ ὀλιγάρχειά σας!
 »Διότι τὰ προκρίνετε καὶ ἀπὸ τῶν περδίκων
 »Τὰ σμήνη, ἅτινα πετοῦν συχνὰ ἐντὸς τῶν οἴκων,
 »Καὶ τρώγουν τοὺς ἡμίσεις σας καρπούς· αὐτὸ δεικνύει
 »Τὴν φιλοπερδικίαν σας! αὐτὸ τὸ στόμα κλείει
 »Παντὸς Θεραΐτου ἀναιδοῦς, κ' αἰσχροῦ σας συκοφάντου·
 »Πλὴν διατὶ μακρηγορῶ; ἂν χάνη τὴν χροιάν του
 »Τὸ ρόδον μαραινόμενον οὐχ ἥττον ρόδον μένει»

»Κ' ἡ δόξα σας ἂν ἔσθυσεν ἡ παλαιὰ ἐν γένει,
 »Πάντοτε εἰσθε οἱ καλοὶ Σερίφιοι ἐκεῖνοι!
 »Καὶ μένετε Σερίφιοι! καὶ δοῦν τὸ φῶς του χύνει
 »Ὁ ἥλιος ἐπὶ τῆς γῆς Σερίφιοι θὰ εἰσθε!
 »Αὐταὶ σας, καὶ ἄλλαι ἀρεταί, ἂν καὶ μακράν μας κεῖσθε,
 »Κ' ἡμᾶς τοὺς συναδέλφους σας ἠνάγκασαν Συρίους
 »Νὰ πλεύσωμεν τὴν θάλασσαν μ' ἀνέμους ἐναντίους,
 »Τὸ μέν, ἵνα προσφέρωμεν τοῦ θανυμασμοῦ τὸν φόρον
 »Πρὸς φίλους ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν βραχοσχοιφοφόρων,
 »Τὸ δέ, ἵνα ζητήσωμεν τὴν συμβουλήν καὶ γνώμην
 »Ἀνδρὸς τὰ μάλα δεῖξαντος νοδὸς σπανίαν ῥώμην,
 »Ὅν ὁ Θεὸς ἀπέστειλεν ἐδῶ νὰ κατοικήσῃ,
 »Καὶ τὸ Μαντεῖον τῶν Δελφῶν νὰ ἀντικαταστήσῃ.
 »Σᾶς ἀναγγέλλομεν, λοιπόν, πῶς ἐκ τῶν Σεριφίων
 »Ζητοῦμεν τὸν κατ' ἐξοχὴν Σερίφιον· τὸν θεῖον
 »Καὶ ὑψηλὸν σχολιαστὴν χρησμῶν καὶ Ἀγαθαγγέλων,
 »Καὶ ἄλλων νέων προφητῶν βλεπόντων εἰς τὸ μέλλον,
 »Ὡς ἔχοντες ὑπόθεσιν μεγάλην καὶ σπουδαίαν
 »Νὰ τῷ διακοινώσωμεν πρὸς εὐκλειάν του νέαν.»

Τότε προέβη γηραιὸς ἀνὴρ, μικρὸς τὸ σῶμα,
 Μὲ ἐπενδύτην ἔχοντα τοῦ αἵματος τὸ χρῶμα,
 Μὲ πολὺν ἀκτένιστον ἀφ' οὗτου ἐφευρέθη
 Τὸ κτένιον, ποῦ ὡς δρυμὼν ἀκλάδευτος ἀφέθη,
 Μ' ὀφρῦς δασείας, καὶ εἰκὼν μελέτης καὶ φροντίδων,
 Μὲ μέτωπον αὐλακωθὲν ὑπὸ πυκνῶν ῥυτίδων.
 Εἶχε τὸ ὄμμα ζωηρόν, καὶ ἐταστικὸν τὸ βλέμμα,
 Πρὸς τοὺς νεήλυδας δ' εὐθὺ προὔχωρησεν ἡρέμα,
 Καὶ τὸν υἱὸν τῆς Τουρλουροῦς προσβλέπων.— «Τί ζητεῖτε,
 »Τοῖς λέγει, φίλοι, παρ' ἐμοῦ; σαφῶς ἐξηγηθῆτε.»

Τότε τὸν προσεκύνησαν κ' οἱ τέσσαρες συνάμα,
 Ὡσάν νὰ ἦτον ὁ Βισνού, καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ Λάμα,
 Καὶ ἀσπασθέντες εὐλαβῶς τὴν δεξιάν του, πᾶσαν
 Τῷ εἶπον τὴν ὑπόθεσιν τὴν δυστυχῶς συμβᾶσαν.
 Πῶς, δηλαδή, ὁ κυνηγὸς Ζολότας, ὁ Κοψαύτης,
 Ὁ Σπανδογῆς, καὶ ὁ Μηνᾶς, αἰτία ἦτον ταύτης·
 Πῶς ἐνὸς κούρκου ἔγινε παρὰ τὰ Χροῦσα φόνος,
 Καὶ πῶς οἱ τέσσαρες ὁμοῦ τὸν ἤθελαν συγχρόνως·
 Πῶς διηρέθη ἅπαντα ἡ Σύρος εἰς φατρίας·
 Πῶς μεταξὺ ἐμάχοντο μετὰ φορικτῆς μανίας·
 Πῶς οὐτ' αὐτὸς ὁ δῆμαρχος, οὐδ' ἡ Δικαιοσύνη
 Τῶν φατριῶν ἠμπόρεσε τὴν λύσσαν νὰ πρᾶυνῃ·
 Πῶς ἦλθεν ὁ Ἀμποῦτ ἐκεῖ, καὶ εἶπεν ἄλλ' ἀντ' ἄλλων,
 Κι' ὁ Σεργιαδῆς πῶς λαλῶν ἐνίκησε τὸν Γάλλον·
 Καὶ τέλος, πῶς ἀνέθηκαν τοῦ πράγματος τὴν λύσιν
 Εἰς μόνην τὴν ὑπερφῶ τοῦ Σεριφίου κρίσιν.
 Τὸν παρεκάλουν δὲ θερμῶς νὰ τοὺς εὐεργετήσῃ,
 Κ' εἰς κρίσιμον περιστάσιν νὰ μὴ τοὺς παραιτήσῃ.

Ὁ γέρων, ἀφ' οὗ ἤκουσε, τὴν χάραν του τρεῖς σείσας,
 Καὶ περιστείλας τὰς ὀφρῦς σχεδὸν ἀνορθωθείσας,
 Ἐσκέφθη, ἔδηξε ξηρῶς, ἐπῆρε πρέξαν μίαν,
 Καὶ ἐκ δευτέρου ἔδηξε, καὶ εἶπε· — «Δυσκολίαν
 »Μεγίστην θέλω αἰσθανθῆ εἰς τὴν σπουδαίαν λύσιν
 »Μοναδικοῦ ζητήματος συγχίζοντος τὴν κρίσιν·
 »Εἶναι δ' ἀνάγκη σκέψεως μελέτης τε καὶ κόπου!
 »Τὸ θέμα μέγα! καὶ μικρὰ ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου!
 »Καὶ ἴσως εὐκολώτερον μ' εἶναι νὰ ἐξηγήσω
 »Τὴν Ἀποκάλυψιν αὐτὴν, ἢ τοῦτο νὰ σᾶς λύσω·
 »Πλὴν τώρα ἀφ' οὗ ἤλθατε, καὶ κρέματ' ὀλοκλήρως
 »Ἐπὶ τὴν ἄκραν τῶν γενεῶν μου ἡ πολυτελήμων Σύρος, —

»Καὶ τὸν Χρυσοδωδέκατον ἐν τῷ Ἀγαθαγγέλῳ
 »Ἀφ' οὗ ἐξήγησα, ἐδῶ νὰ δειλιάσω μέλλω;
 »Προσμεínaτε! καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας θὰ σᾶς δώσω
 »Ἐγγράφως τὴν ἀπάντησιν, πρὶν σᾶς κατευοδώσω.»

Εἶπε, καὶ στρέψας ἔφυγε μὲ βῆμα μετρημένον,
 Ἄφρεις ἐκθάμβους καὶ βωβούς τοὺς τέσσαρας τῶν ξένων
 Κ' ἐτάφη εἰς τὸν οἶκόν του ὑπὸ σωρούς βιβλίων,
 Τὰς δυσκολίας νοερῶς δεσμοῦ Γορδίου λύων.

Παρῆλθον δύο, κ' ἔλαμψε τῆς τρίτης ἡ πρώτη,
 Κ' ἐν ᾧ τοὺς Πρέσβεις ἔδρανε μικρὰ ἀνησυχία
 Ἦλθεν ὁ πορφυροῦς ἀνὴρ μὲ δέλτον εἰς τὰς χεῖρας
 — «Πολλὴ εἶν' εἶπε, ἡ χολὴ τῆς ὀργισθείσης Μοῖρας!
 »Πλὴν ἂν ὡς γράφω πράξῃτε ἐλπίζω νὰ σωθῇτε,
 »Τὴν χάριν δ' εἰς τὸν ἐν ἐμοὶ οἰκνῶντα χρεωστεῖτε.»
 Ἐδαφιαίως κλίναντες δ' αὐτοί, τῶν ἱματίων
 Τὰ κράσπεδα ἡσπάσθησαν μετὰ θερμῶν δακρύων,
 Καὶ τρέχοντες κατέβαινον ὡς τὰ παρὰ Δασχάλου
 Σχολάσαντα παιδάρια ὁ εἰς κατόπιν τ' ἄλλου.

Ἄφ' οὗτοῦ ἀνεχώρησαν εἰς Σέριφον ἐκ Σύρου
 Οἱ πρεσβευταί, καὶ Κόρακες καὶ Κοῦχχοι, διὰ κλήρου
 Τρεῖς φύλακας ὀξυδερχεῖς ἀπέστειλαν ἐξίσου
 Εἰς τὴν ὑψίστην σκοπιὰν τῆς προσφιλοῦς των νήσου,
 Παραγγελθέντας ἀδστηρῶς μόλις φανῇ τὸ πλοῖον
 Νὰ δώσωσι τὴν εἶδησιν μὲ ἐν γνωστὸν σημεῖον.
 Ἐτοιμασίαι δ' ἔγιναν πομπώδεις καὶ μεγάλαι
 Ὑπὲρ λαμπρᾶς ὑποδοχῆς, ὡς ἄλλοτε τὸ πάλαι
 Διὰ τοὺς θριαμβεύοντας εἰς τὴν ἀρχαίαν Ῥώμην.
 — «Ἐφθασάν; — φθάνουν σήμερον; —» σάν τι ὠραίαν γνώμην

»Θὰ φέρωσιν;—Μὴ ἄνεμος προσπνέῃ ἐναντίος;...

—«Πῶς τοὺς ἐδέχθη ἄρά γε ὁ ἄνθρωπος ὁ θεῖος;...

—«Ὁ θαυμαστός Σερίφιος τῷ ὄντι προφητεύει;...

—«Γνωρίζει Σολομωνικήν;—«Τῷ ὄντι ἀληθεύει

»Ὅτι εἰς λάμψεις ἀμυδράς χρυσοφαῶν ἀστέρων

»Λαλεῖ κρυφίως μετ' αὐτοῦ εἰς λευκοπῶγων γέρων;... »

Τοιαῦτα, κ' ἄλλα ὁμοια, ἐλάλουν μεταξύ των

Ἡ πόλις δὲ εἰς κίνησιν κ' ἀνησυχίαν ἦτον.

Τέλος ἐδόθη τὸ γνωστὸν σημεῖον, καὶ ἐφάνη

Ἡ νέα αὕτη πάραλος πλησίστιος νὰ φθάνῃ.

Λευκὴν σημαίαν ἔφερεν ἐπάνω τοῦ ἱετίου

Ὡς οἰωνὸν παναίσιον χρηστοῦ εὐαγγελίου,

Καὶ ὡς ἡγγυροβόλησεν ἀντήχησε λυσσώδης

Ἀλαλαγμός, καὶ ἰαχαὶ θερμαὶ κ' ἐνθουσιώδεις,

Διότι ἄνδρες, γέροντες, γυναῖκες, καὶ παιδιὰ,

Πρὸς τὸν λιμένα ἐν σπουδῇ κατέβησαν καὶ βία.

Παρῆσαν δὲ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν φοβερῶν κομμάτων

Ῥοπαλοφόρα ἔχοντες τὰ παλληκαρία των,

Διότι εἶπεν ὁ βαθὺς Φωκίων.—«εἰς ἀμύνην

»Παρασκευάζου, ἀν ποθῆς τὴν ἀσφαλῆ εἰρήνην.»

Παρῆσαν καὶ ὁ Δήμαρχος, Νομάρχης, καὶ Τελώνης,

Κ' ὁ Κλῆρος, μετὰ ὅπως οὖν κοσμίας ἀμπεχόνης

Διότι ἐξ αὐτῶν οἱ μὲν, ὡς λίαν παττατοῦχοι

Ἔγιναν μέχρι τοῦ λαιμοῦ ἢ Κόρακες, ἢ Κοῦκχοι,

Οἱ δέ, ὡς λίαν φρόνιμοι, ἐπόθουν μίαν κρίσιν

Διὰ τοιαύτην Κουκκικήν τῆς κοινωνίας φθίσιν.

Τέλος, ἐν μέσῳ τελετῆς, καὶ κρότων, καὶ ἀσμάτων

Ἀπέβησαν κ' οἱ πρεσβευταί, κ' εἰς μὲν τὰ πρόσωπά των

Ζωγραφημένη ἔλαμπεν ἡ ἔπαρσις ἐκείνη.

Ἦτις ἐν μέσῳ τῶν τιμῶν τοὺς κούφους διακρίνει·
 Ἐντὸς δὲ δίσκου ἀργυροῦ μετὰ δαφνῶν καὶ μύρων
 Ὑπῆρχεν ἡ ἐπιστολή, ἡ μέλλουσα τὴν Σύρον
 Νὰ φέρῃ εἰς ὁμόνοιαν, τὰ βλέμματα δὲ πάντων
 Εἰς ταύτην ἐκαρφώθησαν τὴν μόνην ἄγκυράν των.

Κατόπιν ὕμνου θαυμαστοῦ προχείρως συνταχθέντος
 Ὑπὸ ἐμμούσου ποιητοῦ, (τοῦ προμνημονευθέντος
 Φαντασιάδου) ἔτρεξαν λαός, ἀρχαί, καὶ κληῖρος,
 Τουτέστι μέχρι νεογνοῦ ὁλόκληρος ἡ Σύρος,
 Εἰς τὴν εὐρεῖαν καὶ κομπήν τῆς πόλεως πλατεῖαν·
 Ἐκεῖ δὲ μετ' ἐπίσημον κοινὴν δοξολογίαν
 Ψαλεῖσαν μὲ κατάνυξιν καὶ κρούσματα κωδῶνων,
 Ἀπεσφραγίσθη εὐλαδῶς, καὶ μὲ καρδίας κλόνον
 Τοῦ χρησμολόγου τὸ λευκὸν δελτίον, καὶ βαθεῖα
 Ἐν ᾧ ἐκράτει σιωπὴ ἐν πάσῃ τῇ πλατεῖᾳ,
 Ἀνέγνω τὰ γραφόμενα διὰ χρυσοῦς μελάνης
 Μὲ στόμφον καὶ ὑπόκρισιν ὁ κῦρ Ἀπεικαστάνης.

— «Δοῦλος Θεοῦ Σερίφιος, Ἑρμουπολίταις χαίρειν!
 »Τὸν Οὐρανὸν ὁ Σαδωὺθ ἐκτείνας ὥσπερ δέξιν
 »Ἐκόσμησε μὲ ἥλιον, σελήνην, καὶ ἀστέρας,
 »Πρὸς ποικιλίαν τῆς νυκτὸς καὶ κάλλος τῆς ἡμέρας·
 »Πλὴν τὰς ἀκτῖνας τοῦ φωτὸς τῶν φώτων ἀποστέλλει
 »Πρὸς τρόπῳσιν τοῦ Σατανᾶ εἰς ὅσους μόνον θέλει,
 »Καὶ δαδουχούμενος μ' αὐτὰς ὁ νοῦς των τότε βλέπει
 »Ὅσα νὰ μένουν μυστικὰ εἰς τοὺς χυδαίους πρέπει
 »Διὸ ἐν μέσῳ τῶν θνητῶν ὥς φαινοὶ κομῆται
 »Ἐνίῳτ' ἀναφαίνονται οἱ Μάντις καὶ Προφῆται.»

«Ἄλλ' οἱ τροφῆται ἔχουσι καὶ γλῶσσαν καὶ ἐννοίας

»Γριφώδεις, χάριν τῆς κοινῆς καὶ τοῦτο ὠφελείας
 »Διότι, ἂν ὁ ῥάπτῃς μου καὶ ὁ σκινδαλοποιός μου
 »Μάθῃ τὴν πρασεγγίζουσαν συντέλειαν τοῦ Κόσμου,
 »Θὰ ῥίψῃ ἀποχαιρετῶν τὴν μάχισσαν ἐλπίδα
 »Ὁ πρῶτος τὸ σουθλίον του, καὶ ὁ ἄλλος τὴν ψαλίδα,
 »Καὶ τότε χωρὶς πέδιλα, χιτῶνα καὶ βραχίον
 »Ἐκτεθειμένοι οἱ σοφοὶ θὰ μένουν εἰς τὸ κρύον.

»Ἄλλ' ἕως ὅτου «πληθυνθῇ ἡ γυνῶσις» πᾶς προφήτης
 »Ἐκ πάντων τὸν μετὰ Χριστόν, ὡς φαινὸς πλανήτης
 »Ἐχει τοὺς δορυφόρους του καὶ ὑπομνηματιστάς του,
 »Ὡν καὶ ἐλάχιστος εἰμί· διὸ μετ' ἀνεκφράστου,
 »Χαρᾶς μου εἶδον κατ' αὐτάς 'ς ἐμὲ ν' ἀποταθῇτε,
 »Καὶ φοβεροῦ ζητήματος τὴν λύσιν νὰ ζητῇτε.

»Καὶ πρῶτον σπεύδω χάριτας μυρίας νὰ ἐκφράσω
 »Διότι μ' ἐτιμήσατε· εἶτα νὰ ἐξετάσω
 »Τὴν ἔριν σας ὑπ' ἔποψιν θρησκευτικὴν, διότι
 »Εἶν' ἡ θρησκεία ἄγκυρα τῆς κοινωνίας πρώτη,
 »Καὶ πάντα τόπον νομικὸν καὶ διαδικασίαν,
 »Τὰ θεωρῶ ὡς ἀρομὴν πρὸς δραχμοσοφιστεῖαν.
 »Ἐνέσκηψα, λοιπόν, εὐθὺς πρὸς τὰς μυστηριώδεις
 »Μελέτας προφητῶν τινων, τὰς μᾶλλον οὐσιώδεις.

»Ἐξέτασα τοῦ Μιρζαχούλ τὸ περὶ Κροκοδείλων,
 »Οἷτινες, ὡς μᾶς βεβαιοῦ, πετῶσιν εἰς τὸν Νεῖλον,
 »Ἀλλὰ δὲν εὖρον τίποτε δυνάμενον νὰ λύσῃ
 »Τὸ ζήτημα, καὶ ὡς θέλετε νὰ σᾶς καλοκαρδίῃ
 »Ἀνέγνων καὶ τοῦ Μιλχουρῇ τὴν βίβλον τῶν θαυμάτων
 »Ἄτινα ἐτελέσθησαν 'ς τὴν γῆν τῶν δομμάτων,
 »Ὅπου κατ' ἔτος μῆνας τρεῖς ἀκαταπαύστως βρέχει

»Κατόπιν ν' ἀγιάσετε τὴν μιανθεῖσαν πόλιν!
 »Ταῦτα ἐντάλλομαι ὑμῖν! ἀπέχω δὲ νὰ κρίνω
 »Τίς τῶν τεσσάρων, τὸ πτηνὸν ἐφόνευσεν ἐκεῖνο,
 »Διότι τόσον σοβαρὰ ζητήματα ταχέως
 »Δὲν λύονται· δέον, λοιπόν, νὰ περιμείνεται' ἔως
 »Διὰ τὸ πῆγμα τοῦ Ἀμποῦτ θὰ ἔμβωμεν καὶ πάλιν
 »Εἰς τοῦ ἀρχαίου Βύζαντος τὴν πόλιν τὴν μεγάλην. (34)
 »Ἐκεῖ, εἰς τὴν εὐρύχωρον τοῦ Ἀτ-μεῖδαν πλατεῖαν
 »Θέλω κ' ἐγὼ ἀπόφασιν ἐκδώσαι κατ' οὐσίαν,
 »Ἄλλ' ἔως τότε χαίρετε! κ' εἴθε μὲ τοῦ Σωτῆρος
 »Τὴν εὐσπλαγχνίαν νὰ σωθοῦν, καὶ Σύριοι, καὶ Σύρος!»

Παρῆλθον ἀρκεταὶ στιγμαὶ μετὰ τὰ τελευταῖα
 Λόγια, κ' ἡ ὁμήγουρις νεκρὰ καὶ σιγαλέα
 Ἐκράτει τὴν ἀναπνοὴν μὲ χαῖνον ἔτι στόμα·
 Τὰ χεῖλη πάντων ἔθαψεν ὠχρὸν τοῦ φάδου χρῶμα·
 Οἱ δ' ἀρχηγοὶ τῆς ἔριδος ἰδόντες φρίκην τόσην
 Ἐκρύβησαν φοβούμενοι μὴ λιθοβοληθῶσιν.
 Κ' ἤθελον πάντες κατὰ τι νὰ εἴπουν, ἢ ν' ἀκούσουν,
 Ὅμως ἠγγόουν τὴν χορδὴν ἐκείνην πῶς νὰ κρούσουν·
 Τέλος ἀνέβη ζωηρὸς ὁ Σεργιαδῆς πάλιν,
 Καὶ βλέψας μεγαλοπρεπῶς, ἤρε φωνὴν μεγάλην,
 Καὶ εἶπε· — «Βλέπετε, λοιπόν, καλοὶ Ἑρμουπολίται, ὅτι»
 »Εἰς ποίαν πάντες σχολιὰν ὁδὸν περιπατεῖτε;
 »Βλέπετε μὲ τὰς ἔριδας τῶν Κούκων καὶ Κοράκων
 »Ὅτι προητοιμάσατε φρικτὸν ὀλέθρου λάκκον,
 »Καὶ ὅτι κατὰ τὴν γραφὴν τοῦ Σεριφίου μύστου
 »Ταχύνετε τὴν ἔλευσιν καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀντιχρίστου;
 »Θρῆνος, μετάνοια, λοιπόν, νηστεία, καὶ ἀγρυπνία,
 »Ἄς πλύνῃ πᾶν ἀνόμημα ποῦ ἔσπειρ' ἡ κακία,
 »Καὶ πρὶν ἀρπάσῃ σύσσωμον ὁ Σατανᾶς τὴν Σύρον,

»Μὲ πράξεις ὡς τὴν σώσωμεν ὁσίων καλογέρων
 »Ἀλλὰ πρὶν γίνῃ ἑνάρξεις αὐτῆς τῆς μετανόας,
 »Ἀνάγκη ν' ἀποθέσῃτε τὰ ἔχθη τῆς φαρτρίας,
 »Καὶ φίλημα νὰ δώσῃτε ἀγάπης πρὸς ἀλλήλους,
 »Κ' οἱ Κόρακες νὰ ἀσπασθοῦν τοὺς Κούκκους ὡσὰν φίλους.»

Εἶπε καὶ ὦ! τοῦ θαύματος! τὸ φοβισμένον πλῆθος
 Ἀνετινάχθη, ὡς μ' ὄρμην τινάσσεται συνήθως
 Ὁ διὰ κρότου ἐξυπνῶν, καὶ μ' ἀνοικτὴν ἀγκάλην
 Ἐτρεξε τότε ἡ μερὶς ἡ μία πρὸς τὴν ἄλλην,
 Καὶ κατησπάσθη μὲ χαράν, καὶ ὄμματα βρεγμένα
 Πᾶς κοῦκκος ἓνα κόρακα, πᾶς κόραξ κοῦκκον ἓνα.
 Βεβαίως, ἀναγνώστά μου, κ' ἂν ἦσουν ψυχρὸς λίθος,
 Θὰ ἔκλαιες ὡς νήπιον βλέπων τοσοῦτον πλῆθος
 Εἰς λάβαν συγκινήσεως ζεούσης ν' ἀναλύῃ,
 Νὰ κράζῃ, νὰ χοροπηθᾷ, κ' εὐθύμως νὰ θαυμάρῃ.
 — «Ἄς ἔχῃ δόξαν ὁ Θεός, ἐφώναζον ἐν γένει!
 »Ἰδοὺ ἡμεῖς ὡς πρότερον στενωὺς φιλιωμένοι!
 »Ἐπειτα δᾷ, ὡς ἔταξε καὶ εἰς τὸ ἔγγραφόν του,
 »Θὰ λάβῃ εἰς τὸ Ἄτ-μεῖδᾶν καθεὶς τὸ δίκαιόν του!»
 Τόσον ὑπάρχει ἀληθὲς ὅτι καὶ τῆς φιλίας
 Οἱ λόγοι κρύπτουν σχέδια τῆς ἰδιοτελείας.

Οἱ παραδόντες εἰς ἐμὲ αὐτὴν τὴν ἱστορίαν
 Τὴν ἀληθῆ κ' εὐτράπελον, ἦν διὰ ἀπειρίαν
 Ὡσεὶ κακὸς ἀντιγραφεὺς ἐξέθεσα μὲ λάθῃ,
 Μοὶ εἶπον, ὅτι ἔκτοτε κατέπαυσαν τὰ πάθη,
 Καὶ πᾶς τῆς Σύρου κάτοικος μετὰ πολλὰς νηστείας
 Τὸν Κουκκισμόν ἀπέπνιξε διὰ τῆς ἀτροφίας,
 Καὶ κρύπτων πλῆθος ἀρετῶν ὑπὸ ἀπλοῦν χιτῶνα
 Ἐργάζεται ὡς μέλισσα εἰς θαλερὸν ἀνθῶνα.

Ἀλλὰ μὲ ἐβεβαιώσαν, (καὶ χρεωστῶ ἐπίσης
 Νὰ βεβαιώσω καὶ ὑμᾶς) ὅτι—«ἀψ' οὐ ἡ φύσις
 »Μὲ πάθη μᾶς ἐζύμωσε καὶ μὲ ἀδυναμίας,
 »Πολλάκις θ' ἀπαντήσητε ἐντὸς τῆς κοινωνίας
 »Τὸ Ζήτημα τὸ Κουκχικὸν ἐν τῇ ἀκμῇ του πάσῃ,
 »Καὶ οὐρανόν, καὶ θάλασσαν, καὶ γῆν νὰ συνταράσῃ.»

Τὸ ὅλον στίχοι 3130.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΗΜΑΤΟΣ

ΤΙΡΙ—ΛΙΡΙ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ

ΤΙΡΙ—ΛΙΡΙ.

Σημ. 1. στίχ. 87.

Ὁ κύρ Ζολότας ἔφθασεν εἰς τὸ Ἐπισκοπεῖον.

Θέσεις εἰς Σύρον ἔχουσα μικρὸν κῆπον, καὶ ὕδωρ πόσιμον, ἡμίσειαν ὥραν τῆς πόλεως ἀπέχουσα.

Σημ. 2. στίχ. 95.

Ἐκεῖθεν τὰ ἐπρύμνισεν ἐκ τοῦ Κοῦμοῦ τὸ ρεῦμα·

Καὶ ἀναβάς τὰ Τάλαντα, εὐρέθη πρὸς τὸ γεῦμα

Εἰς τὴν πρὸς Χρούσα ἄγουσαν, καὶ ἄνωθεν τοῦ Μάννα.

Θέσεις εἰς Σύρον· ὁ μὲν Κοῦμός, κεῖται ἐντὸς κοιλάδος ὀπωσοῦν ὁροσερᾶς. Εἰς δὲ τὰ Τάλαντα, ἄνωθεν, ἀλλὰ πλησίον τοῦ Κοῦμοῦ εὐρισκόμενα, ὑπάρχουσι τὰ Ἠλύσια τῆς Σύρου, ἧτοι ὀλίγοι κῆποι μὲ συκέας καὶ ροιάς. Τὸ Μάννα, κείμενον μίαν σχεδὸν ὥραν μακρὰν τῆς Ἑρμουπόλεως ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ χωρίου Χρούσων, εἶναι ξηρὰ τις καὶ ἀηδεστάτη κοιλάς.

Σημ. 3. στίχ. 123.

... Τὴν προχθὲς ὁ Φράας ἴσως νήφων...

Ἀπέδειξε φῶς φανερά δι' ἀριθμῶν καὶ ψήφων

Ὅτι εἰς τὰ πεδία μας, καὶ ἐπὶ τῶν ὁρέων,

Κάνεν φυτὸν τῶν παλαιῶν δὲν ἀπαντᾶται πλέον. κτλ.

Ὁ πρῶην καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου μας, κύριος Φράας, ἐπειδὴ ὡς φαίνεται «οὐκ εἶα αὐτὸν καθεύδειν τὸ τοῦ Φαλμεράουρου τρόπαιον» ἀπεφάσισε νὰ γίνη ὁ Φαλμεράουρος τῶν

Ἑλληνικῶν φυτῶν. Δι' ὑπόμνημάτος του λίαν ἀνυποστάτου, καὶ ἐν μέρει γελοίου (Doct^r Fraas. Das Klima und die Pflanzenwelt in der zeit.) προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ ὅτι τὰ φυτὰ καὶ τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος ἠλλοιωθήσαν, συνεπέα δὲ τούτου, τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀναφερόμενα φυτὰ δὲν ἀπαντῶνται οὐδαμοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἢ ἠλλαξάν τόπον διαμονῆς. Κακόμοιροι οἱ μύκητες καὶ αἱ πόαι! Δὲν εἶναι παράξενον ἐὰν βραδύτερον ἑτερός τις σοφὸς γράψῃ κατὰ τῶν ἐντόμων τῆς Ἑλλάδος, καὶ κατὰ τῶν μαρμάρων τῆς Πάρου καὶ τοῦ Πεντελικοῦ.

Σημ. 4. στίχ. 139.

Ὁ κοῦκκος

Ὡς ἔχων τὸ ἀνθρώπινόν ἐλάττωμα, νὰ θέτῃ

Ἐντὸς τῶν ξένων φωλεῶν τὰ ἴδια ὡὰ του.

Ὁ κόκκυξ, κοινῶς κοῦκκος (Cuculus Canorus Linn.) Coucou. γαλ. εἶναι πτηνὸν ἀλσοδίαιτον ἐκ τῆς τάξεως τῶν Sylvicolæ, φυλῆς τῶν Ζυγοδακτύλων, καὶ οἰκογενείας τῶν Κοκκύγων. Ζῇ κατὰ μὲν τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀσίᾳ, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα πιθανῶς ἐν Ἀφρικῇ. Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἀπριλίου μηνός, ὁ ἄρρην κόκκυξ, ἐκλέγει τὸν σταθμόν του εἰς περιωρισμένην τινα περιφέρειαν δάσους, ὅπου καὶ μένει καθ' ὅλον τὸ θέρος· ὁ δὲ θῆλυς, ἀφ' οὗ γεννήσῃ τὰ ὡὰ του ἐντὸς ξένων φωλεῶν, καὶ βεβαιωθῇ περὶ τῆς ἀσφαλείας καὶ ἐκκολάψεως αὐτῶν, ὡς λίαν πολύγαμος, μεταβαίνει ἀλλαχόσε πρὸς ἀνεύρεσιν ἄλλων ἀρρένων. Κατὰ τὸν Prevost, ἕνεκα τῶν διαδοχικῶν αὐτοῦ καὶ ἀπομεμαχρυσμένων γάμων, τὸ θῆλυ τοῦ τοῦ πτηνοῦ, φαίνεται τόσον ἀφιλόστοργον, καὶ διὰ νὰ πληρώσῃ τὸ ἔνστικτον τοῦτο τῆς ἀλλαγῆς, ἐμπιστεύεται τοὺς νεοσσούς του εἰς τὴν ξένην φροντίδα. Εἰς πολλὰς εἰκασίας καὶ μύθους ἔδωκεν ἀφορμὴν ὁ κόκκυξ· εἰρέθη προσέτι ὅτι τρώγει τοὺς νεοσσούς· καὶ τὰ ὡὰ τῶν πτηνῶν εἰς ὧν τὰς φωλεὰς κα-

ταθέσει τὰ ἴδια ὠά του. Ἀλλὰ κατὰ τὸν Degland (*Ornithologie Européenne, tome Ier p. 169*) τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές· ἐπήγαγε δὲ ἡ γνώμη αὕτη, ἐκ τοῦ ὅτι δὲν εὐρέθησάν ποτε νέοι κόκκυγες μετὰ νεοσσῶν ἄλλων πτηνῶν. Ἐβεβαιώθησαν ὁμῶς ὅτι ὁ κόκκυξ δὲν φθείρει οὔτε τοὺς νεοσσοὺς, οὔτε τὰ ὠά τῶν ξένων πτηνῶν, ἀλλ' οἱ νεοσσοὶ τοῦ κόκκυγος φθείρουσι καὶ χρημνίζουσι τὰ ὠά καὶ τοὺς ξένους νεοσσοὺς διὰ διηνεκῶν κινήσεων τοῦ σώματός των, καὶ ἰδίως τῶν πτερόγων. Γεννᾷ δὲ πέντε ἢ ἑξ ὠά ἐκάστοτε ὁ θῆλυς κόκκυξ, μικρά, σχετικῶς πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ σώματός του, πρασινίζοντα ἢ κυανίζοντα, ἔχοντα κηλίδας μικράς ἢ μεγάλας, ἀραιάς ἢ πυκνάς, στακτοχρόους, οἰνώδεις, ἐλαιώδεις, ἢ ξανθάς, μετὰ λεπτοτάτων μελαινῶν στιγμῶν, ἢ γραμμῶν. Εἶναι δὲ ἀξιοπαρατήρητον ὅτι τὸ πτηνὸν τοῦτο ἐκλέγει ὅπως καταθέσει τὰ ὠά του, φωλεὰς πτηνῶν, τῶν ὁποίων τὰ ὠά ἔχουσιν ὁμοιότητα μεγάλην πρὸς τὰ ἰδικά του.—Παρατηροῦμεν ἐπὶ τέλους ὅτι δὲν πρέπει νὰ συγχίσῃ ὁ ἀναγνώστης ἡμῶν τὸ πτηνὸν τοῦτο τῶν δασῶν μας, μετὰ τοῦ Σχωπὸς (*Strix Scops*) πτηνοῦ νυκτοβίου, ἀρπακτικοῦ, ὁμοταγοῦς τῷ ἱέρακι, τὸ ὁποῖον τινὲς καλοῦσι καταχρηστικῶς κοῦκχον.

Σημ. 5. σίχ. 205.

Καὶ τοῖς ἐφάνη τὸ κομψὸν καὶ εὐτραφές του σῶμα,

Τοῦ τεραστίου Κόνδορος ἀνώτερον ἀκόμα·

Ὁ μέγας Κόνδωρ (*Vultur, ἢ Sarcorrhampus Gryphus* τῶν Ζωολόγων) εἶναι γὰρ τῶν Ἀνδῶν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, διαιτώμενος πλησίον τῶν χιόνων, ἐξ ὧλων δὲ τῶν πτηνῶν τὸ μᾶλλον ὑψιπετές. Ὁ Χουμβόλδος διὰ τηλεσκοπίου τὸν εἶδε πετώντα ἐξάκις ὑψηλότερον τῶν νεφῶν, ἤτοι εἰς ὕψος 48,000 ποδῶν ἄνω τῆς θαλάσσης, ὅθεν ἠδύνατο ὁ ὀφθαλμός του νὰ κατοπτρεύσῃ 10,000 τετραγωνικῶν μιλίων περιφέ-

ρειαν. Ἀλλ' ἐκ τοῦ τοιούτου ὕψους, ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν τῆς ὥρας καταβαίνει ὡς ἀστραπὴ μέχρι τῆς θαλάσσης, διερχόμενος ἐν βραχεῖ διαστήματι οὐχὶ μόνον ὅλα τὰ ἐπικείμενα κλίματα, ἀλλὰ καὶ τὰ πλέον διάφορα, καὶ ἐκτεταμμένα στρώματα τοῦ αἵρος. Τὸ μὲν κυρίως σῶμά του ἔχει μῆκος 4 ποδῶν, 14 δὲ ποδῶν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέχρι τοῦ ἄλλου ἄκρου τῶν δύο αὐτοῦ πτερόγων. Ἐν ᾧ ὁ ἄνθρωπος εἰς ὕψος 20,000 ποδῶν διὰ τὴν ἀραιώσιν τοῦ αἵρος δὲν δύναται νὰ ζήτῃ, ὡς ἐξερχομένου τοῦ αἵματος διὰ τῶν πόρων τοῦ δέρματος αὐτοῦ, ὁ μέγας Κόνδωρ, εἶναι τὸ μόνον ὃν τὸ ὅποιον εὐφραίνεται πετῶν τόσον ὀψηλὰ. Τρέφεται δὲ κυρίως ὁ Κόνδωρ διὰ κρεάτων τῶν ἀρτίως θνησιμαίων Αὐχενιῶν, (*Auchenia Lama, Lin*) τῶν ἵππων, τῶν βοῶν, καὶ ἄλλων φυτοφάγων ζώων· ἀρπάζει δὲ καὶ πρόβατα, καὶ ὀλόκληρα μοσχάρια, ἀλλ' εἶναι ψευδὲς ὅτι τοιμᾷ νὰ προσβάλλῃ τὸν ἄνθρωπον.

Σημ. 6. σίχ. 675.

Ἴκεῖ πλὴν δαπανώμενος διὰ νοδὸς φρονίμου

Ἰπάρχει κακοστόμαχος ὁ ὀβολὸς τοῦ Δήμου.

Δὲν γνωρίζω κλένα δῆμον τοῦ Κράτους, ἐκτὸς τῆς Ἑρμοῦ-πόλεως, μὴ ἐξαιρουμένου οὐδ' αὐτοῦ τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων, ὅπου νὰ γίνηται τόσον καλὴ χρῆσις τῶν εἰσπραττομένων φόρων, ὅπου καὶ ἀρχαὶ καὶ πολῖται νὰ συντελῶσιν τοσοῦτον εἰς τὰ κοινωφελῆ ἔργα. Φαίνεται ὅτι ὅστις γινώσκει πῶς κερδίζονται τὰ χρήματα, αὐτὸς ἠξεύρει καὶ νὰ τὰ δαπανᾷ καλῶς. Ἡ πρωτεύουρά μας ἠθέλην ἀλλάξει μορφήν, ἐὰν ἠδύνατο νὰ μαθητεύσῃ παρὰ τοῖς Ἑρμοπολίταις· λαλῶ ἐν συνειδήσει.

Σημ. 7. σίχ. 954.

Ἐφερεν (ὁ Γούλφ)

Καὶ σφύραν, ὅπως δι' αὐτῆς ἐκκόπτη μετὰ πείρας

Τῶν ἀγαλμάτων τὸν λαμβόν, τὴν ῥίνα ἢ τὰς χεῖρας

Ἄς ἐρωτηθῶσιν οἱ φύλακες τῆς Ἀκροπόλεως περὶ τῆς μανίας ἣν ἔχουσιν οἱ περιηγούμενοι τὴν Ἑλλάδα, ἐξυγениσμένοι καὶ μὴ λησταί, εἰς τὸ νὰ κολοβόνωσιν ὅτι ὁ κατάρατος Ἑλγίνος ἄφησεν ἀκολόβωτον καὶ ὀρθιον. Ἰδοὺ τί λέγει καὶ αὐτὸς ὁ ὕβριστής μας About, περὶ τούτου.

«Un poste d' Invalides, antique et solennelle garnison, défend l' Acropole contre les mains dévorantes de ces touristes collectionneurs qui voyagent avec un marteau dans leur poche, et qui plaindraient l' argent qu' ils ont dépensé s' ils ne rapportaient pas le nez d' une statue pour l' ornement de leur chateau.» (About. Grèce Cont. p. 265.)

Ἀλλὰ μόνον οἱ «touristes» κλέπτουσι καὶ κολοβόνουσι τὰ ἀρχαῖα ἡμῶν μνημεῖα; Οἱ φύλακες τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ οἱ τοῦ Τελωνείου Παιραιῶς, λέγουσιν ὅτι εἶναι πολλοὶ οἱ τοιοῦτοι εὐγενεῖς καὶ πεπολιτισμένοι ἥρωες τῆς Δύσεως, καὶ συναλφθήσαν οὐκ ὀλίγοι ἐπ' αὐτοφώρῳ.

Σημ. 8. σίχ. 1029.

Ἐπόπτης πάντων, μὲ αὐτοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς μου εἶδον!

Τὸν πλοίαρχον τῆς Ἡρας Κοὺκ νεκρὸν ἐπὶ σανίδων,

Νὰ φέρεται μετὰ κραυγῶν χαρᾶς εἰς κρεουργεῖν

Ὅπως εἰς ἴσα μερισθῇ πρὸς κόρον τῶν ἀγρίων!

Πόσοι ξένοι δὲν ἐξήγαγον τὰ παραδοξώτερα καὶ γελοιωδέστερα συμπεράσματα, διότι δὲν ἐννόησαν εἴτε συμβάν τι, εἴτε τὰ ἔβη καὶ ἤθη μας. Ὁ εὐσυνείδητος Ἀμπούτ μᾶς ψάλλει ἄπειρα, διότι ἡ γλῶσσά μας δὲν δέχεται τὸ Γαλλικὸν Vous καὶ λέγομεν Σὺ Ὑπουργέ, Σὺ Βασιλεῦ, Σὺ Θεέ! Ἄλλοι δὲ ἀπὸ μικρῶν εἰδήσεων πλάττουσι μύθους ἀξίους οἴκτου. Ἀναφέρω δ' ἐνταῦθα ἓνα πρὸς τέρψιν τοῦ ἀναγνώστου μου. Πρὸ δύο ἐτῶν ὅτε ὁ ληστής Μπελούλιας ἔπραττε πολυμηρὰς τινας

ληστείας ἐν Ἀττικῇ, νυκτοκλέπτῃς τις εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Φαρμακοποιοῦ Ἀνδρεῶν ἀφῆρσε μαγειρικά τινὰ σκεύη, ἅτινα καὶ εὗρέθησαν τὴν ἐπιούσαν διὰ τῆς Ἀστυνομίας. Ὁλίγας δ' ἡμέρας μετὰ τὴν κλοπὴν ἀνέγνων εἰς Εὐρωπαϊκὴν τινα ἐφημερίδα· — « Πληροφορούμεθα θεικῶς! ὅτι καμμία ἀσφάλεια δὲν ὑπάρχει πλέον εἰς Ἀθήνας! ὁ ἀρχιληστὴς Μπελού-
» λιας μὲ τοὺς ὑπ' αὐτόν, ἐπιπεσὼν ἐλήστευσε τὸ Βασιλικὸν
» Φαρμακεῖον! εἴκοσι μόλις βήματα ἀπέχον τῶν Ἀνακτόρων,
» ὅπου φυλάττει πολυάριθμος φρουρά! » Αἶ! τοῦτο δὲν εἶναι ἀνάλογον μὲ τὸν εἰς ἴσα μερισμὸν τοῦ μεθύσου Κούκ. πρὸς κήρον τῶν ἀνθρωποφάγων κατοίκων τῆς Σύρου;

Σημ. 9. σίχ. 1207.

Ὡστε νὰ φέρῃ πρόσδοτον διὰ τῶν χαρτοσήμων,

Καὶ διὰ συζητήσεων ἀκάρων καὶ ἀσήμεων.

Διελογίζετο, λοιπόν, ὁ φίλος ὡς ἀνῆκε,

Καὶ ὡς διαλογίζονται καλοὶ Εἰρηνοδίκαί.

Γράφων περὶ τοῦ Εἰρηνοδίκου τούτου, σκωπὸν δὲν ἔχω οὔτε πρόσωπόν τι νὰ σατυρίσω, οὔτε τὴν ἐν Ἑλλάδι διανομὴν τῆς Δικαιοσύνης νὰ ἐμπαίξω. ἥτις φέρει τιμὴν εἰς τε τὴν Πατρίδα καὶ τὴν Κυβέρνησιν, καὶ ἃς φλυαρῇ ὁ ξυλοκοπηθεὶς Ἀμποῦτ ὅσον θέλει· εἶχον ὑπ' ὄψιν καταχρήσεις τινὰς συμβαινούσας συχνάκις εἰς ὅλην τὴν ὑφήλιον ὑπὸ τῶν κατωτέρων δικαστῶν. Ἡ Κυβέρνησις καλῶς ποιῶσα μισθοδοτεῖ σήμερον τοὺς Εἰρηνοδίκας, ἀφαιρέσασα τὰ ἐπὶ τοῦ χαρτοσήμου δικαιώματα αὐτῶν, τὰ ὁποῖα ἔδιδον ἴσως ἀφορμὴν εἰς τὰς τοιαύτας καταχρήσεις. Ἀπέχω δὲ τοῦ νὰ πιστεύσω ὅτι πολλοὶ Εἰρηνοδίκαί μας ὁμοιάζουσι τὸν δικάσαντα τοῦ Κούκκου τὴν ὑπόθεσιν.

Σημ. 10. σίχ. 1446.

Μετὰ τοῦ συνετάριου τοῦ τοῦ κ. Φαγκιλοῦρη.

Γνωστὸς τοῖς πᾶσι δικηγορίσκος τοῦ Εἰρηνοδικείου Ἀθηνῶν, οὕτω καλούμενος.

Σημ. 11. σίχ. 1483.

Πλὴν δικαστὰ ἀδέκαστε! πλὴν, κύρ Εἰρηνοδία!

«Τὰ εἰς της, πης, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ἄρχω, τρίθω, πωλῶ καὶ
»μετροῶ σύνθετα, κάμνουσι τὴν Κλητικὴν εἰς Α οἶον στρατιώτης
»στρατιώτα, σατράπης σατράπα, Νομάρχης Νομάρχα, παιδο-
»τρίβης παιδοτρίβα, βιβλιοπώλης βιβλιοπῶλα, γεωμέτρης γεω-
»μέτρα.» Τὸν κανόνα τοῦτον μοὶ ἔμαθεν ὁ συνάδελφός μου κύ-
ριος Κουμανοῦδης, ὅστις ἔκαμε πολλὰς καὶ σπουδαίας (!!!) ὀρ-
θογραφικὰς παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν εἰς τὴν ἐπίκρισίν του καθυ-
ποβληθεῖσων χειρογράφων ποιήσεών μου δύο κατὰ σειρὰν ἔτη!
Εἶναι, λοιπόν, ἀσυγχώρητον δικηγόροι τινὲς νὰ λέγωσιν ἐνώ-
πιον τοῦ Εἰρηνοδικείου *Κύριε Εἰρηνοδία!* καὶ *Κύριε Πται-*
σματοδία! μετὰ τοιαύτην ῥήτὴν τῆς γραμματικῆς νομολογίαν.

Σημ. 12. σίχ. 1780.

• • • • • Ἕλληνες τὴν σήμερον ὀλίγοι
Λαλοῦσι τὴν Ἑλληνικὴν! κτλ.

• • • • • Ἡ λαλουμένη γλῶσσα
Βασίζεται εἰς σύστημα βαρβαρισμῶν, κί' ἂν ὅσα

Ἐμάθομεν Ἑλληνικὰ ἐντὸς τῶν Γυμνασίων

Ἐκδάρης, ἔχεις τῆς κοινῆς σολοῦκου τὸ κλειδόν·

Ὁ Ἐδμόντιος Ἀμπούτ, μὴ συμμεριζόμενος τὴν γνώμην τοῦ
Φαλμεράϋερ θεωρεῖ τοὺς σήμερον ζῶντας Ἕλληνας ὡς ἀπο-
γόνους τῶν παλαιῶν. Πιστεύετε ἴσως, ἀναγνῶσταί μου, ὅτι τὸ
κάμνει ὑπὸ φιλελληνισμοῦ κινούμενος; Ἀπατάσθε! Ἐπιθυμεῖ
τὸ θυμὰ του ἐνδοξότερον. Καθόσον δ' ἀφορᾷ τὰ περὶ τῆς γλώσ-
σης μας, ἰδοὺ τί λέγει ὁ μαθητὴς τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς
Σχολῆς, ὁ συγγραφεύς, ὁ περιηγητής!

«Je me hàtais d'apprendre le grec moderne etc. Tous

»les soirs mon domestique, ce bon vieux Petros, descen-
 »dait dans ma chambre, et me donnait une leçon. Je fai-
 »sais des progrès rapides, car le grec moderne ne dif-
 »fère de l'ancien, que par un système de barbarismes,
 »dont on trouve aisément la clef. Le tout est d'écor-
 »cher convenablement les mots que nous avons appris
 »au collège.» (Grèce Cont. p. 14.)

Ἐξ αὐτῆς τῆς ἀθωοτάτης ἐξομολογήσεως μανθάνομεν πρῶ-
 τον, ὅτι ὁ κύριος Ἀμποῦτ ἠπάτησε τὴν Κυβέρνησίν του, διότι
 ἔγνων ὡς μαθητῆς τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς σχολῆς, ἄνευ
 προηγουμένων γνώσεων τῆς καθομιλουμένης· ἐν ᾧ τὸ δεύτερον
 ἄρθρον τοῦ κατὰ τὸ 1850 καταστατικοῦ τῆς Σχολῆς ταύτης,
 ὡς ὁ ἴδιος ἀναφέρει, ἀπῆται.

«Que tous les candidats subissent devant une comis-
 »sion de l'Institut, un examen special sur le grec ancien,
 »le grec moderne, l'histoire et la géographie grecques,
 »l'archéologie et la paleographie.»

Γίνονται, λοιπόν, παραδεκτοὶ εἰς κλάδον τινὰ ἐν Γαλλίᾳ, καὶ
 παρὰ τὰ διατεταγμένα, οἱ προστατευόμενοι! Ἀλλοίμονον ὁμῶς
 εἰς ἡμᾶς τοὺς πτωχοὺς ἐὰν συνέβαινε τι παρόμοιον κατὰ τὴν
 ἐν Ἑλλάδι διατριβὴν τοῦ ἐνδόξου λιβελλογράφου. Βεβαιούμεθα
 δεύτερον, ὅτι ἡ ἐκλογὴ τοῦ διδασκάλου, ce bon vieux Petros,
 χαρακτηρίζει τὴν πρόοδον καὶ τὴν ἠθικὴν τοῦ μαθητοῦ! Θεω-
 ροῦμεν, τρίτον, ὡς νέον εἶδος ἀνακαλύψεως φιλολογικῆς τὴν
 κατὰ τὸν Ἀμποῦτ σύγκρισιν τῆς ἀρχαίας πρὸς τὴν καθομι-
 λουμένην, καὶ ταύτην βεβαίως ἀγνοοῦσιν οἱ συμπατριῶταί του
 Ἑλληνισταὶ Βωασσονάδος, Χάζιος, καὶ Ἐκχερος!

«Le tout est d'écortcher convenablement les mots
 »que nous avons appris au collège!»

Ἄλλ' εἰς ἕνα Ἀμποῦτ συγχωρημένον εἶναι ν' ἀπατᾷ τὴν
 Κυβέρνησίν του καὶ τὸν ἑαυτὸν του, νὰ διδάσκηται παρὰ τοῦ

ὑπηρετοῦ του, *ce bon vieux Petros*, καὶ νὰ παραληρῇ ἐπὶ γλώσσης τὴν ὁποίαν ἀγνοεῖ, καὶ τὴν ὁποίαν ποτὲ δὲν θέλει μάθει, ἀφ' οὗ δὲν τὴν ἔμαθεν.

Σημ. 13. σίχ. 1831.

Πρώτη, τῶν φάλων γυναικῶν, δευτέρα, τῶν μεγάλων
Ταρτούφων καὶ ὑποκριτῶν, καὶ τρίτη τῶν δασκάλων.

Μ' ὅλον ὅτι εἰς πολλὰ διαφωνοῦμεν μετὰ τοῦ φίλου μας Κυρίου Ζωχιροῦ, παραδεχόμεθα ὁμῶς, καὶ θεωροῦμεν ὡς λίαν ἐπιτυχῇ, τὴν διάκρισιν ἣν ἔχαμε μεταξὺ τῶν ἀληθῶς διδασκόντων τὴν νεολαίαν, οὓς ἐκάλεσεν διδασκάλους, καὶ τῶν ἐπιζημιῶν ἐκείνων ζωαρίων, τῶν μεστῶν τύφου καὶ ἀμαθείας, τῶν ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς διδασκαλίας στρεβλονόντων τὸν νοῦν, οὓς ὠνόμασεν Δασκάλους. Ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ δάσκαλος εἶναι δύο ὄντα διαφόρου φύσεως, καὶ ἐχθρὰ πρὸς ἄλληλα. Ὁ διδάσκαλος εἶναι ἀπόστολος τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῦ Σωκράτους, εἶναι ὁ δεύτερος πατήρ μας, εἶναι ὁ εὐεργέτης μας· ὁ Δάσκαλος εἶναι ἀπόστολος τοῦ Βεελζεβοῦλ, εἶναι τῆς ψυχῆς ὁ δῆμιος, εἶναι ὁ διαφθορεὺς παντὸς γενναίου φρονήματος καὶ παντὸς σπέρματος ἀρετῆς. Τὴν ἱστορίαν ἔχων εἰς χεῖρας δὲν ψεύδομαι λέγων ὅτι ὁ Κόσμος κατεστράφη, καὶ ἐδυστύχησε πολλάκις, ἐξ αἰτίας τῶν ἀτίμων γυναικῶν, τῶν ὑποκριτῶν, καὶ τῶν Δασκάλων. Ὁρκίζομαι δὲ ὅρκον ἱερόν, νὰ πολεμήσω τοὺς Δασκάλους μέχρι τελευταίας μου πνοῆς, καὶ πιστεύω νὰ φανῶ κατὰ τι χρήσιμος. Πολλάκις ἕνεκα τοιούτων ὁρκῶν πολλὰ ἐπήγγασαν καλὰ. — Ἄλλ' ἐάν ὀργισθῶσιν οἱ Δασκάλοι; Θὰ γίνουν γελοιωδέστεροι, καὶ ἐγὼ σατυρικώτερος πρὸς ζημίαν των.

Σημ. 14. σίχ. 1999.

Περὶ τοῦ Εἰ τοῦ ἐν Δελφοῖς ὀγκώδους πραγματείας.

Δὲν σκοποῦμεν νὰ φέξωμεν τοὺς θελήσαντας νὰ ἐξηγήσωσιν

τὸ αἰνιγματῶδες τοῦτο ΕΙ, καθόσον μεταξύ αὐτῶν κατατάσσεται εἰς τῶν ἐξοχωτέρων, σοφωτέρων, καὶ σεβασμιωτέρων λογίων τῆς ἐποχῆς μας. Ἀλλὰ δὲν ἦτο δυνατόν ἀρά γε αἱ τοιαῦται πραγματεῖαι νὰ ᾔναι ἀναλόγως τοῦ θέματος σύντομοι ;

Σημ. 15. σίχ. 2041.

Καὶ κάποτε ὡς κολοῖς τοῦ μύθου διὰ ξένων

Περικοσμούμενος πτερῶν.

Εὐκόλον μὲν εἶναι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ὑδριστοῦ, δύσκολον δὲ τὸ τοῦ καλοῦ συγγραφέως. Ὁ μέχρι μονομανίας κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἑλλήνων φλυαρήσας Ἐδμόντιος Ἀμπούτ, ἀφ' οὗ δις ἀνεμάσθησε τὰς αὐτὰς λοιδορίας, καὶ ἐδάρυνε τὰ ὦτα τῶν καλὴν ἀγωγὴν ἐχόντων ἀναγνώστων, ἐπίστευσεν ὅτι εἶναι μέγας συγγραφεύς, καὶ ἀπεφάσισε νὰ βάλῃ τὰ ὀμματουῶν εἰς τοὺς μυθιστοριογράφους τῆς πατρίδος του, συγγράφων μυθιστορήματα. Πρόσκαιρα μὲν καὶ σκαιὰ ἔργα, ἐὰν δὲν εἶναι τις Οὐγώ, Δουμᾶς, καὶ Σύος, δίδοντα ὅμως πρόσδοον, καὶ καθιστῶντα ὁπωσοῦν γνωστὸν ἐν ὄνομα ἄσημον. Τὶ κάμνει, λοιπόν, ὁ εὐφυῆς ἐπινοητὴς τοῦ Χατζῆ Σταύρου ; ἀπεφάσισε νὰ κάμῃ ὅ,τι ὁ φανταστικός του ἥρωας ἔκαμε, ν' ἀφαιρέσῃ, δηλαδὴ, τὰ ξένα. Ὅθεν εὐρίσκει Ἰταλικὸν βιβλιάριον ἐκ 316 σελίδων ὑπὸ τὸν τίτλον « **Vittoria Savorelli** » ἀντικείμενον ἔχον τὸν ἔρωτα Ἰταλίδος τινος μετὰ νέου καταγομένου ἐκ περιφανοῦς τῆς Ἰταλίας οἴκου. Ἡ νέα ἐγένετο θυμὰ τῆς ῥαδιουργίας τῶν ἐχθρῶν της, καὶ τῆς κουφότητος τοῦ μνηστῆρός της, καὶ οἱ συγγενεῖς της ἐδημοσίευσαν τὸ σύγγραμμα τοῦτο, μετ' ὅλης τῆς ἐρωτικῆς ἀλληλογραφίας, διὰ νὰ στιγματίσωσι τὸν ἄτιμον χαρακτῆρα τοῦ ἀπιστήσαντος. Οἱ δὲ συγγενεῖς τοῦ ἐνόχου μνηστῆρος, ὡς σφόδρα πλούσιοι ἠγόρασαν ἐμμέσως, καὶ κατέστρεψαν πάντα σχεδὸν τὰ ἀντίτυπα τοῦ ἐκδοθέντος πονήματος· ἀλλ' ἐξ αὐτῶν διεσώθησαν τινὰ, ἐν ὧς ἐκ τῶν ὀλίγων περὶ εἰς χεῖρας τοῦ αὐτοσχεδίου

μυθιστοριογράφου, ἀντεγράφη ἐπιμελῶς εἰς καθαρὸν μὲ τινας προσθήκας Ἀμπουτικάς, καὶ ἐξεδόθη ὑπὸ τὸν μετρίοφωνα τίτλον «Tolla, par Edmond About!» Τὸ συγγραμμάτιον ἐν μέρει ἤρρετε· ἀλλὰ τὴν ἀναιδῆ ἀντιγραφὴν ἀνακαλύψαντές τινες ἐκήρυξαν διὰ πολλῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐφημερίδων, καὶ συγγραμμάτων περιοδικῶν, ὁ δὲ ἐπ' αὐτοφώρῃ συλληφθεὶς ἀντιγραφεὺς, ἐσυρίχθη ὑπὸ τῆς ὀλομελείας τῶν λογίων καὶ φιλολόγων. Μόλις συνελθὼν ἀπὸ τῆς ἀπροσδοκίτου ταύτης πληγῆς, ἐπεχείρησε νὰ δικαιολογηθῇ, καὶ νὰ εὕρῃ διὰ θεμιτῶν καὶ ἀθεμίτων μέσων ὑπερασπιστάς. Ἄλλ' ἡ δικαιολόγησίς του εἶναι ἔργον ἀθλιέστερον τῆς κλοπῆς, διότι ἐδιάσθη ὁ ἴδιος νὰ εἴπῃ·

«Il est vrai que les personnages de Lello et de Tolla, et les principaux traits de cette histoire, m'ont été fournis par un livre italien imprimé à Paris.» καὶ παρκατιῶν·

«On n'y trouverait d'excellent que quatre ou cinq lettres (ψεύδεται εἶναι πολλάί, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἀντιγραφή του!) nou la douleur s'élève jusqu' à l'éloquence : il est inutile d'ajouter que se sont les lettres de Tolla. Je les ai traduites en les abrégéant.» (Ἰδὲ πρόλογον τῆς τρίτης ἐκδόσεως τῆς Tolla, Paris 1856 p. IV.)

Πόσον μικρὸς εἶναι ὁ κύριος Ἀμπούτ ὅταν δὲν πρόκειται νὰ ὑδρίσῃ! πόσον γελοῖος ὅταν δὲν πρόκειται νὰ καταιρωνευθῇ ἄλλων! Ἀφ' οὗ ἐφωράθη ἀντιγραφεὺς ἐνὸς καταστραφέντος συγγράμματος, τότε ὁμολογεῖ δικαιολογούμενος ὅτι τὸ Ἰταλικὸν βιβλίον τῷ ἐχορήγησε τὰ πρόσωπα καὶ τοὺς χαρακτῆρας τῆς Τόλλας καὶ τοῦ Λέλλου, ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἔλαβεν ὅλην τὴν ὕλην, ὅτι μετέφρασε τὰς ἐν αὐτῷ ἐπιστολάς, αἵτινες εἶναι τὸ οὐσιωδέστερον μέρος τοῦ συγγράμματός του, καὶ μ' ὅλα ταῦτα λέγει ὅτι ἐσυκοφαντήθη! Πρέπει νὰ εἶναί τις Ἀμπούτ, διὰ νὰ δεισχυρίζεται ἀνευθυνότατος ὅτι ὁ ἀντιγράφων ξένον τι πόνηγμα, ἐὰν προσ-

θέσῃ ἓνα ὑπερέτην, ἢ ἓνα διάλογόν μετρίας ἀξίας, ἐὰν ἀλλάξῃ τὸν τίτλον, χορηγεῖ νέον τι εἰς τὴν φιλολογίαν, ἢ δύναται διὰ τοῦτο νὰ σφραγισθῇ τὴν διανοητικὴν ἰδιοκτησίαν τῶν ἄλλων. Ἀλλὰ μακρηγορῶ ματαίως, καὶ εἶναι περιττὴ πᾶσα περὶ τούτου συζήτησις, ἀφ' οὗ ὁ Κόσμος ἀπεφάνθη περὶ ταύτης τῆς πράξεως τοῦ Χατζῆ Σταύρου τῆς φιλολογίας, καὶ ἀφ' οὗ αἱ τρεῖς ἐκδόσεις τῆς «Tolla, par Edmond About» θεωροῦνται ὡς δευτέραι ἐκδόσεις τοῦ καταστραφέντος συγγράμματος «Vittoria Savorelli»

Σημ. 16. σίχ. 2162.

Διότι πᾶσα χλεύη,
Καὶ πᾶσα ὕbris κα' ἐμπαιγμός πρὸς ἔθνος νάνον ἔτι
Εἰς ὑψηλὴν περιωπὴν καὶ τὸν ἐμπαίκτην θέτει.

Τίς ἐγίνωσκε πρὶν τῆς ἐκδόσεως τῆς «Grèce Contemporaine» τὸν κύριον Ἀμποῦτ, ἐκτὸς τοῦ ραπίσαντος αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδὸν τῶν Πατησίων; ἢ τίς ἤθελε τὸν ἀναφέρει, ἂν ἀνεγίνωσκε τοὺς ἀντιφατικoὺς σίλλους τοῦ εἰς ἄλλην ἐποχὴν μεμαχρυσμένην τῆς κρισίμου ἐκείνης, καθ' ἣν τὸ ἔθνος ἡμῶν τὸν μέγιστον διέτρεξε κίνδυνον, διότι ἐφρόνει ὅτι ὁ σταυρὸς δὲν εἶναι δίκαιον νὰ στηρίξῃ τὴν ἡμισέληνον, ὁ πολιτισμὸς τὴν βαρβαρότητα, τὰ φῶτα τὴν ἀμάθειαν, ἡ εὐνομία τὴν ἀδικίαν, καὶ ἐζήτησεν ἐνόπλιως τὴν γῆν τῶν πατέρων του; Ὁ Ἐδμόντιος Ἀμποῦτ χρεωστεῖ εἰς τὰς κατὰ τῆς Ἑλλάδος ὕδρεις τοῦ τὴν μετρίαν τοῦ ὀνόματός του διακωδῶνισιν, ὅπως ὁ Ἡρόστρατος εἰς τὸν πυρπολισμὸν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος τὴν διάσωσιν τοῦ ὀνόματός του. Ἡ ἀνθρωπότης ἐνδιαφέρεται διὰ τοὺς εὐεργετοῦντας ἢ βλάπτοντας αὐτήν, ἀλλὰ διὰ μὲν τοὺς πρῶτους ἀνεγείρει μνημεῖα σεβασμῶ, διὰ δὲ τοὺς δευτέρους αἶρει λίθους ἀναθέματος.

Σημ. 17. στίχ. 1223.

Εἶδον Κυβέρνησιν ἐκεῖ ζητοῦσαν διὰ φόρων
 Νὰ λάβῃ καὶ τὸν ἔσχατον χιτῶνα τῶν ἀπόρων,
 Νὰ πυρπολῇ διὰ ληστῶν τῶν πολιτῶν τοὺς οἴκους,
 Καὶ διὰ τῶν στρατιωτῶν νὰ θλίβῃ τοὺς κατοίκους.

Ἴδου τίνι τρόπῳ ὑβρίζεται ἡ Κυβέρνησίς μας παρὰ τοῦ
 Ἀμπούτ, λαλοῦντος κατὰ τῶν ἀδελφῶν μας Ἑπταννησίων, οὗς
 δὲ θέλει ἄνευ ἀντιλογίας πατόκορφα Ἑνετικῆς καταγωγῆς, καὶ
 διὰ τοῦτο συχνότερον ἡμῶν εἰς παραφροσύνην ὑποκειμένους. —

«Enfin, les habitans des îles Ioniennes, qui sont
 »plus riches, plus heureux, et cent fois mieux admi-
 »nistrés que les sujets du roi Othon, se sont révoltés
 »à la suite des événements de 1848; ils voulaient
 »être ruinés par les impôts, pillés par les percepteurs,
 »incendiés par les brigands, maltraités par les sol-
 »dats, et jouir de tous les avantages qu'un Gouverne-
 »ment déplorable procurait depuis vingt ans à la
 »Grèce.» (Grèce Cont. 62.)

Καὶ μ' ὅλον τοῦτο παράδοξον μονομανίαν πρέπει νὰ πάσχω-
 σιν αὐταὶ αἱ Ἑνετικαὶ κεφαλαὶ τῶν Ἰονίων, διότι ἀπὸ τῆς πρώ-
 τῆς ἡμέρας τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως συνέδραμον παντὶ
 σθένει τοὺς ἀγωνιζομένους ἀδελφούς των συναγωνιζόμενοι καὶ
 αὐτοί, σήμερον δὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ τελευταίου ἐπι-
 θυμοῦσι νὰ ὑποφέρωσι μετ' ὡμῶν τὰς τρομερὰς καταπιέσεις
 τῆς Οἰκτρᾶς Κυβερνήσεώς μας, ληστευόμενοι καὶ φορολογού-
 μενοι ὡς ἡμεῖς. Πλὴν τοῦτο εἶναι ἀδύνατον! λέγουσί τινες. —
 Σταγόνες ὕδατος κοιλαίνουσι πέτρας, λέγομεν ἡμεῖς!

Σημ. 18. στίχ. 2229.

Εἶδον καὶ τοὺς ἀγωνιστὰς τῆς Μάνης, τοῦ Σουλίου,
 Τῆς Πέτρας, τῆς Ἀράχοβας, καὶ τοῦ Μισολογγίου,

Τοὺς εἰς τὰ Δερβενάκια, καὶ Τρίπολιν, καὶ Ἀθήνας
ἐνδόξως πολεμήσαντας, τοὺς κ.τ.λ.

. καὶ ὁμολογῶ μετὰ πλήρη

Ἀμπουτικὴν συνείδησιν πῶς ἀγνοεῖ νὰ σύρῃ

Πρὸς τὸν σκοπὸν τὸ ὄπλον του, πᾶς ἐξ αὐτῶν συνήθως,

Ἄν δὲν τῷ γίνῃ ἔρεισμα τὸ δένδρον, ἢ ὁ λίθος. κτλ.

Ὁ εὐσυνείδητος Ἀμποῦτ νομίζει ὅτι τὰ Ἱστορικὰ γεγονότα
μηδενίζονται καὶ ἐξαλείφονται ὅπως θέλουσι μηδενισθῇ καὶ ἐ-
ξαλειφθῇ μετ' ὀλίγον ἀπὸ τῆς βίβλου τῆς ζωῆς τὰ τερατώδη
ἀποκυήματα τῆς στρεβλῆς του κεφαλῆς. Θέλει, λοιπὸν, καὶ
καλὰ ὅτι τίποτε δὲν ἐπράξαμεν διὰ τὴν ἐλευθερίαν μας· οἱ δὲ
ἐπ' ὀκταετίαν ὅλην, ἄνευ μέσων, ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς, πολεμή-
σαντες τοὺς τυράννους, καὶ τόσα πράξαντες ἡρωϊκὰ κατορθώ-
ματα, οὐχὶ μόνον δὲν εἶναι πολεμισταί, ἀλλ' οὐτε κυνηγοί!!!
Οὐδεὶς ἀρνεῖται ὅτι ἡ Ναυμαχία τοῦ Νεοκάτρου, καὶ ἡ ἐπέμ-
θαις τῶν τριῶν συμμάχων Δυνάμεων ἐπεσφράγισε τὴν ἐλευθε-
ρίαν μας, καθ' ἣν ἐποχὴν ἐνεκρώθησαν ὅλαι αἱ ἐλπίδες ἡμῶν.
Ἄλλ' ὀκταετῆς πεισματώδους πόλεμος, αἱ κατὰ τοσοῦτων ἰσχυ-
ρῶν στρατῶν νίκαι μας, αἱ δι' ὀλίγων λέμβων ναυμαχίαι τῶν δύο
Ναυάρχων μας Τομπάζη καὶ Μιαρούλη κατὰ τοσοῦτων μεγάλων
δικρότων καὶ στόλων, ἦτο δυνατόν νὰ κατορθωθῶσι δι' ἀνδρῶν
ἀγυμνάστων καὶ ἀνεπιτηδείων; Ὅλα ταῦτα, ἀνάξιε τοῦ Γαλλι-
κοῦ ὀνόματος, ἐμηδενίσθησαν, ἐλητμονήθησαν, καὶ ἐτάφησαν;
Ὁ εὐγενὴς ἐθνουσιασμὸς τοῦ γενναίου Γαλλικοῦ ἔθνους, βλέπον-
τος τότε καὶ χειροκροτοῦντος τὴν ἡρωϊκὴν μας καρτερίαν πρὸς
ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας ἦτον ψευδὴς καὶ ἄδικος! Δικαία δὲ
μόνον εἶναι, καὶ θέλει μόνον ἐπιζῆσαι ἡ ἀργυρώνητος συκοφαν-
τία σου; Ἄν ἡ βδελυρὰ κακεντρέχεια δύναται νὰ σχίσῃ κατὰ
τὸ συμφέρον τῆς τὰς δέλτους τῆς Ἱστορίας, εἶναι περιττὴ, καὶ
ἡ τιμὴ, καὶ ἡ Ἐλευθερία, καὶ ἡ ζωὴ.— Ἰδοὺ ἡ περικοπὴ του!

— « Pendant la guerre de l' indépendance, ils ont sur-

»tout combattu en tirailleurs, derrière les buissons. On
 »n'auras pas de peine à me croire lorsqu'on saura
 »qu'ils appuient volontiers leurs fusil sur un arbre ou
 »sur une pierre, pour assurer le coup. Les chasseurs ne
 »tuent guère de gibier au vol; ils tirent les perdrix au
 »posé et les lièvres au gîte. C'est ainsi qu'ils ont fait
 »autrefois la chasse à l'homme.» (Grèce Cont. p. 63).

Σημ. 19. σελ. 2246.

. καὶ πρὶν ὁ Ἕλλην ἐδειλία,
 Καὶ τώρα εἶναι λαγῶς, καὶ ὅτι δὲν ἐπλάσθη
 Ποτὲ διὰ τὸν πόλεμον. κτλ.

«Le peuple Grec n'est pas né pour la guerre, quoi
 »qu'il dise.» (Grèce Cont. p. 63—64) 'Αφ' οὗ κατέσχιεν,
 ὡς νομίζει, τὰς λαμπρὰς σελίδας τῆς νεωτέρας ἡμῶν ἱστορίας,
 δὲν ἤρξασθη ὁ γενναῖος ἀνὴρ, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἀξιώματος «ὁ Ἕλ-
 λην δὲν ἐπλάσθη διὰ τὸν πόλεμον!» θέλει νὰ μηδενίσῃ ἐν
 συνόλῳ καὶ αὐτῶν τῶν προγόνων μᾶς τὰ μοναδικὰ κατορθώ-
 ματα, οἷτινες ἀναβιδάσαντες εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν τὴν τέ-
 χνην τοῦ πολεμεῖν, ἦσαν, εἶναι, καὶ θέλουσιν εἶσθαι πάντοτε
 ἀξιοθαύμαστοι ὁδηγοὶ καὶ διδάσκαλοι διὰ τοὺς στρατηγούς τῶν
 νεωτέρων ἐθνῶν.

Σημ. 20. σελ. 2251.

Ὁ Ἕλλην κτλ.
 Ἦτο δέ, κ' εἶναι, κ' ἔσεται νομίζω αἰωνίως
 Ζηλότυπος καὶ ἀπειθής, ἐγωῖστος καὶ ἀχρεῖος.

«Le peuple Grec est indiscipliné, jaloux, et égoïste.»
 (Grèce Cont. p. 71). Πότε μᾶς ἐσπούδασε; πότε κατὰ βάθος
 μᾶς ἐγνώρισε; καὶ τί τοῦ ἐχάμαμεν καὶ μᾶς κολακεύει τόσο ἀν-
 τὸς ὁ ἄνθρωπος!

Σήμ. 21. τηλ. 2293.

Διὸ τὸν Χατζῆ Σταυρόν μου, τὸν μέγαν Βασιλέα
Τῆς διὰ μετοχῶν κλοπῆς στηρίζει ἡ γενναία
Τοῦ Κράτους Χωροφυλακῆ· κτλ.

Μετὰ τὸ λοιδόρουν συγγραμμάτιον τῆς Grèce Contemporaine
ὁ Ἐδμόντιος Ἀμποῦτ ἀνεμάσθησε τὰ αὐτὰ εἰς ἕτερον, τὸ «**Roi
des Montagnes**» ἔχον μυθιστορίας μορφήν, δημοσιευθὲν δ' ἐν
ἐπιφυλλίδι διὰ τοῦ «**Moniteur**» κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1856.
Τὸ ἀπίθανον καὶ κακὴ ἦτορ τοῦ βιβλίου τούτου κινεῖ τὸν γέλωτα,
ἀλλ' οὐχὶ τὴν ἀγανάκτησίν μας. Πρῶτον μὲν, διότι ἐπαναλαμ-
βάνεται ἐν αὐτῷ, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, ἡ αὐτὴ σειρὰ τῶν
ψευδολογιῶν, ὑπερβολῶν, καὶ συκοφαντιῶν, ἡ χαρακτηρίζουσα
τὸν προγενέστερον αὐτοῦ λίβελλον· ὅπερ σημαίνει ὅτι ἡ ἐφευρε-
τικὴ καὶ πλαστικὴ δύναμις τοῦ νοῦς τῶν συκοφαντῶν ἔχει ὅρια
οὐχὶ ἐκτεταμένα. Δεύτερον δέ, διότι ἔχει τόσας ἀντιφάσεις καὶ
ἀπιθανότητας, ὥστε ὑποτίθεται λαλῶν πρὸς παιδάρια καὶ οὐχὶ
πρὸς λογικοὺς ἀναγνώστas. Ὁ Χατζῆ Σταυρος, (κατ' αὐτὸν δὲ
χατζῆς σημαίνει ἅγιος!) εἶναι ὁ Βασιλεὺς τῶν ὀρέων, ὁ ἀρ-
χιληστὴς τῆς Ἑλλάδος· ἔχει τὸ στρατόπεδόν του ἐπὶ τοῦ Πάρ-
νηθος, καὶ ἡ μακρὰ χεὶρ του φθάνει μέχρι τῶν συνόρων τοῦ
Κράτους. Ἐπὶ τοῦ ὄρους ἔχει οἰνοθήκας, γραφεῖα, ὀπλοστάσια,
στρατόν, καὶ αἰχμαλωτίζων τοὺς ὁδοιπόρους τοὺς φορολογεῖ
διὰ λύτρων, ἢ τοὺς βασανίζει κατ' ἀρέσκειαν. Ἔχει ἀνταποκρι-
τὰς ἐν Λονδίνῳ (ὁ συγγραφεὺς ἐδῶ κολακεύει τοὺς συμμάχους
του) ὅπου καταθέτει τὰ χρήματά του, καὶ ἐνεργεῖ τὴν ληστείαν
διὰ μετοχῶν, συνεταίρους του ἔχων τὴν Αὐλὴν τῶν Ἀθηνῶν!
τοὺς στρατηγούς τῆς Ἑλλάδος! καὶ τὴν ἐθνικὴν Τράπεζαν, ὅπου
ἔχει καὶ ἀνοικτὸν λογαριασμόν! (εὐτύχημα ὅτι τῶν Διου-
κῆτῶν τῆς Γεώργιον Σταύρου δὲν μᾶς τὸν παρέστήσεν ἀδελφὸν
τοῦ Χατζῆ Σταύρου). Εἶναι ὁ εὐνοούμενος τῆς χωροφυλακῆς,

ἦς καὶ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τοῦ τὸν ἀντικαθιστᾶ φρουροῦσα τοὺς αἰχμαλώτους τοῦ! ἀλλ' αὐτός, καὶ οἱ ἀτρόμητοι ὑπαυτοὶ τοῦ, διασχορπίζονται ἐπὶ τέλους ὡς κώνωπες, καὶ φρονεύονται, καὶ καταστρέφονται ὑπὸ δύω μόνον τέχνων τῆς Δύσεως! Δον - Κισσοτικῷ τῷ τρόπῳ, ὡς νὰ ἦσαν χάρτινα πετεινάκια! Κάλανος δοκιμώτερος τοῦ ἰδιχοῦμου ἀπήντησεν εἰς τὰ ἀηδέστατα ταῦτα ληρήματα, προϊόντα ἀναμφιβόλως πυρεσσούσης κεφαλῆς, ὥστε ἀποθαίνει περιττὴ πᾶσα ἀνασχευή. Διὰ νὰ ἴδῃ ὅμως ὁ ἀναγνώστης ἡμῶν πόσον ὁ Ἀμποῦτ εἶναι συνεπής πρὸς ἑαυτόν, καὶ ποίαν ἀξίαν ἔχουσι τὰ παρ' αὐτοῦ γραφέντα, ἀναφέρω μόνον ὅσα εἶπεν ὑπὲρ τῆς χωροφυλακῆς, ἐν ἔτος πρὶν τὴν χειροτονήσῃ συνένοχον τοῦ Χατζῆ Σταύρου.

«Les deux seuls corps qui aient rendu des services au pays » sont la Gendarmerie et les gardes de la frontière.» (Grèce Cont. p. 253)

Ποῖον Ἀμποῦτ νὰ πιστεύσωμεν, τὸν ὁμολογοῦντα τὴν Χωροφυλακὴν μας ὡς τὸ μόνον ὠφέλιμον διὰ τὸν τόπον σῶμα, ἢ τὸν κηρύττοντα ταύτην συναταῖρον τοῦ ἀρχιληστοῦ Χατζῆ Σταύρου; ἀλλ' ὅταν μαινόμενός τις γράφῃ, οὔτε τί λέγει σκέπτεται, οὔτε τί εἶπεν ἐνθυμεῖται.

Σημ. 22. σελ. 2305.

Δυσανεξιθηρικότερον οὐδὲν τῇ ἀληθείᾳ

τῆς ἀνεξιθηρικήσεως σας! κτλ.

«Je ne sais rien de plus intolérant que leur tolérance » (Grèce Cont. p. 78)

Ἔχει δίκαιον ὁ Ἀμποῦτ νὰ λαλῇ οὕτως! διότι εἰς τὸ Παπικὸν Κράτος, καὶ οἱ τοῦ ἡμετέρου δόγματος, καὶ παντὸς ἄλλου, θάπτονται ἀφανῶς ἐν καιρῷ νυκτὸς ὡς κατὰ δίκαιον, καὶ οὐχὶ ἐν κοιμητηρίῳ, ἀλλ' ἐντὸς ἀσβεστοῦ· εἰς Ἀθήνας δὲ καὶ

ἄλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος τελοῦσιν οἱ ἀλλοδόξοι πάσας τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν τελετὰς ἀκωλύτως καὶ μετὰ πομπῆς. Ἐχει δίκαιον! διότι πάντας τοὺς ἐτεροδόξους χριστιανοὺς οἱ ἡμέτεροι ἱερεῖς θάπτουσιν ὡς ἀδελφοὺς ἐν Χριστῷ, ἀπονέμοντες αὐτοῖς τὰς θρησκευτικὰς τιμὰς, ἐν Λουγδούνῃ δὲ τῆς Γαλλίας, ὅτε κατὰ τὸ 1847 ἀπεθίωσε τὸ τέκνον τοῦ φίλου μου Ἐμμανουὴλ Ἀργυροπούλου, ἠρνήθη τὴν ταφὴν τοῦ ἐκεῖ Κληρικοῦ, καὶ ὁ πατήρ παρέλαθεν ὡς ἄλλος Ἰουγγ τὸν νεκρὸν τοῦ τέκνου του, συνωδοιπύρησε μετ' αὐτοῦ δύο ἡμέρας, ὅπως τὸ θάψῃ εἰς Παρισίους διὰ τοῦ ἐκεῖ Ῥώσσοῦ ἐφημερίου. Εἶπομεν ὅμως ἡμεῖς ποτε μίαν λέξιν περὶ τῆς τοιαύτης ἀνεξιθρησκείας; ἐγράψαμεν καὶ μίαν συλλαβὴν περὶ τούτου; ὄχι βέβαια, καὶ ὁ λόγος εἶναι ἀπλούστατος· διότι δὲν εἴμεθα ὥς ὁ Ἀμπούτ, μὴ πιστεύοντες οὐτ' εἰς Θεὸν οὐδ' εἰς Διάβολον, ἀνακινοῦντες ὅμως τὰς δυσἀρέστους θρησκευτικὰς ἔριδας. — Καὶ σήμερον ἔτι μετ' ἀηδίας ὑπερασπιζόμεθα ἑαυτούς, διότι μᾶς βιάζει ἡ Ἀμπουτικὴ ἀναίδεια.

Σημ. 23. σελ. 2306.

. Ἡ χαυνὸς σας θρησκεία

Κατέστη χάρτης ἄγραπτος, καὶ μὲ μικρολογίαν

Πολλοὺς ἐμπνέει μορφασμούς, πλὴν ἀρετὴν καμμίαν!

«La religion, comme nous l'expliqueront plus tard, ne prescrit aux fidèles que des pratiques superstitieuses, et oublie de prêcher la morale.» (Grèce Cont. p. 66)
καὶ ἄλλαχοῦ «Le catholicisme grec est une religion pétrifiée, qui n'a plus rien de vivant » (Grèce Cont. p. 279)
καὶ ἄλλαχοῦ «La religion Schismatique grecque est une lettre morte; elle ne commande point des vertus, mais des grimaces; elle abonde en exigences minutieuses et en prescriptions vexatoires;... elle incline le corps vers

«la terre sans élever l'âme vers le ciel: cette religion
 «fille de Bas-Empire participe de l'imbécillité byzantine.»
 (Grèce Cont. p. 293)

Πάλιν ἔχει δίκαιον ὁ εὐσυνείδητος Ἀμπούτ, ὁ κατανοήσας
 καὶ σπουδάσας τὰ τῆς θρησκείας μας, ἀφ' οὗ ἔμαθε τὴν
 γλῶσσάν μας παρὰ τοῦ ὑπηρετοῦ τοῦ «le bon vieux
 Petros!» Τῷ ὄντι! ἡ Ἀνατολικὴ ὁρθόδοξος ἐκκλησία διὰ τῶν
 διδασκαλιῶν τῆς ἀκρόμῃ δὲν κατώρθωσε ν' ἀναδείξῃ κακούργους
 ἱερεῖς δολοφονοῦντας ἐν αὐτῷ τῷ ἱερῷ ναῷ τὸν ἱεουργοῦντα
 ἀρχιεπίσκοπον τῶν Παρισίων· ἀκρόμῃ δὲν ἡξιώθη νὰ σχηματίσῃ
 τοὺς καλογήρους τῆς εἰς Leotade βιάζοντας ἐν τῷ ἀχυρῶνι
 τοῦ Σεμιναρίου τὴν Cecile Combette, καὶ φονεύοντας αὐτὴν
 ἵνα μὴ καταμηνύσῃ τὸ ἔγκλημα· ἀκρόμῃ δὲν ἀπέκτησεν, οὐδὲ
 πιστεύει ν' ἀποκτήσῃ, βασιλοκτόνους ἱερεῖς Κλήμεντας καὶ Ῥα-
 θαλλιάχους! ἀκρόμῃ δὲν ἐκόσμησε τὴν ἱστορίαν τῆς μὲ τὰς αἵμα-
 τοβαφεῖς νύκτας τοῦ Ἀγίου Βαρθολομαίου, καθ' ὅς ὁ φανατισμὸς
 κατέσφαξε τὴν ἀρετὴν· ἀκρόμῃ δὲν ἐνέπνευσε τὸ ἱερὸν καθήκον
 εἰς τοὺς δολοφόνους νὰ εὐλογῶσι διὰ τοῦ Πάππα ἐν τῇ ἀγίᾳ
 Καθέδρᾳ τῆς Ῥώμης τὸ ἐγχειρίδιόν των, πρὶν ἐκτελέσωσι τὴν
 δολοφονίαν, ὡς ὁ ἴδιος Ἀμπούτ εἰς τὴν Τόλλαν του περιγράφει!

— «Menico... quand la santé de Tolla fut désespérée
 «il acheta un couteau et le fit bénir par le Pape! c'était
 «pour tuer Manuel.» (E. About, Tolla. troisième ed.
 p. 198—199). Πλὴν τί τοὺς μέλει αὐτοὺς τοὺς καλοὺς χρι-
 στιανοὺς διὰ τὴν θρησκείαν μας; μᾶς μέλει ἡμᾶς διὰ τὴν ἰδι-
 κήν των; Ἔως πότε αὐτοὶ οἱ λεγόμενοι πεπολιτισμένοι, καὶ
 ἐξευγενισμένοι, καὶ περωτισμένοι, θέλουσιν ἐπεμβαίνειν εἰς τὰς
 συνηθείας καὶ τὰς θρησκευτικὰς δοξασίας ἡμῶν; Τὰ φῶτα
 καὶ ὁ πολιτισμὸς δὲν διδάσκουσιν ὅτι πᾶς ἐλεύθερος ἄνθρωπος
 ὀφείλει λόγον διὰ τὰς θρησκευτικὰς δοξασίας του εἰς τὴν συνεί-

δησίῳ τοῦ καὶ εἰς τὸν Θεόν; Καὶ ὑπόμονή, ὅταν ὁ ἐλέγχων ᾔῃαι καθαρὸς καὶ ἄσπιλος! ἀλλ' ὅταν τόσα φρικαλέα κακουργήματα τὸν στιγματίζωσιν, ὅταν τόσα ἱστορικὰ γεγονότα τὸν καταδικάζωσι, ν' ἀνακυῖα τὰ τοιαῦτα ζητήματα, τοῦτο καλεῖται αὐτό-χρημα ἀπόνοια καὶ παραλογισμός!

Σημ. 24. σίχ. 1318.

. Ἀμφίβολος ὁ βίος

Θὰ καταστῇ τοῦ ἔθνους σας, ἐὰν δὲν πληθυνθῶσιν

Οἱ τυμβωρύχοι καὶ φονεῖς, ἐὰν δὲν τιμηθῶσιν

Οἱ Jacques Ferrand, οἱ ἄθεοι, καὶ βαλαντιστόμοι,

Ὡν ἐν Εὐρώπῃ βρίθουσι ναοί, πλατεῖαι, δρόμοι·

Οἵτινες προσελκύουσι τοῦ θαυμασμοῦ τὴν ψῆφον

Διὰ τῶν Παρισιανῶν ἐκείνων Ἀποκρύφων. κτλ.

Ἡ Ἑλλὰς καὶ ὁ σύμπας Κόσμος ἀνέγνωσε τὰ «*Ἀπόκρυφα τῶν Παρισίων*» καὶ πληθὺν ἄλλων ὁμοίας φύσεως συγγραμμάτων, ὧν ὁ κατάλογος εἶναι λίαν μακρὸς. Εἰς ταῦτα ζωγραφεῖται ἡ κακουργία, ἡ κλοπὴ, καὶ πᾶσαι αἱ ἀποτρόπαιοι πράξεις, διὰ ζωηρῶν χρωμάτων, καὶ οἱ συγγραφεῖς φαίνεται ὅτι ἀντέγραψαν τὰ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς των ἀμίμητα καὶ ζῶντα πρωτότυπα. Δόξα τῷ Θεῷ! ἡ Ἑλλὰς εἶναι ἐλευθέρᾳ τῶν τοιούτων κακοποιῶν τεράτων, ἀλλὰ περὶ τοῦτου σιωπᾷ ὁ εὐφυὴς συγγραφεὺς τοῦ Χατζῆ Σταύρου· πλὴν τί λέγω σιωπᾷ; μάλιστα μᾶς μέμφεται, ὅτι δὲν ἐφθάσαμεν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν πολιτισμοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ Ἑλλὰς δὲν εἶναι ἀγγέλων κοινωνία, καὶ ἔχει ὥς ὅλοι αἱ κοινωνίαι τοὺς κακοὺς της, κηρύττεται παρ' αὐτοῦ διὰ τοῦ «*Βασιλέως τῶν Ὁρέων*» ὡς καταγώγιον τῶν ληστῶν. Δὲν μᾶς λέγει ὅμως πῶς κατώρθωσε νὰ μὴ περιπέσῃ εἰς χεῖράς των, ἃν καὶ περιηγῇ τὴν Ἑλλάδα ἐν ἀνέσει; Τοῦτο σημαίνει ἡ ὅτι ἐφοδίσθησαν οἱ λησταὶ τὰ Δον-Κισσοτικὰ ὅπλα του, ἡ ὅτι δὲν ὑπῆρχον, ἡ, ἃν ὑπῆρχον, ὅτι ἦτον μυστικὸς συνεταῖρος τοῦ Χατζῆ Σταύρου, καὶ ὁ

Χατζῆ Σταύρου τοὺς ὁμοτέχνους καὶ συνεταίρους του τοὺς ἐσέβετο. Ἐὰν συνέγραφον οὐχὶ Ἀμπουτικῶς, ἀλλὰ συνοπτικῶς, ὅσας τρομερὰς πράξεις ἔχουσα συμβάσας κατὰ τὸ διάστημα τῆς τετραετοῦς ἐν Παρισίοις διαμονῆς μου, ἤθελον παραδαρύνει τοὺς ἀναγνώστας μου διὰ δεκατόμου καινοφανοῦς μαρτυρολογίου. Φόνοι, κλοπαί, ληστεῖαι, πατροκτονίαι, βιασμοί, αἰμομιξίαι, καὶ μυρία ἄλλα κακουργήματα, εἰς τῶν ὁποίων τὴν ἐξιστόρησιν φρίττει ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, πληροῦσι καθ' ἑκάστην τὰς σελίδας τῆς Ἐφημερίδος τῶν Δικαστηρίων, τῆς ὁποίας τὴν ἔκδοσιν εἰς τὸν οἶκτον τῶν καθ' ἡμῶν συκοφαντιῶν του φαίνεται ὅτι ἐλησμόνησεν ὁ εὐφυῆς συγγραφεὺς τοῦ Χατζῆ Σταύρου. Τίς ὁμῶς ἐσυχόφάντησε τὴν Γαλλίαν, διότι ἔχει τοὺς κακούργους τῆς, ὅτι δὲν εἶναι ἔθνος εὐγενὲς, πεπολιτισμένον, καὶ ἐστὶα φώτων καὶ ἐπιστημῶν; Οἱ ἐλαφρόνοες ξένοι βλέποντες ἐν Ἑλλάδι ἀγαθὴν τινα ἢ κακὴν πρᾶξιν, ἥτις τελεῖται κατὰ διάφορον τρόπον ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν, μὴ θέλοντες, ἢ μὴ δυνάμενοι νὰ ἐννοήσωσι τὴν κοινωνίαν μας, κρίνουσιν ἐπιπολαιῶς αὐτὴν, διὸ καὶ μυριάκις μᾶς ἠδίκησαν. Βεβαίως καὶ τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ ἐν Ἑλλάδι δὲν θέλουσι φέρει ποτὲ τὰ αὐτὰ χρώματα καὶ τὰς αὐτὰς παραλλαγὰς τοῦ πατρώου ἐδάφους· βεβαίως καὶ ἡ θρησκεία, καὶ τὰ ἔθνη, καὶ ὁ χαρακτήρ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους κλείουσι τὴν θύραν διὰ παντός, εἰς πολλὰ εἶδη Εὐρωπαϊκῆς διαφθορᾶς, τὰ ὅποια ποτὲ δὲν θέλουσι πολιτογραφηθῇ ὑπὸ οὐρανὸν ἐμπνέοντα ἄλλας ἐπιθυμίας, καὶ ἄλλα πάθη. Πάντοτε, λοιπόν, θέλουσι σχολιάζεσθαι καὶ τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰ προτερήματα τοῦ Ἑλλήνος ὑπὸ τῶν ξένων, μετὰ μικρᾶς ἢ μεγάλης δόσεως Ἀμπουτικῆς κουφονοίας.

Σημ. 25. σελ. 2349.

Τώρα δὲ μεταβῶ εἰς σὰς τῆς Σύρου τοὺς Πιρίας.

Τοὺς ἀναιδῶς πλουτήσαντας διὰ τῆς πειρατείας! κτλ.

Ἡ Σύρος κατοικουμένη μέχρι τοῦ 1826 ὑπ' ὀλίγων Ἑλλήνων Δυτικοῦ δόγματος, κατέστη σήμερον καρδιά τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐμπορίου. Κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐπαναστάσεως μεταθάντες ἐκεῖ διάφοροι Χῖοι καὶ Σμυρναῖοι, οἵτινες εἰσὶν οἱ ἐμπορικώτεροι τῶν Ἑλλήνων ἐμπόρων, ἀνήγειραν εἰς τὸ πρῶην ἔρημον παραθαλάσσιον ταύτης τῆς νήσου πόλιν σημαντικὴν, ἔχουσαν ναυπηγεῖον μέγα, καὶ διάφορα ἄλλα καταστήματα μαρτυροῦντα τὴν Ἑλληνικὴν φιλοκαλίαν καὶ πρόοδον. Οἱ κάτοικοι τῆς Σύρου διεκρίθησαν διὰ τὸ φιλόνομον, φιλήσυχον, καὶ φιλόκαλον πνεῦμα των, καὶ εἰμὶ βέβαιος ὅτι ἐν τῇ μέλλοντι θέλουσι φανῇ, κρείττονες ἑαυτῶν. Ἀκούσατε ὁμως τίνι τρόπῳ αἱ Σχισματικοὶ οὗτοι κάτοικοι τῆς Σύρου ἀπέχτησαν, κατὰ τὸν Ἀμποῦτ, τὸν πολὺν αὐτῶν πλοῦτον, ἀκούσατε, καὶ ἂν θέλετε μὴ γελάσετε.

« C' est une chose curieuse que la fortune de Syra, qui est aujourd' hui l' île la plus commerçante de l' Archipel. . . . Les persécutions exercées contre les Grecs lui envoyèrent des habitants; la piraterie! qu' elle exerçait impunement lui fit un capital; elle confisqua pour les vendre les convois d' armes que nous adressions à la Grèce, et sur la misère du pays elle fonda sa richesse. » (Gr. Cont. p. 188) Ἀπεχτήσατε, λοιπὸν, ὦ Ἐρμουπολίται τὰ πρῶτά σας κεφάλαια διὰ τῆς πειρατείας, καὶ τὸν πλοῦτόν σας διὰ τῆς ἀρπαγῆς καὶ πωλήσεως τῶν ὃπλων, τὰ ὅποια ἡ Γαλλία ἔπεμπε πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος σας! — Νὰ μᾶς ζήσης σιδηροκέφαλε συγγραφεῦ τῶν σιδηροδρόμων! ἀλλ' ἀγνοεῖς ὅτι ἡ Ἐρμούπολις ἐσχηματίσθη κατὰ τὸ 1827 — 1828, ὅτι ἡ ἔνδοξος καὶ γενναία πατρίς σου, εἰς τὴν ἄδικον προσάπτεις κηλῖδα, ἔπεμψεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ ὅπλα της καὶ τὰ ἥρωϊκά τέχνηα της ἐγκαίρως, καὶ πολὺ πρότερον. Κατὰ τὰ 1827—1828 οὔτε πειρατεία ὑπῆρχε πλέον, οὔτε ἐχθρὸς διὰ τὴν ναυπολεμήσωμεν. Αἱ εὐεργέτιδες Δυνάμεις ἀπετέφρωσαν

ποὺς ἐχθρικοὺς ἀτόλους ἐν Νεοκάστρῳ, ἔπεμψαν τὸν Κυβερνήτην, καὶ ὁ στρατάρχης Μαιζὼν ἐκαθάριζε τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τοῦ Ἰμβραϊμῆ τὸν στρατόν. — Ἐγὼ δὲ ὁ ταῦτα γράφων ἤμην τότε ἐν Σύρῳ παιδίον μικρόν, καὶ εἶδον, καὶ ἐνθυμοῦμαι ἔτι, τὰς πρώτας κτισθείσας ἐμπορικὰς ἀποθήκας κατὰ τὸ ἔργον παράλιον, ὅπου σήμερον κεῖται ἡ πολυτάλαντος πόλις ἢ ἐκ τῆς πειρατείας πλουτήσασα!

Σημ. 26. σίχ. 2375.

Πλὴν πρῶτον εἰσθε βέβαιοι ὅτι διὰ νὰ κρίνῃ
 Ὑπάρχει ἔς τὴν Ἑλλάδα σας μικρὰ δικαιοσύνη,
 Ἀφ' οὗ ἐξαγοράζονται ἐν μεσημβρίᾳ πλήρει
 Οἱ δικασταὶ σας, καὶ ἡ Αὐλὴ αἰσχροῦς τοὺς διαφθείρει,
 Ἀφ' οὗ ὁ ξένος (ἦτον δὲ θαρρόν καὶ ὁ κοῦκκος ξένος)
 Λογίζεται πρὶν δικασθῇ ὡς καταδικασμένος;

Μετὰ τὴν ἐξύθρισιν τῆς κοινωνίας μας, τῶν ἀρχῶν μας, τῆς θρησκείας μας, τοῦ Θεοῦ μας, ἔμμενε νὰ ἐξυθρισθῶσι καὶ τὰ δικαστήριά μας, διὰ νὰ μὴ φανῇ ἀνακόλουθος ὁ μέγας συγγραφεύς· λέγει λοιπόν·

— «Les pallicares ont appris depuis leur naissance à violer les lois, les Phanariotes à les éluder; la masse du peuple n' a jamais obéi qu' à la force, et ne se croit obligée à rien envers un gouvernement faible;» (Grèce Cont. p. 66) Καὶ ἀλλαχοῦ·

— «Il n' y a pas de justice en Grèce ... Les juges ne sont ni inamovibles, ni incorruptibles. Êtes vous protégé par la cour, ou par un homme puissant; votre affaire est bonne. Avez vous quelques milliers de drachmes à dépenser : elle est excellente ... J' ai entendu un magistrat dire, en parlant de la Duchesse de Plaisance: «Ses héritiers n' hériteront pas du bien qu' elle possède ici, nos tribunaux ne donneront jamais gain de

ne cause à un étranger.» (Grèce Cont. p. 246 — 247)

Οἱ δικασταί μας, λοιπόν, ἐξαγοράζονται! ἡ Αὐλὴ, καὶ οἱ ἰσχυροί, καὶ οἱ παρ' αὐτῶν προστατευόμενοι, ποτὲ δὲν καταδικάζονται! καὶ οἱ ξένοι ἔχουσι πάντοτε ἄδικον! Πλὴν κατὰ δυστυχίαν τοῦ δεινοῦ συγγραφέως αὐτὰ τὰ πράγματα τὸν διαψεύδουσι· διότι, τὸ μὲν δημόσιον δικαζόμενον μετ' ἰδιωτῶν, ἂν καὶ ἰσχυρώτατον, μυριάκις κατεδικάσθη εἰς ἀποζημιώσεις μεγάλας, ἃς καὶ ἐπλήρωσεν· ἡ Αὐλὴ ἐπίσης ὅσας αἱ αἰτήσεις τῆς δὲν ἐστηρίζοντο ἐπὶ νομίμων βάσεων κατεδικάσθη· οἱ δ' ἐν Ἑλλάδι παραπιδημοῦντες ξένοι ὁμολογοῦσιν ὅτι ταχύτερον, καὶ δικαιότερον, καὶ δι' ἀσυγκρίτου ὀλιγωτέρας δαπάνης δικάζονται ἐν Ἑλλάδι, ἢ ἐν τῇ πατρίδι των· οἱ νόμοι μας ἔγιναν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Γαλλικῶν, καὶ ὁ δικαστικὸς ἡμῶν κλάδος ἂν καὶ μισθοδοτεῖται οὐχὶ δαφυλῶς, διαπρέπει ἐπ' αὐστηρᾷ ἀρετῇ καὶ τιμότητι. Ἐὰν ἐνίοτε ἀναφαίνεται ἐν Ἑλλάδι Εἰρηνοδίκης τις, ὥς ὁ δικάσας τοῦ καύχου τὴν ὑπόθεσιν, κατ' ἀναλογίαν τοῦ πληθυσμοῦ, ὑπάρχουσι μυριάκις περισσότεροι εἰς ἄλλα εὐνομούμενα Κράτη· ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι καὶ ἀποβάλλονται καὶ τιμωροῦνται.

Σημ. 27. σελ. 238Ι.

Δὲν μ' ἐρωτᾶτε ὅταν δά μετ' ἤθους ὅπως γὰρου

Ἐθρίας ἓνα ὁπαδὸν πιστὸν τοῦ Χατζῆ Σταύρου,

Καὶ παρ' ἐκείνου βαδισθεὶς ἀνηλεῶς, μὲ πῶτον

Τρόπον τὸν ἐτιμώρησε τὸ Εἰρηνοδικεῖον;

«J'ai assisté comme témoin à un petit procès en justice de paix ; un manant, demi-cabaretier, demi-soldat, avait insulté des Français sur la route de Pantissia etc.» (Grèce Cont. p. 248)

Ψεύδεται ὁ Κόριος Ἀμπούτ! διότι δὲν παρευρέθη ὥς μάρτυς ἐνώπιον τοῦ Εἰρηνοδικείου, ὅτε ὁ ἀγροῖχος ἐκεῖνος ἡμικά-

πηλος καὶ ἡμιστρατιώτης, ὡς λέγει, προσέβαλε Γάλλους τινὰς κατὰ τὴν ὁδὸν τῶν Πατησίων, ἀλλ' ἐπαρουσιάσθη ὡς παθὼν· οἱ δὲ προσβληθέντες Γάλλοι ἦσαν αὐτός, καὶ μόνον αὐτός. Προγυμναζόμενος φαίνεται εἰς τὴν συγγραφὴν τῆς « Grèce Contemporaine » κατὰ τὴν ὁδὸν τῶν Πατησίων ἐξέθρισε Σπαρτιατὴν τινά, οὗτινος μᾶς διαφεύγει τὸ ὄνομα, ἀλλ' ὅστις εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἐτίναξε τὴν ῥάχιν. Κατ' ἀρχὰς ἐκίνησε πάντα λίθον ὅπως δώσῃ εἰς τοὺς ῥαβδοισμούς του χαρακτῆρα διπλωματικῆς τινος « Casus belli » ἀλλ' ἀποτυχὼν, διότι εὐτυχῶς ἡ Ἑλλὰς δὲν εἶναι Τουρκία, ὡς ἔχουσα νόμους, κατεδέχθη νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τοῦ Εἰρηνοδικείου. Ὁ αὐτοδικιανὴν πράξας Σπαρτιατῆς κατεδικάσθη εἰς πρόστιμον, καὶ νομίζομεν ὅτι δικαίως ἐτιμωρήθη. Τοιοῦτοτρόπως ἐδιδάχθησαν ὁ μὲν νὰ μὴν ὑβρίζῃ, ὁ δὲ νὰ μὴ ῥαπίζῃ. Καὶ ὁ μὲν Σπαρτιατῆς κἀνένα ἕκτοτε δὲν ἐῤῥάπισεν, ὁ δὲ ἐξευγενισμένος Ἀμποῦτ, καὶ τοὺς φιλοξενήσαντας αὐτὸν ἀπηνῶς κατεσυχοφάντησεν, ἐπεμῶς εἰς τὸν ἴδιον αὐτῶν βίον. Ἰδοὺ πόθεν πηγάζουσιν οἱ κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς δικαιοσύνης σαρχασμοὶ τοῦ πρώην μαθητοῦ τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Σχολῆς· ἰδοὺ δὲ καὶ τὸ φόραμα τοῦ κατὰ τῆς Ἑλλάδος μίσους του. Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὁ εὐφυῆς Γάλλος ἐδείχθη εἰς ταύτην τὴν περίστασιν λίαν τοκογλύφος· δι' ὀλίγους ῥαβδοισμούς, οὓς παρ' ἐνδὸς ἔλαβεν, ἤθελησε νὰ μᾶς ῥαβδίσῃ πάντας! ὡς φίλος τοῦ κέρους ἠθέλησε νὰ κερδίσῃ τοῦλάχιστον διςχίλια τοῖς ἑκατόν! φαίνεται ὅμως ὅτι καὶ τοῦ Σπαρτιατοῦ ἡ χεὶρ ἦτον βαρεῖα.

Σημ. 28. σελ. 1495.

Εἰς δὲ τὴν μεγαλοπρεπῇ τῶν Παρισίων πόλιν, κτλ.

Με ξυναυλίαν συριγμῶν μεγάλως ἐτιμήθη.

Ἀπὸ τὰ πολυτάραχα ἐν τῇ θεάτρῳ πλήθη.

Ὁ Κύριος Ἀμποῦτ κολακευθεὶς φαίνεται πᾶρά τῶν φίλων

του διὰ τὰς καθ' ἡμῶν βωμολοχίας καὶ ἀσυνειδήτους εὐτρα-
 πελίας του, ἐπίστευσεν ὅτι εἶναι πνεῦμα Μολιέρειον. Ἐδῶκε,
 λοιπόν, νὰ παραστήσωσι κωμικά τινα δράματα, τὰ ὅποια ὄσον
 ἐσκευμένως συνέγραψε τόσον ταχέως καὶ μετὰ ὑπατάγου ἐσυρί-
 χθησαν ἐν τοῖς θεάτροις τῶν Παρισίων· καὶ ἰδοὺ ὁ μόνος
 κρότος, τὸν ὅποιον ἔλαμον. — « Συμπατριῶτα! τὸν εἶπον οἱ
 Παρισινοὶ, ὕβριζε τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Κινέζους ὄσον θέ-
 λεις, καὶ κέρδιζε τὰ ἐλέη τοῦ Θεοῦ, πλὴν μὴ δὰ μᾶς βιάζεις
 νὰ ἐρχώμεθα μὲ λεκάνην εἰς τὸ θέατρον πληρόνους τὸ ἐμε-
 τικὸν ὥς εἰσητήριον! » Γινώσκων ὅτι δὲν ἀστεΐζεται ὁ λαὸς
 τῶν Παρισίων ὡς πρὸς τοιαύτης ὕλης ἀντικείμενα, ὁ ξυτράπε-
 λος συγγραφεὺς ἀπεχαιρέτησε τὴν Θάλειαν καὶ Μελοπομένην,
 καὶ ἐδόθη εἰς μυθιστορικὰς μιμήσεις καὶ ἀντιγραφάς. Ὅλοι
 οἱ σιδηρόδρομοι τῶν Παρισίων, ἔχοντες ἀνάγκην ὑπνωτικοῦ διὰ
 τοὺς ταξιδεύοντας, δίδουσι ἀνὰ πᾶν μυριόμετρον μίαν δόσιν
 Ἀμпруτικῶν ἐρεσχειλῶν εἰς τοὺς προσερχομένους, ἧτις ἐνεργεῖ
 θαυμασίως, ἐπὶ δὲ τῶν ἐχόντων εἰς ἀνωμαλίαν τὸ νευρικόν
 των σύστημα φέρει, ὡς λέγουσι, τοῦ Ἐπιμενίδου τὸν ὕπνον.
 Κατὰ τοῦτο ὁ συγγραφεὺς τοῦ Χατζῆ Σταύρου θεωρεῖται ὡς
 εὐεργέτης τῆς ἀνθρωπότητος! καὶ ἀποροῦμεν διατί δὲν ἐζήτη-
 σεν ἀμοιβὴν παρὰ τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, ἣ προνομίαν
 τι διὰ τὸ ὑπνωτικόν του.

Σημ. 29. σελ. 2701.

Ἦν δὲν ἤξευρες Φραντζέζε νὰ παλαίψης, κτλ.

Μίαν καλὴν πρωΐαν ἐν ἔτει 1847 οἱ κάτοικοι τῶν Ἀθηνῶν
 προσεκληθῆσαν εἰς πάλιν παρὰ τινος Γάλλου Γολιάθ ἐλθόντος
 νὰ ἐπιδείξῃ τὴν Ἡράκλειον δύναμίν του ἐπὶ μισθῷ. Κατὰ δια-
 βολικὴν σύμπτωσιν ὁ Γαλάτης Μπεχλιθάνης ὠνομάζετο Ἐδ-
 μόντιος· παρουσιασθεῖς δ' ὡς ἀντίπαλός του μικρὸς τις Σάμιος
 βαρεὺς κατενίκησε τὸν γίγαντα ἐκεῖνον, ὅστις κατησχυμένος

ἀνεχώρησε λάθρα. Συνετέθη τότε παρά τινος ἀχθοφόρου, ἀχθοφορικὸν καὶ δημῶδες ἄσμάτιον, τὸ δὴ λεγόμενον « τοῦ Φραντζέζου τὸ τραγοῦδι » ἐπειδὴ δὲ μεγάλη ὑπάρχει ὁμοιότης μεταξὺ ἐνὸς ἀγύρτου παλαιστοῦ καὶ ἐνὸς ἀγύρτου φιλολόγου, ἀπερνῶ εἰς λογαριασμὸν τοῦ Κυρίου Ἐδμοντίου Ἀμποῦτ, τὸ διὰ τὸν Ἐδμόντιον *Μπεχλιθάνην* ἄσμάτιον ἔχον τόσην ὕβριστικὴν χάριν, ὅσην καὶ αἱ συγγραφαὶ του.

Σημ. 30. σίχ. 2729.

Ἄλλὰ δὲν τὸ ἐθράβευσαν διότι καθὼς μ' εἶπον,

Τοῦ ἀκραιφνοῦς Ἑλληνισμοῦ δὲν ἔφερε τὸν τύπον.

Οὐχὶ ἡ ἐπὶ τοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ Ἐπιτροπῇ, ἀλλ' ὁ τὸ λεπτὸν αὐτῆς κόσκινον κρατῶν, ἐσημείωσεν ἓνα *σολοικισμόν*! καὶ ἓνα *ἡμισολοικισμόν*!! εὗρεθέντας (ὦ πόποι!) εἰς τὸ μετὰ *χάριτος*! ἐξελληνισθὲν τραγοῦδι τοῦ Φραντζέζου. Καὶ ἡμεῖς εἶδομεν αὐτὰ τὰ ἀσυγχώρητα ἁμαρτήματα, ἀλλ' οὔτε πρὶν τὰ διωρθώσαμεν, οὔτε σήμερον τολμῶμεν νὰ πράξωμεν τοῦτο, μὴ θέλοντες νὰ βάλωμεν χεῖρα βέβηλον ἐπὶ Ἑλληνικοῦ κειμένου!! περιωρισθήμεν μόνον νὰ ἐπιφέρωμεν ὅτι,

Τοῦ ἀκραιφνοῦς Ἑλληνισμοῦ δὲν ἔφερε τὸν τύπον

Καὶ δὲν ἐπιστεύομεν ὅτι οἱ σολοικισμοὶ αὗτοί ᾔθελον θαμβώσαι τόσον τὰ ὄμματα τοῦ κρατοῦντος τὸ λεπτὸν τῆς Γραμματικῆς κόσκινον, ὥστε νὰ μὴν ἴδῃ ἓνα ὁλόκληρον στίχον μας, ἢ τοῦλάχιστον νὰ μὴν ἐννοήσῃ διατὶ τὸν ἐγράψαμεν.

Σημ. 31. σίχ. 2753.

Διὸ κ' ἐφόρεσε καθεὶς τὸν ἑκλευκὸν του σκοῦφον

Ὅδεῶν πρὸς τὴν θάλασσαν μὲ βῆμα ὅλως κοῦφον.

Οἱ κάτοικοι τῆς πατρῴδους Σερίφου φέρουσιν εἰς τὴν κεφαλὴν λευκὸν σκοῦφον. Εἶναι καλοὶ καὶ εὐπροσέγγοροι καὶ φιλόξενοι ὡς ὅλοι οἱ νησιῶται, ἂν καὶ πτωχοί. Ἐπισκεφθεὶς κατὰ

τὸν Αὐγούστου 1856 τὴν νῆσον ταύτην διέμεινα ὥρας 20 καὶ ἀπήντησα καλὴν ὑποδοχὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν διαμένοντος τὸ πλεῖστον δικηγόρου Κυρίου Λιδανίου. Ζητῶ δὲ δημοσίᾳ συγγνώμην παρὰ τῶν ἀγαθῶν Σεριφίων ἐν γένει διὰ τὰς ἀθώας ἀστείότητας, εἰς ἃς ἔδωκεν ἀφορμὴν ἡ νῆσός των πρὸς λύσιν τοῦ Κουκκικοῦ ζητήματος.

Σημ. 32. σίχ. 2773.

Διότι εἰς τὴν Σέριφον ὁ νόμος ὁ ὀρίζων

Τὰ περὶ τοῦ καπνίσματος εἰσέτι ἀγνοεῖται.

Εὐχῆς ἔργον ἦτον ἐὰν ἐγίνετο συστηματικώτερα καὶ τακτικώτερα ἢ μετὰ τῶν ἀπωτέρων νήσων καὶ τῆς πρωτευούσης συγκοινωνία. Τοῦτο ἠθέλησα νὰ ἐκφράσω διὰ τοῦ ἀνωτέρω στίχου μου, καὶ ὑπενθυμίζω ὅτι τὴν ἐν Ἀθήναις μεταβολὴν τῆς Τρίτης Σεπτεμβρίου ἔμαθον ἐν Θήρᾳ ἐκ Μασσαλίας!

Σημ. 33. σίχ. 3036.

Καὶ μὲ σφραγίδα εἶς καὶ εἶς τοὺς πάντας θὰ σφραγίσῃ

Ὁ τὸν δεξιὸν ἀντίχειρα κτλ.

Φρονοῦσιν, οἱ εἰς τοὺς μετὰ Χριστὸν προφήτας πιστεύοντες, ὅτι ἡ σφραγὶς τοῦ Ἀντιχρίστου θέλει εἶσθαι ὁ 66 ἀριθμὸς.

Σημ. 34. σίχ. 3071.

Διὰ τὸ πῆγμα τοῦ Ἀμποῦθ θὰ ἔμβωμεν καὶ πάλιν.

Εἰς τοῦ ἀρχαίου Βύζαντος τὴν πόλιν τὴν μεγάλην.

Ὁ Ἐδμόντιος Ἀμποῦθ μεγάλως ἐνοχλεῖται διότι οἱ Ἕλληνες ἐν γένει τρέφουσι τὴν ἰδέαν τῆς ἀναστάσεως τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας· ἀλλὰ καὶ σημαντικοὶ ἄνδρες ἔγραψαν καὶ φρονοῦσιν ἐν Εὐρώπῃ ὅτι αὕτη ἔθελεν εἶσθαι ἡ φυσικώτερα λύσις τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος. Τί πταίουσιν, λοιπόν, οἱ ἀπόγονοι οἱ ἐπιθυμοῦντες καὶ ὀνειρευόμενοι τὴν κληρονομίαν τῶν πατέρων των, ἢ κατὰ μέρος ἔλαβον; ἢ μήπως νομίζῃ ὅτι

διὰ τῶν ὕδρεών του θέλουσι παραιτηθῇ τῶν ἱερῶν δικαιωμάτων, τὰ ὅποια πολύτιμοι τῆς ἱστορίας σελίδες τοῖς χορηγοῦσιν; Χίμαιρα εἶναι ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους! ἐφώναζον ἐπὶ τῆς πρώτης ἡμῶν ἐπαναστάσεως πολλοὶ ὁμόφρονες συνάδελφοι τοῦ Ἀμπούτ, ἀλλ' ἡ χίμαιρα αὕτη ἐγένετο πρᾶγμα. Τὸ μέγα παρελθόν, καὶ τὸ μέγα ὄνομα, εἶναι περιουσία ἀναφαίρετος ἐγγυουμένη μέγα καὶ λαμπρὸν μέλλον. Ὅταν ἤμην εἰς Παρισίους ὁ νῦν μεγαλεπίβολος Αὐτοκράτωρ τῶν Γάλλων εἶχε δραπετεύσει ἐκ τῆς φυλακῆς ὅπου διέμενεν ὡς δέσμιος τοῦ Φιλίππου, καὶ κατέφυγεν εἰς Ἀγγλίαν. Οἱ τοῦ Φιλίππου ὁπαδοὶ διὰ νὰ μηδενίσωσιν ἴσως πᾶν ἐνδεχόμενον κίνημα τὸν ἐδυσφύμουν προφορικῶς καὶ ἐγγράφως, καὶ διέσπειρον εἰς τὸν λαὸν ὅτι εἶναι ἄνθρωπος ἀνίκανος, ὅτι δὲν ἔχει κἀνὲν προτέρημα τοῦ θείου του, ὅτι εἶναι τέλος ἐν ἀσήμενον ἄτομον, καὶ ταῦτα ἤκουσα ἐγὼ αὐτὸς μυριάκις. Τίς ἐπίστευε τότε ὅτι ἤθελε γίνεαι Αὐτοκράτωρ τῶν Γάλλων ὁ αἰχμάλωτος ἐκεῖνος; ὅτι ἤθελε δοξασθῇ τόσον, ὅτι ἤθελε σώσει τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Εὐρώπην; Μόνος αὐτὸς τὸ ἐπίστευεν· διότι εἶχε τὴν συνειδήσιν τῆς ἀξίας του, ἣτις κατορθώνει μεγάλα πράγματα ἐν τῷ Κόσμῳ· διότι εἶχε τὸ μέγα ὄνομα τοῦ θείου του, τὸ ὅποῖον ἠλέκτρισε τὴν Οἰκουμένην ἀπὸ τοῦ ἐνὸς πόλου μέχρι τοῦ ἄλλου, καὶ τὸ ὅποῖον ἐφ' ὅσον ὑπάρχει Γαλλία καὶ ἱστορία θέλει μείνει μέγα, κολοσσιαῖον, λαμπρὸν ὡς ἡ δόξα.

Ἀναμφιβόλως ἡ πολιτικὴ δύναται νὰ ἐπιβρεάτῃ μέχρι τινὸς τὴν ἀνάπτυξίν μας, ἂν αὕτη τῇ εἶναι ἐπιβλαβής, ἀναμφιβόλως ἡ ἰσχύς δύναται νὰ γίνῃ νόμος πρὸς τοὺς ἀδυνάτους· ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐποχαὶ ἐν τῷ κόσμῳ καθ' ἃς ἐνεργεῖ ὁ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, ὁ Ἰσχυρὸς τῶν ἰσχυρῶν, καὶ τότε ἀνατρέπονται τῶν μεγάλων πολιτικῶν τὰ σχέδια ὡς παιδαρίων ἀθύρματα, καὶ τότε διαλύονται οἱ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν κυροφωρηθέντες ἄδικοι σκο-

ποὶ ὡς ἱστὸς ἀράχνης. Εἶδομεν πολλάκις πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἡμῶν, καὶ κατ' αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἐπανάστασιν τὴν ἰσχυρὰν δεξιὰν τοῦ Ὑψίστου ἐνεργοῦσαν ὑπὲρ ἡμῶν, εἶδομεν νὰ μαλαχθῶσι δι' αὐτῆς αἱ σιδηραῖ καρδίαι τῶν καταδιωκτῶν μας, εἶδομεν τὸν ἀπελπισμὸν μας μεταβληθέντα εἰς θρίαμβον.

Ὅτε ἡ Ἑλλὰς ἀδύνατος πρὸς δυνατὸν, πτωχὴ πρὸς πλούσιον, νάνος πρὸς γίγαντα ἠγέρθη, ἐκλονήθη σύμπασα ἡ Ἑλληνικὴ γῆ· καὶ Θεσσαλία, καὶ Ἡπειρος, καὶ Μακεδονία, καὶ Κρήτη, καὶ Σάμος, καὶ Χίος ἐποτίσθησαν δι' αἱμάτων ἡρωϊκῶν καὶ τυραννικῶν· ἐν φύλλον χάρτου ἀπέσπασεν ἐκ τοῦ σώματος τὰ μέλη, καὶ παρέδωκεν ἐκ νέου εἰς τὴν δουλείαν τὰς πλουσίας ἐκείνας ἐπαρχίας καὶ νήσους, μέχρις ὅτου ἔλθῃ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου.

Μικρὰν τὴν ἠθέλησαν, μικρὰν τὴν ἔχαμον, καὶ σήμερον περιϋβρίζουσι τὸ ἔργον τῶν χειρῶν των· τοῦτο καλεῖται οὐχὶ εἰρωνεία, ἀλλὰ σκληρότης.

Ἄλλ' ἐὰν ὁ Θεὸς τὴν προώρισε μεγάλην, μεγάλη θέλει γίνεαι ὡς πρὶν, ἀμνησικακοῦσα πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῆς.

Λατρεῖα πρὸς τὰς ἐπιστήμας, τὰς τέχνας, καὶ τὰ γράμματα, ἡθικὴ διάπλασις τῆς κοινωνίας μας, καὶ πίστις πρὸς τὴν Βασιλείαν καὶ τὸν Θεὸν μας, Ἕλληνες! καὶ τὸ μέλλον μας εἶναι μέγα! ναί! πολὺ μεγαλῆτερον τῶν ἐχθρῶν μας.

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ

ΤΟΥ ΤΙΡΙ—ΛΙΡΙ.

ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ.

Συνήθειαν ἔχουσιν οἱ τυπόνοντες τὰ συγγράμματα των σοφοῦ (καὶ ποῖος σήμερον δὲν τυπόνει;) νὰ θέτωσιν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς βίβλου *Προοίμια, Προλόγους καὶ Προλεγόμενα* μιμούμενοι τὸν ἀμίμητον Κοραῖν, ὃν ἐνίοτε καὶ κακολόγως ἐπικρίνουσιν, διότι οὔτε τὴν σοφίαν, οὔτε τὴν ἐπιστημονικὴν μάθησιν αὐτοῦ ἔχουσιν.

Μὴ ἔχων ἀξιώσεις μεγάλας, καὶ μὴ ἀκολουθῶν ἐκ κακῆς τινος ἰδιοτροπίας μου τὰ κοινὰ καὶ συνήθη, θέτω εἰς τὸ τέλος τῶν ποιημάτων μου τούτων ὅτι ἄλλοι ἤθελον θέσει ἐν ἀρχῇ· ὁ δὲ μόνος λόγος, ὃν περὶ τούτου ἔχω εἶναι, ὅτι μέλλων νὰ δικαιολογηθῶ διὰ φιλολογικὰ τινὰ παραπτώματα, τὰ ὅποια καὶ πέρυσι καὶ ἐφέτος εὔρον ἐν τοῖς ποιήμασί μου οἱ Κύριοι Εἰσηγηταὶ τῆς ἐπὶ τοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ Ἐπιτροπῆς, πιστεύω ὅτι μόνον μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ποιημάτων δύναται ὁ ἀναγνώστης νὰ κρίνῃ περὶ τῆς ὀρθότης, ἢ τῆς ἐσφαλμένης ἀπολογίας μου.

Κατὰ τὸν ποιητικὸν διαγωνισμὸν τοῦ 1857 ἔπεμψα εἰς τοὺς Κριτὰς τὰ τρία πρῶτα ἄσματα ἐκ τοῦ ποιήματος «*Χίος Δούλη*» καὶ τὰ τρία πρῶτα ἄσματα ἐκ τοῦ ποιήματος «*Τίρι-Λίρι*». Ἐφρόνουν ὅτι μόνον τὰ ἄσχετα ἀποσπάσματα τῶν μεγάλων ποιημάτων δὲν ἦσαν δεκτὰ, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ἡμιτελῆ ποιήματα τὰ διὰ τὴν σειρὰν τῆς ὕλης ἔχοντα αὐτοτέλειάν τινα, διὸ καὶ ἐν τῇ ἀγνοίᾳ μου ἐφάνην παραβάτης τῶν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς κανονισθέντων. Πείθομαι δέ, καὶ πιστεύω ὅτι ὀρθῶς ποιῶσα ἡ Ἐπιτροπὴ μετεῤῥύθμισε τὸν περὶ ἀποσπασμάτων ὅρον τοῦ ἀγωνο-

ὕψους, διότι τὰ ἀτελῆ ποιήματα καὶ ἀτελῶς τοῦ ποιητοῦ τὴν ἀξίαν δεικνύουσι, καὶ ἀτελέστερον δι' αὐτὸ τοῦτο πιθανὸν εἶναι νὰ κριθῶσι.

Μ' ὅλον τοῦτο τὰ ἀτελῆ μου ποιήματα ἡρίστευσαν σὺν τῇ «*Μαρίᾳ Δόξᾳ Πατρὶ*» ἃν καὶ δὲν ἐβραβεύθησαν, διότι, εἰς κἀνένα ἢ ἐπιτροπὴ δὲν ἀπένειμε τότε τὸ βραβεῖον. Οὕτως καὶ ἡ «*Μαρία Δόξα Πατρὶ*» τοῦ Βερναρδάκη, καὶ ἡ «*Χῖος Δούλη*» ἐμοῦ, ἐπηνέβησαν μὲν ὡς πρωτεύσαντα ποιήματα ἀλλ' οἱ δὴ αὐτῶν ποιηταὶ ὁ μὲν ἐν' Αῠθήναις, ὁ δὲ ἐν Μονάχῳ, ἔμειναν ξηρὰ μόνον φύλλα δάφνης ἀναμασῶντες πρὸς νέαν αὐτῶν οἰστρηλασίαν.

— Καὶ ὁ λόγος;

— Τὸν ἀγνοῶ, ἃν καὶ τὸν γινώσκω ὥς οἱ Κριταί· ἔπρεπε νὰ τὸν μάθῃτε, ἀλλ' εἶναι καλὸν νὰ μείνῃ ἐν κρυπτῷ· δύναμαι νὰ τὸν εἶπω, ἀλλὰ δὲν σᾶς τὸν λέγω.

Σᾶς ἀρκεῖ νὰ μάθῃτε πρὸς τὸ παρὸν, ὅτι τὰ ποιήματα (περὶ τῶν ἰδίων μόνον λαλῶ) ἦσαν ἀτελῆ, καὶ ὡς ἀτελῆ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ βραβευθῶσι. — «Καὶ τότε διατί ἐγένοντο δεκτὰ καὶ ἐδικάσθησαν;» δύναται νὰ ἐρωτήσῃ τις. — Λίαν περίεργος θέλει εἶσθαι ὁ ἐρωτῶν, καὶ ἐγὼ εἰς τοὺς περίεργους δὲν δίδω ἀπάντησιν! Ἐκτὸς τούτου δύναμαι νὰ περιπέσω εἰς ἀθῶά τινα, ἀλλ' ἀσύγγνωστα ἁμαρτήματα, ἐπικρίνων ἐγὼ ὁ νεώτερος τοὺς γερωντοτέρους, ἐγὼ ὁ ἀμαθέστερος τοὺς σοφωτέρους, ἐγὼ ὁ δικάζόμενος τοὺς δικαστάς· φυλάττω, λοιπὸν, Πυθαγόρειον σιωπὴν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀντικειμένου, καὶ ἀκολουθῶ.

Ἡεῦράτε, καλοὶ μου ἀναγνώσται, τί ἐστὶν ἀποτυχία ποιητοῦ; ὁ Θεὸς νὰ μὴ τὸ δώσῃ, κυριευθέντες ὑπὸ ποιητικῆς μονομανίας, νὰ τὸ δοκιμάσῃτε ποτέ. Ἀλλ' ἐρωτήσατε τὸν συνάδελφόν μου Κύριον Στέφανον Κουμανούδην (τὸν ποιητὴν ἐννοῶ, οὐχὶ τὸν Καθηγητὴν, καὶ Κριτὴν, καὶ Εἰσηγητὴν, τοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ) διὰ νὰ σᾶς πληροφορήσῃ περὶ τούτου.

Διάβολε! νὰ γράψῃς ὑποτονθορούζων καὶ ἰδρόνων ἐν ἐκτεταμένον ποίημα, νὰ μετρήτῃς εἰς τὰ δάκτυλά σου τοὺς πόδας τῶν στίχων σου, ν' ἀριθμήσῃς τοὺς στίχους αὐτοὺς μετὰ προσοχῆς ἕνα πρὸς ἕνα πιστεύων ὅτι μετράς, ὡς οἱ ἐν Βλαχία νυμφευόμενοι, τόσα Ὀλλανδικὰ φλωρία, νὰ τοὺς ἀντιγράψῃς καθαρῶς καὶ βοηθείᾳ τοῦ λεξικοῦ σου ἐπὶ χάρτου ἀγγλικοῦ, νὰ τοὺς σφραγίσῃς καὶ νὰ τοὺς πέμψῃς εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἐπιτροπῆς, νὰ πλάττῃς ὄνειρα τερπνὰ ἐπιτυχίας, καὶ ποιήσιν ἐπὶ τῶν ποιήσεών σου, φανταζόμενος τὴν ἡμέραν τοῦ θριαμβοῦ σου, νὰ ἔλθῃ ἡ ποιετὴ ἐκείνη ἡμέρα, καὶ μὲ καρδίας παλμοὺς νὰ ἔμβῃς εἰς τὴν αἴθουσαν, καὶ ἔπειτα ν' ἀναδῇ εἰς Κύριος Εἰσηγητῆς Δεῖνα, ν' ἀναγνώσῃ ἐβρίκως τὴν ἑκθέσιν του, καὶ νὰ σοὶ εἴπῃ ξηρὰ ξηρά. — « Ὑπαγε δ' εἰς τὸ καλόν, » εὐφυνέ μου παλληκάρι, καὶ τοῦ χρόνου πάλιν ἱκανοποιήσῃς » θὰ ἐὰν θέλῃ ὁ Θεός! »

Μὰ τὸν Πήγασον! τοῦτο δὲν συγκρίνεται οὔτε μὲ κλοπὴν θησαυροῦ, οὔτε μὲ ἀρπαγὴν ἐρωμένης, οὔτε μὲ κάμμιαν ἀποτυχίαν ἄλλην φιλοδοξῶν σχεδίων τῆς ἀνθρωπίνης κεφαλῆς.

Κωμικώτατον σαναγμὸν σενάξας ἀνεχώρησα, λοιπὸν, μετ' ἄλλων σκυθρωπαζόντων θιασωτῶν τοῦ Παρνασσοῦ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἀφ' οὗ πρῶτον ἐθαύμασα τὸ ἄχολον! τὴν ἀγαθὴν καρδίαν! τὴν εὐσυνειδησίαν! καὶ τὴν περὶ τὴν τέχνην δεινότητά τοῦ Κυρίου Εἰσηγητοῦ! καὶ μεταδὸς εἰς τὸν οἶκόν μου ἐνθυμήθην ὅτι εἶμαι ὑλικὸς ἄνθρωπος, ἔφαγον καλῶς, καὶ ἔπιον καλῆτερα . . . εἰς ὑγείαν μου! Ἡξέυρετε δ' ὅτι μετὰ τὴν ἐκφορὰν τοῦ νεκροῦ εἰς τὴν πατρίδα μας στρώννουσι τῆς παρηγορίας τὴν τράπεζαν!

Μετὰ τὸ γεῦμά μου ἐκάπνισα, καὶ ἀναπολῶν τὰ κεφάλαια τῆς ἐναύλου εἰσέτι ἐν τῇ ἀκοῇ μου ἐκθέσεως . . . ἀπεχοιμήθην!

Εἶδον μετ' ὀλίγον κατ' ὄναρ ὅτι περὶ τὴν κλίην μου ἐχό-

ρυσον συγκρατητοὶ τὴν πυρρίχην οἱ ἥρωες τοῦ καίμικου ἔπους μου Ζολότας, Κοψύτης, Μηνᾶς, καὶ Σπανδονῆς, ὅτι τὸν χορὸν ἔσυρε Πέτρος ὁ Ἰουστινιάνης ὑπατος τῆς Χίου (ἐν ἔτει 1356) καὶ ὅτι ὁ κατὰ τοὺς μυθικοὺς χρόνους τῆς Ἑλλάδος συνεπέα ἐνὸς καταράτου ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ ἐκδραεῖς ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος Μαρσύας, ἔχρουε τὴν λύραν του ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου, ἐν ᾧ αὐτοὶ ἐχόρευον.

Οἱ χορευταὶ ἐστρέφοντο, ἐστρέφοντο, καὶ τόσον ταχέως, ὥστε μόλις ἠδυνάμην νὰ διακρίνω τὴν μορφήν των.

Αἴφνης ἔστησαν, ἡ λύρα ἐσίγησε, καὶ καταβάσα ἄνωθεν ἡ σκιὰ τοῦ εἰς τὰ Χροῦσα τῆς Σύρου φονευθέντος κούκκου, καὶ στραφεῖσα πρὸς με·

“ Μὲ εἶδε, καὶ ἐλάλησε μ’ ἀνθρωπινῇ λαλίτῃα ”

— «Κοιμᾶσαι ἀνάξιον τέκνον τῆς Σμύρνης! μοὶ λέγει, τρέφον » σήμερον τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμά σου διὰ τῶν ὀνοκανθῶν τῆς » Ἑλλάδος, καὶ λησμονῆσαν ὅτι εἰς τὰ στήθη σου ἔθεσεν ἡ φύσις » πῦρ ἱερὸν, δι’ οὗ δύναιται νὰ λάμψῃς καὶ νὰ τιμηθῇς μᾶλλον, » ἢ διὰ τῶν σχολύμων καὶ ῥαφανίδων σου· ἐγέρθητι! λάβε τὸν » κάλαμον, καὶ ἱκανοποίησέ με! Τελειοποίησον τὰ ἀτελῆ σου » ποιήματα, καὶ σοὶ δίδω λόγον τιμίου κούκκου ὅτι θέλεις » θριαμβεύσει. »

Καὶ ἐγερθεὶς κοῦκκον μὲν καὶ χορευτὰς δὲν εἶδον, ἐγέλασα δὲ εὐθύμως· ἀλλὰ σκεφθεὶς σπουδαίως ἐπέισθην ὅτι τὸ ὄνειρόν μου ἐξῆλθεν ἐκ τῆς κερατίνης πύλης, ἀφ’ οὗ κοῦκκος ἀνεμιγνύετο ἐν αὐτῷ· τὸ δὲ κέρας κατὰ τὰς Γραφὰς σημεῖον ἰσχύος ἐστίν. Ὑπ’ ἀγαθοποιῷ δ’ ἐμπνεόμενος δαιμονίου ἡρξάμην μετὰ ζήλου νὰ βάλλω εἰς πρᾶξιν τὴν δοθεῖσάν μοι προτρεπτικὴν συμβουλὴν, καὶ ἐν βραχεῖ διαστήματι ἐπεραίωσα ἀμφοτέρω τὰ ποιήματα· τὰ ἄφησα νὰ κοιμηθῶσιν ὕπνον βαρὺν ἐπὶ τινὰς ἐβδόμδας, προφυλάξας αὐτὰ ἀπὸ τοῦ ψυχους τοῦ

χειμῶνος, διότι ἡ ψυχρότης εἶναι ὁ θανάσιμος τῶν ποιημάτων ἐχθρός, κατὰ δὲ τὸν Ἰανουάριον ἀναγνοὺς ἐκ δευτέρου, καὶ εὐρὼν αὐτὰ ἄριστα (καὶ τίς δὲ τῶν ποιητῶν τῆς παλαιᾶς ἢ τῆς νέας σχολῆς δὲν θεωρεῖ τοὺς λεμπαλερισμούς του ὡς ἀμίμητα ἔργα;) τὰ ἀντέγραψα ἐν τάχει, καὶ μὲ τὴν εὐχὴν σας τὰ ἀπέστειλον ὅπου ἔδει.

Οἱ κριταὶ ἀφ' οὗ ἔβαλον τὰ ὁμματοὑαλίᾳ των τὰ ἀνέγνωσαν, τὰ ἐξέτασαν, τὰ ἀνέλυσαν, τὰ ἐψηλάφησαν, τὰ ἐσχολίασαν, καὶ ἀφ' οὗ *lego artis* τὰ ἐβασάνισαν ἐπὶ διμηνίαν, τὴν μὲν *Χίον Δούλην* ἐξ αὐτῶν ἐδράβευσαν, τὸ δὲ *Τίρι—Λίρι* ἐπήνεσαν, καθὼς δὲ τὸ ἠξεύρετε.

Ἰκανοποιήθη, λοιπὸν, ἡ πέρουσι διὰ τὴν ἀτέλειαν τῶν ἔργων τῆς παραγνωρισθεῖσα *Μοῦσά* μου, καὶ ἔκτοτε ἀπεφάσισα ν' ἀκούω ἅπας κατ' ἔτος καὶ τὴν ἀνοητοτέραν συμβουλὴν, δεδύσθω ὅτι αὕτη μοὶ προσφέρεται δι' ὄνειρου, ἢ διὰ στόματος *Κούχκου* ἢ *Κόρακος*.

Αἱ ποιήσεις μου αὗται, ἄρα, δις ἐδικάσθησαν, καὶ ἔσχον τὴν ὑπερτάτην τιμὴν νὰ περιληφθῶσιν εἰς δύω τοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ ἐκθέσεις, ὧν τὴν μὲν τοῦ 1857 συνέγραψε καὶ ἀπήγγειλεν ὁ ποιήσας τὸν *Στράτιν Καλοπύχειρον* κύριος Στέφανος Κουμανοῦδης, τὴν δὲ τοῦ 1858 ὁ κύριος Κωνσταντῖνος Παπαῤῥηγόπουλος Καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας, ἀμφότεροι ἄνδρες δόκιμοι περὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ ἀναμφισβητήτου ἱκανότητος καὶ παιδείας, ἀλλὰ διαφέροντες ἐν μέρει μεταξὺ των κατὰ τὰς ψυχικὰς διαθέσεις ὅσον αἱ ἐκθέσεις των, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν πορίσματα.

Σεβόμενος τὸ Δικαστήριον τοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ καὶ ἔχων πλήρη ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν εὐθεϊαν κρίσιν τῶν μελῶν αὐτοῦ, οὔτε ἐξέτασα, οὔτε ἐξετάζω, οὔτε θέλω ποτὲ ἐξετάσει περὶ τοῦ ἂν καλῶς ἢ κακῶς ἀπεφάσισεν. Ἐὰν δὲν εἶχον τοιαύτην ἐμπιστοσύνην δὲν ἤθελον τοῖς καθυποβάλλει πέρουσι καὶ ἐφέτος τὰ δύω ταῦτα ποιήματά μου, ὡς τοῖς καθυπέβαλον ἄλλοτε τὸν *Πόργον*

τῆς Πέτρας, καὶ τὸν Ἀπατρίν μου. Στέργων γὰρ δικασθῶ ὑπ' αὐ-
τῶν θεωρῶ ἀναγκαίως ἱερὰν καὶ αὐτὴν τὴν ἀδικίαν, ἐάν, εἴτε
ὡς ἄνθρωποι, εἴτε ὡς δικασταί, ἁμαρτήσαντες εἰς ταύτην περι-
πέσωσι, διότι βεβαίως « οὐδεὶς ἐστὶν ἀναμάρτητος. » Πι-
στεύω δὲ ὅτι δὲν θέλουσι δυσανασχετήσαι εἰς σύντομον ἔλθειν
φιλολογικῶν τινων παρατηρήσεων, ἀντικειμένων ἰδίως εἰς τὰς
ἐπικρίσεις καὶ γνώμας τοῦ κατὰ τὸ 1857 Εἰσηγητοῦ, οὗτινος ἡ
σατυρικὴ ἔκθεσις φέρει παράδοξόν τινα σφραγιδα. Ἡ ἐκλογὴ
τοῦ πρωτεύοντος ποιήματος, ἡ ἀπονομὴ τοῦ βραβείου, καὶ ἡ
καθόλου ἐπὶ τῶν ποιημάτων κρίσις εἶναι ἔργον τῆς ἐπιτροπῆς,
καὶ τοῦτο, ὡς ἀποτελοῦν τὴν κυρίως ἀπόφασιν, θεωρῶ ἀπρόσ-
βλητον καὶ ἱερόν, ἀλλ' ἡ ἐφ' ἑκάστου ποιήματος σύντομος ἀνά-
λυσις, αἱ φιλολογικαὶ γνώμαι, οἱ ἐμπαιγμοὶ καὶ αἱ εἰρωνεῖαι,
ἀνήκουσι πάντοτε εἰς τὸν Εἰσηγητήν, καὶ ὑπόκεινται εἰς ἐπὶ κρι-
σιν ὡς πᾶσα ἄλλη διατριβή. Τῷ ὄντι ἤθελεν εἶσθαι δυστύ-
χημα οὐκ εὐκαταφρόνητον, ἐὰν ἄνδρες λόγιοι ὡς οἱ Κριταί, υἱο-
θετήσωσιν ἰδέας τοσοῦτον ἐσφαλμένας καὶ ἀντικειμένας εἰς τὸν
ὀρθὸν λόγον, ὅποῃ αἱ ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ κυρίου Κουμα-
νούδη ἀφορῶνται τὰ δύο μου ποιήματα.

Τὸ δικαστήριον τοῦτο ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως καὶ ἀποστολῆς
του δικάζει χωρὶς ν' ἀκούσῃ τὰ δικαιολογήματα τῶν δικαζομέ-
νων, ἀγνοούντων τὰς ἐλλείψεις τὰς ὁποίας πᾶς κριτῆς θέλει
εὑρεῖ ἐν τοῖς ποιήμασιν αὐτῶν, καὶ ἀγνώστου ὄντος τοῦ ὀνόμα-
τος τῶν διαγωνιζομένων, κατὰ τὴν φρόνιμον τοῦ ἀγωνοθέτου
ἀπαίτησιν. Εἶναι περιττὴ ἡ τοιαύτη δικαιολόγησις ἣθελεν εἰπεῖ
τις, διότι, οἱ Κριταὶ σταθμίζουσι καὶ τοὺς ὑπὲρ καὶ τοὺς
κατὰ λόγους ἐφ' ἑκάστου ποιήματος· ἐγὼ ὁμως φρονῶ τὸ
ἐναντίον, καὶ διῃσχυρίζομαι ὅτι ὁ συλλαβὼν ἰδέαν τινὰ μύθου,
ὁ ἐπεξεργασθεὶς καὶ ἀναπτύξας αὐτήν, ὁ συνδιαλεχθεὶς μετὰ τῶν
διαπρεπόντων ἐν τινι ποιήματι προσώπων, καὶ θεωρῶν αὐτὰ
ζῶντα καὶ ψήλαφητά, ὁ γινώσκων τὸν λόγον τῶν μικροτέρων

ἐν αὐτῷ περιπετειῶν, βλέπει σαφέστερον τοῦ πρὸς πάντα ταῦτα
ξένου ἐπιχριτοῦ, ἔστω καὶ σοφωτέρου. Ὁ Κριτής, ἐνίοτε, εἴτε
διὰ τὸ τολμηρὸν τῶν ἰδεῶν καὶ τὸ σκοτεινὸν τῆς ἐκφράσεως,
εἴτε διὰ τὴν ἐπιτροχάδην ἀνάγνωσιν, διάφορον δύναται περὶ
τινὸς ποιήματος νὰ συλλάβῃ γνώμην, ἀπέχουσαν τῆς εὐθύτητος,
ἢ, τοῦλάχιστον, διαφοροτρόπως νὰ ἐρμηνεύσῃ χωρία τινά. Φρο-
νῶ προσέτι ὅτι εἶναι ἀνεπαρκὴς πρὸς δικαίαν κρίσιν ἡ ἐφ' ἅπα-
ς ἀνάγνωσις τῶν καλῶν ὁπωσοῦν ποιημάτων· διότι πολλάκις συμ-
βαίνει ἀφοῦ ἀναγνώσωμεν κατὰ πρῶτην φορὰν πόνημά τι νὰ
κρίνωμεν αὐτὸ ὡς μέτριον, εἰς δευτέραν δὲ τυχὸν ἀνάγνωσιν
νὰ θεωρήσωμεν αὐτὸ ὡς ἄριστον, καὶ ἡ ἱστορικὴ τύχη διαφό-
ρων ἀριστουργημάτων, διασυριχθέντων καὶ διακωμωδηθέντων
κατὰ πρῶτον, τιμηθέντων δὲ καὶ στεφανωθέντων μετὰ τινα
χρόνον, μαρτυρεῖ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λεγομένων. Τὸ καλὸν
καὶ τὸ ὑψηλὸν εἰς τὰς ωραίας τέχνας ἐμπνέει μὲν ἐν συνόλῳ
ἐκ πρώτης ἀφετηρίας σέβας εἰς τὸν θεατὴν ἢ τὸν ἀκροατὴν,
διὸ καὶ κατανοεῖ πᾶς τις, ἂν ὁὖν στερῇται τοῦ κοινοῦ νοός, ὅτι
τὸ προσβάλλον τὰ αἰσθητήριά του ἔργον εἶναι καλόν· ἀλλ' αἱ λε-
πτομέρειαι τῆς καλλονῆς καὶ τοῦ ὕψους, αἵτινες μόναι κινουσι τὰ
ἐλατήρια τῆς ψυχῆς, ἂν καὶ διὰ τοῦ ἀποικίλου χιτῶνος τῆς
ἀπλότητος εἰσὶ περιβεβλημένοι, δὲν τῷ γίνονται καταληπταί,
εἰμὴ ὅταν οἰκτιρωθῇ μετὰ τοῦ καλλιτεχνήματος, ὅταν τὸ σπου-
δαίον προσέχων ὡς τὸ ἐσπούδασε καὶ ὁ ἐκτελέσας αὐτό. Ὅσον
περισσότερον βλέπει τις εἰκόνα τινὰ τοῦ Ῥαφαήλου, τόσον ἀνα-
καλύπτει εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν· ὅσον παρατηρεῖ τις ἐν ἄγαλμα
τοῦ Φειδίου, τόσον τοῦτο ἐμψυχοῦται ὑπὸ τὸ βλέμμα του· ὅσον
ἀκούει τις τὴν μουσικὴν τοῦ Βελλίνη καὶ τοῦ Δονιτζίεττι τόσον
κατανοεῖ τὴν μαγικὴν γλῶσσαν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἰσθάνεται τοὺς
μυστηριώδεις φθόγγους τῶν παθῶν· καὶ ὅσον ἀναγινώσκει τις
τὸν Ὅμηρον καὶ τὸν Σαχσπέρρον, τόσον θέλγεται, καθυδύνεται,
καὶ ἐνθουσιᾷ.

Ἄλλ' ἐν τῇ ταιαύτῃ τῆς ψυχῆς του κατανύξει, ἐν τῷ ἄκρῳ αὐτοῦ ἐνθουσιασμῷ ἂν πρὸς στιγμὴν σχολαστικίσῃ, τετέλεσται! τὸ κάλλος καὶ τὸ ὕψος σδύννεται ὡς ἀστραπή, ἡ μαγεία ἐκλείπει, ἡ μουσικὴ τὴν ὁποῖαν ἀκούει δὲν ἔχει τὴν χάριν οὐδ' αὐτοῦ τοῦ κοινοῦ ποιμενικοῦ αὐλοῦ, τὸ ἀγαλμα φαίνεται λίθος ψυχρός, ὁ δὲ Ὅμηρος καὶ Σακσπῆρος, βιβλίον κοινόν, ὀλίγον τῆς γνωστῆς τοῦ Γαδάρου φυλλάδας διαφέρων.

Καὶ ἡ μελέτη, λοιπὸν, καὶ ὁ τρόπος τῆς μελέτης, μεγίστην ἔχουσιν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ὁρθῆς, ἢ ἐσφαλμένης κρίσεως, ἐπὶ τῆς καλῆς, ἢ κακῆς γνώμης, τὴν πρόκειται νὰ ἐπιφέρωμεν ἐπὶ παντὸς καλλιτεχνήματος, ἢ πονήματος.

Ἐνεκα τούτου τῶν κλασικῶν ἡμῶν συγγραφέων καὶ ποιητῶν τὰ ἀμίμητα κάλλη δὲν ἐγένοντο καταφανῆ καὶ καταληπτά, εἰμὴ ἀφ' οὗ ἔπαυσεν ἡ ξηρὰ Γραμματικὴ ἐρμηνεία αὐτῶν, ἤρξατο δὲ ἡ τῆς καλῆς αἰσθήσεως, ἡ διαφωτιζομένη ὑπὸ τοῦ φέγγους τῆς φιλοσοφίας. Τῆς Γραμματικῆς τὰ ὁμματοῦάγια, ὡς ἀτελῆ καὶ θαμβά, δὲν εἶναι προωρισμένα νὰ βλέπωσι κάλλη τέχνης καὶ ὕψος ἰδεῶν, ἀλλὰ μόνον λεξιεῖδια ξηρά, κόμματα, καὶ μεσοστιγμάς.

Μετὰ ταύτας τὰς ἀναντιρρήτους ἀληθείας ἐρωτῶ, ἀνέγνωσέ τις τῶν Κριτῶν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ δις τὰ πρωτεύσαντα καὶ ποιήματα; οὐχὶ βεβαίως καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ἀπειρίας, ἢ κακῆς τινος βουλήσεως, ἀλλὰ διότι μόλις δύναται ν' ἀναγνώσῃ ταῦτα ἅπασι. Ἀναγνοὺς δὲ ταῦτα ἅπασι, εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ ἴδῃ, ν' ἀνακαλύψῃ, καὶ νὰ σταθμίσῃ διὰ τῆς λεπτῆς καὶ ἀκριβοῦς τῆς καλαισθησίας τρυτάνης τὰ τε πλεονεκτήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν; οὐχὶ βεβαίως, καὶ ἂν ὑποτελῇ ὅτι οὗτος εἶναι ὁ πολυμαθέστατος Φίλιππος Ἰωάννου, ἢ ὁ εὐφρέστατος Ἀλέξανδρος Παγκαθῆς, ἢ ὁ κριτικώτατος Παπαρῥηγόπουλος καὶ Καστόρχης, ἢ καὶ ὁ λογιώτατος Στέφανος Κουμανούδης. Διὸ καὶ τινες τῶν γενομένων μέχρι τοῦδε ἐκλήσεων, μ' ἄ-

λην τὴν καλὴν τῶν Κριτῶν θέλησιν, μ' ὅλας τὰς πολλὰς γνώσεις, καὶ τὴν μεγάλην παιδείαν αὐτῶν, δὲν περιλαμβάνουσιν εἰμὴ τὸ ἱστορικὸν μόνις ἐκάστου ποιήματος, γενικὰς τινὰς ἐκ' αὐτῶν ἰδέας, ἀτελῆ ἀνάλυσιν, κἀμίαν βάσανον, καὶ ὀλίγας θεωρίας καλαισθησίας· κατὰ συνέπειαν ὀλιγώτερα μαθήματα διὰ τε τοὺς διαγωνιζομένους, καὶ διὰ τὸ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἀθροιζόμενον ἐκλεκτὸν ἀκροατήριον.

Χωλαίνει, λοιπόν, ὁ ποιητικὸς διαγωνισμὸς δι' ἔλλειψιν τοῦ ἀναγκαίου εἰς τοὺς Κριτὰς ὕλικῷ καιροῦ, ἀλλὰ τοῦ πάθους ἡθεραπεία εἶναι εὐκολος· ἃς ἀποφασισθῇ νὰ παραδίδωνται κατ' ἔτος τὰ ποιήματα πέντε μῆνας πρὶν τῆς 25 Μαρτίου.

Δύω καλὰ θέλουσι δι' αὐτοῦ τοῦ νεωτερισμοῦ πηγάζει ὑπὲρ τῆς τέχνης· τὸ μὲν, εἶναι ὅτι γινώσκων πᾶς διαγωνιζόμενος ὅτι θέλει δικασθῇ αὐστηρότερον καὶ ἀκριβέστερον, δὲν θέλει τολμήσει ποτέ, καθυποβάλλων τοῖς Κριταῖς μέτριόν τι, νὰ εἴπῃ· «τοῦτο νῦν γέγραφα», διότι καὶ οἱ Κριταὶ θέλουσι τῷ ἀποκριθῇ «θαυμάζομεν ὅτι οὐ πλείονα γέγραφας», καὶ θέλουσι τὸν πέμψει εἰς τὴν Καπερναοὺμ· τὸ δέ, εἶναι ὅτι οἱ Κριταί, οἱ τοσαύτας ἄλλας ἀσχολίας ἔχοντες, θέλουσι δικάζει ἐν ἀνέσει τὰ ὑποβαλλόμενα, σοφώτεροι, δικαιότεροι, ὠφελιμώτεροι καὶ διδακτικώτεροι ἐπιδεικνύμενοι, καὶ εἰς τὴν πρόσδον τῆς τέχνης οὐκ ὀλίγον συντελοῦντες.

Ὑπὲρ τῆς εὐδορίας καὶ ἐπιτυχίας παντὸς καλοῦ ἀπαιτεῖται ὁ ὕλικὸς καιρὸς· τοῦτον ἔχει πάντοτε ὁ ποιητής, διατί νὰ μὴν τὸν ἔχῃ καὶ ὁ Κριτής αὐτοῦ;

Ἐκτὸς τῆς τροποποιήσεως ταύτης, πᾶς διαγωνιζόμενος εἶναι καλὸν νὰ συγκαθυποβάλλῃ καὶ ἑκθεσιν ἀναλυτικὴν τοῦ ποιήματός του πρὸς διευκόλυνσιν καὶ διαφώτισιν τῶν Κριτῶν, ἐὰν τοῦτο ἔχῃ μῦθον πολὺπλοκον, ἢ ἔπους καὶ δράματος μορφήν.

Ταῦτα τολμῶ νὰ προτείνω εἰς τε τὴν Πρυτανεῖαν, τοὺς Κριτὰς, καὶ τὸν Ἀγωνοθέτην, ὁρμώμενος ἐξ ἀρχῶν πατριωτισμοῦ

καὶ φιλοτιμίας, καὶ ἐπιθυμιῶν νὰ ἴδω τὸν ποιητικὸν διαγωνισμὸν τοῦ Ἀμβροσίου Ῥάλλη, τιμῶντα τὸ ἔθνος ἡμῶν, τὴν δὲ μικρὰν, τὴν κακὴν, τὴν ὑλικὴν ταύτην ἐποχὴν, ἐν ἣ ὡς ἐν βορβόρῳ κυλιόμεθα, γενναῖά τινα παράγουσαν καλλιτεχνήματα, διαχέοντα ἀκτῖνας δόξης ἄνω τῶν χαρακτηριζόντων ταύτην νάνων.

Ἐπιχειρῶ ἤδη διὰ βραχέων νὰ δικαιολογηθῶ διὰ τὰ ἁμαρτήματα τῆς Μούσης μου, τὰ ὅποια ἐν ταῖς δύο ἐκθέσεσιν ὡς διὰ πυρίνων γραμμάτων ἐγράφησαν, καὶ ἐκηλίδωσαν ταύτην ἐνώπιον τοῦ φιλολογικοῦ Κόσμου· ἐξ αὐτῆς μου δὲ τῆς ἀπαντήσεως θέλει πεισθῇ ὁ εὐμενὴς ἀναγνώστης, ὅτι ὅσα ἀνωτέρω ἐξέθεσα ἦσαν, οὐχὶ θεωρεῖαι ξηραὶ, ἢ ἐξημμένης κεφαλῆς ἀποκυήματα, ἀλλ' ἀλήθειαι ψηλαφηταί.

Ἡ ἀπολογία εἶναι, νομίζω, ἱερὸν δικαίωμα παντὸς δικαζομένου, καὶ ἐπειδὴ πιστεύω ὅτι δὲν θέλω εὐρεθῇ ποτὲ πλεόν εἰς ταύτην τὴν δυσάρεστον θέσιν, παρακαλῶ καὶ τοὺς κυρίους Κριτάς, καὶ τοὺς κυρίους Εἰσηγητάς, καὶ τὸ Κοινόν, νὰ μὴ θεωρήσωσι τὴν χρῆσιν ταύτην τοῦ δικαίωματος τῆς ὑπερασπίσεως, οὔτε ὡς κακόβουλον πρὸς ἀντιλογίαν διάθεσιν, οὔτε ὡς ἀνοίκειόν τινα πράξιν, καθόσον καὶ ὑπόληψιν, καὶ σέβας, καὶ ἀγάπην τρέφω εἰλικρινῇ πρὸς τοὺς πλείστους τῶν ἑλληνοδικῶν τοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ· ἀλλ' ἂν φίλος ὁ Πλάτων, φιλότατη καὶ ἡ ἀλήθεια! καὶ θεωρῶ καθῃκόν μου πρὶν ἢ ἐκτεθῶσι, καὶ τοι ἐστεμμένα, τὰ παρόντα ποιήματα εἰς τὸν διὰ πυρὸς θάνατον, ὡς φιλόστοργος πατήρ νὰ σώσω τὰ τέχνα μου ταῦτα, καὶ νὰ τ' ἀναδείξω, οὐχὶ ἄσπιλα καὶ ἁμωμα, ἅπαγε! τοιαύτην γελοίαν ἀπαίτησιν δὲν ἔχω, ἀλλ' ἀμέτοχα τῶν περισσοτέρων ἐλλείψεων αἵτινες τοῖς ἀπεδύθησαν, καὶ αἵτινες πρὸ πολλῶν μηνῶν, ἕνεκα τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἐκθέσεων, ἐγένοντο πισευταί, καὶ ἐσχημάτισαν ἐν τῇ νῦν τοῦ Κοινοῦ ἀκράδαντον προκατάληψιν. Χάρισόν μοι, λοιπόν, τὴν προσοχὴν σου, καλέ μου ἀναγνώστα, καὶ διὰ τὴν ὑπομονὴν σου σοὶ δωροῦμαι τὸν στέφανον τῆς δάφνης ὃν ἔλαβον.

Ἐκθεσις τοῦ κυρίου Στεφάνου Κουμανούδη κατὰ τὸν ποιητικὸν διαγωνισμόν τοῦ 1857. (σελ. 15—17.)

ΠΟΙΗΜΑ ΤΙΡΙ-ΛΙΡΙ.

«Τὸ ποίημα, λέγει ἡ ἔκθεσις, προσφύεστερον δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἔπος κωμικόν, διότι ἔχει σύστασιν τακτικὴν μύθου, μετὰ πολλῆς δεξιότητος ἐξηυρημένου· (ἐνταῦθα ἔπεται ἡ ὑπόθεσις τοῦ ποιήματος.) Ὅσον τοῦ ποιήματος μέρος πρόκειται, φανερόναι ἡ γραφίδα λίαν ἐξησχισμένην εἰς τὸ κωμικὸν εἶδος. Ἐκτὸς μικρῶν τινων ἀπιθανοτήτων, καὶ ἄλλων, λόγων μάλιστα, περιττῶν, τὸ ὅλον προβαίνει οὕτως ὥστε ἐν συνεχείᾳ ἡδέως ἀναγινώσκεται. Ἐνῶς δὲ πολλὰ γελοῖα οὐ μόνον τῆς Σύρου, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης Ἑλληνικῆς κοινωνίας κωμωδοῦνται, ὁ ποιητὴς μέγιστον ζῆλον δεκνύει ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, καί, ἂν μαστίξῃ τὰ ἄξια μάστιγος, οὐχ ἥττον κηρύττεται ἐν τῷ ποιήματι θερμὸς ὑπερασπιστὴς τῆς συκοφαντουμένης πολιτικῆς πατρίδος του, καὶ τοῦτο οὐχὶ παρῆργως ἢ ἀφηγηματικῶς, ὅπερ ψυχρόν, ἀλλὰ δι' ἐπεισοδίων ὄλων, ἐννοεῖται καὶ πούτων κωμικῆς φύσεως καὶ ἐντέχνως παρεισηγμένων.»

(Μέχρι τοῦδε εὐχαριστῶ τὸν κύριον Εἰσηγητὴν δι' ὅσα εἶπε, pour dorer la pilule, ἂν καὶ δὲν κατέδειξε ποῖα εἶσιν αἱ ἐν τῷ ποιήματι μικραὶ ἀπιθανότητες καὶ οἱ περιττοὶ λόγοι, διὰ νὰ μὴ περιπέσω τὴν ἐγὼ, ὅσον καὶ ἄλλος τις τοῦ λοιποῦ εἰς ταῦτα τὰ σφάλματα· ἀλλ' αἷ ἀκολουθήσωμεν τὴν ἔκθεσιν.)

«Ταῦτα μὲν, λοιπόν, καλὰ· ἀλλ' ἡ ἀτέλεια τοῦ ποιήματος πολλὸ ἐμπόδιον γίνεται εἰς τὴν δικαίαν αὐτοῦ ἐκτίμησιν. Ὅτι δὲ τὸ ὑπ' ὀψιν τῶν Κριτῶν μέρος δὲν εἶν' ἐλεύθερον γραμματικῶν σφαλμάτων, ἂν καὶ τὸ λεκτικὸν ἐν γένει καλὸν καὶ χατάλληλον, τοῦτο δὲν δύναται νὰ σιωπηθῇ.»

(Ἐδῶ ἔπονται ἐν ὑποσημειώσει ἐννέα ὀρθογραφικὰ καὶ γλωσσικὰ ἀμαρτήματα μὲ ἐν κ.τ.λ. ἀποτελέσματα βίας καὶ ἀπροσεξίας, τὰ ὅποια δὲν ἤθελε κάμει ἐν γνώσει καὶ πεποιθή-

σει οὐτε τὸ ἀμαθέστατον παιδάριον τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου οἶον, νὰ τοὺς ἐβλέπωμεν, θὰ στείλλουν, βεβαρυμένος.)

«Οἱ στίχοι τοῦ ποιήματος ἐφάνησαν ἡμῖν κατὰ μὲν τὴν ὁμοιοκαταληξίαν λίαν καλοὶ καὶ ἀνεπιτήδευτοι, κατὰ δὲ τὴν »διαίρεσιν αὐτῶν ἐν τῷ μέσῳ, ἀκολουθῶν ὁ ποιητής, ὡς φαίνεται, τὸ παράδειγμα ἄλλων, ποιεῖται ἐνίοτε χρῆσιν ἐλευθερίας τινός, ἣν ἔπρεπε νὰ ἀποδοκιμάσῃ ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος τῆς εὐρυθμίας. Καταλήγει δηλαδὴ τὸν τέταρτον πόδα τοῦ »πολιτικοῦ στίχου εἰς λέξιν στενῶς καὶ ἀναποσπάστως συνδεομένην μετὰ τῆς ἐπομένης, ὅπερ ποτὲ δὲν ἀπαντᾶται εἰς τὰ »δημοτικὰ ἡμῶν ἄσματα, τὰ ὅποια, ὡς γνωστόν, εἶναι κατὰ τὸ »πλεῖστον εἰς τοῦτο τὸ ἐθνικώτατον τῶν νέων Ἑλλήνων μέτρον »στιχουργημένα καὶ πρέπει νὰ ἔχῃσι κῦρος Ὅμηρου.» (!!)

(Ἐνταῦθα ἐν ὑποσημειώσει ἀναφέρονται τὰ ἀκόλουθα παραδείγματα, κολοβωμένα, διὰ χαριεντισμὸν βέβαια, ἀλλὰ τὰ ὅποια συμπληροῦμεν διότι ἡμεῖς δὲν γράφομεν ἔχθρα.)

Παρατηρήθη ὅτι ἂν ἀρχίσῃ τις νὰ σφάλῃ κ.τ.λ.

Μᾶς ἐπροτίμησεν· ἐντὸς τῶν δύο θηλακίων κ.τ.λ.

Ἔθνος ὁλόκληρον. Πολὸν δ' εἶν' ὅμοιοι μὲ μίαν κ.τ.λ.

Ἐπεῖσθη ὅτι ζῇ, πεσὼν νεκρὸς ὑπὸ κραιπάλης κ.τ.λ.

προσθέτει δὲ «ὅτι κακὸν καὶ τὸ ἐν τέλει στίχου εἰπέ τις.»)

«Ἄν δὲ ἔλειπον καὶ τινες σποράδην παρεμβεβλημένοι βωμολοχίαι, δὲν θ' ἀφῆρουν οὐδὲν ἐκ τοῦ ἀστείου, ἀλλὰ μάλιστα »χάριν πλείονα θὰ προσέθετον (ἂν ἔλειπον!) εἰς τοῦτο τὸ κατὰ »πολλὰς ἐπόψεις ἀξιόλογον ποίημα, τὸ ὅποion ὅμως, καὶ ἂν δὲν »εἶχε τὰς ὑποδειχθείσας ἐλλείψεις, καὶ ἂν ἦτο καὶ τέλειον, πά- »λιν ἀμφιβάλλομεν, ἂν ἤθελε στεφθῇ ὑπὸ ἐπιτροπῆς, διὰ τὸν »μόνον λόγον τοῦ ὅτι εἰς τὴν φύσιν τῆς κωμικῆς ποιήσεως ἔγκειται τὸ νὰ περιέχῃ πολλὰ τινα, ἅπερ εἰς μόνος δύναται νὰ »λάθῃ εὐκόλως ὑπ' εὐθύνην του, ἐπιτροπὴ δὲ, ἐκ πλείονων συγ- »κειμένη ἀνδρῶν, δυσκόλως ἢ οὐδόλως.»

(Ἐνταῦθα ἔπεται τὸ κριθέν ὡς ἀξιοσημείωτον ταμᾶχιον ἐκ τοῦ ποιήματος, ἡ ἀρχὴ τοῦ πρώτου ᾄσματος, ἤτοι ἡ ἐπίκλησις τῆς Μούσης. Διὰ ταύτην δὲ τὴν ὑψηλὴν τιμὴν ἐγὼ μὲν νίπτω τὰς χεῖράς μου, σὺ δέ, ὦ ἀναγνῶστά μου, ὁ ἔχων ἤδη γνῶσιν τοῦ ὅλου ποιήματος, σκέφθητι ἂν ἐν αὐτῷ δὲν ὑπάρχει τι ποιητικώτερον, εὐφύστερον, ἢ ἀξιολογώτερον, καὶ δίκαιον.)

Εἰς ταῦτα μετ' ἐδαφιαίας ὑποκλίσεως ἀπαντῶ.

Πρῶτον. Διὰ μὲν τὴν ἀτέλειαν τοῦ ποιήματος ὅτι ἔχει μέγα δίκαιον ὁ κύριος Εἰσηγητής, καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ· προεξέθεσα δὲ ὅτι ὑπέκυψα ἐξ ἀγνοίας εἰς τοῦτο τὸ λάθος. Τὸ νὰ μὴ βραθεύωνται τὰ ἀτελῆ ποιήματα εἶναι ἀρχὴ ὀρθοτάτη, ὅμως τότε δὲν πρέπει καὶ νὰ δικάζωνται, οὐδὲ νὰ ἐπικρίνωνται, ἀλλὰ νὰ ἐπιστρέφωνται ἀπλῶς, ὅπως τελειοποιηθέντα ἐπανακάμψωσιν εἰς τὸν ἀγῶνα.

Δεύτερον. Βεβαίως ἔχω γλωσσικά τινα καὶ γραμματικά ἁμαρτήματα, ἀλλ' ὑπενθυμίζω ὅτι ἔγραψα ποίημα, καὶ οὐχὶ γόμμασμα Γραμματικόν· ἀφ' οὗ δὲ πολλῶν σοφῶν ἐπικριτῶν διατριβαὶ καὶ ἐκθέσεις ἔχουσι μυρίας ἐλλείψεις, χασμοφῃας, καὶ ξενισμοὺς τί παράξενον ἐὰν εἰς ἐκτεταμένον κωμικὸν ποίημα συγγραφὴν ὑπ' ἀνδρὸς μὴ εἰδικῶς (κατ' εὐτυχίαν!) περὶ τὰ γραμματικά καταγινόμενου ἀπαντηθῶσι λάθη τινα; Γραμματικά σφάλματα πάντες κάμνομεν, καὶ ἐγὼ αὐτὸς (νομίζω δὲ ὅτι καὶ ὁ κύριος Εἰσηγητής) ἐν τινι συνεδριάσει ἤκούσαμεν τοὺς ἐξοχωτέρους τῶν Ἑλληνιστῶν μας Ἀσώπιον, καὶ Φίλιππον Ἰωάννου νὰ ὁμολογῶσι ταύτην τὴν ἀλήθειαν. Εἰς τὰς ἀχανεῖς ἐκτάσεις τῆς πλουσίας ἡμῶν γλώσσης πλανώμενοι, καὶ ἀνὰ πᾶν βῆμα ἕνα γραμματικὸν σκόπελον ἀποφεύγοντες, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ προσκρούσωμεν ἐξ ἀπροσεξίας, καὶ ἀκουσίως εἰς ὑφαλόν τινα ἀκίνδυνον, καὶ περὶ τῶν λαθῶν μας τούτων, εἴτε ἄλλοι μᾶς τὰ καταδείξωσιν, εἴτε ἡμεῖς αὐτοὶ τὰ ἴδωμεν, νὰ μὴ θαυμάσωμεν, ἢ νὰ μὴ γελάσωμεν. Οὐδενὸς ὁ νοῦς εἶναι λεξιχόν, καὶ τὰ

λεξικά αὐτὰ πολλάκις ἁμαρτάνουσι καὶ τῶν ἁμαρτημάτων πρό-
ξενα γίνονται. Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ φανῶ ἐλεγκτὴς ἄλλων, ἀλλὰ
παρετήρησα καὶ ἐσημείωσα ἀπροσδόκητὰ τινα λάθη δυνάμενα
νὰ διεγείρωσιν ὑπονοίας περὶ τῆς κιθόγγλου σοφίας τινῶν, τοὺς
ὁποίους θεωροῦμεν καὶ σεβόμεθα ὡς διδασκάλους· ἀφ' οὗ εἰς
κωμικὸν ποίημα ἔχω λεχτικὸν καλὸν καὶ κατάλληλον, ὡς ὁμο-
λογεῖ ὁ κύριος Εἰσηγητής, καὶ ὡς ὁ Ἀγωνοθέτης διὰ ῥητοῦ
δρου ἀπαιτεῖ καὶ οἱ γράφοντες ἐπιδιώκουσι, πρὸς τί αἱ περι-
ταὶ περὶ ὀρθογραφίας μικρολογίαι;

Τρίτον. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατάληξιν τοῦ τετάρτου ποδὸς
τῶν στίχων μου, στενωῶς καὶ ἀναποσπάστως συνδεομένην μετὰ
τῆς ἐπομένης λέξεως, λέγω ὅτι τοῦτο δὲν πράττω κατὰ τὸν
τέταρτον μόνον πόδα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν δευτέραν καὶ κατὰ τὴν
τρίτην διποδίαν. Πλὴν δὲν ἠκολούθησα τὸ παράδειγμα ἄλλων,
ὡς λέγει ὁ κύριος Εἰσηγητής, ἀλλὰ μόνον αὐτὴν τὴν φύσιν, ἥτις
μοὶ ἐνέπνευσεν ἅπαντας τοὺς καλοὺς καὶ ἀνεπιτηδεύτους, ὡς
δικαίως τοὺς ἀποκαλεῖ, στίχους τοῦ ποιήματός μου· λανθάνεται
μεγάλως ὁ κύριος Εἰσηγητής φρονῶν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ πράξω
τοῦτο, διότι τὰ δημοτικὰ ἡμῶν ἄσματα (καὶ τὰ γινώσκει ὁ κύριος
Εἰσηγητής ὅλα;) δὲν παρέχουσιν ἡμῖν τοιοῦτον παράδειγμα, καὶ
βλασφημεῖ γράφων ὅτι τὰ τοιαῦτα ἄσματα ἔχουσιν ἐν τῇ ὑψη-
λοτέρᾳ καὶ σκοπιμωτέρᾳ τῶν λογίων ποιήσει κῦρος Ὁμήρου!
ἐὰν φρονῇ ὅτι περιβάλλονται ὑπὸ τοιαύτης σεβασμίας τηθέννου
τὰ ὑπὸ τῶν βραχάδων ἐν ταῖς ὁδοῖς ἄδόμενα διὰ τοῦ Τουρκο-
βαρβαρικοῦ ἁμὰν ἁμὰν! δίστιχα, μετὰ τῶν ὁποίων σπα-
νίως ἅπαντ' αἱ ἀξίας λόγου ἰδέας καὶ εἰκόνας, καὶ ὅτι ταῦτα
μόνον διότι εἶναι ποιήσεις τοῦ λαοῦ πρέπει νὰ ᾔηται σεβαστά,
λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ τῷ ὑπενθυμίσω ὅτι καὶ οἱ Σοῦτσοι, καὶ
ὁ Παγκαθῆς, καὶ ὁ Ζαλακώστας, καὶ ἐγώ, ἤμεθα λαὸς, καὶ
ποιητὰ τοῦ λαοῦ, καὶ χαίρομεν τοῦλάχιστον τὰ αὐτὰ δικαιώ-
ματα τῶν βραχάδων, ἂν ἀρνήται νὰ δώσῃ τὰ πρωτεῖα εἰς τὴν

κατὰ μείζονα λόγον ὀρθοτέραν καὶ γλαφυρωτέραν στιχουργίαν ἡμῶν. Ἐκτὸς τούτου τὸ ποιητικὸν δαιμόνιον δὲν ἐνέπνευσε φυσικῶς τῷ λόγῳ εἰς τοὺς ποιητὰς τῶν διστίχων τὴν τοιαύτην σύνδεσιν τῶν ποδῶν μετὰ τῆς ἐπομένης λέξεως, διότι, εἰς τὰ τοιαῦτα δίστιχα, οὔτε μακρὰ ὅπως οὖν σειρὰ λόγου ὑπάρχει, οὔτε ἀνάπτυξις ἰδεῶν, οὔτε ῥητορικὰ σχήματα, ὅπως εἰς ἐπικὸν καὶ ἐκτεταμένον ποίημα. Τὸ καλὸν δὲν ὑπεῖχει πάντοτε εἰς κανόνας· ἡ δὲ ἀναμφισβήτητος ἀξία τοῦ ποιήματός μου εἶναι, νομίζω, ἡ φυσικωτάτη στιχουργία του, περὶ ἧς ἤμην τόσον πεπεισμένος ὥστε ἐτόλμησα νὰ γράψω εἰς τοὺς Κριτὰς ὅτι πληρόνω ὡς πρόστιμον τὸ Ῥάλλειον βραβεῖον διπλοῦν, ἐὰν μετὰ τῶν 3130 στίχων τοῦ ποιήματός μου εὗρεθῶσι πέντε μόνον βεβιασμένοι. Τοῦτο ἐὰν δὲν ᾔηται ὑπερβολή, ἐὰν δὲν ᾔηται φιλαυτίας παραφροσύνη εἶναι, νομίζω, οὐχὶ κοινὸν πλεονέκτημα.

Τί δὲ ἤθελεν εἰπεῖ ὁ κύριος Εἰσηγηγὴς ἐὰν ἔβλεπε καὶ τὴν γλαφυρωτάτην στιχουργίαν τῶν κορυφαίων τῆς Γαλλίας κλασικῶν ποιητῶν ἔχουσαν τὸ ἀσυγχώρητον τοῦτο ἀμάρτημα, τὸ βλάπτειν, κατ' αὐτὸν, τὴν εὐρυθμίαν; Καὶ μολοντοῦτο οὗτοι εἶναι ὁ τύπος τῆς δι' ὁμοιοκαταλήκτων στίχων ποιήσεως! καὶ μολοντοῦτο λέγεται, καὶ πιστεύεται, ὅτι οἱ πίνοντες τὸ ὕδωρ τοῦ Σηκοάνα ἔχουσι μᾶλλον εὐαίσθητον τὴν ἀκοήν, ἢ οἱ τῶν εὐφύρων πεδίων τῆς Θράκης τὸν αἆρα ἀναπνεύσαντες.

Τί ἤθελεν εἰπεῖ ἂν τοῦ ὑπενθυμίσω μυρία παραδείγματα τῆς ἀρχαίας ἡμῶν ποιήσεως, ἐν οἷς οὐχὶ μόνον ὁ τελευταῖος ποῦς εἶναι ἀναποσπᾶστος συνδεδεμένος μετὰ τῆς πρώτης λέξεως τοῦ ἐπομένου στίχου, ἀλλὰ μία καὶ ἡ αὐτὴ λέξις διχαζομένη ἀποτελεῖ διὰ μὲν τοῦ ἡμίσεως αὐτῆς τὸ τέλος τοῦ ἐνὸς στίχου, διὰ δὲ τοῦ ἐτέρου ἡμίσεως τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐπομένου στίχου, ὅπερ κακοζήλως εἰς τὸν Στράτιν του ἐν σελίδι 59 ἀπεμιμήθη; Τί ἤθελεν εἰπεῖ, τέλος, διὰ τὴν θαυμασθεῖσαν ταύτην στροφὴν τοῦ ἀθανάτου Σολομοῦ;

«Τόσα πέφτουνε τὰ θέρι—

„Σμένα ἀσάχνα εἰς τοὺς ἀγρούς!...

„Σχεδὸν ὅλα ἐκεῖ τὰ μέρη

„Ἐσκαπάζοντο ἀπ' αὐτούς.»

Φρονῶ ὅτι γράφων ὁ ποιητὴς πρέπει νὰ χαίρῃ ἀπόλυτον ἐλευθερίαν, ἀρκεῖ τὰ γραφόμενα νὰ ἔχωσι χάριν, καὶ φιλοκαλίαν. Ἄν ἄλλος τις πρὸ αὐτοῦ δὲν ἔπραξέ τι ἀνάλογον, ἀδιάφορον! θέλει γίνεαι αὐτὸς τὰ πρῶτον καλὸν καὶ ἀξιολύμητον παράδειγμα· διότι δὲ ἕκαμον χρῆσιν ταύτης τῆς εἰς τὰ ἔξοχα πνεύματα δοθείσης ἀδείας ἔξοχοί τινες ποιηταὶ τοῦ αἰῶνος τούτου, θεωροῦνται, καὶ εἶναι, πρωτότυποι. Ἀλλὰ μακρηγορῶ ματαίως, καὶ ἃ ἀποφανθῇ ὁ ἀναγνώστης μου περὶ τοῦ τίς τῶν δύο μας ὀρθογινωμεῖ.

Τέταρτον. Τὴν βωμολοχίαν ἂν καὶ ἐπιτρέπουσιν οἱ Ἀριστοτελικοὶ κανόνες, οὔτε ἐθέρευσα, οὔτε χρῆσιν ταύτης ἐποιήσαμην, ὡς διῃσχυρίζεται ἡ ἔκθεσις. Εἰς δύο μόνον μέρη τοῦ ποιήματος ἡ ἀστείότης ἀποβαίνει τολμηροτέρα, ἀλλὰ μετὰ χάριτος τοιαύτης ὥστε δὲν πληγόνῃ οὔτε τὸ εὐαίσθητον τύμπανον τοῦ ἔχοντος καλὴν ἀγωγὴν ἀναγνώστου, οὔτε τὰ χρηστὰ ἦθη. Τὴν μαντευομένην διὰ τοῦ πνεύματος, καὶ τὴν μετ' εὐφυίας βωμολοχίαν δὲν ἀπαξιοῖ νὰ προφέρῃ οὐδ' αὐτὸς ὁ εὐγενὴς καὶ λεπτὸς εἰς τὰς ἐκφράσεις του Γάλλος. Σὺ δέ, ἀναγνώστὰ μου, γινώσκεις ἂν εἰς κἀνὲν τοῦ ποιήματός μου μέρος σὲ ἔκαμα, ὁ δυστυχὴς, νὰ ἐρυθριάσῃς, ἢ νὰ ἀηδιάσῃς.

Πέμπτον. Λίαν περίεργος καὶ καινοφανὴς ἐφάνη τοῖς πᾶσιν ὁ ἐξωστραχισμὸς τῆς κωμικῆς ποιήσεως ἐκ τῆς παλαιστρας τοῦ διαγωνισμοῦ. «Καὶ τέλειον (λέγει ὁ Εἰσηγητὴς) ἔαν ἦτο »τὸ ποίημα, καὶ τὰς ὑποδειχθείσας ἂν δὲν εἶχεν ἐλλείψεις, πάλιν ἀμφιδάλλομεν ἂν ἤθελε στεφθῇ ὑπὸ ἐπιτροπῆς, διὰ τὸν ἡμῶν λόγον τοῦ ὅτι εἰς τὴν φύσιν τῆς κωμικῆς ποιήσεως ἔγκειται τὸ νὰ περιέχῃ πολλὰ τινα, ἅπερ εἰς μόνος δύναται νὰ

πλάσῃ εὐκόλως ὑπ' εὐθύνην τοῦ, ἐπιτροπῇ δὲ, ἐκ πλείονων συγ-
»κειμένη ἀνδρῶν δυσκόλως, ἢ οὐδόλως.»

Κύριε Εἰσηγητά! Σατυρίζονται ἐν τῷ ποιήματί μου, ἐκτὸς
τοῦ καταπτύστου ὕβριστοῦ μας Ἀμπούτι, πρόσωπα; οὐχί.

Προσβάλλεται ὁ ἰδιωτικὸς βίος οὐδενός; οὐχί.

Περιέχεται τι ἐν αὐτῷ κινδυνῶδες ἢ κακότηδες; οὐχί.

Σὰς τὸ καθυπέβαλον διὰ νὰ υἱοθετήσητε τὰς ἐν αὐτῷ ἰδέας,
καὶ ν' ἀναλάβητε τὴν δι' αὐτὰς εὐθύνην ἐνώπιον τῶν Εἰσαγ-
γελέων τοῦ Κράτους, ἢ τοῦ φιλολογικοῦ κόσμου; οὐχί. Σὰς
ἐδείξα ἀπλῶς ἐν καλλιτέχνημα, διὰ νὰ ἀποφανθῇτε ἐὰν ἔχη
τεχνικὴν ἀξίαν περὶ τὴν εὐρεσιν, τὴν στιχουργίαν, καὶ τὴν
καλλιέπειαν, καὶ ἡ ἀπόφασίς σας δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὰ
γνωστὰ τῆς καλλιτεχνίας ὅρια.

Ἔχει ῥητόν τινα ὅσον ὁ ἀγνωσθέντης καταδικάζοντα, ἢ ἀπο-
κλείοντα τὴν κωμικὴν ποιήσιν; οὐχί.

Πρέπει πάντοτε οἱ γράφοντες νὰ γίνωνται πρόξενοι λύπης
καὶ δακρύων, ποτὲ δὲ νὰ μὴν ἀποσπῶσι τὸ μειδιάμα, δι' οὗ
λησμονοῦνται αἱ πικρίαι τῆς ζωῆς; οὐχί· διότι τοῦτο εἶναι αὐ-
τόχρημα ἀδωρητισμός. Ποῦ στηρίζεις, λοιπόν, κύριε εἰσηγητά,
τὴν ἰδιότροπον ταύτην γνώμην σου;

Σὲ μακαρίζω μακαρίτα Μένανδρε, καὶ Ἀριστόφανες! μεθ' ἀ-
πάσης τῆς χορείας τῶν κωμικῶν ποιητῶν τῆς ἀρχαιότητος!
ἐὰν ἡ εἰμαρμένη ἐθέσπιζε νὰ ζήσητε κατὰ τούτους τοὺς πρῶ-
τους χρόνους τῆς ἀναγεννήσεως τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν γραμ-
μάτων ἐν τῇ πατρίδι σας, ἐὰν διὰ τῆς συνήθους φαιδρότητός
σας ἐτολμάτε νὰ γράψητε κωμικόν τι ἔπος, καὶ νὰ διαγωνι-
σθῇτε ἐλπίζοντες νὰ λάβητε ἐν ἄθλον, ἢ ἓνα δάφνης θαλλόν,
ἤθέλατε ἀκούσει τὴν φωνὴν τοῦ ποιήσαντος τὸν Στράτιον Καλο-
πίχειρον λέγουσαν ὀργίλως πρὸς ὑμᾶς «τὸ τέμενος τῶν Χα-
ρίτων» τάδε. — «Δὲν σὰς βραβεύω καθάρματα τοῦ Παρνασσοῦ,
»βωμολόχοι τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Ἰλίου! διότι εἰς τὴν φύσιν τῆς

»χωμιχῆς ποιήσεως ἔγκαιται τὸ νὰ περιέχῃ πολλά τινα, ἅπερ
»εἰς μόνος δύναται νὰ λάβῃ εὐκόλως ὑπ' εὐθύνην του, ἐπιτρο-
»πὴ δὲ ἐκ πλειόνων συγκειμένη ἀνδρῶν δυσκόλως ἢ οὐδύλως.
»Ἐγὼ δὲ, εἶμαι πολλοί, καὶ ἄγετε εἰς κόρακας μεθ' ὧλων τῶν
»χωμιχοβωμολογικῶν ἀθυρμάτων ἡμῶν.»

Ἄλλ' ἄς στρέψω τὸ φύλλον, καὶ ἄς ἴδω τίνι τρόπῳ ὁ κύ-
ριος Εἰσηγητὴς χαριεντίζεται ἐπὶ σοβαρωτέραις ὕλης.

ΠΟΙΗΜΑ ΧΙΟΣ ΔΟΥΛΗ

(ἴδε αὐτόθι σελ. 17—21.)

(Κείμενον τοῦ κ. Εἰσηγητοῦ.) «Ἡ Χίος Δούλη εἶναι ἐπικλὺν
»διήγημα εἰς δακτυλικοὺς ἑξαμέτρους, ἔργον τοῦ αὐτοῦ ποιη-
»τοῦ ὅστις καὶ τὸ *Τίρι-λίρι* ἐποίησεν, ὑπόθεσιν ἔχει τὴν ἀπο-
»τυχοῦσαν ἀπόπειραν ἐπαναστάσεως τῶν Χίων κατὰ τοῦ ζυ-
»γοῦ τῶν Γενουησιῶν περὶ τὰ μέσα τοῦ ἰδ' αἰῶνος.» (Ἔπεται
»ἡ ὑπόθεσις τοῦ ποιήματος.)

«Τὸ ποίημα, καθ' ὅσον λείπουναι τὰ μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν
»τῆς συνωμοσίας, ἐστάλη ἡμῖν ἀτελές· ἀλλ' ἤδη καὶ τὸ ἐν χειρ-
»σιν ἡμῶν μέρος ἔχει τινὰ αὐτοτέλειαν, διότι εἰς κατανόησιν
»αὐτοῦ δὲν χρήζομεν τῶν ἐπομένων, ἀφ' οὗ μάλιστα ὁ ποιητὴς
»ἤρχισε πρῶτον ἀπὸ τῶν πρώτων καὶ ἐπροχώρησεν οὕτω εἰς
»τὰ πρόσω. Δὲν ἐπετηδεύθη δηλαδὴ τὸ νὰ εἰσβάλλῃ εὐθὺς ἐκ
»προοιμιῶν εἰς μέσα τὰ πράγματα καὶ νὰ ἐκθέσῃ τὰ μὲν πρό-
»τερα δι' ἐπεισοδίων, τὰ δὲ ὕστερα δι' ἀναλήψεως πάλιν τῆς
»διηγήσεως, καθ' ὃν τρόπον τὰ φημιζόμενα παλαιὰ τῶν Ἑλ-
»λῆνων καὶ Ῥωμαίων ἔπη ἐποιήθησαν, ἀλλ' ἐσχεδίασε τὸ ποίη-
»μά του κατὰ τὸν τρόπον περίπου τῶν Κυκλικῶν λεγομένων
»ἐπῶν, περὶ ὧν λέγει παλαιός τις, ὅτι «ἐσπουδάζοντο τοῖς πολ-
»λοῖς οὐχ οὕτω διὰ τὴν ἀρετὴν, ὥς διὰ τὴν ἀκολουθίαν τῶν
»ἐν αὐτοῖς πραγμάτων.» Ὅπως δὲ ποτε ὅμως ἐν τῇ Χίῳ Δούλῃ
»ἡ διήγησις δὲν παρουσιάζει ἀτόπημά τι μέγα· αἱ διαφοροὶ
»σκηναὶ ἀκολουθοῦσι σκοπίμως, ἐκτὸς μιᾶς, ἐνθα ὁ ποιητὴς

»τὴν τοῦ Μηνα μετὰ τῆς θυγατρὸς πρώτην συνδιαλέξιν ἀπιθά-
 »νωνς διακόπτων μεταβαίνει εἰς ἄλλα· καὶ οἱ χαρακτῆρες τῶν
 »οὐδρώντων προσώπων εἶναι καὶ ποικίλοι καὶ ζωηρῶς ἐξωγρα-
 »φημένοι, ἐκτὸς ὅμως τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἰωάννου, ὅστις ἐν
 »ὧ ἐν ἀρχῇ παρίσταται μελίχτος καὶ φιλοδίκαιος, ἔπειτα ἀπο-
 »θβαίνει οὐ μόνον ὀριμὸς διώκτης τῶν συνωμοτῶν, (τοῦτο ἡ
 »θέσις του ὡς ἄρχοντος Γενουησίου συνεχώρει) ἀλλὰ καὶ πι-
 »κρότατος εἶρων καὶ σκώπτης τοῦ ὑπ' αὐτοῦ συλληφθέντος
 »Μηνα τόσοῦ, ὥστε οὐδὲν ἐν ἐκείνῃ τῇ πράξει βλέπει τις οἰ-
 »κτεῖον ἀγγέλου, ὅποιον μᾶς εἶπεν ἐν τοῖς προτέροις ὁ ποιητὴς
 »τὸν Ἰωάννην, ἀλλὰ μᾶλλον πᾶσαν τὴν διαβολικὴν φύσιν τοῦ
 »Σατανᾶ. Τοῦτο ἐφάνη εἰς τοὺς Κρετὰς τὸ μέγιστον λάθος τοῦ
 »ποιήματος. Τὸ δὲ ὅτι καὶ ἡ Μαρία δὲν φαίνεται συναισθαν-
 »θεῖσα πόνον, διὰ τὴν ἀπαγχόνισιν τοῦ θεοῦ της ὑπὸ τῶν τυ-
 »ραννῶν, περὶ ἧς γίνεται λόγος ἐν τῷ ποιήματι, εἶναι μὲν καὶ
 »τοῦτο λάθος ἀλλὰ μετριώτερον, διότι ὁ ποιητὴς δοκιμάζει τινὰ
 »τούτου θεραπείαν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ. Ἄλλως δὲ ἡ Μαρία
 »δηλοῖ ἱκανῶς τὴν ἐαυτῆς στενοχωρίαν ἐν ἣ εὐρίσκεται μετα-
 »ξὺ τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντος καὶ τοῦ πρὸς τὸν Ἰωάν-
 »νην ἐρωτικοῦ πάθους της. Ἐπιτυχὴς δὲ εἶναι καὶ ἡ ἐπίνοια
 »τῆς πλαστῆς παραφροσύνης τοῦ Ἰσιδώρου, καὶ τὸ ψαλλόμενον
 »παρ' αὐτοῦ ᾄσμα ἐνώπιον τῆς ἀπαξιούσης αὐτὸν μνηστῆς καὶ
 »τοῦ Ἰωάννου εἶναι λίαν κατάλληλον καὶ δύναμιν ἔχον πολ-
 »λὴν ἐννοιῶν καὶ λεκτικοῦ, ἐκτὸς μόνον ὅτι φαίνεται ὑλίγον
 »μακρότερον τοῦ θέοντος.»

«Ψεκτέα ἐκρίθη ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ ἡ πολλὴ τῶν τόπων
 »περιγραφὴ, ἥτις ἀναχαιτίζει οὐ μετρίως τὴν πρόοδον τῆς πρά-
 »ξεως, ἂν καὶ ὀφείλωμεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἐπροκάλεσεν
 »ἐν μέρει τὰς περιγραφὰς ταύτας αὐτὴ ἡ τερπνὴ νῆσος, καὶ
 »ὅτι δὲν φαίνονται αὗται φαντασιώδεις, ἀλλὰ πισταὶ κατ' αὐτο-
 »ψίαν, ὅπερ ἔχει πάντοτε τὴν ἀξίαν του. Ὡς πρὸς τὸ ὕφος πα-

ἡρατήρουδεν, ὅτι πολλοὶ λόγοι ἄρχονται ἀσυνδέτως, πολλοὶ καὶ ἡδιὰ τοῦ ἡτο ῥήματος, πολλοὶ ἐν τῷ ποιήματι καὶ οἱ κατ' ἀντι-
»χρονισμόν ἐνεστῶτες, οὐκ ὀλίγη δὲ καὶ ἡ ἐπανάληψις φράσεων
»τινων καὶ λέξεων.»

(Ἐνταῦθα ἐν ὑποσημειώσει εὐρίσκονται· οἶον, μέγα πανόραμα,
τοῦ πανοράματος τοῦτου· — τῆς μαγικῆς ταύτης κατοπτείας, ἡ
μαγικὴ τοῦ Θεοῦ καλλονή, τὰς μαγικάς, τῆς μαγικῆς, τὴν μα-
γείαν, τὴν μάγισσαν γλῶσσαν κ.τ.λ. Ἀλλὰ λάβε ἀναγνώστὰ μου
ὑπομονήν.)

«Ταῦτα πάντα μετὰ μέτρου τινὸς ἐμβαλλόμενα ἔχουσι βε-
»βαίως τὴν οἰκείαν χάριν, ἀμέτρως δέ, φέρουσι μονοτονίαν,
»καὶ ὡς πρὸς τοῦτο δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα
»ἐκκεῖνο τὸ φρασεῖδιον «ληγύθιον ἀπώλεσε», δι' οὗ ὁ Αἰσχύλος
»παρ' Ἀριστοφάνει ἀπώλεσεν ὄντως καὶ κατηγωνίσσατο τὸν Εὐ-
»ριπίδην, κολλήσας αὐτὸ πᾶν εὐκόλως εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς
»προλόγους τῶν τραγῳδιῶν τοῦ ἀντιπάλου του, τοὺς ἀρχομέ-
»νους μονοτόνως ἀπὸ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ἢ μετοχῆς κατ' ὀ-
»νομαστικὴν πτῶσιν ἀριθμοῦ ἐνικοῦ. Τὸ δὲ ἰδίως λεκτικὸν μέ-
»ρος τῆς Χίου δούλης εἶναι ἀπηλλαγμένον μεγάλων σφαλμάτων,
»δὲν λείπουσιν ὅμως ἀκυρολεξίαι τινὲς καὶ ἀδόκιμοι σοντάξεις,
»κἀνορθογραφίαι δὲ δυστυχῶς ὅσαι εἰς οὐδὲν ἄλλο ποίημα εὐ-
»ρέθησαν εἰς τοῦτο. Ὀλίγαι δὲ εἶναι σχετικῶς ὡς πρὸς τὰ ἄλ-
»λα ποιήματα αἱ λίαν ἀρχαῖαι λέξεις, καὶ τοῦτον τὸν σκό-
»πελον ἱκανῶς ἀπέφυγεν ὁ ποιητής.»

«Οἱ ἐξάμετροι ὁμολογητέον ὅτι δὲν εἶναι πολὺ εὐτονοί. Πολ-
»λαχοῦ τοῦ ποιήματος ἀπαντῶνται πέντε καὶ δέκα στίχοι συνε-
»χῶς ἀρχόμενοι ἀπὸ ἀτονίστου συλλαβῆς· πρὸς τοῦτοις ἡ τομὴ
»ἢ κατὰ τρίτον τροχαῖον, ἐπικρατοῦσα, ὑπτιώτερον ἀποτελεῖ
»τὸν ῥυθμὸν καὶ διαῤῥέοντα τὸν στίχον εἰς δύο, πολὺ ἐπαι-
»σθητῶς τῇ ἀκοῇ.»

(Ἐνταῦθα ἔπεται καλὸν τι, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ ἄριστον χωρίον

τοῦ ποιήματος, ἦτοι μέρος τῆς ἐν τῷ πρώτῳ ᾄσματι συνδιαλέξεως μεταξύ Πέτρου, καὶ Ἰωάννου Ἰουστινιάνῃ, τθείσης ἐκεῖ παρὰ τοῦ ποιητοῦ οὐχί, ὡς λέγει ἡ ἔκθεσις, ὅπως ὁ Ἰωάννης μεσιτεύσῃ παρὰ τῷ Πέτρῳ ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Μηνᾶ ἵνα μὴ ἀπαχχονισθῇ, ἀλλ' ὅπως κατανοήσῃ ὁ ἀναγνώστης τὸν τρόπον, καθ' ὃν διψοῦν οἱ Ἰουστινιάναι τὴν Χίον, καὶ τὰς σκληρὰς καὶ τυραννικὰς πράξεις αἷς αὐθαιρέτως ἔπραττον, καθὼς καὶ τὰς δύο θεωρίας περὶ τοῦ τρόπου τοῦ τυραννεῖν, αἷς ἑκάτερος τῶν δύο τούτων κορυφαίων Ἰουστινιάνων ἐπρέσβευεν.

Ἄν δὲ τοῦτο ᾔῃαι τὸ κάλλιστον τοῦ ποιήματος μέρος, σὺ ἀναγνώστὰ μου, ὁ γινώσκων τῆς καλῆς Μαρίας τὴν εἰκόνα, ὁ ἀκούσας τὴν κεραυνοβόλον κατάραν τοῦ προδοθέντος Μηνᾶ κατὰ τῆς θυγατρὸς του, καὶ τὰς λοιπὰς ὀλίγας, ἀλλ' οὐχί ψυχράς, σκηνὰς καὶ περιπετείας τοῦ ποιήματος, σὺ ὁ ἀναγνὼς τέλος τὴν ἐφετεινὴν ἔχῃσιν τοῦ κυρίου Παπαῤῥηγοπούλου, βεβαίωσον τὸν φιλολόγον ἐπικριτὴν μου.)

Λυποῦμαι μεγάλως, διότι, ὑπερασπιζόμενος ἑμαυτὸν καὶ τὸ ποίημά μου, εὐρίσκωμαι εἰς τὴν δυσάρεστον θέσιν νὰ ἐπαναλάβω ὅ,τι πρὸ ὀλίγου εἶπον, καὶ ν' ἀποδείξω ὅτι ἐπιπολαιῶς ἀνεγνώσθησαν ὑπὸ τοῦ κυρίου Εἰσηγητοῦ τὰ τρία τοῦ ποιήματός μου ᾄσματα, καθ' ὅσον ἀπέχω τοῦ νὰ πιστεύσω ὅτι οὗτος ἔδειξεν ἐκ φυσικῆς τινὸς ῥοπῆς κακεντρέχειαν τοσαύτην δυναμένην νὰ διασεισῇ ἐκ βάθρων τὴν ὑπόληψίν του, ὡς ἀνδρὸς λογίου, Καθηγητοῦ, καὶ Κριτοῦ, διὰ τῆς παραμορφώσεως τῆς ἀληθείας, καὶ τῆς διαστρωφῆς τῶν στίχων μου.

Ἐκ πρώτης δ' ἀφετηρίας διῴσχυρίζομαι, καὶ μέχρι τρίτου οὐρανοῦ κραυγάζω, ὅτι καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν εὐρεσιν τοῦ μύθου, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν τριῶν πρώτων ᾄσμάτων ὁ ἀναγνώστης δὲν ἔμαθε τὸ τέλος τοῦ ποιήματος, ὡς μᾶς βεβαιοῖ ὁ Εἰσηγητής, ἀγνώστου οὕσης καὶ τῆς ἐπιτυχίας τῶν Ἰουστινιάνων πρὸς σύλληψιν τῶν συνωμοτῶν, ἢ τῆς ἐπιτυχίας τῶν συνωμο-

τῶν πρὸς καταστροφὴν τῶν Ἰουστινιάνων, καὶ τῆς τύχης τῶν συλληφθέντων, καὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Μαρίας, καὶ τῆς ἐκδικήσεως καὶ τελευτῆς τοῦ ἥρωος Ἰσιδώρου, ἀγνώστων οὐσῶν ἐν ἄλλοις λόγοις τῶν σπουδαιοτέρων καὶ καλητέρων περιπετειῶν τοῦ μύθου, αἵτινες κινοῦσι πολὺ τὸ διάφορον. Ὁ κύριος συντάκτης τῆς ἐκθέσεως ἀνέγνωσε ταῦτα πάντα εἰς τὴν ἐν πεζῷ λόγῳ σχιαγραφηθεῖσαν συμπλήρωσιν τοῦ μύθου, τὴν συγκαθυποβληθεῖσαν μετὰ τοῦ ἡμιτελοῦς ποιήματος πρὸς διαφώτισιν τῶν Κριτῶν, καὶ ἐνόμισεν, ἀγνοῶν πῶς, ὅτι ταῦτα περιείχοντο ἐντὸς τῶν τριῶν ἀσμάτων.

«Ψεκτέα, λέγει ἡ ἐκθεσις, ἐκρίθη ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ ἢ πολλὴ τῶν τόπων περιγραφὴ, ἥτις ἀναχαιτίζει οὐ μετρίως πρὶν πρὸς τὴν πρόοδον τῆς πράξεως.» Ἐκτὸς ἀναγκαίας τινὸς καὶ συντόμου περιγραφῆς τοῦ ἄνωθεν τοῦ χωρίου Σκλαδιῶν φαινομένου θελκτικῷ πανοράματος, καὶ τῆς τοῦ πύργου τῶν Ἰουστινιάνων, εὑρισκομένων ἐν ἀρχῇ τοῦ ποιήματος, πρὶν τῆς προόδου τῆς πράξεως, καὶ τῆς ἐν τῷ δευτέρῳ ἄσματι ἀναφερομένης οἰκίας τοῦ Μηναῖ, ὅπου λαμβάνει χώραν ἡ σπουδαιότερα σκηνὴ τοῦ ποιήματος, καμμία ἄλλη τόπων, ἢ περιττῶν πραγμάτων περιγραφὴ δὲν ὑπάρχει ἐν αὐτῷ· ποῦ, λοιπὸν ἡ πολλὴ τῶν τόπων περιγραφὴ;

Ἐκρίθη ἐπίσης ὡς ἐλάττωμα ὅτι πολλοὶ λόγοι ἄρχονται διὰ τοῦ ἦτο ῥήματος, καὶ ἐπαναλαμβάνονται πολλαὶ φράσεις καὶ λέξεις, ὡς λ. γ. *Μέγα πανόραμα*, τοῦ *πανοράματος* τούτου· λαδὼν δὲ ῥάμμα καὶ βελόνην συνέλεξεν ἐξ ὅλου τοῦ ποιήματος, καὶ ὠρμαθίασεν ὡς σῦκα τῶν Καλαμῶν, τὰς μὲ τὴν λέξιν *μαγεία* σχέσιν ἐχούσας λέξεις ὅπου καὶ ἂν τὰς ἀπῆντησεν, ἀποτελέσας τὴν ἀκόλουθον περίεργον σχολαστικὴν τσαπέλαν, δι' ἧς ἐκόσμησε τὴν ἐκθεσίν του· οἷον τῆς *μαγικῆς* κατοπτείας, τὰς *μαγικάς*, τῆς *μαγικῆς*, τὴν *μαγείαν*, τὴν *μάγισσαν* γλῶσσάν, καὶ διὰ τὴν μαγεύσῃ τὸν ἀναγνώστην περισσότερον ἔθεσε κατόπιν ἐν καὶ τὰ

• λοιπὰ, δηλαδή, εἶναι καὶ ἄλλα, πλὴν χάριν συντομίας τὰ παραλείπω.

Ἡ λέξις «μέγα πανόραμα» εὐρίσκεται ἐν στίχῳ 83, καὶ ἡ τοῦ πανοράματος τούτου ἐν στίχῳ 94· λαλῶν περὶ τοῦ ἄνω τοῦ χωρίου Σκλαβιῶν κειμένου ὄρους, λέγων·

»Ἐκ τῆς πετρώδους δ' αὐτοῦ κορυφῆς ὁ ἱστάμενος βλέπει

»Μέγα πανόραμα, νοῦν καὶ καρδίαν, κ' αἰσθήσεις ἐκπληττον.

Ἐπονται δὲ στίχοι ἐννέα περιγράφοντες τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο πανόραμα, καὶ μετὰ τούτους μεταβαίνω εἰς τὸν κάτωθεν τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους κείμενον Πύργον τῶν Ἰουστινιάνων, ὅπου πρόκειται νὰ συνδιαλεχθῶσι δύο τῶν κυριωτέρων προσώπων τοῦ ποιήματος, ὁ Πέτρος καὶ Ἰωάννης Ἰουστινιάνης. Καὶ ὁ πεζότερος ἀναγνώστης κατανοεῖ, ἀναγινώσκων τὸ χωρίον τοῦτο, ὅτι χάριν τοῦ πύργου περιέγραψα τὴν περίεθρον, διὸ καὶ ἔπεται·

Δῶμα τοῦ πύργου εὐρὺ θεώρει μεγάλην μερίδα

Τοῦ Πανοράματος τούτου κτλ.

Ἐκτὸς τούτων τῶν δύο καὶ μόνων περιστάσεων, ἡ λέξις πανόραμα, οὐδαμοῦ τοῦ ποιήματος ἀπαντᾷται.

Ὁ κύριος Εἰσηγητὴς μᾶς ἐνθυμίζει τοῦ Αἰσωπείου μύθου τὸ δισσάκιον, καὶ διὰ νὰ τὸ ἐνθυμηθῇ καὶ αὐτὸς, ἀνοίγω ἐν μελίρρυτον ποίημα, εἰς στίχους ἱαμβικοὺς γεγραμμένον, καὶ καλούμενον «Στράτις Καλοπύχειρος»· εἰς αὐτὸ ἐν σελίδι 16 ἀναγινώσκω·

»Ἐδῶ τὸν ἥρωά μου, ὡς ἐξ ὄνυχος

»Τὸν λέοντα γνωρίζουν, πᾶς τις εὐκολα

»Ἰδοὺ ἂς τὸν γνωρίσῃ κ.τ.λ.,

Ἐπανάληψις ἀνάλογος, διαφέρουσα τῆς ἐμῆς ἐκ τοῦ ὅτι αἱ ἐπαναλαμβανόμεναι λέξεις ἐν αὐτῇ μὲν κεῖνται εἰς δύο γειονίζοντας στίχους, ἐν δὲ τῇ Χίῳ Δούλῃ ἀπέχουσιν ἑνδεκά στίχους ἑξαμέτρους ἢ μία μακράν τῆς ἄλλης.

Ἐρωτῶ ἤδη καὶ τοὺς αὐστηροτέρους περὶ τὰ τοιαῦτα νὰ μοὶ εἴπωσιν ἐὰν τοῦτο ᾔναι ἐπανάληψις φράσεων καὶ λέξεων, καὶ παρακαλῶ τὸν κύριον Εἰσηγητὴν νὰ μοὶ εἴπῃ κατὰ ποῖον κανόνα θεωρεῖ ὡς ἐλάττωμα ἐπαναλήψεως τὸ ἀπολύτως ἀναγκαῖον καὶ σχετικόν. Ἄλλ' ἂν θέλητε νὰ γελάσητε ἀκολουθήσατέ με εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς διὰ λέξεων μαχικῶν συντεθείσης τσαπέλας τῶν Καλαμῶν.

Ἡ φράσις τῆς μαχικῆς κατοπτείας εὐρίσκεται ἐν στίχῳ 91, καὶ ἡ φράσις ἡ μαχικὴ τοῦ Θεοῦ καλλονὴ (ἣτις ἀντεκατέστη ἤδη ὁρμότερον διὰ τοῦ «ἡ θαυμαστὴ τοῦ Θεοῦ καλλονὴ») ἐν στίχῳ 218, ἥτοι ἑκατὸν δέκα ἐπτὰ στίχους ἢ μία μακρὰν τῆς ἄλλης· ἡ φράσις τὴν μάλιστα γλῶσσαν εὐρίσκεται ἐν στίχῳ 256, καὶ ἡ φράσις θελητήρων μαχείαν περὶ τὰ μέσα τοῦ δευτέρου ἄσματος ἐν στίχῳ 441· ἥτοι ἡ δευτέρα κεῖται τριακοσίου πεντήκοντα στίχους μακρὰν τοῦ 91 στίχου! διακοσίου εἴκοσι τρεῖς στίχους μακρὰν τοῦ 218 στίχου! καὶ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε στίχους μακρὰν τοῦ 256 στίχου!—Τολμήσατε τώρα ὦ μουσικοδιδάσκαλοι τῆς Ἰταλίας Βελλίνη, Ροσσίνη, Βέρδη, καὶ Δονιτζίτη νὰ παραβάλλητε τὰ ἀκουστικά σας τύμπανα πρὸς τὴν εὐαισθησίαν τοῦ ἀκουστικοῦ τυμπάνου τοῦ ἡμετέρου ἐπικριτοῦ!

Τετράκις ἐν ὁλοκλήρῳ ποιήματι ἐκ 1800 στίχων ἀπαντᾷται μία λέξις καὶ τοῦτο ἐθεωρήθη λάθος ἀσύγνωστον.

Ἄλλ' εἰς μίαν τραγῳδίαν τοῦ Ῥακίνα, τὸν *Βαγιαζίτην*, ἀπαντᾷται ἐξήκοντα ἐννέα φορές ἡ λέξις *madame* ἂν καὶ δύο μόνον πρόσωπα γυναικῶν ὁρῶσιν ἐν αὐτῇ· κανεὶς ὅμως δὲν ἔφεξε τὸν Ῥακίναν διὰ τοῦτο· διότι οἱ τῆς Γαλλίας φιλολόγοι ἐξετάζουσι τὰς ἰδέας, τὸ ὕψος, τὰς καλλονὰς τῶν ποιητῶν, οὐχὶ δὲ τὰ λεξείδια.

Κατεκρίθη προσέτι καὶ ἡ Χίος Δούλη ὡς ἔνοχος ἐσχάτης προδοσίας ἀπέναντι τῆς Γραμματικῆς. Ἐλάλησα προηγουμένως περὶ τούτου καὶ κρίνω περιττὸν νὰ ταυτολογῶ· ἡ γλῶσσα καὶ

τὸ ὄφρος τῶν ποιημάτων μου πιστεύω ὅτι εἶναι δύο δικηγόροι ὑπερασπίσεως κατὰ ταύτης τῆς à propos des bottes κατηγορίας· ὁ δυνηθεὶς ν' ἀποφύγῃ τὸν σκόπελον τῶν μακαρονικῶν ἀρχαϊσμῶν, καὶ ἔχων λεκτικὸν καλὸν καὶ κατάλληλον, ὡς λέγει ὁ ἴδιος Εἰσηγητὴς, κηρυττόμενος ἀνορθόγραφος, διότι διέφυγε τὴν προσοχὴν τοῦ εἰς τόνος ἐγκλινομένου, καὶ μία ὑπογεγραμμένη, ἣ εἶναι ἀνακόλουθόν τι καὶ ἀξιοπερίεργον ζωάριον, ἣ ἀδικεῖται εἰς μικρὰ καὶ ἀνάξια ἐπικρινόμενος. (*) Οὐδείς, βεβαίως, ἔχει

(*) Ὁ κύριος Εἰσηγητὴς ἐφρόντισε μάλιστα καὶ ἐφέτος, ὅτε περαιωθὲν ἐβραβεύθη τὸ ποίημά μου, νὰ μὲ κηρύξῃ ἀνορθόγραφον, σημειώσας ἰδιοχείρως πᾶσαν παραδρομὴν μικράν, καὶ πᾶν λάθος, καὶ ἀπαιτήσας νὰ τεθῇ τοῦτο ἐν τῇ ἐκθέσει, ὧς καὶ ἐγένετο. Τὸ ὑπὸ τῶν πέντε Κριτῶν ὑπογεγραμμένον, καὶ εἰς χεῖράς μου εὕρισκόμενον χειρόγραφον, ὡς λίαν περίεργον θέλω καταθέσει ἐν τῇ Δημοσίᾳ Βιβλιοθήκῃ, ἀφ' οὗ διὰ κοκκίνης μελάνης σχολιάσω τὰ ἐπ' αὐτοῦ παρὰ τοῦ κυρίου Κουμανοῦδῃ καταδειχθέντα ἁμαρτήματα καὶ σημειώσεις. Ἐὰν τὰ ποιήματά μου ζήσωσι πιστεύω ὅτι δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου θέλω ἀφήσει λίαν περίεργον καὶ ἀσταῖον μνημεῖον εἰς τοὺς μεθ' ἡμᾶς· ἀλλὰ πρὸς τέρψιν τοῦ ἀναγνώστου μου, μέχρις ὅτου περάνω ταῦτα τὰ σχόλια, δημοσιεύω τινὰ τῶν ὀρθογραφικῶν μου σφαλμάτων, διὰ νὰ γνωσθῇ εἰς ποῖον μὲν βαθμὸν ἀμαθείας ἔφθασα ἐγώ, ποῖα δὲ ἡ λεπτότης τῶν φρενῶν τοῦ περυσينوῦ Εἰσηγητοῦ, ἐφετεινοῦ δὲ μειωσφηφίσαντος Κριτοῦ.

Εἰς τὴν Χίον Δούλην.

στίχ. 433	Διὰ τὰ μῦρα,	ἀντὶ Διὰ τὰ μῦρα.
στίχ. 1403	τὸ αἶμα των	„ τὸ αἶμά των.
στίχ. 1478	ἀμβλεῖα σου	„ ἀμβλεῖά σου.

Καὶ εἰς τὸ Τίρι—Λίρι.

στίχ. 241	νὰ ἦτό τις	ἀντὶ νὰ ἦτό τις,
στίχ. 652	ἀς σκάσῃ	„ ἀς σκάσῃ.
στίχ. 761	ἐν ᾧ	„ ἐν ᾧ.
στίχ. 785	Τί νὰ εἰπῇ	„ Τί νὰ εἰπῇ.
στίχ. 1063	Ἄν μάθῃ	„ Ἄν μάθῃ.
στίχ. 1247	Νὰ εὐρεθῇ	„ Νὰ εὐρεθῇ.
στίχ. 2097	Αὔριον	„ Αὔριον.
στίχ. 2542	Εἰς ὅτ' εἰπῶ	„ Εἰς ὅτ' εἰπῶ.

Καὶ ἄλλα ἀνάλογα, εἰς ὁῦσαν σοφίας τοῦ γράψαντος τὸν Στράτιν!

τὴν ἀνοιάν νὰ κατηγορήσῃ τὸν πλουσιώτατον Σίναν καὶ Ῥοσχίλδην ὅτι στεροῦνται ἐνὸς δεκαλέπτου, ἀφ' οὗ ἔχουσιν ἑκατομύρια.

Δὲν ἤρresαν προσέτι τινὲς ἐξάμετροι ἀρχόμενοι ἐξ ἀτονίστου συλλαβῆς. Πρῶτον μὲν τοῦτο τὸ ἀπέφυγον ὅσον ἡδυνήθην· δευτέρον δὲ παραπέμπω τὸν συντάκτην τῆς ἐκθέσεως εἰς ἅπαντα τὰ δι' ἐξαμέτρων γραφέντα ποιήματα, μὴ ἐξαιρουμένων τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ κλασικωτέρων, ὅπου θέλει ἀπαντήσῃ πολλοὺς στίχους ἀπὸ βραχείας συλλαβῆς ἀρχομένους. Τοῦτο εἶναι γνωστὸν προνόμιον τῆς ἄρσεως, μεταποιηθὲν ὅμως εἰς ἐλάττωμα ἐν ἔτει Σωτηρίῳ 1857! Ὁ κύριος Ἀλέξανδρος Παγκαβῆς, ὁ γινώσκων καλῶς τὸ περὶ μέτρων, καὶ σπουδαῖαν μάλιστα πραγματείαν περὶ τούτου συγγράψας, ἐν τοῖς δι' ἐξαμέτρων στίχων ποιήμασιν αὐτοῦ, οὐχὶ μόνον κάμνει χρῆσιν ταύτης τῆς ἐξαιρέσεως ἐν τῇ ἄρσει, ἀλλ' ἐνίοτε τονίζει δι' ἐλαφροῦ τόνου καὶ αὐτὴν τὴν δευτέραν συλλαβὴν τοῦ πρώτου δακτύλου, ἀρχόμενος διὰ τῶν λέξεων ἀπό, διά, μετά, καὶ ἄλλων ὁμοίων· τόσον θεωρεῖ ἰσχύουσαν καὶ θέσει τονιζομένην τὴν πρώτην συλλαβὴν τοῦ ἐξαμέτρου, καὶ δικαίως. Ὅταν, λοιπὸν, ἀπαρχονισθῇ διὰ τὰ τοιοῦτον φρικτὸν ἑγκλημα ὁ δόκιμος οὗτος ποιητής μας, ὁ τὴν μετάφρασιν τοῦ Ὀμήρου ἐπιχειρήσας, ἃς διαταχθῇ καὶ ἡ ἰδική μου ἀνασκολόπισις.

Παρατηρήθη, λέγει ἡ ἐκθεσις τοῦ κυρίου Εἰσηγητοῦ, « ὅτι ἡ » κατὰ τρίτον τροχαῖον τομή, ἐπικρατοῦσα, ὑπτιώτερον ἀποτελεῖ » τὸν ῥυθμόν (;) καὶ διαῤῥέοντα τὸν στίχον εἰς δύο πολὺ ἐπαισθητῶς τῇ ἀκοῇ. » Καὶ τότε τί χρησιμεύει ἡ τομή, ἥς ἀποτέλεσμα εἶναι νὰ κόπῃ πάντοτε τὸν στίχον εἰς δύο πολὺ ἐπαισθητῶς τῇ ἀκοῇ, καὶ διατὶ ἐκλήθῃ τομή; Ἀνοιξον, ἀναγνώστὰ μου, τὸ ποίημα καὶ διέξελθε τυχαίως ἡμίσειαν σελίδα, θέλεις εὑρεῖ ἀληθῶς τοὺς ἐξαμέτρους μου ἔχοντας συχνάκις τὴν κατὰ τρίτον τροχαῖον τομήν, ἀλλὰ μετὰ μίαν ἢ δύο τοιαύτας τομὰς ἔπεται

ἡ πενθήμερής ἢ καὶ ἡ ἑφθήμερής, ἥτις παραλλάσσοῦσα τὸν τόνον τοῦ στίχου θέλγει τὴν ἀκοήν σου μαγικῶς (ἂν μᾶς συγχωρή τὴν λέξιν ὁ κύριος Εἰσηγητής.) Ὁ ποιητής, γινώσκων θλίγην μουσικὴν, ἐπίτηδες ἔκαμε χρῆσιν τῆς ἐναλλαγῆς ταύτης τῶν τομῶν, καὶ ἂν δὲν ἐπληρέθη, ὥς δὲν εἶχε τοιαύτην ἀξίωσιν, δὲν ἦτο δίκαιον οὐδὲ νὰ κατακριθῇ.

Ἄν οἱ ἐξάμετροί μου ἐτέμνοντο ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τοῦ ποιήματος οὕτως

—υυ—υυ— | υυ—υυ—υυ—υ

ὥς φρονεῖ ὁ εἰσηγητής διὰ τὸ εὐτονον! τὸ ποίημά μου, τότε, δὲν ἤθελεν ἀποδοῖν διὰ τὴν μονοτονίαν *Πτωχοπροδρομικόν*;

Ἐκτὸς τῆς ἀνωτέρω παρατηρήσεως λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ τὸν διαθεβαιώσω ὅτι δὲν ἐπικρατεῖ ἐν τῇ ποιήματί μου ἡ κατὰ τρίτον τροχαῖον τομή· διότι, ὀπλίσας τὸ στήθος διὰ τῆς ὑπομονῆς τοῦ Ἰωβ ἐμέτρησα καὶ ἐξέτασα, ὥς ἄθλιος σχολαστικὸς χάριν τοῦ ἐπικριτοῦ τοῦς στίχους μου, καὶ εὗρον ὅτι ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν 1791 μόνον οἱ 662 ἔχουσι τὴν κατὰ τρίτον τροχαῖον τομήν· 687 ἔχουσι τὴν πενθήμερῃ, 372 τὴν ἑφθήμερῃ, ὧν τινες συνέπεσε νὰ τέμνωνται διττῶς, καὶ 70 ἀνάγονται εἰς ἄλλο μέτρον. Ἀπορίας ἄξιον εἶναι, πῶς ὁ ἔχων τόσον εὐαίσθητον ἀκουστικὸν τύμπανον ὥστε νὰ ἐννοήσῃ λέξιν τινὰ τετράκις, ἢ καὶ δις μόνον, ἐν τῇ ὅλῃ ποιήματι ἐπαναλαμβάνομένην, δὲν ἡσθάνθη χιλίους καὶ πεντήκοντα ἐννέα στίχους μὴ ἔχοντας τὴν κατὰ τρίτον τροχαῖον τομήν!

Ὁ κύριος Εἰσηγητής εὗρεν ὅλας τὰς φρικτὰς ἐλλείψεις εἰς τοὺς στίχους μου, διότι θέλει νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν κατὰ τῶν ἐξαμέτρων γνώμην του. *E pur si muove*, κύριε Εἰσηγητά! οἱ ἐξάμετροι ἤρσαν εἰς τοὺς νέους Ἕλληνας, καὶ οἱ ἐξάμετροι θέλουσιν ἀναβληθῇ διὰ τὰ ἐκτεταμένα διηγηματικὰ ποιήματα· Εἰν' ἀληθὲς ὅτι πολλὰς παρουσιάζουσι δυσκολίας, ἀλλ' ἡ γύμνα-

σις κάμνει τὸ πᾶν, καὶ ἐγὼ τοὺς γράφω σήμερον εὐκολώτερον, ἢ σὺ τοὺς ἰάμβους σου.

Εἰς τὸν Στράτιν σου τὸν Κολοπίχειρον, ὅστις πολλὰ δὲ καὶ καλὰ ἐπιχειρήματα μολὶ προσφέρει ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν κατὰ σοῦ, ψέγεις τὴν δι' ὁμοιοκαταλήκτων στίχων ποίησιν, ἀποκαλῶν τοὺς στίχους ταύτης πλάνους λουκουμοζαχαρομοιοκαταλήκτους! ἐν δὲ τῇ ἐκθέσει σου ἐπαινεῖς καὶ ἀποκαλεῖς ταύτην ἐθνικώτατον τῶν νέων Ἑλλήνων μέτρον! Πρὸ καιροῦ σοὶ ἤρρεσαν οἱ ἐξάμετροι, καὶ νῆ Δία, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ἐν τινι διαγωνισμῷ ὅπου εὐρέθης εἰς τὸν βυθὸν, τοιοῦτον ἔδωκεν εἰς τὴν τράπεζαν τῶν Μουσῶν παρέθηναι· ἀλλ' ἐν τῇ ἐκθέσει σου μεταβαλὼν γνώμην, καταφέρεσαι κατὰ τοῦ μεγαλοπρεποῦς τούτου μέτρου, τὸ ὅποιον αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς γλώσσης εἰς τοὺς κλασικοὺς ἡμῶν ποιητὰς ἐνέπνευσε. Τῇ ἀληθείᾳ οὐτ' ἐγὼ, οὐτ' ἄλλος τις δύναται νὰ σ' ἐννοήσῃ. Σχημάτισον, λοιπόν, μίαν γνώμην στερεὰν διὰ νὰ σ' ἐννοήσωμεν, καὶ μὴ ἐπίπλεε ἀμφίβολος ὡς πάσαι ποτὲ ἡ Δῆλος, ἐπὶ τῶν ἀστάτων κυμάτων τοῦ πόντου!

Δὲν ἐφάνη καλὴ προσέτι εἰς τὸν Εἰσηγητὴν ἢ κατὰ τὸ τέλος τοῦ δευτέρου ᾄσματος διακοπὴ τοῦ διαλόγου μεταξὺ Μηνᾶ καὶ Μαρίας. Ἀλλ' ἂν μετὰ προσοχῆς ἀνεγίνωσκε τὸ χωρίον τοῦτο, καὶ ἂν τὸ συνέδεεν, ὡς καὶ μεγάλως συνδέεται, μετὰ τοῦ ἐν τῷ τρίτῳ ᾄσματι διαλόγου, ὅστις εἶναι ἡ ἐξακολούθησις αὐτοῦ, ὅπερ καταφαίνεται καὶ ἐξ ὧν προλογίζει ἐκεῖ τότε ὁ Μηνᾶς·

. — “Μαρία μου κάθου,

„Εἰπ' ὁ πατήρ, ἐπεθύμουν νὰ ἴδω πῶς εἶσαι, καὶ ἦλθον·

„Πάρα τὸ σύνθηες ἦλθον· πλὴν σήμερον σ' εἶδον θρηνοῦσαν,

„Καὶ τοῦ πατρὸς καταφλέγει τὰ σπλάγχνα τὸ δάκρυ τῶν τέκνων.”

Ἄν, λέγω, ὁ κύριος Εἰσηγητὴς ἐξέταξε τὸν σκοπὸν τῆς διακοπῆς ταύτης, ἤθελεν ἀποφύγει τὴν δεινὴν θέσιν, εἰς ἣν σήμερον διὰ τοῦτο εὐρίσκεται. Ὁ Μηνᾶς, διδάσκαλέ μου, δὲν εἰσῆλθεν ἵνα συνδιαλεχθῇ, ἀλλ' ἵνα διακόψῃ τὸν μεταξὺ τῆς Μαρίας

καὶ τοῦ Ἰωάννου ἐπικίνδυνον διάλογον, ὅπως ὁ χαρακτήρ αὐτῆς μείνῃ ἄσπιλος. Τοιουτοτρόπως ἡ Ἑλληνὶς Μαρία, δὲν προδίδει τὴν συνωμοσίαν, οὐδὲ κατὰ συνέπειαν τὸν πατέρα της, ἀλλ' ἐκ ἔρωτος οἰστρηλατούμενη ἀπλῆν δίδει μόνον ἀφορμὴν πρὸς ἀνακάλυψίν της εἰς τὸν Ἰωάννην, ὅστις ἐλθὼν τὸ ἐσπέρας ἀκούει ἐκ τῆς θυρίδος τοῦ κήπου τὸν Μηνᾶν διηγούμενον πρὸς αὐτὴν τὰ οὐσιωδέστερα τῆς συνωμοσίας. Διὰ τοῦτου δὲ τοῦ τρόπου, ἡ ἄλλως προδότρια καὶ πατροκτόνος, σώζει τὸν ὑπὲρ ἑαυτῆς ἔλεον τοῦ ἀναγνώστου μέχρι τέλους. Μεταξὺ τῶν ὑλίγων πλεονεκτημάτων τοῦ ποιήματός μου εἶναι καὶ τοῦτο, καὶ ἦτο μὲν ἴσως φορητὸν νὰ παρασιωπηθῇ, ὡς πολλὰ ἄλλα λίαν οὐσιώδη παρεσιωπήθησαν, οὐχὶ δὲ καὶ νὰ κλασθῇ. Ὁμολογῶ μετὰ λύπης ὅτι εἰς ταύτην τὴν περίστασιν δὲν ἡδικήθη μόνος ὁ ποιητής.

Μεταβαίνω ἤδη εἰς τὸ κατὰ τὴν ἔχθεσιν μέγιστον λάθος τοῦ ποιήματος. Ὁ χαρακτήρ τοῦ Ἰωάννου Ἰουστινιάνη κατεκρίθη ὡς ἀνώμαλος· «ὅστις (λέγει ἡ ἔχθεσις) ἐν ᾧ ἐν τῇ ἀρχῇ παρίσταται μειλίχως καὶ φιλοδίκαιος, ἔπειτα ἀποβαίνει οὐ μόνον »δριμύς διώκτης τῶν συνωμοτῶν (τοῦτο ἡ θέσις του ὡς ἄρ-»χοντος Γενουηνοῦ συνεχώνει) ἀλλὰ καὶ πικρότατος εἴρων, »καὶ σκώπτῃς τοῦ ὑπ' αὐτοῦ συλληφθέντος Μηνᾶ τόσον, ὥστε »οὐδὲν ἐν ἐκείνῃ τῇ πράξει βλέπει τις οἰκεῖον ἀγγέλου, ὅποιον »μᾶς εἶπεν ὁ ποιητής τὸν Ἰωάννην.»

Κύριε, συντάκτα τῆς ἐκθέσεως! ὁ ποιητής δὲν σᾶς εἶπεν εἰς οὐδὲν τοῦ ποιήματός του μέρος τὸν Ἰωάννην Ἰουστινιάνην ἀγγελον! θέλων νὰ ζωγραφίσῃ τὴν καλὴν ἐξωτερικὴν του μορφὴν, καὶ τὸ ὡραῖόν του ἀνάστημα, σᾶς εἶπεν μόνον ἐν στίχῳ 114.

“Εἶχεν ὁ ἄλλος ἀγγέλου ΜΟΡΦΗΝ καὶ ΑΝΑΣΤΗΜ' ἀγγέλου!”

Περὶ μορφῆς, λοιπόν, καὶ ἀναστήματος ὁ λόγος καὶ οὐχὶ περὶ ἀγγελικοῦ χαρακτῆρος ψυχῆς. Τὸν στίχον μάλιστα τοῦτον

διότι ἐγένετο αἰτίας τοιαύτης ἀδίκου παραγνωρίσεως ἐμίσησα, καὶ μετεποίησα σήμερον οὕτως·

Εἶχεν ὁ ἄλλος φαῖδράν τὴν μορφὴν, καὶ χαρίεν τὸ σῶμα.

Ὁ ποιητὴς εἶχε σκοπὸν νὰ ζωγραφίσῃ δύο πρόσωπα ἐκ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς τυραννικῆς οἰκογενείας, ἔχοντα ἔμφυτον μὲν ῥοπὴν πρὸς τὸ τυραννεῖν, ἀντιθέτους δ' ὡς πρὸς τὸν τρόπον τοῦ τυραννεῖν ἀρχάς. Τὸ μὲν πρῶτον, γηράσαν καὶ ἀποσκληρυνθὲν ἐν τῇ κακίᾳ, ἣν ἐμποιεῖ ἡ μισητὴ αὕτη τέχνη, ἐφρόνει ὅτι διὰ τῆς σκληρότητος, διὰ τῶν βασάνων, διὰ τοῦ θανάτου, διὰ τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ φόβου, καὶ διὰ πάσης καταπίεσεως, ἤθελεν ὁ δορύκτητος τῆς Χίου λαὸς μείνει εὐπειθής, καὶ στερεωθῇ οὕτως ἡ κληρονομικὴ δυναστεία τῶν Ἰουστινιάνων ἐπὶ τῆς νήσου ἐκείνης· καὶ τοιοῦτον ἔπλασε τὸν Ὑπατον Πέτρον Ἰουστινιάνην. Νέον δέ, καὶ ζωηρόν, ἐφραντάσθη τὸ δεύτερον πρόσωπον, καὶ τύραννον ἡπιώτερον καὶ τεχνικώτερον, κατὰ συνέπειαν ὑπουλότερον, καὶ κινδυνωδέστερον, ἀκούοντα ἐνίοτε ἐν τῇ καρδίᾳ του συμπαθητικῆς τινος χορδῆς φθόγγον, ἀποφεύγοντα τοὺς φόνους, τοὺς ἀκρωτηριασμοὺς καὶ τὰς καταπίεσεις, ὅταν δι' ἄλλης ὁμαλωτέρας ὁδοῦ ἡδύνατο νὰ φθάσῃ εἰς τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα· καὶ τοιοῦτον ἔπλασε τὸν Ἰωάννην. Λαλεῖ οὗτος πρὸς τὸν Πέτρον ἐνίοτε μετ' ἐνθουσιασμοῦ, διότι τοιαύτη εἶναι ἡ γλῶσσα τῆς νεότητος· ἀντιλέγων δὲ εἰς αὐτὸν διὰ τὰς πραττομένας σκληρότητας, ὅταν οὗτος καταδικάζῃ εἰς θανατικὴν ποινὴν τὸν θεῖον τῆς ἐρωμένης του ὡς ραπίσαντα τὸν Δὸν Ἰνοκέντιον Στέλλαν, ἐπιχειρεῖ νὰ πείσῃ τὸν θεῖόν του ὅτι δύναται τις νὰ τυραννήσῃ καὶ ἄνευ φόνων·

„Μία ἀρχὴ μᾶς κινεῖ, ἀλλ' ἐχθραὶ μᾶς χωρίζουσι γινῶμαι

„Σὺ ὑποθέτεις φρικῶδες θηρίον τὸν ἄνθρωπον φύσει,

• „Τρόμον ἐνσπείρων ζητεῖς νὰ θερίσῃς καρπὸν τὴν ἀγάπην,

„Ὡς νὰ λαμβάνῃ κάνεις ἀμητόν ἂν ζιζάνια σπείρῃ·

„Ἄλλως φρονῶν ὑποθέτω ἐγὼ ὅτι εἶναι τοιοῦτος,

„Μόνον διότι κακῶς διοικεῖται, πονεῖ, καὶ στενάζει.,,

Λέγων δὲ ταῦτα (χωρὶς νὰ ᾔηται ἄγγελος!) ἀπαιτεῖ τὸν καλὸν τύραννον καλὸν ἄρχοντα. Ὁ νέος οὗτος διὰ τὴν ἰδιόζουσαν εἰς τὸ νεανικὸν πνεῦμα δέξνουσαν μόλις ὑποπτευθεὶς ὅτι ἐξυφαινεται ἐναντίον τῶν Ἰουστινιάνων συνωμοσίᾳ τις, ἐπιχειρεῖ τὴν ἀνακάλυψιν τις τεχνηέντως, οὐχὶ φρονεύων καὶ καταδιώκων, ὡς ὁ Πέτρος, ἀλλὰ συνδέων σχέσεις καὶ φιλίαν μετὰ τῶν προκρίτων Χρίων, καὶ μεταχειριζόμενος τῶν ὑπούλων σκοπῶν τοῦ διακονοῦν αὐτὸν τὸν μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἀρχισυνωμοτοῦ Μηναῖ ἔρωτά του· ὅτε δὲ ψέγει αὐτὸν ὁ θεῖός του διὰ ταύτας τὰς σχέσεις, τῷ ἀποκρίνεται·

“Θέλεις πεισθῇ μετ’ ἄλλων αὐταί μου αἱ σχέσεις ὅτ’ εἶναι

„Μᾶλλον ὡφέλιμοι, μᾶλλον σωτήριοι, μᾶλλον σπουδαῖαι,

„Ἡ αἱ σκληρότητες, ἀς καθ’ ἑκάστην αἱ δῆμοι πράττουν.”

Ὡς νὰ ἔλεγεν εἰς τὸν Πέτρον·

«Ὅταν ἐγὼ διὰ τῶν σχέσεών μου τούτων, διὰ τῶν ἀρχῶν μου τῶν ἀντιθέτων πρὸς τὰς ἰδικάς σου, ἀνακαλύψω τὴν συνωμοσίαν (ἐὰν τοιαύτη τις χαλκεύεται) θέλω συντείνειν περισσώτερον εἰς τὴν κραταίωσίν μας, ἢ σὺ ὁ σφάζων τοὺς Χρίους ἕνεκα μικρῶν τινων πταισμάτων.» Ὅτι δὲ τοιοῦτόν τι φρονεῖ, καταφαίνεται καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ τετάρτου ἔσματος ὅπου λέγει περὶ τοῦ Μηναῖ·

“Κατασκοπεύω αὐτὸν ἤδη μῆνας ὀκτώ, καὶ γινώσκω

„Τὰ τολμηρὰ σχέδιά των ἐν μέρει κ.τ.λ.”

Ὁ κατὰ τὴν ἐκθεσιν ἄγγελος, λοιπόν, ἀφαιρουμένων στερημῶν τινων νεανικοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἡπιωτέρων τινῶν πρὸς τὸ τυραννεῖν ἀρχῶν, φαίνεται καὶ πρὶν ἀκόμῃ συλλάβῃ τὸν Μηναῖν, καὶ ἀφ’ οὗ τὸν συλλάβῃ οὐχὶ ἄγγελος ἀλλὰ φρονιμώτερος τύραννος καὶ σκληρὸς δόσakis παραδιδάπτονται τὰ συμφέροντά του, διὸ καὶ κατώρθωσε ν’ ἀνακαλύψῃ ὅτι ὁ μᾶλλον τυραννικώτερός αὐτοῦ Πέτρος οὐδὲ κατ’ ὄναρ ἠδύνατο καὶ νὰ ἴδῃ·

Ὅτε δὲ λέγει εἰς τὴν λειποθυμήσαντα καὶ ἀναίσθητον Μα-

ρίαν, καθ' ἣν στιγμὴν συλλαβὼν πέμπει τὸν πατέρα τῆς εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ ἐκείθεν εἰς τὸν θάνατον·

“ Πρὶν ἐραστής σου γενῶ τῆς Γενούης ὑπὴρξα πολίτης ”

Δὲν καταδεικνύει πόσον ἐξετίμα ἡ τυραννικὴ καὶ ἀληθῶς Γενουηνοῖα ἐκείνη ψυχὴ τὸν ἀθῶον ἔρωτα τοῦ δυστυχοῦς ἐκεῖνου πλάσματος; Καὶ τοιοῦτος ὢν δὲν εἶναι φυσικώτατον ὅταν ἀφαιρῇ τὸ προσωπεῖον, ὅταν ρίπτῃ τὸν περὶ τῶν ὅλων κύβον καὶ εὐρίσκεται νικητής, ν' ἀπευθύνῃ μίαν πικρὰν εἰρωνεῖαν κατὰ τοῦ ἐπικινδύνου ἀνδρός, ὃν συνελάμβανεν ἐπ' αὐτοφῶρῳ θανάτιμον ἔχθρόν του, καὶ ἀρχισυνωμότην;

“ Ἀπαντες οἱ στίχοι, οὓς ἀνέφερον ἀνωτέρω, περιείχοντο εἰς τὸ καθυποβληθὲν χειρόγραφον, καὶ εἶναι ἄπορον πῶς διέφυγον τὴν προσοχὴν τοῦ κυρίου Εἰσηγητοῦ. Ὁ διὰ μικροσκοπικὰς ἀνορθογραφίας Λυγκέως ὄμματ' ἔχων νὰ παρίδῃ τὴν ἔννοιαν, καὶ τὸν σκοπὸν τοσούτων στίχων! Ἄλλ' εἰς ὅποια ἄτοπα δὲν ὤθει τὸν Κριτὴν ἢ ἐπιτροχάδην ἀνάγνωσις, καὶ ἡ τάσις τοῦ νὰ θέλῃ τις νὰ φανῇ ὑψηλότερος ταπεινῶν τὸν ἔχοντα ἀξίαν τινά!

Ἀνέγνωσα μετὰ τὴν ἐπίκρισιν τὸ ποίημά μου, προσπαθῶν νὰ εὔρω λόγους τινὰς πείθοντάς με περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς γνώμης τοῦ κυρίου Εἰσηγητοῦ, καὶ ὁμολογῶ ὅτι οὐδένα εὔρον. Προσεκάλεσα δύο φίλους μου, ἔχοντας καὶ γνώσεις φιλολογικὰς, καὶ εὐφυῆς οὐκ ὀλίγην, τοῖς ἀνέγνωσα τὸ ποίημα, καὶ παρεκάλεσα αὐτοὺς νὰ προσέξωσιν εἰς τὸ οὐσιῶδες τοῦτο ἀντικείμενον, διότι βεβαίως ἐπεθύμουν νὰ ὠφεληθῶ ἐκ τῆς ἐκθέσεως βελτιόνων τὰ ψεκτέα, καὶ μοὶ ἀπεκρίθησαν νὰ μὴν ἀφαιρέσω οὐδὲ κεραίαν, διότι δὲν βλέπουσι κάμμίαν ἀνωμαλίαν εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἰωάννου, ἐκτὸς τοῦ ποιητικοῦ ὅφους δι' οὗ λαλεῖ πρὸς τὸν Πέτρον· τοῦτο ὅμως, μοὶ προσέθηκαν, δὲν εἶναι ἀνωμαλία χαρακτῆρος. Ἄλλ' οὐχ ἥττον θέλων νὰ κάμω καταφανέστερον τόν, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Εἰσηγητοῦ ἀνώμαλον, χαρακτῆρα, ἀφῆρξα μὲν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Ἰωάννου

τάς δριμυτέρας εἰρωνείας ἐν ᾧ συλλαμβάνει τὸν Μηνᾶν, προσέ-
θηκα δὲ εἰς τὸ τέλος τῆς μετὰ τοῦ Πέτρου συνδιαλέξεως αὐτοῦ,
τοὺς ἐπομένους στίχους·

“Δὲν εἶχεν ἔτι καλῶς σκληρυνθῆ ἡ ὀργῶσα ψυχὴ του,
„Τίγρεις σκύμνος, δὲν εἶχεν ἀκόμη μεθύσει μὲ αἷμα,
„Λύκος τὴν φύσιν, τὴν τέχνην τοῦ δάλναι ἐράνθανεν ἤδη,
„Καὶ ἡ καρδία του ἦτον ἐν μέσῳ παθῶν καταγίδος
„Ἀμφιβρέπης μεταξὺ ἀρετῆς καὶ ἀσπλάγχχνου κακίας.”

Τοιοῦτον κατ’ ἐμὲ εἶναι τὸ ποιήμᾳ μου. Ἐὰν λαλῶ ἀληθῶς
ἢ ψευδῶς, ἐὰν φρονῶ ὀρθῶς ἢ ἐσφαλμένως, ἃς ἀποφασίσωσιν
οἱ πλείονες καὶ οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα δόκιμοι, ἀφ’ οὗ μάλιστα
ὕπαρχη διχογνωμοσύνη, καὶ οἱ τὰ ἐναντία φρονοῦντες εἰσὶν
οὐχὶ κοινοί, ἀλλὰ δεινοί.

Εἶπον ἐκ προοιμίων τὸν λόγον, δι’ ὃν θεωρῶ ὑπόλογον ἐπὶ
τῶν τοιούτων, κατ’ ἐμὲ ἀσυγχωρήτων εἰς φιλολόγον, λαθῶν,
τὸν κύριον Εἰσηγητήν, καὶ οὐχὶ ὁλόκληρον τὴν ἐπιτροπὴν· εἶ-
πον τὸν λόγον, δι’ ὃν θεωρῶν ἀφ’ ἑνὸς ὡς ἱεράν τὴν ἀπόφασιν
τῶν Κριτῶν, δύνamai ἀφ’ ἐτέρου νὰ προσβάλω τὴν ἔκθεσιν τοῦ
κυρίου Εἰσηγητοῦ μὴ καταδεικνύμενος ἀνακόλουθος. Καὶ τὴν
ἀρχὴν ταύτην τηρήσας οὐδὲ λέξιν ἀνέφερόν που περὶ τῆς κυρίως
ἀποφάσεως· διότι ἡ ἐπιτροπὴ εἶναι πάντῃ ἀμέτοχος εἰς τὴν
εὐθύνην τὴν ἐκ τῶν λεπτομερειῶν τῆς ἐκθέσεως πηγάζουσαν·
διότι ἡ ἔκθεσις εἶναι ἔργον τοῦ κυρίου Εἰσηγητοῦ, αἱ δὲ ἐν αὐτῇ
ιδέαι ἰδιοκτησίαι του· διότι οὗτος λαμβάνει κατ’ οἶκον, οὗτος
μελετᾷ κατ’ ἰδίαν περισσότερον τῶν ἄλλων τὰ ποιήματα, καὶ
οὗτος διυλίζει τοὺς ἐν αὐτοῖς ἀπαντωμένους κώνωπας κατὰ τὸ
δοκοῦν, ἀφ’ οὗ ἡ ἐπιτροπὴ ἀποφασίσῃ περὶ τῆς βαθμολογίας
καὶ τῆς τύχης αὐτῶν. Ὁ Εἰσηγητὴς εἶναι ὑπεύθυνος ἐνώπιον
τῶν λογίων καὶ τοῦ κοινοῦ διὰ τὴν ἔκθεσίν του ὡς εἶναι ὑπεύ-
θυνον τὸ ὑπουργεῖον διὰ τὸν Βασιλικὸν λόγον. Καθὼς δὲ ὁ εἰ-
σαγγελεὺς ἀντιπροθωπεύων τὴν δικαιοσύνην, ἀκούει ἀντιλογίας
καὶ ἐπικρίσεις ἐπὶ τῶν παρ’ αὐτοῦ λεχθέντων, χωρὶς οὐδόλως

νὰ προσβληθῇ ἡ δικαιοσύνη, τοιοῦτοτρόπως δύναμαι ν' ἀντείπω εἰς τὰ περιεχόμενα ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ κυρίου Εἰσηγητοῦ, χωρὶς νὰ προσβληθῇ οὐδόλως ἡ ὁλομέλεια τῆς ἐπιτροπῆς, ἣν ἐκήρυξα, καὶ φρονῶ ἀπρόσβλητον. Ὡς ἐφρόντιζεν ὁ κύριος Εἰσηγητῆς νὰ βαδίσῃ τὴν μετρίαν καὶ εὐθεῖαν ὁδόν, ἣν οἱ πρὸ αὐτοῦ καὶ ὁ μετ' αὐτὸν εὐδοκίμως ἠκολούθησαν. Αἱ περὶ τὴν τέχνην ἐσφαλμένοι γινώμαι, ἡ παραμόρφωσις τῆς ἀληθείας, ἡ διαστροφὴ τῶν ἰδεῶν, ἡ πικρὰ καὶ ἄτοπος ἀπὸ φιλολογικοῦ βήματος εἰρωνεία, καὶ ὁ ἀνηλεὲς σατυρισμὸς κατὰ νέων ἐχόντων μὲν ἐλλείψεις, ἀλλὰ κλειόντων ἐν τῇ εὐγενεῖ αὐτῶν ψυχῇ σπινθῆρας τοῦ ἱεροῦ πυρός, προδίδει ἂν οὐχὶ ἀβελητρίαν καὶ ἀμάθειαν, τοῦλάχιστον ὑποκεχυμένην τινὰ μοχθηρίαν· καὶ τοιοῦτον βέβαια οὔτε ἐθεωρήσαμεν, οὔτε θεωροῦμεν, τὸν κατὰ πάντα ἀξιότιμον ἡμῶν συνάδελφον τὸν ποιήσαντα τὸν Στράτιν Καλοπείχειρον. Εἶναι γνωστὰ τοῖς πᾶσιν αἱ περὶ ποιήσεως ἰδέαι καὶ ἡ περὶ τῶν ζώντων ποιητῶν καλὴ διάθεσις τοῦ Κυρίου Κουμανοῦδῃ, διὸ καὶ σύμπαν τὸ ἀκροατήριον κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν λίαν ἐλυπήθη, ἕνεκα τοῦ ἀσπλάγχχνου τρόπου δι' οὗ παρεδόθησαν εἰς τὸν κοινὸν γέλωτα δευτερεύσαντές τινες ἢ τριτεύσαντες νέοι ἀνδρῆ. Ὁ ἀγαθὸς τὴν καρδίαν καὶ σοφὸς τὸν νοῦν Φίλιππος Ἰωάννου, ὁ Ἄλ. Παγκαθῆς, καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς ἀξιότιμοι συνάδελφοί των Καστόρχης καὶ Παπαρῥηγόπουλος, ἀντινὰ ἐκλέξωσιν ἐκ τῶν ποιημάτων τῆς κατωτέρας ἀξίας πᾶν ὅ,τι ἐσφαλμένον καὶ γελοῖον περιείχετο, καὶ νὰ ρίψωσιν αὐτὰ ὡς λυδίας λίθου προῖδον ἐν μέσῳ τοῦ καγχάζοντος ἀκροατηρίου, ἀποσπῶντες οὕτως ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ δυστυχοῦς ποιητοῦ πύρινον δάκρυ ἀγανακτήσεως καὶ λύπης, τοῦναντίον ἐξέβαπτον τὸν κεχυμένον εἰς τὸν χοῦν τοῦ ὅλου ποιήματος μαργαρίτην, καὶ ἀναφέροντες μετὰ τινος μικροῦ ἐπαίνου αὐτόν, ἔλεγον εἰς τὸν ποιητὴν «εἶθε ἐν τῷ μέλλοντι διαγωνισμῷ ὅλον σου τὸ ποίημα νὰ σύγχεται ἐκ τοιούτων στροφῶν!» Οὕτω πράττοντες

ἐκεῖνοι καὶ χριστιανικώτεροι καὶ ἠθικώτεροι ἐδείκνυντο, τὰς μὲν ὀργῶσας ψυχὰς τῶν νεοσσῶν τοῦ Παρνασσοῦ ἀναζωπορῶντες, τοὺς δὲ πτερυγίζοντας μᾶλλον ἢ ἡττον μουσοτρόφους ἀετιδεῖς εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλους καὶ τὴν πρὸς ἑαυτοὺς ἀμιλλαν παροτρύνοντες, ἐξ οὗ δὴ καὶ προέκυψαν τὰ μέχρι τοῦδε στεφθέντα, ἢ καὶ πρωτεύσαντα ποιήματα. Διὰ τοῦ ἐνθέρμου λόγου των, ὥσπερ τοῦ μυθολογουμένου δράκοντος ἐν τῇ Καδμείᾳ χώρᾳ τοὺς ὑδόντας σπεύροντες, νέα καὶ γενναιότερα ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐγένοντο αἵτιοι ν' ἀναφανῶσι ποιήματα, διὸ καὶ κατὰ τὸν διαγωνισμόν τοῦ 1857 εἴκοσι περίπου τοιαῦτα συνεσωρεύθησαν, δηλαδὴ πλειότερα καὶ καλλήτερα ἢ ἄλλοτε, ὥς ἡ τοῦ κυρίου Εἰσηγητοῦ ἔκθεσις ὁμολογεῖ. Ἀλλὰ πόσα μετὰ τὴν εἰρωνικὴν ἐκείνην ἔκθεσιν καθυπεβλήθησαν ἐφέτος; μόνον ἑπτὰ! Διὰ τί; διὰ τὸν ἴδιον λόγον, δι' ὃν ὅταν διαδεχθῇ τὸν καλὸν καὶ δίκαιον ἄρχοντα τόπου τινὸς ιδιότροπός τις τύραννος, τοῦ τύπου ἐκείνου οἱ κάτοικοι διασκορπίζονται διὰ τὸν ἴδιον λόγον, δι' ὃν ὅταν ἐνσκήψῃ εἰς εὐημεροῦσάν τινα πόλιν βροτολογιὸς χολέρα, ἡ πόλις ἐν ἀκαρεῖ ἐρημοῦται. Ὡς φιλοτιμώμεθα, λοιπόν, οἱ ὀλίγοι λόγιοι νὰ γινώμεθα παραδείγματα ἀρετῆς, καὶ οὐχὶ παιδαριώδους καταφορᾶς, διαγείροντες ἀνοιχείους κατακραυγὰς.

Σοὶ ἀφίνω τὴν ὑγείαν, Εἰσηγητὰ τοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ Στέφανε Κουμανούδη! Εὐχομαι ποτὲ πλέον νὰ μὴν ἀπαντηθῶμεν εἰς τῆς δημοσιότητος τὴν μεγάλην παλαιστραν! τοῦλάχιστον σοὶ δίδω λόγον τιμῆς, ὅτι ποτὲ πλέον δὲν θέλεις κρίνει ποιήματά μου. Ὅσον ἐναρέτους καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ἀλλήλους, οὔτε ἐγὼ, καὶ ἂν δέχα βραβεῖα μοὶ δώσης, θέλω δεχθῇ ἀπὸ τῶν χειρῶν σου τὰ βραβεῖα ταῦτα μετ' ἐνθουσιασμοῦ, οὔτε σὺ δύνασαι νὰ κρίνης μετὰ Ῥαδαμανθείου ἀμεροληψίας τὸν γράψαντα τὰ Ἐπιλεγόμενα ταῦτα καὶ ἂν μὲν ἡ φιλολογικὴ ἡμῶν διαμάχη περιορισθῇ ἐντὸς τῶν ὁρίων ταύτης τῆς βίβλου, ἔχει καλῶς· εἰ δὲ καὶ νέαν λάβω ἀφορμὴν, σοὶ δίδω λόγον τιμίου ποιη-

τοῦ ὅτι θέλω προσπαθῆσαι νὰ γράψω σπουδαιότερα καὶ φιλο-
 λογικώτερα πονήματα, οὐχὶ θηρεύων ἀθανασίαν, ἀλλ' ἵνα τὸν
 ποιήσαντα τὸν Στράτιν Καλοπύχερον ἀπαθανάτισω, ἀρ' οὐ τὸ
 ἀγνώμων τοῦτο τέκνον δὲν φαίνεται δεικνύον τοιαύτην ἀγα-
 θὴν ὑπὲρ τοῦ γεννήτορός του διάθεσιν. Ἴσως εἰς μέρη τινὰ
 τῆς ἀπαντήσεώς μου ταύτης ἐλάλητα θητικῶς καὶ πικρῶς,
 ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἔπραξα κατὰ μίμησιν σοῦ τοῦ διδασκάλου, οὐ-
 θαμοῦ δὲ παρέβην τὰ ὑπὸ τῆς ἡθικῆς καὶ τῆς εὐσχημοσύνης
 διαγεγραμμένα ὅρια. Πρὶν δὲ σοὶ δώσω τὸν ἀδελφικὸν ἐν Μαρ-
 σία ἀσπασμὸν σοὶ λέγω ὅτι ὁ Καθηγητὴς τῆς Βοτανικῆς δὲν
 ἠξέουρι οὔτε γρὺ περὶ ὅσων γράφει ὁ ποιητὴς τῆς Χίου Δούλης,
 εἶπε δὲ καὶ σὺ ὁ Εἰσηγητὴς τοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ εἰς
 τὸν κύριον Στέφανον Κουμανούδην τὸν Καθηγητὴν τῆς Λατινι-
 κῆς Φιλολογίας νὰ δεῖξῃ τὴν αὐτὴν ἐνᾶρετον ἄγνοιαν ἃν δύ-
 νатаι χαῖρε!

Ἐκθεσις τοῦ κυρίου Κ. Παπαρρηγοπούλου Εἰσηγητοῦ
 κατὰ τὸν διαγωνισμὸν τοῦ 1858.

Μεταβαίνω ἤδη εἰς τὴν κατὰ τὸ ἐνεσθὲς ἔτος ἔκθεσιν.

Δὲν σκοπεύω νὰ ἐπικρίνω τὸν κύριον Εἰσηγητὴν οὐδὲ νὰ
 ἐκφέρω κἀνὲν κατ' αὐτοῦ παράπονον, καθ' ὅσον οὔτε Βεελζεβοῦ-
 λείου εἰρωνείας ἐπίδειξιν ἔκαμεν, οὔτε τὸ σατυρικὸν τοῦ ἀλατο-
 δοχεῖον ἀπρεπῶς κατὰ τῶν διαγωνισθέντων ἐξεκένωσε. Συνει-
 θίζων δὲ νὰ φέρωμαι πρὸς τοὺς ἄλλους, ὅπως οἱ ἄλλοι πρὸς
 ἐμέ, ἐπιχειρῶ, μετὰ τῆς ὀφειλομένης αὐταῖ ὑπολήψεως, νὰ δι-
 καιολογηθῶ διὰ τινὰ λάθη, ὧν τὰ μὲν, ἐθεωρήθησαν τοιαῦτα
 διότι δὲν ἐσταθμίσθησαν καλῶς ὑπὸ τῆς ἐγνωσμένης κρίσεως
 αὐτοῦ ἐν ἣ δύω χωρία τῶν ποιημάτων, τῶν δέ, ἐγὼ αὐτὸς
 εἰμὶ αἴτιος ὥς μὴ ἀναπτύξας σαφῶς τὰς ἰδέας μου.

ΠΟΙΗΜΑ ΤΙΡΙ—ΛΙΡΙ.

«Τὸ ποίημα, λέγει ἡ ἔκθεσις, προτίθεται νὰ διαχωμφόγησῃ

οὐχὶ γερονὸς πραγματικόν, ἢ καὶ πιθανόν, ἀλλὰ μᾶλλον γερο-
 νὸς αἰνιττόμενον περιστάσεις διακωμωδήσεως ἀξίας. Ἡ ἐξή-
 γησις αὕτη εἶναι, νομίζομεν, ἀναγκαία· διότι πολλοὶ ἴσως ἠδύ-
 νησαντο νὰ ἐλέγξωσι τὸν ποιητὴν ὡς ἐκλέξαντα ὑπόθεσιν ὅλως
 ἀπίθανον, τὴν μεγάλην δηλαδὴ ἐκείνην καὶ πολυχρόνιον διέ-
 νεξιν πόλεως τοσοῦτον σπουδαίας, τῆς Ἑρμουπόλεως, ἕνεκα
 τοῦ Κουκκικοῦ ζητήματος. Ἀλλ' ἡ φαντασία ἔχει τὰ δικαιώ-
 ηματα αὐτῆς· ἡ δὲ σατυρική φαντασία καὶ ὀφείλει πολλάκις νὰ
 καταφεύγῃ εἰς τὴν ἀλληγορίαν, ἵνα μὴ ἔλθῃ εἰς προσωπικήν,
 οὕτως εἰπεῖν, ῥῆξιν πρὸς τὴν παρ' αὐτῆς κωμωδοῦμένην κοι-
 νωνίαν. Ὅ,τι μόνον ἡδυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν εἶναι ὅτι
 ὁ ποιητὴς ἤθελεν ἴσως πράξει κάλλιον, ἂν δὲν ἐλάβανεν ὡς
 θέατρον τοῦ ἀλληγορικοῦ αὐτοῦ μύθου πόλιν τοσοῦτον γνωστὴν
 καὶ θετικὴν, οἷα ἡ Ἑρμούπολις· ἀλλ' ὅπως δὴποτε διαγραφεί-
 σης ἅπας τῆς ὑποθέσεως, ἡ διεξαγωγή αὐτῆς ἐγένετο μετὰ
 ἐπιτυχίας ἱκανῆς. Πολλὴ εἶναι ἡ περὶ τὴν στιχουργίαν εὐκολία
 καὶ δεξιότης τοῦ ποιητοῦ, καὶ ἀξιοσημείωτος ἡ θαψίλεια ἐκείνη
 τοῦ κωμικοῦ ἁλατος τοῦ ἐπαρκέσαντος εἰς τὸ ἄρτυμα τριχι-
 νῶν καὶ ἐπέκεινα στίχων. Ἡ *vis comica* σπανίως τῷ ὄντι
 ἐγκαταλείπει τὸν ποιητὴν μας, καὶ οὐδὲις θέλει εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ
 ὅ,τι ἔλεγεν ὁ Βολταῖρος περὶ τῆς *Secchia rapita* τοῦ Τασσόνι:
de vers prodigue et d'esprit fort avare. Παρεκτὸς τούτου, ἐάν
 ὁ κύριος μῦθος καθ' ἑαυτὸν εἶναι ἀπίθανος, πολλὰ τῶν ἐπεισο-
 διῶν ἐλήφθησαν ἀπὸ τοῦ πραγματικοῦ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῦ
 ἠδημοσίου, τοῦ πολιτικοῦ ἡμῶν βίου, καὶ τινὰ ἐξ αὐτῶν πιστῶς
 κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀπεικόνισαν τὸν βίον τοῦτον κτλ.»

Χαίρω ἐγκαρδίως διότι ἐκ προουμιῶν ὁ κύριος Εἰσηγητὴς κα-
 τενόησε τὴν φύσιν καὶ τὸν κύριον τοῦ ποιήματός μου σκοπόν,
 καὶ εὐγνωμονῶ μεγάλως διὰ τοὺς ὁποίους μοὶ ἀπονέμει ἐπαί-
 νους. Καὶ ὁ μὲν ἀναγνώστης εἶναι εἰς θέσιν νὰ κρίνῃ ἐάν
 τὸ ποίημά μου ᾔηναι ἄξιον αὐτῶν ἢ οὐ, ἐγὼ δὲ μίαν παρα-

τήρησιν τολμῶ νὰ κάμω πρὸς δικαιολόγησίν μου. «Ἦθε-
 »λον πράξει κάλλιον, λέγει ὁ κύριος Εἰσηγητής, ἐὰν δὲν ἐλάττω-
 »σαν ὡς θέατρον τοῦ ἀλληγορικοῦ μου αὐτοῦ μύθου πόλιν
 »τοσοῦτον γνωστὴν καὶ θετικὴν, ὅσα ἡ Ἐρμούπολις. » Πλὴν
 τότε τί ἡδυνάμην διὰ τοῦ ἐν μέρει ἀπίθανου καὶ ἀλληγορικοῦ
 μου μύθου νὰ παραστήσω; Πόλις τις γνωστὴ καὶ θετικὴ μοὶ
 ἦτον ἀπολύτως ἀναγκαία, ὅπως ἐπὶ τῆς σκηνῆς ταύτης θέσω
 τὰ ὀρῶντα τοῦ ποιήματός μου πρόσωπα. Ὅσον δὲ ὁ τόπος τῆς
 σκηνῆς ταύτης ἦτον γνωστός, τόσον τὸ ἀπίθανον τοῦ μύθου
 ἐμψυχούμενον μεταμορφωτο εἰς ἀλήθειαν ὅσον ἦτον εὐρύς καὶ
 μέγας, περικλείων τὸ σύνολον τῶν κοινωνικῶν μας ἐλλείψεων
 τόσον τὸ ἀλληγορικὸν καθίστατο πραγματικόν· καὶ ἐὰν ἡ σκηνὴ
 αὕτη δὲν ἐκαλεῖτο Ἐρμούπολις, ἤθελε κληθῆ Ἡάτραι, Ναύ-
 πλιον, ἢ Ἀθῆναι.

« Δὲν ἐννοοῦμεν, ἐξακολουθεῖ ὁ κύριος Παπαῤῥηγόπουλος, τί-
 »νος ἔνεκα σταυροφορίαν ὅλην ἐπεχείρησε κατὰ τῶν διδασκά-
 »λων. » Ἄν οἱ διδάσκαλοι ἦναι ἄξιοι χλευσῆς διότι ζητοῦσι τὴν
 »ὀρθότητά τῆς γλώσσης, καὶ τούτου ἔνεκα πρέπει νὰ στηλι-
 »τεύωνται ὡς σχολαστικοί, τότε σχολαστικὸν καὶ γελοῖον πρέ-
 »πει νὰ θεωρήσωμεν καὶ τὸν εὐφρέστερον τῶν ἀνθρώπων, τὸν
 »Βολταῖρον, τὸν διορθώσαντα τὰ γλωσσικά τοῦ Κορνηλίου ἁ-
 »μαρτήματα, σχολαστικούς δὲ καὶ γελοίους δέον νὰ ὑπολάβω-
 »μεν ἅπαντας τῶν ἐθνῶν τοὺς σοφοὺς, τοὺς φιλοτιμουμένους
 »μὲν νὰ γράψωσι καθαρὰν ἀπὸ ἁμαρτημάτων γλῶσσαν, ἀη-
 »διάζοντας δὲ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν βαρβαρισμῶν καὶ ἀνορθογρα-
 »φιῶν. Ἡ γλῶσσα εἶναι τὸ θαυμασιώτερον τοῦ ἀνθρωπίνου
 »πνεύματος προϊόν, τὸ ὄργανον μὲν πάσης ἐπιτήμης, καὶ καθ' ἐ-
 »καστὴν τῶν ἐπιστημῶν ἡ πρώτη, τὸ ἐδραιότερον δὲ τῆς ἐθνι-
 »κότητος θεμέλιον. Ταύτης, λοιπόν, τῆς ἐπιστήμης, ταύτης τῆς
 »κλειστοῦ τῆς ἐθνικότητος ἡμῶν φύλακες ἄγρυπνοι εἰσὶν οἱ δι-
 »δάσκαλοι, οἵτινες τοσοῦτον μεζόνος εὐλαθείας καὶ εὐγνωμο-

«σύντης εἶσιν ἄξιοι, ὅση μᾶλλον πολύμοχθον καὶ ἀκερδῆς καὶ
»ἄχαρι μέχρι τινὸς εἶναι τὸ ἐπάγγελμα, εἰς δ' ἐκλήθησαν.»

Εἶναι λαμπρά, ἐξαισία, καὶ ῥητορικωτάτη ἡ περικοπὴ αὐτῇ
τοῦ κυρίου Εἰσηγητοῦ, καὶ πρὸ πάντων ἀληθεστάτη· ὁ δὲ ἱερό-
συλος ὁ ἐπιχειρῶν νὰ ψέξῃ τὴν ὀρθότητά τῆς γλώσσης, καὶ
τοὺς μάρτυρας τοὺς δι' ἀνθρώπων πόνων καὶ πολλῆς μελέτης τα-
λαιπωρουμένους ὑπὲρ τῆς διαδόσεως αὐτῆς εἶναι ἄξιος ἀγχόνης.
Ἀλλὰ περὶ τούτων πρόκειται ἐν τῷ ποιήματί μου, ἢ περὶ τῶν
μωρῶν λογισμάτων τῶν θεωρῶντων ὡς ἄκρον ἄωτον μαθήσεως,
σοφίας, γνώσεων, καὶ ἐπιστήμης, τὰ ξηρὰ καὶ ἄκαρπα λεξείδια
τῶν ἐν τῇ ἀναγνώσει παντὸς συγγράμματος θηρευόντων οὐχὶ
ἐννοίας, ἰδέας, καὶ στοχασμούς, ἀλλὰ φράσεις κενὰς, πρὸς πλή-
ρωσιν τῆς κενωτέρας φρενῶν κεφαλῆς των;

Μεταξὺ τῶν ἐξασκούντων τὰ διάφορα ἐν τῷ κόσμῳ ἐπαγγέλ-
ματα ὑπάρχουσι νοήμονες καὶ ἄνοες, καλοὶ καὶ κακοί, πολυ-
μαθεῖς καὶ ἀμαθεῖς, μετριόφρονες καὶ οἰηματῖαι· καὶ μεταξὺ
τῶν διδασκόντων τὴν νεολαίαν ὑπάρχουσι σοφοὶ καὶ ἄσοφοι,
πεπαιδευμένοι καὶ ἀμαθεῖς, ὠφέλιμοι καὶ ἐπιβλαβεῖς, Σωκρά-
ται καὶ Ἄνυτοι, διδάσκαλοι, τέλος πάντων, εὐεργέται τῆς ἀν-
θρωπότητος, καὶ δάσκαλοι στρεβλωταὶ τοῦ νοῆς. Ἐγὼ δὲν
ἐφραντάσθην νὰ ψέξω τοὺς πρώτους, πιστεύω δὲ ὅτι καὶ ὁ κύριος
Εἰσηγητὴς δὲν σκοπεύει νὰ ὑπερασπισθῇ τοὺς δευτέρους.

Πλὴν ὥς ὁμολογῶ χάριτας εἰς τὸν κύριον Εἰσηγητὴν, διότι
ἀναγνοὺς μετὰ προσοχῆς τὸ χειρόγραφόν μου εἶδον, ὅτι ἐγὼ
αὐτὸς ἔδωκα ἐν μέρει ἀφορμὴν εἰς παρεξήγησιν τοῦ σκοποῦ
μου, μὴ ποιήσας ἐξ ἀρχῆς διάκρισιν μεταξὺ καλῶν, ἥτοι διδα-
σχάλων, καὶ κακῶν, ἥτοι δασχάλων· διὸ καὶ πρὸς ἄρσιν πάσης
ἀμφιβολίας προσέθηκα 42 στίχους, (ἴδε Τίρι - Αἴρι Ε. στίχ.
1853—1894.) ἐξ ὧν οἱ ἐπόμενοι μαρτυροῦσι τὴν πρόθεσίν μου
σαφέστερον.

“Ἀπέχει δὲ ὁ δάσκαλος πολλὸν τοῦ διδασκάλου

„Ὅσον τῆς σφαίρας πόλος εἰς κεῖται μακρὰν τοῦ ἄλλου,
 „Ὅσον ἡ γῆ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ διαφέρει ἴσως
 „Ὅσον τὸ σκότος καὶ τὸ φῶς, ὁ ἔρωσ καὶ τὸ μῖσος,
 „Τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἀλήθεια, Παράδεισος καὶ Ἄδης.
 „Ὁ δάσκαλος φοροδεής, ἡ γὰρος καὶ αὐθάδης,
 „Σχοπὸν του ἔχων κύριον τὴν ἀργυρολογίαν
 „Πωλεῖ ὡς ἄλλος κἀπληλος τὴν νόθον του σοφίαν·
 „Μαστιζῶν μὰ τὰς λέξεις του καὶ τὰς μεσοστιγμάς του
 „Τὸν νοῦν σου, φθείρει τὴν ψυχὴν, ἣν ἡ πναὶ τοῦ Πλάτωνα
 „Ἐκόσμησε μετ' ἡθικοῦ καὶ ἐναρέτου πλούτου,
 „Κ' εἶν' ὄργανον τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ τοῦ Κόσμου τούτου.
 „Ὁ δὲ διδάσκαλος, λαμπὰς φωτίζουσα τὰ βάθη,
 „Ὅπου φωλεύουν τ' ἄγρια ἐν τῇ ψυχῇ μας πάθη,
 „Ἐσω ἡμῶν ἀντανακλᾷ ἰδέας καὶ ἐννοίας,
 „Δι' ὧν θὰ δικαίωσιν ἐντὸς τῆς κοινωνίας.
 „Πρᾶος, σεβάσμιος, γλυκὺς, μᾶς ἔλκει, μᾶς μαγεύει,
 „Κ' εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς αὐτὰς μᾶς συνοδεύει
 „Ὡς πνεῦμα ἀγαθοποιὸν, τηρῶν τὰς ἀθανάτους
 „Τοῦ Ἰησοῦ μας ἐντολὰς, καὶ τοῦ σοφοῦ Σωκράτους.
 „Πρὸς πᾶν γενναῖον φρόνημα αὐτὸς μᾶς ἀνυψώνει,
 „Τὸν νοῦν καλλύνει, τὴν ψυχὴν δι' ἀρετῶν μορφώνει,
 „Καὶ δείκνυτ' ἀφιλοκερδῶς ὡς πλάστης τοῦ νοῦς μας,
 „Πατήρ σεβασμιώτερος τοῦ φυσικοῦ πατρὸς μας.
 „Ὅπου δ' ἡ ἄνοια εὐρὺ τὸ στάδιον ἀνοίγει
 „Ἵπάρχουν δάσκαλοι πολλοὶ, διδάσκαλοι δ' ὀλίγοι,
 „Κι' ἂς τὸ ὁμολογήσωμεν, εὐάριθμ' εἶναι καὶ ὅσοι,
 „Ὡς ἀληθεῖς διδάσκαλοι εἰς τὴν Ἑλλάδα ζῶσι.

«Ἐπὶ πᾶσι δέ, προσθέτει παρακατιῶν ὁ κύριος Εἰσηγητής, πα-
 »ρατηροῦμεν, ὅτι ὁ ποιητής προτίθεται μὲν νὰ συνηγορήσῃ ὑπὲρ
 »τοῦ ἔθνους κατὰ πολλῶν συκοφαντιῶν, ὅσαι καθ' ἡμῶν ἐξετο-
 »ξεύθησαν ἀπὸ τινος χρόνου, μάλιστα δὲ ὑπὸ τοῦ Γάλλου μυθι-
 »στοριογράφου About, τοσαύτας ὅμως ἀφ' ἑτέρου ἐπιφέρει καὶ
 »αὐτὸς κατηγορίας κατὰ Δημάρχων, Δικαζῶν, Ἑπουργῶν, ἐκλο-
 »γῶν κ.λ.π., ὥστε πολὺ φοβοῦμεθα μήπως συμβῇ, κατὰ λόγον

»ἀντίστροφον, εἰς τὴν ἀπολογίαὶν τοῦ Ἑλληνος ὅτι ἄλλοτε εἰς
»τὴν τοῦ Γάλλου κατηγορίαν.»

Ἐδῶ ἄς μοι συγχωρηθῇ ν' ἀπαντήσω ὅτι διὰ τοῦ ποιήμα-
τός μου δὲν ἐπεχείρησα οὔτε τὸν ἀσυνείδητον συκοφάντην μας
ν' ἀναιρέσω κατ' ἄρθρον, οὔτε τὴν πατρίδα ἡμῶν νὰ ἐξυμνήσω
ὡς χώραν ἄνευ ἐλαττωμάτων καὶ ἐλλείψεων, οὔτε τὴν Κυ-
βέρνησιν ἡμῶν νὰ παραστήσω ὡς πάντῃ ἀναμάρτητον· ψέγων
τὰ ἄξια ψόγου ἀμερολήπτως, δὲν ἠδυνάμην νὰ καλύψω τὰ τρα-
τὰ τῆς κοινωνίας μας μέρη. Οἱ Ἕλληνες δὲν πρέπει οὔτε τὴν
Κυβέρνησιν νὰ κολακεύωμεν οὔτε ἑαυτούς· κολακεύοντες τὴν
Κυβέρνησιν, τὴν διαφθείρομεν καὶ διαχέομεν σκότος εἰς τὴν
πορείαν τῆς, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ βλέπη αὐτὴ πρώτη, ἡ ὁδη-
γοῦσα ἡμᾶς· κολακεύοντες ἑαυτοὺς γινόμεθα καταγέλαστοι, ὁπισ-
θοποροῦμεν, ἢ τοῦλάχιστον μένομεν στάσιμοι. Ἐὰν ἡμεῖς αὐτοὶ
πρὶν τοῦ Ἀμπούτ ἐγράφομεν καὶ διεσαλπίζομεν τὰ σφάλματα
καὶ τὰς ἐλλείψεις μας δὲν ἔθελεν ἐκλέξει ὁ ἀσυνείδητος συντά-
κτης τῆς Grèce Contemporaine, καὶ τοῦ Roi des Montagnes
ὡς θέμα τῆς γραφίδος του αὐτάς, οὐδ' ἔθελε μεγαλύνει διὰ τοῦ
μικροσκοπίου τῆς ἀκολάστου κακολογίας του τοῦ φύλλου τὰ
πηδῆματα. Ἡ γινώσκουσα τὰς ἀδυναμίας τῆς κοινωνία βαδίζει
εἰς ὁδὸν ἀναμορφώσεως καὶ ἀρετῆς, καὶ ὁ τὴν ἀλήθειαν θη-
ρεύων συγγραφεὺς εἶναι ὁ μᾶλλον πιστευτός. Ἐὰν δέ, εἴτε ὁ κύ-
ριος Ἀμπούτ, εἴτε ἄλλος τις θελήσῃ νὰ ἀντλήσῃ ἐπιχειρήματα
καθ' ἡμῶν ἐκ τοῦ ποιήματός μου, ἔχω καὶ ἐγὼ ράγματα διὰ
τὴν γοῦνάν του, καὶ γλῶσσαν πυρὸς διὰ τὴν ξηρὰν ἀκανθοδέ-
σμην τῶν κακολογιῶν του. Ἄς μεταβῶ ἤδη εἰς τὸ ἕτερον ποίημα.

ΧΙΟΣ ΔΟΥΛΗ.

Δύω εἶναι τὰ οὐσιώδη μέρη τῆς ἐκθέσεως τοῦ 1858, εἰς ἃ
χρεωστῶ ν' ἀπαντήσω· διότι, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἀνώμαλον
χαρακτῆρα τοῦ Ἰωάννου, ἀπῆντησα προλαβόντως ἐν ἐκτάσει
ἀντικροῦων τὰς ἀρχὰς τῆς περυσινῆς ἐκθέσεως.

« Ἐχουσι, λέγει ἡ ἔκθεσις, τὰ κατὰ τὸν Ἰωάννην καὶ ἕτερον
 » ἐλάττωμα, τοῦτο, ὅτι μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς συνωμοσίας
 » καὶ τὴν τιμωρίαν τῶν ἐνόχων, ὅλως φαίνεται ἀδιαφορῶν πρὸς
 » τὴν πρὸ μικροῦ ἔτι λατρευομένην Μαρίαν, καί, παραφρονήσα-
 » σαν αὐτήν, ὅλως ἐγκαταλείπει εἰς τὴν τύχην της· ἄνευ λόγου
 » τοῦτο, διότι ἐπὶ τέλους ἡ δυστυχὴς Μαρία, ἵνα σώσῃ τὸν Ἰω-
 » ἄννην, ὑπῆρξε τὸ κυριώτατον αἷτιον τῆς ἀποτυχίας τοῦ κινή-
 » ματος.»

Βεβαίως, ἂν τὸ πρᾶγμα εἶχεν οὕτως, ἤθελον ἀμαρτήσῃ οὐκ
 ὀλίγον, διότι, ὅσον καὶ ἂν ὑποθέσῃ τις τὸν Γενουήνσιον ἐγωϊστὴν
 διαφθορέα τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων, οὐχ ἤττον, τοῦ συνειδότης
 ἡ ἐριννὺς ἔπρεπε νὰ μαστίσῃ καὶ αὐτὸν ῥάπηνως, ὅπερ καὶ
 ἔπραξε· ἀλλὰ διὰ τὴν ἑλλειψιν τοῦ ἀναγκαιοῦντος εἰς τὸν ἐπι-
 κριτὴν χρόνου, ὡς φαίνεται, τὸ χωρίον τοῦτο διέφυγε τὴν προσο-
 χὴν αὐτοῦ. (Ἰδε Χίος Δούλη Δ. στίχ. 1357—1365.)

« Ἐκ τῶν φροντίδων αὐτῶν ἀνακύβας ὁ Ὑπατος, μόλις,
 » Γεῦμα προσέφερε τότε λαμπρὸν ᾗ τῶν Σκλαβῶν τὰς ἐπαύλεις·
 » Οἱ Μασονεῖς ἐν αὐτῷ παρεκάθηντο πάντες κ' εὐθύμουν,
 » Πλὴν τοῦ καλοῦ Ἰωάννου ἀπόντος εἰς θήραν περδίκων.
 » Σύννοος αὐτὸς τοῦ σκληροῦ συνειδότης ἡσθάνετο τύφει,
 » Ὅτε τὴν νέαν Μαρίαν παράφρονα ἔδλεπεν, ὅτε
 » Ἀνελογίζετο πῶς τοῦ Μηνᾶ κατεστράφη ὁ οἶκος,
 » Καὶ βδελυκτὴν τὴν εἰκόνα του εἶδεν ὡσεὶ ἐν κατόπτρῳ.
 » Παραμυθίαν, λοιπὸν, εἶχε τότε συνήθη τὴν ἄγραν, κτλ.

Μοι ἐφάνη ὀρθότερον καὶ ποιητικώτερον ἀντὶ νὰ παραστήσω
 τὸν Ἰωάννην περιποιούμενον τὴν Μαρίαν, νὰ ζωγραφίσω αὐτὸν
 αἰσθανόμενον μᾶλλον τύφιν συνειδότης. Ἐκτὸς τούτου ἐδάρουνεν ἐπὶ
 τῆς κεφαλῆς τῆς Μαρίας ἡ φοβερά πατρικὴ κατάρρα, ἣτις ἔπρε-
 πε νὰ πληρωθῇ· ἐὰν δ' ὁ Ἰωάννης ἐφέρετο φιланθρώπως πρὸς
 αὐτήν ἤθελεν ἐλκύσει τὸν ἔλεον τοῦ ἀναγνώστου, καὶ ὅτε ὁ ἥρωας
 τοῦ ποιήματος Ἰσιδωρος, ἐχθικόμενος, τὸν συλλαμβάνει καὶ
 τὸν φονεύει διὰ χειρὸς τῆς παραφρονήσεως Μαρίας, ἡ πρᾶξις

αὕτη δὲν ἤθελε φανῇ ἐκδικήσεως ἀπόρροια, ἢ δικαία τιμωρία, ἀλλὰ κακούργημα στυγερὸν, καὶ φόβος ἀποτρόπαιος, τὸ δὲ ποίημα ἤθελε στερηθῇ ἐν τῇ φυσικωτάτῃ λύσει τοῦ μιᾶς τῶν ὑψηλοτέρων αὐτοῦ, ὡς νομίζω, καλλονῶν.

Ἄλλ' ἐὰν φρονῶ χωλαίνουσιν τὴν γνώμην τοῦ κυρίου Εἰσηγητοῦ ὡς πρὸς ταύτην τὴν παρατήρησιν, εὐγνωμόνως ὁμολογῶ τὴν ὀρθότητα τῆς ἐπομένης.

«Ἐχομεν, λέγει ὁ κύριος Εἰσηγητής, νὰ ψέξωμεν τὸν Ἱεράρχην τῆς Χίου ὃν εἰσάγει ὁ ποιητὴς μισοῦντα τοὺς Γενουηνοὺς καὶ ἐνεργοῦντα κατ' αὐτῶν, διότι

«Κίνδυνον ἔτρεχε μέγαν πολλὰς ν' ἀπολέσῃ προσόδους,

» Ἀς οἱ Λατῖνοι ποθοῦντες μὲ ἄπληστον ἔβλεπον ὄμμα.»

» Ἀτόπως τοῦτο· διότι εὐπρεπέστερον καὶ φυσικώτερον ἦτο νὰ ἀποδοθῇ τὸ μῖσος ἐκεῖνο εἰς ὅσα ἐνεργοῦντο κατὰ τῶν ὀρθοδόξων κακὰ.»

Τῷ ὄντι φόβος τις προσάπτεται εἰς τὸν Ἱεράρχην αὐτὸν ἐνεργοῦντα μᾶλλον δι' ὕλικα συμφέροντα, ἢ διὰ τὴν πολύτιμον ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος· εἰς τοῦτο τὸ λάθος ὁμολογῶ ὅτι περιέπεσα ἐξ ἱστορικῆς τινος σημειώσεως, διὸ καὶ διώρθωσα τὸ ἀτόπημα οὕτως· (Ἰδε Χίος Δούλη Β. στίχ. 487—491.)

«Ταπεινωθεὶς ὁ λευκόθριξ αὐτὸς Ἱεράρχης κ' ὁ Κλῆρος,

» Εἰς τὸν φιλόπρωτον Κλῆρον τοῦ Πάπα, κ' εἰς ἄλλους Λατίνους,

» Ἦκουε στένων τοσοῦτων θυμάτων τὸν πένθιμον στόνον,

» Ἐβλεπε φρίττων τῆς πρώτης φαιδρᾶς τοῦ πατρίδος τὴν θλίψιν,

» Κ' ὡς γενναῖοφρων ἀνὴρ τὴν κτηνώδη δουλείαν ἐμίσει· κτλ.»

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, λοιπόν, ὁ Ἱεράρχης φαίνεται ἐνεργῶν, πρῶτον, διὰ τὴν ταπείνωσιν ἣν ὁ κλῆρος ὑπέστη, δεύτερον, διὰ τὴν ἀφόρητον τυραννίαν ἐξ ἧς οἱ συμπολιταὶ αὐτοῦ ἔπασχον, καὶ τρίτον, διὰ τὴν ἄρπαγὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν εἰσοδημάτων.

Κατατρέφων ἐνταῦθα τὸν λόγον δὲν δύναμαι εἰμὴ νὰ ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνην μου εἰς τοὺς κυρίους Κριτὰς καὶ τοῦ περυσινοῦ καὶ τοῦ ἐφετεινοῦ διαγωνισμοῦ, καὶ εἰς τοὺς κυρίους Εἰσηγη-

τὰς αὐτῶν. Ἐὰν ἡ ἀνάγκη τῆς ἰδίας ὑπεράσπίσεως μὴ ἐδείξῃ
ν' ἀντεῖπω εἰς τινας παρατηρήσεις τῶν τελευταίων, πιστεύω ὅτι
ἐν τῇ συγκαταβατικῇ αὐτῶν κρίσει θέλω τύχει συγγνώμης τινός,
καὶ ὅσον ἡ ἀληθὴς ἐλευθερία τοῦ λόγου καὶ τῶν φρονημάτων
κύριον ὄργανον ἔχει τὴν συζήτησιν, καὶ καθ' ὅσον φρονῶ ὅτι
οἱ λόγοι οὓς ἀντέταξα δὲν εἶναι ἀβάσιμοι. Ἄς πεισθῶσι δὲ περὶ
τούτου ἐκ τῆς προθυμίας ἣν ἐδείξα ἀποδεχθεῖς τὰς ὁρθὰς συμ-
βουλὰς καὶ παρατηρήσεις των, καὶ διορθώσας τὰ δικαίως κατα-
κριθέντα μέρη τῶν ποιημάτων μου. Ὁμολογῶ ἐν εἰλικρινείᾳ ὅτι
ὠφελήθην μᾶλλον ἐκ τῶν αὐστηρῶν ἐπικρίσεων, ἢ ἐκ τῶν ἐπαί-
νων οὓς ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ συγκατάθεσις ἐπεδείξθη εἰς τὴν
μετρίοφρονα Μοῦσάν μου, ἥτις δὲν θέλει πλέον ποτὲ καταβῆ
εἰς τὴν ποιητικὴν παλαίστραν ἐὰν δὲν προετοιμασθῇ ἀρκούντως
καὶ πολυχρονίως, ὅπως φανῇ ἀξία αὐτῶν, καὶ τῶν εὐχῶν τοῦ
Ἀγωνοθέτου.

Τ Ε Λ Ο Σ.

